

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka
(2)\Turtledove_Harry-Bourlive_veky_3-Tisic_mest.pdb

PDB Name: Turtledove Harry-Bourlive veky
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 30.4.2007
Modification Date: 30.4.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

HARRY TURTLEDOVE
1 – BOUŘLIVÉ VĚKY
3 – TISÍC MĚST

I.

Abivard, syn Godarzův, upřeně zíral mlžným mořem na východ přes kanál nazývaný Dobytčí Převoz k městu Videssos. Sluneční světlo se odráželo od zlacených kopulí, které Videssiánci stavěli na vrcholky věží nesčetných chrámů, v nichž uctívali Phose, svého falešného Boha. Abivardova levá ruka se zkroutila do gesta, které Makuránci používali k vzývání Boha, jediného, kterého uctívali.

„Narsehu, Gimillu, paní Shivini a Fraortishi, nejstarší ze všech, dejte, ať město padne do mých rukou,“ zamumlal. Už si ani nepamatoval, kolikrát se modlil ke Čtveřici Proroků, aby se u Boha, za něj, za Makuran a za Velekrále Sharbaraze přimluvili. Jeho modlitby však zůstávaly nevyslyšeny.

„Vypadá tak blízko, jakoby stačilo natáhnout ruku a utrhnout je jako zralé jablko,“ řekla Roshnani, jeho žena, stojící vedle.

„Z jednoho břehu na druhý je to zhruba třetinu farsangu,“ přisvědčil a položil jí ruku na rameno. „Na pevné zemi ujde člověk za hodinu třikrát delší vzdálenost. Kdyby to byla pevná země —“

„Není to země,“ opáčila Roshnani. „Nemá cenu plýtvat časem na přemýšlení, jaké by to bylo, kdyby nás od města dělil jen úzký proužek suché země.“

„Já vím,“ odpověděl. Usmáli se jeden na druhého. Fyzicky se od sebe velmi lišili: ona byla malá s kulatou tváří a sklonem k baculatosti; on byl hubený, s ostře řezanými rysy a tmavými očima pod hustými řasami. Ale oba sdíleli neobyčejný smysl pro praktičnost, což bylo v jejich národě poměrně neobvyklé - protože Makuránci mívali sklony k extravagantní melodramatičnosti — a popravdě řečeno tyto vlastnosti byly neobvyklé i mezi zrádnými, nevyzpytatelnými Videssiánci. A po více než deseti letech manželství znala Roshnani Abivardovu mysl mnohem lépe než kdokoli jiný, včetně jeho samotného.

Slunce mu pražilo na hlavu. Žár nebyl zdaleka tak silný jako v létě na panství Vek Rud, kde vyrostl. Přesto však cítil jeho žár: vlasy na temeni mu začínaly řídnout. Godarz se až do své smrti pyšnil hustou hřívou, ale muži z linie jeho matky Burzoe bývali plešatí. Raději by nekrácel v jejich stopách, ale zdálo se, že nemá na výběr.

„Zajímalo by mě, jak si naše panství vede,“ zamumlal. Formálně byl stále jeho dihqanem - svrchovaným vládcem - ale nebyl tam už celé roky, od chvíle, kdy Sharbaraz svrhl Smerdisa. Smerdis si uzurpoval trůn poté, co Sharbarazův otec, Velekrál Peroz — spolu s Abivardovým otcem Godarzem, velkým množstvím jiných šlechticů a málem i se samotným Abivardem — padl při útoku na khamorthské nomády, kteří žili na Pardrayánské pláni severně od Makuranu.

V těchto dnech spravoval panství Vek Rud jeho mladší bratr Frada. Když Videssiánci svrhli Likinia, Avtokrata, jenž současněmu Velekráli pomohl zpátky na trůn v Mashizu, vyslal Sharbaraz Abivarda proti císařství Videssos. Díky videssiánské občanské válce získala makuranská armáda mnoho snadných vítězství. A tak v těchto dnech armáda, které velel Abivard, ovládala celé západní země Videssosu. A tak Abivard vztekle kopl do země na pláži. Podrážka jeho sandálu zvířila písek. „Sharbarazovi, který sedí v Mashizu, ta poslední třetina farsangu připadá jako zanedbatelná maličkost. Jaká nepatrná vzdálenost,“ napsal mu. „Ať vládne mnoho let a jeho říše vzroste, ale“

„A kdo se zasloužil víc než ty, aby jeho říše vzrostla?“ otázala se Roshnani a sama si na otázku odpověděla:

„Samozřejmě nikdo. A tak nemá důvod si na tebe stěžovat.“

„Pokud Velekráli nedám co chce, je to důvod, aby si stěžoval,“ opáčil Abivard. „Jeho Veličenstvo však pořádně nechápe, co je to moře.“ V makuranské dlouhé historii bylo jen málo lidí, kteří měli příležitost pochopit moře. Hrstka rybářských lodí se plavila po vnitrozemském Milavském moři, ale donedávna Velekrál nevládl žádné zemi, která by byla na pobřeží oceánu. Sharbaraz přemýšlel o třetině farsangu a viděl jen triviální překážku. Abivard přemýšlel o této konkrétní třetině a viděl —

S rytmičky se zvedajícími a klesajícími vesly se středem k Dobytčímu Převozu sunula videssiánská válečná loď připomínající stonožku. Její před s bronzovým beranidlem rozrážela vodu a vytvářela malé vlnky. Abivard viděl vrhač oštěpů na palubě a kovové nádoby, které obsahovaly tekutý olej. Věděl, že videssiánští námořníci dokážou oheň vystřelovat s neuvěřitelnou přesností na vzdálenost půl dostřelu luku. Na stěžni vlála videssiánská zástava, zlaté slunce na modrém poli.

Abivard nevěděl přesně, kolik podobných lodí Videssiánci mají. Určitě tucty. Dost možná však stovky. Věděl však přesně, kolik jich má on sám. Žádnou. Bez válečných lodí však jeho armáda nedokázala onu poslední třetinu farsangu překonat. Kdyby se pokusil přelout na druhou stranu v zabavených rybářských lodích, došlo by ke strašnému masakru a zelenomodré vody Dobytčího Převozu by zrudly makuranskou krví.

A tak mu už celé dva roky nezbyvalo než toužebně hledět na druhou stranu k městu Videssos. Znal dopodrobna každou vlnolam, každou obrannou zeď a každou strážní věž s videssiánskou posádkou. Věděl, že kdyby mohl umístit kolem nepřátelských hradeb své obléhací stroje, dokázal by proniknout do města. Až dosud do města Videssos nevstoupila noha nepřítele. Kdyby se to podařilo, čekala by Makuránci obrovská kořist.

„Kéž bych dokázal vymyslet, jak na to,“ zamumlal.

„Snad ti Bohyně vnukne nápad,“ řekla Roshnani. „Snad ti dá moudrost, s jejíž pomocí se ti to podaří.“

„Kéž by tomu tak bylo,“ řekl Abivard. Oba se usmáli. Bůh, vládnoucí neomezenou mocí a proměnlivostí, byl pro ženy ženského pohlaví a pro muže mužem.

Ale pak Abivard znovu obrátil svůj pohled zpátky směrem k hlavnímu městu císařství, Videssos. I Roshnani otočila hlavu tím směrem. „Vím, co hledáš,“ řekla.

„Divil bych se, kdyby ne,“ odpověděl Abivard. „Starý Tanshar mi vyjevil tři proroctví. První dvě se během prvních let splnily, ale ještě musím nalézt stříbrný štít zářící nad mořskou úžinou.“ Zasmála se. „Když Tanshar vyklá tato slova, nikdy jsem žádné moře ještě neviděl, a už vůbec ne úzké. A přesto že nad městem Videssos se blyští ledacos, neviděl jsem ani kousíček stříbra. Začínám pochybovat, že Dobytčí Převoz je to moře, které myslel.“

„Nenapadá mě, co jiného by to mohlo být,“ řekla Roshnani. „Ale je pravda, že o mořích nevím skoro nic. Škoda, že se nemůžeme zeptat Tanshara, co tím vlastně myslel.“

„Když prorokoval, byl ve vytržení, takže ani nevěděl, co říká,“ odvětil Abivard. „Když se mu vrátily smysly, musel jsem mu všechno zopakovat.“ Povzdechl si. „Ale i kdyby to věděl, už ho nedokážeme přivolat.“ Znovu kopl do písku. „Moc rád bych znal odpovědi na prorocké hádanky dřív než k prorokované události dojde. Měl bych si o tom promluvit se svým současným čarodějem.“

„Se kterým?“ zeptala se Roshnani. „S tím novým Bozorgem nebo s videssiánským mágem?“

Abivard si znovu povzdechl. „Máš vzácný dar najít důležité otázky. Jsme ve Videssosu už tak dlouho, že jsme přijali spoustu místních způsobů.“ Zachechtal se. Dokonce mi začínají chutnat parmice, a to jsem před začátkem tažení nemohl mořské ryby ani vidět.“

„Ani já,“ souhlasila Roshnani. „Ale je to víc než jen ryby.“

Jako by na potvrzení jejích slov k nim přispěchal Venizelos, videssiánský komorník, který jim sloužil od chvíle, kdy se přiblížili k hlavnímu městu. Drobný mužik dříve spravoval statek patřící videssiánskému Strážci pokladu. Změnil však pány stejně rychle jako místo své působnosti. Abivard nepochyboval, že pokud je Videssiánci někdy vytlačit z dobytého území, Venizelos se zachová jako korouhvička ve větru.

Sluha poklekl na jedno koleno do písku. „Nejvznešenější pane,“ řekl videssiánský, „musím vám oznámit, že dorazil dopis adresovaný vám.“

„Díky,“ odpověděl Abivard makuransky. Pravděpodobně by také použil videssiánštinu, kdyby těsně předtím nemluvil s Roshnani o vlivu císařství na jejich životy. Naučil se tuto řeč během hořkého exilu v Serrhesu, když Smerdis vytlačil Sharbaraze z Makuranu. Tehdy nevěděl, zda někdy znovu spatří svou rodnou zemi, nebo zda bude přinucen žít navždy ve Videssosu.

Potřásl hlavou, aby se zbavil myšlenek na minulost a následoval Venizela k čekajícímu poslovi. Makuranská armáda zaujala pozice v městské čtvrti, zvané Napříč, která se tak jmenovala vzhledem k relativní blízkosti k hlavnímu městu. Za posledních několik let přešla několikrát z makuranských do videssiánských rukou a nazpátek. Proto byla z větší části vyplněná a vypálená.

Většina lidí v ulicích byli makuranští vojáci, někteří na koních, někteří pěší. Když je Abivard míjel, salutovali mu stisknutou pěstí přiloženou na hrud'. Někteří z nich sklonili hlavu, když kolem nich kráčela Roshnani. Zčásti se jednalo o zdvořilost, ale řada z nich odmítala vzít na vědomí její existenci. Podle prastaré tradice žily makuranské ženy urozeného rodu

zavřené za zdmi ženských komnat nejprve v domech jejich otců, pak v domech jejich manželů. Přestože se v posledních letech zejména díky Sharbarazovu a Abivardovu vlivu začínala tato tradice lámat, mnozí považovali Roshnanino objevení na veřejnosti za skandál.

Posel byl oděn v bílý bavlněný plášť s rudým lvem na prsou. Stejný znak měl i na kulatém štítě. Zasalutoval Abivardovi a vykřikl: „Zdravím tě ve jménu Ve-lekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste!“

„Vyříd' prosím oplátkou mé pozdravy Jeho Veličenstvu,“ odpověděl Abivard, a jezdec vytáhl kožené pouzdro se zprávou. I na něm byl makuranský znak. „Je mi nesmírným potěšením, že budu mít opět příležitost potěšit se přenádhernými květnatými frázemi pocházejícími z pera našeho nejmilostivějšího panovníka.“

Bez ohledu na to, jak moc byl makuranský jazyk květnatý, by byl Abivard mnohem raději, kdyby ho Sharbaraz nechal dělat jeho práci a nemluvil mu do toho. Mashiz leží daleko odsud; proč si Velekrál myslí, že dokáže rozhodovat o detailech válečného tažení na takovou vzdálenost, bylo mimo Abivardovo chápání.

„Proč?“ řekla Roshnani jednou, když si jí na to stěžoval. „Právě proto, že je Velekrál. Kdo v Mashizu podle tebe velekráli řekne, že nesmí dělat co se mu zamane?“

„Denak by mu to mohla naznačit,“ zamumlal Abivard. Jeho sestra byla Sharbarazovou první ženou. Bez Denak by Sharbaraz dodnes hnil v pevnosti Nalgis Crag. Velekrál ji za to ctil, ale během let jejich manželství mu porodila jen dcery. Proto byl její vliv na panovníka menší, než by mohl být.

Ale Sharbaraz by dost možná nedal na její rady, ani kdyby mu povila syny. I v dobách, kdy bojoval proti Smerdisovi, se spoléhal hlavně na své vlastní názory. Abivard nicméně musel připustit, že Sharbarazovy názory byly dost často dobré. Teď, po více než deseti letech na trůnu, Sharbaraz dělal jen to, co mu diktovala jeho vůle — a to samé nevyhnutelně dělal i zbytek Makuranu.

Abivard otevřel pouzdro se zprávou a vytáhl srolovaný svitek. Byl zapečetěný rudým voskem, který na sobě měl stejně jako poslův plášť a štít makuranského lva. Abivard rozlomil pečeť a rozbalil pergamen. Jeho rty se při čtení pohybovaly: „Velekrál Sharbaraz, z boží vůle milostivý vládce, našemu služebníkovi Abivardovi, který veškeré konání podřizuje naší jasné vůli: Zdravím. Věž, že nejsme příliš potěšeni postupem války, kterou našim jménem vedeš proti Videssosu. Dále věž, že i když jsi přivedl západní země pod naši vládu, nepodařilo se ti rozšířit válku až k samému srdci císařství Videssos, což je jmenovitě jeho hlavní město. A věž také, že očekáváme útok na výše zmíněné město při nejbližší možné příležitosti a prikazujeme, aby tato možnost byla hledána s dychtivostí, s jakou milenec pronásleduje svou milovanou. Nakonec věž, že naše trpělivost, i když je nekonečná, může být v této záležitosti vyčerpána. Naše koruna zoufale touží po posledním drahokamu, kterým je hlavní město císařství. Kéž tě Bůh obdaří v této věci zápallem. Končím.“

Roshnani stála vedle něj a také četla. Nedokázala číst tak rychle jako Abivard, a tak chvíli počkal a držel pergamen rozbalený, aby si stihla přečíst celou zprávu. Když skončila, znechuceně si odfrkla. Abivard ji pohledem varoval, aby se před poslem zdržela veškerých poznámek. Byl si jistý, že by to učinila i bez toho pohledu, ale některé věci člověk občas udělá bez přemýšlení.

„Mám počkat na odpověď, můj pane?“ zeptal se posel.

„Odpověď pošlu až později, nejde o nic naléhavého,“ odpověděl Abivard. „Můžeš tu strávit noc. Odpočín si; I tvůj kůň potřebuje odpočinout. Až nadejde ráno, vysvětlím Velekráli, jak uposlechnu jeho rozkazy.“

„Stane se, jak prikazuješ, ctěný lorde,“ řekl posel podřízeně.

Pro posla byl Abivard mocný a vznešený pán: byl Velekrálovým švagrem, dobyvatelem západních zemí Videssosu, sice o něco méně urozené krve než vysoká šlechta Sedmi Klanů, ale mnohem mocnější a proslulejší. Pro každého Makuraňana byl někým, s kým je třeba počítat. Pro Velekrále Sharbaraze však byl stejným služebníkem jako uklízečka v královském paláci v Mashizu. Sice bylo v jeho moci vykonat pro Sharbaraze mnohem víc než nějaká uklízečka, ale to byl jen rozdíl v rozsahu, nikoliv v druhu podřízenosti. Občas Sharbaraz vyjadřoval s jeho službami spokojenost. Občas, jako třeba zrovna teď, to skřípalo.

Otočil se k Venizelovi. „Dohlédni, ať posel dostane co potřebuje a pak se k nám připoj v našem domě.“

„Samozřejmě, nejvznešenější pane,“ řekl Venizelos videssiánský a pak makuransky oslovil posla. Abivard ve Videssosu strávil tak dlouhou dobu, že mu nečinilo potíže rozumět oběma jazykům.

Dům, kde on a Roshnani bydleli, se nacházel blízko trosek paláce hypastea, městského guvernéra. Roshnani se stále ještě hněvala, když se do něj ona a Abivard vrátili. „Co chce, abys udělal?“ dožadovala se. „Myslí si snad, že dokáže přenést své muže na druhou stranu Dobyččího Převozu nějakým kouzlem?“

„Jsem si jistý, že Velekrále by potěšilo, kdybych našel čaroděje, který takové kouzlo zvládne,“ odpověděl Abivard. „A když nad tím tak přemýšlím, mě by to potěšilo také. Můj život by pak byl mnohem jednodušší.“

I on se na Sharbaraze hněval, ale byl odhodlaný nedat to najevo. Velekrál mu posílal jízlivé zprávy už dřív, ale naštěstí se tak nedělo moc často. Dokud Sharbaraz zůstal v Mashizu, měl skutečnou kontrolu nad průběhem války ve Videssosu v rukou Abivard. Abivard si nemyslel, že by jeho panovník poslal jiného velitele, aby ho nahradil. Sharbaraz věděl nade vše pochybnost, že Abivard je věrný a spolehlivý. O kom jiném to Velekrál mohl říct?

Pak se přestal starat o to, co si Sharbaraz myslí. Dveře jejich domu, vyrobené z obyčejných prken, se otevřely a Roshnani a Abivardovi vyrazily vstříc jejich děti.

Nejstarším byl syn Varaz, kterého tak pojmenovali po Abivardovu starším bratrovi, jenž padl v Pardrayánské stepi spolu s Godarzem a mnoha ostatními. Bylo

mu teď deset let a vypadal jako malá bezvousá kopie Abivarda. Náhodou měl i stejný kaftan s hnědými, šarlatovými a tmavomodrými pruhy.

„Co jsi mi přinesl?“ zavýskl, jako by se Abivard právě vrátil z dlouhé cesty.

„Dlaň mé ruky na tvém pozadí za to, že jsi takový lakomec?“ navrhl Abivard a napřáhl se, jako by chtěl svůj návrh uskutečnit.

Varaz položil ruku na jilec malého mečiku - nešlo o hračku, ale o dětskou verzi meče pro dospělé — který mu visel u opasku. Abivardův druhý syn se Abivardovi pověsil na ruku, aby mu zabránil Varazovi naplácat. Shahin byl o tři roky mladší než jeho bratr. Mezi nimi se jim narodilo ještě jedno dítě, také chlapec, který však zemřel krátce po porodu. Zarmidukh popadla Abivarda za levou ruku pro případ, že by ho napadlo použít proti Varazovi druhou paži. Na rozdíl od Shahina, který se jako obvykle tvářil vážně, se na svého otce smála. Bylo jí pět let a zatím narazila jen na málo věcí, které jí v dětské tvářičce nevykouzlily úsměv.

Aby se na ni nezapomnělo, přiběhla i Gulshahr, která zezadu sevřela Varaze. Chlapec ji ze sebe setřásl, ale velice jemně. Nedávno prodělala těžkou nemoc a pořád ještě byla pod opálením bledá. Když svého bratra znovu popadla, pokrčil rameny a nechal ji být.

„Naše vlastní malá armáda,“ řekl Abivard pyšně. Zrovna v tu chvíli vyšla ven Livania, videssiánská hospodyně, která se chtěla podívat, kam zmizely děti. Abivard jí pokývnul a dodal. „A vrchní provianták.“

Mluvil makuransky. Ona mu odpověděla ve videssiánštině: „Co se toho týká, večeře už je skoro hotová.“ Když Abivardovi jezdci dobyli toto předměstí, hospodyně makuranštině vůbec nerozuměla. Teď už hovořila téměř plynně. „Máme chobotnici,“ řekl Varaz. Jméno hlavního chodu vyslovil videssiánsky; Makuran byl převážně vnitrozemskou zemí a jeho jazyk neměl výrazy pro mořské tvory se spoustou chapadel. A všechny Abivardovy děti uměly hovořit

videssiánsky stejně dobře jako svou mateřštinou. A proč také ne? Všechny, s výjimkou Varaze se narodily na videssiánském území a všechny tu strávily mnohem víc času než v Makuranu.

Abivard a Roshnani na sebe pohlédli. Oba by se bez chobotnice klidně obešli. Co se Abivarda týkalo, vařená chobotnice mu připomínala kůži, vzhledem i chutí. Dal by přednost skopovému, hovězímu nebo vepřovému. Videssiánci jedli méně červeného masa než Makuránci a léta války navíc ještě zredukovala jejich stáda dobytka. Ale vzhledem k tomu, že měl Abivard na výběr buď sníst podivnou mořskou stvůru nebo hladovět, byl ochoten se přizpůsobit.

Musel však připustit, že jejich hospodyně je vynikající kuchařka, a chobotnice s mrkví, turínem a lahodnou omáčkou ochucenou česnekem a cibulí nechutnala tak špatně. Abivard, jeho rodina, Livanía a Venizelos jedli na centrálním nádvoří domu. Uprostřed nádvoří zurčela fontána. Abivardovi, který vyrostl ve vyprahlé krajině, to připadalo jako přehnaný luxus.

Na druhou stranu, na nádvoří nerostla ani jedna jasná květina, jak tomu bylo touto dobou v Makuranu. Livanía na zahradě pěstovala samé bylinky. Většinou Abivard nedokázal rozeznat jednu od druhé, ale jejich výrazná vůně dokázala přehlušit pach kouře, který se vznášel nad městem, ve kterém tábořila armáda Makuránců.

Abivard lusknul prsty. „Musím poručit zedníkům, aby opravili hlavní kanalizaci, nebo se ten zápach ještě zhorší a moji muži onemocní. Máme štěstí, že až dosud ne onemocněl nikdo, protože už na jednom místě zůstáváme příliš dlouho.“

„To je pravda, nejvznešenější pane,“ přisvědčil Venizelos pochmurně. „Stačí, aby onemocnělo několik málo mužů a nákaza se bleskově rozšíří.“

„Kéž se tak nestane.“ Abivard zkroutil levou ruku. do znamení, které odvracelo všechno zlé.

„Kdy se znovu pustíme do boje s Videssiánci, otče?“ zeptal se Varaz a jeho ručka sevřela jílec meče.

„To záleží víc na Avtokratu Maniakesovi než na

mně,“ odpověděl Abivard. „My se k jeho vojákům nemůžeme dostat —“ i když Sharbarazovi je to úplně jedno, dodal si v duchu „- a Maniakes po střetnutí s námi nijak netouží. Co tedy zbývá?“

Varaz se zamračil a začal nad otázkou vážně přemýšlet. Během posledních let mu Abivard kladl podobné otázky čím dál častěji, aby se jeho syn naučil myslet jako důstojník. Synovy odpovědi byly občas velmi dobré. Jednou nebo dvakrát měl dokonce Abivard pocit, že Varaz vymyslel lepší odpověď, než na jakou by přišla řada jeho důstojníků.

„Jestli nemůžeme překročit Dobytčí Převoz a Maniakes sám ho nepřekročí, musíme přijít na jiný způsob, jak jeho armádu porazit,“ řekl teď Varaz.

„To, že si přeješ něco, čeho nemůžeš dosáhnout, ještě neznamená, že ti to samo spadne do klína,“ řekl Abivard, který nezapomínal, že jeho nejstarší syn je pořád ještě chlapec. „Je ještě jedna cesta, jak se dostat do města Videssos, ale po té se nemůžeme vydat. Znamenalo by to převést armádu přes Pardrayanskou step kolem Videssiánského moře a pak se vrhnout na hlavní město ze severu. Jak bychom se bránili proti nomádům, kdybychom to zkusili, a jak bychom na tak dlouhé cestě mohli zásobovat celou armádu?“

„Vždyť tady ve Videssosu nemáme se zásobováním žádné problémy,“ opáčil chlapec, kterému se nechtělo opustit svou myšlenku.

„Ano, ale tady ve Videssosu je velice rozvinuté zemědělství,“ řekl Abivard trpělivě. „Pobřežní nížina je stejně úrodná jako Země Tisíce měst. A mají tu města, kde jsou řemeslníci, kteří dokáží vyrobit vše, co armáda potřebuje. Step je úplně jiná.“

„Jaká je?“ zeptal se Shahim. Znal jen Videssos a nic víc.

„Je - obrovská,“ řekl Abivard. „Byl jsem tam jen jednou během nešťastného tažení Velekrále Peroze. Nic než nespočetné farsangy kopcovité krajiny porostlé trávou, která navíc vysloveně skomírá. Ale nomádům a jejich dobytku to stačí. Ale zemědělské plodiny se tam pěstovat nedají, nejsou tam města a jen málokterý Khamort'an je řemeslníkem. Všechno, co nomádi znají, je nějakým způsobem spojeno se stády.“

„Pokud je ta země tak chudá, proč ji Velekrál Peroz chtěl?“ zeptal se Varaz.

„Proč?“ Přestože to bylo již mnoho let, v Abivardově hlase znovu zazněl hněv. „Řeknu ti proč, synu. Protože Videssiánci khamortské klany podplatili, aby překročili řeku Degird a začali plnit Makuran. Videssiáncům nesmíš nikdy věřit.“

„No to je moc pěkné,“ řekla Livanía naprosto nesouhlasně.

Abivard se na ni usmál. „Nemyslím obyčejné lidi jako ty a Venizelos. Jde o ty, kteří žijí v palácích.“ Mávnul rukou na východ směrem k hlavnímu městu císařství. „Ti jsou lstiví, bezpátevní, a když jim k tomu dáš příležitost, podvedou tě třikrát za minutu.“

„Ale cožpak Avtokrat Maniakes nepomohl Velekráli Sharbarazovi zpátky na trůn?“ ptal se dál Varaz.

„To ano,“ řekl Abivard. „Ale byl to nápad tvé matky.“

Varaz ten příběh slyšel už předtím. Proto byl teď hrdý, nikoliv užaslý. Abivard měl pocit, že už to dřív slyšel i Shahin, ale zřejmě byl příliš malý a nerozuměl tomu, protože teď on i jeho malá sestra s očima rozšířenými úžasem pohlédli na Roshnani. „Tvůj nápad, matko?“

„Smerdisovi muži nás porazili,“ odvětila. „A zahrnuli nás od Mashizu až do pustiny, která leží na hranici s Videssosem. Kdybychom tak zůstali, byli bychom odsouzeni ke zkáze, a tak mě napadlo, že hůř na tom nebudeme, ani když ustoupíme až do Videssosu.“

„A podívej se, co z toho vzešlo,“ dodal Abivard. „Spousta lidí — převážně muži, ale je mezi nimi i překvapivě množství žen — si myslí, že ženy jsou hloupé jen proto, že jsou to ženy. Všichni do jednoho se mýlí. Kdyby Sharbaraz neuposlechl rady tvé matky, nejspíš by dnes nebyl Velekrálem.“

Varaz to zvážil se stejnou pečlivostí, jakou věnoval Abivardově otázce ohledně strategie. Shahin jen přikývl a přijal to; byl ještě ve věku, kdy pro něj slova rodičů měla stejnou váhu jako slova Čtveřice Proroků. Možná, jestli bude podobně

věci slyšet často už od mala, bude své první ženě věnovat více pozornosti, až z něj vyroste muž.

Se štěstím se oženil se ženou, která za takovou pozornost bude stát. Abivard láskyplně pohlédl na Roshnani.

Soumrak se pomalu změnil v tmu. Služebníci zapálili pochodně. Jejich světlo k sobě přitahovalo můry, které se připojily k mračnům moskytů bzučících na nádvoří. Protože v nížině bylo teplo a vlhko, hmyzu se tu dařilo. Každou chvíli jim nad hlavami proletěl netopýr na lovu. Ale ani netopýři nedokázali udělat díru do nesčetných moskytů eh hejn.

Livania uložila Zarnidukh a Gulshahr do postele a pak se vrátila pro Shahina, který jako obvykle protestoval, ale nakonec to vzdal. Varaz, který si s dětskou vážností uvědomoval odpovědnost, přicházející s blížící se dospělostí, se nechal o půl hodiny později uložit bez protestů. Roshnani stěží zakryla úsměv. Abivard věděl proč: za pár týdnů — nebo spíš dnů — Varaz zapomene na svou vznešenost a začne se znovu chovat jako dítě.

„Budete mě ještě potřebovat, nejvznešenější pane?“ otázal se Venizelos.

„Běž spát,“ řekl mu Abivard. „Já a Roshnani si také půjdeme brzo lehnout.“ Roshnani přikývla na souhlas. Když oba vstali a zamířili do ložnice, byla už většina pochodní vyhořelá. Na nádvoří se vznášel zápach spálené směly. Abivard křesadlem zapálil hliněnou lampu s olivovým olejem.

„Nechápu, jak mohou na olivovém oleji Videssiánci vařit,“ poznamenala Roshnani.

„Také mi to připadá zvláštní,“ odpověděl Abivard. „Ale všimni si, jak naše děti jídla na olivovém oleji milují.“ Obrátil oči v sloup. „Není divu, když do nich Livania cpe videssiánská jídla jako na běžícím pásu. Mám podezření, že se z nich skrze žaludky snaží udělat Videssiánce.“

„Zajímalo by mě, zdali to není nějaká magie, kterou

naši čarodějové neznají.“ Roshnani se zasmála, ale prsty zkroutila do znamení na odvrácení zlých věcí.

Ona a Abivard došli chodbou k ložnici. Uvnitř postavil Abivard lampu na malý stolek. Kolem postele byla roztažená síť. Byla to docela praktická ochrana před moskyty. Abivard si sundal kaftan a lehl si do postele. Pod ním zašustila sladce vonící sláma; kožené řemeny, na kterých ležela matrace, zaskřípěly.

Když Roshnani ulehla vedle něj, sfoukl lampu. Místnost se ponořila do temnoty. Položil ji ruku na bok. Ona se obrátila směrem k němu. Kdyby se k němu otočila zády nebo ležela nehybně, Abivard by se převrátil a usnul by. Za daných okolností se pomilovali - přátelsky, skoro líně - a pak usnuli.

Videssiánci v modré róbě se zlatým slunečním kruhem na hrudi poklekl před Abivardem na jedno koleno. „Ve jménu Pána s velikou a dobrou myslí, nejvznešenější pane, prosím, rozmyslete si ještě tento krutý a nelidský výnos,“ řekl. Na jeho vyholeném zátylku se odráželo slunce, jako by to byl lesklý dóm Phosova chrámu.

„Vstaňte, svatý pane,“ odpověděl Abivard videssiánsky a hierarcha zdejšího chrámu, obtloustlý klerik středního věku jménem Artanas se vzdycháním vstal. Abivard na něj zaměřil to, o čem doufal, že vypadá jako přísný pohled.

„Podívejte se na to takhle, svatý pane. Měl byste být rád, že vám je dovoleno praktikovat vaše náboženství, a že se vás nikdo nesnaží obracet na pravou víru. Proto si přestaňte stěžovat. Uposlechnete dekret Velekrále Sharbaraze, necht' vládne mnoho let a jeho říše vzroste, nebo přijdete o právo uctívat Phose a tím bude všechno vyřešeno.“ Položil ruku na jilec meče, aby svým slovům dodal důraz.

„Ale nejvznešenější pane,“ zakvílel Artanas, „nutit nás řídit se kacířskými rituály nás odsuzuje k věčnému ledu. Vždyť co jiného jsou vaspurakánské rituály než sprosté kacířství?“

Abivard pokrčil rameny. „Pokud neuposlechnete, vy i celá vaše kongregace věřících budete trpět následky.“ Co se toho týkalo, bylo od Sharbaraze velice chytré přinutit videssiánské chrámy ve videssiánských zemích, aby přijaly vaspurakánské zvyky, pokud chtějí zůstat otevřené: znamenalo to odtržení této části Videssosu od nejvyšší církevní autority. A co se týkalo samotných Vaspurakánců - „Jak říkám, svatý pane, považujte se za šťastlivce. Ve Vaspurakanu požadujeme uctívání Boha a ne vašich falešných bůžků dobra a zla.“

„Vaspurakánci si za svou dlouholetou zradu pravé víry nic jiného ani nezaslouží,“ řekl Artanas, kterému bylo úplně jedno, když Makuránci útočili na víru někoho jiného. Vadilo mu, když se pletli do víry, kterou vyznával on sám. Abivard si nebyl jistý, zda Velekrál učinil dobře, když ve Vaspurakanu zavedl uctívání Boha. Ani na okamžik nezapochoyboval, že víra v Boha je jedinou zárukou šťastného posmrtného života, ale stejně tak neměl jediný důvod pochybovat o fanatismu Vaspurakánců pro jejich vlastní víru: připadalo mu, že všichni následovníci Phose se vášnivě oddávají svému chybnému učení, ať už je jakékoliv. Když je člověk příliš ohýbal, hrozilo, že prasknou.

To samé platilo o Artanasovi, i když Abivard si to nechtěl připustit. Možná by bylo nejlepší, kdyby se Sharbaraz nepletl do záležitostí víry, dokud nebude válka proti Videssosu dotažena do úspěšného konce. Ale kdyby Abivard neprosazoval Velekrálovu politiku, v Mashizu by se o tom jistě brzy doslechli a jemu by hrozilo, že upadne v nemilost.

„Budeme pozorně sledovat obsah vašich kázání, svatý pane,“ řekl. „Já osobně vaši falešnou víru příliš neznám, ale mám lidi, kteří ji znají dokonale. Je jedno, co řeknete nebo kde to řeknete, někdo z nich vás vždycky uslyší. Pokud nebudete kázat doktrínu, kterou máte, budete trpět následky. Možná bych měl poslat do Mashizu rozvášněné přesvědčovatele.“

Artanasova kůže, už tak o několik odstínů bledší než Abivardova, teď úplně zbělela. Na vyholené lebce se mu zaperlil pot. Makuranští kati a jejich znalosti

mučení byli ve Videssosu legendární. Abivardovi to připadalo zábavné, protože videssiánští kati měli podobnou reputaci v Makuranu. Ale neviděl jediný důvod, proč by to měl videssiánskému hierarchovi říkat.

„Žádáte mě, abych kázal něco, o čem vím, že není pravda,“ řekl Artanas. „Jak to mohu, při dobrém svědomí, učinit?“

„Vaše svědomí mě nezajímá,“ odpověděl Abivard. „Zajímají mě vaše činy. Jestli nebudete kázat o Vaspurovi Prvorozeném a o tom, že Vaspurakánci jsou jeho vyvoleným národem, budete se mi zodpovídat.“

Artanas to zkusil jinak: „Všichni zdejší lidé vědí, že vaspurakánská víra je hloupá, prázdná, nesmyslná a kacířská. Až uslyší má kázání, mohou povstat nejen proti mně, ale i proti vám.“

„To už je moje starost,“ prohlásil Abivard. „Když proti nám neuspěly ani ty skvělé armády celého Videssosu, proč by

se skvělí válečníci Makuranu měli obávat bandy otrhaných sedláků?“

Prelát na něj vrhl ublížený pohled a řekl. „Videssiánská armáda dosáhla letošního roku velikého vítězství proti kubratským barbarům, alespoň tak jsem to slyšel.“

Abivard o tom slyšel také, ale bylo mu to jedno. Už tak se toho o nomádských jezdcích dozvěděl víc, než se kdy dozvědět chtěl. Když Khamort'ané zničili výkvět Perozovy armády, začali pořádat nájezdy přes Degird do Makuranu. Utočili i na stáda a pole jeho vlastního panství. A protože to byli právě Videssiánci, kteří tehdy uvedli klany do pohybu, Abivardovi rozhodně nebylo líto, že teď s nimi má císařství stejné problémy.

„My jsme silnější než barbaři, a silnější než vy Videssiánci,“ řekl tvrdým hlasem. „Važte dobře má slova, svatý pane, a učíte, co jsem vám přikázal, nebo se dozvíte z první ruky, jak silní jsme.“ Když Artanas neřekl ne, Abivard ho gestem ruky propustil. „Můžete jít.“

Artanas odešel. Abivard věděl, že hierarcha je vzpurný. Sharbarazův výnos už způsobil, že v několika městech na videssiánském území došlo k menším povstáním. Abivardovi muži je sice bez problémů potlačili, ale generálovi se nelíbilo, že k tomu vůbec muselo dojít.

Protože Sharbaraz byl Velekrál, Bůh ho musel obdařit nadpřirozenou moudrostí a předvídavostí. Pokud to však Bůh skutečně učinil, výsledky zatím nebyly dostatečně patrné. A slunce ještě neurazilo po obloze ani třetinu své celodenní dráhy a Abivard už se cítil, jako by vypil jeden nebo dva poháry vína.

V naději, že unikne dalším otravným Videssiáncům, se Abivard vydal do tábora svých vojáků, který stál nedaleko od polních opevnění vystavěných Maniakesem ve snaze zabránit obrněné makuranské jízdě dosáhnout břehu Dobytčího Převozu. Videssiánská opevnění nebyla tak silná, jak mohla být; když si Maniakes uvědomil, že jsou příliš slabá a že je začal stavět příliš pozdě, ani je nedokončil a ani se nanamáhal bránit to, co už jeho ženisté postavili. Abivard mu byl za jeho zbytečnou námahu vděčný.

Mezi Makuránci měl Abivard alespoň trochu pocit, že je doma. Štíhlí, opálení muži v kaftanech, kteří se starali o koně nebo hráli v kostky ve stínu stanů, byli jeho krajané. Nikde v okolí nebyla slyšet videssiánština. Mnoho válečníků armády, kterou on a Sharbaraz tak pečlivě vybudovali, hovořilo severozápadním přízvukem, stejně jako on sám. Když se Sharbaraz vydal na válečné tažení, aby znovu získal svůj trůn, severozápad byl první částí říše, která se k němu připojila.

Ale dokonce i zde v táboře nebylo všechno takové jako na panství Vek Rud či v Mashizu. Mnoho služebníků a většina táborových prostitutek byli Videssiánci, kteří doprovázeli jeho armádu. Mnohé z žen už měly děti staré sedm, osm nebo devět let. Děti mluvily zvláštním žargonem, ve kterém převládala videssiánská slova a makuranská gramatika. Většinou si rozuměly jen ony navzájem.

A támhle přicházel muž, kterého Abivard toužil spatřit asi ze všech nejméně. Bohužel to však nemohl dát najevo.

„Zdravím vás, vznešený Tzikasi,“ řekl mu

a nastavil svou tvář videssiánskému důstojníkovi k políbení. Toto gesto naznačovalo, že Tzikas má vysokou hodnost, ale Abivard přece jen stojí o nějaký stupínek výš.

„Zdravím vás, Abivarde, synu Godarzův, švagre Ve-lekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste,“ odpověděl Tzikas plynou makuránštinou jen s nepatrnou stopou cizího přízvuku. Políbil Abivarda na tvář podobně, jako nižší šlechtic v Mashizu, i když tento zvyk Videssiánci jako takový neznali.

„Dozvěděl jste se něco zajímavého z druhé strany, vznešený pane?“ otázal se Abivard a ukázal přes Dobytčí Převoz k městu Videssos.

Tzikas zavrtěl hlavou. Byl to pevně stavěný muž středního věku s hustou hřívou šednoucích vlasů a pečlivě učešaným vousem. Vypadal docela obyčejně, dokud se mu člověk nepodíval do očí. Tzikasovy oči jako by dokázaly proniknout až do nitra toho druhého, zvážit jeho duši, změřit ji a zařadit do správné přihrádky. Přestože byl Videssiáncem zrádcem svých vlastních lidí, Abivard musel váhavě přiznat, že generál je stejně tak chytrý jako on sám.

„To je škoda,“ řekl Abivard. „Pomohlo by mi cokoli, co se dá zjistit o tom, co Maniakes plánuje na letošní léto. Už jsem ho viděl v akci. Pokud za ním budou stát tvrdí vojáci, bude obtížným protivníkem.“

„To štěně?“ Tzikas učinil pohrdavé gesto, které Abivarda rozčílilo, protože byl jen o málo starší než Maniakes. „Má ve zvyku útočit příliš brzy a považovat se za silnějšího než ve skutečnosti je.“ Jeho tvář se zasmušila. „Přišlo nás to draho v údolí Arandos nedlouho poté, co přijal korunu.“

Abivard přikývl, přestože věděl, že Tzikas si minulé události poněkud upravil. Během let, kdy Tzikas velel silám v Amorionu, který ležel na západním konci údolí, se generálovi dařilo držet Abivardovy síly v šachu: Abivard tehdy získal před generálovými schopnostmi zdravý respekt. Ale nakonec Amorion padl — dřív než mu mohla přijít na pomoc Maniakesova armáda, která postupovala na západ. Pak Abivardovi muži porazili i Maniakese, ale nebyla to Avtokratova chyba, že Amorion padl dřív, než se k němu dostal.

„Jestli je tak úspěšný a tvrdohlavý jak říkáte, vznešený pane, jak to, že se mu podařilo porazit Kubraty?“ řekl jen.

„Boj s barbary, kteří nemají o válce ani ponětí, je snadná cesta k získání reputace,“ odpověděl Tzikas. „Ale stát proti dobře vycvičeným vojákům, kteří mají disciplínu a generály, kteří si vidí dál než jen na špičku nosu, je něco docela jiného.“

Abivard uchopil svůj nos mezi palec a ukazováček. Jeho nos byl poměrně veliký, i když na makuranské poměry nijak neobvyklý. Doufal, že dokáže dohlédnout dál. „Máte pravdu,“ připustil. „Musím přiznat, že boj proti Khamort'anům není nic ve srovnání s bojem proti vám, Videssiáncům. Ale mám z Maniakese trochu obavy. Za minulý rok se proti mně dopustil méně chyb než kdykoli předtím - a pokusil se toho proti mně dosáhnout mnohem méně, což jsou v podstatě dva způsoby, jak vyjádřit tu samou věc, když uvážíme, jak špatně vycvičené měl vojáky. Obávám se, že se z něj začíná stávat dobrý velitel.“

Tzikas zkrivil rty. „Z něj? To není příliš pravděpodobné.“

Abivarda jako první napadla otázka: Ne? Tak jak to, že jsi selhal, když ses ho minulou zimu pokusil svrhnout? Ale nepoložil ji; podle rozkazů svého panovníka jednal s Tzikasem zdvořile v naději, že generál bude v boji proti Maniakesovi užitečným nástrojem. Kdyby v západních zemích zbyly ještě nějaké videssiánské posádky, Tzikas by je mohl přesvědčit, aby přešly na stranu Makuránců tak jako on sám. Ale jediní videssiánští vojáci, kteří se v těchto dnech vyskytovali v západních zemích, byli členové Maniakesových přepadavých skupin a ti byli imunní vůči svodům odpadlého generála.

Tzikas mohl být zrádce; ale hlupák nebyl určitě. Zdálo se, že má dar číst v mysli těch, se kterými hovořil. „Srazil bych toho uzurpátora z trůnu, kdyby neměl ochranný amulet, který mu umožnil vzdorovat mému kouzlu, dokud nevyhledal čaroděje, který mu pomohl,“ řekl generál, jako by odpovídal na Abivardem nepoloženou otázku.

„Am, to už jste říkal,“ odpověděl Abivard. Podle něj by se schopný Spiklenec o tom amuletu dozvěděl a předem by vymyslel nějaký způsob, jak jeho působení obejít. Ale kdyby to řekl Tzikasovi, urazil by ho. Kdyby jen Tzikas projevoval stejnou zdvořilost, když hovořil s Abivardem.

Videssiánc zнову odpověděl na to, co Abivard nevyřkl: „Vím, že vám Makuráncům nevadí brát si své sestřenice nebo strýce či neteře. Šlechta Sedmi Klanů si dokonce bere své bratry a sestry.“ Zatvářil se kysele. „My však takové zvyky nemáme a nikdo mě nepřesvědčí, že nejsou perverzní. Když se Maniakes oženil s dcerou svého strýce, jednalo se o incest, to je jasné jako den.“

„To už jste také říkal,“ zopakoval Abivard. „Dokonce víckrát než jednou. Cožpak váš Mobedhan Mobedh nebo jak říkáte svému vrchnímu knězi takový sňatek posvětil?“

„Náš patriarcha,“ odpověděl Tzikas a připomněl tak Abivardovi správné videssiánské slovo. „Ano, posvětil.“ Tzikas zkrčil rty. „A nepochybně za to dostal příslušnou odměnu.“ Abivard se snažil pochopit skrytý význam videssiánské věty. Tzikas pokračoval: „Já však zastávám spravedlnost bez ohledu na to, co říká patriarcha.“

Sám vypadal jako spravedlnost sama. Abivard mu věřil vždycky nejméně právě v okamžiku, když se oblékl do pláště spravedlivé pomsty, protože ten plášť mu příliš neseděl. Rozehrál svou hru, prohrál a teď se snažil dokázat, že jeho motivy byly čisté a ušlechtilé. Co se Abivarda týkalo, pokud se někdo pokusí zabít jiného člověka pomocí magie, jeho motivy zřejmě nebudou čisté ani ušlechtilé – spíš špinavé a podlé.

„Nesmím obdivuji Velekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, za to, že ochraňuje právoplatného dědice císařského trůnu, Hosia, Likiniova syna,“ řekl Tzikas.

„To je od vás velmi velkorysý, že uznáváte Hosiův nárok,“ odpověděl Abivard bezbarvě. Měl pocit, že jestli bude Tzikas podobným tónem pokračovat, bude se pak muset Abivard jít umýt do lázni. Skutečný Hosios už byl mnoho let mrtev, popraven se svým otcem, když si Genesios provraždil cestu k videssiánskému trůnu. Pokud Abivard věděl, od té doby hráli na Sharbarazův příkaz Hosia už tři náhradníci. Ale mezitím mohli přibýt další. Pokud si náhradník začal myslet, že je skutečným Avtokratem a ne pouhou loutkou —

„Před Maniakesem bych dal přednost jakémukoliv jinému nároku,“ řekl Tzikas vážně. Ale to bylo moc už i na něj. Proto vzápětí potřásl hlavou a opravil se: „Ne, kdybych ň měl vybrat mezi Maniakesem a Genesiem, vybral bych si Maniakese.“

Abivard věděl, že i on sám by měl Genesiem pohrdat. Ten muž koneckonců zavraždil nejen Likinia, makuranského dobrodince, ale také celou jeho rodinu. Ale kdyby nebylo Genesia, nedíval by se teď přes úzký pruh vody přímo na město Videssos. Během Genesiovy vlády se Videssos doslova rozpustil v občanských válkách a řada měst v západních zemích Makuránců dokonce vítala v naději, že jejich armáda přinese mír a pořádek.

Když Tzikas viděl, že se Abivard nechystá odpovědět, do určité míry změnil předmět hovoru: „Můj pane, kdy mohu začít sestavovat svůj slíbený jezdecký regiment, který bude ve službách Avtokrata Hosia?“

„Brzy,“ odpověděl Abivard stejně, jako při poslední příležitosti, když mu generál položil tuto otázku a stejně jako při předposlední příležitosti.

„Slyšel jsem, že v Mashizu proti tomu nic nenamítají,“ poznamenal Tzikas.

„Brzy, vznešený pane, brzy,“ zopakoval Abivard. Velekrál Sharbaraz se radoval při představě, že jednotka videssiánských vojáků bude bojovat po boku Makuránců za účelem prosazení Hosiova nároku na trůn. Tím, kdo váhal s jejím zřízením, byl samotný Abivard. Tzikas už jednou zradil; co mu zabránil, aby nezradil podruhé?

Roshnani na to jednou použila dobrý přírůstek: „Muž, který se vyspí s ženou, která není jeho manželkou a pak se s ní přesto ožení, bude i později spávat s ženami, které nejsou jeho manželky — možná ne pořád, ale často.“

„Věřím, že nemusím apelovat přímo na Velekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste,“ řekl Tzikas stejně, jak by řekl makuranský šlechtic -i Videssiánci ovládali umění intrik.

„Řekl jsem brzy a myslím to vážně,“ odpověděl Abivard a přál si, aby Tzikase sklátila nějaká nevyléčitelná choroba. Rozhodně netoužil po tom, aby se mu v týlu proháněla jednotka ozbrojených Videssiánců s odpadlým generálem v čele. Udivovalo ho, že Tzikas, který oplývá tak pronikavým úsudkem, je slepý k důvodům, proč ho Abivard nemá rád.

„Spoléhám na vaše slovo,“ řekl Tzikas, „neboť vím, že makuranští šlechtici jsou vychováni tak, aby uměli jezdit na koni, bojovat a říkat pravdu.“

Tohle říkali Videssiánci o Makuráncích. Muži z Makuranu však byli poučovani, že Videssiánci nasávají svou prohnatost a podlost s mateřským mlékem. Abivard, který se setkal s dostatečným počtem zástupců obou národů, nakonec váhavě dospěl k závěru, že Videssiánci i Makuránci jsou schopni lhát, když je to k jejich prospěchu, a občas i jen tak pro zábavu, a že v chování není rozdíl mezi těmi, kteří uctívají Boha a Phose.

„Udělám vše, co budu moci,“ řekl Abivard. Nakonec, dodal sám pro sebe. Nelíbilo se mu, že je k Tzikasovi neupřímný, ale vůbec se netěšil na chvíli, kdy generálovi svěří do rukou skutečné velení. Aby Tzikase zatlačil do obrany, pokračoval: „Podařilo se vám sehnat nějaké výrobce lodí nebo jak jim říkáte? Máme-li porazit Maniakese a Videssos

jednou provždy, musíme naše muže přepravit přes Dobytčí Převoz a zaútočit na město Videssos. Bez lodí –“ Tzikas si povzdechl. „Vývím v této záležitosti veškerou snahu, Velekrálův švagre, ale mé obtíže v této záležitosti lze popsat mnohem snadněji než to, jaké důvody vás vedou ke stálému odkládání sestavení mé jednotky.“ Abivard pozdvihl obočí. Tzikas ale pokračoval, jako by se nechumelilo. „Ve Videssosu jsou velitelské funkce nad pozemní armádou a námořnictvem přísně odděleny. Kdyby do vašich spárů spadl velkoadmirál, pomohl by vám lépe než já, protože námořnictvo spadá pod jeho pravomoc. Já jako prostý voják nejsem obeznán s uměním stavby lodí.“

„Vznešený pane, já přece neočekávám, že si vezmete do rukou sekeru a začnete lodě stavět sám,“ odpověděl Abivard, který se ze všech sil snažil zachovat neutrální výraz. To, že se Tzikas popsal jako prostý muž, by vyvolalo bouřlivý smích u všech Makuranců — a pravděpodobně i většiny Videssiánců — kteří se kdy s generálem museli setkat. „Ale zjistit, kde najít muže s požadovanými schopnostmi, je něco úplně jiného.“

„To je do posledního slova pravda,“ potvrdil Tzikas. „Ale většina stavitelů lodí i obchodníků, kteří lodě využívali k přepravě zboží, uprchla na druhý břeh dřív, než jste se dostali až sem. Učinili tak buď o své vlastní vůli nebo na pobídku vládních úředníků.“

Toto naléhání bylo nepochybně podpořeno čepelemi mečů, o tom Abivard nepochyboval. „Videssiánci vykutali díru, kterou utekli, a pak ji za sebou zavalili,“ řekl vztekle. „Vidím jejich tváře nad hradbami města, ale nemohu se jich dotknout bez ohledu na to, jak moc bych chtěl. Oni se mě ale dotknout mohou — některé z jejich nájezdů byly nepříjemné.“

„Mají možnosti, které postrádáte,“ souhlasil Tzikas. „Kdyby to bylo v mé moci, pomohl bych vám, ale naneštěstí tomu tak není. Vy na druhé straně máte tu moc dovolit mi začít rekrutovat jezdce –“ bez zjevné námahy zatlačil do defenzivy zase on Abivarda.

Když se makuranskému generálovi podařilo nakonec před Tzikasem uniknout, usoudil, že by Tzikasovi s největší radostí dovolil sestavit videssiánský regiment, pokud by odpadlý generál přísahal, že s ním odjede někam hodně, hodně daleko a Abivard už ho v životě neuvidí.

Abivardovi chyběl Tanshar. Vždycky se starým jasnovidcem a čarodějem, jenž dlouho žil ve vesnici pod pevností Vek Rud, skvěle vycházel. Ale Tanshar byl už pět let mrtvý. Od té doby se Abivard snažil najít jiného mága, jehož práce by přinášela výsledky srovnatelné s Tanshar o vými, ale zatím bezúspěšně.

Ať už mu čarodějové cestující s armádou vyhovovali nebo ne, byl jich tu docela slušný počet. V boji byla magie prospěšná jen zřídka. Za prvé čarodějové protivníka by dokázali snadno zablokovat snahu jeho vlastních mágů. Za druhé v záru boje byla magie jen málo účinná. Když člověk bojuje o život, zmítají jím emoce a kouzla nad ním ztrácejí vliv.

Proto čarodějové častěji hledali ztracené prstýnky -a občas i zapomenutá nemluvnata — pro táborové ženy, než aby vrhali kouzelné ohnivé koule na Maniakesovy muže. Předpovídali těhotným ženám, zda porodí chlapečka nebo holčičku - ne se stoprocentní přesností, ale jejich úspěšnost byla vyšší, než kdyby člověk jen hádal. Pomáhali uzdravovat nemocné lidi ikoně a zatím se jim dařilo uchránit tábor před epidemií. Ve zbylém čase se chvástali, co víc by mohli dokázat, kdyby jen dostali příležitost.

Abivard čas od času povolal některého z nich, aby se přesvědčil, zda jeho chvástání není jen plané. Jednoho horkého letního dne povolal do své rezidence mága jménem Bozorg, dychtivého mladíka, který se k armádě připojil teprve nedávno a přicestoval pryč přímo z Mashizu.

Bozorg se před Abivardem hluboce uklonil na znamení, že jeho postavení je nesrovnatelně nižší než postavení makuranského generála. Venizelos připravil míchaný nápoj z vína a šťávy z pomerančů a citrónu, což byla specialita pobřežní nížiny. Abivardovi za poslední léta tento nápoj velice zachutnal. Bozorgovi se však znechucením zkrivily rty. „Je to pro mě příliš kyselé,“ řekl a pak pokračoval. „Ale naučím se tento nápoj pít na počest mého šlechtetného a velkorysého hostitele, jehož milosrdenství září jako slunce na obloze za letního dne, či měsíc za jasné bezmračné noci, a ozařuje tak jeho dokonalý úsudek a vojenské mistrovství a dokonalost ve všech ostatních ohledech. Je mi ctí, že jste povolal mou pokornou, poníženou existenci, abych vám mohl posloužit celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou mocí, přestože mé schopnosti jsou ve srovnání s vašimi tak ubohé a zanedbatelné.“

Abivard se rozkašlal. V pohraničním panství, kde vyrůstal, si na komplimenty nikdo nepotrpěl. Ani Videssiánci kolem sebe nikdy příliš neplýtvali lichotkami. Jejich chvála v sobě často skrývala ironické ostří. Ale u dvora v Mashizu z úst dvořanů často plynou lichotky bez hranic. Bozorg musel předpokládat, že to Abivard očekává, protože pokračoval. „Jak mohu posloužit statečnému a ušlechtilému pánu, jehož rozhodnost způsobuje děs v řadách Videssiánců, jehož síla se vyrovná síle lví, který útočí s rychlostí jestřába a jehož pouhá přítomnost způsobuje, že bledí východňané, kteří neznají pravého Boha, prchají jako šakali, který překonává městské hradby jako zemětřesení v lidské podobě, který –“ Abivardovi došla trpělivost. „Pokud byste mě laskavě pustil ke slovu, řeknu vám, o co mi jde.“ Byl rád, že Bozorga neslyšela Roshnani; jinak by mu od této chvíle říkala zemětřesení v lidské podobě.

„Vaše chování je tvrdé a nepříliš jemné,“ řekl Bozorg ublíženě. Abivard na něj vrhl výhružný pohled. Vysílal mnohem méně nepřátelské pohledy k videssiánským generálům, jejichž armády porazil. Bozorg se zachvěl. „Samozřejmě, jsem tu jen proto, abych vám sloužil, pane,“ řekl okamžitě a nervózně přešlápl z nohy na nohu.

„To se mi opravdu ulevilo,“ opáčil suše Abivard. „Už jsem myslel, že z přívalu vašich slov ohluchnu.“ Bozorgovi se na tváři objevil hluboce zraněný výraz. Ale mág ho zřejmě příliš necvičil, protože ten výraz vypadal jako umělý a nepřilís upřímný. Abivard mu prokázal laskavost: ignoroval to. Poté, co se odmlčel, aby si uspořádal myšlenky, pokračoval. „Potřebuji od vás, pokud je to možné, nějaký obraz toho, k čemu se Maniakes chystá, zda proti nám vytáhne letos, příští rok nebo později, zkrátka kdy usoudí, že je dostatečně silný na otevřenou konfrontaci.“

Ustaraný výraz, který se na Bozorgově tváři objevil teď, už byl zcela upřímný. „Pane, nedáváte mi příliš snadný úkol.

Plány videssiánského Avtokrata budou jistě chránit ti nejlepší čarodějové z toho malého zlomku císařství, který je ještě pod jeho vládou.“

„Kdyby to, co od vás chci, bylo jednoduché, mohl bych se s klidem obrátit na nějakého místního zaříkavače,“ opáčil Abivard a svrchu pohlédl na mága z Mashizu. „Vás ale provázejí skvělá doporučení ohledně vašeho talentu a schopností. Kdybych vás poslal zpátky do hlavního města s hanbou, protože nemáte ducha, abyste se pokusil, oč vás žádám, podobná doporučení v budoucnu nedostanete.“

„Špatně mě chápete, pane,“ řekl Bozorg rychle. „Samozřejmě, že se pokusím o splnění úkolu. Jen jsem vás varoval, že Bůh v podobných případech nezaručuje úspěch, ne, když proti nám stojí čarodějové Avtokrata Maniakese.“

„Jedinou věcí, kterou nám Bůh zaručuje už od narození je to, že zemřeme a naše životy budou souzeny,“ odpověděl Abivard. „Mezi narozením a smrtí nám nezbyvá, než usilovat o dobro, pravdu a spravedlnost. Nemůžeme samozřejmě uspět pokaždé; jen Čtveřice Proroků se blíží takovému ideálu, a proto se jim Bůh zjevil. Přesto musíme bojovat.“

Bozorg se uklonil. „Můj pán je skutečným ztělesněním zbožnosti,“ řekl. Pak ztěžka polkl; nepřehnal už to se svými lichotkami? Abivard se spokojil s tím, že si založil ruce na prsou a povzdychl si. „Pokud mě pán na okamžik omluví, přinesu magické komponenty, které potřebuji k zaklínadlu,“ řekl čaroděj spěšně.

Odspěchal a za několik okamžiků se vrátil se dvěma prachem pokrytými, sedlovými brašnami. Položil je na nízký stůl před Abivarda, rozvázal tkaničky a vytáhl mělkou širokou mísu s třpytivou bílou glazurou, několik zazátkovaných lahví a bachratou nádobu s vínem.

Chvilí na ni zamyšleně hleděl, a pak zavrtěl hlavou. „Ne,“ řekl. „Toto je makuranské víno. Máme-li zjistit myšlenky videssiánského Avtokrata, bude lepší použít víno z Videssosu.“

„Dohlédnu na to,“ řekl Abivard a pokýval hlavou. Zvýšil hlas: „Venizele!“ Když komorník vstoupil do komnaty, bylo mu řečeno: „Přines mi ze sklepa džbán videssiánského vína.“ Venizelos se uklonil a odspěchal a o chvíli později přinesl požadované víno ve džbánu. Položil džbán na stůl před čaroděje, a pak zmizel, jakoby vlivem Bozorgových kouzel.

Abivard se zrovna v duchu zaobíral otázkou, zda by mu videssiánský mág neposloužil lépe než makuranský. Pak potřásl hlavou. Pantelovi v tomto ohledu nemohl věřit.

Bozorg nožem odstranil vosk, který zapečetil zátku. Když zátku odstranil, nalil do bílé mísy víno, až byla skoro plná. Krvavě rudé víno připomínalo krev. Jako úlitbu Čtveřici Proroků odlil každému z nich trochu vína na podlahu.

Otevřel jednu z lahví — ta neměla zátku zapečetěnou voskem — a odsypal si z ní do dlaně jiskřivý prach. „Čisté stříbro,“ vysvětloval, „možná čtvrtina hodnoty arketu. Z leštěného stříbra jsou ta nejlepší zrcadla; na rozdíl od bronzu nebo dokonce zlata stříbro nepřidává k obrazu, který odráží, žádnou barvu. Proto máme s jeho použitím největší naději na přesný a úspěšný výsledek naší předpovědi.“

S tím nasypal stříbro do vína a začal zaříkávat. Nešlo o rituál, který používal Tanshar, ale zdálo se, že se jedná jen o jinou větev stejného stromu.

Stříbrný prach neklesl na dno, ale zůstal na povrchu vína; Abivard tušil, že s tím má co dělat Bozorgovo zaklínání. „Teď počkáme, než se hladina dokonale ustálí,“ řekl mág. Abivard přikývnul; i tohle bylo podobné jako při předpovědi čaroděje z vesnice pod pevností Vek Rud.

„Řeknete mi, co vidíte?“ zeptal se. „Tedy až bude mísa připravená.“

Bozorg zavrtěl hlavou. „Ne. Toto je jiné kouzlo. Musíte se do mísy podívat sám, a tam uvidíte, co máte spatřit. I já bych mohl v hlubinách vína něco uvidět, ale určitě by šlo o něco jiného než ve vašem případě.“

„Dobrá,“ souhlasil Abivard. Věděl, že pozorovat čaroděje při práci znamená zpravidla dlouho čekat. Bozorg pozoroval povrch vína s intenzitou lovcího jestřába. Nakonec rychlým pohybem pokynul Abivardovi, aby se naklonil.

Generál zadržel dech, aby nerozčeřil povrch nehybné kapaliny, a pohlédl do mísy. Přestože oči mu říkaly, že se kousky stříbra nepohybují, nějakým způsobem cítil, jako by se pohybovaly v rychlém víru. Nejprve na povrchu viděl zrcadlit svou tvář, pak stropní trámy a pak —

Viděl boj v hornatině, dvě armády obrněných jezdců řítících se jedna na druhou. Nad jednou z armád vlála zástava s rudým makuranským lvem. Standartu druhé strany však nespátřil. Přemýšlel, zda je to pohled na minulost či budoucnost: nedávno poslal své jednotky do jihovýchodní pahorkatiny videssiánského západozemí ve snaze potlačit nájezdy, které odtamtud přicházely. Výsledek však nesplnil očekávání.

Scéna se bez varování změnila. Znovu uviděl hory. Tentokrát se dohadoval, že se nachází v teplejší, sušší zemi než byla ta v předchozí vizi: kopyta koní, na kterých seděli jezdci, vířila mračna písku. Vojáci byli nepochybně Videssiánci. V dále - možná na jihu? - se slunce odráželo na modré hladině moře plné lodí.

Pak se scéna znovu změnila. Spatřil další boj, tentokrát mezi Makuránci a Videssiánci. V dále spatřil město s hradbou z cihel, které stálo na kopci uprostřed roviny. Tohle je někde v Zemi Tisíce Měst, pomyslel si Abivard. Města v tamní krajině byla tak starobylá, že stála na kopcích vzniklých za staletí akumulování odpadků a hlíny. Znovu bylo možné, že vidí budoucnost či minulost. Videssiánci pod Maniaksovým velením bojovali s Makuránci mezi Tutubem a Tibem, když pomáhali prosadit Sharbarazův nárok na trůn.

Scéna se znovu změnila. Tentokrát s jistotou věděl, že se dívá přes Dobytčí Převoz na město Videssos. Nespátřil však ani jeden dromond, které bránily jeho armádě v útoku na hlavní město císařství. Náhle spatřil nad vodou záblesk stříbra. Poznal ten signál: signál k útoku. Mohl by Víno v míse začalo bublat a převálovat se, jako by se blížilo k bodu varu. To, co mělo ve vizi následovat, už Abivard nespátřil. V míse bylo znovu jen obyčejné víno. Bozorg vztekle udeřil pěsti pravé ruky do dlaně levé. „Mé kouzlo bylo zpozorováno,“ řekl vztekle, i když nebylo jasné, zda se hněvá sám na sebe nebo na videssiánského mága, který se mu postavil. „Ve jménu Božím doufám, že jste viděl dost, můj pane.“

„Téměř,“ řekl Abivard. „Ano, téměř. Potvrdil jste mi, že úzké moře z proroctví, které jsem obdržel před mnoha lety, je skutečně Dobytčí Převoz, ale přesto pořád nevím, zda se to proroctví obrátí k dobrému či ke zlému.“

„Raději bych po tom teď příliš nepátral, můj pane,“ řekl Bozorg. „Videssiánští mágové teď budou v pohotovosti a

budou pečlivě sledovat, zda se nepokouším proklouznout kolem nich, abych zjistil víc. Nechme je nějaký čas být, ať se ukonejší, a pak to můžeme zkusit znovu.“

„Stane se, jak říkáš,“ odpověděl Abivard. „Na tuhle hádanku neznám odpověď už mnoho let. Trocha času navíc nehraje žádnou roli — podstatné je ve skutečnosti jen to, zda odpověď získám dřív, než k oné události dojde. I když je pravda, že občas je lepší nevědět, co nám budoucnost přinese.“

Předtím ho Bozorg zahrnoval lichotkami. Nyní se mu čaroděj uklonil s upřímným respektem. „Ach pane, pokud si toto uvědomujete, pak vás Bůh obdařil moudrostí, která převyšuje moudrost většiny mužů. Kromě toho, znát budoucnost a změnit ji, jsou dvě zcela rozdílné věci.“

Abivard se sám sobě zasmál. „Kdybych byl tak moudrý, jak říkáš, nežádal bych tě o ty útržky, které jsi mi právě ukázal. A kdybys ty byl moudrý, nestrávil bys tolik času snahou mi je ukázat.“ Znovu se zasmál. „A kdyby byli moudří Videssiánci, nebránili by mi ve spatření těch útržků. Pokud je budoucnost pevně dána, jak bych ji mohl změnit?“

„Jisté je právě jen to, co jste viděl, ať už to bylo cokoli,“ varoval ho Bozorg. „Vše ostatní je zahaleno v mlze, a proto je možné to změnit.“

„Aha, chápu,“ opáčil Abivard. „Takže pokud jsem spatřil řekněme obrovskou videssiánskou armádu, jak na mě pochoduje, pořád mám na výběr, zda na ně nastrojím léčku nebo jim uteču, abych si zachránil kůži.“

„Přesně tak.“ Bozorg pokýval hlavou na souhlas. „Ať už se rozhodnete jakkoliv, to, co jste viděl, to neovlivní. Vaše činy závisejí jen na síle vašeho ducha.“

„Ale i když nastrojím léčku, nemám žádnou záruku, že uspěji,“ poznamenal Abivard.

Bozorg znovu přikývnul. „Ne, pokud jste neviděl, že uspějete.“

Abivard si prohrábl plnouvis. „Mohl by nějaký člověk, který je řekněme velmi bohatý, velmi ustrašený, donutit věstce, aby mu ukázal veliké části budoucího života, a on se tak mohl vyhnout nebezpečím, která ho v budoucnu čekají?“

„Bohatí, ustrašení a hloupí lidé to v minulosti rozhodně mnohokrát zkoušeli,“ řekl Bozorg a zkrfivil tvář, až si nikterak nezadal s Tzikasem. „Ale k čemu jim to bylo dobré? Každé nebezpečí, které viděli, bylo nevyhnutelné, to vyplývá ze samotné povahy věcí.“

„Kdybych viděl sám sebe, jak se dopouštím nějaké hrozné chyby,“ řekl Abivard po chvíli zámyslem, „mohl bych v budoucnosti ze všech sil bojovat, abych to změnil.“

„Nepochybně byste bojoval,“ souhlasil Bozorg, „a nepochybně byste prohrál. Vaše budoucí já by si navzdory předpovědi našlo nějaký důvod, proč udělat právě to, co se pak ukáže být onou chybou — nebo by zkrátka na předpověď zapomnělo, dokud nebude příliš pozdě.“

Abivard nad tím chvíli přemýšlel, pak to vzdal a potřásl hlavou. „To je na můj ubohý rozum příliš složité. Stejně dobře bychom mohli být dva videssiánští kněží, kteří se hádají o to, který z nespočetných způsobů uctívání Phose je ten jediný správný. Přisahám při Bohu, milý Bozorgu, že stačí jediný mušinec na jejich náboženském manuskriptu a už se kvůli tomu vyvinou „tři nové způsoby uctívání jejich falešného boha.“

„Neznají pravdu, a proto jsou odsouzeni k nekonečným hádkám, která z falši je falešnější,“ řekl Bozorg s pohrdavým odfrknutím. „A až jejich ubohé životy skončí, budou všichni uvrženi do Propasti.“

Abivard pocítil pokušení zamknout Bozorga a hierarchu Artanase do společné místnosti, aby zjistil, který z nich — pokud vůbec někdo — vyleze ven přičetný. Člověk však musí pro dobro věci obětovat osobní potěšení.

Bozorg se uklonil. „Budete si ode mne přát ještě něco, pane?“

„Ne, můžeš jít,“ odpověděl Abivard. „Děkuji ti za pomoc.“

„Posloužit osobnosti s tak úžasnými schopnostmi, která vzbuzuje obdiv kamkoliv přijde, mi bylo a vždy bude potěšením, privilegiem a ctí,“ řekl Bozorg. „Vskutku jste veliký, divoký kanec Makuranu, který rozdupe a roztrhá všechny nepřátele.“ S poslední úklonou si čaroděj posbíral magické pomůcky, naládoval je zpátky do sedlových brašen a obrátil se k odchodu.

Když ozvěna jeho kroků mizela chodbou, Abivard si dlouze povzdechl. Tenhle čaroděj rozhodně nebyl jako Tanshar. Abivard pokrčil rameny. Jestli Bozorg prokáže své schopnosti, bude ochoten přehlédnout jeho nedostatky.

Velící důstojníci Abivardovy armády vyskočili na nohy, aby svého generála přivítali. Abivard procházel jejich řadami a přijímal od nich polibky na tvář. Někteří z jeho podřízených byli členové Sedmi Klanů; za jiných okolností by to byl on, kdo je líbá na tvář a ne naopak. Za jiných okolností by dokonce mohli klidně zpochybňovat to, že v hierarchii velení stojí nad nimi. To ovšem za předpokladu, že by jeho sestra nebyla Sharbarazovou první ženou. Abivard, jako Velekrálův švagr, je postavením nepochybně převyšoval. Nemuselo se jim to líbit, ale nemohli s tím nic dělat.

Romezan byl členem Sedmi Klanů, ale Abivard s ním nikdy neměl nejmenší problémy. Měl široká ramena a nebyl tak hubený, jako většina Makuranců, vlastně spíš naopak. Konečky navoskovaných knírů mu směřovaly vzhůru jako býčí rohy. Jediné, co si přál, bylo dobýt i poslední zbytky Videssosu. „Jak se dostaneme přes ten mizerný malý pruh vody, pane?“ zeptal se jako pokaždé při setkání důstojníků.

„Vsadím se, že bych dokázal dočůrat na druhou stranu,“ řekl jiný velitel. Jmenoval se Kardarigan a nebyl členem vyšší šlechty. Stejně jako Abivard byl dihqanem ze severozápadu, který nastoupil na své místo po smrti svého otce a starších bratrů v Pardrayánské stepi.

Romezan na něj úkosem pohlédl. „Na to ho nemáš dost velkého.“ Makuranští velitelé se zasmáli.

„Jak to můžeš vědět?“ opáčil Kardarigan a smích ještě zesílil. Generálové měli důvod chovat se uvolněně. Až dosud smetli vše, co stálo v cestě postupu jejich armády. Sharbaraz si sice mohl přát, aby dokázali ještě víc, ale oni už tak věděli, že toho dokázali hodně.

„Musíme mít v hlavách kamení místo mozků,“ řekl Abivard. „Jinak bychom už dokázali vymyslet, jak zahnat

videssiánské námořnictvo třeba jen dočasně a toho času využít k překročení kanálu. Kdybychom dokázali rozestavit naše obléhací stroje pod hradbami města, dobyli bychom ho.“ Kolikrát už tohle říkal.

„Kdyby nám ten prokletý videssiánský zrádce dokázal postavit loďstvo místo aby nás vodil za nos, už bychom tam dávno byli,“ řekl Romegan.

Ten prokletý videssiánský zrádce. Abivarda napadlo, co by asi udělal Tzikas, kdyby slyšel, co si o něm makuranští důstojníci myslí. Navenek by asi nedal nic znát. Ale hodně by ho to ponížilo. Makuránci ho mohou využít, ale nikdy k němu nepocítí respekt či důvěru.

Do místnosti spěšným krokem vstoupil posel s tváří pokrytou prachem cest. „Omlouvám se, můj pane, ale přináším spěšnou zprávu od marzbana Vaspurakanu,“ řekl a hluboce se uklonil.

„Co mi Vshnasp chce?“ zeptal se Abivard. Až dosud Sharbarazův guvernér Vaspurakanu předstíral, že Abivard neexistuje. Přijal naolejované kožené pouzdro, otevřel je a zlomil voskovou pečeť. Začal číst a vzápětí pozdvihl obočí. Když dočetl, zvedl hlavu a oslovil své čekající důstojníky: „Marzban Mikhran žádá - prosí nás - o pomoc. Marzban Vshnasp je mrtev. Vaspurakánci povstali proti němu a proti uctívání Boha. Mikhran píše, že jestli mu okamžitě nepřejdeme na pomoc, ztratíme celou provincii.“

II.

Abivard se řítí chodbami své rezidence. Venizelos, do kterého málem vrazil, chtěl něco říct, ale když pohlédl na jeho tvář, ustoupil stranou, aby jeho pán mohl projít.

Roshnani zrovna vyšívala květinový vzor do zimního kaftanu z husté vlny. Když Abivard vrazil do místnosti, kde pracovala, vzhlédla, a pak znovu sklopila hlavu k šití.

„Každému, kdo byl ochoten poslouchat, jsem přece říkal, že bychom měli Vaspurakánce nechat v jejich falešné víře,“ zabouřil. „Ale ne! Museli jsme jim vnutit Boha a teď se podívej, co nám to přineslo!“

„Ano, to jsi říkal každému, kdo byl ochoten poslouchat,“ řekla Roshnani. „Ale nikdo v Mashizu tě neposlouchal.

Překvapuje tě to? Vždyť to není poprvé, co se něco takového stalo. Kromě toho, když jim vládl Vshnasp, není divu, že se vaspurakánští princové raději rozhodli povstat.“

„Všichni Vaspurakánci se považují za prince - jen Bůh ví proč,“ řekl Abivard o něco klidněji. Zamyšleně pohlédl na svou ženu — přesněji řečeno na svou první ženu, ale všechny ostatní ženy už neviděl tak dlouho, že na ně téměř zapomněl. „Chceš říct, že Vaspurakánci by se vzbouřili, i kdybychom se jim nesnažili vnutit naši víru?“

Roshnani přikývla. „Ano, i když možná ne tak brzy. Vshnasp měl v Mashizu reputaci velkého svůdníka a žádná žena si před ním nemohla být jistá. Nepředpokládám, že se změnil jen proto, že ho poslali do Vaspurakanu.“

„To asi ne,“ přisvědčil Abivard. „Za starých časů bylo všechno asi jednodušší, nemyslíš?“

„Pro muže určitě,“ řekla Roshnani neobvykle ostrým hlasem. „Pokud by ses zeptal žen, které strávily své životy zamčené v ženských komnatách pevností, kde vidí jen ten kousek světa, který je vidět oknem, určitě by ti odpověděly jinak.“ Vrhla na něj postranní úsměv - nikdy nebyla ten typ, kterého by se dlouho držela špatná nálada. „Kromě toho, manžel, cožpak se ti nelíbí být na samotném vrcholku nové módní vlny?“

„Teď, když se o tom zmiňuješ, ne,“ odpověděl Abivard. Roshnani na něj udělala obličej. Ať už se mu to líbilo nebo ne, on a Sharbaraz skutečně byli na vrcholku módní vlny. Dovolit svým prvním ženám, aby čas od času opouštěly ženské komnaty, postavilo staré makuranské zvyky na hlavu. Zpočátku, to bylo před deseti lety, nazývali muži ženy, které se objevily na veřejnosti, běhnami. Ale když Velekrál a jeho nejlepší generál započali tento trend, ostatní ho následovali.

„Kromě toho,“ řekla Roshnani, „i za starých časů se mohl dostatečně rozhodný muž prosmýknout do cizích ženských komnat nebo se z nich žena mohla vyplížit ven.“

„To už je teď jedno,“ řekl Abivard. „Vshnasp už se nikam plížit nebude. Jestli právě tohle vzbudilo vaspurakánskou vzpouru, doufám, že ho nějaký tamější princ přichytil se svou ženou a udělal z něj eunucha.“

„Ty se na něj opravdu hněváš,“ poznamenala Roshnani. „Muž říká, že si přeje, aby se z jiného muže stal eunuch jen tehdy, když je jeho hněv hluboký a nesmířitelný.“

„Máš pravdu, ale ani na tom teď nesejde,“ odpověděl Abivard. „Vshnasp je teď v božích rukou a pokud se Bůh rozhodne uvrhnout jeho mizernou duši do propasti...“ potrásl hlavou. Na Vshnaspovi nezáleželo. To by si měl uvědomit. Záleželo však na strašlivém zmatku, který za sebou mrtvý marzban zanechal ve Vaspurakanu.

Jako vždy jeho žena přemýšlela společně s ním. „Jak velkou část našich sil musíš odvést do Vaspurakanu, abys prince znovu přivedl do náruče našeho nejmilostivějšího Velekrále?“ zeptala se.

„Příliš velkou,“ řekl, „ale nemáme na výběr. Měli bychom udržet videssiánské západozemí, ale Vaspurakan udržet zkrátka musíme. Z tamějších dolů těžíme železo, stříbro a olovo a také trochu zlata. Kdyby byly lepší časy, rekrutovali bychom tam odsud také jezdce. A když vaspurakánská údolí nebudeme ovládat my, ovládne je Videssos. Ten, kdo kontroluje Vaspurakan, má v rukou nejlepší invazní cesty do sousední země.“

„Maniakes má vaspurakánskou krev, že ano?“ řekla Roshnani.

Abivard přikývnul. „To má a nijak by mě nepřekvapilo, kdybych zjistil, že za tímhle povstáním je císařství.“

„To ani mě,“ souhlasila Roshnani. „Přesně to samé bych udělala na Maniakesově místě. Neodvážím se s námi bojovat tváří v tvář, a proto vyvolává potíže za našimi zády.“ Na chvíli se zamyslela. „Jak velkou posádku tu chceš nechat?“ zeptala se bezvýrazným hlasem.

„Už jsem nad tím přemýšlel,“ odpověděl Abivard. Z jeho výrazu bylo vidět, že se mu nelíbilo to, k čemu dospěl.

„Myslím, že s sebou odvedu celou armádu. Abychom zkontrolovali prince, potřebujeme velikou sílu a Videssiánci by porazili jakoukoli posádku, kterou tu nechám. Kromě toho drobit síly je jistá cesta do záhuby. Poté, co Videssiánci porazili Kubraty, jim nechci dát zadarmo snadné vítězství, ze kterého by získali pocit,

že se s námi mohou střetnout a vyhrát. Je to skoro jako magie: pokud tomu uvěří, bude to napůl pravda.“

Očekával, že Roshnani vybuchne jako hrnec s pokličkou ponechaný příliš dlouho na ohni. Proto ho překvapilo, když přikývla. „Dobrá,“ řekla. „Chystala jsem se navrhnout ti to samé, ale bála jsem se, že by ses na mě rozněval. Myslím, že máš pravdu — kdybys tu nechal nějaké muže, obětoval bys je.“

„Mám sto chutí jmenovat tě svým zástupcem,“ řekl Abivard a to mu z její strany vysloužilo úsměv. Oplatil jí ho, a pak zase zvázněl. „Až odejdeme, Videssiánci se sem vrátí. Někdo o tom bude muset napsat Sharbarazovi a Sharbaraz určitě odepíše.“ Obrátil oči v sloup. „To se mám na co těšit.“

Před rezidencí, která dřív patřila videssiánskému Strážci Pokladu, zarachotil vůz. Abivardovy děti se k němu vrhly s radostnými výkřiky. „Dům na kolečkách!“ prohlásil Shahin. Nikdo z nich netušil, co obnáší žít na takovém malém prostoru po celé týdny. Ale brzy to zjistí. Roshnani si to moc dobře pamatovala. Vyšplhala se na vůz s mnohem menším nadšením než její potomstvo.

Venizelos, Livania a ostatní videssiánští sloužící stáli před domem. Komorník poklekl před Abivardem na jedno koleno.

„Kéž vám pán s velikou a dobrou myslí zajistí zdraví a bezpečí, nejvznešenější pane,“ řekl komorník.

„Děkuji ti,“ odpověděl Abivard, přestože si povšiml, že Venizelos neřekl, aby mu Phos zajistil úspěch. „Možná se jednoho dne znovu uvidíme — já s tím každopádně počítám.“

„Možná,“ bylo vše, co Venizelos řekl. Zjevně netoužil po tom, aby se Makuránci vrátili.

Abivard mu podal malý těžký kožený váček, Livanii dal další a pak po jednom rozdal všem služebníkům, kteří stáli v řadě. Dostalo se mu hlasitých díky. Mohl je přinutit, aby se na cestu vydali s ním. Co se toho týkalo, mohl je klidně jen tak pro zábavu zabít. Mince uvnitř váčků byly makuranské stříbrné arkety, ne videssiánské zlatáky. Až se Abivard ocitne z doslechu, služebníci si na to určitě budou stěžovat. Ale mohl s nimi naložit mnohem hůř.

Vyšvihl se na svého koně, věrného hnědého hřebce. Koleny a uzdou zvíře přiměl k chůzi. Kočí vozu, vyhublý chlapík jménem Pashang, švihl otěžemi, aby pobídl dva koně v záprahu. Vůz se se skřípěním rozjel za Abivardem.

Abivardovi vojáci rušili tábor již mnohokrát. Byli na to zvyklí. Ale táborové prostitutky, videssiánští služebníci a další lidé, kteří vojáky doprovázeli, to bylo něco úplně jiného. Z toho důvodu se armáda seřadila k pochodu opožděně.

Abivard se rozhodl, že jim to dnes odpustí. Pak začne přitahovat otěže. Bylo mu jasné, že rachot pochoduující armády uslyší i Videssiánci ve městě na druhém břehu.

Nijak zvlášť mu to nevadilo. I kdyby Maniakes odcházející armádu neslyšel, určitě ji vidí. A pokud se on osobně nedívá, kapitáni těch prokletých dromondů si určitě všimnou, že makuranský tábor je opuštěný.

Abivarda napadlo, že za sebou nechá pár mužů, aby zapálili ohně, aby to vypadalo, že tábor je ještě tuto noc plný lidí. Ale k čemu by to bylo? Už teď je velmi pravděpodobné, že místní Videssiánci, kterým se podařilo ukrýt před Makuránci malé loďky, spěchají na druhý břeh, aby Avtokratovi řekli všechno, co vědí. Nijak by ho nepřekvapilo, kdyby zjistil, že Venizelos je jedním z nich. Nakonec, mnohem pomaleji než doufal, se jeho armáda sešikovala do něčeho, co zhruba připomínalo pochodovou formaci. Lehká jízda, lučištníci na neobrněných koních, kteří měli na sobě jen přilbice a kožené vesty, zformovali přední voj, zadní voj a průzkumné skupiny na obou křídlech.

Za clonou lehké jízdy jeli těžcí obrněnci, díky kterým byl rudý lev Makuranu tak obávaný mezi nepřáteli. Teď však na sobě rytíři neměli zbroj, protože Abivard neočekával v brzké době žádnou bitvu. Váha železné zbroje pro koně i zvířata by vojáky i koně brzy vyčerpala, pokud by ji na sobě měli nést neustále. Přestože zbroj měli jezdci uloženou v zásobovacích povozech, ponechali si svá kopí prostrčená otvorem po pravé straně sedla.

A tak, včetně vozů, které vezly táborový doprovod, se jádro armády dalo do pohybu. Kdyby Abivard náhle musel bojovat, mohl by manévrovat tak, aby své jednotky dostal mezi povozy a nepřítel, bez ohledu na směr, ze kterého by nepřítel přišel.

Na první den pochodu vydal příkaz zamířit na jihozápad pryč od pobřeží. Nechtěl, aby Maniakesovy dromondy, které Avtokratovi přinesou zprávu o směru jeho pohybu, přesně odhadly, kudy se vydá. Bylo mu jasné, že Maniakes okamžitě pochopí, že míří pomstít Vshnaspa. Ale kudy půjde a jakou cestou se vydá, si chtěl nechat pro sebe a čím později se to Maniakes dozví, tím lépe.

Sedlákům, kteří pracovali na polích, stačil jediný pohled na předvoj Abivardovy armády, aby se snažili stát se neviditelnými. Každý, kdo mohl, před nepřátelskou armádou uprchl. Ti, kteří nemohli, se ukryli v domech.

„Vezměte si zde, co potřebujete,“ řekl Abivard svým mužům, když projížděli opuštěnou vesnicí, „ale nezakládejte požáry jen tak pro zábavu.“ Někteří z válečníků si začali nespokojeně mumlat; žhářství bylo jednou z oblíbených vojáckých zábav.

Během první i druhé noci pochodu byl klid. Třetí noci se nějaké skupině podařilo proplížit mezi strážemi a vystřelit na makuranský tábor několik šípů. Cizí lučištníci zranili dva muže a utekli pod rouškou tmy.

„Takhle si s námi nikdo nebude hrát,“ prohlásil Abivard, když se kněmu ta nevídaná novina donesla. „Zítra spálíme vše, na co cestou narazíme.“

„Skvělé rozhodnutí, pane,“ zaduněl Romezan. „Měli jsme to udělat už na začátku. Jestli se nás Videssiánci budou bát, nechají nás na pokoji.“

„Ale jestli nás budou nenávidět, budou na nás dotírat bez ohledu na to, co uděláme,“ namítl Kardarigan. „Kráčíme po tenkém laně mezi jejich strachem a záští.“

„Byl jsem ochoten jednat s nimi přiměřeně zdvořile,“ dodal Abivard, „ale jestli na nás budou pořádát každou noc přepady, odpovím jim rázně. Videssiánci si musí uvědomit, že každá jejich akce má následky.“

Dalšího dne se k nebi zvedl kouř z mnoha požárů. Abivardovi došlo, že námořníci na videssiánských dromondech nacházejících se ve Videssiánském moři, díky požárům pochopí, kde se jeho armáda nalézá. Zalitoval, že vydal rozkaz k pálení, ale jen trochu: Maniakes by se i tak brzy dozvěděl, kde se Abivard nachází.

Když padla noc, několik dalších mužů vyslalo spršku šípů na utábořenou Makuránci. Tentokrát však byli Abivardovi

vojáci připraveni a v pohotovosti. Vyrázili do noci a chytili tři lučištníky. Videssiánci umírali dlouho. Většina vojáků v klidu spala navzdory jejich hlasitým výkřikům.

Další den Abivard znovu přikázal pálit vše, na co přijdou. „Pokud budeme strach oplácet strachem, kde to skončí?“ zeptal se Kardarigan.

„Můžeme Videssiáncům v západních zemích ublížit mnohem víc, než mohou ublížit oni nám,“ řekl mu Abivard. „Čím dříve jim to dojde, tím dříve jim můžeme přestat dávat lekce.“

„Videssiánci jsou údajně chytrí lidé — aspoň to sami sobě navzájem tvrdí,“ dodal Romezan. „Ale jestli budou natolik hloupí, že nepochopí nesmyslnost nájezdů proti armádám Velekrále, tak je to jejich smůla. Rozhodně ne naše. Uvrhněte mě do propasti, jestli k nim pocítíte špetku sympatie.“

Dalších pár dnů nechávali místní Videssiánci makuranskou armádu na pokoji. Abivard nevěděl, co se stalo potom; možná, že se zvěst o makuranském způsobu odplaty za noční nájezdy nedostala až do míst, kde se právě makuranská armáda nacházela. Každopádně té noci tábor znovu přepadla skupina Videssiánců.

Dalšího dne vyslali Makuránci k nebi nové sloupy kouře. Den na to Videssiánci přepadli dva muže ze zadního voje, kteří se oddělili od ostatních, podřízli jim hrdla a nechali je tam, kde je ostatní Makuránci mohli najít. Toho odpoledne za trest lehla středně velká videssiánská vesnice popelem.

„Nádherný způsob válčení,“ poznamenal Kardarigan, když se Abivardova armáda utábořila na noc. „Přál bych si, aby Maniakes přestal váhat a střetl se s námi. Bojovat v opravdové bitvě by byla úleva.“

„Jen počkej, až se dostaneme do Vaspurakanu,“ uklidnil ho Abivard. „Princové ti s velkou radostí vyhoví.“

Abivarda každý den stíhali poslové od Mikhrana. Marzban na něj naléhal, aby se nezdržoval, aby spěchal, aby se mu hnal na pomoc. To vše Abivarda přesvědčilo, že Mikhran nedostal jeho dopis, ve kterém už mu pomoc přislíbil.

Napadlo ho, zda se vůbec jeho posel k Mikhranovi dostal. Pokud Videssiánci znepokojovali jeho armádu, co asi udělali s osamělým jezdcem? Na druhou stranu jestli měli ve zvyku přepadat posly, jak se kněmu dostali ti, které vyslal vaspurakánsky marzban!

Armáda přebrodivla řeku Eriza jižně od jejích pramenů. Eriza byla poměrně velká řeka, která se vlévala do Arandosy a výsledný tok byl největší řekou v západních zemích. Původně byl několik farsangů na jih od brodu most, který kdysi Videssiánci zapálili ve snaze zastavit postup jeho armády. Zatím ho ještě nikdo neopravil.

Tzikas si také moc dobře na most pamatoval; on to byl, kdo ho přikázal zapálit. „Tehdy jste o tom brodu ještě nevěděl, Velekrálův švagre,“ řekl, hrdý na svou strategii.

„Je to tak, vznešený pane,“ přisvědčil Abivard. „Ale kdybych pokračoval v postupu a neobracel se na jih, brzy bych se o něm dozvěděl. Místní sedláci by mi o něm řekli, když už pro nic jiného, tak z toho důvodu, aby je moje armáda nevyjedla.“

„Sedláci.“ Tzikas si pohrdavě odfrkl. „Takhle se přece válka nevede.“

„Myslel jsem, že jste to právě vy, Videssiánci, kdo tvrdí, že válku je třeba vést všemi prostředky. A o nás Makuráncích se tvrdí, že se příliš ohlížíme na čest,“ poznamenal Abivard.

„Dejte mi oddíl jezdců,“ odpověděl Tzikas, „a já vám ukážu, kde leží čest a jak ji člověk získá. Proč nemohu vést svou jednotku, když už stejně nečelíme Videssiáncům, ale kacířským Vaspurakáncům? Dovolte mi sloužit Velekráli, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, a dovolte mi sloužit věci Avtokrata Hosia.“

Ať už spolu hovořili o čemkoli, Tzikas vždy stočil předmět hovoru k tomuto tématu. „Počkáme, až se k Vaspurakanu přiblížíme,“ odbyl ho Abivard. Videssiánský zrádce se na něj zamračil, ale co mohl dělat? Makuránci ho mezi sebou pouze trpěli. Abivarda nic nenutilo činit mu ústupky.

A navzdory tomu, že Tzikas nazýval Vaspurakánce kacíři, se mohlo stát, že náhle prozře a zjistí, že jsou to vlastně jeho bratři. Vždyť jediný rozdíl byl ve způsobu uctívání Phose. A pokud by Tzikas znovu zradil, určitě si pro to vybere takovou chvíli, která bude pro Makuránce ta nejhorší možná.

„Vy mi nevěříte,“ řekl Tzikas smutně. „Od dnů Avtokrata Likinia, nechť Phosovo světlo navěky září na jeho památku, mi nikdo nevěřil.“

Také pro to všichni měli dobré důvody, pomyslel si Abivard. S Likiniem se setkal. Videssiánský Avtokrat byl lstivější než kteříkoli čtyři lidé, které kdy Abivard poznal. A pokud Tzikasovi nevěřil Likinios, byl by Abivard hlupák, kdyby nenásledoval jeho příkladu. Generál koneckonců svými činy dokázal, že se mu vůbec věřit nedá.

Když Tzikas viděl, že jeho snaha nepřináší ovoce, krátce Abivardovi pokývnul a odjel. Jeho rovná záda vypovídala hlasitěji než slova, jak moc mu vadí, že je neustále zpochybňována jeho důvěryhodnost.

Romezan pozoroval, jak odjíždí, pak přijel k Abivardovi a zeptal se. „Kdo mu vrazil do zadku žhavý pohrabáč?“

„Obávám se, že já,“ odpověděl Abivard. „Zcela jednoduše mu nechci dát ten regiment, o který mě pořád žádá.“

„Výborně,“ souhlasil Romezan. „Bože chraň, aby se mi octl v zádech v den, kdy budu potřebovat pomoc.“

Usmívá se a přitom v rukávu schovává dýku. Děkuji pěkně.“

„Obávám se, že dříve nebo později napíše Sharbarazovi,“ řekl Abivard zachmuřeně. „A obávám se, že Velekrál mi přikáže, abych dal Tzikasovi vše, po čem jeho chladné srdce zatouží.“

„Bože chraň!“ zopakoval Romezan. „Co kdyby Tzikase potkala nějaká nešťastná nehoda?“

„Myslíš podobná, jaká málem potkala Maniakese?“ zeptal se Abivard. Romezan přikývnul. Abivard si povzdechl. „To by se, pravda, mohlo stát, i když se mi ten nápad moc nelíbí. Pořád doufám, že by nám generál mohl být jednoho dne užitečný, pokud ovšem dokážeme zabránit tomu, aby do nás vrazil dýku, o které jsi mluvil.“

„Zatím nám byl dobrý jen k tomu, že jeho přítomnost v našich řadách ponižuje Maniakese,“ odpověděl Romezan. „A ani to už teď nefunguje; myslím, že když teď Videssiánci vědí, jak jsme kněmu přišli, myslí si, že se k nám náramně hodí do party.“

„Velekrál vkládá do videssiánských zrádců veliké naděje,“ opáčil Abivard. „Protože i on sám kdysi přišel o trůn díky

zradě, ví, jak taková zrada dokáže vládci uškodit.“

„Pokud má Velekrál tak rád videssiánské zrádce, proč Tzikase neodlifuje do Mashizu?“ zabručel Romezan. Ale to nebylo řešení a on i Abivard to moc dobře věděli. Pokud Velekrál Sharbaraz očekává, že budou s videssiánskými zrádci zacházet zdvořile, nezbylo jim, než uposlechnout bez ohledu na to, jak moc je Tzikas štvál.

Cesta se stáčela pryč z pobřeží na centrální plošinu. Na severním okraji plošiny leželo město Resaina. Nacházelo se zhruba třetinu cesty mezi brodem na řece Erizea a Vaspurakanem. Podobně jako většina větších vaspurakánských měst mělo i toto makuranskou posádku.

Posádce velel podsaditý šednoucí chlapík jménem Gorgin. „Už jsem o vaspurakánské vzpouře slyšel, pane,“ řekl. „Při dobrém Bohu, srdce mi plesá, když vidím, že jste vyrazil na pomoc s celou armádou.“

Abivard si uřízl kousek masa, které mu Gorgin nabídl — bylo vařené s česnekem po videssiánském způsobu, a ne s mátou, jak to dělali Makuranci. Nabodl sousto na dýku a vložil si je do úst. „Všiml jsem si, že zrovna nepobízíte muže pod naším velením, aby se k nám připojili,“ poznamenal, zatímco žvýkal.

„Nemám tu dost mužů, abych udržel město a jeho okolí, pokud vypukne opravdová vzpoura,“ odpověděl Gorgin.

„Pokud mi odvedete další vojáky, jak mám bránit Resainu proti nepříteli? Tihle blázniví východňané se bouří při sebemenší příležitosti. Pokud se mezi nimi objeví nějaký šílený kněz, který je začne popouzet, nebude schopen zastavit.“

„Dohlížíte na to, aby zdejší kněží kázali po vaspurakánském způsobu?“ otázal se Abivard.

„Ano,“ řekl Gorgin. „To je jeden z důvodů, proč se bojím vzpoury. Ale před pár týdny si Videssiánci, kéž všichni padnou do propasti, přestali na vaspurakánské rituály stěžovat.“

„To je dobrá zpráva,“ řekl Abivard. „To jsem si původně také myslel,“ odpověděl Gorgin zachmuřeně. „Ale moji zvědové už zjistili, proč místní přijali vaspurakánské rituály: je to proto, že proti nám Vaspurakanci povstali. Videssiánci je za to obdivují, protože i oni se nás chtějí zbavit.“

„Máš pravdu,“ řekl Abivard. „Taky se mi to nelíbí, ani trochu. Ale co s tím můžeme dělat? Pokud jim přikážeme, aby se vrátili zpátky k původním rituálům, znamenalo by to neuposlechnutí příkazů Velekrále Sharbaraze, kéž vládne mnoho let a jeho říše vzroste, a kromě toho bychom se v očích Videssiánců jevíli jako úplní pitomci.“

„A to rozhodně nechceme,“ prohlásil Gorgin. „Už teď je těžké jim vládnout, i když vědí, že mají dobrý důvod se nás bát. Když se nám budou smát za zády, bude to nemožné. Udělají každou pošetilou věc, jen aby vyvolali potíže, ale přinejmenším polovina jejich plánů zas tak pošetilá není. Videssiánci znají víc způsobů, jak mě přivést k šílenství, než bych si kdy představoval.“ S výrazem zmaru potřásl hlavou.

„Až porazíme Vaspurakance, Videssiánci pochopí, že vzpoury nemají smysl,“ odpověděl Abivard. „A až to pochopí, budou na prince znovu hledět jako na kacíře, ne jako na hrdiny.“

„Kéž nám k tomu Bůh dopomůže,“ řekl Gorgin. O chvíli později Abivard zjistil, že ne všichni Videssiánci ochotně přijímají vaspurakánskou liturgii. „Kacířství! Mrzačení pravé víry!“ řval nějaký muž, který vtrhl do Gorginovy rezidence. Velitel posádky sebou trhnul, jako by ho štípala vosa a pak na Abivarda vrhl omluvný pohled. „Co zase kdo provedl?“ zeptal se Gorgin, ale zjevně měl na mysli, jaká nová katastrofa mu zase padá na hlavu.“

Neštěstí však padlo na hlavu videssiánského kněze, ne na Gorgina. Ubohý kněz seděl v předpokojí a jeho vyholená lebka byla pokrytá zaschlou krví. „Vidíte?“ křičel Videssiánc, který kněze přivedl dovnitř. „Vidíte? Chytili ho a tohle s ním provedli.“ Ukázal prstem.

Abivard to viděl. Krev vytékala ze slov, která někdo videssiánskému knězi vyřezal do hlavy. Abivard četl videssiánsky jen s obtížemi. Po chvíli pochopil, že ta slova pocházejí z náboženského textu, útočícího na Vaspurakance a jejich víru. Kněz bude mít tyto pasáže vyryté na hlavě do konce života.

„Vidíte?“ prohlásil Gorgin stejně jako před chvílí místní Videssiánc. „Pokaždé, když si člověk myslí, že už je konečně pochopil, Videssiánci udělají něco takového. Nemusí to být zrovna odporný zločin jako je tohle, ale vždycky je to něco, s čím člověk nepočítá.“

„Ale tohle můžeme obrátit v naši výhodu,“ řekl Abivard. „Až se ten ubožák uzdraví, vezměte ho ven a ukažte ho ostatním. Uděláme z něj mučedníka, který trpěl za svou verzi — naši verzi — videssiánské falešné víry. A až chytíte a popravíte ty, kteří mu to provedli, všichni pochopí, že tudy cesta nevede.“

„No ano, to není špatný nápad,“ řekl Gorgin po chvilkovém zamyšlení. Pohlédl na kněze, který se právě stal, i když nedobrovolně, chodící náboženskou knihou. „Jestli si nechá narůst vlasy, nebudou ty jizvy skoro vůbec vidět.“

On i Abivard mluvili makuransky, protože se domnívali, že jim kněz nerozumí. Ukázalo se, že se mylili, protože kněz řekl plynou makuranštinou: „Holá hlava je znakem dobrého božího služebníka. Ponesu své jizvy jako znamení svatosti.“

„To je na vás,“ řekl Abivard a Gorgin jen zavrtěl hlavou.

Videssiánská centrální plošina Abivardovi připomínala zemi v okolí panství Vek Rud. Zdejší krajina byla sice trochu lépe zavlažená a víc kopcovitá než kraj, ve kterém vyrostl, ale jednalo se převážně o pastviny, tak jako doma, a Abivard pocítil tesklivost po domově.

Ne, že by měl o zdejších stádech dobytek a ovcí nějaké přehnané mínění. Každý dihqan v Makuranu by se styděl za to, že vlastní taková vychrtlá a zubožená zvířata. Na druhou stranu je pravda, že makuranská stáda nebyla devastována léty občanské války a nepřátelskou invází.

Videssiánci každopádně přemýšleli podobně jako jejich makuranští sousedé. Jakmile objevili první zmínku o příchodu Abivardovy armády, snažili se svá zvířata dostat nejrychleji co nejdál. Abivardovi zásobovači se museli široce rozptýlit, aby dokázali pochytyt dostatek zvířat.

„Takhle se na ně musí,“ řekl Romezan, když vojáci jednoho odpoledne přivedli velké stádo ovcí. „Jestli nám nedají, co potřebujeme, tak si to vezmeme sami — a můžeme si vzít tolik, že Videssiánci budou hladovět.“

„Tyto země jsou poddané Velekráli Sharbarazovi, proto bychom je neměli příliš vysávat,“ připomněl mu Abivard. Ale

pak, aby otupil ostří svých slov, dodal. „Pokud bychom si ovšem měli vybrat, jestli máme hladovět my nebo místní Videssiánci, ať jsou raději o hladu oni.“

Marzban Mikhran ho neustále bombardoval žádostmi o co největší spěch. Z východu však zatím nedorazily žádné zprávy. Abivard přemýšlel, zda Maniakes znovu obsadil protější břeh a zda Venizelos znovu nastoupil jako komorník Strážce Pokladu.

Jeden z Kardariganových poručíků, Farrokh—Zad, k tomu řekl: „Neklesejte na duchu, můj pane, protože ten hlupák Maniakes se při pohledu na to, jak odjíždíme, zase přecenil, tak, jak tomu bylo vždy. Až rozdrtíme odporné Vaspurakánce, kteří mají nosy jako skoby, a vousy jako klubko drátů, vrátíme se a vyrveme Videssiáncům vše, co nám zatím stihli ukrást. Cožpak nejsme makuranští válečníci, mocní hrdinové, kterým poželнал samotný Bůh?“

Udeřil se do hrudi a zaujal hrdinskou pózu. Oči mu jiskřily. Byl mladší než Abivard a mnohem více arogantní. Abivard se už už chystal rozesmát, protože jeho řeč považoval za vtip, když tu si uvědomil, že to FarrokhZad myslel vážně. „Kéž se Proroci přimluví u Boha, aby odpověděl na tvé modlitby,“ bylo nakonec vše, co k tomu řekl. FarrokhZad přikývnul a vyrazil kupředu. Abivard za ním jen zíral. FarrokhZad opustil Makuran v době, kdy mu ještě ani pořádně nerostly vousy, ale přesto se stále choval jako typický makuransky šlechtic. Abivard si pomyslel, že podobné chování lidé zřejmě sají s mateřským mlékem.

Zhruba o polovině důstojníků se dalo říct něco podobného; prvními mezi nimi byl Romezan. Všichni pevně lnuli ke zvykům, které poznali a naučili se už od chlapeckých let. Abivard si odfrkl. On byl členem druhé skupiny, jejíž členové vzhledem k dlouhému pobytu v cizí zemi přejali tolik místních zvyklostí, že už skoro ani nepřipomínali Makuránce. Jestli se kdy vrátí natrvalo domů, budou tam jako bílé vrány. Ale Abivard si vzápětí uvědomil, že makuranské tradice začal obcházet už v době, kdy dovolil Roshnani, aby se s ním vydala na výpravu proti uzurpátorovi Smerdisovi.

O chvíli později na podobné úvahy zapomněl, protože ze západu vyrazil makuranské armáde vstříc obrněný jezdec, který měl v rukou bílé natřený štít příměří. Nebyl to Videssiánc, přestože armáda se stále ještě nacházela na videssiánské půdě. Byl to válečník z Vaspurakanu - podle koně a výstroje zřejmě šlechtic.

Abivard nařídil, aby ho kněmu přivedli. Prohlížel si Vaspurakánce s velikým zájmem: nebyl nijak vysoký, ale měl široká ramena, mohutnou hrud' a silné paže. Abivard by s ním nechtěl zápasit; dokonce i hmotný Romezan vedle něj vypadal útle. Měl výrazné, ostře řezané rysy, husté obočí, a nos vskutku majestátních proporcí. Hustý plnovous s šedými nitkami mu splýval až na hrud' a dorůstal skoro až k očím. Vypadal opravdu hrozně.

Abivard v duchu čekal, že jeho hlas bude znít jako hřmot padající laviny. On však místo toho promluvil melodickým, příjemným barytonem: „Vítám tě, Abivarde, synu Godarzův, švagre Velekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste,“ řekl plynou makuranštinou s hrdelním přízvukem. „Jsem Gazrik, syn Bardzrabolův, a jsem pověřen hovořit za prince Vaspurakanu.“

„Vítám tě, Gazriku, synu Bardzrabolův,“ řekl Abivard a ze všech sil se snažil, aby napodobil způsob, jakým Vaspurakánec vyslovoval své jméno a jméno svého otce. „Mluv, tedy. Řekni vše, co máš na srdci. Mé uši a srdce jsou ti otevřeny.“

„Jsi vpravdě tak šlechetný, jak se říká, můj pane,“ odpověděl Gazrik. On a Abivard si vyměnili další kolo komplimentů a pak ještě další. Abivard mu nabídl víno; Gazrik přijal. Vytáhl ze sedlové brašny sladký kulatý bochánek z lískového těsta s praženými datlemi a posypaný cukrem; Abivard prohlásil, že chutná úžasně a neprozradil Gazrikovi, že Vaspurakánci tyto sladkosti nazývají „koule princů“. Když byly nakonec vyčerpány všechny zdvořilosti, Gazrik přešel k tomu, co měl na mysli. „Věz, můj pane, že bys míru lépe posloužil, kdybys odvedl své voje pryč a netáhl na zemi princů v zemi hrdinů.“

„Věz, Gazriku, synu Bardzrabolův, že byste míru lépe posloužili, kdybyste zanechali své marné vzpoury proti marzbanovi Mikhranovi a předali mu ty odporné zločince, zodpovědné za vraždu jeho předchůdce.“

Gazrik zavrtěl hlavou; Abivardovi připomínal černého medvěda, jací žili v Dilbatských horách. „Pane, nepopíráme, že marzban Vshnasp je mrtev,“ řekl Vaspurakánec. „Byl to zlý muž a jeho vláda byla plná zla.“

„Poslal ho Velekrál Sharbaraz. Byli jste vázáni zákonem ho poslouchat,“ odpověděl Abivard.

„Kdyby sám dodržoval zákon, poslouchali bychom ho,“ řekl Gazrik. „Ale co byste dělal vy, pane, kdyby vám nějaký muž ukradl z ženských komnat ženu proti její vůli?“

„Nevím o tom, že by Vshnasp dělal něco takového,“ prohlásil Abivard a záměrně nemyslel na některé zvěsti, které o bývalém marzbanovi slyšel. „Jeho nepřátelé o něm mohou lhát, aby se jevil očím nezasvěcených horším, než je doopravdy.“

Gazrik si odfrkl a tím dal najevo, co si o Vshnaspovi myslí. „Přeberte si to jak chcete, můj pane,“ řekl vzápětí. „Ale řeknu vám také toto: každý muž, který se pokouší svést prince z cesty Phosovy, který jako prvního vytvořil Vaspura, každý takový muž zemře a stráví věčnost uvržen do ledového pekla. Pokud budete pomáhat těm, kteří nás nutí k opuštění pravé víry, budeme bojovat i s vámi.“

„Tento postup přikázal Velekrál Sharbaraz,“ odpověděl Abivard neklidně. „Tak přikázal, tak se také stane.“

„Ne,“ řekl Gazrik - jediné slovo, které nepřipouštělo žádné vyjednávání. Pak rychle pokračoval: „Byli jsme věrnými poddanými Velekrále. Platili jsme mu daň v železe, stříbře a zlatě; naši vojáci bojovali v jeho válkách. A bojovali bychom za něj znovu, kdyby nezasahoval do naší víry.“

Abivard doufal, že se mu podaří zakrýt, co si myslí, protože se s Gazrikem plně ztotožňoval a pokoušel se Sharbaraze přesvědčit, aby se zachoval přesně tak, jak navrhoval Gazrik. Velekrál však nesouhlasil a to znamenalo, že Abivard musel dodržovat Sharbarazovu politiku bez ohledu na to, co si o ní myslel. „Videssiánci nutí všechny své poddané uctívat stejným způsobem: mají jednotnou říši a jednotné náboženství. Velekrál

Sharbaraz usoudil, že takovéto uspořádání je dobré i pro Makuran. Nechť všichni uctívají jediného Boha; nechť se všichni skloní před mocí velekrále.“

Gazrik na něj nesouhlasně pohlédl. „A pokud se videssiánský Avtokrat rozhodne skočit z útesu, skočí z útesu i Velekrál Sharbaraz?“ Z tónu jeho hlasu se dalo soudit, že v to doufá.

Několik makuranských generálů za Abivardem hněvivě zamručelo. „Drž jazyk za zuby, ty drzý pse!“ řekl Romezan. „Jednoho dne se střetneme bez štítu příměří, šlechtici ze Sedmi Klanů,“ odpověděl Gazrik. „Pak uvidíme, kdo koho naučí dobrým způsobům.“ Obrátil se zpátky k Abivardovi. „Velekrálův švagre, marzban Mikhran v této chvíli drží jen jediné údolí s pevností Poskh. Pokud se stáhne a odejde v míru, necháme ho jít. To umožní tvé armádě obrátit se zpátky na východ a pokračovat ve válce s Videssosem. Ale jestli tu zůstaneš a budeš postupovat dál, bude mezi námi válka.“

Problém byl v tom, že Abivard považoval postup, o kterém mluvil Gazrik, za nejvhodnější i pro Makuran. Pomalu, hněvivě vydechl. Mohl buď Sharbaraze poslechnout, navzdory tomu, že jeho postup považoval za chybný, nebo se proti Velekráli vzbouřit. Viděl však už příliš mnoho povstání a občanských válek v Makuranu i Videssosu a poznal, jak moc tím obě země trpěly.

A tak, i když si přál, aby se mohl zachovat jinak, řekl. „Gazriku, synu Bardzrabolův, jestli jsi moudrý, rozpustíš své armády, necháš své muže jít domů do údolí, kde se narodili a budeš prosit Velekrále Sharbaraze o milosrdenství za to, že jsi se vzbouřil proti jím jmenovanému marzbanovi jen proto, že se dopustil jakýchsi neuctivostí vůči vašim ženám. Pak mezi námi zavládne mír. Budeš-li pokračovat v ozbrojeném odporu proti Velekrálově moci, věz, že my, jeho věrní vojáci, rozdrtíme tebe i tvé voje na prach, který vítr rozfouká do všech světových stran jako chmýří.“

„Pak je tedy mezi námi válka,“ řekl Gazrik. „Zaplatíte krví za každou píď země, o kterou postoupíte do země princů.“ Uklonil se v sedle Romezanovi. „Až přijde čas, uvidíme kdo z nás je pes a kdo válečník. Už teď si pro tebe Skotos chystá místo ve věčném ledu.“

„Kéž tě spolkne Propast — a také spolkne,“ odsekl Romezan. Gazrik pobídl koně a bez dalších slov odjel. Město Soli na východním břehu řeky Rhamnos bylo posledním městem na videssiánském území, kterým Abivardova armáda projela, než formálně vstoupila na území Vaspurakanu. Kamenný most přes řeku byl zničen buď během některého z tažení ve válkách mezi Makuranem a Videssosem, nebo během jednoho z kol videssiánské občanské války. Ale velitel místní makuranské posádky, energický důstojník jménem Hushang, nechal poničené oblouky mostu vyspravit prkny. Koně nervózně ržáli, když jejich podkovy duněly po prknech, ale celá armáda včetně zásobovacích povozů nakonec bez potíží přešla na druhou stranu.

Abivard neměl pocit, že přechodem na západní břeh řeky vstupuje do úplně nového světa. Pravda, hory tu byly o něco vyšší a stěny údolí o něco příkřejší, ale tento rozdíl byl poměrně malý. A co se týkalo lidí, obyvatel s vaspurakánskou krví nebyli nijak vzácní ani na videssiánském břehu. Tržiště v Soli bylo plné podsaditých tmavovlasých mužů, kteří měli na hlavách třírohé barety s barevnými třásněmi, což byla vaspurakánská národní pokrývka hlavy.

„To je ale ošklivý klobouk, že otče?“ řekl Varaz jednoho večera, když odjel nějaký Vaspurakánc, který makuranské armádě prodal ovce. „Když nemá prilbu, měl by nosit pilos, tak jako my.“ Ukázal na kuželovitou čapku, kterou měl on sám na hlavě.

„Ani mně se moc nelíbí pokrývky hlavy, které nosí Vaspurakánci, to připouštím,“ řekl mu Abivard. „Ale je to stejné jako s koňmi a ženami: i tady má každý jiný vkus. Jednou jsem zjistil, jak Vaspurakánci říkají našim pilosům.“ Varaz na něj s očekáváním pohlédl. Abivard mu to prozradil: „Nočník na hlavu.“

Cekal, že se jeho syn rozhněvá. Místo toho se Varaz zahihňal. Chlapci v jeho věku často reagovali velmi neočekávaně. „Opravdu tomu tak říkají, otče?“ dožadoval se Varaz. Abivard, který už litoval, že se o tomto tématu vůbec zmiňoval, přikývl. Varaz se zasmál ještě hlasitěji. „Počkej, až to řeknu Shahinovi.“

Abivard se rozhodl, že téma pilosů nebude v příštích několika týdnech raději vůbec nadhazovat.

Jeho armáda postupovala směrem k údolí Poskh. Zpočátku je navzdory Gazrikovým hrozbám nikdo neohrožoval.

Vaspurakánští nakhararsové — šlechtici podobného postavení jako makuranští dihqani — zůstávali zavření ve svých šedých hradech a pozorovali projíždějící Makuránce. Abivard, aby jim ukázal, že zdrženlivost odměňuje zdrženlivost, nedovoloval svým mužům plnit okolní země.

Nebylo to jednoduché; Vaspurakánská údolí byla plná sadů, kde zrovna zrály hrušky, švestky a broskve. Všude se pásala stáda tučného dobytka.

Většina údolí se rozkládala z východu na západ. Abivardovi to připadalo zábavné. Mnoho makuranských armád mířilo do bitev směrem na východ a řítilo se Vaspurakanem do videssiánského západozemí. Ale nikdy v minulosti od chvíle, kdy se zrodil první minstrel, nemířila žádná armáda do boje z východu na západ: z Videssosu do Vaspurakanu.

Makuranští jezdci vstoupili do údolí, kde stálo město a pevnost Khliat, když na ně princové poprvé zaútočili.

Nejednalo se o útok jezdců proti jezdcům; takovému by Makuránci čelili s radostí. Vaspurakánci však nebyli tak dychtiví střetnout se s Makuránci v otevřeném boji. Atak, místo aby se na nepřitele vrhli na svých ošklivých koních s napřaženým kopím, začali vrhat z úbočí kameny a spustili tak lavinu, která měla nepřitele pohřbit.

Vaspurakánci však byli příliš dychtiví a začali házet kamení příliš brzy. Rachot kamení způsobil, že Makuránci zvedli oči nahoru. Všichni začali jako o závod přitahovat otěže, s výjimkou některých jezdců v předvoji, kteří naopak pobídlí koně ve snaze padajícímu kamení ujet dopředu.

Ne všem se podařilo uniknout. Ozvaly se výkřiky

zraněných a ržání koní. Ale armáda jako taková utrpěla jen malé škody.

Abivard zachmuřeně hleděl na hradby Khliatu, zatímco jeho muži čistili cestu od balvanů, aby mohly projet zásobovací povozy. Za hradbami stáli vaspurakánští válečníci, od jejichž zbraní se odrážely sluneční paprsky.

Obrátil se na Kardarigana. „Vezmi své vojáky a spal okolní pole a sady. Když se nám Vaspurakánci nechtějí postavit v boji jako muži, naučíme je, jaká je cena za zbabělost, jako jsme to naučili Videssiánce.“

„Ano, můj pane,“ řekl generál, i když mu v hlase neznělo žádné zvláštní nadšení. Zanedlouho začaly větve ovocných

stromů olizovat dlouhé plameny. K modré nebeské kopuli stoupaly sloupy dýmu. Pšeničná pole s rostoucí pšenicí zdupala kopyta koní, a pak i ona lehla popelem. Až přijde zima, zavládne ve zdejší krajině hlad.

Vasputakáci zavření v pevnosti na Abivardovy muže pokřikovali kletby, někteří makuránsky, jiní videssiánsky, ale většinou ve svém vlastním jazyce. Abivard z něj stěží rozuměl několika slovům, ale ten jazyk zněl hrozivě. Pokud měl zvuk co dělat se silou kletby, byla vasputakánština skvělý jazyk na proklínání nepřátel.

„Rukavice byla hozena,“ prohlásil Romezan. „Od nynížska si budeme muset všechno tvrdě vybojovat.“ Zdálo se, že ho ta představa těší.

Ukázal se být dobrým prorokem. Khliat nebyl postaven tak, aby dokázal útočníkům zabránit v přesunu na západ; z toho bylo jasné, že pevnost byla postavená v obavách před Makuranem a ne před Videssosem. Abivard a jeho armáda dokázali pevnost obejít, prorazit řídkou clonou vasputakánských jezdců, kteří bránili průsmyk, a vynutit si vstup do údolí Hamzith.

Hněd, jakmile uviděl siluety hor a jejich rozežklané vrcholky, pocítil Abivard jistotu, že už tu někdy byl. Ale stejně tak si byl jistý, že touto částí Vasputakanu v životě neprojížděl. Bylo to zvláštní.

Ne — bylo by to zvláštní, kdyby neměl tak málo

času, aby o tom mohl přemýšlet. V údolí se nacházela vasputakánská armáda připravená zabránit mu v dalším postupu. Nepřátelských vojáků bylo příliš mnoho, než aby se všichni vešli do dvou pevností, které ovládaly celé údolí. Všude stály rozeseté jejich stany, některé jasně barevné, ale většinou šedé, z obyčejného plátna.

Když si Makuránci vnutili vstup do údolí, zaduly rohy na poplach a Vasputakáci se začali o překot připravovat k boji, Abivard přikázal své lehké jízdě, aby vyrazila vpřed a nepříteli zadržela, než se stihnou sešikovat makuránští obrněnci. Těžká jízda si navlékala zbroj jen těsně před bitvou, aby se šetřili jak lidé tak zvířata.

Zásobovací povozy s rachotem vyjely kupředu. Kolem nich se seskupili válečníci. Sluhové jim začali předávat zbroje. Navzájem si pomáhali zapínat přezky a zavazovat tkanice brnění: kroužkových rukávů a rukavic, kožených krunýřů s našitými železnými pásky, kroužkových sukní a železných nohavic.

Abivard si nasadil na hlavu přilbici akiri přivázel kroužkovou ochranu obličejů a krku. Začal se potit. Cítil se jako kuře dušené na ohni. Moc dobře chápal, proč Videssiánci říkají makuránské těžké jízdě „pečenáči“.

Když se vracel ke svému koni a se supěním se vyšvihl do sedla, měl pocit, jako by mu na ramenou seděl Varaz.

„Abyste věděli,“ řekl radostně okolostojícím, „slyšel jsem o mužích, kterým díky téhle námaze vynechalo srdce.“

„Nechte toho, pane,“ řekl někdo z posluchačů. Vzhledem ke kroužkovému závoji chránícímu obličej bylo těžké říci, kdo.

„Začínám se cítit jako stařec.“

„Za to nemůžu já, ale ta zbroj,“ odpověděl Abivard.

Začal studovat Vasputakánce řadící se proti nim. Počtem se Makuráncům nevyrovnali, ale většina vojáků i koní na sobě měla zbroj, podobně jako Abivardovi muži. Železo bylo ve Vasputakanu levné a bylo ho spousta; každá vesnice měla jednoho nebo dva kováře a v pevnosti bylo kovářů hned několik. Většina z nich se specializovala na výrobu zbrojí. Obchodníci prodávali vasputakánské výrobky na trzích v Mashizu, ale Abivard je viděl i v Amorionu a jiných videssiánských městech.

„Kupředu!“ vykřikl na své muže. „Musíme být rychlejší než oni!“ Záleželo na tom, kdo se dokáže první rozvinout, protože už to mohlo napovědět mnohé o konečném výsledku bitvy.

Vasputakánští jezdci vyrazili vstříc jednotkám jeho lehké jízdy, ještě dřív než se připravila alespoň polovina jeho těžkých jezdců. Makuránská lehká jízda začala do řad blížících se princů střílet šípy. Jeden nebo dva vasputakánští koně bolestí zaržáli; jeden nebo dva jezdci spadli ze sedel. Většina však pokračovala v útoku, jako by před nimi ani nebyl nepřítel. Jejich postup v sobě skrýval osudovou nevyhnutelnost, jako by se Makuránci pokoušeli zadržet moře. Kopí v prvních řadách vasputakánské armády se sklopila z vertikální polohy do horizontální. Princové pobídli koně z cvalu do trysku. Před nimi se zablýskly meče, jak se makuránská lehká jízda připravovala k odražení útoku.

Jejich řady se však vzápětí prolomily. Abivard nic jiného ani nečekal. Někteří z Makuránců byli vyhozeni ze sedel a někteří byli srazeni na zem prostou vahou svých obrněných protivníků. Většina lehkých jezdců se však jednoduše rozptýlila po obou křídlech. Lehkou jízdu tvořili stateční vojáci, ale žádat po nich, aby zastavili útok obrněné jízdy, bylo nemožné.

Už tak dokonale splnili svou úlohu: vykoupili Abivardovi čas. Dostatek jeho vlastních těžkých jezdců byl připraven postavit se nepříteli. Abivard mávnul na vojáky, kteří čekali v sedlech. Pokud se jim podaří zdržet prince chvíli na místě, připojí se k nim brzy dostatek mužů, aby je mohli rozdrtit. Vedle něj jel praporečník s rudým makuránským lvem.

Vasputakáci bojovali pod pestrá směsí praporců. Každý z nich pravděpodobně označoval jednoho z nakharar su, kteří sem přivedli své oddíly. Abivard viděl vlka, medvěda, srpek měsíce... rozhlédl se dále po bojové linii. Nedokázal určit, co je na ostatních praporecích.

Ale i tak na ně zíral. Tyto nerozeznatelné praporce na jejichž pozadí se k nebi tyčily rozežklané hory - to byla první scéna, kterou mu ukázal Bozorg. Čaroděj nadzdvihl závoj halící budoucnost, ale co z toho? Abivard neměl představu, zda je jeho osudem vyhrát nebo prohrát tuto bitvu, a že toto je jedna ze scén předpovědi, mu došlo až teď.

„Vpřed!“ zavolal na své muže. Síla těžkého jezdce spočívala v tom, že se veškerá jeho energie vlila do hrotu kopí.

Poslední věc, kterou by si přál, bylo nechat se chytit na místě a nechat Vasputakánce, aby jeho vojáky převálcovali. Pokud se s nimi střetne za rovných podmínek, bude mít jeho útok stejnou váhu jako jejich.

Zvuk srážky připomínal tisíc kovářů, bušících kladivem do kovadliny a hlasitě přitom křičících. Tento druh boje byl všechno možné, jen ne jemný: dvě velké skupiny mužů do sebe mlátily navzájem a čekaly, kdo vydrží déle.

Abivard vyhodil ze sedla jednoho z Vasputakánců. Pak se mu kopí zlomilo o štít druhého muže. Vytasil svůj dlouhý rovný meč a začal s ním sekat kolem sebe. Videssiánci, jejichž jízdní jednotky byly někde na půli cesty mezi

Abivardovou lehkou kavalerií a těžkou jízdou, se vyžívali v léčkách a složitých strategiích. On je mnohokrát rozdrtil. Ted' se Vaspurakánci snažili rozdrtit jeho.

Jeden z princů po něm švihl odlomeným zbytkem kopí. Dostal úder do boku. Abivard zaúpěl. Zbroj naštěstí zabránila tomu, aby mu náraz zlomil žebra, ale Abivard i tak věděl, že až si sundá železný korzet, najde pod ním velikou, černou modřinu.

Na oplátku po Vaspurakánci sekl mečem. Ostří ho zasáhl do kroužkového závoje, chránícího obličej. Kroužky se sice Abivardovi proseknout nepodařilo, ale úder musel Vaspurakánci určitě alespoň zlomit nos a možná i vyrazit pár zubů. Vaspurakánci vykřikl bolesti a ujel pryč, než ho Abivard mohl dorazit.

Obě armády, sevřené ve smrtelném stisku, se ocitly v patovém postavení. Nikdo nedokázal toho druhého zlomit a nikdo sám neustoupil. Ted' znovu přišla řada na lehce obrněnou makuranskou jízdu, která se vyhnula prvnímu vaspurakánskému útoku. Z obou křídel začali jezdcí střílet do vaspurakánských řad šípy, a když se některý z vaspurakánských obrněnců oddělil od hlavního voje, vrhla se na něj skupina čtyř nebo pěti Makuránců a strhla ho ze sedla. Princové neměli žádné podobné jednotky, kterými by mohli odpovědět.

Na makuranském levém křídle zazněl pokřik „Avtokrat Hosios!“ To musel být Tzikas; žádný z Makuránců by na Sharbarazovu loutku nevsadil ani kandovanou datli. Ale Tzikas navzdory tomu, že neměl v makuranské hierarchii žádné postavení, dokázal vést vojáky svou odvahou a silou osobnosti. Srazil k zemi vaspurakánského jezdce, a pak se vrhl do otevřené mezery v řadě princů. Makuránci ho následovali a rozšiřovali okraje mezery. Muži z Vaspurakanu se začali stahovat, což Makuránce povzbudilo, aby se tlačili dopředu ještě tvrději než předtím.

Během několika málo okamžiků se z bitvy stala drtivá porážka. Vaspurakánci přestali dotírat na Makuránce a pokusili se uprchnout. Jak je v takových případech časté, ústup je stál mnohem víc životů, než kolik jich zachránil. Abivard ze zadu srazil několik Vaspurakánců. Nepříteli se těžko odolává, když jste k němu otočení zády.

Někteří Vaspurakánci unikli do bezpečí hradů v údolí, které měli otevřené brány, dokud se do jejich blízkosti nedostali Makuránci. Jiní vyrazili k úpatí kopců, které oddělovaly jedno údolí od druhého. Někteří se tam připravili k odporu, jiní prchali dál.

Abivard neměl zájem obléhat vaspurakánské hrady. Neměl ani zájem vyčistit údolí Hanzith od nepřátel. Po celá staletí bylo ve Vaspurakanu plno lidí, kteří neměli Makuran nijak zvlášť v lásce. Velekrálové však měli přesto z této země veliký zisk. Sharbaraz mohl z vaspurakánského bohatství znovu profitovat — v okamžiku, kdy bude jeho marzban osvobozen, aby mohl ovládnout venkov. Nejdůležitější ted' bylo vyprostit Mikhrana z hradu Poskh.

Údolí Poskh se rozkládalo východně od Hanzithu. Abivard si vynutil cestu průsmykem ještě před západem slunce. Vdali uviděl šedou mohutnou pevnost a vaspurakánské linie kolem ní. Nepříteli se nepodařilo pevnost dokonale obklíčit, ale i tak by se do ní zásobovací pobočky dostaly jen těžko.

„Zítra zaútočíme,“ řekl Romezan, který si právě ostříl hrot kopí. „Kéž Bůh dá, ať potkám toho drzého vaspurakánského vyslance. Mám mu co říct ohledně dobrých způsobů.“

„Mně stačí, že jsme jim způsobili větší ztráty než oni nám,“ řekl Abivard. „Stejně tak to mohlo být naopak - a i když se nám podaří osvobodit Mikhrana, jak moc si tím pomůžeme?“

„Jakkak by ne,“ řekl Romezan. „Dostaneme ho z té pevnosti, spojíme své síly s jeho muži a dáme Vaspurakáncům pár lekcí, aby se naučili obávat se našeho Boha.“ Pěstí se udeřil do hrudi.

„Možná se budou našeho Boha bát, ale budou ho uctívat?“ otázal se Abivard. „Vládli jsme jim dlouhou dobu, aniž bychom jeho uctívání požadovali. Dokážeme je ted' přinutit poslechnout?“

„Buď uposlechnou nebo všichni skončí v Propasti, což jim dokáže pravost našeho vyznání, pokud by se ovšem dokázali vrátit z míst, odkud není návratu.“ Romezan byl typický muž ze Sedmi Klanů: předpokládal, že to, co se naučil jako chlapec, je jasně dané a když si někdo myslí něco jiného, je třeba ho poučit, třeba i násilím. Ale navzdory jeho limitům na něj bylo spolehnutí.

„Měli bychom se pokusit s princem dohodnout a ne je popouzet. Vždyť naším hlavním úkolem je boj proti Videssosu,“ řekl Abivard. „Měli bychom - „ Potřásl hlavou. „K čemu je to dobré? Máme své rozkazy a musíme je uposlechnout.“

Koneckonců se on sám od Romezana příliš nelišil.

Pokud se Gazrik účastnil bitvy, která se rozhořela příští den, Abivard to nezjistil. Jeho armáda zaútočila na

Vaspurakánce obléhající pevnost Poskh z jedné

strany a Mikhranovo vojsko vyrazilo z bran pevnosti a zaútočilo na ně z druhé strany. Vaspurakánci, sevření mezi dvěma mlýnskými kameny, utrpěli porážku mnohem snáz než armáda, která stála Abivardovi v cestě předchozí den.

Kdyby byl Abivard na jejich místě, stáhl by se v noci a nepřijal by boj za takových podmínek. Zatvrzelá odvaha mohla vést do záhuby.

V poledne už jeho vojáci sháněli dohromady zvířata padlých Vaspurakánců, obírali těla mrtvých o zbraně a zbroj, prsteny, náhrdelníky a všechny ostatní cennosti. Jeden voják opatrně odstranil z přilby mrtvého Makuránce červeně obarvený chochol a nasadil si ho na vlastní přilbu.

Abivard už viděl a cítil příliš mnoho bojišť, než aby ho pohled na další vyděsil. Byl na to zvyklý. Projížděl polem, dokud nenašel marzbana Mikhrana. Sice nevěděl, jak makuranský guvernér vypadá, ale stejně jako on, i Mikhran měl vedle sebe vlajkonoše.

„Rád vás vidím, pane,“ řekl Mikhran, který si uvědomil, kdo to asi stojí proti němu. Marzban byl o několik let mladší než Abivard a měl podlouhlou vyhublou tvář pokrytou vráskami. Bylo jisté, že slety mu vrásky ještě přibudou. „Děkuji vám za pomoc. Bez ní bych se s vnitřkem tohoto prokletého hradu seznámil víc než je zdrávo.“

„Rád jsem vám pomohl,“ odpověděl Abivard. „Sice jsem měl se svou armádou na letošek jiné plány, to přiznávám, ale tohle byla naléhavá záležitost.“

Mikhran pokýval hlavou. „Ano, můj pane, to byla. A ted', když jste mě osvobodil z té ztracené pevnosti, jsou naše

šance na obnovení makuranské vlády nad Vaspurakanem —“ Abivard čekal, že řekne něco jako výrazně vyšší. On místo toho pokračoval „—zhruba stejné, jako když jsem byl zavřený uvnitř.“

Abivard k němu pocítil náhlou sympatii. „Jste velice upřímný muž.“

„Ne víc než musím být,“ odpověděl marzban s lišáckým úsměvem. „Ale rozhodně nejsem slepý, a proto vidím, jak nás princové nenávidí za to, že je nutíme uctívat Boha.“

„Taková je vůle Velekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste,“ řekl Abivard. „Velekrál je jediným nezpochybnitelným vládcem Makuranu, a protože tato země je součástí jeho území, přeje si, aby měla se zbytkem říše jednotné náboženství. Jedna říše, jedna víra, jeden vládce.“ Rozhlédl se kolem na roztroušená těla mrtvých. „Zdá se ovšem, že místní s představou jednoho vládce a jednoho náboženství příliš nesouhlasí.“

Mikhranovy rysy, na kterých se usadil zachmuřený výraz, když Abivard zdánlivě obhajoval Velekrálovo stanovisko, se vyjasnily, když Sharbarazův švagr připustil, že on sám má o tomto stanovisku své pochyby. „Princové jsou naprosto věrní pouze svému způsobu uctívání Phose. Proto zavraždili marzbana Vshnaspa, který se to pokoušel změnit.“

Zamyšleně se odmlčel. „Ale nemyslím si, že to byl důvod, proč mu uřízli koule, nacpali mu je do úst a pak jeho tělo pohodili na ulici.“

„Tohle že udělali?“ zeptal se Abivard. Když Mikhran přikývl, udělalo se Abivardovi mdlo. Žádná ze zpráv nezabíhala do detailů ohledně Vshnaspova konce. Abivard, s péčí vybíraje slova, řekl: „Slyšel jsem, že Vshnasp byl poněkud... vášnivý povahy.“

„Opíchal všechno, co se hýbalo,“ opáčil Mikhran nevybíravě, „a když se to nehýbalo, tak tím alespoň trásl. Naši šlechtici by s ním naložili úplně stejně jako Vaspurakánci, kdyby ho Sharbaraz pro jistotu neposlal pryč z Mashizu.“

„Nepochybně máte pravdu. Gazrik mi říkal to samé,“ odpověděl Abivard, který přemýšlel, jak by se asi zachoval, kdyby někdo zneuctil Roshnani. Samozřejmě každý, kdo by se pokusil jeho ženu zneuctit, by zemřel její vlastní rukou; Roshnani nebyla typ, který by si nechal něco líbit. ,

„Varoval jsem ho.“ Mikhranova slova zvonila jako smutný zvon. „Řekl mi, ať mu dám pokoj. On má teď pokoj navěky.“

Chystal se říct ještě něco, ale pak si to raději nechal pro sebe. Abivardovi bylo jasné, že chtěl říct Dostal přesně to, co si zasloužil. Tohle však Mikhran nemohl říct nahlas bez ohledu na to, jak moc o tom byl přesvědčen.

Abivard si povzddechl. „Ukázalo se, že jste moudřejší než muž, který byl vaším vládcem. Tak mi řekněte, co dál. Musím strávit zbytek roku tím, že se budu přesunovat z údolí do údolí a drtit všechny oddíly princů, na které narazím? Udělám to, pokud budu muset, ale povede to k obrovským ztrátám našich pozic ve videssiánském západozemí. Přál bych si vědět, co teď dělá Maniakes.“

„Část problému se vyřešila sama, když Vshnaspovy genitálie přestaly znepokojovat ženy a dcery vaspurakánských šlechticů,“ řekl Mikhran. „Princové by se ochotně vrátili k poslušnosti nebýt toho...“

Nebýt toho, že musíme poslechnout Velekrále Sharbaraze. Abivard si znovu bez námahy domyslel, co Mikhran ponechal nevysloveno. Neuposlechnout Velekrále, nebylo něco, o čem by jeho služebníci měli přemýšlet. Navzdory tomu, že Bůh obdařil Velekrále nadpřirozenou moudrostí, se Sharbaraz občas mýlil. Ale on sám si vždycky myslel, že má pravdu.

Mikhran otevřel sedlovou brašnu, sáhl dovnitř a vytáhl meč s vínem. Rozvázal tkanici a odlil na zem, která už dnes nasála tolik krve, trochu vína jako oběť Čtveřici Proroků. Pak si sám dopřál mocný doušek a nabídl meč Abivardovi. Víno bylo hladké jako hedvábí a sladké jako Roshnaniny polibky. Abivard potěšeně vzdychl. „Není pochyb o tom, že Vaspurakánci vědí jak dělat dobré víno,“ řekl. Na úpatí kopců v dáli byly vidět vinice.

„To tedy ano.“ Mikhran zaváhal. Abivard mu vrátil meč. Marzban se znovu napil, a pak se zeptal. „Co od nás Velekrál očekává dál?“

„Očekává, že Vaspurakánci znovu přimějeme k poslušnosti,“ odpověděl Abivard. Zlatavé víno mu začalo stoupat do hlavy, hlavně proto, že byl unaven bojem. „To jsme ovšem měli udělat už včera nebo možná předevčírem.“

Mikhranovy oči se rozšířily, což Abivardovi napovědělo, že zřejmě překročil neviditelnou hranici, kterou Mikhran sám překročit nechtěl. Ale možná mu jeho upřímnost, či snad hloupost, získá marzbanovu důvěru. „Pane, když budeme potlačovat vaspurakánskou vzpouru, co zatím budou dělat Videssiánci?“ zeptal se Mikhran.

„Sám si kladu stejnou otázku. Obávám se, že to nejhorší, čeho jsou schopni,“ opáčil Abivard. Udiveně naslouchal sám sobě a měl pocit, že za něj mluví někdo jiný. Kdyby spolu jeho jazyk a rozum zavedly, jazyk by vedl o pořádný kus.

Ale marzban Mikhran přikývnul. „Bude Velekrál Sharbaraz, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, raději, když tady vypukne dlouhá válka a přijde o celý Videssos, nebo když tady zavládne mír a Videssos se podaří vybit?“

„Těžko říct,“ odpověděl Abivard bez zaváhání. Dobře věděl, kam Mikhran míří. Marzban se bál říci nahlas cokoli, co by se dalo vykládat jako neúcta k Velekráli a Abivard mu to jen těžko mohl mít za zlé. Mikhran nebyl Sharbarazův švagr a nebyl tedy imunní vůči Velekrálovu hněvu. Ovšem imunní vůči hněvu Sharbaraze nebyl ani Abivard. „Pokud přestaneme prince nutit, aby uctívali Boha, uklidní se natolik, abych se mohl vrátit k boji proti Videssiáncům.“

Když Mikhran říkal to samé před chvílí, mluvil o tom jako o zjevné nemožnosti. Abivardův tón však byl úplně jiný.

Mikhran teď uvážlivě promluvil: „Pane, myslíte, že můžeme udělat něco takového a udržet si hlavu na ramenou, jakmile se o tom Velekrál dozví?“

„To je dobrá otázka,“ poznamenal Abivard. „To je velmi dobrá otázka.“ Ale byla to jen otázka a oba to velmi dobře věděli. Protože na ni Abivard neznal odpověď, pokračoval: „Jiná otázka, která tu první provází, ovšem zní: Kolik nás to bude stát, když to neuděláme? Myslím, že jste to před chvílí shrnul přesně. Budeme tu mít válku a ztratíme veškeré území získané ve Videssosu.“

„Máte pravdu, pane; jsem si tím naprosto jistý,“ řekl Mikhran a dodal. „Dopis, ve kterém budete Velekrále informovat o strategii, pro kterou jste se rozhodl,

budete muset zformulovat velice jasně a velice obratně.“ Po dlouhé chvíli váhání pak ještě řekl: „Samozřejmě i já pod

ten dopis připojím svůj podpis a pečeť.“

„Tím jsem si byl od začátku jistý,“ lhal Abivard. Ale přesto dávalo smysl, aby to byl on, kdo Sharbarazovi napíše. Pro dobré nebo zlé - pro dobré a zlé - byl Velekrálovým švagrem; jeho sestra Denak snad pomůže ukonejšit záchvat hněvu, který Sharbaraze postihne, jakmile se dozví, že ne všechna jeho přání budou splněna. Ale snad Sharbaraz pochopí, že změna strategie Makuranu jen prospěje.

Snad to pochopí. Abivard si vzpomněl na poslední dopis, který od Velekrále dostal ještě na dohled od města Videssos. Sharbaraz tehdy neprokázal mnoho moudrosti. Ale zástava s rudým lvem nikdy předtím nevlála tak daleko nad územím nepřítele. Makuran bojoval po celá staletí, aby ovládl území Vaspurakanu. Perzekuce místních vždycky selhaly.

Sharbaraz si to jistě uvědomí. Nebo ne?

„Bude-li k nám Bůh milostivý, podaří se nám postoupit na našem novém kurzu natolik daleko a dosáhneme díky němu tolika úspěchů, že až Velekrál Sharbaraz, necht' vládne mnoho let a jeho říše vzroste, obdrží vaši zprávu, bude potěšen a přijme vaše rozhodnutí,“ řekl Mikhran.

„Bude-li nám Bůh milostivý.“ Abivardova levá ruka se zkroutila v gestu, které vyzývalo Čtveřici Proroků. „Ale chápu, o co vám jde. Máte pravdu. Pojďme si promluvit se zdejšími veleknězi; zjistíme, jakou dohodu můžeme vypracovat, abychom zabránili dalšímu povstání. Pak, budeme-li mít alespoň nějaké dobré zprávy, o které bychom se mohli opřít, začnu psát ten dopis.“

„Jen aby vše neselhalo už v začátku,“ řekl Mikhran v obavách. „Pokud se hned od začátku ukáže, že naše strategie je chybná, nechci raději ani pomyslet na to, jak skončíme.“

Abivard si nejprve nedokázal představit větší potíže než Vaspurakan zachvácený vzpourou avidessiánské západozemí obsazené Maniakesovými vojáky. Pak si ale uvědomil, že to jsou potíže, které by zasáhly

Makuran jako celek. Pokud se Sharbaraz rozhněvá, jak jsou události ve Vaspurakanu řešeny v protikladu s jeho jasnou vůlí, nerozhněvá se na celý Makuran, ale na Abivarda.

Nicméně... „Takže jsme dohodnutí?“ zeptal se.

Marzban Mikhran se předtím, než odpověděl, rozhlédl po bojišti. Většina Makuránců! padlých v boji už byla pohřbena, ale někteří stále ještě leželi vedle vaspurakánských protivníků, jejichž porážku dnes nebudou oslavovat. Odpověděl otázkou: „Můžeme si dovolit pokračovat tímto způsobem?“

„Nemůžeme,“ odpověděl Abivard a jeho odhodlání se upevnilo. „Pokusíme se s princem vyjednávat a zjistíme, co z toho vzejde.“ Povzdechl si. „A pak napíšeme Velekráli Sharbarazovi, co jsme udělali a zjistíme, co vzejde z toho.“

III.

A pevněné město Shahavan leželo v údolí jižně od pevnosti Poskh. Abivard k jeho hradbám doje[^] sám a před sebou držel bílý štít příměří. „Co chceš, he rolde?“ burácivě zavolal nějaký Vaspurakánc seshora/ „Proč bychom měli hovořit s nějakým Makuráncem pt? tom, co jste provedli s naším lidem a s naší vírou v Pá[^] na s velikou a dobrou myslí, který nás stvořil jako prv ní?“

„Já nejsem herold. Jsem Abivard, syn GodarzuV švagr Velekrále Sharbaraze, necht' vládne mnoho le a jeho říše vzroste. Je to dostatečný důvod, abyste si s mnou promluvili?“

S uspokojením sledoval, jak chlapíkovi, který rx[^] oslovil, poklesla čelist. Všichni princové, kteří byli do[^] statečně blízko, aby ho slyšeli, na něj začali civět. L& Cali se přit ve svém vlastním jazyce. Abivard znal pa[^] vaspurakánských kleteb, ale nic víc. Ale i když jim ne[^] rozuměl, věděl, o čem zhruba mluví: někteří z válečníků mu věřili, jiní si mysleli, že je lhář, který za svou drzost zaslouhuje potrestání.

Nakonec se přes hradby vyklonil muž se zdobenou přilbou a dlouhým plnovousem, který na něj zavolal plynou makuránštinou: „Já jsem Tatul, nakharar údolí Shahapivan. Pokud chceš prokázat zemi princů službu, muži z Makuranu, vezmi své vojáky a odveď je domů.“

„Nechci hovořit s tebou, nakharare Tatule,“ odpověděl Abivard. Několik Vaspurakánců na hradbách hněvivě zavrčelo. Vrčení zesílilo, když ti, kteří jeho slovům rozuměli, je přeložili svým kamarádům. Abivard pokračoval. „Není snad velekněz Shahapivanu také veleknězem všech těch, kteří uctívají Phose?“

„Je to tak.“ V Tatulově hlase zazněla pýcha. „Takže ty bys chtěl hovořit s úžasné svatým Hmayeakem?“

„To bych rád,“ odpověděl Abivard. „Ať mě navštíví v mém táboře, kde s ním budu jednat s veškerou úctou a pokusím se vyjasnit rozdíly, které mezi námi panují.“

„Ne,“ odpověděl nakharar okamžitě. „Není to tak dávno, co se prokletý Vshnasp, který teď trpí ve věčném ledu, pokusil úžasné svatého Hmayeaka, na kterého Phosovo světlo září vskutku s velikou silou, zavraždit. Pokud i ty chceš být osvícen světlem dobrého Boha, které září skrze Hmayeakovu duši, musíš do Shahapivanu vstoupit sám, bez doprovodu. Vydej se do našich rukou a možná shledáme, že jsi hoden si s ním promluvit.“

Tatulův úsměv byl široký a znepokojivý. Někteří z Vaspurakánců na hradbě se zasmáli. „Já nejsem Vshnasp,“ řekl Abivard. „Souhlasím.“

„Ty - souhlasíš?“ řekl Tatul, jako by zapomněl, co to makuránské slovo znamená. Princové na hradbách zalapali po dechu. Po chvíli ještě Tatul dodal. „Jen tak?“

„Omlouvám se,“ řekl Abivard zdvořile. „Musím snad vyplnit nějaký formulář?“ Až Roshnani zjistí, že Abivard sám vstoupil do Shahapivanu, upeče si ho na mírném ohni. Roshnani však zůstala u zásobovacích vozů, zatímco on sám se nacházel před branami města. Neodpustil si malé rýpnutí. „Nebo se snad bojíš, že Shahapivan dobudu sám, jen silou vlastních paží?“

Tatul zmizel z hradby. Abivard přemýšlel, jestli to znamená, že šlechtic jde dolů, aby ho pozval dál, nebo jestli Tatul náhodou neusoudil, že je Abivard slabý na duchu, a že je zbytečné s ním ztrácet čas. Už už se přikláníl k druhé variantě, když se se skřípěním pantů otevřela malá dvířka v hlavní bráně. Za nimi stál Tatul, který gestem Abivarda

pozval dál.

Malá branka byla akorát tak velká, aby skrz ni projel jeden jezdec. Když Abivard, projíždějící bránou, vzhledl, spatřil obličej několika Vaspurakánců, kteří na něj hleděli skrze mřížoví ve stropě. Slyšel praskot ohně. Přemýšlel, co asi princové zahřívají v koši nad ohněm, a co se chystají lít na hlavy útočníků. Vařící vodu? Vařící olej? Do ruda rozžhavený písek? Doufal, že to nezjistí.

„Máš odvalu, muži z Makuranu,“ řekl Tatul, když se Abivard objevil za hradbami. Abivard zrovna přemýšlel, co je to za hlupáka, že se rozhodl sem přijít. Zíraly na něj stovky nepřátelských Vaspurakánců a jejich tmavé, hluboko posazené oči plály jako oheň. Byli tiší, tišší než podobné množství Makuránců a mnohem, mnohem tišší, než podobné množství Videssiánců. To však neznamenal, že neumějí používat zbraně, které třímali v rukou, nebo které jim visely u pasu. Abivard věděl, že mu nezbývá než neustále dávat najevo odvalu. „Jsem tady, jak jsem řekl. Teď mě odved' k Hmayakovi, vašemu knězi.“

„Ano, odvedu tě k němu,“ řekl Tatul. „Tady jsi sám, a proto mu nebudeš moci provést to samé, co Vshnasp udělal tolika našim kněžím: nevyřízneš mu jazyk, abys mu zabránil kázat pravdu dobrého Boha, nezlámeš mu prsty, abys mu zabránil o pravdě psát, nevyloupeš mu oči, abys mu zabránil číst Phosovo svaté písmo a nevymácháš mu plnovous v oleji a nezapálíš ho s tvrzením, že přesně takhle vypadá Phosovo svaté světlo. Nic z toho sám samojediný nedokážeš, generále Makuranu.“ „Tohle dělal Vshnasp vašim kněžím?“ zeptal se Abivard. Nepochyboval o Tatulových slovech; věci, které nakharar vyjmenoval, byly příliš konkrétní, než aby si je na místě vymyslel.

„Ano, a ještě mnohem víc,“ odpověděl Tatul. Nějaký služebník mu přivedl koně a vaspurakánský šlechtic se vyšvihl do sedla. „Následuj mě.“

Abivard jel za ním a zvědavě se rozhlížel kolem sebe. Tatul ho vedl úzkými křivolakými uličkami Shahapivanu. Mashiz, hlavní město Makuranu, stál také na skále, ale od vaspurakánského města se velice lišil. Přestože Mashiz stál v horách, hleděl na východ k Zemi Tisíce Měst. Byl postaven ze dřeva, z cihel i z kamene.

Shahapivan však jako by byl postaven ze samotných kostí země. Všechny budovy byly z kamene: nějaký snadno zpracovatelný pískovec místo cihel a dříví, bílý mramor a žula jako základy.

Princové se však nijak nesnažili oživit své město barvami. Dokonce i jejich šaty a pláště byly většinou v přírodní šedé barvě.

Jediné, co na nich bylo barevné, byly pokrývky hlavy. Jejich třírohé klobouky zdobené barevnými střapci se kývaly a třásly, jak spolu místní hovořili a zdůrazňovali svou řeč širokými, rozmáchlými gesty.

Na tržištích se scházely ženy sedláků i obchodníků, klevetily spolu a hádaly se. Sluneční paprsky se odrážely od jejich šperků: náramků z leštěné mědi, skleněných perel těch chudších a mohutných stříbrných náhrdelníků nebo zlatých řetízků u těch bohatších. Šaty žen byly na rozdíl od mužů jasně barevné. Nenosily směšně vypadající pokrývky hlavy a jejich šaty byly z plátna, bavlny nebo zářícího hedvábí. Ukazovaly si na Abivarda a hlasitě o něm vyjadřovaly svůj názor. Abivard jim sice nerozuměl, ale byl si celkem jistý, že mu nijak nelichlo ti.

Mezi všemi těmi lidmi byli nejvýraznějšími postavami vaspurakánští kněží. Na rozdíl od Videssiánců byli oděni v pochmurnou čern. Neholili si hlavy, ale svazovali si dlouhé vlasy do uzlů na zátylku. Někteří měli vousy tak dlouhé, že jim dosahovaly až k pasu.

Jejich chrámy zasvěcené Phosovi se svým videssiánským protějškům podobaly jen v tom, že na jejich vrcholcích byly zářící kopule. Jinak však byly chrámy stejné jako všechny ostatní budovy ve městě: podsadité čtvercové stavby s úzkými obdélníky místo oken, které byly zjevně postaveny proto, aby vydržely obléhání. Abivard si všiml, kolik chrámů v tomto středně velikém městě je. Nikdo by nemohl tvrdit, že Vaspurakánci neberou svou falešnou víru vážně. Vaspurakánci byli většinou zasmušilí lidé, kteří se věnovali jen svým záležitostem. Kdyby Tatul vedl Abivarda ulicemi videssiánského města, byli by obklopeni davem zvědavců. To samé by platilo i o Makuráncích. Tady tonu však bylo jinak. Vaspurakánci nechávali svého nakharara, ať se s Abivardem vypořádá, jak uzná za vhodné.

Očekával, že ho Tatul zavede do nejlepšího chrámu v Shahapivanu. Když však nakharar přitáhl otěže, učinil tak před budovou, která už zjevně zažila nejen lepší dny, ale i lepší staletí. Jediné, co kdy zažilo rekonstrukci, byla leštěná kopule na jejím vrcholku.

Tatul vrhl na Abivarda rychlý pohled. „Tento chrám je zasvěcen památce svatého Kayaye. Byl umučen vámi Makuránci — svázán řetězy, naražen na kůl a upečen na ohni jako kanec — za to, že se odmítl zřít víry v Phose a Vaspura Prvorozeného. Jeho památku uctíváme až do dnešních dnů.“

„Já jsem ho nezabil,“ opáčil Abivard. „Pokud mi to kladeš za vinu, pokud mi kladeš za vinu to, co prováděl Vshnasp, děláš velkou chybu. Jsem tady, abych vyjasnil a uhladil rozdíly mezi vámi a Velekrálem Sharbarazem.“

„Jsi statečný muž,“ řekl Tatul. „Jestli jsi i dobrý muž, to zatím ještě nevím. Protože i zlí muži mohou být stateční. Už jsem to mnohokrát viděl. Ty ne?“

„Jen málokterí jsou zlí ve svých vlastních očích,“ odvětil Abivard.

„Tvá slova se dotýkají pravdy,“ řekl Tatul, „ale já je teď s tebou nemohu probírat. Počkej tady. Půjdu dovnitř a přivedu úžasné svaté Hmayeaka.“

„Myslel jsem, že půjdu s tebou dovnitř,“ namítl Abivard.

„S krví vaspurakánských mučedníků na rukou?“ Tatulovo obočí vyskočilo skoro až k lemu jeho přilby. „Znesvětil bys celý chrám. Museli bychom provést rituál k jeho očištění.“

„Jak chceš,“ řekl Abivard a s cinkáním zbroje pokrčil rameny. „Tak tedy počkám.“

Tatul vešel do chrámu. Po chvíli se vrátil a přivedl s sebou černě oděného kněze. Pohled na něj byl pro Abivarda velkým překvapením. Očekával shrbeného, bělovousého starce. Ale úžasné svaté Hmayeak byl zdravím kypící muž ve středním věku, v jehož hustém černém plnovousu byly jen tu a tam stříbrné nitky. Jeho široká ramena by mu záviděl i

leckterý kovář.

Promluvil na Tatula hrdelní vaspurakánštinou. Nakharar jeho slova Abivardovi přeložil: „Svatý kněz říká, že nemluví tvým jazykem. Ptá se, jestli mám překládat, nebo jestli bys raději mluvil videssiánštinou, kterou zná i on.“

„Můžeme hovořit videssiánsky,“ oslovil Abivard přímo Hmayeaka. Předpokládal, že kněz se ho snaží rozčilit svou neznalostí makuránštiny a odmítl mu poskytnout uspokojení tím, že by dal najevo rozčarování.

„Dobrá, uděláme to tedy tak.“ Hmayeak mluvil pomalu a důrazně, možná, aby mu Abivard lépe rozuměl, možná proto, že videssiánštinu neovládal příliš plynně. „Phos přijal duše svatých mučedníků, které jste stvořili vy, Makuránci.“ Načrtl si nad srdcem sluneční kruh, avšak činil tak v opačném směru, než byli zvyklí Videssiánci. „Jak chceš teď napravit vaši podlost, krutost a brutalitu?“

„Za to, co se stalo, nemohu ani já ani marzban Mikhran. Tyto činy měl na svědomí marzban Vshnasp, který je mrtev.“ Abivard si byl moc dobře vědom, kolik toho neřekl. Politika, na kterou si Hmayeak stěžoval, byla vykonávána Vshnaspem, ale byla vytyčena Sharbarazem. A Vshnasp nebyl jen mrtev, ale zavražděn Vaspurakánci. To, že Abivard tuto skutečnost přehlížel, znamenalo, že přiznává, že si marzban smrt zasloužil.

„Jak chceš vykoupit vaše zločiny?“ zopakoval Hmayeak. Mluvil opatrným tónem; neočekával, že se Abivard vzdá příliš snadno a příliš brzy. Pro kněze nebyl Vaspurakan jen středem vesmíru, byl to celý vesmír.

Pro Abivarda však byla tato země jen jedním kamínkem ve velké mozaice. Proto odpověděl: „Úžasně svatý pane, nemohu přivést mrtvé zpátky k životu ani vaše lidi, kteří zemřeli pro svou víru, ani marzbana Vshnasp.“ Pokud na mě budeš příliš tlačit, přinutíš mě vzpomenout si, jak zemřel Vshnasp. Dokáže Hmayeak číst mezi řádky?

„Phos má moc křísit mrtvé,“ řekl Hmayeak pomalou videssiánštinou, „ale rozhodl se tuto moc nepoužívat, abychom se naučili, že smrt je neodvolatelná. Pokud Phos svou moc nepoužívá, jak bych mohl něco podobného očekávat od pouhého člověka?“

„Co ode mě tedy očekáváte?“ zeptal se Abivard. Hmayeak na něj pohlédl zpod hustého štětinatého obočí. Jeho pohled byl velice přímý a zdálo se, že také dětsky naivní. Možná si opravdu zasloužil titul úžasně svatý; nevypadal jako napůl kněz, napůl politik, jak bylo obvyklé mezi videssiánskými preláty.

„Přišel jste za mnou,“ odpověděl. „To je znamení odvahy, ale také to ukazuje, že víte, že se vaši lidé provinili. Proto byste to měl být vy, kdo mi řekne, co uděláte a já řeknu, jestli je to dost.“

Abivard měl sto chutí nahlas ho varovat, aby na něj tolik netlačil. Ale Hmayeak nemluvil jako člověk, který někoho někam tlačí, ale jako někdo, kdo vyslovuje to, co považuje za pravdu. Abivard se rozhodl to přijmout a počkat si, co z toho vzejde. „Udělám tedy toto,“ řekl. „Nechám vás uctívat Phose podle starých rituálů výměnou za to, že zůstanete věrní Velekráli Sharbarazovi, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste. Pokud vy, jako hlava kněžstva, složíte slib věrnosti, a pokud ho šlechtici a válečníci Vaspurakanu budou dodržovat, budeme se tvářit, jako by ani nedošlo k žádné vzpouře.“

„Nebudete chtít potrestat vůdce vzpoury?“ Teď místo Hmayeaka promluvil Tatul.

„Ne. Ani já ani marzban Mikhran nebudeme hledat viníky,“ řekl Abivard. „Musíte dovolit makuranským posádkám z měst a pevností, které jste vyhnali, aby se vrátily.“

„Žádáte nás, abychom si znovu nasadili řetězy otroctví, které jsme zpřetrhali,“ poznamenal Tatul.

„Pokud dojde k válce mezi Vaspurakanem a Makuranem, prohrajete,“ odpověděl Abivard zpřímá. „Žili jste pod naší vládou spokojeně mnoho let, tak proč se nevrátit ke starému uspořádání?“

„Kdo vyhraje ve válce mezi Vaspurakanem, Makuranem — a Videssosem?“ odpověděl Tatul útokem. „Jak jsem slyšel, Maniakes není žádný Genesios — a proto není ve válce úplně bez šancí. A Videssos následuje Phose stejně jako my. Císařství by nám možná rádo přišlo na pomoc proti vaší falešné víře.“

Abivard se zamračil a chvíli si rozmýšlel odpověď. Na rozdíl od Hmayeaka dokázal Tatul dohlédnout za hranice své horské domoviny. A pokud se dalo soudit z minulosti, dost možná měl pravdu — kdyby měl Videssos dostatek síly, aby mohl jednat podle Tatulových slov. „Než začneš snít podobné sny, Tatule,“ řekl Abivard pomalu, „vzpomeň si, jak daleko od Vaspurakanu jsou v současnosti videssiánští vojáci.“

„Videssos může být daleko.“ Tatul ukázal na severovýchod. „Videssiánské moře je blízko.“

Abivard se znovu zamračil. Videssiánské moře stejně jako všechny oceány hraničící s císařstvím bylo ovládané videssiánskými loďmi. Kdyby Maniakes opravdu chtěl poslat do Vaspurakanu armádu, mohl by tak učinit, aniž by si musel probojovávat cestu přes západní země, obsazené Makuránci.

Hmayeak zvedl pravou ruku. Prostředníček měl potřísněný inkoustem. „Uzavřeme mír,“ řekl kněz. „Budeme-li smět uctívat Phose tak, jak chceme, je to dost. Kdyby byl naším vládcem Videssos, snažil by se nám vnutit to, čemu říká ortodoxní vyznání, stejně jako se nás Makuránci snažili přimět, abychom následovali

Boha a Čtveřici Proroků. To přece víš, Tatule; stávalo se to i předtím.“

Nakharar neochotně přikývl, pak ale dodal: „Tentokrát by se to možná nestalo. Maniakes je přece z naší krve.“

„Ale nemá naši víru,“ řekl Hmayeak. „Videssiánci by nikdy nepřijali Avtokrata, který uctívá Vaspura Prvorozeného. Pokud přijde, aby odsud vytlačil muže z Makuranu, určitě tak učiní pro sebe a pro Videssos, ne pro nás. Proto teď uzavřeme mír.“

Tatul si něco zamumlal pod vousy. Pak se znovu obrátil na Abivarda. „Bude Velekrál souhlasit s dohodou, kterou navrhuješ?“

Pokud má v hlavě alespoň kousek rozumu, pak ano. Ale to Abivard nemohl říct nahlas. „Uzavřeme-li dohodu, Velekrál na ni přistoupí,“ řekl a doufal, že nelže.

„Ať se tedy stane, jak říká,“ oslovil Hmayeak Tatula. „S výjimkou Vshnasp a Makuránci většinou nelžou a tenhle Abivard, Velekrálův švagr, si vydobyl dobré jméno ve válkách proti Videssosu. Nemyslím, že by se nás snažil přelstít.“ Mluvil videssiánsky, aby mu Abivard rozuměl.

„Dostojím svým slovům,“ prohlásil Abivard. „Nechť se ke mně Čtveřice Proroků obrátí zády a nechť mě Bůh uvrhne do propasti, jestli lžu.“

„Věřím, že dostojíš svému slovu,“ řekl Tatul. „Nepotřebuji úžasně svatého Hmayeaka, aby mi řekl, že jsi čestný muž; to už vím, tvá slova mne přesvědčila. Víím, že jsi čestný, Velekrálův švagre. Ale je čestný i Sharbaraz?“

„On je Velekrál,“ prohlásil Abivard. „On je vtělením cti.“

„Kéž Phos dá, ať je to tak,“ zamumlal Tatul a načrtl si nad srdcem sluneční kruh.

Roshnani stála s rukama v bok před vozem, na kterém urazila tolik farsangů videssiánským západozemím a Vaspurakanem. Čelit jí mohlo být těžší než vstoupit do Shahapivanu. „Můj manželi,“ řekla sladce, „jsi neuvěřitelný hlupák.“

„Co kdybych řekl něco jako rozhodně máš pravdu, miláčku, ale co nadělám?“ odpověděl Abivard. „Kdybych to řekl, můžeme považovat tuhle hádku za skončenou? A kdybych ti slíbil, že nic podobného už znovu neudělám..“

„Tak bys lhal,“ přerušila ho Roshnani. „Vrátil ses, takže se můžeme pohádat. Kdyby ses nevrátil, osobně bych celé to jejich pitomé město rozebrala kousek po kousku.“

„Kdybych se nevrátil –“ Abivard byl unavený. Doufal, že se mu co nejdříve podaří zažehnat Roshnanin hněv.

„Ale teď mají před hádkou přednost jiné věci,“ řekla naštěstí Roshnani. „Předpokládám, že Vaspurakánci s tvými návrhy souhlasili. Kdyby ne, posílali by tě zpátky po kouskách.“ Když Abivard její prohlášení nepopřel, položila mu jeho první žena stejnou otázku jako nakharar Tatul: „Bude s tvou dohodou souhlasit Velekrál Sharbaraz?“

K Roshnani mohl být Abivard upřímnější než k Vaspurakáncům. „Ať padnu do Propasti, jestli to vím,“ řekl. „S boží pomocí bude Sharbaraz rád, že jsme vaspurakánskou vzpouru zvládli, aniž bychom tu uvízli v nekonečných bojích a nebude se starat o detaily. Pokud k nám ovšem Bůh nebude milostivý –“ pokrčil rameny.

„Jen to ne,“ řekla Roshnani. „Budu se modlit k paní Shiviní, aby na nás Bohyně shlédla milostivým okem.“

„Ať už se stane cokoli, pokusíme se s tím vypořádat, jak umíme nejlépe,“ řekl Abivard. „Ale zrovna teď bych nic nenamítal proti poháru vína.“

Roshnani nasadila všetecký výraz. „Ano, vidím tě, jak v blízké budoucnosti držíš v ruce pohár a popíjíš.“

Za chvíli se skutečně objevilo víno a svět hned vypadal jako lepší místo. Teplé jídlo také přispělo ke zlepšení Abivardovy nálady. „Co bys dělal, kdyby se tě Vaspurakánci pokoušeli zadržet v Shahapivanu, otče?“ zeptal se Varaz po chvíli.

„Co bych dělal?“ opáčil Abivard. „Asi bych se pokusil s nimi bojovat. Nelíbilo by se mi pomýšlení, že mě chtějí uvrhnout do nějaké špinavé cely a dělat si se mnou, co si zámánou. Ale pak by se na mě tvá matka hněvala mnohem víc než teď.“

Varaz se nad tím na chvíli zamyslel, a pak vážně mlčky přikývnul; pochopil, co má otec na mysli. Ale Gulshahr, která byla příliš mladá, než aby jejich konverzaci pochopila, se zeptala. „Proč by se na tebe máma hněvala, tati?“

Abivard nechtěl Přivolávat neštěstí, a proto odpověděl oklikou. „Protože bych udělal něco moc hloupého — jako třeba tohle.“ Začal ji lechtat, až se začala smát a zapoměla na otázku, kterou mu položila.

Abivard popíjel víno. Děti se jedno po druhém uložily ke spánku. I Abivard začal být ospalý. Se zíváním se s hlavou skloněnou — aby nenarážel do nízké střechy vozu - odebral do malé komůrky oddělené závěsem, kterou sdílel s Roshnani. Na podlaze ležely měkké koberce a ovčí kůže; v létě spali na nich, v zimě se do nich balili.

Teď bylo léto ave Vaspurakanu nebylo tak teplé podnebí jako na panství Vek Rud, kde Abivard vyrostl. Když se tam člověk vystavil přímým paprskům slunce, rázem měl pocit, že mu začínají vysychat oční bulvy. Tady v údolí bylo sice teplo, ale ne takové, aby člověka nutilo přemýšlet, zda náhodou nevstoupil do pece.

Abivard měl sto chutí si lehnout a usnout, ale Roshnani ho nenechala, a když za sebou zatáhl závěs a lehl si, přitulila se k němu. Potom na ni ve tmě pohlédl a řekl. „Ne, že bych si stěžoval, právě naopak, ale za co to bylo?“

Odpověděla mu šeptem: „Občas umíš být velmi hloupý. Víš, že jsem celý den strávila v obavách, jestli tě ještě někdy uvidím? Tak kvůli tomu.“

„Aha. Právě jsi mi vnukla zajímavý nápad,“ dodal Abivard po chvíli. „Kdykoli teď uvidím nepřátelské město, budu mít silné nutkání vstoupit dovnitř a popovídat si s tammím velitelem.“

Šťouchla ho do žeber. „Nebud' blázen,“ řekla hlasem ostřejším než obvykle.

„Poslechnu tě, jako bych poslechl Velekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste,“ řekl Abivard s okázalým gestem, které se však vzhledem k temnotě minulo účinkem. Na chvíli se odmlčel, a pak dodal. „Vlastně tě poslechnu spíš než jeho. Máš víc zdravého rozumu.“

„To rozhodně doufám,“ řekla Roshnani.

Panteles klesl před Abivardem na jedno koleno, což byl projev úcty jen o stupeň nižší než ulehnutí na zem, které si Videssiánci vyrazovali pouze pro Avtokrata. „Jak vám mohu posloužit, nejvznešenější pane?“ zeptal se a jeho temné oči byly plné zvědavosti.

„Mám otázku, kjejímž zodpovězení potřebuji tvé magické schopnosti,“ řekl Abivard.

Panteles si odkašlal a zakryl si rukou ústa. Měl štíhlé ruce s obratnými prsty. „Jaké překvapení!“ prohlásil. „A já jsem si přitom myslel, že jsi mě zavolał, abych ti uvařil oběd.“

„Jeden z důvodů, proč tě nepovolávám častěji, je ta zmije, kterou máš v ústech a kterou vydáváš za svůj jazyk,“ prohlásil Abivard. Ale Panteles, místo aby se zastyděl, se rozzářil, jako by dostal pochvalu. Abivard si povzdechl. Videssiánci často trpěli pozoruhodným nedostatkem úslužnosti a podřízenosti. „Předpokládám, že mi na mou otázku dokážeš poskytnout odpověď.“

„Ale ano, určitě vám ji zodpovím, nejvznešenější pane,“ odpověděl Panteles. Nepostrádal sebedůvěru: Abivard měl občas pocit, že kdyby Videssiánci byli jenom z poloviny tak chytří, za jaké se považovali, vládli by celému světu a

nejen císařství. „Ale jestli vám znalost odpovědi nějak pomůže, je úplně jiná otázka.“

„Ano, už jsem pochopil, že prorocství je občas problematická záležitost,“ řekl Abivard. „Ale já tě nežádám o věštbu, jen o náznak věci budoucích. Schválí Velekrál Sharbaraz dohodu, kterou jsem uzavřel s Vaspurakánci?“

„Na to vám dokážu odpovědět,“ řekl Panteles. Podle toho, jak si z rukávu své róby smetl imaginární smítko, zřejmě očekával složitější otázku. Ale pak se naklonil kupředu jako lovecký pes, který právě zachytil stopu. „Proč o tuto službu raději nepožádáte některého ze svých mágů krajanů?“

„Protože od nich by se Sharbaraz spíš dozvěděl, že jsem tu otázku položil, než od tebe,“ odpověděl Abivard.

„Aha.“ Panteles přikývnul. „Stejně jako Avtokrat i Velekrál je citlivý na to, když někdo jeho směrem namíří magii, že? To chápu.“

„Ano.“ Abivard se odmlčel. Vzpomněl si na Tzikase, který se pokusil zavraždit Maniakese pomocí kouzel a měl velké štěstí, když se mu po neúspěšném pokusu podařilo uprchnout. Panovníci měli mnoho dobrých důvodů, proč chtěli, aby je mágové nechali na pokoji.

„Bude stačit prosté ano či ne?“ zeptal se Panteles. Aniž by čekal na odpověď, vybalil své čarodějné pomůcky a dal se do práce. Mezi magickými komponenty měl i dvojici kulatých vaspurakánských koláčků posypaných cukrem.

„Ty potřebuješ koule princů, aby tvé kouzlo fungovalo?“ zeptal se Abivard a ukázal na koláčky.

„Jsou přece symbolem Vaspurakanu,“ opáčil Panteles. Pak si odkašlal. Rozřízl jeden z koláčů na dvě poloviny a každou položil do jedné misky. Přes ně pak přelil vaspurakánské víno.

Pak rozřízl na dvě poloviny i druhý koláč. Oba kusy položil na stůl a přes ně překlopil dvě další misky. Poklepal na lem jedné misky a řekl. „Zde uvidíte reakci, nejvznešenější pane, pokud Velekrál pravděpodobně schválí úmluvu, kterou jste uzavřel.“

„A pokud nebude souhlasit, uvidím reakci u té druhé misky?“ zeptal se Abivard. Panteles přikývnul. Abivarda napadla další otázka: „Jaká to bude reakce?“

„To zatím nevím, nejvznešenější pane. Poznáme to, až začnu kouzlit, protože výsledek závisí na mnoha faktorech: na síle pocitu subjektu, na povaze otázky a tak dále.“

„Řekl bych, že to dává smysl,“ prohlásil Abivard. „Pojďme se tedy podívat, co se stane.“

Panteles znovu přikývnul a začal zaklínat v jazyce,

ve kterém Abivard po chvíli rozeznal videssiánštinu, ale tak archaickou, že stěží rozuměl každému druhému slovu.

Čaroděj učinil pravou rukou rychlé gesto nad miskou, která by zjevila Sharbarazův souhlas. Nic se nestalo. Abivard si povzdychl. Ve skutečnosti neočekával, že by Velekrál nad jeho plánem plesal nadšením. Ale jak moc rozhněvaný Sharbaraz bude?

Panteles přesunul pozornost k druhé misce s polovinou koláčku nasáklou vínem. Bílé vaspurakánské víno téměř okamžitě zrudlo. Čarodějovo obočí - tak delikátně zakřivené, až ho Abivard podezříval, že si ho vytrhává — se pozvedlo, ale Panteles pokračoval v zaříkání. Zrudlé víno se začalo vařit. Z poloviny koláče začal stoupat kouř.

A pak, zřejmě kvůli rovnováze, vybuchla v plamenech i druhá polovina koláčku, která byla zakrytá miskou. Panteles překvapeně zalapal po dechu, popadl džbán vaspurakánského vína a nalil je na koláček, aby uhasil oheň. Abivard měl chvíli pocit, že koláček bude hořet dál, stejně jako oheň, který vrhaly videssiánské dromondy, a který hořel i na vodě. K jeho velké úlevě však čaroděj oheň bez problému uhasil.

„Věřím,“ řekl Panteles s ostenativním klidem, kterým maskoval svůj otřes, jak říkám, věřím, že Sharbaraz už slyšel i novinky, které se mu líbily víc.“

„Vážně?“ Abivard v předstíraném úžasu vytřeštil oči. „To by mě opravdu nenapadlo.“

Posel zavrtěl hlavou. „Ne, pane,“ zopakoval. „Pokud vím, Videssiánci se ještě na druhém břehu nevyloдили.“

Abivard kopnul do prachu na zemi. Přál by si, aby Maniakés konal hezké, jednoduché, průzračné tahy. Kdyby se Avtokrat Videssiánců vylodil na druhém břehu, aby obsadil Napříč, Abivardovi by bez problémů došlo, o co mu jde. Ale takhle - „Tak co vlastně Videssiánci dělají?“

„V podstatě nic, pane,“ odpověděl posel. „Viděl jsem to na vlastní oči. Jejich válečné lodě neustále patrolují po celé délce kanálu. Máme zprávy, že znovu bojují s barbary na severu, ale nevíme to jistě. Zdá se, že se v přístavech u hlavního města shromažďují lodě, ale letos už je celkem pozdě na to, aby se pustili do nějakého velkého tažení.“

„To je pravda,“ přisvědčil Abivard. Zanedlouho začnou bouře a moře bude pro lodě smrtelně nebezpečné. Deště změní cesty v bláto, ve kterém by útočící armáda beznadějně uvízla. Nikdo s alespoň špetkou zdravého rozumu by se v tuto roční dobu do žádného podniku nepustil. A po dešti přijde sníh, pak znovu déšť... Chvilí přemýšlel. „Myslíš, že má Maniakés v úmyslu počkat, dokud nezačne pršet, a teprve pak obsadí druhý břeh, protože bude vědět, že se na něj vzhledem k počasí nedostaneme?“

„Prosím o prominutí, pane, ale to si netroufám hádat,“ opáčil posel.

„Samozřejmě, máš pravdu,“ řekl Abivard. Posel byl mladý muž, který byl ještě nezkušený a říkal jen to, co viděl na vlastní oči. Abivard by od něj žádal příliš mnoho, kdyby chtěl, aby získal nějaký hluboký vhled do videssiánské strategie.

Abivard znovu kopnul do prachu. Kdyby teď odtáhnul z Vaspurakanu, dohoda, kterou připravil, by se mohla rozpadnout. Bylo dost možné, že se rozpadne tak jako tak. Přestože jemu samotnému Vaspurakánci věřili, nijak zvlášť nedůvěřovali Mikhranovi, který sloužil pod nenáviděným Vshnaspem, a který byl formálně jejich guvernérem. Abivard je dokázal přesvědčit, že on sám je schopen jít proti Sharbarazově vůli; Mikhran nikoliv.

„Budete si ode mě žádat ještě něco, pane?“ zeptal se posel.

„Ne, zatím.“ Abivard se zarazil. „Vlastně ano. Jaká byla cesta západozemím? Měl jsi nějaké potíže s Videssiánci? Nesnažil se tě někdo zabít nebo zajmout, abys ke mně nedorazil?“

„Ne, pane, nic takového,“ odpověděl posel. „Mnohem větší potíže jsem měl s makuránskými podkoními v našich stájích, když jsem je přemlouval, aby mi vyměnili koně. A pak tu byla ještě ta dívka —“ zaváhal. „Ale o tom asi nechcete slyšet.“

„Poslechl bych si to rád, ale nad pohárem vína v hospodě,“ řekl Abivard. „Teď na to bohužel není čas ani místo. A když už mluvíme o víně, dej si pohár nebo dva, a pak řekni kuchaři, ať ti připraví tolik jídla, kolik sníš.“

Zamyšleně hleděl na poslova záda, když mladík odpěchal, aby se občerstvil. Pokud se Videssiánci nesnaží znepokojovat osamělé Makuránce cestující jejich územím, znamená to, že předpokládají, že Maniakes už na tento rok nemá žádné plány. To by mohlo být dobré znamení.

Na plátěnou střechu vozu dopadal déšť. Abivard si připomněl, že má děti upozornit, aby nesahaly na látku, protože ta pak začne propouštět vodu. Říkal jim to před začátkem každého období dešťů a obvykle své připomínky musel zdůrazňovat pohlavky, dokud děti nepochopily, že to myslí vážně.

Zatím nebyl déšť tak intenzivní, jako bude zanedlouho. Zatím se jen vsakoval do prachu a neměnil všechno v blátivé jezero. Kolem poledního možná trochu poleví, a pak je bude čekat pár dní sluníčka.

Zvenku zavolal kočí vozu Parshang: „Pane, přichází nějaký Vaspurakánc z Vypadá to, že vás hledá. Alespoň doufám, že hledá vás a ne mě,“ dodal po chvíli.

Nikdo nikdy nenařkl Parshanga z toho, že je hrdina. Abivard si pro jistotu připjal k opasku meč, a pak vyhlédl ven. Na tvář mu dopadly dešťové kapky a Abivard by si byl přál, aby pilos, který má na hlavě, měl lem.

Okamžitě zjistil, že připnout si meč k opasku bylo zbytečné gesto. Vaspurakánc seděl na obrněném koni a na sobě měl plnou zbroj. Kvůli ochraně před deštěm ji měl namazanou lojem. Na hlavu i trup mu dopadala voda, ale železu neublížila.

„Vítám tě, Gazriku, synu Bardzrabolův,“ řekl Abivard přívětivě. „Jsem to snad já, koho hledáš ozbrojen od hlavy k patě?“

„Nehledám tebe, Velekrálův švagre,“ zavrtěl Gazrik hlavou. Kolem vousů se mu rozletěla tříšť vodních kapek. „Ty jsi se mnou jednal se ctí, když jsem tě nabádal, abys opustil Vaspurakan. Neuposlechl jsi mé výzvy, ale neurazil jsi mne. Jeden z tvých velitelů mne však urazil. Doufám, že se s ním střetnu v poli, až se setkají naše armády, ale Phos mi to odepřel. A proto jsem ho přijel vyhledat teď.“

„Tehdy jsme byli nepřátelé,“ připomněl mu Abivard. „Teď je mezi Makuranem a Vaspurakanem mír. Chci, aby ten mir zesílil a prohloubil se, a ne aby se zlomil.“

Gazrik pozdvihl husté křovinaté obočí. „Spatně jsi mne pochopil, Abivarde, synu Godarzův. Toto není záležitost Vaspurakanu a Makuranu; je to záležitost pouze nás dvou. Kdyby mě podobným způsobem urazil nějaký nakharar, vyhledal bych jeho. Cožpak to mezi vámi není stejné? Cožpak makuranští šlechtici strpí urážky a nechávají je bez odpovědi?“

Abivard si povzdechl. Gazrik nevypadal, že by si nechal svůj záměr vymluvit. Vaspurakánc navíc moc dobře věděl, o čem mluví. Makuranští šlechtici byli hrdí a pyšní a často spolu navzájem bojovali i pro sebemenší urážku, skutečnou či zdánlivou.

„Řekni mi, prosím, jméno toho drzouna, který mě urazil,“ požádal Gazrik.

„Romezan, syn Bizhanův, je šlechticem Sedmi Klanů Makuranu,“ odpověděl Abivard, jako by mluvil k nezvedenému dítěti. Svým původem byl Romezan vyšší šlechtic než Abivard, který byl pouhým dihqanem... ale na druhou stranu byl švagrem Velekrále Sharbaraze a vrchním velitelem jeho armád.

Gazrik však neznal rozdíly mezi postavením makuránských šlechticů a zdálo se, že ho podobné věci ani nezajímají. Postavení člověka zjevně posuzoval podle úplně jiných měřítek: „Žádný člověk, který není vaspuránským princem, se nemůže považovat za skutečného šlechtice,“ prohlásil; bylo vidět, že to považuje za tak samozřejmé, že nemíní své prohlášení jakkoliv vysvětlovat. „Ale stejně moc nezáleží na tom, jak moc je Romezan urozené krve, protože mám v úmyslu ji prolít,“ pokračoval. „Kdepak bych ho mohl najít?“

„Jsi tu sám,“ připomněl mu Abivard.

Gazrik znovu pozvedl obočí. „No a? Cožpak dokážeš svést loveckého psa ze stopy? Dokážeš medvědu zabránit, aby se dostal k medovému koláčku? Bránil bys snad uraženému dosáhnout pomsty? S výjimkou Vshnasy jste vy, Makuránci, známi svým smyslem pro čest. Ty sám jsi svou ctí proslulý široko daleko. Chceš snad zahodit své dobré jméno?“

Abivard by nejraději kopancem do zadku vyrazil Gazrika ze svého tábora. Ale měl pocit, že by to způsobilo víc problémů, než kolik by jich to vyřešilo. „Nehodláš, doufám, na Romezana zaútočit bez varování?“

„Já jsem rovněž čestný muž, Velekrálův švagre,“ prohlásil Gazrik vznešeně. „Přeji si s Romezanem dohodnout čas a místo, kde se my dva můžeme setkat a vyjasnit si naše názorové rozdíly.“

Vyjasňováním rozdílů měl na mysli, že se jeden druhého pokusí rozsekat na kusy. Mezi Makuránci byl tento způsob řešení vzájemných sporů velice užívaný a velice rozšířený, i když pouhý dihqan by jen zřídka kdy vyzýval na souboj člena Sedmi Klanů. Z Gazrikova pohledu na věc ovšem vyplývalo, že Vaspurakánci považují všechny ostatní rasy za podřadné, takže Romezanovi vlastně prokazoval čest tím, že ho jeho slova vůbec mohla urazit.

Abivard ukázal na veliký hedvábný pavilón několik furlongů daleko. Byl to opravdu krásný pavilón a hezčí měl snad jen Velekrál Peroz, když táni přes řeku Degird. Ale Romezanův příbytek mu byl těsně v patách. „Bydlí támhle.“

Gazrik otočil hlavu k pavilónu. „Moc pěkné,“ zhodnotil. „Nepochybuji, že až už ho Romezan nebude potřebovat, prokáže velkou službu někomu jinému z tvých mužů.“

Vsedle se Abivardovi uklonil, pak otočil koně a vyjel k Romezanovu stanu. Abivard neklidně čekal, zda neuslyší výkřiky a řinčení, pokud by Gazrik lhal ohledně svého úmyslu pouze doručit výzvu. Ale Gazrik zjevně mluvil pravdu. A pokud ho Romezan uzná jako dostatečně vysoko postaveného, aby stálo za to s ním bojovat, budou spolu vycházet s maximální zdvořilostí - až do stanovené hodiny, kdy oba udělají maximum pro to, aby toho druhého zabili.

Abivard by si skoro přál, aby i říše dokázaly urovnávat své spory stejně ekonomicky.

Byl to kus země dlouhý asi furlong a široký pár yardů: úplně obyčejný kus země, přes který občas přešel Vaspurakánc, jindy Makuránc, ale nikdo tomuhle plácku nevěnoval pozornost, tedy až do dneška.

Od zítřka o něm začnou zpívat minstrelové. Jestli to ovšem budou minstrelové s pilosem na hlavě nebo s trojhranným kloboukem, se ukáže zanedlouho.

Kolem dlouhého úzkého pruhu země se shromáždil dav Makuránců i Vaspurakánců, kteří na sebe navzájem nevráživě pohlíželi. Některým nevráživě pohledy vydržely, jiní, a byla jich většina, na ně ovšem zapomněli a raději začali s příslušníky druhého národa uzavírat sázky o výsledku souboje.

Abivard stál uprostřed nastávajícího bojiště. Když pokynul Romezanovi a Gazrikovi, kteří stáli každý na jednom konci, aby přijeli k němu, dav přihlízejících vyčkávavě zmlkl. Šlechtic ze Sedmi Klanů a vaspurakánsky nakharar kněmu pomalu vyrazili, každý na koni v plné zbroji. I oba válečníci měli na sobě brnění. Byli zakutí v oceli od hlavy k patě, takže by se jeden od druhého skoro nedali rozlišit, nebýt různobarevných plášťů a toho, že Romezan měl na malém kulatém štítě nakresleného rudého lva. Makuráncova rouška chránící obličej dokonale zakrývala pečlivě navoskovaný knír a Gazrikovi rouška zakrývala hustý plnovous.

„Jste oba rozhodnutí, že boj je jediný způsob, jak si vyjasnit vzájemné rozdíly?“ zeptal se Abivard. S tichým cinkáním se dvě hlavy sklonily dolů a pak se narovnaly. Abivard přesto položil další otázku: „Nestačilo by bojovat jen do první krve?“

Ted', doprovázeny ještě větším cinkáním, se obě hlavy zavrtěly ze strany na stranu. „Boj nemá význam, není-li veden až do smrti,“ prohlásil Romezan.

„Alespoň v tomto se s mým oponentem shodneme,“ prohlásil Gazrik.

Abivard si povzddechl. Oba muži byli příliš zatvrzelí a každý z nich viděl jen svou pravdu. „Toto je boj mezi dvěma muži, kteří spolu mají spor, ale není to boj mezi Makuranem a Vaspurakanem,“ prohlásil Abivard nahlas. „Cokoli se tu stane, nebude mít žádný vliv na mír, který naše země uzavřely. Dohodnuto?“

Tuto otázku nesměřoval k Romezanovi a Gazrikovi, ale k davu přihlízejících, ve kterém se kdykoli mohla strhnout divoká bitva mezi příslušníky obou národů. Shromáždění válečníci přikývli na souhlas. Zda tuto dohodu dodrží, až bude jeden z šampiónů ležet mrtev na zemi, to se teprve ukáže.

„Kéž Bůh dá, ať zvítězí ten, kdo je v právu,“ řekl Abivard.

„Ať dá Phos a Vaspur Prvorozený, který dohlíží na své děti, vaspurakánské prince,“ opáčil Gazrik a rukou v železné rukavici si nad srdcem načrtl sluneční kruh svého božstva. Mnozí z Vaspurakánců mezi přihlízejícími jeho gesto napodobili. Makuránci odpověděli vlastním gestem, které zahánělo zlé duchy.

„Vraťte se každý na svůj konec bojiště,“ řekl Abivard, kterému se celý podnik ani za mák nelíbil, ale neviděl jediný způsob, jak zastavit boj, po kterém oba účastníci tolik toužili. „Až dám signál, můžete se na sebe vrhnout. A řeknu vám ještě tohle: Navzdory tomu, co jste říkali, se může kterýkoli z vás kdykoli vzdát, aniž by to pro něj znamenalo ztrátu cti.“ Romezan a Gazrik přikývli. Jejich přikývnutí však neznamenalo rozumíme a souhlasíme. Říkalo přestaň už žvanit a uхни, ať se do sebe můžeme pustit.

Abivard usoudil, že Romezan má lepšího koně než Gazrik, který seděl na silném, ale jinak nepříliš vábně vyhlížejícím hřebci z vaspurakánského chovu. Jinak neviděl mezi oběma válečníky žádný rozdíl. Věděl, že Romezan je skvělý bojovník; Gazrika neznal, ale Vaspurakánc vzbuzoval dojem, že se o sebe dokáže postarat.

Abivard zdvihl ruku. Oba muži se v sedlech naklonili kupředu a zapřeli kopí. Abivard spustil ruku. Protože koně obou protivníků nesli zbroj, nepoužíval ani Romezan ani Gazrik ostruhy. Svě koně pobízeli uzdou, hlasem, koleny a občasným kopancem do žeber, aby zvířata dělala to, co se po nich chce. Oba koně byli dobře vycvičení. Vyřítli se proti sobě a od kopyt jim odletovaly spršky hlíny.

Oba jezdci měli štít, který jim chránil levou část hrudi a většinu obličeje. Bum! Obě kopí s praskotem zasáhla cíl.

Romezan i Gazrik přeletěli svým koním přes ohony a dav v obdivu nad přesnými zásahy uznale zahučel. Koně se minuli a doběhli na protilehlé konce kolbiště. Tam zvířata chytli panoši.

Gazrik a Romezan se pomalu zvedli na nohy. Pohybovali se váhavě, jako by byli napůl opilí; nebylo divu, že jimi náraz tak otřásl. Gazrikovo kopí se při srážce zlomilo. Odhodil stranou zbytek ratiště a vytáhl dlouhý rovný meč. Romezanovo kopí přežilo srážku nepoškozeno. Bodl na Gazrika: měl velikou výhodu ve větším dosahu.

Cink! Gazrik odrazil ostřím ratiště kopí těsně pod špicí. Nepodařilo se mu však odseknout nebezpečný hrot, protože Romezanovo kopí bylo zpevněno železným kováním.

Romezan rychlými nebezpečnými body nutil Gazrika ustupovat dozadu, pohrával si s ním jako kočka s myší a snažil se nedat mu šanci na protiútok. Vaspurakánc nakonec s hlasitým výkřikem odrazil útočící kopí stranou pomocí štítu a vrhl se na svého protivníka.

Romezan nemohl ustoupit tak rychle, jak se k němu Gazrik blížil. Ratištěm udeřil Gazrika do žeber ve snaze vyvést ho z rovnováhy. To byla chyba. Gazrik znovu sekl do ratiště a tentokrát jeho úder minul železné kování. Kopí se zlomilo. Romezan ho s kletbami odhodil a vytáhl meč.

Oba muži náhle vypadali poněkud nejistě. Byli zvyklí bojovat mečem ze sedel koní, ne jako pěchota. Místo aby se na sebe vrhli plnou silou, vyměnili si krátkou sérii úderů, pak se stáhli, aby zjistili protivníkovu rychlost a sílu, a pak si vyměnili další krátkou sérii ran.

„Bojujte!“ zařval někdo v davu a v tu chvíli začaly stovky hrdel přihlízejících povzbuzovat své favority.

Romezan byl ten, kdo se tlačil do útoku. Gazrik se spokojil s tím, že se bránil a čekal na soupeřovu chybu. Abivarda napadlo, že Romezan bojuje přesně stejným způsobem, jakým vedl své muže do bitev: rovnou kupředu, s nesmírnou odvahou a naprostou lhostejností k tomu, co se děje na obou stranách. To takový Tzikas využíval raději obchvaty a útoky zezadu, a když bojoval proti Makuráncům, několikrát se mu podařilo Abivarda nepřijemně překvapit.

Ale teď Romezan čelil jedinému nepříteli a nemusel se strachovat o útok z boku. Ocel narážela do oceli, jak zasypal Gazrika sprškou ran. Od čepelí mečů odletovaly jiskry. A pak se s ostrým zapraskáním Gazrikův meč zlomil. Romezan zdvihl svůj meč nad hlavu, aby protivníkovi zasadil smrtící úder. Gazrikovi nezbylo nic jiného než hodit zbytek meče na Makuránce, ve snaze trefit ho do hlavy. Pak skočil k Romezanovi a oběma rukama ho popadl za pravé zápěstí.

Romezan se mu pokusil podkopnout nohy, což se mu podařilo, ale Gazrik stáhl na zem i jeho. Se zaduněním dopadli do hlíny a jejich zbroje zařinčely. Gazrik vytasil dýku a bodl, ve snaze trefit se mezi lamely Romezanovy zbroje. Abivard měl pocit, že se mu to podařilo, ale Romezan nedal najevo žádnou známku zranění ani bolesti a pokračoval v boji.

Gazrik potřeboval uvolnit dýku, a proto mu nezbývalo, než pustit Romezanovu ruku s mečem. Makuranský generál však neměl prostor na to, aby zbraní seknul nebo bodnul. Místo toho tedy udeřil Gazrika do tváře zdobenou hruškou jílce. Přihlízející Vaspurakánci zasténali, stejně jako ležící Gazrik.

Romezan ho znovu udeřil. Gazrik zakvílel bolestí. Romezanovi se podařilo nadzvednout, stočil čepel ostřím dolů a bodl Gazrika do obličeje. Gazrikovo tělo se zachvělo, pak se v křeči napjalo a nakonec znehybnělo.

Romezan se velmi pomalu, v naprostém tichu, vyškřábal na nohy. Sňal si z hlavy přilbu. Tvář měl zalitou krví. Uklonil se Gazrikově mrtvole, a pak se uklonil zachmuřeným Vaspurakáncům v davu přihlízejících. „Byl to statečný muž,“ řekl nejprve makuránsky, pak i vaspuránsky.

Abivard doufal, že to Vaspuránce v davu uklidní. Nikdo nevytasil meč, ale jeden Vaspurakánc v davu se zeptal:

„Když o něm teď říkáš, že byl statečný, proč jsi ho předtím urazil?“

Než Romezan odpověděl, sňal si rukavice. Hřbetem ruky si bez přílišného úspěchu pokusil setřít z čela směs potu a krve. „Ze stejného důvodu, z jakého každý voják během války uráží svého protivníka,“ řekl nakonec. „Vždyť i vy princové jste nás zasypávali nadávkami. Ale když válka skončila, byl jsem ochoten na všechno zapomenout. Byl to Gazrik, kdo mě vyhledal; ne naopak.“

I když na bojišti jsi ho určitě hledal, a když za tebou přišel, s radostí jsi svolil k souboji, pomyslel si Abivard. Ale musel uznat, že Romezan poskytl Vaspurakáncům tu nejlepší možnou odpověď. „Makuranský generál Romezan má pravdu,“ prohlásil Abivard nahlas. „Válka skončila. Nezapomeňme na to, a necht' je toto poslední krev, která mezi námi byla prolita.“

On i ostatní Makuránci s napětím čekali, zda se Vaspurakánci spokojí s danou odpovědí, nebo zda budou chtít prolitou krev odplatit krví. Abivard sice držel ruce daleko od jílce meče, ale byl připraven zbraň vytasit při první známce hrozícího nebezpečí.

Na pár chvil všechno viselo na vlásku. Pak se někde vzadu otočilo několik Vaspurakánců, kteří vyrazili k šedým hradbám Shahapivanu. Hlavy měli skloněné, ramena ohnutá, takže vypadali jako samotné vtělení porážky. Abivard by jim za jejich gesto s radostí vyplatil velkou sumu stříbrných arketů nebo videssiánských zlatých, ale nevěděl, co jsou zač. Jejich mírumilovný odchod dal jejich krajanům příklad a také pobídku k tomu, aby i oni opustili místo boje bez dalších potíží. Abivard vydechl úlevou. Všechno nakonec dopadlo, jak nejlépe mohlo. Nejenže Romezan porazil svého protivníka, navíc tak učinil způsobem, který znovu nerozdmýchal plamínky vzpoury.

Došel ke svému generálovi. „Nuže, milý Romezane, blahopřeji ti k vítězství.“

„Díky,“ odpověděl Romezan. „Naložil jsem s tím psem přesně jak si zasloužil.“ Při pohledu na Abivardův zkoprnělý výraz se rozesmál. „Nejsem žádný hlupák, pane; proto jsem o něm před jeho vlastními lidmi mluvil uctivě. Vím, co všechno bylo v sázce. Ale byl to pes a teď je mrtev a přesně takový osud si zaslouhoval.“ Jeho rádoby hrdinská póza však dostala několik trhlin, protože vzápětí dodal, „i když musím připustit, že nastalo několik momentů, kdy jsem měl strach, že on zabije mě.“

„Jak je možné, že jsi přežil, když se mu podařilo bodnout tě skrze zbroj?“ zeptal se ho Abivard. „Byl jsem si v tu chvíli jistý, že je po tobě.“

Romezan se zasmál. „To je jednoduché. Nosím pod zbrojí ještě železnou puklici chránící hrud', něco podobného jako mají pěšáci, když si nemohou dovolit dražší zbroj. Říkal jsem si, že člověk nikdy neví a díky Bohu jsem měl pravdu.

Proto nezabil Gazrik mě, ale já jeho a to je vše, na čem záleží.“

„Teď jsi promluvil jako pravý válečník,“ řekl Abivard. Pokud mohl říct, neoplýval Romezan zrovna přehnaným intelektem, ale zatím se vždycky ukázalo, že výjimečná odvaha a ochota snášet bolest postačí.

Nastal podzim. Abivard se složitě rozhodoval, zda se nemá vrátit do videssiánského západozemí dřív, než deště změní cesty v bláto, ale nakonec se rozhodl přezimovat s armádou ve Vaspurakanu. Pokud se princové rozhodnou porušit křehkou dohodu s Makuranem, nechtěl jim poskytnout celou zimu čas na to, aby se připravili.

Na jeho rozhodnutí mělo vliv i to, že ze strany Maniakese bylo celou dobu ticho po pěšině. Místo aby se vrhl vpřed bez ohledu na to, zda je dost silný, jako to činil předtím, hrál teď videssiánský Avtokrat opatrnou hru. Na jednu stranu to Abivarda znepokojovalo, protože si nebyl jistý, co má Maniakés v úmyslu. Na druhou stranu se mu ale ulevilo: i když zůstane s armádou tady ve Vaspurakanu, může si být celkem jistý, že Avtokrat jen tak nezabere zpátky své západní území.

To, že zůstal ve Vaspurakanu, mu také umožnilo, aby dohodu uzavřenou s princem prezentoval Sharbarazovi jako dobytí a okupaci jejich země. Tento aspekt celé situace plně využil, když se nakonec odhodlal napsat Velekráli dopis, ve kterém vysvětloval, co všechno a proč udělal. Pokud člověk jeho dopis nečetl opravdu pečlivě, skoro by si ani nevšiml, že Vaspurakánci pořád vykonávají své obřady ve svých starých chrámech zasvěcených Phosovi a že Abivard jim to odsouhlasil.

„Velekráli, necht' vládne mnoho let a jeho říše vzroste, je velmi zaměstnaný muž,“ řekl, když předložil dopis marzbanovi

Mikhranovi k podpisu. „S trochou štěstí dopis jen prolétne a vůbec si nevšimne těch choulostivých bodů naší dohody.“ Doufal, že má pravdu, zvláště pak, když si vzpomněl na Pantelesovu věštbu. O té se ale marzbanovi ani nezmiňoval.

„To by bylo skvělé,“ souhlasil Mikhran a napsal své jméno pod Abivardův podpis. „Doufám, že i když si všimne, co jsme udělali, pochopí, že jsme neměli jinou možnost.“

„Ať už bude chtít reagovat jakkoliv, bude tak muset učinit velmi rychle,“ řekl Abivard. „Tehle dopis by k němu měl dorazit ještě předtím, než se cesty stanou neprůjezdná, ale pak už nebude moc dlouho trvat a začnou deště. Pokud bude chtít Sharbaraz nějak odpovědět dřív než koncem zimy nebo začátkem jara, bude si muset pospíšet. Doufám, že v době, kdy se dostane k tomu, aby mi napsal odpověď, se už stane tolik věcí, že na můj původní dopis úplně zapomene.“

„To by bylo skvělé,“ zopakoval Mikhran. „Vlastně bys dokonce mohl přemluvit posla, aby se někde zdržel a na zimu uvízl v nějaké útulné vesničce.“

„Už mě to napadlo,“ řekl Abivard. „Ale pak jsem usoudil, že to raději nebudu riskovat. Nevím, zda náhodou Velekráli nenapsal ještě někdo a nevím ani co mu napsal, ale vsadím se, že někteří z mých důstojníků nejsou s uzavřenou dohodou spokojeni. Sharbaraz se musí na věc podívat i z našeho úhlu, protože jinak nás rovnou odsoudí.“

Marzban se nad tím zamyslel a pak váhavě přikývnul. „Asi máš pravdu, můj pane, ale bojím se, že už samotný tehle dopis nás obviňuje z neposlušnosti. Vaspurakánci neuctívají Boha.“

„Ale ani nevraždí marzbany a nepřepadávají vojáky,“ opáčil Abivard. „Sharbaraz se bude muset rozhodnout, co má větší váhu.“

A při tom zůstalo. Jakmile byl dopis patřičně podepsán a zapečetěn, odjel s ním kurýr na západ. Než se dostane k Sharbarazovi, musí projet oblastmi Vaspurakanu a Zemí Tisíce Měst. Abivard byl pevně přesvědčen, že udělal správnou věc. Ale Pantelesova magie ho přiměla pochybovat o tom, zda bude Velekrál souhlasit.

Už už se chystal povolat Pantela, aby dopis na dálku vymazal nějakým kouzlem, ale pak si to rozmyslel. Pokud by od něj Sharbaraz dostal prázdný list pergamenu, určitě by ho zajímalo proč, a vrtal by se v tom tak dlouho, pokud by to nezjistil. Bylo lepší dát mu něco, na co mohl soustředit svůj hněv.

Abivard pomalu usoudil, že by měl dát i Tzikasovi něco, na co by se mohl soustředit. Videssiánský zrádce bojoval ve Vaspurakanu velice dobře; jaká by byla spravedlnost, kdyby mu Abivard upíral velení přiměřené jeho talentu?

„Ani nevíš, jak moc bych si přál, aby to šlo,“ řekl Roshnani jednoho rána před setkáním s Tzikasem, kterému se nemohl vyhnout. „On je tak - zdvořilý.“ Znechuceně zavrtěl hlavou.

„Občas jediné, co můžeš dělat, je vytlout ze všeho to nejlepší,“ řekla Roshnani. To byla čistá pravda, ale Abivardovi to nijak nepomohlo.

Když Abivard přišel k Tzikasovu pavilónu, videssiánský generál se mu hluboce uklonil. „Vítám tě, švagre Velekrále, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste. Nechť on i jeho království prosperují.“

„Zdravím tě, vznešený pane,“ odpověděl Abivard videssiánský, ale mnohem trhaněji, než před pár měsíci. Zjistil, že když člověk nějaký jazyk nepoužívá, zapomene ho.

Tzikas odpověděl makuránsky, ať už ze zdvořilosti nebo proto, že chtěl zdůraznit, že se cítí víc Makuráncem než Videssiáncem. Abivard si nebyl jistý, který z těchto důvodů je ten pravý. Možná oba, pomyslel si. „Velekrálův švagre, cožpak jsem se ti nějakým způsobem znelíbil? Pověz mi, jaký je můj hřích a bude-li to v mé moci, já se ho zbavím. Pokud to v mé moci nebude, nezbude mi než prosit o odpuštění.“

„Neučinil jste nic, čím byste mě urazil, vznešený pane,“ vytrval Abivard zatvrzele ve videssiánštině. I on tak činil ze smíšených důvodů: nejen, že se potřeboval pocvičit, ale použil jazyk císařství, aby Tzikasovi připomenul, že bez ohledu na to, jaké Makuranu prokázal služby, zůstává zde cizincem.

Videssiánský generál tento signál pochopil: Tzikas byl občas tak podezřívavý, že si představoval signály i tam, kde nebyly, ale dnes nikoliv. Zaváhal, a pak řekl. „Velekrálův švagre, bylo by snad v tvých očích přijatelnější, kdybych zavrhl uctívání Phose a veřejně přijal Boha a Čtveřici Proroků?“

Abivard na něj jen zíral. „Ty bys něco takového udělal?“

„Ano,“ odpověděl Tzikas. „Nechal jsem Videssos za sebou. „Otfel jsem jeho prach z podrážek mých sandálů.“ Aby svá slova zdůraznil, zašoupal nohama o zem. „Mohu se odvrátit i od Phose; Pán s velikou a dobrou myslí ukázal, že není pro Boha žádným soupeřem.“

„Jsi velmi —“ Abivard chvíli pátral po vhodném slově pružný člověk, vznešený pane.“ Nemyslel to tak úplně jako kompliment; Tzikasova pružnost, jeho ochota přidat se k tomu, co mu v danou chvíli připadalo nejvýhodnější, Abivarda znepokojovala ze všeho nejvíc.

Ále videssiánský generál přikývl. „To jsem,“ prohlásil. „Jak bych mohl nebýt, když mi neotřesitelná věrnost Videssosu nepřinesla odměnu, jakou zaslouhuji?“

Tzikas oplýval neotřesitelnou věrností jen sám k sobě. Ale pokud by se to dalo přeměnit v neotřesitelnou věrnost k Makuranu... byl by to zázrak hodný Čtveřice Proroků. Abivard si v duchu vyčínil za tak nepěkné myšlenky. A Tzikas byl koneckonců jen nástroj jako ostrý nůž. Ale i ostrý nůž člověka řízne do ruky, když není dost opatrný.

To bylo Abivardovi jasné. Nebyl si však jistý, co dál. Jediná věc mu připadala nejpravděpodobnější. „Vznešený pane, přijmeš-li Boha, budeš se muset ze všech sil modlit, abys nepadl do rukou Videssiánců. Co provádějí těm, kteří opustí jejich víru?“

„Ujišťuji vás, že nic pěkného,“ odpověděl Tzikas. „Ale není to o nic horší než to, co provedou s člověkem, který se pokusil zavraždit Avtokrata a selhal.“

„Aha, to je pravda,“ řekl Abivard. „Dobrá, vznešený pane, pokud přijmete Boha, vyvodíme z toho patřičné důsledky.“

Neslibil Tzikasovi jeho regiment. Čekal, až o něj generál bude prosit, nebo se dožadovat nebo loudit, tak jako to Tzikas činil předtím. Ale tentokrát na něj Videssiánc nebyl netlačil. „Jak jste řekl, Velekrálův švagre, Videssos mě odmítl a já odmítám jeho,“ bylo jediné, co řekl. „A proto přijmu Boha v naději, že mne na oplátku přijme Makuran.“ Uklonil se a zmizel ve svém pavilónu.

Abivard za ním zamyšleně hleděl. Tzikas musel vědět, že bez ohledu na to, jak zaníceně a veřejně bude Boha uctívat, Makuránci na něj pořád budou hledět jako na cizince. Možná se na něj ale jednoho dne budou dívat jako na cizince, který je mocným spojencem, možná dokonce jako na cizince, za kterého by bylo moudré provdat dceru. Z Tzikasova pohledu to možná bylo přijatelné.

Sharbaraz měl o Tzikasovi dobré mínění, protože podporoval „nejnovějšího“ Avtokrata Hosia. Když se k Velekrálově podpoře přidá ještě náboženská konverze, mohlo by to Tzikasovi získat dokonce dceru nějakého šlechtice ze Sedmi Klanů. Abivard se zasmál. Videssiánská krev, ve které koluje lstivost, šlechticům

Sedmi Klanů bezpochyby prospěje. Abivard, který byl zkušeným chovatelem koní, to schvaloval.

Roshnani se smála, když jí to později toho dne řekl, ale nesnažila se ho přesvědčit, že se mylí.

První blizzard zavalil nad Vaspurakanem zcela bez varování. Jednoho dne vzduch sladce voněl vzpomínkou na zralé ovoce a další den nebe zešedlo, začal kvílet vítr a z těžkých mraků se sypal sníh. Abivard si myslel, že už o zimách ví všechno, ale tohle mu připomnělo, že nikdy nezažil těžkou zimu v horách.

„Ach ano, v lavínách umírají muži, ženy, celé rodiny i dobytek pravidelně každý rok,“ řekl mu Tatul, když se ho na to zeptal. „Sníh na svazích začne být příliš těžký a stačí málo, aby se zřítíl.“

„Děláte proti tomu nějaká opatření?“ ptal se dál Abivard.

Vaspurakánc pokrčil rameny, jako by se ho Abivard ptal, co má dělat s letním žárem na panství Vek Rud. „Můžeme se modlit za méně sněhu,“ odpověděl Tatul, „ale pokud pán s velikou a dobrou myslí naši modlitbu vyslyší, bude následujícího jara v řekách málo vody a nastane neúroda.“

„Nic není jednoduché,“ zamumlal Abivard napůl sám pro sebe. Tatul přikývl; v tomhle se s Abivardem zjevně zcela shodoval.

Abivard zajistil, že všichni jeho muži mají odpovídající přístřeší. Přál si, aby mohl napodobit medvědy a stulit se na zimu v nějaké jeskyni k dlouhému spánku. Život by pak byl mnohem důležitější. Bohužel měl po celou zimu plno práce. Část z toho tvořila každodenní rutina: když to počasí dovolilo, dohlížel na výcvik vojáků a když bylo ošklivo, prováděl inspekce v jejich ubikacích a stáních pro koně.

A část jeho práce bylo všechno jiné jen ne rutina. Několik jeho válečníků — většinou příslušníků lehké jízdy z nevýznamných rodin, až na jednoho, který byl druhým synem dihqana - se tak hluboce zamilovalo do vaspurakánských žen, že požádali o svolení k sňatku. Každý z těchto případů vyžadoval složité dohadování mezi služebníky Boha a vaspurakánskými kněžkami Phose. Obě strany se hádaly, kdo povede svatební obřad.

Některým z vojáků stačilo mnohem méně než manželství. Řada vaspurakánských žen obvinila jeho muže ze znásilnění.

Abivard měl těžkosti s posuzováním podobných případů, protože se zde často střetávala protichůdná tvrzení o tom, co se skutečně stalo. Někteří vojáci říkali, že ženy původně souhlasily, a teď najednou změnily názor; jiní popírali, že ženu, která je obvinila, vůbec kdy viděli.

Zhruba v polovině případů Abivard usoudil, že nároky žen jsou neoprávněné. V druhé polovině poslal poškozené ženy domů se spoustou stříbra - v případě, že byly obtěžkané dítětem, dostaly ještě víc - a muže, kteří je znásilnili, potrestal bičováním.

Na bičování jednoho z násilníků se přišel podívat i nakharar Tatul. Když narazil na Abivarda, který tam byl ze stejného důvodu, uklonil se a řekl: „Tvá spravedlnost je čestná a přímočará, Velekrálův švagre. Po Vshnaspově krutovládě je to něco, co my princové vítáme s úžasem a nadšením.“

Švih! Bič dopadl na záda hříšníka, který zavyl. Nebylo pochyb o jeho vině: poté, co svou oběť znásilnil, pokusil se ji uškrtit, ale ona přežila. „Spáchal odporný zločin,“ řekl Abivard. „Má sestra, první žena Velekrá-le, by na mne ani nepohlédla, kdybych ho ignoroval“ Švih!

Tatul se znovu uklonil. „Tvá sestra je velká dáma.“

„To tedy ano.“ Abivard už k tomu víc neřekl. Neřekl Tatulovi, jak Denak nechala jednoho ze Sharbarazových žalávníků, aby ji znásilnil, když uzurpátor Smerdis uvěznil právoplatného Velekrále v pevnosti Nalgis Crag. Denak tím dopomohla k tomu, že zajatec mohl posílat i přijímat zprávy a rozhodující měrou se podílela na jeho útěku. Jeho sestra by měla oprávněný důvod se na Abivarda hněvat, kdyby prohršky svých vojáků nechal nepotrestané. Švih!

Po stovce ran provinilého odřízli od sloupu. Vykřikl bolestí, když mu léčítel na zkrvavená záda nalil teplou slanou vodu, aby zastavil krvácení a zároveň zabránil infekci.

Když vaspurakánští svědci odešli a potrestaného provinilce odtáhli, aby se mohl zotavit, přistoupil k Abivardovi FarrokhZad. Na rozdíl od Tatula Kardariganův ohnivý mladý podřízený nesouhlasil s Abivardovým rozsudkem. „Byl to dobrý muž, který teď v boji nebude k ničemu celé měsíce, pane,“ zabrumlal. „To, že se pobavil s cizí děvkou, přece není důvod, aby na zádech pocítil váhu biče.“

„Já si myslím, že je,“ odpověděl Abivard. „Kdyby tvé panství v Makuranu obsadili Vaspurakánci a jeden z jejich vojáků přinutil tvou ženu roztáhnout nohy, co bys chtěl, aby se s ním stalo?“

„Osobně bych mu podřízal krk,“ odpověděl FarrokhZad promptně.

„No vidíš,“ řekl Abivard.

Ale FarrokhZad by to nepochopil, ani kdyby mu to Abivard načrtl do vzduchu púlmetrovými ohnivými písmeny. Co se jeho týkalo, každý, kdo nebyl Makuránc, jako by nepatřil k lidské rase.

Cas strávený ve Videssosu a Vaspurakanu však Abivarda přesvědčil, že cizinci, navzdory rozdílu v jazyce a víře, jsou v zásadě úplně stejní jako jeho krajané. Když opouštěl panství Vek Rud, něco takového by ho nenapadlo, ale poučil se.

Bylo však zřejmé, že ne všichni jeho krajané si ze svého pobytu v cizině vzali stejné ponaučení. Jeho zachmuřené náladě jako by odpovídalo zachmuřené počasí dalšího dne. Nad krajinou zuřil další blizzard. Kdyby byl provinilý násilník potrestán dnes, umrzl by během bičování k smrti. Abivard by ho ani trochu nezelel. Při bouřích, jako byla takhle, člověku nezbylo než zůstat někde v teple a udržovat se, jak jen to šlo. Dokonce i když pak vykouklo slunce, nebyl pro Makuránce, uvyklé teplému podnebí, pohled na sníh nijak povzbudivý. Podzimní a jarní deště zastavily na celé týdny ruch na všech cestách. Když přšelo, změnila se totiž cesta v rovný pás bláta. V zimě se na zamrzlé cestě dalo putovat za předpokladu, že člověk před blížícím se blizardem nalezl včas nějaký cestovní hostinec nebo dům. Během jednoho z klidnějších období přijel do Shahapivanského údolí ze západu posel. Dojel k Abivardovu vozu a oznámil, že přiváží poselství od Velekrále Sharbaraze. Podal Abivardovi pouzdro zapečetěné znakem makuranského lva. Když Abivard pouzdro přebíral, nálada se mu prudce zhoršila. Sňal zátku, vytáhl srolovaný pergamen a palcem rozlomil červenou voskovou pečeť, která držela dopis zavřený. Pak mu nezbylo než pergamen rozbalit a začít číst. Rychle přeskočil nekonečný výčet pompézních titulů, kterými Velekrál svůj dopis uváděl: Abivard byl totiž zrovna po jídle a bál se, aby se mu neudělalo nevolno. Přeskočil také několik řádek, ve kterých ho Velekrál zahrnoval výtkami; těch už si od Sharbaraze vyslechl víc než dost. Nakonec se dostal k větě, která mu dávala rozkazy: „Povolávám tě, aby ses okamžitě dostavil do Mashizu a předstoupil před nás, protože musíš vysvětlit své záměrné porušení naší jasné vůle a trpět následky.“ Povzděchl si. Přesně toho se obával.

IV.

„Varzan Mikhran položil Abivardovi ruku na rameno. „Měl bych jít s tebou. Přišel jsi mi na pomoc, prosadil jsi v této oblasti takovou politiku, která je podle nás obou nejlepší, a teď budeš jediný, kdo za to ponese následky.“
„Nebud' hlupák - zůstaň tady,“ řekl mu Abivard. „Nejen to: pokračuj ve směru, který jsme vytyčili, dokud ti Sharbaraz přímo nepřikáže, abys toho nechal. A snaž se pak pokračovat i dál, pokud se odvážíš. Jestli proti nám princové povstanou, nikdy Videssos neporazíme.“
„Co?“ Mikhran zaváhal, ale pak svou otázku dokončil: „Co myslíš, že s tebou Velekrál udělá?“
„To teprve zjistíme,“ odpověděl Abivard. „S trochou štěstí bude křičet a nadávat, ale pak se uklidní a dovolí, abych mu vysvětlil, co jsme udělali a proč. Bez trochy štěstí - no, doufám, že v tom případě budu mít důvod k radosti, že pojal za ženu mou sestru.“
Marzban pokýval hlavou a pak položil další otázku. „Komu mezitím svěříš velení armády?“
„Musí to být Romezan,“ odpověděl Abivard litostivě. „Je nejstarším důstojníkem, a když zabil Gazrika, získal mezi našimi muži prestiž. Kdyby to šlo, svěříl bych velení Kardariganovi, ale nemám na výběr.“
„Možná má prestiž mezi námi, ale princové nebudou šťastní, když ho uvidí na místě velitele,“ řekl Mikhran.
„Bohužel ani s tím nemohu nic dělat,“ řekl Abivard. „Ale každopádně nezapomínej, že nejvyšším velitelem v celé oblasti jsi ty: protože já musím do Mashizu, ty teď stojíš nad Romezanem i všemi ostatními. Používej svou moc moudře a Vaspurakánci si ani nevšimnou, že armádu vede Romezan.“
„Pokusím se,“ řekl Mikhran. „Ale tvoji vojáci mě neznají, takže není záruka, že budou mým slovům naslouchat.“
„Musíš jako velitel jednat naprosto přirozeně, takže je ani nenapadne, aby tě neuposlechli,“ poradil mu Abivard.
„Jedno z tajemství úspěšného velení spočívá v tom, že mužům, které vedeš, nedáš ani na okamžik prostor k pochybnostem, zda máš na velitelské postavení právo. Tohle je magie, kterou nezná ani Bozorg' ani Panteles, ale je stejně skutečná jako ta jejich.“
„I Vshnasp mluvil o tomto druhu magie,“ řekl Mikhran. „Ale on říkal, že dokud na sobě nedáš znát ani stín pochybností, zda s tebou dotyčná žena ulehne v jedné posteli, přestane o tom nakonec po čase pochybovat i ona. Jeho osud bych však nakonec nechtěl napodobit.“
„Nečeká se od tebe, že budeš Romezana svádět — což v tobě jak doufám vyvolalo úlevu,“ opáčil Abivard pohotově a marzban se zachechtal. „Potřebuji jen, abys mu přitáhl uzdu, dokud se nevrátím. Žádám snad příliš mnoho?“
„Tvoji otázku zodpoví až čas,“ odpověděl Mikhran tónem, který nezněl nikterak optimisticky.
Roshnani, která věděla, proč byl Abivard povolán do Mashizu, sdílela jeho obavy. Ani ona nevěděla kdy a zda vůbec se vrátí do Vaspurakanu. Jejich děti však byly při představě hlavního města na výsost nadšené a Abivard jim to mohl těžko zazlívát. Vždyť se konečně vracejí zpátky do Makuranu a domovina za dlouhé nepřítomnosti narostla v dětských myslích do úžasné krásy. A proč také ne? Všechny toho o Makuranu mnoho slyšely, ale málokteré z dětí si na něj ještě pamatovalo.
„Když Velekrál vydal rozkaz, aby se k němu jeho generál okamžitě dostavil, nezbylo mu, než dát mu co si žádal. Den poté, co se jeho rozkaz dostal do Shahapivanu, Pashang zamířil s vozem, ve kterém Abivard a jeho rodina cestovali, přímo na západ. Jako doprovod s nimi jela eskorta osmdesáti obrněných jezdců, jednak z toho důvodu, aby v případě potřeby čistili cestu a také proto, aby přesvědčili bandity, že útočit na vůz není ten nejlepší nápad.
Za Maraghou se Vaspurakánské hory začaly měnit v pouhé kopce a nakonec se z nich stala zvlněná stepní krajina, která byla suchá, pochmurná a studená v zimě, a suchá, pochmurná a horká v létě.
„Tahle země se mi nelíbí,“ řekl Abivard, když se zastavili u jednoho z řídkých potoků, aby nepojili koně.
„Ani mně,“ přisvědčila Roshnani. „Poprvé, když jsme tudy projížděli - vlastně to bylo jižně odsud, ale krajina byla úplně stejná - bylo to při útěku ze Země Tisíce Měst v naději, že nám Videssiánci poskytnou útočiště.“
„Máš pravdu,“ prohlásil. „Ale tahle země je úplně stejná jako pustina západně od Dilbatských hor. Ale pohled na zdejší krajinu ve mně vyvolává mrazení, i když nevím proč.“
Po několika dnech cestování pustinou, během kterých jen tu a tam spatřili nějakého králíka, lišku nebo jestřába kroužícího vysoko na nebi, se západní horizont rozzářil zelenou barvou, téměř jako by před nimi leželo moře. Abivard

ukázal k horizontu a zeptal se dětí, zda vědí, co znamená ta zelená barva.

Varaz zjevně znal odpověď, ale neuznal otázku za hodnou odpovědi, protože mu připadala příliš snadná.

Shahin se ji po malém zaváhání pokusil zodpovědět: „To je začátek Země Tisíce Měst, že? Země mezi řekami...“ zamračil se. Zapomněl jejich jména.

„Tutub a Tib,“ řekl Varaz důležitě. Pak ale okamžitě ztratil přehrávanou důležitost. „Promiň, tati, ale zapomněl jsem, která je která.“

„Řeka před námi je Tutub,“ odpověděl Abivard. „Tib ohraničuje západní hranici Země Tisíce Měst.“

Reky vlastně netvořily přesné hranice této bohaté úrodné země. Její hranice tvořily kanály, které z řek vedly na všechny strany. Několik měst leželo východně od Tutubu. Tam, kam kanály přinášely životodárnou vodu, bylo vše zelené a plné života. Farmáři kolem kanálů pěstovali cibule, okurky, ředichy, salát a datlovníky. Pár yardů za kanálem byla země pustá, hnědá a nepoužitelná.

Roshnani vyhlédla z vozu. „Kanály mi vždycky připadaly jako obrovské plýtvání,“ řekla. „Všechna ta voda na zemi se vypařuje do živého vzduchu. Lepší by bylo podzemní potrubí.“

„Abys mohla postavit podzemní vodní síť, musíš kopat ve skále,“ řekl Abivard. Pak mávnul rukou. „Tady ale žádná skála není. Uvědom si, že Země Tisíce Měst, to je hlavně bláto, voda a lidé — spousta lidí.“

Vůz a jeho eskorta překročily některé z kanálů po tenkých úzkých mostech z palmového dřeva. Palmové kmeny byly délkou zcela dostačující k překročení úzkých kanálů. Na Tutub by však nestačily, protože i když jaro bylo ještě daleko, řeka byla i tak velice široká. ^

Řeka se dala překročit po mostě z prken, která byla položena přes paluby nízkých lodí. Když Abivard na jednom břehu dal znamení o svém příjezdu, lodě vypluly a během překvapivě krátké chvíle byl most postaven. Abivard věděl, že podobné mosty jsou po celé délce Tutubu i Tibu. Tyto mosty bylo snadné udržovat, daly se rychle postavit a zase rozebrat.

Byly také velice užitečné v době války: pokud člověk nechtěl, aby nepřítel překročil řeku, stačilo most rozebrat. V občanské válce proti Smerdisovi tímto způsobem uzurpátorovi pomocníci značně omezili pohyb Sharbarazovy armády. Lidé, kteří žili mezi oběma řekami, nebyli Makuránci, přestože Velekrálové vládli této zemi z Mashizu po celá staletí. Lidé zde byli malých postav, opálení a většinou měli černé vlasy. Nosili plátěné tuniky, ženy dlouhé až ke kotníkům, muži do půli stehén. Většinou zírali na projíždějící eskortu, ale pak pokrčili rameny a vrátili se ke své práci.

Když zastavili v jednom městě na noc, Pashang usilovně pobízel koně táhnoucí vůz, aby se mu podařilo vyjet do příkrého kopce k bráně. „Proč jsou tu všechna města na vrcholcích kopců?“ zeptal se udivený Varaz. „To není jako ve Videssosu. A proč tu nejsou také nějaké kopce bez měst? Tahle země je přece rovinatá.“

„Kdyby nebylo lidí, kteří tu žijí, nebyly by tu ani kopce,“ odpověděl Abivard. „Zdejší města jsou velice stará; jen málokdo se odvážá hádat, jak daleko do minulosti se táhne jejich původ. Ale když byl Shippurak — to je město, do kterého právě jedeme — teprve postaven, nacházel se na stejné úrovni jako okolní pláň; stejné to je i s ostatními zdejšími městy. Ale všimni si, co tu používají jako stavební materiál.“

Varaz se rozhlédl. „Vypadá to, že hlavně hlínu.“

„Přesně tak. Nic jiného tu nemají: jen spoustu hlíny, žádný kámen, který by stál za řeč, a palmové dřevo. A cihla pálená z hlíny moc dlouho nevydrží. A proto, když se jim začne bortit dům, rovnou ho strhnou a na něm postaví nový. Když vyhazují odpadky na ulici tak dlouho, že už přes ně nemohou vyjít ven, udělají to samé — strhnou domy a nové si postaví o něco výš. A když to takhle budeš dělat pořád dokola, po čase zjistíš, že sedíš na kopci.“

„Oni žijí na kopci z odpadků?“ zeptal se Varaz. Abivard přikývnul. Jeho syn se znovu důkladněji rozhlédl kolem. „To tedy žijí na kopci spousty odpadků.“ Abivard znovu přikývnul.

Městský guvernér, štíhlý Makuránc s černým vousem jménem Kharrad, je přivítal s ustaranou afektovaností, což mu Abivard neměl za zlé. Byl Velekrálovým švagrem a byl proslulý dosažením velikých vítězství proti Videssosu. Proto ta afektovanost. Byl také povolán do Mashizu za okolností, které Kharrad zjevně neznal, ale zřejmě bylo široce známo, že do jisté míry přišel o Sharbarazovu přízeň. Ale do jaké míry? Nebylo divu, že se měl městský guvernér na pozoru.

Okamžitě nechal uspořádat bohatou hostinu. Nevypadal pobouřeně, když s sebou Abivard přivedl Roshnani, i když jeho vlastní žena se neobjevila. Když guvernér pochopil, že Roshnani zůstane po celou dobu po Abivardově boku, tiše něco řekl jednomu ze svých sekretářů. Muž přikývl a odpěchal. Zábava po večeři byla neobvykle krátká: jen několik zpěváků a harfeníků. Abivard pochopil, že program byl zřejmě na poslední chvíli ukrácen o skupinu nahých tančících dívek.

„Musí být zvláštní vracet se po tak dlouhé době ke dvoru Velekrále, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste,“ řekl Kharrad později večer.

„Těším se, až zas uvidím svou sestru,“ odpověděl Abivard. Ať si to městský guvernér přebere jak chce.

„Ehm - ano,“ řekl Kharrad a rychle změnil předmět hovoru. Zjevně se bál Abivarda ptát na podrobnosti.

Kharradova recepce se víceméně podobala všem hostinám, které na Abivardovu počest pořádali guvernéri měst, kterými projížděl v dalších dnech. Jediný rozdíl, kterého si Abivard povšiml, spočíval vtom, že několik městských guvernérů pocházelo z řad lidí, kterým vládli, a byli tedy původem zdejší. Neshledávali nic pobuřujícího na tom, že si s sebou Abivard všude bral svou ženu, protože tak činili i oni sami. Někdy se k nim na hostinách připojily i jejich dcery. „Většinu času,“ řekl jeden z guvernérů poté, co vypil příliš mnoho pohárů datlového vína, Jste vy Makuránci v záležitostech svých žen pěkně úzkoprsí. Má žena mě pořád peskuje a co s tím mohu dělat? Když ji urazím, vyplísí mě. Pro spoustu Makuránců je představa šlechtických žen objevujících se na veřejnosti nepřijatelná. Ale proč? Vždyť, vy, Velekrálův švagr, jste

proslulý tím, že si svou ženu berete jako doprovod všude s sebou. Má žena je ráda, když může vycházet ven a mluvit s ostatními lidmi, protože když se vypovídá venku, méně pak mluví doma. Takže jsou všichni šťastní. Není to tak

nejlepší?“

„Samozřejmě, že ano,“ prohlásila Roshnani. „Ženské komnaty byly chybou od samého počátku. Přála bych si, aby je Velekrál Sharbaraz, necht' vládne mnoho let a jeho říše vzroste, zakázal nějakým ediktem.“

„Při dobré Bohyni, to by bylo skvělé!“ prohlásila žena městského guvernéra. „Kéž by Jeho Veličenstvo konečně pochopilo, jak je nesmyslné uzavírat urozené ženy do komnat, kam nikdo jiný nemá přístup.“

Turan, velitel Abivardovy eskorty, se rozkašlal, jako by mu zaskočilo datlové víno. „Je sladší, než jsem zvyklý,“ zasípěl a utřel si ústa do rukávu kaftanu.

To byla pravda; i Abivardovi připadalo víno příliš sladké. Ale věděl, že to není důvod, proč se Turan začal dusit.

Někteří šlechtici napodobovali Sharbaraze i jeho samotného a poskytovali svým prvním ženám více svobody, než na kolik byly až dosud nejurozenější makuranské ženy zvyklé. Jiní to však považovali za úpadek dobrých mravů. Abivard měl pocit, že by nemusel dvakrát hádat, pokud šlo o to, do které skupiny patří velitel eskorty.

Překročili Tib po podobném mostě, po jakém překračovali Tutub a vstoupili tak do země mezi oběma řekami. Podél západního břehu Tibu se táhl jen úzký pás obděláné země. Kanály tu nezasahovaly příliš daleko, protože země začala být v blízkosti Dilbatských hor, na jejichž úpatí se rozkládal Mashiz, kopcovitá.

Abivard ukázal na město a na kouř, který se nad ním zvedal. „Tam míříme,“ řekl. Jeho děti začaly radostně jásat. Mashiz pro ně byl na rozdíl od města Videssos téměř legendou. Hlavní město císařství totiž vídaly v oparu na druhém břehu Dobytčího Převozu. Mashiz byl pro ně nový a tudíž fascinující.

„Tam míříme,“ přisvědčila Roshnani tiše. „Ale je otázka, jestli se tam odtud někdy dostaneme.“

Před vstupem do Mashizu si členové Abivardovy eskorty oblékli zbroj a brnění nasadili také svým koním. Ozbrojili se kopími, která do té doby byla uložena ve voze. Celý průvod připomínal vojenskou přehlídku uspořádanou na Abivardovu počest, jako by se do hlavního města své domoviny vracel s triumfem. Abivard . by si byl přál, aby tento dojem více odpovídal skutečnosti.

Lidé na cinkající, jiskřící vojenský průvod, který mířil ulicemi k paláci Velekrále, zírali s údivem. Někteří si na vojáky ukazovali, jiní jásalí a někteří se nahlas divili, co se to oslavuje a proč. I když jezdci vykřikovali Abivardovo jméno, ne každý věděl, co je makuranský generál zač. Tolik, co se týká slávy, pomyslel si Abivard pobaveně.

Na tržištích musela eskorta zpomalit. Abivardovi to připadalo jako dobré znamení. Jestliže se na tržištích nachází tolik lidí, kteří prodávají a nakupují věci, musí Makuran prosperovat.

Palác Velekrále se lišil od svého protějšku ve městě Videssos, který Abivard tak často toužebně pozoroval.

Videssiánský Avtokrat a jeho dvůr sídlili v mnoha budovách, rozptýlených mezi travníky a hájky. Palác Velekrále v Mashizu však tvořila jediná obrovitá budova obklopená hradbou z tmavého kamene, která palác měnila v citadelu v samotném srdci města.

Aby byla zachována vojenská použitelnost vnější hradby, nebyly kolem nich žádné budovy do vzdálenosti dostřelu luku. Když v Mashizu sídlil uzurpátor Smerdis, Abivard si probojoval cestu do paláce navzdory jeho vojákům a magii. Ted', o mnoho let později, povolán mužem, kterému pomáhal na trůn, sem Abivard nepřicházel s o nic větší chutí než tehdy.

„Kdo přichází?“ zavolal strážný nad branou. Moc dobře věděl, o koho jde, ale formality se musely dodržovat.

„Abivard, syn Godarzův, vracející se do Mashizu z Videssosu a Vaspurakanu na příkaz Velekrále Sharbaraze, necht' vládne mnoho let a jeho říše vzroste.“

„Vstup Abivarde, synu Godarzův, poslušný příkazu

Velekrále Sharbaraze,“ opáčil strážný. Zavolal na obsluhu brány. Se skřípěním pantů, které zjevně potřebovaly naolejovat, se brána otevřela. Abivard vstoupil do paláce.

Na jeho jednotku válečníků se v okamžiku vrhla armáda služebníků, kteří vojáky počtem mnohonásobně převýšili.

Čeledíni a podkoní počkali, až jezdci sesednou a pak začali jejich koně odvádět do stájí. Obrnění jezdci, kteří na zemi působili poněkud těžkopádným dojmem, se k nim připojili.

Výše postavení služebníci se věnovali Abivardovi a Roshnani. Oslovil je kyprý eunuch: „Buďte tak laskav a následujte mě, Velekrálův švagre, i s vaší skvělou rodinou. Samozřejmě se postaráme i o váš vůz a kočiiho,“ pokračoval, čímž zodpověděl Abivardovu nevyslovenou otázku. „Sekandar na to dává své slovo.“ Rozzářil se, čímž jim dal na vědomí, že Sekandar je on.

„Za jak dlouho se budu moci setkat s Velekrálem?“ otázal se ho Abivard, když za ním on a jeho rodina kráčeli chodbami paláce.

„To záleží jen na Sharbarazovi, necht' vládne mnoho let a jeho říše vzroste,“ odpověděl Sekandar.

Abivard přikývnul a pokračoval v chůzi. Doufal, že na něm nejsou znát jeho obavy. Pokud Velekrál zřídka kdy opouštěl palác a jen málokdy naslouchal radám Sekandara a ostatních, jak mohl poznat, co je pravda a co ne? Kdysi byl Sharbaraz válečníkem, který byl v čele každého útoku a kterému činilo potěšení tábořit v poli uprostřed svých vojáků. Ted'... pozná vůbec Abivarda?

Komnaty, ve kterých eunuch Abivarda a jeho rodinu ubytoval, byly přepychovější než cokoli, co Abivard poznal ve Videssosu. Navíc to byl přepych důvěrně známý, neboť ve Videssosu každý kus nábytku i každý obraz dával najevo, že byl vytvořen v odlišném kulturním prostředí. Na podlaze ležely koberce, do kterých se nohy bořily jako do mechu; v rozích každého pokoje byly navršeny polštáře, na kterých se dalo pohodlně sedět. Daly se použít i k jinému účelu; Varaz popadl jeden polštář a prudce jím mrsknul po Shahinovi. Shahin mrštně uhnul a pak Varazovi střelu oplatil. „Naše děti jsou zvyklé na židle a křesla,“ řekl Abivard. „Nepochopí, jak pohodlné je sedět na polštářích, dokud to aspoň chvíli nezkusí.“

Roshnani přísně pokárala své syny: „Snažte se prosím, ať nám celý palác kvůli vašemu řádem nepadne na hlavu.“ Teprve pak odpověděla svému manželovi: „Máš pravdu.“ A pak, jako by činila nějaké doznání, dodala: „I mně bude

chvilí trvat, než si na to zvyknu. Židle a křesla jsem si moc oblíbila. V kolenou i zádech mě loupe, když mám vstávat z podlahy.“

„Takže Videssos už si koupil i tebe?“ zeptal se Abivardjen napůl v žertu.

„Život v císařství může být velmi příjemný,“ odpověděla jeho žena. „Tady v Makuranu se sice vaří lepší jídlo, ale Videssiánci lépe vědí, jak života využít.“

„Hmm,“ řekl Abivard. „Když sedím příliš dlouho na židli, začnou mi z toho tuhnout záda. Já nevím; připadá mi, že jejich města jsou jeden velký bláznec, mnohem horší než Mashiz nebo kterékoli z Tisíce Měst. Videssiánci žijí příliš rychle, jsou pořád zaměstnaní a pořád se ženou kupředu bez ohledu na to, že při tom musí podvádět. To všechno jsou věci, kvůli kterým si my, Makuránci, na Videssiánce stěžujeme po celá staletí. A pokud se mě týká, všechny ty stížnosti jsou oprávněné.“

Nezdálo se, že by se s ním Roshnani chtěla hádat. Prohlédla si komnaty, ve kterých byli ubytováni. „No, my teď každopádně nikam nepůjdeme, ani rychle ani pomalu. Bůh ví, že určitě nebudeme nijak přehnaně zaměstnaní a dostaneme se o krůček kupředu jen pokud si to bude Velekrál přát.“

„To platí o každém Makuránci,“ poznamenal Abivard. Uvědomil si však, že jeho žena poukázala na závažnou pravdu. Navzdory všemu pohodlí a přepychu nebyl palác nic jiného než vězení.

Nastala zima, jedna bouře následovala druhou, až to vypadalo, že svět navždy zůstane uvězněný v ledu.

S každým dalším dnem si Abivard víc a víc uvědomoval, jak velkou měla Roshnani pravdu.

On a jeho rodina vídali jen služebníky, kteří jim přinášeli jídlo, horkou vodu na koupání a čisté šaty. Pokusil se jednoho ze služebníků podplatit, aby předal Turanovi, veliteli jeho eskorty, dopis. Služebník si vzal peníze a zprávu, ale žádnou odpověď od Turana nepřinesl. Jeho výmluvy zněly upřímně, ale ne natolik upřímně, aby mu Abivard uvěřil.

Abivard však stejně neměl co na práci a neměl kde utrácet peníze, a proto se nakonec pokusil poslat dopis i Denak. Ani jeho sestra však neodepsala, nebo se mu přinejmenším její dopis nedostal do rukou. Abivard přemýšlel, jestli zmizel rovnou jeho dopis nebo až její odpověď. Asi ten můj, pomyslel si. Kdyby Denak věděla, co Sharbaraz Abivardovi provádí, určitě by se pokusila na Velekrále zatlačit.

Pokud by to ovšem dokázala. „Myslíš, že Denak má na Sharbaraze ještě pořád stejný vliv jako na počátku jejich manželství?“ zeptala se ho Roshnani poté, co Abivardův dopis spolkla Propast. „Sharbaraz měl -a jistě pořád má — k dispozici spoustu žen.“

„Já vím,“ řekl Abivard zachmuřeně. „Podle toho, jak jsem ho znal,“ - s bolestí si uvědomil, že ten minulý čas platí doslovně - „mi vždycky připadal jako muž, který umí splácet své dluhy. Ale je docela dobře možné, že dnešní Sharbaraz je úplně jiný než ten mladík, se kterým jsme se pustili do války proti uzurpátorovi.“

„A proč nepošleš dopis Velekráli ty sám, otče?“ zeptal se Varaz. „Na to má přece právo každý Makuránc.“

To chlapci nepochybně říkali jeho učitelé. „To, co ses učil, je jedna věc, ale skutečnost může být pěkně odlišná,“ odpověděl Abivard. „Velekrál se na mě hněvá. Proto si můj dopis nepřečte.“

„Aha,“ řekl Varaz. „Je to stejné jako když se mnou Shahin nemluví, když se popereme?“

„To ty vždycky nemluvíš se mnou,“ nesouhlasil Shahin.

Varaz se rozhodl svého mladšího bratra ignorovat. „Je to stejné, tati?“ zeptal se znovu.

„Ano, vlastně ano,“ odpověděl Abivard. Uvědomil si, že Sharbarazovo chování jev podstatě dětinské. Představa všemocného Velekrále, který se chová jako špatně vychovaný malý kluk, mu vyvolala na rtech úsměv. Raději však nic takového neřekl nahlas. Člověk si nemohl být jistý, zda stěny v tomto paláci nemají uši. A jestli se na něj Velekrál hněvá, není důvod jeho hněv ještě zhoršovat nějakými ukvapenými výroky.

„Mně se tohle místo nelíbí,“ prohlásila Zarmidukh. Byla příliš mladá, než aby jí za mák záleželo na tom, zda ji někdo poslouchá. Říkala, co ji zrovna napadlo, ať už to bylo cokoli. „Nudím se tu.“

„Není to zrovna nejzábavnější místo, které jsem kdy navštívil,“ souhlasil Abivard. „Ale jsou i horší věci než nuda.“

„Já žádnou takovou neznám,“ řekla Zarmidukh temně.

„Tak to máš štěstí,“ řekl jí Abivard. „Já ano.“

Někdo zabašil na dveře. Abivard pohlédl na Roshnani. Nebyla zrovna doba, kdy se obvykle objevovali sloužící.

Zabašení se ozvalo znovu — znělo velitelsky, ale možná si to Abivard jen namlouval. „Kdo to může být?“ řekl.

Roshnani odpověděla se svou obvyklou praktičností. „Jediný způsob, jak to zjistit, je otevřít dveře.“

„Mockrát děkuju za pomoc,“ řekl. Ušklíbla se na něj. Abivard vstal a po měkkém koberci, do kterého se mu bořily nohy, došel ke dveřím. Vzal za kliku a otevřel dveře.

Za dveřmi stál eunuch s tvrdýma, podezřívavýma očima a téměř nadpozemsky krásným obličejem, který na něj hleděl, jako by chtěl naznačit, že za dveřmi čekal až příliš dlouho. „Ty jsi Abivard, syn Godarzův?“ I jeho hlas byl nezemský: velmi čistý a jasný, ale v rozsahu, který nebyl obvyklý ani u mužů ani u žen. Když Abivard lehce pokýval hlavou na souhlas, eunuch řekl. „Okamžitě pojď se mnou.“ A rozhodně vyrazil dolů chodbou, aniž by se ujistil, zda ho Abivard skutečně následuje.

Gardisté, kteří stáli u dveří, se ani nepohnuli, když je Abivard míjel. Dokonce ani pohledy, které upírali přímo před sebe, se jim nezachvěly. Roshnani zavřela dveře. Kdyby chtěla vyjít nevyzvána za Abivardem, vojáci by se přestali chovat jako vytesaní z kamene a zabránili by jí v tom.

Abivard se eunucha neptal, kam jdou. Stejně by mu to neřekl a Abivard mu nechtěl dopřát potěšení z toho, že může odmítnout proslulého generála. Mlčky urazili vzdálenost skoro půl farsangu. Nakonec se eunuch zastavil. „Běž těmito dveřmi,“ řekl velitelsky. „Já tu na tebe počkám.“

„Přeji příjemné čekání,“ řekl Abivard, což mu vysloužilo hněvivý pohled. Předstíral, že si toho nevšiml, otevřel dveře a vstoupil dovnitř.

„Vítej v Mashizu, bratře,“ řekla Denak. Když za sebou Abivard zavřel dveře, přikývla na souhlas. „To je moudré. Čím

méně lidí uslyší, co si řekneme, tím lépe.“

Abivard ukázal na služebnou, která seděla u zdi, malovala si nehty na červeno a zdálo se, že své kosmetice věnuje mnohem větší pozornost než Denak. „Ale vždyť ty tu máš jeden pár uší navíc,“ nadhodil.

Denak se na tváři objevil podrážděný výraz a Abivard si všiml, že jí přibýlo vrásek. Neviděl svou sestru vlastně od doby, kdy Sharbaraz dobyl Mashiz. Věděl, že za posledních deset let zestárnul, ale když si uvědomil, že to samé postihlo i jeho sestru, jako by mu jeho vlastní léta dopadla na ramena s obnovenou tíží. „Jsem první žena Velekrále,“ řekla. „Bylo by velice nepatřičné, kdyby se se mnou kterýkoli jiný muž setkal o samotě.“

„Při dobrém Bohu, vždyť jsem tvůj bratr!“ řekl Abivard hněvivě.

„A proto jsem se s tebou vůbec mohla setkat,“ odpověděla Denak. „Myslím, že takhle to bude v pořádku. Jak jsem zjistila, je stejně pravděpodobné, že mi Ksorane prozradí co říká Sharbaraz, jako naopak. Není to tak, drahá?“ Pokynula dívce.

„Jak by se mohla první žena Velekrále Sharbaraze, necht' vládně mnoho let a jeho říše vzroste, mýlit?“ opáčila Ksorane. Nanesla si na prostředníček levé ruky další vrstvu barvy.

Smích Abivardovy sestry byl kyselý jako ocet. „Bohužel velmi snadno. Stává se mi to každou chvíli.“ Kdyby řekla jen jediné slovo navíc, byl by se Abivard vsadil, že služebná, ať už důvěryhodná nebo ne, by její slova přesně odrecitovala před Sharbarazem. I takto však pocíťoval obavy. Ale Denak vypadala klidně a pokračovala. „A i ty jsi teď, bratře, musel zjistit, že ses mýlil, není to tak?“

Navzdory sestřiným ujištěním připadalo Abivardovi zatěžko hovořit otevřeně před někým, koho nezná. „Člověk, který je daleko od centra moci, občas nezná všechna fakta, která potřebuje, aby mohl postupovat tak, jak je v jeho nejlepším zájmu,“ řekl proto opatrně.

Denak se znovu zasmála, tentokrát o něco veseleji. „Tys neměl být generál, bratře; Velekrál tě měl do města Videssos poslat v roli vyslance. Svými sladkými slovy bys od Maniakese získal to, co se našim armádám získat nepodařilo.“

„Mluvil jsem s Maniakem, když jsme se dostali až k městu. Přijel přes vodní kanál na jednom z těch videssiánských prokletých dromondů,“ řekl Abivard. „Přál bych si, aby Bůh ty jejich zatracené válečné lodi zničil. Nedosáhli jsme žádné dohody. A jak se zdá, Velekráli Sharbarazovi se nelíbí ani to, jak jsem postupoval ve Vaspurakanu. K tomu mohu říci jen to, že bych si přál, aby mě k sobě povolal a řekl mi to sám.“

„Lidé nedostanou vždy to, co si přejí,“ odpověděla Denak. „O tom vím úplně všechno.“ Její tón bezmocného hněvu Abivarda zasáhl. Ale Denak vzápětí pokračovala. „Tentokrát jsem však dosáhla alespoň částečně toho, co chci. Když se Velekrál doslechl, že jsi ignoroval jeho rozkazy ohledně Vaspurakanu, nechtěl ti jen nechat srazit hlavu s ramen - chtěl tě nechat mučit.“

Jak se Abivard dozvěděl, když obsadil videssiánské západozemí, rodiče po celém císařství strašili uměním makuránských katů své nezvedené potomstvo. Hluboce se uklonil. „Sestro, jsem tvým dlužníkem. Mé děti jsou příliš malé než aby se octly bez otce. Takže bych si asi neměl stěžovat, že jsem se ještě s Velekrálem nesetkal.“

„Samozřejmě, že by sis měl stěžovat,“ řekla Denak. „Hned po něm jsi nejmocnějším mužem v Makuranu. On nemá právo s tebou jednat -“

„Má to právo: je Velekrálem,“ namítl Abivard. „Kromě Velekrále není žádný jiný muž v Makuranu skutečně mocný. Možná jsem byl nejmocnější Makuránek za hranicemi Makuranu.“ Pobaveně se ušklíbl. „Ale teď jsem zase zpátky doma a Velekrál se mnou může nakládat, jak se mu zlíbí.“

„Ty sám si myslíš, že ve srovnání se Sharbarazem nemáš žádnou moc,“ odpověděla Denak. „A přitom každý den našeptávají dvořané Velekráli do ucha, že máš až příliš mnoho. Zatím se mi daří ho přimět, aby je neposлуouchal. Příkladal by však mým slovům větší váhu, kdybych -“

Kdybych měla syna. Abivard si bez námahy doplnil slova, která jeho sestra nevyřkla. Sharbaraz měl několik synů s níže postavenými ženami, ale Denak mu porodila jen dcery. Kdyby mu povila chlapce, stal by se dědicem, protože Denak byla stále Sharbarazovou první ženou. Ale je to vůbec ještě možné? Povolává ji Sharbaraz vůbec ještě na své lože? Abivard se nemohl zeptat, ale z tónu své sestry usoudil, že Denak neočekává, že by měla ještě nějaké další děti.

Denak, jako by mu četla myšlenky, řekla: „Jedná se mnou velmi zdvořile a s úctou. Jak kdysi slíbil, nenutí mě, abych zůstávala zavřená v ženských komnatách jako jestřáb s čepičkou přes oči. Pamatuje si - všechno. Ale čest a zdvořilost nejsou pro ženu a muže dost.“

Mluvila, jako by snimi Ksorane nebyla v jedné místnosti. Abivard ji tedy napodobil. „Pokud si Sharbaraz pamatuje, co všechno jsi pro něj udělala — a jestli ano, slouží mu to ke cti - proč si při Bohu nepamatuje, že se na mě a na můj úsudek mohl vždycky spolehnout?“

„Cekala bych, že ti to bude jasné,“ opáčila Denak.

„Já mu přece jeho trůn ukrást nemohu. Ale ty ano, kdybys chtěl.“

„Vždyť jsem mu ten trůn pomáhal získat,“ protestoval Abivard znechuceně. „Riskoval jsem všechno, co jsem měl — riskoval jsem celé panství Vek Rud, abych mu pomohl na ten trůn usednout. Nechci Sharbaraze vystřídat. Nechci trůn. Dokud jsi o tom teď nezačala mluvit, tak mě myšlenka na něco takového ani nenapadla. Pokud napadla Sharbaraze -“ Už chtěl říct pak se dočista zbláznil. Nakonec se ale odmlčel a nebylo to ze strachu před služebnou, která mohla jeho slova prozradit Sharbarazovi. Uvědomil si totiž, že Velekrál není šílený, když se bojí uzurpátorů. Koneckonců něco podobného by se nestalo poprvé.

„V takovém případě se mýlí.“ Tohle znělo lépe. Abivard si připomněl, že mluví nejen se svou sestrou, ale i Sharbarazovou ženou. Po chvíli si uvědomil, jak moc mu Denak po celá ta léta chyběla. „Vždyť mě přece znáš, sestro. Musíš vědět, že bych něco takového nikdy neudělal.“

Její vznešený výraz povolil a v očích se jí zaleskly slzy. „Znám tě,“ řekla. „Vždycky jsem věděla, že můj bratr bude právoplatnému Velekráli věrný navzdory... všemu.“ Rozpřáhla ruce. „Ale věděla jsem, že už je to dlouho, kdy jsem tě

viděla naposled. Lidé se mohou časem změnit, bratře. To vím až příliš dobře.“

„3yl jsem dlouho pryč,“ prohlásil Abivard smutně. „Nemohu Sharbarazovi zaručit, aby vládl mnoho let; to dokáže jen Bůh. Ale kdo od dnů Razmara Velikého zvětšil Velekrálovu říši víc než já?“

„Nikdo.“ Denak měla v hlase smutek. Po tváři jí stekla slza. „Ale cožpak nechápeš, bratře, že každé vítězství, které jsi dobyl a každé město, které jsi přivedl pod Sharbarazovu vládu, jsou pro něj jen o důvod víc, proč ti nevěřit?“ Abivard to nechápal, alespoň ne s takovou jasnou přímočarostí. Ale bylo to dostatečně jasné — až příliš jasné — když na to teď Denak poukázala. Zavrtěl hlavou. „A když jsem neposlechl jeho rozkazy ve Vaspurakanu —“

Denak přikývla. „Teď už chápeš. Když jsi ho neuposlechl, myslel si, že je to první krok tvé vzpoury.“

„Kdyby tomu tak bylo, proč bych se sem na jeho rozkaz vracel s celou svou rodinou?“ zeptal se Abivard. „Jakmile jsem tak učinil, mohl si Sharbaraz uvědomit, že se celou dobu mýlil.“

„To jsem mu také říkala, i když ne těmito slovy.“ Koutky jejích úst se zvedly ve vědoucím úsměvu. „Velekráli neustále spousta lidí opakuje, že má ve všem pravdu, takže tomu nakonec začne sám věřit a jen málokdy poskytne sluchu těm, kteří mu tvrdí něco jiného.“

„To je dost možná pravda.“ Abivard si povšiml, že Sharbaraz měl k podobným věcem sklony už v době, kdy oni oba byli vzbouřenci prchající před Smerdisovým hněvem. Po desetiletí na trůně v Mashizu, kdy mu stovky patolízalů dokolečka tvrdily, že je neomylný, se určitě začal za neomylného považovat. Vždyť je koneckonců pouhý člověk, jako my ostatní, chtěl Abivard říct. Ale ze všech věcí, které mohla Ksorane Sharbarazovi prozradit, by tahle způsobila největší škody.

„Celou dobu se ho snažím přesvědčit, aby ti poskytl audienci, bratře,“ řekla Denak. „Zatím však...“ znovu rozhodila ruce. Abivard se o výsledku jejích snah v tomto směru koneckonců mohl přesvědčit sám. Na druhou stranu měl ale zatím hlavu na ramenou a měl také všechny ruce, nohy i prsty. I to bylo nepochybně výsledkem snažení jeho sestry. „Řekni Velekráli, že jsem ho nechtěl rozhněvat,“ prohlásil nakonec unaveně. „Vyříd’ mu, že jsem mu vždy zachovával věrnost - proč by tomu mělo být jinak? Vyříd’ mu, že ve Vaspurakanu jsem dělal to, co jsem považoval za nejlepší>ší pro říši, protože jsem byl blíž centru dění než on. Řekni mu -“ řekni mu, ať skočí do propasti, jestli je tak hloupý a přesvědčený o vlastní neomylnosti, že to všechno nedokáže vidět sám. „Řekni mu všechno to, co jsi mu už tolikrát říkala. S Boží pomocí tě snad bude poslouchat.“

„Řeknu mu to,“ odvětila Denak. „Vždyť jsem mu všechno tohle mnohokrát opakovala. Ale když mu ostatní tvrdí opak, když mu FarrokhZad a Tzikas pošlou dopis z Vaspurakanu, ve kterém si stěžují, že s Phosovými kněžími jednáš až příliš jemně —“

„Tzikas napsal z Vaspurakanu?“ přerušil ji Abivard. „Tzikas napsal tohle z Vaspurakanu? Jestli toho odpadlíka, toho zrádce, toho parchanta, ještě někdy uvidím, je mrtvý muž.“ Jeho rty se zkřivily ve vlém úšklebku. „Už vím, co udělám, jestli na toho prokletého videssiánského intrikána ještě někdy narazím. Pošlu ho jako dar Maniakesovi. Uvidíme, jak se mu bude líbit tohle. I’ Už jen v samotné té představě nalézal veliké uspokojení. Jestli se z ní ovšem někdy stane realita, to je bohužel úplně jiná otázka.“

„Doufám, že se ti tvé přání splní,“ řekla Denak. Vstala a Abivard ji napodobil. Jeho sestra ho objala.

Ksorane, na kterou Abivard málem úplně zapomněl, vyděšeně vypískla. „Výsosti, nesmíte se přece dotýkat jiného muže než Velekrále.“

„Vždyť je to můj bratr, Ksorane,“ odpověděla Denak unaveně.

Abivard nevěděl, jestli se má smát nebo plakat. On a Denak kritizovali Velekrále Sharbaraze, až to hraničilo s urážkou majestátu a služebná neřekla jediné slovo na protest. Chovala se, jako by nic z toho neslyšela. Ale nevinné sourozenecké objetí ji přinutilo se projevit.

„Svět je velice zvláštní místo,“ řekl. Odešel z pokoje. Zdálo se, že eunuch se mezitím ani nepohnul. S chladným nevlídným pokývnutím ho odvedl bludištěm chodeb zpátky do komnat, které Abivard sdílel se svou rodinou. Gardisté otevřeli dveře. Překrásný eunuch, který během cesty neřekl jediné slovo, tiše zmizel. Dveře se za Abivardem zavřely a všechno bylo stejné jako předtím, než ho zavolala Denak.

Když ho Velekrál Sharbaraz stále nepovolával, začal se Abivard na svou sestru hněvat. Rozum mu napovídal, že je to nejen zbytečné, ale i hloupé. Denak za něj mohla orodovat, ale to neznamená, že jí Sharbaraz poskytne sluchu. Podle všeho, co Abivard věděl, nebyl Velekrál příliš dobrý v naslouchání.

Zima pokračovala. Děti byly nejprve nespokojené a neklidné, že musí být zavřené na tak malém prostoru, ale nakonec si zvykly a rezignovaly. To Abivarda naplnilo většími obavami než všechno ostatní, co viděl od chvíle, kdy mu Sharbaraz přikázal vrátit se do Mashizu.

Znovu a znovu se ptal gardistů, kteří strážili dveře jejich komnat, i služebníků, kteří jim přinášeli jídlo, co se děje ve Vaspurakanu a ve Videssosu. Jen zřídka kdy obdržel nějakou odpověď, a když už, tak se odpovědi různých lidí navzájem vylučovaly. Někteří prohlašovali, že došlo k těžkým bojům; jiní, že trvá mír.

„Proč zkrátka neřeknou, že to nevědí?“ dožadoval se odpovědi od Roshnani poté, co mu k uším dolehla další povídačka — že prý samotný Maniakes v zoufalství spáchal sebevraždu.

„Přece bys od zdejších lidí nečekal, že se přiznají k nevědomosti,“ odpověděla. Přivýkla si na luxusní zajetí lépe než on. Mnoho času věnovala vyšívání a zdálo se, že ji to baví. Abivard už několikrát pocítil pokušení požádat ji, aby ho naučila plést.

„Já přiznávám, v jaké nevědomosti žiju,“ řekl. „Jinak bych nekladl tolik otázek.“

Roshnani zvedla oči od práce a zavrtěla hlavou. „Ty tomu nerozumíš. Ty žiješ v nevědomosti jen proto, že jsi tady zavřený. Nemáš způsob, jak se dozvědět, co se děje venku. Ale mnoho zdejších obyvatel po ničem nepátrá a jen bezduše opakuji, o čem někde zaslechnou.“

Trochu nad tím přemýšlel a pak přikývnul. „Ale proto to není o nic jednodušší.“

Nakonec se začal učit vyšívat a soustředil svůj hněv na vytvoření toho nejodpornějšího draka, jakého si jen dokázal představit. Ještě štěstí, že z vyšíváním zatím ovládl jen základy, protože kdyby dosahoval Roshnaniových schopností, dal by tomu drakovi Sharbarazovu tvář.

Některé z jeho představ ho znepokojovaly. Vduchu viděl, jak se jeho armáda řítí z Vaspurakanu přímo k Mashizu, aby ho osvobodila. Ta představa mu připadala natolik skutečná, že byl šokován a zklamán, když nikdo nepřiběhl a ne vylomil dveře. V jeho případě zkrátka naděje překonala skutečnost.

Služebníci si mezi sebou začali znovu více povídat

o dešti než o sněhu. Abivard si uvědomil, že už není taková zima a že se blíží jaro. Ale on neměl kam jít, neměl stejně co dělat.

„Zeptejte se Velekrále Sharbaraze, ať vládne mnoho let a jeho říše vzroste, jestli by nepustil mou rodinu, aby se mohla vrátit na panství Vek Rud,“ říkal gardistům - a všem, kdo mu byli ochotni naslouchat. „Jestli mě chce potrestat, je to jeho právo, ale má rodina neudělala nic, čím by si zasloužila jeho hněv.“

Sharbarazovým právem však bylo dělat cokoli se mu zamane. Jestli se Abivardova žádost dostala až k jeho uším, nijak na ni nereagoval.

Když jeden nudný den střídal druhý, Abivard začal lépe chápat Tzikase. On na rozdíl od videssiánského renegáta neučinil nic, co by dalo jeho panovníkovi záminku mu nevěřit — alespoň o tom byl stále přesvědčen. Ale Sharbaraz oněm přesto začal pochybovat a výsledky „Jak bych mohl po tomhle všem ještě velet makurské armádě?“ zašeptal Roshnani jednou v noci poté, co jejich děti — a snad i všichni špehové — šli spát.

„A co bys dělal, manželi, kdyby ti bylo znovu svěřeno velení?“ otázala se ho ještě tišeji než on. „Přeběhl bys k Videssiáncům, abys Velekrále přinutil zaplatit za to, jak s tebou zachází?“

Takže i ona musela přemýšlet o Tzikasovi. Abivard zavrtěl hlavou. „Ne. Jsem věrný Makuranu. Byl bych věrný Sharbarazovi, kdyby mi dovolil to ukázat. Ale

I kdybych proti němu dřív neměl žádné stížnosti, teď jich mám spoustu. Jak by mi mohl svěřit velení nad vojsky, když ví, jaká příkoří nám působí? Určitě se bude bát, že se pokusím dosáhnout pomsty.“

„Musí ti uvěřit,“ řekla Roshnani. „A já myslím, že nakonec ti uvěří. Cožpak tě ten čaroděj neviděl bojovat v Zemi Tisíce Měst?“

„Bozorg? Ano, viděl. Ale viděl tehdy minulost nebo budoucnost? Nevěděl jsem to tehdy a nevím to ani teď.“

Bozorg viděl i jiný obrázek: Videssiánce a loď, vojáky vyloďující se na neznámém místě a v neznámém čase. Jestli to nějak souviselo se zbytkem Bozorgovy vize si Abivard nebyl jistý. Pokud mu čaroděj ukázal kousek budoucnosti, byl to velmi nepoužitelný kousek.

Roshnani si povzddechla. „Nevědomost je těžká,“ poznamenala. „Například ten způsob, jak s námi zacházejí: samo o sobě by to nebylo tak hrozné, protože jsme tu jako v bavlne. Ale protože nevíme, co přijde, nezbývá nám než se strachovat o budoucnost.“

„Máš pravdu,“ přisvědčil Abivard. Neřekl jí, že Sharbaraz chtěl původně jeho hlavu. ÍZčemu by bylo, kdyby to věděla? ptal se sám sebe. Kdyby se Velekrál rozhodl Abivarda popravít, Roshnani by ho stejně nedokázala zastavit a jestli ho Velekrál popravít nechce, Roshnani by se jen zbytečně vyděla. Jen málokdy své ženě něco zatajoval, ale tohle byla jedna z výjimek. Přitiskla se k němu. Přestože už noci nebyly tak mrazivé jako v zimě, Abivard ji byl vděčný za teplo jejího těla. Napadlo ho, zda tady budou uvězněni ještě v době, kdy bude v noci stejně vedro jako ve dne. Věděl, že to ukáže čas. Budoucnost neměl ve svých rukou, a proto se přestal aspoň na chvíli strachovat a usnul.

Dveře komnaty se otevřely. Abivardovy děti překvapeně vzhledly. Nebyla totiž obvyklá doba, kdy přicházeli služebníci. I Abivard rychle vzhledl. Byl tu zavřený už tak dlouho, že mu každá změna rutinního koloběhu připadala nebezpečná.

Do místnosti vstoupil eunuch, který ho předtím odvedl k Denak. „Pojď se mnou,“ řekl bezpohlavním hlasem.

„Mám se znovu setkat se svou sestrou?“ zeptal se Abivard a vstal.

„Pojď se mnou,“ zopakoval eunuch, jako by Abivardovi nebylo nic po tom, kam jdou.

Abivard neměl na výběr, a tak ho následoval. Když

vycházel dveřmi, v duchu si říkal, že horší už to stejně být nemůže. Rychle si uvědomil, že ho eunuch vede jinými chodbami, než když mířil za Denak. Znovu se zeptal kam jdou, ale odpovědělo mu jen chladné ticho. Přestože eunuch neřekl jediné slovo, zášť z něj přetékala jako pára z vroucího hrnce. Abivard přemýšlel, jestli je ta zášť namířená jen vůči němu, nebo zda eunuch nenávidí všechny muže, kteří mají to štěstí honosit se plnovousem a všemi funkčními součástmi těla.

Několikrát minuli různé lidi: několik služebníků i šlechticů. Abivard byl v pokušení se jich zeptat, jestli vědí, kam jde a co se stane, až tam dorazí. Zadržela ho však jistota, že by se mu za to eunuch pokusil pomstít.

Od chvíle, kdy naposledy navštívil palác, uplynulo víc než deset let. Ale přesto mu chodby, kterými teď kráčeli, začaly připadat důvěrně známé.

„Jdeme snad -?“ zeptal se, ale pak nechal otázku nedokončenou. Způsob, jakým eunuch napřímil záda, mu napověděl, že stejně nedostane žádnou odpověď. Ale co. Navzdory eunuchovu mlčení se Abivard stejně brzy všechno dozví. Chodba se bez varování zatočila a vyústila do obrovité komnaty s řadami podpěrných pilířů. Mezi sloupy se do dálky táhl koberec, na jehož konci stál veliký trůn. „Běž dál a vzdej Velekráli hold,“ řekl eunuch Abivardovi. „Předpokládám, že si ještě pamatuješ protokol.“

Jeho tón však naznačoval, že nic takového nepředpokládá. Abivard se omezil na krátké přikývnutí. „Pamatuji,“ řekl a vykročil po koberci, který mířil k trůnu, na němž seděl čekající Velekrál Sharbaraz.

Když krácel kupředu, byl vystaven pohledům šlechticů, stojících ve stínech po obou stranách koberce. Stěny trůnního sálu vypadaly jinak, než si pamatoval. Nemohl obrátit hlavu — ne, aniž by porušil dvorní rituál — ale vrhal pohledy

napravo a nalevo. Ano, tapisérie na zdech byly nové. Zobrazovaly makuranské triumfy nad armádami Videssosu, triumfy, kterých dosáhl on jako Velekrálův plný velitel. Ironie celé situace ho zasáhla jako kyj.

Když koberec skončil, eunuch ustoupil stranou.

Abivard sestoupil z koberce na vyleštěnou podlahu za ním a lehl si před Sharbaraze na zem. Přemýšlel, kolik tisíc mužů a žen vzdalo tímto způsobem Velekrálův úctu od chvíle, kdy byl palác postaven. Nepochybně mnoho, protože místo, kde se dotýkali čely země, bylo obzvláště vyleštěné.

Sharbaraz ho nechal na zemi déle, než by měl. „Vstaň,“ řekl nakonec.

„Jak si přejete, Veličenstvo,“ řekl Abivard a zvedl se na nohy. Teď se konečně mohl podívat na vznešenou osobu Velekrále. Ztloustl a změkl, byla jeho první myšlenka. Když s Abivardem táhl proti uzurpátorovi Smerdisovi, byl Sharbaraz vzorem všech válečníků. Od té doby však velice přibíral, protože palác neskýtal mnoho možností, jak se udržet v kondici.

„Nejsme s tebou příliš potěšeni, Abivarde, synu Godarzův,“ prohlásil. Dokonce i jeho hlas zněl mnohem méně jistě než kdysi. Obličej měl bledý, jako by už dlouho neviděl slunce. I Abivard byl bledý, ale on tu byl uvězněn. Sharbaraz žádnou podobnou výmluvu neměl. I když se Abivard už dlouho neviděl v zrcadle, vsadil by se, že nemá pod očima takové tmavé váčky jako Sharbaraz.

Potlačil však nechuť, která se v něm vznášela. Bez ohledu na to, jak Sharbaraz vypadal, byl pořád Velekrálem.

Abivardův osud záleží jen na jeho rozhodnutí. Buď opatrný, připomněl si Abivard v duchu. Buď opatrný. „Jsem zdrcen, že jsem na sebe přivolal hněv Vašeho Veličenstva,“ řekl. „Nic takového jsem neměl v úmyslu.“

„Nejsme tebou potěšeni,“ řekl Sharbaraz, jako by vynášel rozsudek. A možná právě to zrovna učinil; několik dvořanů si tiše povzddechlo. Abivard přemýšlel, jestli se poprava bude konat přímo v trůnním sále, nebo jestli ho odvedou někam jina. Velekrál však pokračoval. „Věřili jsme, že budeš poslušen našich rozkazů ohledně Vaspurakanu, tak jako očekáváme, že nás naši poddaní budou poslušni ve všech záležitostech.“

Za starých časů, když byl Sharbaraz ještě vzbouřenec proti Smerdisovi, šetřil královským plurálem mnohem víc než dnes. Slyšet královský plurál od muže, kterého tak dobře znal, Abivarda poněkud popudilo. Náhle si uvědomil, že se na něj Sharbaraz snaží učinit dojem, právě proto, že se kdysi tak důvěrně znali. Velekrál chtěl, aby si Abivard myslel, že dnešní osoba Velekrále je mnohem mocnější a velkolepější než ten starý Sharbaraz, se kterým toho tolik prožil. Ale jak už to v podobných případech bývá, měla jeho snaha na Abivarda přesně opačný účinek.

„Prosím o prominutí, Veličenstvo. Sloužil jsem Makuranu, jak nejlépe jsem mohl,“ řekl Abivard.

„Z našeho pohledu vypadá celá záležitost jinak,“ odpověděl Velekrál. „Neuposlechnutím rozkazů jsi poškodil celý Makuran a přinesl jsi nám i naši říši špatnou pověst.“

„Prosím o prominutí,“ zopakoval Abivard. Mohl koneckonců vědět, že Sharbaraz něco takového řekne. Neposlušnost nemohl tolerovat žádný vládce, a jak se shodl s Roshnani, to, že měl pravdu, ho ve Velekrálových očích nijak neomlouvalo.

Ale Sharbaraz řekl: „Podle našeho názoru už jsi byl za svůj přestupek potrestán dost. Povolali jsme tě před nás, abychom ti oznámili, že Makuran znovu potřebuje tvé služby.“

„Veličenstvo?“ Abivard napůl očekával - vlastně víc než jen napůl - že ho Velekrál rovnou předá katovi. Pokud se ho Sharbaraz bál, lepší osud rozhodně nemohl očekávat. Ale teď s dvořany souhlasně mumlajícími v pozadí mu Velekrál... odpustil? „Jak vám mohu posloužit, Veličenstvo?“ Ať už ho čeká cokoli, pořád to bude lepší než setkání s popravicím.

„Začínáme chápat, proč jsi měl takové obtíže při obléhání města Videssos,“ odpověděl Sharbaraz. Nebyla to omluva - ne tak docela - ale mělo to k omluvě asi tak nejbližší, co kdy Abivard od Velekrále slyšel. „Pochopili jsme také, že Avtokrat Maniakes ve své osobě ztělesňuje veškerou prohnanost, lstivost a zrádnost, která je charakteristická pro všechny Videssiánce.“

„Jak to myslíte, veličenstvo?“ otázal se Abivard, ale

v duchu křičel, Proboha, co se stalo, zatímco jsem byl uvězněn? Řekl si však, že není na škodu trošku Sharbaraze popíchnout, a proto navenek udržoval klidný výraz a tichý hlas. „Jak jistě dobře víte, neměl jsem mnoho příležitostí zjistit, co se děje mimo Mashiz.“ Neměl mnoho příležitostí jak zjistit, co se děje mimo komnaty, ve kterých ho Sharbaraz zamlkl, ale to Velekrál moc dobře věděl.

„Naší slabinou jsou lodě,“ řekl Sharbaraz. „Začínáme si uvědomovat, jak je tato slabina ve skutečnosti vážná.“ Abivard si to samé uvědomil už před lety, přesně v tu chvíli, kdy viděl, jak videssiánské dromondy brání jeho armádě překročit Dobyččí Převoz. Byl rád, že i Sharbaraz nakonec pochopil, i když mu to trvalo podstatně déle. Velekrál pokračoval.

„Maniakes shromáždil flotilu značné velikosti, doplnil s ní k Lyssaionu ve videssiánském západozemí, a tam vysadil expediční sbor.“

„Lyssaion, Veličenstvo?“ Abivard se zamračil a snažil se to město umístit na své mentální mapě západních zemí. Nejprve se mu to nedařilo, protože přemýšlel hlavně o městech na severním pobřeží, které ohraničovalo Videssiánské moře a bylo nejbližší k Vaspurakanu. Pak si ale vzpomněl. „Aha, na jižním pobřeží, které hraničí s Mořem Námořníků — daleko na jihozápadě západních zemí.“

V tu chvíli ztuhl. Měl si to uvědomit hned - koneckonců cožpak mu Bozorg neukázal Videssiánce vylodňující se na pobřeží a směřující do hor? V podstatě o Maniakesovu plánu věděl celý rok - a jak mu to pomohlo?

„Ano,“ potvrdil Sharbaraz. „Jak jsem říkal, právě tam přistáli. A od té chvíle postupují na severozápad — postupují k Zemi Tisíce Měst.“ Odmlčel se, a pak vyřkl to, co pravděpodobně považoval za nejhorší ze všeho: „Postupují k Mashizu.“

Abivard pokýval hlavou a snažil se sestavit si o celé věci vlastní úsudek. Vduchu si pořád vyčítal, že Bozorgově věštbě nevěnoval větší pozornost. „Když Maniakes minulý rok porazil Kubraty, byl až příliš potichu,“ řekl nakonec.

„Pořád jsem čekal, že proti nám něco podnikne, zvláště když jsem byl nucen stáhnout své síly ze západních zemí a

obrátit se k Vaspurakanu. „Nemusel bych, kdyby nebylo tvého rozkazu potlačit uctívání Phose — další věc, kterou Velekráli nemohl říct. „Ale Maniakes se ani nepohnul. Přemýšlel jsem, co má za lubem. Teď už to víme.“

„Teď už to víme,“ přisvědčil Sharbaraz. „Nikdy v celé historii se Makuráncům nepodařilo dobýt město Videssos, ale Videssiánci už jednou Mashiz vyplnili. Nesmíme připustit, aby se to stalo znovu.“

Velekrál se nepochybně snažil, aby jeho hlas zněl odhodlaně a bojovně. Jeho dvořané ho nepochybně ujišťovali, že právě tak jeho hlas zní. Bojí se, uvědomil si Abivard a po zádech mu přejel mráz. Všechno bylo v pořádku, dokud byla válka daleko, ale teď je téměř tak blízko, že se jí Sharbaraz může dotknout. Za dobu, co sedí na trůně, zpohodlněl. Už nemá na válku žaludek. Kdysi tomu tak nebylo, ale to je minulost.

„Jak vám mohu posloužit, Veličenstvo?“ zopakoval Abivard.

„Seber armádu.“ Sharbarazova slova byla rychlá a ostrá. „Jak říkám, seber armádu a zbav naši říši nájezdníků. Vyžaduje to čest Makuranu. Videssiánci musí být odrazeni.“

Zdalipak Maniakes ví, že ve Velekráli vzbudil strach? přemýšlel Abivard. Nebo útočí na naše životně důležité místo, aby nám odplatil stejný krok z naší strany? Protože ovládá moře, může si vybírat, kde zaútočí.

„Jaké síly mám k dispozici proti císařským, Veličenstvo?“ zeptal se - vysoce příhodná otázka. Mimoděk ho napadlo, zda ho Sharbaraz nechce vyslat proti Videssiáncům jen s hrstkou vojáků, aby se ho snadno zbavil.

„Seber vojenské posádky z tolika měst mezi Tutubem a Tibem, z kolika budeš chtít,“ odpověděl Sharbaraz. „S takovou armádou nepřítele počtem mnohonásobně převýšíš.“

„Ano, Veličenstvo, ale —“ nesouhlasit s Velekrálem

před celým dvorem by Abivardovo postavení nijak nevylepšilo. Je sice pravda, že pokud seber vojenské posádky z Tisíce Měst, bude mít víc mužů než Maniakes. Ale jestli mu budou jinak k užítku, je jiná otázka. V drtivé většině se jedná o pěší vojáky. Jen shromáždit je na jednom místě zabere spoustu času. Dostat je před Maniakesovy rychle se pohybující jízdní jednotky a přinutit Videssiánce k bitvě zabere nejen spoustu času, ale bude to vyžadovat mimořádné velitelské schopnosti - a ještě větší dávku štěstí.

Ví to i Sharbaraz? Abivard na něj pozorně pohlédl a usoudil, že to ví. To je zřejmě jeden z důvodů, proč se bojí. Svě nejlepší vojáky, obrněnou pěst makuranské armády, vyslal do Videssosu a Vaspurakanu a tady v týlu si neponechal skoro nic, protože koho by napadlo, že Maniakes dokáže zorganizovat a provést takový protiútok?

„S pomocí kanálů mezi Tutubem a Tibem budeš moci nepřítele zadržet a možná ho i úplně zahnat,“ řekl Sharbaraz.

„Dobře si pamatujeme, jak tyto kanály proti nám použil uzurpátor, když jsme bojovali o náš právoplatný nárok na trůn.“

„To je pravda, Veličenstvo,“ přisvědčil Abivard. Byla to také první věc, kterou Velekrál řekl, a která dávala smysl.

Pokud vojenské posádky měst přinutí zaplavovat území mezi kanály, využije je pravděpodobně mnohem lépe, než kdyby se s nimi chtěl postavit Videssiáncům v otevřené bitvě. Ale ani tak to nemuselo přinést účinek, v jaký Sharbaraz doufal; Videssiánci byli zkušení ženíšté, a jsou mistři v hledání cest tam, kde na první pohled žádné cesty nejsou. Ale snad se je podaří zpomalit a tím získá Abivard životně důležitý čas.

„Co se týká jízdy, která by se mohla měřit s Maniakesovými jízdními jednotkami, dáváme ti svolení, abys z Vaspurakanu povolal Tzikase,“ řekl Sharbaraz. „Jeho přítomnost na naší straně nám jistě získá mnoho přeběhlicků z Maniakesova tábora. A dále, až vyrazíš vstříc nepříteli, smíš s sebou vzít Avtokrata Hosia.“

Abivard otevřel ústa, ale pak je zase zavřel. Jestli si

Sharbaraz myslí, že nějaký Videssiánc opustí Maniakese kvůli tak zvanému Hosiovi, žije ve snu. Ale pak si uvědomil, že Sharbaraz, oddělený od skutečného světa zdmi paláce a dvořany, skutečně žije ve snu.

Tzikas, to bylo něco úplně jiného. Na rozdíl od Sharbarazovy loutky měl solidní spojení s videssiánskou armádou.

Pokud by dorazil do země Tisíce Měst dostatečně včas, mohl by pomoci stmelit armádu, kterou dá zatím Abivard dohromady z místních posádek. Abivard měl pocit, že Velekrál netuší nic o Abivardově povědomí o Tzikasově dopisu.

To znamená, že služebná jeho sestry je mnohem spolehlivější, než doufal.

„Mluv!“ prohlásil Velekrál. „Co na to říkáš?“

„Nechť mi Vaše Veličenstvo, prosím, odpustí, ale byl bych raději, kdyby vznešený Tzikas —“ Abivard zdůraznil videssiánský titul, aby všechny upozornil na to, že zrádce je cizincem. „-nesloužil pod mým velením.“ Méně by se mu líbilo snad už jen to, kdyby Bůh uvrhl celý Makuran do Propasti.

Sharbaraz kupodivu Abivardovu náarážku pochopil. „Pošleme ti tedy jiného pomocného velitele,“ řekl. Abivard se bál, že bude trvat na Tzikasovi; nevěděl, co by v takovém případě dělal. Tzikase by nejspíš musela potkat nějaká smrtelná nehoda. A jestli si podobnou nehodu někdo zasloužil, byl to právě Tzikas.

„Jak si přejete, Veličenstvo,“ odpověděl Abivard. Ztraceně, jak má člověk Velekráli říct, že jeho návrhy jsou pošetilé. To nejde, pokud si chce uchovat hlavu na ramenou. Podle toho, co viděl, byly s videssiánským Avtokratem stejné potíže, i když možná ne v tak akutní formě.

„Jsme přesvědčeni, že nepřítele zadržíš daleko od Mashizu a zajistíš naši naprostou bezpečnost,“ řekl Sharbaraz.

„S boží pomocí ano,“ řekl Abivard. „Vojáci Makuranu porazili během vaší velkolepé vlády Videssiánce již mnohokrát.“

Vřadě těchto vítězství vedl Sharbarazovy vojáky právě Abivard. Teď si na to Velekrál náhle vzpomněl: potřeboval

ještě jedno vítězství, nebo možná víc než jedno. „Pro vás a pro Makuran udělám vše, co bude v mých silách,“ pokračoval Abivard. „Je však nutné si uvědomit, že Videssiánci bojují pod Maniakesem mnohem uvědoměleji, než jak tomu bylo za Genesiovy vlády.“

„Jsme přesvědčeni o tom, že zvítězíš,“ zopakoval Velekrál. „Jdi, Abivarde, synu Godarzův: seber vojsko a rozdrt' našeho nepřítele. Pak se můžeš triumfálně vrátit do náručí své ženy a rodiny.“

Abivardovi málem unikl skrytý význam Sharbarazových slov. O to větší hněv ale pocítil, když ho pochopil. Sharbaraz si tu chce nechat Roshnani a jeho děti jako rukojmí, aby si pojistil, že Abivard se proti němu nevzbouří, jakmile seber armádu, ani nepřejde

k Videssiáncům.

Myslí si, kdovíjak není chytrý. „Veličenstvo, má žena a děti se se mnou účastnily všech tažení ode dne, kdy jste byl hostem v pevnosti Vek Rud,“ řekl Abivard. To byly doby, kdy jsi byl nejdřív zajatec, kterého jsem pomáhal zachránit a pak vzbouřenec proti Velekráli vládnoucímu v Mashizu, měl na mysli. Ze sálu se ozval tichý šepot: Sharbarazovi dvořané narážku pochopili. Podle toho, jak Velekráli potměněly oči, ji pochopil i on. Pokusil se své rozhodnutí postavit do co nejpříznivějšího světla: „Myslíme jen na bezpečí tvé rodiny. Tady v Mashizu budou naplněny všechny jejich potřeby a nehrozí zde nebezpečí ze strany Videssiánců.“

Abivard pohlédl Sharbarazovi do tváře. To za obvyklých okolností nemusela být nutně nezdvořilost, ale Abivard vrhl na Sharbaraze takový pohled, že se to jinak než jako nezdvořilost vykládat nedalo. „Pokud na mne spoléháte, že ochráním vás i vaše hlavní město, Veličenstvo, jistě se na mne můžete spolehnout, že ochráním i svou rodinu.“

Šepot za ním byl teď hlasitější. Napadlo ho, kdy se asi naposledy stalo, že někdo odmlouval Velekráli v jeho vlastním trůnním sále. Nejspíš před celými generacemi. Podle užaslého výrazu na Sharbarazově tváři se jemu samotnému dosud nic podobného nestalo. Pokusil se vzchopit a řekl: „Jistě víme lépe než ty, co je v této záležitosti nejvhodnější a co bude nejvýhodnější pro celý Makuran.“

Abivard pokrčil rameny. „Užíval jsem si společnosti své ženy a dětí po celou dlouhou zimu. S vaším svolením, Veličenstvo, se klidně vrátím zpátky do komnat, které jste mi tak velkoryse poskytl, abych si jejich společností užíval dál.“ Pokud mi nedovolíš, abych si svou rodinu vzal s sebou, nikam nepůjdu.

„To nás nikterak netěší,“ odpověděl Sharbaraz přísným hlasem. „Dobro říše klademe před zájmy kteréhokoliv člověka.“

„Dobro říše nebude nijak ohroženo, když bude má rodina se mnou.“ Abivard vrhl na Velekrále postranní pohled.

„Pokud bude moje žena a děti po mém boku, budu mít o důvod víc zahnat Videssiánce zpátky do moře.“

„Náš názor na tuto záležitost je odlišný,“ prohlásil Sharbaraz.

Šepot a mumlání za Abivardem byly tak hlasité, že se málem dala rozeznat jednotlivá slova. Lidé budou o tomto skandálu hovořit celé roky. „Možná bude lepší, když si Vaše Veličenstvo vybere pro svůj úkol jiného velitele,“ řekl Abivard.

„Ujišťuji tě, že kdybychom chtěli jiného generála, už bychom si ho vybrali,“ odpověděl Velekrál. „Jsme si vědomi toho, že je z čeho vybírat. Buď ujištěn, že jsme si tě nevybrali náhodou.“

Ty jsi ten, kdo je nejlepší. Tohle měl Velekrál na mysli. Abivard měl sto chutí se široce usmát, ale to dvorský mrav nedovoloval. Pokud chtěl Sharbaraz Abivarda a nikoho jiného, měl značně omezený výběr. Nemohl s Roshnani a dětmi nakládat nijak zle, pokud chtěl, aby mu Abivard sloužil. Velekrál si myslel, že když si tu Roshnani a jeho děti nechá, zajistí si tím Abivardovu poslušnost.

Jak je to dlouho, kdy Velekrál naposledy někoho k něčemu nutil a dotýčný ho neuposlechl? Podle Sharbarazova frustrovaného pohledu se to zřejmě nikdy nestalo. „Naznačuješ snad, že neuposlechněš náš příkaz?“ dožadoval se.

„Nikoliv, Veličenstvo,“ odpověděl Abivard. Samozřejmě, že ano, Veličenstvo. „Vyšlete mne proti Videssiáncům a já udělám vše, co bude v mých silách, abych je vyhnal z naší říše. Vydal jste příkaz a ten bez zaváhání splním. Má rodina se bude dívat, jak vzdoruji Maniakesovi ze všech sil.“

A pokud tam má rodina nebude, aby se mohla dívat - tak je to vlastně jedno, protože tam nebudu ani já, abych bojoval. Abivard se na svého švagra usmál. Ne, Sharbaraz tu nedával rozkazy. Jak dlouho bude trvat, než si to uvědomí?

Sharbaraz nebyl hloupý. Arogantní jistě, a také zatvrzelý, a navíc si uvykl, že ostatní skáčou tak, jak píská, ale hloupý nebyl. „Stane se tedy, jak říkáš,“ odpověděl po dlouhé chvíli. „Tvá rodina se smí účastnit tažení proti Maniakesovi s tebou. Ale věz, že tak, jako jsi nastolil podmínky, za kterých jsi ochoten bojovat, tak vysoko jsi nasadil také očekávám, které do tebe vkládáme. Očekáváme od tebe vítězství, nic menšího.“

„Pokud proti nepříteli vysíláte generála, od kterého očekáváte selhání, pak jste si vybral toho nepravého,“ odpověděl Abivard sebevědomě. Začaly v něm však hlodat obavy. Znovu ho napadlo, zda ho Sharbaraz nevysílá do boje právě proto, aby selhal a aby tak měl Velekrál ospravedlnění, proč se ho zbavit.

Ale ne, tomu Abivard mohl jen těžko uvěřit. Velekrál neměl zapotřebí takových složitých záminek. Jakmile se Abivard ocitl v Mashizu daleko od svých vojáků, mohl se ho Sharbaraz zbavit, kdykoli se mu zachtělo.

Velekrál učinil příkré gesto. „Můžeš jít, Abivarde, synu Godarzův.“ To byl tak rychlý konec audience, jaký jen byl možný. Vzrušený šum hlasů Abivardovi prozradil, že dvořany něco takového zaskočilo.

Abivard znovu ulehl na zem v symbolickém gestu podřízenosti, kterou ovšem postrádal. Pak vstal a pozpátku začal couvat k východu tak dlouho, než se mohl otočit, aniž by způsobil skandál — větší skandál, než už jsem způsobil, pomyslel si pobaven kontrastem mezi rituály a skutečností.

Po chvíli se k němu připojil překrásný eunuch. Z trůnního sálu vyšli společně a ani jeden z nich neřekl slova. Jakmile se však ocitli v chodbě, eunuch se s planoucím zrakem obrátil k Abivardovi. „Jak se opovažuješ odpírat Velekráli?“ dožadoval se a jeho hlas přetékal záští.

„Jak se opovažuji?“ zopakoval Abivard. „Protože se neopovažuji zanechat tu svou rodinu v jeho spárech.“ Věděl, že každé slovo, které teď řekne, se brzy dostane přímo k Sharbarazovi, ale měl pocit, že eunuch by Sharbarazovi ledacos navykládal, i kdyby Abivard mlčel jako zařezaný. V takovém případě by si nepochybně něco zajímavého vymyslel.

„Měl tě okamžitě předat katům,“ zasyčel eunuch. „Měl tě předat katům už ve chvíli, kdy jsi sem dorazil.“ „Potřebuje mě,“ odpověděl Abivard. Eunuch se otřásl, jako by pro něj byla představa, že Velekrál někoho potřebuje, naprosto nepřijatelná. „Potřebuje právě mě,“ pokračoval Abivard. „To není jen tak, ukázat na někoho prstem a přikázat mu, aby vyrazil do boje a začal vyhrávat bitvy. Samozřejmě, že to jde, ale výsledky se nedostaví. A když už máš lidi, kteří pro tebe dokážou vyhrávat bitvy, je plýtváním posílat je na mučení.“

„Přestaň žvanit,“ utrl se na něj eunuch. „Všechno, co říkáš, je hloupost, nesmysl a šilenství. Zaplatíš za svou drzost; když ne teď, tak jistě někdy v budoucnu.“

Abivard mlčel a nenamáhal se s odpovědí. Měl pořád větší radost, že se mu podařilo vynutit si Sharbarazův souhlas, aby mohl vzít rodinu s sebou. Z eunuchova chování se zdálo, že Velekrálovi služebníci se Abivarda bojí a nevěří mu dokonce ještě víc než samotný Sharbaraz.

A kvůli čemu? Jediný důvod, který ho napadal, spočíval vtom, že byl až příliš úspěšný ve vykonávání Sharbarazovy vůle. Pokud je Velekrál svrchovaným vládcem nad celou makuranskou říší, může si dovolit tak úspěšné služebníky? Eunuch a jemu podobní si to zjevně nemysleli.

„Doufám, že prohraješ,“ prohlásil překrásný eunuch. „Bez ohledu na to, jak moc se chvástáš, Velekrál Sharbaraz, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, v tebe vkládá přehnané naděje. Budu se modlit k Bohu, aby tě Videssiánci přelstili a porazili.“

„Zajímavá modlitba,“ odvětil suše Abivard. „Pokud ji Bůh vyslyší, Maniakes tu bude za pár dní poté a zapálí ti Mashiz pod zadkem. Mám Sharbarazovi říct, že takové je tvé přání?“

Eunuch na něj vrhl další hněvivý pohled. Dostali se do části paláce, kterou Abivard poznával. Za okamžik zahnuli za poslední roh a přišli ke známým hlidaným dveřím, za kterými Abivard strávil zimu. Na eunuchovo prudké gesto gardisté otevřely dveře a Abivard vstoupil dovnitř. Dveře se za ním s třísknutím zavřely.

Roshnani se k němu vrhla. „Takže?“ dožadovala se.

„Byl jsem povolán před Velekrále,“ řekl jí.

„A?“

„Už brzy znovu uvidíme nebe,“ oznámil jí Abivard. Roshnani ho objala. Děti nadšeně zavýskly.

V.

Brzy na jaře se dokonce i neúrodná země mezi Mashizem a nejzápadnějšími přítoky Tibu mírně zazelenala. Tráva byla tak řídká, že Abivardovi připomínala řídnoucí vlasy na plešatějící hlavě. Tráva zakrývala zemi jen stěží a bylo jasné, že až se oteplí, uschne.

Prvních několik farsangů na cestě z hlavního města však byly podobné myšlenky to poslední, co by Abivarda, jeho první ženu a děti zatěžovalo. Možnost dýchat svěží vzduch, vidět vzdálený horizont a mít pocit volnosti — to byly poklady, vedle kterých se ztrácelo i bohatství v královské pokladnici.

Ještě šťastnější než oni byl Pashang, jejich kočí. Zatímco Abivard s rodinou byli uvězněni v pohádkovém přepychu, Pashanga strčili rovnou do podzemního žaláře.

„Jen bůhví, jak hluboko pod zem se ty žaláře vlastně táhnou, pane,“ řekl Abivardovi, zatímco vůz rachotil kupředu.

„Pořád je zvětšují. Sharbaraz tam má na

práci hordy videssiánských zajatců, kteří ve skále kopou pořád nové tunely. Ždímá je až na dno; když nějaký zajatec umře, pošlou tam místo něj dalšího. Měl jsem štěstí, že mě tam taky neposlali pracovat. Jinak byste si musel sehnat jiného kočího.“

„Získali jsme mnoho videssiánských zajatců,“ řekl Abivard znepokojeným hlasem. „Doufal jsem, že pro ně Velekrál najde lepší využití.“

Pashang zavrtěl hlavou. „Bohužel to tak není, pane. Někteří z těch ubožáků už jsou v podzemí tak dlouho, že jsou bledí jako duchové a nemohou snést dokonce ani světlo pochodně. Někteří z nich dokonce ani nevědí, že se Maniakes stal videssiánským Avtokratem. Pořád si myslí, že vládne Genesios.“

„To je... velmi znepokojivé,“ řekl Abivard. „Jsem rád, že jsi v pořádku, Pashangu; je mi líto, že jsem tě nedokázal ochránit.“

„Co jste mohl dělat, když jste měl sám potíže,“ odpověděl kočí. „Mohl jsem dopadnout mnohem hůř, tím jsem si jistý. Jenom mě šoupli do cely a nenutili mě upracovat se k smrti a nakonec mě pustili ven.“ Pohlédl na své ruce. „Tohle je poprvé za mnoho let, co na rukou nemám mozoly od otěží. Bude to bolet, než je získám zpátky.“

Abivard mu položil ruku na rameno. „Jsem rád, že máš co získat.“

Vojáci, kteří je doprovázeli do hlavního města, je doprovázeli i cestou pryč. Jejich osud byl mnohem lepší než Pashangův. Byli ubytováni odděleně od zbytku místní vojenské posádky, jako by byli nakaženi nějakou odpornou chorobou a byli podrobeni řadě výslechů, pomocí kterých se vyšetřovatelé snažili dokázat, že buď oni nebo Abivard byli nevěrní Velekráli. Když výslechy selhaly, nechali je být.

Jeden z nich přijel k Abivardovi, který se zrovna vracel k vozu, když musel odpovědět na volání přírody. Voják řekl: „Pane, jestli jsme neměli na Sharbaraze vztek než jsme vstoupili do Mashizu, tak teď už ho na něj, při dobrém Bohu, máme.“

Abivard předstíral, že neslyší. Podle toho, co věděl,

byl ten voják Velekrálovým agentem a snažil se ho vyprovokovat k nějakému neuváženému prohlášení. Abivard neměl rád, když musel přemýšlet tímto způsobem, ale vše, co se mu přihodilo od chvíle, kdy byl povolán z Vaspurakanu, ho nabádalo k opatrnosti.

Když dorazili k Erekhatti, jednomu z nejzápadnějších z Tisíce Měst, utrpěl Abivard otřes. Poprvé spatřil muže, které měl podle Sharbaraze překovat v armádu a porazit Maniakese. Městský guvernér shromáždil vojenskou posádku k přehlídce. „Jsou to stateční muži,“ prohlásil guvernér. „Budou bojovat jako lvi.“

Abivardovi připadali spíš jako banda hospodských povalečů nebo přinejlepším jako banda hospodských rváčů.

Všechno to byli muži, kteří jistě dokázali čelit nepřátelům slabším, menším a hůř ozbrojeným než oni sami, ale kteří bezpochyby nejsou s to vydržet vážný útok pravidelné armády. Přestože většinou měli na hlavách železné přilby, přinejmenším čtvrtina z nich nebyla ozbrojena ničím jiným než dřevěnými kyji.

Abivard na to poukázal městskému guvernérovi. „Tohle může stačit na udržování pořádku uvnitř města, ale ve skutečném boji to bude na nic — a skutečný boj je to, co nás čeká.“

„Myslím, že máme někde uskladněné oštěpy,“ řekl guvernér pochybovačně. Po chvíli dodal, „pane, vojenské posádky měst nebyly nikdy zamýšleny k tomu, aby se s nimi bojovalo mimo městské hradby.“

Tolik k prohlášení, že budou bojovat jako lvi, pomyslel si Abivard. „Jestli víte, kde ty oštěpy máte, přineste je,“ přikázal. „To bude alespoň něco.“

„Ano, pane, stane se, jak si přejete,“ slíbil guvernér. Když byl Abivard příštího rána připraven vyrazit s vojenskou posádkou ven z města, oštěpy se neobjevily. Rozhodl se počkat do odpoledne. Po oštěpech nebylo stále ani stopy. Abivard dal vztekle povel k odchodu z města. „Doufám, drahý pane, že jsem vás nerozhněval,“ řekl guvernér.

„Co se mě týká, klidně nechám Maniakese, aby vaše město vypálil od základů,“ odsekl Abivard. Guvernér na něj místo odpovědi vrhl ublížený pohled.

Další město, ke kterému dorazil, se jmenovalo Istanšhin. Jeho posádka nebyla o nic lepší než v Erekhatti — vlastně byla ještě o něco horší, protože městský guvernér neměl ani představu, kde by vzal nějaké oštěpy, díky kterým by vojenská posádka alespoň začala připomínat vojáky.

„Co mám dělat?“ vztekal se Abivard, když opouštěl Istanšhin. „Už jsem viděl dvě města a mám v podstatě stejně mužů, jako když jsem začínal.“

„Všechna města nemohou být v takovém stavu,“ řekla Roshnani. „Proč ne?“ opáčil.

„Ze dvou důvodů,“ řekla. „Za prvé, když jsme si razili cestu touto zemí ve válce proti Smerdisovi, bránili se místní dost dobře, aby nás zadrželi. A za druhé, kdyby byla všechna města tak slabá jako ta, která jsme navštívili, Videssos by nám zemi mezi Tutubem a Tibem sebral už před stovkami let.“

Abivard se nad tím zamyslel. Část hněvu ho opustila — ale ne všechno. „Tak proč ta města teď nejsou ve stavu, kdy by se byla schopna ubránit?“ ptal se ani ne tak Roshnani, jako spíš celého světa.

Svět neodpověděl. Svět, jak zjistil, nikdy neodpovídal. Jeho žena ano: „Protože Velekrál Sharbaraz, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, usoudil, že této zemi nehrozí žádné nebezpečí, a proto nechal místní vojáky zlenivět. Aje dním z důvodů, proč usoudil, že Tisíci Měst nehrozí nebezpečí je to, že jistý Abivard, Godarzův syn, dosáhl celé řady vítězství proti Videssosu. Jak by se mohli Videssiánci opovážit napadnout nás přímo tady, když jsi je tolikrát porazil?“

„Bohužel,“ řekl Abivard zamyšleně, „na tvou poslední otázku už existuje známá odpověď. Maniakese začal hrát podle nových pravidel. Prozatím úplně odepsal své západozemí, což je něco, co bych od videssiánského Avtokrata nikdy nečekal. Nicméně to, co dělá, dává svým způsobem smysl. Dokáže-li zasáhnout přímo naše srdce, nebude z dlouhodobého hlediska záležet na tom, zda držíme západozemí, protože se ho nakonec budeme muset vzdát, abychom se ubránili.“

„Nikdy to nebyl hlupák,“ řekla Roshnani. „To už jsme přece dávno zjistili. Pokud se rozhodl bojovat tak, jak to zatím činí, dělá to nejspíš proto, že si myslí, že může vyhrát.“

„Rozhodně se s tebou nebudu hádat,“ prohlásil Abivard. „Podle toho, co jsem zatím viděl, si i já myslím, že může vyhrát.“

Ale jeho pesimismus se poněkud rozpustil během návštěvy v Harparu, východně od Tibu. Zdálo se, že městský guvernér nepovažuje své postavení za funkci, ve které by měl člověk podlehnout lenosti. Jmenoval se Tovorg a jeho vojáci, i když to nebyla ta nejhroživější síla, jakou kdy Abivard spatřil, byli všichni ozbrojeni meči a luky a zdálo se, že vědí, jak se svými zbraněmi zacházet. Tohle už byli vojáci, kteří by dokázali jezdcům napáchat značné škody, pokud se k nim dostanou dostatečně blízko a nerozprchnou se ve slepé panice, budou-li vystaveni nepřátelskému útoku.

„Musím vám složit poklonu, Excellence,“ řekl Abivard. „Ve srovnání s tím, co jsem viděl až dosud, by vaši válečníci klidně mohli sloužit v královské osobní gardě.“

„Jste ke mně nezaslouženě velkorysý, pane,“ odpověděl Tovorg. „Snažím se jen plnit své povinnosti vůči říši.“

„Příliš mnoho lidí myslí jen na sebe a na říši až potom,“ řekl Abivard. „Pro ně - všimněte si, že neříkám žádná jména - je to nejjednodušší tím nejlepším.“

„Žádná jména říkat nemusíte,“ opáčil městský guvernér Harparu a v očích se mu zablesklo. „Přicházíte z Mashizu a já vím, kterou cestou. A ujistěuji vás, že jsou města, která jsou v ještě horším stavu než ta, která jste zatím navštívil.“

„No to jste mě opravdu uklidnil,“ řekl Abivard a Tovorg na to odpověděl úšklebkem.

„To byla samozřejmě má hlavní starost, pane,“ řekl, ale pak zvážněl. „Až vyrazíte na pochod, kolik sedláků budu muset evakuovat a jak velkou část systému kanálů budu muset zničit?“

„Doufám, že k tomu nedojde, ale buďte připraven evakuovat tolik lidí, kolik jen bude možné. Zničení kanálů sice ublíží letošní úrodě, ale neomezí to vaše možnosti přesouvat zrní do sýpek — je to tak?“

„Spíš naopak,“ řekl Tovorg. „Většinu nákladů stejně převážíme po vodě, takže když zaplavíme větší část země, naše přepravní možnosti to nijak neomezí. Co budeme jíst příští rok, je ovšem úplně jiná otázka.“

„Příští rok se bude muset postarat sám o sebe,“ odvětil suše Abivard. „Pokud se sem dostane Maniakese, všechny kanály nechá zasypat a obilí spálí. Spálí také Harpar, pokud se mu podaří proniknout přes městské hradby.“

„Stejně, jako jsme to dělali my ve videssiánském západozemí?“ Tovorg pokrčil rameny. „Pak nezbývá než zajistit, aby se mu nic takového nepodařilo.“

„Ano,“ souhlasil Abivard a když mluvil, přemýšlel, kde najde prostředky k zastavení Maniakese. Harparovi vojáci byli začátek, ale nic víc. Navíc se jedná o pěchotu. Dostat je do postavení, aby mohli zastavit Maniakeseův postup, bude nesmírně těžké.

„Udělám vše, co budu moci, abych vám pomohl,“ prohlásil Tovorg. „Budou-li nám sedláci ztěžovat práci, potrestám je. Zájmy říše jsou teď důležitější.“

„Zájmy říše jsou nejdůležitější,“ zopakoval Abivard. „Vy jste muž, na kterého může být Makuran právem hrdý.“ Tovorg

se neptal na odměnu. Zkrátka věděl, co je potřeba udělat a slíbil, že to udělá. Pokud vše dopadne dobře, nepochybně doufal, že si na něj vzpomenou. A proč ne? Každý člověk má právo na naději.

Abivard doufal, že najde víc městských guvernérů jako je Tovorg.

„Tam!“ vykřikl jízdní zvěd a ukázal na mračno kouře. „Vidíte, pane?“

„Ano, vidím,“ odpověděl Abivard. „Ale co z toho? Tady v Zemi Tisíce Měst jsou na horizontu mračna kouře pořád. Víc kouře, než je tady, jsem dosud nikde neviděl.“

To nebyla tak úplně pravda. Viděl už hustší a černější kouř nad videssiánskými městy, které jeho vojáci dobyli. Ale ten kouř trval jen do chvíle, než v oněch městech shořelo vše hořlavé. Mezi Tutubem a Tibem byl kouř projevem života, stoupal nad všemi městy, neboť jejich obyvatelé pekli chleba, vařili jídlo, kovali železo a dělali spoustu dalších činností vyžadujících oheň a palivo. Jeden další kouřový mrak navíc nepřipadal Abivardovi jako nic zvláštního.

Ale posel odpověděl s naprostou jistotou: „Tam leží tábor Videssiánců, pane. Nejsou dál než čtyři nebo pět farsangů od nás.“

„Už jsem slyšel zprávy, které mě potěšily víc,“ opáčil Abivard. Posel se pobaveně usmál a přikývl na souhlas.

Abivard už nějakou dobu znal směr, ze kterého přicházel Maniakes. I kdyby uprchlíci prchající před videssiánským Avtokratem byli němí, jejich samotná přítomnost ho upozorňovala na Maniakesovu blízkost tak jako pohyb větru připomíná bouři. Ale uprchlíci byli všechno možné jen ne němí. Vlastně byli velmi výřeční a hlasitě se dožadovali, aby Abivard nájezdníky zahnal.

„Je snadné něco požadovat,“ zamumlal Abivard. „Poradit mi, jak na to, už je těžší.“

Uprchlíci se mu snažili radit i v tomto ohledu. Doslova ho bombardovali plány a návrhy, div ho neumluvíli do bezvědomí. Byli přesvědčení, že znají všechny odpovědi. Kdyby měl tolik jezdců, kolik bylo obyvatel Země Tisíce Měst, daly by se některé z lepších návrhů použít. Kdyby měl dokonce k dispozici elitní vojsko, které zanechal ve Vaspurakanu, dokázal by úspěšně uskutečnit i některé z těch hloupějších návrhů. Za současného stavu —

„Za současného stavu,“ prohlásil všeobecně, „budu mít štěstí, když mě nepřítel nepřeválcuje a nezažene.“ Pak zavolal Turana. Velitele své eskorty jmenoval svým zástupcem, protože mezi vojenskými posádkami, které sebral, nenašel nikoho, kdo by se na tuto funkci hodil lépe. Abivard teď ukázal na sloup kouře, zvedající se nad videssiánským táborem a zeptal se ho. „Jak odhaduješ naše šance proti Videssiáncům?“

„S tím, co tu máme?“ Turan zavrtěl hlavou. „Jako dost mizivě. Slyšel jsem, že Videssiánci teď bojují lépe než dřív, a i kdyby ne, moc by na tom nezáleželo. Pokud nám zasadí tvrdý úder, rozsypeme se. Ať se na to dívám z jakého chci úhlu, připadá mi, že máme jen malou naději.“

„Přesně to samé si myslím i já,“ odvětil Abivard, „v podstatě slovo od slova. Pokud ale nemůžeme udělat nic rozumného, abychom Maniakese zastavili, musíme zkrátka udělat něco nerozumného.“

„Pane?“ Turan na něj nechápavě pohlédl. Abivard to považoval za dobré znamení. Pokud jeho vlastní zástupce nepochopil, co má na mysli, možná to nedojde ani Maniakesovi.

Byla poměrně chladná noc. Cvrčci cvrkali a připomínali hráče na violu, kteří neznají noty ani stupnice a mají na nástroji jen jednu strunu. Někde v dáli vyla liška. Poblíž znělo frkání koní Maniakesovy armády.

Na sametově černém dómu nebe zářily hvězdy. Abivard si přál, aby je doprovázel měsíc. Kdyby viděl na cestu, pořád by nezakopával. Ale na druhou stranu, kdyby byl na nebi měsíc, videssiánské strážě by mohly spatřit jeho i celou družinu a to by vedlo ke katastrofě.

Poklepal Turana - alespoň doufal, že je to Turan -po rameni. „Jdeme. Víš, co dělat.“

„Ano, pane,“ odvětil šeptem jeho zástupce. Tím se Abivardovi ulevilo o jednu starost, takže už mu jich zbylo jen nějakých sto.

Turan a jeho skupina vklouzli do noci. I když Abivardovi připadalo, že dělají až neúnosný rámus. Zdálo se však, že Videssiánci si ničeho nevšimli. Možná díky cvrkům, kteří se překřikovali jako o závod. Anebo to bylo možná tím, že Abivard v nervozitě považoval i sebemenší zašelestění za hlasitý lomoz.

Kdyby měl Abivard k dispozici lepší důstojníky, neúčastnil by se této akce ani on, ani Turan. Ale vzhledem k tomu, že se na nikoho nemohl stoprocentně spolehnout, musel na všechno dohlédnout sám. Kdyby byl Abivard mladší a méně zkušený, možná by mu podobná noční přepadová akce připadala vzrušující. Jak často asi velící generál vede vlastní přepadovou skupinu? Jak často asi velící generál chce vést přepadovou skupinu? Podobné myšlenky se mu honily hlavou, ale nenapadaly ho žádné odpovědi.

Křčil se v křoví a poslouchal cvrčky. Čekám bylo těžké jako vždy. Už už si začínal myslet, že Turan někde zabloudil, když tu mezi videssiánskými koni uvázanými v ohradě vypukl zmatek. Některá zvířata ržála vzrušením, když byly přetřaty řemeny, které je poutaly. Jiná řvala bolestí a panikou, když je meče šlehaly do boků. Turan a jeho muži běželi podél řady koní a snažili se napáchat tolik škody, kolik jen za ten krátký čas, který měli k dispozici, bylo možné. S naříkáním koní se mísily výkřiky jejich hlídačů. Některé z těchto výkřiků byly prudce utřaty. Ale někteří strážníci přežili, začali se bránit a vzbudili poplach v táboře.

Hlídkové ohně, planoucí kolem stanů, ozařovaly vybíhající Videssiánce, kteří si o překot na hlavy nasazovali přilby a v rukou se jim blyštěly meče. „Ted!“ vykřikl Abivard. Válečníci, kteří zůstali s ním, teď začali do davu Videssiánců střílet šípy jako o závod. V noci a na tak dlouhou vzdálenost mohli jen těžko mířit, ale měli dostatek šípů i dostatek cílů, takže bylo téměř jisté, že některé střely najdou cíl. A výkřiky bolesti skutečně potvrdily, že tomu tak je.

I Abivard vytahoval z toulce šíp za šípem a střílel tak rychle, jak jen dokázal. Tohle byl odlišný způsob válčení, než na jaký byl zvyklý. Obvykle s lukem lovil, ale v boji útočil kopím. Používat luk proti lidskému protivníkovi mu připadalo zvláštní.

Ale zvláštní nebo ne, viděl, jak se zasažení Videssiánci potácejí a padají. A zasáhnout nepřítele bylo to jediné, o co ve

válce jde, takže se přestal starat o to, jakým způsobem to dělá. Viděl také další Videssiánce, pobízené velícími důstojníky, jak postupují k jeho mužům.

Odhadl jejich množství — bylo jich mnohem víc — než Makuránců. Zpátky! Zpátky! Zpátky!“ zařval. Většina vojáků, které tu měl, byli muži z městských posádek, ne Tur ani vi vojáci. Na ústupu neviděl nic zahanbujícího. Vlastně spíš naopak; slyšel, jak si pár z nich mumlá, že vydal povel k ústupu příliš pozdě.

Všichni se rozběhli pryč. Většinou na sobě měli jen tuniky, takže Abivard v jejich středu si připadal, jako by byl obklopen duchy. Když překročili největší kanál mezi Maniakessovým táborem a svým vlastním ležením, někteří se otočili a motykami zaútočili na hráz na východním břehu. Brzy se do polí začala valit voda.

Když se Abivard a jeho malá skupinka vrátila jen s malými ztrátami, ostatní Makuránci je pozdravili jásotem. „Tohle bylo o něco lepší než hmyzí bodnutí,“ prohlásil Abivard. „Kousli jsme je do prstu jako nevychovaný pokojový pes. S boží pomocí jim při příštím setkání ublížíme ještě víc.“ Jeho muži zajásali znovu a hlasitěji.

„S boží pomocí,“ řekla Roshnani, když se vrátil do vozu, „se příště nebudeš osobně pouštět do podobných ztřeštěných podniků.“ Abivard se s ní nehádal.

Abivard doufal, že Maniakese způsobený kousanec natolik rozhněvá, že se pokusí rázně odpovědět bez ohledu na následky. Ještě před dvěma lety by Maniakess právě to udělal; tehdy útočil, aniž se pořádně podíval kam. A kdyby se, podnícen Abivardovým nočním útokem, pohnul přímo k Mashizu, Abivardova armáda mu ležela přímo v cestě. Nebylo jednoduché takto celou past nalíčit, protože pýchota musela manévrovat proti jízdě, ale Abivardovi se to podařilo.

Ale k Abivardovu rozčarování se Maniakess nepokusil prorazit si cestu k Mashizu stůj co stůj. Místo toho vyrazil na sever k Mylaskému moři, do samého srdce země Tisíce Měst.

„Musíme za ním,“ řekl Abivard, když mu zvědové přinesli tu nevídanou novinu. „Pokud se mu podaří nás obejít, naše armáda může klidně celá zmizet v Propasti, protože říši stejně nijak nepomůže.“

Jakmile Abivardova armáda vypochoďovala, učinil její velitel další znepokojivý objev. Až do této chvíle se Makuráncům dařilo omezovat Maniakese v pohybu nicením kanálů. Teď ovšem zaplavená země omezovala i Makuránce.

Zatímco Abivardovi muži bojovali s vodou a blátem, k nebi se přímo před nimi zvedl veliký pilíř kouře. „To není tábor,“ řekl Abivard zachmuřen. „Není to ani obyčejný kouř nad městem. Videssiánce vyplenili a vypálili jedno z našich měst.“ Ukázalo se, že má pravdu. Když plenění začalo, Maniakess nechal shromáždit několik božích služebníků a poslal je k Abivardovi s poselstvím. „Mluvil k nám naším vlastním jazykem, abychom ho pochopili,“ řekl jeden z nich. „Máme vám vyřídit, že to byla odplata za to, co Videssos vytrpěl z makuranských rukou. Máme vám také vyřídit, že tohle je jen první mince z celé hromady, kterou nám Videssiánce dluží.“

„Vážně?“ řekl Abivard.

Boží služebníci přikýkli. Abivardovi učitelé ho naučili základům logiky a rétoriky a také dalším podivným disciplínám, kterým se Videssiánce tak rádi věnují. Roky života uvnitř císařství a jednání s jeho obyvateli ho naučily ještě víc. Svou otázku myslel jako řečnickou, to však makuránští kněží nepochopili.

„Jestli je toto způsob, jakým chce Maniakess bojovat, čeká nás ošklivá válka,“ řekl Abivard s povzdechem.

„Předvídal, že přesně tohle řeknete, pane,“ prohlásil jeden z božích služebníků a popotáhl si špinavou žlutou róbu.

„Máme vám na to odpovědět, že přesně to samé se dělo ve Videssosu, a že Makuran potřebuje připomenout, že válka se ne vždycky bojuje na půdě nepřítele.“

Abivard si znovu povzdechl. „Říkal ještě něco jiného?“

„Ano, pane,“ odpověděl další svatý muž. „Řekl, že opustí Zemi Tisíce Měst, pokud armády Velekrále, necht' vládně mnoho let a jeho říše vzroste, opustí Vaspurakan.“

„Vážně?“ řekl znovu Abivard a pak se odmlčel. Neměl představu, zda to Maniakess myslel jako vážně míněnou nabídku, nebo zda tím chtěl Abivarda jen popíchnout. Abivard rozhodně neměl v úmyslu vyřídit tuto nabídku Velekráli Sharbarazovi. Velekrál byl i bez toho velice rozhněván. Boží služebníci čekali, aby si poslechli, co na to řekne. Uvědomil si, že by měl odpovědět. „Pokud dokážeme Maniakese zničit, nebude v pozici, aby nám cokoli nabízel.“

Bylo však čím dál jasnější, že zničit Maniakese bude velice těžké.

Z trosk města Khurrembar se ještě kouřilo. Videssiánské obléhací stroje vyrazily v jeho cihlové hradbě trhlínu, kterou dovnitř vnikli Maniakessovi vojáci. Přezijí obyvatelé si město v blízké budoucnosti znovu postaví. Díky troskám bude kopec, na kterém město stojí, zast o něco vyšší.

Abivard prozkoumal zbytky toho, co bylo kdysi prosperujícím městem a potřásl hlavou. „Potřebujeme jízdu, jinak Maniakess nenechá netknuté jediné město mezi Tutubem a Tibem.“

„To je svatá pravda, pane,“ odpověděl Turan. „Ale kde získáme jezdce? Místní vojenské posádky jsou tvořeny pouze pýchotou. Je snadné sehnat dohromady velké množství vojáků, ale jakmile je máte, co s nimi? Ve chvíli, kdy s nimi dojdete sem, už Videssiánce dávno odjedou tom.“

„Teď bych bral dokonce i Tzikasův regiment,“ řekl Abivard, čímž vyjádřil míru svého znepokojení.

„Dokázali bychom jeho muže dostat z Vaspurakanu?“ otázal se Turan. „Přesně jak říkáš, teď by se nám hodili, ať už je vede kdokoli.“

„To nevím,“ Abivard si prohrábl plnovous. Původně to nemyslel vážně, ale teď nad tím díky Turanovi začal uvažovat.

„Velekrál byl ochoten mi Tzikase a jeho muže poskytnout. Pořád ještě Tzikase nesnáším, ale jeho muže bych využil.

Možná bych měl napsat Sharbarazovi — a také marzbanu Mikhranovi. Nejhorší, co mi mohou říct, je ne.“

„Dobře řečeno, pane,“ odvětil Turan. „A pokud dovolíte poznámku, s těmi dopisy byste neměl otálet.“

„Napišu je ještě dnes,“ slíbil Abivard. „Nabízí se ovšem další zajímavá otázka. Bude Tzikas ochoten vydat se do Země

Tisíce Měst, až ho zavolám? To bude zajímavé zjistit. Stejně tak zajímavé bude zjištění, jak moc je na něj spolehnutí, až se sem dostane. To je další věc, se kterou si musím dělat starosti.“

Turan ho opravil: „To jsou dvě věci.“

Abivard se zasmál a uklonil se mu. „Jsi vzorem přesnosti, před kterým smekám.“ Jeho veselí však rychle zmizelo. „Ale teď se musíme postarat o to, abychom Maniakesovým mužům zabránili pokračovat v plenu našich měst.“

„To jsem opravdu zvědavý,“ řekl Turan. „Nedokážeme s nimi držet krok. Videssiánci, nechť všichni padnou do Propasti, se pohybují mnohem rychleji, a mohou nám vždycky ufrknout před nosem.“

„Pohybují se mnohem rychleji —“ Abivard se náhle naklonil kupředu a políbil Turana na tvář, jako by měl jeho zástupce vyšší hodnotu než on. Turan na něj zkoprněle zíral, dokud se Abivard nepustil do vysvětlování.

Abivard se hlasitě zasmál. Vory, které přepravovaly jeho část armády po jednom z přítoků Tibu, původně vozily fazole do jednoho města, kde je zrekviroval. Díky říčnímu proudu a čtvercovým plachtám bylo cestování na nich poměrně rychlé — určitě stejně rychlé jako jízda na koni za předpokladu, že Videssiánci střídají krok a klus, jak bývá obvyklé.

„Pohled na naši flotilu!“ řekl a ukázal na hrubé vory, pomocí kterých, jak doufal, Maniakese chytí. „Nemůžeme se s Videssiánci měřit na moři, ale právě se nám podařilo ovládnout naše řeky díky našemu skvělému říčnímu námořnictvu.“ „Doufám, že to vyjde,“ odvětila Roshnani vážně.

„Také doufám,“ souhlasil Abivard. „Jako většina triků i tenhle bude fungovat jen na jedno použití. Musíme ho přetavit ve vítězství.“

Po obou březích řeky ubíhala nudná, nevýrazná země. Sedláci, pracující na polích kolem kanálů, překvapeně vzhlíželi a zírali na vojáky plavící se na vorech. Pak krčili rameny a vraceli se ke své práci. V dáli na východě se nad dalším z Tisíce Měst zvedl kouř. Abivard doufal, že tam Maniakes stráví co nejvíce času, aby město důkladně vyplnil. Díky tomu by mu s největší pravděpodobností unikly zprávy o Abivardově improvizované flotile. S trochou štěstí se snad Abivardovi podaří dostat se pěkný kus před něj.

Abivard také doufal, že Maniakes bude považovat část makuranské armády, které teď velel Turan a která se stále ještě namáhavě plahočila za ním, za veškeré makuranské síly. Pokud všechno vyjde, Abivard Avtokrata rozdrtil mezi svým kladivem a Turanovou kovadlinou. Pokud všechno vyjde, střetne se Abivardova část armády s Videssiánci za výhodných podmínek. Ale vždycky se může něco pokazit. Nicméně tahle sázka Abivardovi připadala jako výhodná. Vory měly tu výhodu, že se mohly pohybovat i v noci. Voraři sice na noc skasali plachty, ale pomocí tyčí udržovali vory uprostřed řeky a pokračovali v cestě. Bylo vidět, že voraři znají řeku do posledního detailu, a proto Abivard v noci klidně usínal.

Stejně jako v případě kouzel i schopnosti vorařů Abivard obdivoval, aniž by se chtěl jejich umění sám naučit. Kromě toho voraři nebyli nijak sdílní. Když se Varaz jednoho z nich zeptal, jak se naučil svému umění, chlapec jen pokrčil rameny a odpověděl: „Když strávíš celý život na vodě, naučíš se. Naučíš, nebo se utopíš.“ To mohla být pravda, ale ponaučení z toho neplýnulo žádné.

Abivard po celou cestu se znepokojením sledoval oba břehy: ze všeho nejméně toužil narazit na videssiánské zvědy, kteří by zprávy o jeho příchodu předali Maniakesovi.

Žádné zvědy však nespátřil. To mohlo být ovšem tím, že byli v dostatečné vzdálenosti a pozorovali jeho pohyby potají. Když vory přistály kousek na jih od města Vepilanu, podnikl kroky jako kdyby byli spatřeni a okamžitě přikázal svým vojákům zformovat se do bojové linie. Chtěl zabránit tomu, aby se na ně videssiánští jezdci překvapivě vrhli a rozdrtili je dřív, než se stihnou zformovat.

Nic takového se však nestalo a Abivard v duchu vydechl úlevou. „Zaujmeme své pozice podél tohoto kanálu,“ řekl svým vojákům a ukázal na široký kanál, který vedl z řeky na východ. „Pokud se budou chtít Videssiánci přesunout dál na sever, budou muset přejít přes nás.“

Vojáci zajásali. Zatím ještě neokusili pořádný boj; nevěděli, jaké to je. Ale měli za sebou spoustu pěšího pochodu a vydrželi cestu na vorech. Tyto obtíže je pomalu začínaly překovávat v sílu, která bude použitelná... za předpokladu, že po nich Abivard nebude žádat příliš mnoho.

Věděl, že elitní armáda, které velel ve Videssosu, by vojáky, které má k dispozici teď, smetla, aniž by si vůbec všimla, že jim někdo stojí v cestě. Ale armáda, které velel ve Videssosu, dosáhla velikého počtu vítězství proti videssiánským silám. Abivard stále ještě nevěděl, jak dobří jsou vojáci, které má Maniakes. Nevěděl, jaké síly se Avtokratovi podařilo shromáždit po deseti letech neutuchajících porážek.

Dva dny jeho vojáci strávili v bojové pohotovosti, i když většinu času si krátili čas rybolovem a zaháněním mračen moskytů a komárů, kteří museli zažívat pravé hody. Několik vojáků onemocnělo, ale naštěstí ne příliš mnoho. Většina mužů byla místní, takže byli zvyklí na zdejší podnebí. Abivard doufal, že Videssiánci mají více nemocných. Abivard věděl, že Videssiánci mají lepší léčitely než Makuránci, ale pochyboval, že by dokázali zastavit epidemii; nákaza může být horším nepřitelem než cizí armáda a Abivard si v duchu říkal, že taková pěkná epidemie úplavice by Videssiáncům jen prospěla.

Videssiánští zvědové, kteří objevili jeho armádu, však žádné známky nemoci nevykazovali. Jeli podél jižního břehu armádu a hledali vhodné místo k jeho překročení. Abivard by si byl přál, aby se mu podařilo celou armádu ukrýt a pak Videssiánce rozdrtil, když budou přímo uprostřed kanálu. Takto mu však nezbylo, než se pokusit rozestavit své muže tak, aby obsadili celou délku kanálu.

„Nemůžeš neustále myslet na všechno,“ uklidňovala ho Roshnani, když si jí ohledně této záležitosti stěžoval.

„Ale já musím,“ odpověděl. „Cítím, jako by mi na ramenou ležela váha celé říše.“ Odmlčel se a zaplácl neodbytného komára. „Teď už začínám chápat, proč se mnou Maniakes ani Genesios nikdy nevyj ednávali, když jsem byl na videssiánské půdě: museli mít pocit, že představují to jediné, co stojí mezi mnou a naprostou zkázou.“ Hořce se zasmál. „Teď už díky Maniakesovi vím, jaké to je.“

Roshnani se také zasmála, ale z jiného důvodu. Ztišila hlas, aby ji mohl slyšet jen Abivard a řekla: „Zajímalo by mě, jak se teď asi cítí Velekrál Sharbaraz. Určitě ještě hůř než ty a dobře mu tak.“

„Nedělám to pro Sharbaraze,“ řekl Abivard. „Dělám to pro Makuran.“ Ale co pomůže Makuranu, pomůže také Velekráli. Abivard neviděl videssiánskou zástavu, zlaté slunce na modrém poli, nikde v západozemí po celou řadu let. Vidět tuto zástavu nad Zemí Tisíce Měst jím otřásl. Hleděl přes kanál na videssiánskou armádu, která se blížila, aby sním změřila síly. První věc, která ho napadla, bylo překvapení nad tím, jak je videssiánská armáda malá. Jestli je tohle všechno, co se Maniakesovi podařilo dát dohromady, pak kráčí těsně na hraně propasti. Jedna porážka, možná dvě a nezbude mu nic.

Maniakes to musí vidět také, ale zřejmě se tím nenechal odradit. Jeho vojáci jeli podél kanálu, podobně jako zvědové den předtím, a hledali místo, kde si vybojují průchod na druhou stranu, aby se mohli pustit do boje s makuranským nepřítelem. Nebylo jich mnoho, ale vypadali jako dobří vojáci. Na příkazy odpovídali rychle a bez zbytečných pohybů. Abivard usoudil, že stejně se zachovají i v boji.

Videssiánci jednou nebo dvakrát předstírali, že se na nějakém místě pokoušejí překročit kanál, ale Abivardovi muži na ně vystřelili mračna šípů a Videssiánci se zase stáhli. Vojáci z městských posádek se teď doslova nadýmali pýchou.

Abivard tomu byl sice rád,

ale pochyboval o tom, že to byla jejich lukostřelba, co Videssiánce zahnilo. Usoudil, že Maniakes se ho pokouší vylákat, aby své muže přesunul na jedno místo, nebo aby objevil skulinku v jejich řadách. Abivard na to odmítal naletět a soustředil své muže kolem brodů, o kterých mu řekli sedláci. Jestli bude chtít Maniakes postupovat, musí tak učinit za Abivardových podmínek.

Při západu slunce se Videssiánci místo útoku rozhodli postavit tábor. Abivarda lákala možnost, že by je mohl v noci přepadnout, ale pak usoudil, že bude lepší zůstat v klidu. Za prvé se domníval, že tentokrát budou videssiánské stráže mnohem opatrnější než minule. Za druhé nechťel riskovat, že se Videssiánci pohnou. Přál si, aby zůstali tam, kde jsou, aby je mohl sevít do kleští mezi svou částí armády a Turanovým zbytkem, který se sem pomalu dral z jihu.

Rozhlédl se na východ a na západ podél kanálu. Kam až jeho oko dohlédlo hořely táborové ohně jeho mužů. To ho povzbudilo: množství pěšáků, které mu na počátku tažení připadalo bez užítu, se nyní při obranném boji ukázalo jako výhoda.

„Pustíme se zítra do boje?“ zeptali se Roshnani a Varaz současně. Hlas jeho ženy zněl ustaraně, jeho syna vzrušeně.

„To záleží na Maniakesovi,“ odpověděl Abivard. „Pokud bude chtít zůstat tam, kde je, nechám ho být — dokud nedorazí druhá polovina mé armády. Pokud se pokusí vynutit si přechod přes kanál, čeká nás bitva.“

„Porazíme ho,“ prohlásil Varaz.

„Porazíme ho?“ zeptala se Roshnani tiše.

„Matko!“ Varazův hlas zněl dotčeně. „Samozřejmě, že ho porazíme! Makuránci porážejí Videssiánce už strašně dlouho a oni nás nikdy neporazili.“

Abivard a Roshnani si vyměnili pobavené pohledy. To, co říkal jejich syn, byla pravda, ale měla mnohem menší cenu, než si myslel. Dnes byla Maniakesova armáda lepší a Abivardova horší, než jak tomu bylo při posledních střetnutích.

„Pokud na nás Maniakes zaútočí, dáme mu co proto,“ slíbil Abivard. „A pokud nezaútočí, dáme mu co proto také. Jenom to bude trvat o něco déle.“

Když se druhý den rozjasnilo natolik, že bylo vidět přes kanál, stráže křikem vzbudily Abivarda, kterého krátce po půlnoci přemohla únava. Se zíváním se vyhrabal ze stanu — jeho oblíbený vůz se na vor nevešel — a vydal se ke břehu kanálu, aby se podíval, proč ho strážníci volají.

V jasném ranním světle stála na druhém břehu videssiánská armáda seřazená v bitevním pořádku, překvapivě tichá a velice nebezpečně vyhlížející. Abivard hleděl na nepřítele a v duchu k němu pocítil obdiv.

Ano, v čele Videssiánců byl sám Maniakes. Abivard rozpoznal nejen císařskou zbroj, ale i muže, který ji nosil.

Maniakesovi se Abivard musel jevit jen jako další Makuránc v kaftanu. Odvrátil se od kanálu a vydal rozkazy.

Zatroubily rohy. Zaduněly bubny. Muži začali o překot vylézat ze stanů a chápat se zbraní.

Abivard přikázal svým lučištníkům, aby se zformovali přímo na břehu kanálu, a začali Videssiánce ostřelovat. Tu i tam padali císařští vojáci v předních řadách z koní, zasažení makuranskými střelami.

Abivard se obával, že videssiánská odpověď si vyžádá v řadách lehce oděných Makuránců větší ztráty. Maniakes však místo aby se pustil do střeleckého souboje s Makuránci vydal rozkazy, které trumpety a píšťaly předaly celé jeho malé armádě. Videssiánci se vydali na východ podél jižního břehu kanálu. Abivardovi vojáci při pohledu na odjíždějící Videssiánce zajásali, možná v domněn, že ujíždějící nepřítel ustupuje. Ale Abivard moc dobře věděl, o co jde.

„Zformovat bojovou linii směrem k východu!“ zavolal a armádní trubači a bubeníci předali jeho rozkaz celé armádě.

Vojáci jeho rozkaz splnili jak nejlépe mohli: ani zdaleka ne tak rychle, jak by Abivard očekával od vycvičených profesionálů, ale ani zdaleka ne tak neuspořádaně, jak by se stalo před několika týdny. Jakmile se zformovali, přikázal Abivard vydat se na pochod za Maniakesem a za sebou nechal jen několik stráží u brodu. Věděl, že se jeho rychlost nemůže

rovnat rychlosti videssiánské jízdy, ale doufal, že pokud si Videssiánci pokusí vynutit přechod přes kanál, dokáže se s nimi střetnout na místě, které si vybere on a ne oni.

Našel takové místo asi o půl farsangu dál na východ od tábora: vyvýšená země za kanálem, který tek l ze severu na jih a vléval se do většího kanálu, který zavlažoval zemi z východu na západ. Tam zformoval jádro svých sil a vyslal dopředu několik mužů, aby zjistili, co se děje dál na východě. Pokud by přinesli zprávu, že některý z jeho oddílů, umístěných podél celé délky kanálu, bojuje s Maniakesovými muži, poslal by jim Abivard další muže na pomoc. Pokud by ovšem nebylo příliš pozdě...

Kanál, za kterým rozestavil své muže, byl tak deset stop široký a stěží víc než po kolena hluboký. Nezastavil by ani

pochodující pěchotu; útočící jízdu stěží lehce zpomalí. Abivardovi pěšáci stáli v bojové formaci na vyvýšeném místě. Někteří si polohlasně stěžovali, že minuli snídani, jiní se chvástali ohledně toho, co s Videssiánci provedou, jakmile jim stanou tváří v tvář.

To nemohlo uškodit a Abivard doufal, že podobné chvástání pozvedne celé armádě morálku. Abivard se stále ještě ve skrytu duše obával, že až stanou proti vojákům, kteří prošli ohněm bitev, začnou prchat jako démoni před Čtveřicí Proroků.

„Toto jsou nástroje, které mi Sharbaraz svěřil,“ zamumlal Abivard, „a já jsem ten, koho bude vinit z toho, pokud se mi zlomí v rukou.“ Ale už teď se mu podařilo dosáhnout toho, že Maniakes nemohl pochodovat přímou cestou na Mashiz, a proto se snad s trochou štěstí už Sharbarazovi lépe dýchá.

Rukou si zastínil oči proti slunci a upřeně se zahleděl na východ. V této pečlivě zavlažované zemi se zpod kopyt koní nezvedala mračna prachu jako na tolika jiných místech, ale přesto bylo vidět jiskření paprsků slunce na kroužkových zbrojích. Skupina Videssiánců se řítila jeho směrem. Maniakesovi vojáci našli brod a vynutili si průchod na druhou stranu.

Abivard začal vydávat rozkazy jako posedlý a připravoval svou armádu na blížící se útok jak nejlépe to šlo.

Maniakesovi jezdci se blížili znepokojivou rychlostí. Abivard pozorně sledoval své muže, aby odhalil první známky začínající paniky.

Videssiánci se za troubení rohů neustále blížili k mělkému kanálu, za kterým čekal Abivard. Po chvíli vjeli do vody a od kopyt koní se rozstříkla sprška vody. Na okamžik to díky slunečním paprskům vypadalo, jako by byli Videssiánci obklopeni duhou. Pak kopyta jejich koní spočinula na suché zemi na druhém břehu kanálu a Videssiánci vyrazili do útoku proti vyvýšenině, na které už čekali Makuránci.

„Pal!“ vykřikl Abivard. Jeho trubačí rozkaz zesílili. Lučištníci sáhli do toulců pro šípy, napjali tětivy a vyslali na blížící se Videssiánce spršku šípů. Zaznělo drnění tětív a zlověstné svištění.

Řada střel zasáhla cíl. Zasažení Videssiánci i koně padali na zem. Mnoho jezdců za nimi nestihlo včas zvládnout koně, zakopli o ležící těla zvířat i lidí a také se zřítili na zem.

Videssiánci však nespolehnali na drtivou údernou sílu obrněných jezdců s kopím, jako to činili Makuránci. Místo toho jejich jízdní lučištníci opětovali palbu na dlouhou vzdálenost. Někteří z Videssiánských oštěpníků přijeli blíž, aby mohli do řad Makuránců vrhnout oštěpy. Pak se otočili a uháněli pryč, aby se co nejrychleji octli mimo dostřel makuránských luků.

Až na přilby a štíty neměli Abivardovi muži žádnou zbroj, která by stála za řeč. Když je zasáhl šíp, zaryl se jim přímo do těla. Jeden muž poblíž Abivarda vykřikl, když ho šíp zasáhl do břicha. Voják klesl na zem a sténal. Muži kolem něj zalapali v hrůze po dechu. Život v městské posádce je nepřipravil na nic podobného.

Ale neutekli. Odtáhli svého zraněného kamaráda z bojové řady a vrátili se na svá místa. Jeden z nich si zasunul do toulce šíp, který makuránského vojáka zasáhl. Pak začal střílet po Videssiáncích a tvářil se klidně, jako by se nic nestalo.

Videssiánští jezdci měli u pasu meče, ale nepřiblížili se na vzdálenost, na kterou by jim byly něco platné. Abivarda naplnila radost. Zahrozil pěsti na Maniakese, který stál těsně mimo dostřel luků. Avtokrat zjistí, že čelit Makuráncům je něco jiného než porážet neuspořádané kubratské barbary. Kam se poděla agresivita a odvaha, se kterou Videssiánci čelili Kubratům? Proti nezkoušeným Abivardovým vojákům se zatím nepřítel moc nepředvedl.

Jednou z Maniakesových chyb, bylo, že se vždycky snažil dosáhnout větších cílů, než jaké zvládl. Pokud nedokáže své muže přinutit, aby se vrhli proti makuránským pěšákům, brzy ho čeká veliké a nepříjemné překvapení, až sem dorazí zbytek Abivardovy armády a odřízne mu ústupovou cestu. Před začátkem bitvy Abivard příliš nedoufal, že by se něco takového podařilo. Teď při pohledu na Videssiánce, zjevně neochotné pustit se do pořádného boje...

Bylo to, jako by Maniakes neměl žádný zvláštní zájem o vítězství v boji. Jako by se jen snažil bitvu udržovat. Když si to Abivard uvědomil, pozvedl hlavu jako liška, která zachytila pach králíka - nebo spíš jako králík, který právě zachytil pach lišky.

Před sebou neviděl nic zvláštního. Videssiánci si s Makuránci vyměňovali salvy šípů. Protože byli mnohem lépe obrnění než jejich nepřítel, způsobovali mu větší ztráty, než sami utrpěli. Ale nezpůsobovali takové ztráty, aby Abivardovy muže přinutili opustit pozice, ani se nesnažili prorazit si cestu makuránskou linií. O co přesně jim tedy jde? Abivard se zahleděl na jih a přemýšlel, zda se Maniakes pustil naoko do boje a mezitím se záloha Videssiánců přepravuje do makuránského týla. Nespatřil ani známky po něčem podobném. Přišli snad Avtokratovi čarodějové s něčím novým ohledně bojové magie? Ani po něčem takovém nebylo stopy: žádné poplašné výkřiky od Abivardových mágů, žádní makuránští vojáci náhle padající mrtví na zem.

Těsně před tím, než se Abivard otočil na sever, uslyšel z toho směru náhlé poplašné výkřiky. Na jeho armádu se odtamtud právě vrhli jezdci nesoucí prapor se zlatým sluncem na modrém poli. Tento Maniakesův oddíl musel překročit velký kanál daleko na východě, dřív než tam dorazili Abivardovi muži. Pak musel nadlouho zmizet z dohledu, ale teď byl zpátky.

„Věděl jsem, že Maniakes má víc mužů než se zdá,“ řekl Abivard sám pro sebe. Zatímco se snažil uvěznit Videssiánce mezi dvěma částmi své armády, oni se snažili provést to samé jemu. Jediný rozdíl byl v tom, že jim se podařilo past sklapnout.

Bitva byla ztracena - s tím se teď nedalo nic dělat. Zbývalo jen pokusit se zachránit, co se dá. „Držte pozice!“ vykřikl na své muže. „Držte pozice! Jestli začnete utíkat, je po vás.“

Výhoda velkého počtu vojáků spočívá vtom, že umožňuje vytvořit zálohy. Abivard poslal všechny muže v záloze na sever, aby se pokusili čelit útočícím Videssiáncům; kdyby chtěl obrátit knové hrozby vojáky, kteří byli obráceni tváří k hlavní části videssiánské armády, bylo by všechno ztraceno ve zmatku a navíc by dal Maniakes nepochybně povel k

útoku z boku.

V tu chvíli jako by odpovídali na Abivardovy myšlenky, zanechali Maniakesovi Videssiánci své hry a vrhli se kupředu. Avtokrat Abivarda zaměstnával, dokud se jeho druhá jednotka nedostala k místu bitvy. Teď však záutočil agresivně a tvrdě, aby prorazil makuranskou bojovou linii.

Videssiánci s tasenými meči vjeli mezi makuranské pěšáky a začali jim uštědřovat mohutné údery ze sedel koní. Abivard pocítil hrdost na své muže, kteří se zachovali mnohem lépe, než se odvažoval doufat. Padali — padali po stovkách — ale nezlomili se. Ze všech sil se snažili Videssiáncům oplácet stejnou mincí, bodali koně i vojáky, stahovali Videssiánce ze sedel a na zemi je doráželi.

Na severu přišel úder zhruba ve stejnou dobu jako na východě. Na severu byl tvrdší, protože tam Makuránci museli rychle doběhnout a nečekali tam seřazení. Přesto tam však Videssiánci nedostali nic zadarmo, jak možná doufali. Nedokázali na žádném místě prorazit makuranskou linii a nemohli se přes Abivardovy muže převalit jako lavina přes horské úbočí.

Abivard vyrazil na sever, aby byl tam, kde je ho nejvíc potřeba. Zoufale si přál, aby s sebou měl pár set mužů z elitní armády ve Vaspurakanu. S nimi by Videssiáncům přichystal opravdu nepříjemné překvapení. Byl by rád dokonce i za Tzikasův regiment. Videssiánský renegát by stěží mohl způsobit, že by věci byly ještě horší.

„Držte pozice na každou cenu!“ řval Abivard. Věděl však, že to je nesplnitelný rozkaz. Makuráncům nezbylo, než pod hrozivým tlakem ustupovat. Ale není ústup jako ústup. Makuránci ustupovali tváří k nepříteli, bránili se a bojovali ze všech sil. Nikdo se neobrátil zády a nezačal v panice prchat.

„Braňte zásobovací vozy!“ přikázal Abivard. „Nepřítel je nesmí získat!“

Tento rozkaz by klasičskou armádu přinutil bojovat ještě usilovněji. V zásobovacích vozech totiž vojáci mívali uloženu veškerou kořist, kterou získali během tažení; pokud by byla kolona ztracena, většina vojáků by přišla o všechnu majetek. Muži z městských posádek však nestrávili léta ukládáním ukořistěných peněz, klenotů a zbraní. Budou bojovat, aby zachránili své zásoby mouky a uzeného masa?

Ukázalo se, že ano. Makuránci používali vozy jako malé pevnosti, bojovali zevnitř a používali postranic vozů jako krytů. Abivard doufal přesně v tohle, ale nevydal podobný příkaz ze strachu, že bude neuposlechnut.

Znovu a znovu se Videssiánci snažili prolomit makuranské pozice, zahnat nepřitele od zásobovacích vozů a pobít ho na útěku, nebo ho zahnat do velkého kanálu, kde by se většina vojáků utopila.

Makuránci však nic takového nepřipustili. Boj zuřil po celé odpoledne. Abivard zlomil kopí a nezbylo mu, než tlouct Videssiánce zbytkem ratiště. Navzdory šupinovému brnění utřil jeho válečný kůň několik ran. Abivard měl mnohem větší důvod bojovat o zásobovací vozy než jeho vojáci: v jednom z nich byla jeho žena a děti.

Maniakes stáhl své muže z boje zhruba hodinu

před západem slunce. Nejprve si Abivard myslel, že se Videssiánci jen chystají k druhému náporu, ale Avtokrat je nevyslal znovu kupředu. Místo toho odjel i se svými muži za zpěvu triumfální hymny k Phosovi, směrem k nejbližšímu městu.

Abivard přikázal svým trubačům, aby zatroubili signál k pronásledování. S uspokojením sledoval, jak se řada Videssiánců poplašeně otáčí. Ale navzdory odvážnému troubení rohů nebyl schopen Maniakesovu armádu pronásledovat a moc dobře to věděl. Nepřítelé na koních byli rychlejší než jeho pěšáci a navíc Makuránci utrpěli těžké ztráty. Začal objíždět své muže, aby zjistil, jaké škody dnes jeho armáda utrpěla.

Uviděl vojáka sedícího na zemi a opírajícího se o kolo vozu, zatímco mu jeho druh sešival sečnou ránu na rameni. Když uviděl Abivarda, přikývnul mu na uvítanou. „Musíte být opravdu drsný generál, pane, když jste ty parchanty dokázal tolikrát porazit. Docela umíte bojovat.“ Chraplavě se zasmál.

„Vy také umíte bojovat,“ odpověděl Abivard. Přestože poražení, mohli být Makuránci právem hrdí na svůj dnešní výkon. Abivard to věděl, ale věděl také, že Velekrál Sharbaraz se na to bude dívat jinak. Sharbaraz udělal vše pro to, aby vítězství proti Videssiáncům naprosto znemožnil, a teď trval na tom, že nic menšího ho neuspokojí. A pokud vítězství nebude dosaženo, nemusel dávat vinu sám sobě - na to má přece Abivarda.

Unavení vojáci začali zapalovat ohně a shánět si večeři. Abivard si vzal svůj příděl sestávající z kusu tvrdého chleba a páru cibulí a začal obcházet táborové ohně, povídat si se svými muži a chválit je za to, že neustoupili.

„Je velká škoda, pane, že naše léčka nefungovala lépe,“ řekl jeden z válečníků a nepřítomně si prsty ohmatával jizvu se zaschlou krví, která se mu táhla od ucha skoro až ke koutku úst. „Zkrátka nás porazili.“

„Možná příště porazíme my je,“ prohlásil jiný válečník. Vytáhl od opasku dýku. „Vyměním kus svého hovězího za jednu z vašich cibulí.“

„To beru,“ řekl Abivard, podal vojákovi cibuli a vzal si od něj štědrou porci masa. Začal žvýkat a uvědomil si, že voják má dost možná pravdu. Pokud jeho armáda dostane další příležitost postavit se Videssiáncům, možná je porazí. Ale získat tu příležitost bude velmi těžké. Jednou už se jim sice podařilo Maniakese dohnat, ale svedou to i podruhé? Pokud člověk všechno vsadí na jeden vrh kostek a nepadnou samé šestky, co dál?

Neznal odpověď na tuto otázku, alespoň ne ve větším měřítku a ne se silami, které měl k dispozici. V menším měřítku nezbývalo, než udržovat své muže v dobré náladě a přesvědčovat je, že příště zvítězí, aby se těšili na další boj. Většina mužů, se kterými hovořil, nebyla nijak pokleslá na duchu. Převážně vlastně vypadali šťastněji než Abivard sám.

Když se Abivard dostal zpátky ke svému stanu, čekal, že tam už všichni budou spát. Podle měsíce poznal, že už je hodně po půlnoci. Vzduchem se neslo chrápaní unavených vojáků a sténám raněných. Za kruhem táborových ohňů znělo cvrkání cvrčků. Všude létala hejna moskytů.

Abivarda trochu překvapilo, když spatřil Pashanga u ohně před stanem a ještě víc ho překvapilo, když po chvíli vystrčila ze stanu hlavu Roshnani. A když se vzápětí objevila i hlava Varaze, bylo Abivardovo překvapení úplné.

„Zlobím se na tebe, tati,“ prohlásil jeho nejstarší syn. „Chtěl jsem bojovat s Videssiánci, ale máma mi to nedovolila — prý jsi říkal, že jsem moc malý. Mohl jsem po nich střílet z luku.“

„Ano, to jsi mohl,“ přisvědčil Abivard vážně. „Ale i oni by tě mohli zasáhnout, a co bys dělal, kdyby došlo na boj zblízka? Učíš se sice šermovat, ale zatím toho neznáš dost, aby ses ubránil dospělému muži.“ „Já myslím, že ano,“ prohlásil Varaz. „Když jsem byl v tvém věku, myslel jsem si to samé,“ řekl mu Abivard. „Ale mýlil jsem se stejně, jako teď ty.“

„Já se nemýlím,“ prohlásil Varaz.

Abivard si povzdechl. „To samé jsem říkal svému otci a nijak mi to nepomohlo a nepomůže to ani tobě. Když se ohlédnou zpátky, vím, že měl pravdu. Chlapec se nemůže postavit dospělému muži. Tvůj čas ještě přijde — as boží pomocí se jednoho krásného dne budeš starat o to, aby se tvůj vlastní syn nepouštěl do bojů, na které není připraven.“

Varaz vypadal nepřesvědčen. Bude trvat ještě dlouho, než mu zmužní hlas. Na jeho tvářích bylo jen lehké chmýří. Bylo těžké od něj očekávat, že bude uvažovat o dnech, kdy bude sám otcem. Abivard to věděl, ale přesto dával přednost si se synem o všem logicky pohovořit, protože své děti nikdy nevedl ke slepé poslušnosti.

Všechno však má svůj čas a místo. „O tom si můžete promluvit zítra,“ přerušila jejich debatu Roshnani. „Dostaneš stejnou odpověď, Varazi, protože jinou ti tví rodiče dát nemohou, ale dostaneš ji až poté, co si tvůj otec trochu odpočine.“

Abivard na to předtím nemyslel, ale teď si uvědomil, jak moc je unavený. „Jestli vy dva nechcete mít na šatech otisky mých bot, uhněte mi z cesty, protože jdu spát,“ řekl.

Zanedlouho už ležel na pokrývce pod moskytiérou. Ale bez ohledu na to, jak moc jeho tělo toužilo po spánku, spánek nepřicházel. Znovu a znovu vybojoval dnešní bitvu, nejprve v duchu, a pak ji tiše popisoval své první ženě.

„Udělal jsi, co jsi mohl,“ ujist'ovala ho Roshnani. „Měl jsem si uvědomit, že i Maniakes rozdělil svou armádu,“ řekl.

„Připadala mi nějaká malá, ale nevěděl jsem, kolik mužů s sebou doopravdy má, a tak —“

„Nikdo nezná všechno a každý dělá chyby,“ řekla Roshnani. „Tentokrát měli zkrátka Videssiánci větší štěstí.“

Vše, co řekla, byla pravda a její slova byla v dokonalém souladu s Abivardovými vlastními myšlenkami. Nějak to však nepomáhalo. „Velekrál, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, mi svěřil armádu, abych —“

„Aby ses nechal zabít, nebo přinejlepším porazit,“ přerušila ho Roshnani tiše, ale z hlasu jí odkapával jed.

Abivarda napadlo to samé. „Abych bránil říši,“ pokračoval však, jako by nic neřekla. „Pokud to nedokážu, vše ostatní, co udělám, ať už to bude jakkoli povedené, bude zcela lhostejné. Každý voják řekne to samé. Stejně tak i Sharbaraz.“

Roshnani se zavrtěla, ale nepromluvila. „Armáda drží pohromadě,“ řekla po chvíli. „Budeš mít možnost Videssiáncům odplatit.“

„To je otázka,“ řekl Abivard. Roshnani na něj tázavě pohlédla. Vysvětlil jí to: „Záleží na tom, co učiní Sharbaraz, až uslyší, že jsme dnes prohráli.“

„Ano,“ řekla Roshnani. S těmito neradostnými úvahami oba usnuli.

Když Abivard následujícího rána vylezl z vozu, město Er—Khedur, ležící severovýchodně od místa bitvy, hořelo.

Abivard sevřel ústa do tenké, hořké čárky. Pokud jeho armáda nedokázala udržet Videssiánce v šachu, jak by to mohl zvládnout zbytek vojenské posádky města?

Neuvědomil si, že položil tuto otázku nahlas, dokud na ni Pashang neodpověděl: „Měli hradbu, kterou mohli bránit, pane.“

To ovšem v boji proti Videssiáncům nemuselo být nic platné. Když přišlo na obléhání, byli Videssiánci praví mistři svého řemesla. Hradba nehradba, hrstka napůl vycvičených vojáků nemohla stačit na to, aby jim mohla zabránit ve vstupu do města.

Abivarda napadlo, že se pokusí císařské chytit uvnitř dobytého města. Nakonec se váhavě rozhodl jinak. Videssiánci mu včera uštědřili těžký úder; chtěl své vojáky nejprve důkladně vycvičit, než je znovu vyšle do boje. Navíc pochyboval, že by se Videssiánci nechali chytit do pastí uvnitř města. Neměli důvod zůstat v Er—Kheduru a bránit ho; mohli ustoupit a zaútočit na nějaké další město.

V žádném z měst nemuseli Videssiánci zůstat, aby

ho bránili. Jejich hlavním cílem bylo napáchat tolik škody, kolik jen půjde. To jim dávalo víc svobody pohybu než měl Abivard, když dobýval videssiánské západozemí. Ten se totiž snažil zachovat zemi pokud možno netknutou a ničil města, jen pokud neměl na výběr. Maniakes podobná omezení neměl.

A jak si v těchto dnech vedly západní země? Pokud Abivard věděl, zůstávaly v rukou Velekrále. Ale Maniakes ovládající moře se nemusel nejprve snažit o jejich osvobození, než napadne Makuran. Obě válčící strany teď měly své síly hluboko na území toho druhého. Abivarda napadlo, zda se to už někdy v historii válečnictví stalo. Neznal žádné hrdinské písně, které by naznačovaly, že ano. Zdálo se, že on a Maniakes jsou průkopníky nového stylu boje a průkopnictví není nijak pohodlná zábava, jak Abivard zjistil, když se rozhodl, že své první ženě bude dávat mnohem víc svobody, než je zvykem.

Jestliže nemůže vyrazit za Maniakesem, co mu zbývá? Napadlo ho vyslat posily na jih přes kanál, aby zjistil, jak daleko je Turan se zbytkem armády. S celou armádou by zvládl víc věcí než se svou poničenou částí.

Zvědové se vrátili pozdě odpoledne se zprávou, že našli Turanův oddíl. Abivard jim poděkoval, a pak poodešel z dohledu svých mužů a několikrát vztekle kopnul do hlíny. Byl tak blízko úspěchu při snaze chytit Maniakese mezi dvě poloviny makuranských sil. Připadalo mu nespravedlivé, že se místo toho podařilo Videssiáncům chytit do pastí jeho. Rozestavil stráže do vzdálenosti jednoho farsangu od tábora, aby zajistil, že ho Maniakes nezastihne nepřipraveného. Pociťoval teď k videssiánskému Avtokratovi mnohem větší respekt než v době, kdy makuranská armáda drtila

Videssiánce v západozemí den co den.

Když to řekl před Roshnani, ta pozdvihla obočí a opáčila: „Úžasné, co dokáže jedna porážka.“ Abivard otevřel ústa, ale

pak je zavřel, protože ho nenapadla žádná vhodná odpověď.

Turanova polovina armády dorazila ke kanálu

o den a půl později. Poté, co její velitel překročil kanál a políbil Abivarda na tvář, řekl: „Pane, škoda, že jste nemohl počkat, než jste se pustil do boje.“

„Teď, když o tom mluvíš, opravdu je to škoda,“ odpověděl Abivard. „Bohužel ne vždycky máme na výběr.“

„Je to tak,“ připustil Turan. Rozhlédl se, aby zjistil, v jakém stavu se nachází Abivardova část armády. „Ehm - pane, co budeme dělat teď?“

„To je dobrá otázka,“ řekl Abivard upřímně, a pak se odmlčel, jako by nechtěl odpovědět. Turanův výraz byl velice komický, nebo by byl, pokud by se armáda nenacházela v tak smutném stavu. Abivard pochopil, že na rozdíl od konverzace se svou ženou, bude svému zástupci muset odpovědět. „Tak či onak, musíme vyhnat Maniakese ze Země Tisíce Měst, než nás rozseká na kusy,“ řekl nakonec.

„Vždyť jsme to právě zkusili,“ odpověděl Turan. „Nefungovalo to tak, jak jsme doufali.“

„Řekl jsem tak či onak,“ sdělil mu Abivard. „Je tu něco, co jsme ještě v plném měřítku nezkusili, protože jako lék je to skoro horší než nákaza invaze.“

„Co je to?“ zeptal se Turan. Abivard znovu neodpověděl a čekal, až si to jeho zástupce domyslí sám. Po chvíli to Turanovi skutečně došlo. „Chcete zaplavit celou pláň,“ řekl a luskl prsty.

„Ne, já to nechci,“ opáčil Abivard. „Ale bude-li to jediný způsob, jak se zbavit Maniakese, udělám to.“ Hořce se zasmál. „A pokud to udělám, polovina zdejších měst přede mnou zavře brány, protože mě budou považovat za větší hrozbu než Maniakese.“

„Jsou to naši poddaní,“ prohlásil Turan.

„Ano a pokud je doženeme příliš daleko, budou to naši vzbouření poddaní,“ řekl Abivard. „Když Videssosu vládl Genesios, vypukla proti němu nová vzpoura každý měsíc, nebo to tak aspoň vypadalo. To samé se může stát nám.“

Turan neodpověděl. Abivard se z něj chtěl pokusit nějakou odpověď vypáčit, ale pak si to rozmyslel. Turana totiž nejspíš napadlo, že vzpouru by klidně mohl vést sám Abivard. A pokud by něco takového Turan řekl, musel by na to Abivard reagovat. Kdyby nechal nějakou podobnou Turanovu poznámku bez odpovědi, mohl by být v důsledku obviněn ze zrádného spiknutí, pokud by Turan donášel Sharbarazovi. A kdyby Abivard Turana potrestal, přišel by o schopného důstojníka.

A proto, aby předešel jakékoli odpovědi z Turanovy strany, Abivard změnil předmět hovoru: „Udrželi si tvoji muži bojového ducha?“

„Ano, až do chvíle, než dorazili sem a spatřili mrtvá těla, která už na slunci začínají páchnout,“ řekl Turan. „Udrželi si bojového ducha, dokud nespatri raněné a nemocné. Jsou to vojáci z posádek. Většina z nich nikdy neviděla bojiště po skončené bitvě - zvláště pak po bitvě prohrané. Ale vaši muži to, jak se zdá, snášejí velice dobře.“

„To díky Bohu ano,“ řekl Abivard. „Kdybychom my porazili Videssiánce, rozběhli by se na všechny strany a zastavili by se až v hlavním městě Videssos. Báť jsem se, že moji vlastní, mnohem hůř vycvičení vojáci, se tváří v tvář porážce zachovají stejně, ale nestalo se a já jsem na ně hrdý.“

„To chápu, protože kdyby se rozutekli, stálo by vás to nejspíš krk,“ řekl Turan uvažlivě. „Ale takto můžete vybojovat další bitvu a vojáci jsou na ni připraveni. I mé polovině armády se zvedne morálka, až to uvidí.“

„Ano, jsou připraveni znovu bojovat,“ přisvědčil Abivard. „Také mě to překvapuje, víc než cokoli jiného.“ Mávnul k severovýchodu, ve směru, kterým odešla Maniaksova armáda. „Otázkou zůstává, zda dokážeme Videssiánce chytit a přinutit je znovu k bitvě. Tak trochu o tom pochybuji, a proto jsem začal uvažovat o zaplavení celé země mezi Tutubem a Tibem.“

„Chápu vaše důvody, pane,“ řekl Turan. „Ale zaplavení země mi připadá jako zoufalý čin. A většině městských guvernérů to bude připadat stejně. Pokud se rozzlobí -“ odmlčel se. O tomhle už se bavili.

Abivard však nevěděl, co jiného by měl dělat. V tu chvíli však jeho úvahy přerušil zvěd, který dorazil do tábora a vykřikl: „Pane, ze severu se blíží jezdcí!“

Možná Maniaksovi nestačí, že porazil jen jednu část makuranské armády. Možná se vrací, aby se pokusil porazit i druhou polovinu. Takové myšlenky proběhly Abivardovi myslí v několika málo vteřinách před tím, než se otočil k trubačům a vykřikl rozkazy: „Zatrubte na poplach!“

Zazněla bojová výzva. Muži se chápali zbraní a spěchali na svá místa. Vše probíhalo mnohem rychleji než by se Abivard odvažil doufat ještě před několika málo týdny. Pokud se vrací Maniakese, aby dokončil svou práci, čeká ho vřelé přijetí. Abivarda potěšilo, když viděl, jak dobře se Turanovi vojáci začlenili po bok jeho vlastním mužům, kteří už byli zocelení žarem bitvy. Dřívější velitel eskorty zjevně nemarnil čas a během cesty sem své muže řádně vycvičil.

„Sharbaraz!“ vydralo se z hrdel makuranských vojáků, když se cizí jezdci přiblížili. Někteří muži také křičeli „Abivard!“ za což jim byl jejich velitel vděčný.

A pak se jim naskytl lepší pohled na blížící se armádu. Z mnoha hrdel se vydral úlevný povzdech, protože jezdci se blížili pod praporem, na kterém byl vyobrazen makuranský rudý lev. Jezdci také křičeli Sharbarazovo jméno a někteří z nich volali jméno svého velitele: „Tzikas!“

VI.

Jednou z věcí, které Abivarda učil jeho otec Godarz bylo, že je chyba žádat Boha o něco, co si ve skutečnosti příliš nepřejeme, protože se to pravděpodobně splní. Abivard na tento princip pozapomněl, a teď za to platil.

Pohled na Turanovu tvář a její výraz mu ukázal, jak se asi tváří i on sám. „Máme je uvítat, pane, nebo na ně zaútočíme?“ zeptal se jeho zástupce.

„Dobrá otázka.“ Abivard zavrtěl hlavou a přemáhal pokušení, aby dal povel k útoku. „Obávám se, že na ně nemůžeme

zaútočit. Přivítáme je. Je to zvláštní, ale Tzikas zřejmě neví, že vím o dopisu, který poslal Sharbarazovi.“

Každopádně pokud to videssiánský odpadlík věděl, nedával to najevo. Jel v čele svých jezdců a projel řadami pěšáků - kteří se před ním rozestupovali, aby mu uvolnili cestu — přímo k Abivardovi. Když k němu dojel, sesedl a poklekl na jedno koleno, což bylo podle videssiánských měřítek jen o stupínek níž než hold vymezený pouze pro Avtokrata.

„Pane, jsem tu, abych vám pomohl,“ prohlásil makuransky.

Abivard mu odpověděl ve videssiánštině: „Vstaňte, vznešený pane. Kolik mužů jste s sebou přivedl?“ Pohlédl na Tzikasovy muže. „Odhadoval bych to na necelé tři tisíce.“

„Přesně tak, pane,“ odpověděl Tzikas, který tvrdošíjně lpěl na jazyku země, která ho adoptovala. „Odhadl jste naše síly s příznačnou jasnozřivostí.“

„Příliš mi lichotíte,“ řekl Abivard znovu videssiánsky; nebyl ochoten uznat Tzikase za krajana. Pak se rozhodl, že ukáže tesáky. „Jen bych si přál, abyste byl ke mně stejně velkorysý, když jste o mně napsal Velekráli Sharbarazovi, necht' vládne mnoho let a jeho říše vzroste.“

Makuránek, pokud by byl takto přistižen, by dal najevo buď hněv nebo hanbu. Tzikas prokázal, že je cizincem, protože jen přikývl a řekl: „Aha, takže jste to zjistil. Napadlo mě, že se to asi dozvíte.“

Abivard nevěděl, co si z toho má odnést. Znělo to jako jakýsi pokřivený kompliment. Ale ať už to Tzikas myslel jakkoliv, Abivardovi se to nelíbilo. „Ano, zjistil jsem to,“ zavrčel. „Málem mě to stálo hlavu. Proč bych vás neměl nechat spoutat a předat Maniakesovi jako dar?“

„To byste mohl.“ Tzikas i nadále mluvil makuransky a dokonce bez cizího přízvuku, který Abivard, hovořící videssiánsky, nepochybně měl. Místo výbuchu hněvu či melodramatických slz však zněl Tzikasův hlas chladně, odtazitě, vypočítavě, téměř pobaveně. „To byste mohl - pokud byste ovšem chtěl vystavit říši nebezpečí, přesněji řečeno ještě většímu nebezpečí, než v jakém se teď nachází.“

Abivard měl sto chutí ho udeřit, dostat se za tu chladnou masku, kterou nosil, aby pronikl až k člověku uvnitř... pokud ovšem uvnitř byl člověk. Ale Tzikas jako jezdec ovládající nepokojného koně věděl, kdy šlehnout bičem, aby ho přiměl rozběhnout se v žádaném směru. Abivard to odmítal uznat, a proto řekl.

„Proč by to, že vás baví velení, mělo mít vliv na morálku vašich vojáků? Jste sice dobrý generál, ale nikdo není nepostradatelný.“

„To je naprostá pravda,“ odpověděl Tzikas klidně. „Ale jsem velmi dobrý ve vybírání vojáků do své jednotky a kromě toho jsem naprostý génius, když přijde na vybírání důstojníků sloužících pode mnou.“

Abivard se za svého pobytu v císařství naučil chápat videssiánský způsob jemného slovíčkaření. „Možná máte šťastnou ruku ve výběru těch, kteří slouží pod vámi, vznešený pane, ale moc se vám nedaří při výběru těch, pod kterými sloužíte vy sám,“ řekl proto. „Nejprve jste zradil Maniakese a teď mě. Musí být velmi nepříjemné nacházet se mezi dvěma stranami, které vás obě nenávidí.“

Tzikas sebou trhnul; Abivardova slova zjevně zasáhla cíl. „Můžete mě urážet, můžete mnou opovrhovat, ale budete se mnou spolupracovat na vyhnání Maniakese ze Země Tisíce Měst?“ bylo jediné, co řekl.

„Zajímavá volba, že ano?“ řekl Abivard v naději, že Tzikase ještě víc pošouchne. Tzikas však jen klidně stál a čekal, co dalšího ještě Abivard řekne - což Abivarda přinutilo uvažovat, jak se má zachovat. „Pořád si myslím, že bych měl zkusit štěstí a zjistit, jak si váš oddíl povede bez vás.“

„Ano, vím, že byste to udělal rád,“ řekl odpadlík. „Naučil jsem se všechno, co znám - všechno.“

Abivardovi neunikla hrozba v generálově hlase. Tzikas nejlépe věděl, jak měnit strany v ten nejlepší — nebo v ten nejhorší možný — moment. Přejdou snad vojáci, kterým Tzikas velí, k Maniakesovi, pokud mu Abivard předá Tzikase? Nebo jen odmítnou bojovat pro Abivarda? Možná by také neudělali nic a začali bez námitek poslouchat nového velitele.

To všechno byly zajímavé otázky. Abivard si vzápětí položil ještě zajímavější otázku: Mohu si dovolit zjišťovat odpovědi?

Váhavě usoudil, že nikoliv. Zoufale potřeboval jízdu a Tzikas za předpokladu, že zůstane věrný, byl chytrý generál sršící nápady. Problém byl v tom, že bude generálem sršícím nápady i pokud věrný nebude a o to byl nebezpečnější. Abivard poznal, že nemá smysl se tím zatěžovat. Až budoucnost ukáže, co z ní vzejde.

Abivard s nechutí ke každému slovu řekl: „Ponechám vám vaše postavení za předpokladu, že mne budete poslouchat jako lovecký pes. Rozumíte, vznešený pane? Nemusím vás předávat Avtokratovi, abych se vás zbavil. Stačí jediné neuposlechnutí a je z vás mrtvola.“

„Rozumím, pane, a přísahám při Bohu, že uposlechnu každý váš rozkaz.“ Tzikas učinil levou rukou gesto vzývající Čtveřici Proroků. Nejspíš tím chtěl Abivarda ujistit o své loajalitě. Místo toho však dosáhl přesného opaku. Abivard byl teď vůči němu ještě podezřívavější. Pochyboval o Tzikasově konverzi na makuranské náboženství, stejně jako pochyboval ovšem ostatním ohledně jeho osoby.

Potřeboval však jezdce, kterým Tzikas velel a možná se mu budou hodit i veškeré vazby, které Tzikasovi zůstaly na Maniakesovu armádu. Zrada je dvousečná a Tzikas stále ještě nenáviděl Maniakese za to, že je Avtokratem namísto někoho, kdo by si to zaslouhoval víc - jako například takový Tzikas.

Abivard se nevesele usmál. „Co vás pobavilo, pane?“ otázal se Tzikas, samo vtělení upřímného zájmu.

„Přinejmenším jedna osoba je před vašimi machinacemi v bezpečí,“ řekl Abivard. Tzikas v tiché otázce pozvedl obočí. Abivard mu to se zlomyslným úšklebkem vysvětlil: „Můžete toužit po mém postavení a můžete toužit po Maniakesově postavení, ale Velekrál Sharbaraz, necht' vládne mnoho let a jeho říše vzroste, je mimo váš dosah.“

„To rozhodně,“ řekl Tzikas. „Myšlenka, že bych svrhl jeho, mě nikdy ani nenapadla.“ Podle způsobu, jakým to řekl, a podle jeho činů to samé zjevně neplatilo ohledně Abivarda nebo Maniakese.

Abivard zachmuřeně sledoval, jak v dálí hoří další z Tisíce Měst. „Tohle je šílené,“ prohlásil. „Když jsme dobývali

videssiánská města, snažili jsme se je zachovat pokud možno neporušená, aby jejich obyvatelé mohli platit Velekráli daně. Vypálené město vám žádné daně platit nebude.“

„Když jsme byli ve Videssosu, byli jsme tam jako dobyvatelé,“ řekl Turan. „Ale Maniakes se nesnaží nic dobývat. Chce dosáhnout pomsty, a proto bojuje tak, jak bojuje.“

„Dobře řečeno,“ řekl Abivard. „Takhle jsem nad tím nepřemýšlel, ale samozřejmě máš pravdu. Jak ho zastavíme?“

„Porazit ho a zahnat ho pryč,“ odpověděl jeho zástupce. „Žádný jiný způsob mě nenapadá.“

To se snadno řeklo, ale hůř udělalo. Maniakes se nenamáhal nechávat ve městech, která dobyl, posádky. Jen je vypálil a pohnul se dál. Tím pádem udržoval svou armádu celistvou a nedrobil ji do menších oddílů, které by mohl Abivard po jednom porazit.

Protože Videssiánci byli všichni na koních, pohybovali se mezi Tutubem a Tíbem rychleji než Abivard, jehož armáda byla stále z větší části tvořena pěchotou. Nejen to, zdálo se, že se pohybuje rychleji než Abivardův rozkaz otevřít kanály a zaplavit celé území. Když už někde došlo k záplavě, byla jen menšího rozsahu, Maniakese příliš nezpomalila a jeho ženisté se s ní dokázali snadno vypořádat.

Abivard, který narazil na obyvatele města Nashvar, kteří se ze všech sil snažili opravit poničený kanál, na to hněvivě poukázal městskému guvernérovi, obtloustlému mužíkovi jménem Beroshesh. „Cožpak mám nechat své lidi hladovět?“ kvílel guvernér a rozhodl ruce. Podle přízvuku bylo poznat, že pochází odsud a že není pravý Makuránc z náhorní plošiny na západě.

„To raději necháte trpět celou Zemi Tisíce Měst, protože neděláte všechno proto, abychom vyhnali nepřitele?“ opáčil Abivard.

Beroshesh našpulil spodní ret podobně jako Abivardovy děti, když je plísnil. „Dělám toho stejně jako moji sousedé, to nemůžete popřít, pane. Proč karáte zrovna mě — kde je v tom nějaká spravedlnost?“

„Kde je spravedlnost v tom, že odmítáte obětovat vše, co je třeba, pro dobro říše?“ odpověděl Abivard. „Kde je spravedlnost v tom, že odmítáte uposlechnout mé rozkazy?“

„A kde je spravedlnost v tom, že nám přikazujete, abychom si tolik uškodili?“ odsekl Beroshesh, odhodlaný neustoupit. „Pokud byste přinutil všechny mé kolegy guvernéry, aby vás uposlechli do stejného stupně, byla by to jiná záležitost. Pak bychom si všichni uškodili stejně a rovnocenně. Ale vy mě žádáte, abych vše převzal na svá bedra, protože ostatní městští guvernéři jsou líní a zbabělí a nezatopí svá území, pokud nad nimi nebudete stát s bičem.“

„Zajímalo by mě, co by řekli oni o vás,“ poznamenal Abivard suše. Berosheshovi, který byl zjevně přesvědčen, že je samotným vtělením odvahy a ctnosti, se na tváři objevil výraz, který by lépe slušel tváři nevěsty, jejíž panenství bylo zpochybněno. Abivard měl sto chutí se rozesmát. „To nic. S tím si nelamte hlavu.“

Ale Beroshesh se s tím lámal hlavu a také to Abivardovi řekl. Ten ho po chvíli přestal poslouchat. Přál si, aby vládl magií, která by přiměla všechny městské guvernéry v Zemi Tisíce Měst uposlechnout jeho příkazu. Kdyby však taková magie existovala, Velekrálové už by ji stovky let používali a vzpoury proti nim by byly mnohem řidší.

Pak ho napadlo něco jiného. Narovnal se na židli a dlouze upil z poháru s datlovým vínem, který před něj postavila služebná. Nápoj byl sice přeslazený jako vždy, ale Abivard si toho stěžil povšiml. Položil pohár a ukázal na Berosheshu prstem, a ten se po chvíli odmlčel. Tiše, zamyšleně se ho zeptal: „Povězte mi, mají vaši mágové co do činění s kanály?“

„Moji ne,“ odpověděl městský guvernér zamítavě. „Moji mágové, pane, jsou jako vy,“ pokračoval Beroshesh. „Jsou to Makuránci, kteří neznají způsoby naší země. Někteří z městských čarodějů však tu a tam opravují břehy. Čaroděj občas zvládne v jediném okamžiku to, co dělníkům trvá celé dny. A občas také ne. Proč se ptáte?“

„Protože mě napadlo, jestli —“ začal Abivard.

Beroshesh zvedl pravou ruku dlaní k němu. Možná se choval pompézně, ale nebyl hloupý. „Chcete se pokusit pomoci magie otevřít všechny kanály najednou. Opravte mě, jestli se mýlím, pane.“

„Nemýlíte se,“ odpověděl Abivard. „Shromáždil jsem čaroděje z několika zdejších měst, kteří znají vodu a bláto a vědí, co s nimi...“ jeho hlas se vytratil. Vědět, co člověk chce a dosáhnout toho, byly dvě odlišné věci.

Beroshesh vypadal zamyšleně. „Nevím, jestli lze něco takového vůbec provést. Mám se pokusit to zjistit, pane?“

„Rozhodně ano,“ řekl mu Abivard. „Máme-li k dispozici zbraň proti Videssiáncům, musíme se dozvědět, zda ji lze použít.“

„Podívám se na to,“ řekl Beroshesh.

„Já také,“ ujistil ho Abivard. Podobný tón slyšel v hlasu zdejších funkcionářů už dřív a to vždy v případě, kdy neměli v úmyslu svůj slib dodržet. „Promluvím si se zdejšími mágy. Vy sem pozvěte čaroděje z okolních měst. Raději se moc nešířte o tom, proč, aby to zvědové neřekli Maniakesovi. Ten by mohl zmařit naše plány.“

„Chápu, pane,“ řekl Beroshesh spikleneckým šepotem. Nervózně se rozhlédl kolem sebe. „Dokonce i podlahy tady mají uši.“

Vzhledem k tomu, kolik minulosti města leželo člověku pod nohama, to mohla být doslovná pravda. Abivard přemýšlel, zda ty mrtvé uši kdy slyšely o plánu, jako je ten jeho. Pak se zamyslel, zda něco podobného napadlo i Maniakese, což by bylo mnohem důležitější. Avtokratovi se podařilo překvapit Makuránce i Abivarda. Teď mu Abivard s trochou štěstí překvapení oplátí.

Abivard dosud nikdy nebyl v místnosti s půl tuctem mágů najednou. Zjistil, že ho to znervózňuje. Ve světě síly, svalů a oceli byl mužem, se kterým je třeba počítat. Ve světě magie však byl jen náhodným návštěvníkem a měl ještě menší možnost kontrolovat události než ten poslední pěšák v jeho armádě.

Ale i tak ho čarodějové považovali za velmi důležitého. Když vstoupil, všichni vyskočili a hluboce se mu poklonili.

„Posloužíme vám, pane,“ řekli sborově.

„Všichni sloužíme Velekráli, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste,“ odpověděl Abivard. Mávnul ke dveřím a služebné dovnitř přinesly hory jídla a zásoby vína. „Jezte. Pijte. Občerstvěte se.“ Mágové neváhali a vrhli se na

podnosy jídla a džbány s pitím.

Pak se mu jeden po druhém, někteří s plnými ústy, představili. Falasham byl tlustý a veselý. Glathpilesh byl skoro stejně tlustý, ale vypadal, jako by nenáviděl svět i všechny jeho obyvatele. Mefyesh měl tu nejzářivější pleš, jakou kdy Abivard viděl. Jeho bratr Yeshmef byl také skoro plešatý a plnovous měl zapletený do copů svázaných žlutými stužkami, takže trochu připomínal pampelišku. Utpanisht byl nejstarší ze všech čarodějů a všichni ostatní mu projevovali úctu. Jeho vnuk Kidinnu byl v rozpuku mládí.

„Proč jste nás povolal, pane,“ dožadoval se Glathpilesh od Abivarda hlasem, který napovídal, že má lepší věci na práci.

„Cožpak není jasné, že kvůli magii?“ opáčil Abivard.

„To jistě ano, ale proč plýtvat časem?“ odsekl čaroděj. „Magie je těžká práce. Mluvit je vždycky jednodušší.“

„Poslouchat je ještě jednodušší,“ řekl Falasham dobrosrdečně.

„Víte, že Videssiánci napadli Zemi Tisíce Měst,“ řekl Abivard. „Určitě také víte, že porazili armádu, které velím. Chci je zahnat.“

„Bojová magie,“ řekl Glathpilesh kysele. „Chce po nás bojovou magii, abychom Videssiánce zahnali. To tedy opravdu nežadá mnoho.“ Zasmál se, aby ukázal, co přesně si o domnělém Abivardově přání myslí.

„Co kdybychom ho nechali, ať nám řekne, o co mu jde?“ usadil ho Utpanisht skřipavým hlasem. Glathpilesh po něm blýskl pohledem, ale podřídil se.

„Nechci bojovou magii,“ řekl Abivard a vděčně Utpanishtovi pokývnul. „Nechci kouzla, která by byla omezena vášněmi a emocemi zúčastněných.“ Zasmál se. „Ale přece vám nebudu vysvětlovat, co sami moc dobře víte. Místo toho vám vysvětlím, co po vás chci.“ Pak jim podrobně popsal, o čem jde.

Když domluvil, všichni mágové chvíli mlčeli. Pak se usmál Falasham. „Toto tedy rozhodně není člověk s malými myšlenkami, ať už o něm říká kdo chce co chce,“ prohlásil.

„Dokážete to provést?“ zeptal se Abivard. „Nebylo by to jednoduché,“ zavrčel Glathpilesh. Abivardovy naděje vzrostly. Pokud tento špatně naladěný mág celý nápad neodmítl jako nemožný, možná bude realizace dokonce snadná. „Takovou magii nikdy nikdo nezkoušel, takže není jisté, zda něco takového vůbec lze provést,“ řekl potom Yeshmef. Ostatní mágové souhlasně přikýkli. Čarodějové jsou konzervativní lidé, kteří se odvolávají na precedens snad ještě víc než kněží.

Ale Utpanisht, u kterého by člověk čekal, že bude nejkonzervativnější ze všech, řekl: „Jeden z důvodů, proč takové kouzlo nikdo nezkoušel, je to, že Země Tisíce Měst nikdy necelila takovému nepříteli jako je ten Videssiánc a jeho vojsko. Zoufalé časy žádají zoufalé činy.“

„Žádat mohou, ale zda se jim jich dostane, je otázka,“ opáčil Mefyesh. K Abivardovu zklamání se sním Utpanisht nepřel.

„Dědečku, i kdybychom takovou magii dokázali provést, měli bychom ji opravdu provést?“ zeptal se Kidinnu.

„Nezpůsobíme tím větší škody, než by kdy páchali Videssiánci?“

„To není jednoduchá otázka,“ řekl Utpanisht. „Škody způsobené tím Maniakesem nespočívají jen v tom, co dělá teď, ale i v tom, co udělá v budoucnu, pokud se s ním nevypořádáme. Videssiánci mohou nakonec naši zemi úplně zničit.“

Záplava – pokrčil rameny. „Viděl jsem za svůj život mnoho záplav. My, kteří žijeme mezi řekami, víme, jak se se záplavami vypořádat.“

Kidinnu sklonil hlavu na souhlas. Abivard znovu položil svou otázku: „Dokážete, co po vás žádám?“

Tentokrát mu čarodějové neodpověděli přímo. Místo toho se začali hádat mezi sebou, nejprve makuransky a pak v hrdelním jazyce Země Tisíce Měst. Mefyeshovi a Yeshmefovi zjevně ani jejich rodná řeč nepřipadala dostatečně výstižná, protože se po vzájemné výměně názorů začali navzájem tahat za vousy. Abivard přemýšlel, jestli na sebe vytáhnou nože.

Nakonec, když hádka skončila, nebo se alespoň trochu utišila, Utpanisht řekl: „Myslíme si, že to dokážeme. Všichni jsme se shodli na tom, že je to možné. Zatím jsme se ale nedohodli, jakou metodu je vhodné použít.“

„To proto, že někteří tupci mezi námi považují kanály za řeky,“ prohlásil Glathpilesh. „A přitom každý hlupák — ale zjevně ne každý idiot — na první pohled vidí, že řeka a kanál jsou dvě odlišné věci.“

Falashamova dobrosrdečná nálada praskala ve švech. „Obsahují tekoucí vodu,“ odsekl. „V duchovním i metaforickém slova smyslu to z nich dělá řeky. Nejsou to jezera. Nejsou to lázně. Tak co to tedy je, když ne řeky?“

„Kanály,“ prohlásil Glathpilesh a Yeshmef dal hlasitě najevo svůj souhlas. Hádka se rozhořela nanovo.

Abivard chvíli poslouchal, a pak toho začal mít dost. „To už by stačilo!“ Jeho prohlášení způsobilo, že všichni čarodějové bez ohledu na to, jaký názor zastávali, se sjednotili proti němu. Abivard to čekal, a proto ho to ani nerozhněvalo. „Připouštím, že o této záležitosti víte mnohem víc než já —“

„Připouštíš, že slunce vychází na východě,“ zamumlal Glathpilesh. „To je skvělé!“

Abivard předstíral, že neslyší a pokračoval: „Ale není důležité, jak svou magii provedete. Důležité je, že ji provedete. A musíte tak učinit brzy, protože jinak začne Maniakes přemýšlet, proč jsem se zastavil tady v Nashvaru a přestal jsem ho pronásledovat.“ A Velekrál Sharbaraz začne také přemýšlet, proč jsem tu zůstal a pravděpodobně usoudí, že jsem přece jenom zrádce. A pokud ne, určitě mu to řekne Tzikas.

„Pane, než se o něco pokusíme, je životně důležité shodnout se na způsobu, jakým to provedeme,“ řekl Kidinnu.

To dávalo smysl; Abivard také nešel do bitvy bez předem připraveného plánu. „Dobrá, ale nemáme času nazbyt,“ řekl.

„Až odsud odejdete, vyjasněte si své názorové rozdíly.“ V tu chvíli si přál, aby mágům nenechal připravit takovou bohatou hostinu. Prázdná břicha by jejich dohodu jen urychlila.

Jeho nekompromisní postoj vzbudil v čarodějích ještě víc hněvu. „Bylo by pro nás jednodušší shodnout se, jak vás proměnit ve šváby, než jak prolomit hráze kanálu,“ zavrčel Glathpilesh.

„Drobný, ale důležitý rozdíl je v tom, že za prolomení kanálu dostanete bohatě zapláceno,“ opáčil Abivard nevzrušeně.

Vzápětí si ale vzpomněl na Tzikase, který by za Abivarda v podobě švába jistě zaplatil nemalou sumu. Rozhodl se, že o tom raději před čaroději pomlčí.

Yeshmef rozhodl ruce. „Možná má můj přihlouplý bratr pravdu. Občas se to stává, i když jen málokdy.“

Glatpilesh byl úplně bez sebe. Pohlédl na ostatních pět čarodějů. Abivardovi se nelíbil pohled na jeho tvář - nebude čaroděj ještě víc zatvrzelý? Odmítne-li spolupráci, zvládnou zbylí čarodějové, co po nich chce? I kdyby ano, bez jejich kolegy to určitě bude obtížné.

„Všichni jste hlupáci,“ zasípěl Glatpilesh, „a ty -“ vrhl na Yeshmefa doslova vražedný pohled „- jsi jako ovce, která bečí a nic z toho.“ Ztěžka dýchal a roztrásl se mu ruce; Abivard měl trochu strach, aby nedostal infarkt.

Také se bál, aby ostatní čarodějové po Glatpileshově záchvatu vzteku neodmítli spolupráci s ním. Ale ukázalo se, že ostatní čaroděje jeho výbuch hněvu spíš pobavil než cokoli jiného. „To nebylo špatné, kamaráde,“ řekl Falasham. Yeshmef souhlasně pokýval hlavou.

„Dejte mi pokoj,“ řekl Glatpilesh, jehož hlas zněl zklamaně, že se mu nepodařilo ostatní čaroděje rozhněvat. Pak se otočil k Abivardovi a znechuceně zavrtěl hlavou, nejspíš aby mu dal najevo, že ani jeho si necení o nic víc než ostatních čarodějů. „Nikdo z vás nemá ani tolik rozumu, kolik dal Bůh obyčejnému komárovi, ale budu vám pomáhat, protože bez mého génia by se vám to v žádném případě nepovedlo,“ řekl nakonec.

„Tvá velkorysost je jako obvykle naprosto úžasná,“ řekl Upanisht suše.

Glatpilesh se tvářil, jako by si nevšiml, že jde o ironii. „Já vím,“ odpověděl. „Uvidíme, jak moc toho budu litovat.“

„Vsadím se, že zdaleka ne tolik, jako my ostatní,“ prohlásil Mefyesh.

Falasham se rozchechtal. „Opravdu jsme jako vlastní bratři,“ prohlásil. Abivard si vzpomněl na divoké šarvátky, které měl v mládí se svými bratry a poněkud se uklidnil. Uvědomil si, že magové přece jen dokáží spolupracovat.

Čarodějové strávili několik dalších dnů hádkou o to, jak celou věc provedou. Abivard nebyl přítomen zdaleka všem jejich rozhovorům. Čas od času se u nich zastavil, aby se ujistil, že postupují kupředu a nepřeshlapují na místě.

Vyslal také Turana s oddilem pěšáků a části Tzikasových jezdců za Maniakesem. „Chci, aby bylo Videssiáncům jasné, patrně, že je pronásleduješ,“ řekl svému zástupci. „Ale za žádnou cenu nedopust, aby se ti podařilo je chytit, protože jinak by tě rozdrtili.“

„Rozumím,“ ujistil ho Turan. „Chceš, aby to nevypadalo, že jsme na Videssiánci zapoměli. Aspoň nebudou trávit příliš času uvažováním, co děláme tady, místo abychom je pronásledovali.“

„Přesně tak,“ řekl Abivard a poplácal ho po zádech. Poručil služebné, aby přinesla dva poháry vína. Když se tak stalo, odlil trochu jako oběť Čtveřici Proroků, pak pozvedl pohár do výše a prohlásil: „Ať je Avtokrat pořádně zmatený! Pokud ho dokážeme ošálit alespoň na týden, v ideálním případě o pár dní déle, čeká ho opravdu velké překvapení.“

„Pokud ho odsud dokážeme vyštvát, bude mít velké problémy vrátit se do Videssosu,“ prohlásil Turan a v očích se mu zablesklo.

„To tedy ano,“ řekl Abivard. „Ještě lepší by bylo, kdyby na něj v západozemí čekala naše armáda, ale ta je bohužel ve Vaspurakanu, takže...“ jeho hlas se vytratil. K čemu bylo vyčítat Velekráli, jaké vydal rozkazy?

Turanova jednotka se vydala na pochod dalšího dne s vlajícími prapory a za zvuku bubnů a rohů. Abivard je sledoval z hradeb. Vypadali opravdu vojensky a hrozivě; pochyboval, že Maniakes bude Turana a jeho vojáky ignorovat. Pokud by se podařilo ho přinutit, aby zanechal plenění měst, bude to jen bod k dobru.

Z výšky hradeb Abivard viděl veliký kus země. Pobaveně zavrtěl hlavou. Kolik staletí odpadků a hlíny mu musí ležet pod nohama? Nebyl učenec, a proto se ani neodvážil hádat. Ale nepřekvapilo by ho, kdyby těch století bylo víc než kolik má prstů na nohou i rukou.

Ale popravdě řečeno toho z výšky moc k vidění nebylo. Celá zdejší země byla rovná jako uválené těsto. Tu a tam vedl kanál nebo říčka, sem tam nějaký datlový háj a jinak pole. A samozřejmě také bláto.

Jediným oživením celé země byly kopce, na kterých stála města. Abivard jich odsud viděl několik. Všechna byla tak stará jako to, ve kterém se teď nacházel. V zemi mezi Tutubem a Tibem žilo mnoho lidí.

Vzpomněl si na kopec, na kterém stála pevnost Vek Rud. To však nebyl kopec vytvořený člověkem: byl kamenný a kamenná byla i pevnost na jeho vrcholku. Jediný kámen, který se nacházel tady, však byl ten, který byl přivezen odtjinud. Jinak tu bylo všechno z bláta a hlíny a Abivard už měl bláta až po krk.

Přemýšlel, jestli ještě někdy uvidí panství Vek Rud. Pořád je považoval za domov, ale od doby, kdy Genesios svrhl Likinia a poskytl tak Sharbarazovi záminku provést invazi do Videssosu, tam Abivard nebyl. Jak to teď asi na dálném severozápadě Makuranu vypadá? Od svého bratra, který panství za jeho nepřítomnosti spravoval, nedostal už léta žádnou zprávu. Pořádají ještě Khamorťané nájezdy přes řeku Degird? Abivard nevěděl. Se zvláštní nostalgií si uvědomil, že když byl mladý, s naprostou jistotou předpokládal, že na tomto malém kousku země stráví celý svůj život. Napadlo ho, zda by byl šťastný.

Mimoděk si vzpomněl i na ženy, které nechal v ženských komnatách pevnosti Vek Rud. Učil pocit viny; jeho ženy na tom byly mnohem hůř, než kdyby jako dihqan zůstal na svém panství. Když opouštěl Vek Rud, nikdy ho nenapadlo, že bude pryč tak dlouho. A přesto by většina jeho žen považovala případný rozvod za urážku a ne za vysvobození.

Zavrtěl hlavou. Život nikdy nebyl tak jednoduchý, jak by si byl přál.

Díky tomu začal o něco laskavěji přemýšlet o svárlivých čarodějích, kteří se snažili vytvořit magii na zničení kanálů mezi Tutubem a Tibem. I podle toho mála, co o magii věděl, bylo zřejmé, že dílo čarodějů je velmi složité a náročné. Není divu, že se hádají, když se snaží přijít na způsob, jak to celé provést.

Neustále přicházely věci, které čarodějové potřebovali pro provedení celého kouzla: zapečetěné džbány s vodou ze všech kanálů Země Tisíce Měst, každý pečlivě označený, aby bylo jasné, ze kterého kanálu voda pochází; bláto z přikopů, ve kterých tekla voda; pšenice, salát a cibule, pěstované podél vody.

Abivard instinktivně tušil, k čemu jsou tyto věci dobré — měly co dělat s vodními cestami a zemí. Ale proč čarodějové požadují takové podivnosti, jako několik tuctů křepelčích vajec, stejné množství jedovatých hadů a tolik smůly, že by to stačilo na vysmolení celé lodi, to nechápal. Na druhou stranu ale věděl, že o magii skoro nic neví, a proto nechal na čarodějích, ať se se svým úkolem poperou, jakkoli uznají za vhodné.

Znepokojovalo ho ale pomyšlení, kdy se čarodějové do kouzla pustí. Nenapadal ho žádný způsob, jak je přimět k rychlejší práci, snad kromě toho, že by pod jejich komnatou nechal zapálit oheň. Vysvětlil jim, jak důležitá je rychlost, ale míjel den za dnem, aniž by se čarodějové pokusili seslat kouzlo.

Zatímco se bez úspěchu snažil přimět čaroděje

k rychlejší práci, dorazil posel z Mashizu. Abivard ho přijal s pramalým nadšením. Litoval, že se nepodařilo zatopit celou zemi, protože to by poslovi zabránilo v příjezdu. Dopis bude nepochybně obsahovat Sharbarazovu reakci na nedávnou porážku.

A skutečně, dopis byl zapečetěn znakem Velekrále. Abivard zlomil pečeť, rozbalil pergamen, přeskočil všechny grandiózní tituly a přídomy, kterými Sharbaraz opentlil celé své jméno a přečetl si rovnou jádro celé zprávy: „Jsme velmi znepokojeni, že jsi naši armádu dovedl vstříc porážce. Věz, že zpochybňujeme tvé rozhodnutí ohledně rozdělení sil tváří tvář nepříteli. Odporuje to všem principům vojenského umění. Věz dále, že každé další neštěstí, za které poneseš odpovědnost, bude mít neblahý vliv na naše naděje ohledně vítězství nad Videssosem.“

„Mám počkat na odpověď, pane?“ zeptal se posel, když Abivard dočetl.

„Ne,“ řekl nepřítomně, „bez odpovědi. Jen Velekrálí oznam, že jsi mi dopis předal, a že jsem ho přečetl.“

Posel zasalutoval a odešel, nejspíš aby se připravil na návrat do Mashizu. Abivard pokrčil rameny. Neměl důvod pochybovat, že kanály budou v pořádku ještě tak dlouho, než se posel stihne vrátit - a možná i mnohem déle.

Znovu si přečetl Sharbarazův dopis. Po chvíli opět pokrčil rameny. Tón dopisu byl přesně takový, jaký očekával, a hlavní jeho součástí bylo podráždění. Chyběla i ta sebemenší zmínka, že na nedávných nešťastných událostech má podíl i sám Velekrál. Dvořané nepochybně Sharbaraze ujišťují dnem i nocí, že se nemůže mýlit, i když ne že by Sharbaraz potřeboval v tomhle nějaké obzvláštní přesvědčování.

Ale dopis byl pozoruhodný nejen tím, co se v něm říkalo, ale i tím, co se v něm neříkalo. Navzdory vši kritice se v něm neskrýval ani náznak toho, že by Sharbaraz uvažoval o výměně velitele. Abivard se děsil dopisu od Velekrále v neposlední řadě proto, že měl obavy, že ho Sharbaraz někým nahradí, v lepším případě Turanem, v tom nejhorším možném Tzikasem.

Dokázal by přijímat rozkazy od videssiánského renegáta? Nebyl si jistý a děkoval Bohu, že to nebude muset zjistit.

Chová k němu Sharbaraz důvěru? Anebo Velekrál zkrátka nevěří Tzikasovi ještě víc než Abivardovi? Podle Abivardova názoru se jednalo o ten druhý případ.

Ukázal dopis Roshnani a čekal, jestli jeho žena nepřijde na něco, co mu uniklo. Roshnani si celý dopis pečlivě přečetla a pak na něj pohlédla. „Mohlo to být horší,“ řekla, což bylo z její strany asi tak nejbližší k chvále Sharbaraze.

„Přesně můj názor.“ Abivard zvedl dopis ze stolu, kam ho předtím položila a znovu si ho celý přečetl. „A jestli prohrají další bitvu, tak to bude horší. To je myslím docela jasné.“

„O důvod víc, proč doufat, že se čarodějům podaří zaplavit celou zemi,“ odpověděla jeho první žena. Naklonila hlavu na stranu a pozorně na něj pohlédla. „Jak jsou vlastně na tom? Poslední dobou o nich moc nemluvíš.“

Abivard se zasmál a zasalutoval jí, jako by byla jeho nadřizený důstojník. „Už dávno jsem se měl naučit, že bych před tebou neměl nic zamlčovat. Ale pokud to chceš opravdu vědět, tak se celá věc má asi takhle: kdyby byli Sharbarazovi dvořané ještě o něco prohnanejší, byli by z nich skvělí čarodějové.“

Roshnani zamrkala. „Nevěděla jsem, zeje to až tak špatné.“

Veškerá Abivardova frustrace vyplula na povrch. „Ve skutečnosti je to ještě horší. Ještě jsem neviděl nikoho, kdo by se tak strašně hádal a pomlouval se. Yeshmef a Mefyesh by potřebovali bouchnout hlavami o sebe. Přesně to dělal můj otec, když jsme se hádali s bratrem. A co se týká Glathpileshe, myslím, že ten je tím raději, čím víc ho ostatní nesnášejí. A to se mu daří skvěle. Jediní, kdo jsou celkem v pořádku jsou Utpanisht, který je však příliš starý, než aby byl nějakou výraznou pomocí a jeho vnuk Kidinnu, ale ten je zase až příliš mladý, než aby ho ostatní brali vážně. A pak je tu ještě Falashang, který je také docela v pořádku.“

„A to jsou nejlepší čarodějové z okolí?“ zeptala se Roshnani. Na Abivardovo přikývnutí obrátila oči v sloup. „V tom případě jsi měl raději povolát nějaké horší mágy.“

„Možná ano,“ přisvědčil Abivard. „Řeknu ti, co mám sto chutí udělat: všechny zúčastněné mágy bych nejraději zkrátil o hlavu a jejich hlavy bych ukázal následující partě, kterou povolám vzápětí. Vsadím se, že to by si získalo jejich pozornost a přinutilo by je to pracovat rychleji.“ Litostivě rozhodil ruce. „I když se v tom skrývá velké pokušení, sehnat nové čaroděje by trvalo příliš dlouho. Musím si zkrátka vystačit s touhle šesticí.“

Jako na zavolanou k němu o malou chvíli později dorazil služebník, který řekl. „Pane, čarodějové vám vzkazují, že jsou připraveni začít kouzlit. Ptají se, jestli se chcete dívat.“

Abivard zavrtěl hlavou. „Sledovat je při práci pro mne nemá význam. Kromě toho je mi jedno, jak magie funguje. Zajímá mě jen to, že funguje. Vylezu na městské hradby a budu pozorovat kanály. To mi o výsledcích jejich kouzla vypoví mnohem víc, než kdybych se díval, jak mávají rukama a něco si mumlají.“

„Vyřídím to mágům, pane, aby začali bez vás,“ řekl posel.

„Ano, běž.“ Abivard netrpělivě mávl rukou a poslal služebníka pryč. Když odešel, vydal se Abivard pokroucenými uličkami Nashvaru, které byly plné lidí, k městské hradbě. U její základny stála dvojice strážných, kteří bránili civilistům šplhat nahoru. Když vojáci poznali Abivarda, sklonili hroty oštěpů, ustoupili stranou a uklonili se.

Ještě neurazil ani třetinu vzdálenosti po schodech nahoru, když ucítil, jak se svět kolem něj začíná měnit. Připomnělo mu to chvění před začátkem zemětřesení, když už člověk mohl předpovědět, že zemětřesení přijde, ale země ještě nezačala poskakovat pod nohama.

Zrychlil výstup. Nechtěl, aby mu uniklo nic z toho, co se má stát. Ucítil tupý tlak v hlavě a za chvíli měl pocit, že se mu rozskočí. Čekal, že něco podobného ucítí

i ostatní, ale nikdo se o tom nezminil. Nahoře po hradbách bez zájmu přecházeli strážníci. Na zemi pod ním si obchodníci a zákazníci vyměňovali lži, které se předávaly z otce na syna a z matky na dceru po nespočetné generace.

Jak to, že Abivard jediný ze všech lidí má to privilegium cítit magii vypuštěnou ze řetězů? Napadlo ho, že důvodem je to, že právě on nařídil, aby se tak stalo, a proto kouzlo cítí, i když není čaroděj. A možná si to všechno jen představuje a nikdo z ostatních nic necítí, protože se nic cítit nedá.

Ale tomu mu bylo zatěžko uvěřit. Rozhlédl se po široké rovné planině. Ten pohled se nijak nelišil od pohledu, který se mu naskytl tolikrát předtím: pole, datlové háje a spoře odění sedláci, neúnavně pracující na polích a kolem kanálů.

Kanály... Abivard pohlédl na rovné stužky vody, jejichž vybudování a udržování stálo tolik práce. Rybáři u jejich břehů, na takovou vzdálenost velice drobní, začali náhle vyskakovat na nohy. Jeden nebo dva z nich bez zřejmého důvodu obrátili hlavy k Abivardovi, stojícímu na vrcholku městské hradby Nashvaru. Napadlo ho, jestli i ti dva nemají nějaké latentní magické schopnosti, které jim umožňují vycítit vzrůstající moc kouzla.

Tlak v jeho hlavě neustále narůstal. Abivard měl sto chutí přitisknout si ruce na spánky, aby se mu nerozskočila hlava. A pak najednou přišla úleva a tlak pominul. Zapotácel se a málem upadl s pocitem, jako by ho náhle někdo vyprázdnil. Všude po celé planině, kam až oko dohlédlo, se začaly prolamovat hráze kanálů a voda se začala rozlévat do okolí jako tekuté stříbro zářící na slunci. Zdáli zazněly výkřiky rybářů a farmářů, které záplava zastihla nepřipravené. Někteří utekli, jiní se začali plácát ve vodě. Abivard doufal, že umějí plavat.

Přemýšlel, v jak veliké oblasti Země Tisíce Měst, se prolomují hráze a zemi zaplavuje voda. Podle toho, co věděl o magii, bylo totiž klidně možné, že kouzlo účinkuje jen v oblasti, kterou dokáže přehlédnout zrakem.

Ale nevěřil tomu. Měl pocit, že záplava je mnohem větší. Podle toho, jak se cítil před chvílí, nemohlo jít jen o záplavu postihující blízké okolí města. Neměl způsob, jak to dokázat - zatím ještě ne - ale byl by přísahal při Bohu, že se nemýlí.

Od Nashvaru směrem ke kanálům začali vybíhat lidé. Někteří nesli motyky, jiní krumpáče, další lopaty. Kdekoli se dostali k magicky prolomené hrázi, začali ji opravovat. Nepotřebovali k tomu magii, stačila jim neúnavná práce. Abivard se zamračil, když to viděl. Dávalo to dokonalý smysl - sedláci neměli ani v nejmenším úmyslu nechat svou úrodu utopit ve vodě - ale přesto ho to překvapilo. Natolik se soustředil na zaplavení celé země vodou, že ho ani nenapadlo uvažovat nad tím, jak se zachovají lidé, až se to stane. Uvědomil si, že z toho jistě nemají žádnou radost; předtím ho nenapadlo, že se okamžitě pokusí prolomené hráze opravit.

V duchu si představil obrázek země mezi Tutubem a Tibem, zatopené vodou, ze které vyčuhují jen ostrůvky měst. Se stejnou jistotou, s jakou věděl, že záplava zasáhla celou zemi, si nyní dokázal představit muže i ženy, jak se valí z měst, aby opravili všechny škody co nejrychleji.

„Ale cožpak se nechtějí zbavit Videssiánců?“ zeptal se Abivard nahlas, aniž by si uvědomil, že ho nikdo neposlouchá.

Lidé, kteří žili ve městech, která Maniakes se svou armádou vyplenil, nepochybně doufali, že každý Videssiánc se skončí v Propasti. Ale Videssiánci vyplenili jen několik málo ze všech měst, která v této zemi stála. Pro ostatní města nepředstavovali Videssiánci nic jiného, než jakési vzdálené nebezpečí. Ale záplava byla skutečná, okamžitá - a důvěrně známá. Lidé nevěděli a ani se nestarali o to, co ji způsobilo. Zato moc dobře věděli, jak se proti ní postavit. To pracovalo proti Makuranu a pro Videssos. Abivard si uvědomil, že země mezi Tutubem a Tibem se vrátí k normálu rychleji, než očekával. A během doby, kdy bude záplava trvat, se Makuránci budou pohybovat se stejnými obtížemi jako Maniakes. Ale s trochou štěstí snad Turan bude moci zasadit úder některým Videssiáncům, kteří propadli bezstarostnosti a oddělili se od hlavního voje.

S horší náladou, než v jakou původně doufal, Abivard sestoupil z hradb a vydal se zpátky ke guvernérovu sídlu.

Uvnitř narazil na Utpanishta, který vypadal k smrti vyčerpán, a Glathpileshe, který se metodicky propracovával paštikou ze slavičích jazyčků nadívanou datlemi. Cpal do sebe jídlo tak, jako by už neměl přijít zítřek.

Polknul a krátce Abivardovi pokývl na uvítanou. „Zvládli jsme to,“ řekl a nacpal si do úst další sousto.

„A já vám za to děkuji,“ dodal Abivard s úklonou. Nemohl odolat, aby nedodal, „zvládli jste to navzdory všem průtahům, které provázely vaši práci.“

To mu z čarodějovy strany vyneslo hněvivý pohled; Abivard by byl zklamán, kdyby mág nereagoval. Utpanisht zvedl kostnatou třesoucí se ruku. „Nemluv tak o Glathpileshevi, pane,“ řekl hlasem, který zněl jako vítr šeptající si mezi stonky suché trávy. „Sloužil dnes Makuranu hrdinně.“

„Souhlasím,“ přiznal Abivard. „Vy všichni jste dnes Makuranu prokázali velikou službu. Velekrál Sharbaraz vám dluží velmi mnoho.“

Glathpileshe si odfrkl. „To, co nám dluží a co od něj skutečně dostaneme, jsou dvě rozdílné věci,“ řekl. Pak pokrčil rameny. „Takový už je život: člověk dostane vždycky méně než si zaslouží.“

Takový cynický pohled na život by Abivarda za jiných okolností pohněval. Dnes však nikoliv. „Bez ohledu na to, jak se zachová Sharbaraz, já vás šest odměním jak si zasloužíte,“ řekl.

„Jsi nesmírně velkorysý, pane,“ řekl Utpanisht vyčerpaně.

„Glathpileshe na Abivarda pohlédl očima, které sice nebyly nikterak přátelské, ale zato ostré a pronikavé. „Zajímalo by mě ovšem, jestli Velekrál Sharbaraz, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, odmění i tebe, můj pane, jak si zasloužíš.“ Když vyslovoval Velekrálův titul, ironicky se pousmál, jako by chtěl Sharbaraze znevážit.

Abivard cítil, jak mu hoří tváře. „To záleží na Velekráli. Já v této záležitosti nemám co říci.“ „Zjevně ne,“ řekl Glathpilesch zachmuřeně. „Je mi líto, ale tvůj ostrov tip je dnes zřejmě zaměřen obzvlášť na mne,“ řekl mu Abivard. „Raději půjdu a pokusím se co nejlépe využít výhody, kterou jste mi poskytli. Kdybych měl velkou flotilu lehkých lodí... ale to bych si stejně dobře mohl přát, abych se octl na měsíci.“

„Využij šanci, kterou máš,“ řekl mu Utpanisht téměř prorockým tónem. „Kdoví, kdy se ti naskytne nějaká další.“

„To vím,“ řekl Abivard. „Předtím jsem nevyužil výhody, kterou mi poskytla cesta na vorech zdaleka tolik, jak jsem mohl. Bůh mě bude považovat za pěkného hlupáka, pokud si i tuto šanci nechám proklouznout mezi prsty. Nicméně—“ ušklíbl se, „nebude to tak jednoduché, jak jsem si myslel, když jsem vás žádal o záplavu.“

„Kdy je něco tak jednoduché, jak si člověk myslí?“ dožadoval se Glathpilesch. Ukázal na táč, na kterém byla původně paštika, a který byl nyní prázdný. „Vidíš? Říkal jsem, že člověk zpravidla nedostane to, co chce.“

„Dostat to, co chce, je nejmenší z mých starostí,“ odpověděl Abivard. „Teď se snažím dostat to, co potřebuji.“

Glathpilesch na něj pohlédl s velkým zájmem a respektem. „To je za dlouhou dobu poprvé, kdy nějaký člověk, který není mág a navíc ani příliš starý, dokáže rozeznat, že chtít a potřebovat jsou dvě odlišné věci. Dokonce i většina mágů tyto dvě věci zaměňuje. Proto musíme neustále bojovat s lakotou a chantivostí.“

Soudě podle prázdného tácu před ním, byl Glathpilesch s chantivostí dobře obeznámen, možná lépe, než si sám uvědomoval - nikdo nepotřebuje sníst tolik jídla, ale on ho určitě chtěl sníst ještě víc. Ale z obžerství mohla plynout jediná nehoda, a to, že se člověk zadusí příliš velikým soustem. Anebo že ztloustne tak, až neprojde dveřmi.

„Kéž s boží pomocí najdeš způsob, jak využít naši magii co nejlépe azaženeš Videssiánce a jejich falešného boha ze Země Tisíce Měst,“ řekl Utpanisht.

„Kéž se stane, jak říkáš,“ přisvědčil Abivard. Nebyl si tím osudem nikterak jistý. Jistotu měl jen jedinou. Ať se stane cokoli, Videssiánce se teď nebudou moci pohybovat zemí tak svobodně jako předtím. To zredukuje množství škod, které budou moci napáchat.

„Bylo by lépe, kdyby se vyplnilo Utpahishtovo přání,“ řekl Glathpilesch. „Jinak bude proplýtváno spoustu úsilí i času pro nic za nic.“

„Spousta času,“ zopakoval Abivard. Co se jeho týkalo, vyplývali čarodějové spoustu času sami od sebe. Oni by s tím nepochybně naprosto nesouhlasili a tvrdili by, že utratili všechnen ten čas moudře. Ale ať už to bylo jakkoli, ten čas uplynul — a nebylo ho zrovna málo. „Z času vhodného pro tažení už mnoho nezbyvá. Každopádně jsme Maniakesovi zabránili, aby letos zaútočil na Mashiz.“

To byl přesně úkol, s jakým ho Velekrál Sharbaraz vyslal do pole. Sharbaraz očekával, že se tak stane s porážkou Videssiánců, ale jak se zdálo, stejně dobře fungovalo i to, že je Abivard nutil měnit směr postupu, nutil je bojovat, i když nemohl vyhrát, a nakonec použil jako zbraň vodu.

„Blíží se sklizeň, takže Videssiánce budou muset naši zemi opustit tak jako tak, ne?“ řekl Utpanisht. „Musejí sklízet jako každý jiný.“

„Země Tisíce Měst produkuje tolik obilí, že jim to bude stačit k životu,“ řekl Abivard. „Nebo tomu tak alespoň bylo před záplavou. Ale pokud tu zůstanou, kdo sklídí úrodu u nich doma? Jejich ženy i děti budou hladovět. Dokáže je Maniakes přinutit, aby čelili takové hrozbě? Pochybuji o tom.“

„A já také,“ řekl Utpanisht. „Nadhodil jsem tuto otázku, abych si byl jistý, že jste si této skutečnosti vědom.“

„Ano, jsem si toho vědom,“ odpověděl Abivard. „Teď

musíme zjistit, jestli si toho je vědom i Maniakes - a pokud ano, zda mu na tom záleží.“

Díky záplavám Videssiánce přestali plenit. Dokonce ani schopnosti jejich ženistů jim neumožňovaly pokračovat v tažení. Videssiánce zůstali poblíž pramenů jednoho z přítoků Tutubu. Z tohoto místa mohli buď obnovit útok anebo se stáhnout zpátky do západních zemí.

Abivard se je snažil přinutit k tomu druhému. Navzdory záplavám složitě manévroval s jednotlivými oddíly, spojil své síly s Turanovými. Poslal dopis Romezanovi do Vaspurakanu, ve kterém jej žádal, aby se svou jízdou zaútočil na Maniakese, pokud se vrátí do Videssosu. Vojenské posádky měst západozemí nebyly o nic lépe vybavené než posádky Tisíce Měst.

Z videssiánského území dorazila zpráva, že Maniakesova žena Lysia - která byla jeho sestřenicí z prvního kolena — nejenže se účastní tažení spolu s Avtokratem, ale navíc mu porodila chlapečka. „No tak vidíš,“ řekla Roshnani, když jí to Abivard sdělil. „Nejsi jediný, kdo si bere svou ženu s sebou.“

„Jenže Maniakes je pouhý Videssiánec odsouzený k Propasti,“ odpověděl Abivard ironicky. „To, co dělá on, nemá žádný význam a nijak to neovlivňuje způsob, jakým by se měla chovat správná makuranská šlechtična.“

Roshnani na něj vyplázla jazyk. Potom zvažněla. „Jaká je — chce říct Lysia.“

„Nevím,“ přiznal Abivard. „Nikdy jsem se s ní nesetkal.“ Zamyšleně se odmlčel. „Maniakesovi na ní musí opravdu hodně záležet. Pro Videssiánce je svatba se sestřenicí stejně šokující jako pro nás to, když naše šlechtičny vycházejí na veřejnost.“

„To je možná částečně důvod, proč ji vzal s sebou,“ zamyslela se Roshnani. „Po jeho boku může být ve větším bezpečí, než kdyby zůstala sama ve městě Videssos.“

„Je to možné,“ řekl Abivard. „Jestli to opravdu chceš vědět, můžeme se zeptat Tzikase. Prohlašuje, že je Maniakesovým incestem šokován - alespoň on to tak nazývá. Jediný problém je v tom, že Tzikas prohlásí cokoli, pokud bude mít sebemenší pocit, že je mu to ku prospěchu.“

„Kdybych si myslela, že se pleteš, řekla bych ti to,“ souhlasila Roshnani. Na chvíli se zamyslela a pak zavrtěla hlavou. „Jestli zjistit něco o Lysii znamená zeptat se Tzikase, tak o ní raději nechci nic vědět.“

Abivard videssiánského renegáta pochválil jak jen to šlo: „Od chvíle, kdy přišel z Vaspurakanu, mi nic neprovedl.“

Roshnani se rozpálila i tak: „Chceš říct nic, o čem bys věděl. A stejně ani nevíš, co všechno ti provedl předtím.“

„Neříkám, že se mýlíš, ale rád bych tě upozornil na to, že se učím,“ odpověděl Abivard. „Tzikas o tom neví, ale podstrčil jsem pár arketů jeho podřízeným a teď si přečtu všechno, co napíše, dřív, než se to dostane do pouzdra na zprávy.“ Roshnani ho nadšeně políbila. „Opravdu se učíš,“ souhlasila.

„Měl bych být chytřejší častěji,“ řekl Abivard. Přesně jak doufal, Roshnani se rozesmála a znovu ho políbila. Čím víc se armáda blížila k Maniakesovým silám, tím větší měl Abivard strach, co se stane, jestli se Videssiánci rozhodnou raději bojovat než ustoupit. Tzikasův regiment zkušených jezdců představoval cennou posilu a polovina pěšáků, se kterou se Abivard původně oddělil od Turana, bojovala dobře navzdory tomu, že nakonec prohráli. Právě díky porážce Abivard vůbec neměl chuť do další bitvy a konečně pochopil, proč Videssiánci tak váhali s bojem proti jeho okupačním silám, které jim uštědřily tolik porážek. Teď sám na vlastní kůži pocítil, jaké to je.

Místní sedláci neúnavně pracovali na opravách škod způsobených čaroději. Abivard měl sto chutí na ně začít křičet a přinutit je, aby pochopili, že tím vlastně pomáhají Maniakesovi. Ale mlčel. Ze zkušenosti věděl, že sedlák zpravidla nedohlédne dál než na konec svého pole s obilím. A konec konců to bylo do značné míry oprávněné: pokud nevyroste obilí, na ničem jiném nezáleží, rozhodně ne sedlákům, kteří by pak čelili hrozbě hladu.

Ale Abivard dokázal dohlédnout dál. Pokud se Maniakes znovu pustí do pustošení země mezi Tutubem a Tibem, některým sedlákům se může podařit uprchnout, ale jiní a bude jich většina, budou trpět.

Zjistil, že se dívá na slunce častěji než obvykle. Jako každý jiný i on podle postav slunce na nebi odhadoval, kolik je hodin. V poslední době však věnoval větší pozornost tomu, kde slunce na nebi vychází a kde zapadá. Čím dříve přijde podzim, tím bude šťastnější. Pak se totiž Maniakes bude muset stáhnout zpátky do své země... nebo snad ne?

Jestli zamýšlel ustoupit, nedával to nijak najevo. Místo toho vysílal jezdce, aby znepokojovali Abivardovy vojáky a zpomalovali jejich už tak pomalý postup. S Abivardovým váhavým souhlasem vedl Tzikas své jezdce do protiútoků, který Videssiánci přinutili ustoupit.

Když se ale odpadlík snažil postupovat stále dál, jen stěží unikl pasti, kterou na něj Maniakesovi muži nastražili. Když se o tom Abivard doslechl, nevěděl, jestli má mít radost nebo jestli má být smutný. Kdyby Tzikas padl do rukou Avtokrata, jehož se pokusil zabít, byla by to pro Abivarda dokonalá pomsta.

„Proč bys ho Maniakesovi nemohl předat sám?“ zeptal se ho Turan, když se mu o tom Abivard zmínil. „Měl jsi to udělat rovnou, když sem přišel, bez ohledu na to, co říkal o svém regimentu.“ Odmlčel se. „Ten prokletý Videssiánc neví v boji žádný zběhlec, ať už má jakékoli špatné vlastnosti. Zorganizuj to tak, aby se střetl s pořádným oddílem Videssiánců a za sebou měl jen polovinu mužů, než kolik jich budou mít oni. Tím se ho zbavíme jednou provždy.“

Abivard se nad tím nápadem zamyslel a pocítil veliké pokušení ho uskutečnit. Nakonec však ke svému vlastnímu překvapení zavrtěl hlavou. „Tohle by udělal on mě, kdybychom si prohodili místa.“

„0 důvod víc provést mu to jako první,“ řekl Turan. „Díky, ale raději ne. Pokud bych se stal darebákem, abych porazil darebáka, Bůh mě uvrhne do Propasti spolu s ním.“

„Máš až příliš měkké srdce a to se ti může jednou vymstít,“ řekl Turan. „Velekrál Sharbaraz, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, by to udělal bez mrknutí oka a ani by nepotřeboval, aby mu k tomu někdo radil.“

To byla současně pravda i lež. Sharbaraz byl v těchto dnech naprosto bezohledný, když došlo na to, bránit svůj trůn... ale přesto se Abivarda nezbavil, když k tomu měl příležitost. Možná to znamenalo, že za královskou fasádou, kterou si budoval více než deset let, ještě stále žhne jiskra lidskosti.

Turan na něj lživě pohlédl. „Pokud si chceš zachovat čisté ruce, můj pane, mohu se o Tzikase postarat sám. Nemusíš mě o to ani žádat. Postarám se o to.“

Abivard znovu zavrtěl hlavou, tentokrát nespokojeně. Kdyby Turan zorganizoval Tzikasovu smrt, aniž by o tom Abivardovi řekl, bylo by to jen mezi ním a Bohem. Ale kdyby to udělal poté, co Abivard vyslovil svůj nesouhlas, bylo by to něco úplně jiného. To, co by za jiných okolností bylo dobrou službou, by se změnilo v darebáctví.

„Máš víc skrupulí než drogista,“ zamumlal Turan a odešel, stejně nespokojený s Abivardem, jako byl Abivard nespokojený s ním.

Dalšího dne se Tzikas vrátil do tábora a detailně Abivardovi popsal šarvátku s Videssiánci. „Nepřítel mě považoval za Makuránc,“ řekl významně. „Říkali kéž by toho zatraceného generála jízdy stáhnul Skotos do věčného ledu. Teď mnoho z nich padlo do Propasti a dobře jim tak.“

Říkal všechny ty správné věci. Nechal si narůst plnovous, takže tváří teď skutečně připomínal Makuránc. Nosil makuranský kaftan. A přesto stále byl, alespoň co se Abivarda týkalo, cizincem, Videssiánkem, kterému nelze věřit, zejména kvůli tomu dopisu, který napsal Sharbarazovi.

Teď však Makuranu prokázal velkou službu a Abivard to musel uznat. „Jsem rád, že jste je porazil,“ řekl. „Teď Maniakes ví, že máme jízdní regiment, a proto si dvakrát rozmyslí, než se zase pustí do nějakých nepravostí.“

„Ano,“ řekl Tzikas. „I vaše magie hodně pomohla, i když ne tolik, jak jste doufal.“ Rty se mu zkrivily v grimase, kterou by žádný Makuránc nedokázal napodobit: zjevně si vyčítal, že v minulosti nebyl tak šikovný, jak bylo potřeba.

„Musím ovšem přiznat, že kdyby má magie fungovala aspoň z poloviny tak dobře, jako ta vaše, byl bych teď Avtokratem já a ne Maniakes.“

„A já bych se možná snažil vymyslet, jak vás vyhnat ze Země Tisíce Měst,“ odpověděl Abivard. Pak na generála vrhl ostrý pohled. Cítil, že má šanci pochopit způsob, jakým pracuje Tzikasova mysl. „Kdybyste seděl na videssiánském trůnu vy, podnikli byste takový odvážný a riskantní útok jako Maniakes?“

„Já ne,“ řekl Tzikas okamžitě. „Držel bych to, co mi zůstalo, sbíral síly a pak bych začal vybojovávat zpátky to, co je moje. Nemusel bych nikam spěchat, protože město Videssos bych udržel navždy, alespoň dokud by vám má flotila bránila překročit Dobytčí Převoz. Jakmile by mé plány dozrály, zaútočil bych, a zaútočil bych tvrdě.“

Abivard přikývnul. To byl smysluplný konzervativní plán. Přesně odrážel způsob, jakým Tzikas bojoval proti Makuráncům ve dnech, kdy byl nejlepším videssiánským generálem v západních zemích — a byl také jedním, kdo věnoval největší pozornost boji proti nájezdníkům a příliš se nestaral o občanskou válku, která vřela v císařství od chvíle, kdy na trůn nastoupil Genesios. Jak se zdálo, Tzikas nebyl konzervativní jen co se týká zrady, i když kdo ví, jak se to jeví podle videssiánských měřítek.

„Ale Maniakes nás zatlačil zpátky,“ namítl Abivard. „Dokázal by váš plán to samé tak brzy?“

„Pravděpodobně ne,“ odpověděl Tzikas. „Ale riskoval bych mnohem méně. Maniakes je uštěkané štěně a neustále přepíná své síly, což ho nakonec zničí — pamatujte na má slova.“

„Vždycky pamatuji na vaše slova, vznešený pane,“ odpověděl Abivard. Tzikas se zamračil, když ho Abivard oslovil videssiánským titulem. Abivardovi to bylo jedno. Navíc si nemyslel, že má Tzikas pravdu. Maniakes se na rozdíl od většiny generálů dokázal učit a zlepšoval se.

„Při Bohu,“ řekl Tzikas, čímž Abivardovi znovu připomněl, že se generál připoutal k Makuranu - alespoň dokud neuvidí příležitost k nějaké další zradě, pomyslel si Abivard — „měli bychom na Maniakese zaútočit vším, co máme, a vyhnat ho ze Zevně Tisíce Měst.“

„To by se mi moc líbilo,“ řekl Abivard. „Ten plán má jediný háček. Vše, co máme, není dost na to, abychom Maniakese vyhnali.“

Tzikas neodpověděl, alespoň ne slovy. Jednoduše nasadil další z charakteristických videssiánských výrazů, který tentokrát říkal, že kdyby byl vrchním velitelem on, věci by se ubíraly jiným směrem.

Než se Abivard stihl rozhněvat, uvědomil si, že plán, který videssiánský odpadlík prosazoval, má ještě jednu vadu. Stejně jako Tzikasův způsob boje proti Makuráncům, který by si vybral, kdyby byl Avtokratem, i tento plán postrádal představivost; nesnažil se využít nepřítelových slabin.

„Dejme tomu, že Maniakese zatlačíme od Tutubu,“ řekl Abivard pomalu. „Co se stane dál? Kam půjde potom?“

„Ustoupí zpátky do západozemí. Kam jinam by mohl jít?“ řekl Tzikas. „Řekl bych, že potom vyrazí k pobřeží, neodvažují se hádat, zda k severnímu nebo jižnímu. Potom odpluje pryč a Makuran se ho zbaví přinejmenším do jara. A v té době už mu s boží pomocí budeme schopni čelit lépe než letos.“

„Podle mého odhadu by vyrazil na jih,“ řekl Abivard. „Aby se dostal k pobřeží Videssiánského moře, musel by minout Vaspurakan, kde máme armádu. Ta by na něj uspořádala hon a Videssiánci neovládají žádný přístav podél tamního pobřeží. Ale obsadili Lyssaion,

což znamená, že Maniakes má otevřené dveře k Námořníkovu moři.“

„Chytře zdůvodněno,“ souhlasil Tzikas. Od Videssiánce to byla velká pochvala. „Ano, předpokládám, že pravděpodobně uprchně na jih a my se ho zbavíme -a rozhodně nám nebude nijak chybět.“

„Hrajete tu vaši videssiánskou hru, šachy?“ zeptal se Abivard a pak pokračoval. „Nikdy jsem v ní nebyl moc dobrý, ale moc se mi líbí, protože neponechává nic náhody a vše záleží jen na schopnostech hráčů.“

„Ano, hraji je,“ odpověděl Tzikas. Podle záblesku v očích byl zřejmě dobrým hráčem. „Možná byste mne jednoho dne mohl poctit partií.“

„Obavím se, že byste se mnou vytřel podlahu,“ řekl Abivard a všiml si, že to by se Tzikasovi jistě moc líbilo. „Ale o to nejde. Jde o to, že v té hře můžete protivníkovi způsobit značné těžkosti jen tím, že jednu svou figuru postavíte mezi jeho figuru a místo, kam by s ní chtěl táhnout.“

„No a?“ opáčil Tzikas netrpělivě. Pak se ale jeho chování změnilo. „Aha, už chápu, pane, o co vám jde.“

„Výborně,“ řekl mu Abivard méně ironicky než zamýšlel. „Pokud dokážeme postavit armádu mezi Lyssaion a Maniakese, způsobíme mu opravdu velký problém. A pokud se dobře pamatují, zdržení pro něj může být v této roční době osudné.“

„Pamatujete se naprosto správně, pane,“ řekl Tzikas. „Námořníkové moře je na podzim rozbourané a v zimě je to ještě horší. Za pár týdnů by se žádný kapitán neodvážil převážet Avtokrata a jeho vojáky zpátky do hlavního města po moři. A to znamená —“

„To znamená, že se Maniakes ve snaze dostat se domů pustí do západozemí,“ přerušil ho Abivard vzrušeně. „A cestou bude muset dobýt každé město, ve kterém se bude chtít utábořit, pokud ovšem nehodlá tábořit pod širým nebem. A vzhledem k tvrdým zimám o tom pochybuji. Takže pokud se dostaneme mezi něj a Lyssaion, nemusíme ani vybojovat vítěznou bitvu“

„Což je vzhledem ke kvalitě vojáků pod vaším velením jediné dobře,“ přerušil ho Tzikas neomalenou, ale přesnou poznámkou.

„A čím je to chyba, že mi Velekrál Sharbaraz, necht' vládne mnoho let a jeho říše vzroste, nesvěřil nic lepšího?“ odsekl Abivard. Ale představa zahrnutí Maniakese mu umožnila Tzikase lépe snášet, takže mu v hlase nezazněl téměř žádný hněv. „Jestli si myslíte, že teď jsou moji vojáci špatní, měl jste je vidět, jací byli, když jsem je dal poprvé dohromady,“ pokračoval. „Navíc jsou, vznešený pane, velice stateční a začínají se učit svému řemeslu.“

„Přesto bych je s radostí vyměnil za stejný počet skutečných vojáků,“ řekl Tzikas znovu nezdvořile, ale opět přesně.

„Takže jsme dohodnutí,“ řekl Abivard. „Začneme postupovat proti Maniakasovi a tvářit se výhrůžně. S trochou štěstí ho přinutíme, aby opustil svou zdejší základnu. A až vyrazí na jih, bude tam už na něj čekat část našich sil. Nemusíme vyhrát; stačí, když ho udržíme ve hře natolik dlouho, až se zhorší počasí a on nebude moci vyplout z Lyssaionu.“

„Přesně tak,“ řekl Tzikas. Hluboce se Abivardovi uklonil. „Plán hodný Stavrakia Velikého.“ Vzápětí dostal videssiánský odpadlík náhlý záchvat kašle; Stavrakos byl Avtokrat, který porazil každou makuranskou armádu, které čelil, a obsadil Mashiz. Když se Tzikas trochu sebral, pokračoval: „Měl jsem říct, že ten plán je hodný těch největších makuranských hrdinů.“

„To je v pořádku,“ řekl Abivard velkoryse. Svým způsobem byl rád, že Tzikas uklouzl. Generál se až znepokojivě dobře

přizpůsobil makuranským zvykům. Je dobře, že prokázal, že v srdci zůstal Videssiánec. Abivard neplýtl časem a vyslal značnou část své armády na jih podél Tutubu. Kdyby vážně zamýšlel Maniakese mířícího do Lyssaionu porazit, ujal by se velení této části sil osobně. Takto však svěřil velení Turanovi. On si ponechal velení nad zbytkem makuranské armády, která měla vyhnat Maniakese z jeho doupěte. Součástí Abivardových sil byl téměř celý Tzikasův jízdní regiment. Proto byl Abivard značně nervózní navzdory shodě, kterou s videssiánským renegátem dosáhl. Tzikas zradil Maniakese i Abivarda a bylo možné, že se znovu dopustí nějaké zrady. Abivard to nechtěl zjišťovat. Ale Tzikas plnil své povinnosti vzorně. Jeho jízda tvrdě bojovala proti videssiánským jezdcům, kteří se snažili zadržet Abivardovu armádu od postupu k Maniakessově základně. Tzikas si liboval v boji za svou novou vlast a proti svým dřívějším krajanům. Uctíval Boha mnohem ostentativněji než kterýkoli Makuránec. Po nějakém čase se Maniakess sám pustil do boření hrází kanálů, aby Abivardovi zabránil v postupu. Záplava je dvousečný meč. Abivardovi unavení vojáci společně s místními sedláky pracovali bok po boku, aby opravili škody a vojáci pak mohli pokračovat v pochodu a sedláci zachránili alespoň část své úrody. A pak se na severovýchodě zvedl veliký sloup dýmu, jak se to v Zemi Tisíce Měst tohoto léta stávalo často. Poškozené kanály zabránily Abivardovým mužům, aby se k tomu místu dostali hned a trvalo jim to pár dní. Abivard však věděl, co ten dým znamená: Maniakess je pryč.

VII.

A bivarďák se sedláka pohlédl s jistým znechucením. „Ty jsi viděl videssiánskou armádu odcházet?“ dožadoval se. Sedlák přikývnul. „A kterým směrem? ukaž mi to znovu,“ řekl Abivard.

„Tamtudy, pane.“ Sedlák ukázal na východ, stejně jako předtím.

Každý, s kým Abivard mluvil, mu říkal to samé. Ano, Videssiánci byli pryč. Ano, místní byli rádi — i když jejich radost se značně zmenšila, když místo nájezdníků připochoďovala makuranská armáda. A ano, Maniakess a jeho muži odešli na východ. Nikdo je neviděl pochodovat na jih.

Je lstivý, pomyslel si Abivard. Odejde do vyprahlé země mezi Tutubem a Videssosem a zůstane tam tak dlouho, jak bude moci. Možná urazí kus cesty na jih a pak se teprve vrátí k řece pro vodu. Tamní polopouští se dalo pochodovat celkem bez problémů, zvláště v období dešťů, protože v té době se i polopoušť zazelenala.

Ale nedalo se cestovat celou cestu až do Lyssaionu, aniž by se armáda musela sem tam vrátit k Tutubu. Řídká tráva na polopoušti koně neuživí navěky a není tam dostatek vodních děr, aby to stačilo pro všechny Videssiánce. A až se Maniakess vrátí k Tutubu, bude Abivard přesně vědět, kde je.

Pravda, Maniakessova armáda se dokáže pohybovat rychleji než jeho. Ale vzhledem k tomu, že ji zpomaluje zásobovací kolona, nedokáže utéct průzkumným jízdním oddílům, které Abivard vyslal na jih, aby prozkoumaly všechny pravděpodobné tábořiště v okolí Tutubu. Když se zvědové vrátí zpátky, mohou přinést zprávy, kde se Videssiánci nacházejí. A pokud se jeden z oddílů nevrátí, i to Abivardovi napoví, kde Videssiánci jsou.

Všechny oddíly se vrátily. Žádný z nich na Maniakese a jeho muže nenarazil. Abivard se zmateně škrábal na hlavě.

„Videssiánci nezmizeli v Propasti, jakkoli bychom si to přáli,“ řekl. „Je snad Maniakess natolik šílený, aby se pokusil překonat videssiánské západozemí na hřbetu koně?“

„Nemám nejmenší tušení, pane,“ odpověděl zvěd, na kterého jeho otázka směřovala. „Vím jen to, že jsem cestou neviděl ani jednoho Videssiánce.“

Abivard potřásl hlavou a propustil ho. Zvěd neudělal nic špatně; provedl rozkazy, které mu Abivard dal, stejně jako jeho kolegové. Abivardův úkol spočíval v tom, že vyhodnotil zprávy zvědů. Ale jak?

Maniakess neodešel na jih,“ řekla Roshnani toho večera. „Nechci tomu uvěřit, ale nemám na výběr. Nemohl se rozhodnout probojovat si cestu přes západní země. Ani tomu nevěřím. Kdyby to Maniakess udělal, přišel by o většinu mužů a on jistě nemá tolik dobře vycvičených mužů, aby jimi takhle plýtl.“

„Možná zamířil do Vaspurakanu, aby se pokusil proti nám znovu vyvolat povstání princů,“ navrhla Roshnani.

„Možná,“ řekl Abivard nepřesvědčen. „Ale to by ho upoutalo v dlouhém těžkém boji a přinutilo by ho to přezimovat ve Vaspurakanu. Pochybuji, že by riskoval

tolik takhle daleko od domova a s tolika nepřáteli mezi ním a zemí, která mu ještě patří.“

„Nejsem sice žádný generál, ale to, co říkáš, dává smysl,“ řekla Roshnani. „Ale jestli neodešel na jih ani do videssiánského západozemí, a není ve Vaspurakanu, tak kde je? Neodešel přece na západ, nebo ano?“

Abivard si odfrkl. „Ne a jeho armáda ani netáboří nikde v naší blízkosti.“ Prohrábl si plnovous. „Napadá mě, jestli se nevydal na sever do hor a údolí Erzerumu. Mohl by tam najít přátele.“

„Podle toho, co se říká, můžeš v Erzerumu najít cokoliv,“ řekla Roshnani.

„To je pravda,“ souhlasil Abivard. „Erzerum je ten nejpodivuhodnější kout světa.“ Hory, které se táhnou od moře k moři a údolí mezi nimi, představovaly terén dokonale vhodný pro obranu. Téměř v každém údolí žil jiný národ se svým vlastním jazykem a náboženstvím. Někteří z tamních obyvatel byli místní, jiní byli uprchlíci, kteří se tam dostali z rozličných důvodů.

„Lidé v některých údolích uctívají Phose, že ano?“ otázala se Roshnani.

„Přesně tak,“ řekl Abivard. „Nejvíce by se mi líbilo, kdyby se Videssos smrškl do jednoho z těch údolí a celý svět na něj zapomněl.“ Zasmál se. „Ale to se nestane, alespoň ne v nejbližší době. Myslím, že i Videssiánci by nejraději viděli, jak Makuran mizí z povrchu zemského. A ani to se nestane.“

„Samozřejmě, že ne,“ prohlásila Roshnani. „Bohyně by něco takového nikdy nedovolila.“ Nedovolila však, aby ji to odvedlo od původní myšlenky. „A protože někteří z tamních obyvatel uctívají Phose, není pravděpodobné, že Maniakessovi pomohou?“

„Předpokládám, že ano,“ přisvědčil Abivard. „Maniakes tam může přezimovat. Musím však říct, že nechápu, proč by to dělal. Místo svého pobytu by se mu nepodařilo udržet v tajnosti a na jaře už na něj budeme čekat, až se pokusí vrátit se zpátky do nížiny.“

„Máš pravdu,“ připustila Roshnani. „Nemohu proti tomu říct jediné slovo. Ale pokud Maniakes neodešel na sever, na jih, na východ ani na západ, tak kde je?“

„Pod zemí,“ řekl Abivard. Ale to bylo víc, než v co mohl doufat.

On sám připravil svou armádu na přezimování a ubytoval své vojáky v několika blízkých městech. Násilím, výhrůžkami i lichotkami přesvědčil městské guvernéry, aby jeho vojáky pravidelně zásobovali. „Tak dobrá,“ řekl jednomu z guvernéřů, když odmítl živit jeho vojáky. „Až se Videssiánci na jaře vrátí, necháme je být a budeme se dívat, jak vypalují vaše město. A ani je potom nebudeme pronásledovat.“

„Něco tak bezcitného byste nemohl udělat,“ prohlásil městský guvernér.

Abivard na něj pohrdavě pohlédl. „Kdo říká, že ne? Pokud nenakrmíte mé vojáky, vážený pane, proč by vás pak měli chránit?“

Po tomto rozhovoru vojáci dostali veškerou pšenici, zeleninu a další plodiny, které potřebovali.

Jen o několik dnů později Abivarda dostihl posel přinášející dopis od Romezana. Po obvyklých pozdravech přešel velitel polních sil rovnou k věci: „S lítostí ti musím oznámit, že prokletí Videssiánci, kéž všichni i se svým Avtokratem padnou do Propasti a navždy v ní zmizí, proklouzli kolem mé armády. Vydali se podél řeky Rhamnos a dorazili až k přístavu Pityos na pobřeží Videssiánského moře. Ten přístav vzápětí dobyli. Když ho měli v rukou, připluly do něj jejich lodě a odvezly je pryč; podle mého odhadu jsou teď na cestě do hlavního města své říše. Kromě hmotných škod se jim podařilo nás i ponížit. Přisahám při Bohu, pane, že se jim za to pomstím.“

„Mám počkat na odpověď?“ otázal se posel, když

Abivard dočetl.

„Ne,“ odpověděl Abivard. „Teď vím, kam Videssiánci zmizeli, i když raději bych to nevěděl.“

Zima v Zemi Tisíce Měst byla mírná, jen v noci bylo poměrně chladno a občas pršelo. Prakticky nesněžilo, i když občas začalo mrholit a pokud mrzlo, stala se ze země jedna velká klouzačka. Abivard z toho neměl žádnou radost, ale jeho děti byly nadšené.

Přestože Maniakes se nevrátí dřív než na jaře, pokud vůbec, Abivard nenechal své vojáky lenivět. Každý den, pokud to počasí umožnilo, je proháněl na cvičišti. Čím více s nimi pracoval, tím byl šťastnější. Bylo jasné, že až se jeho muži naučí pochodovat a plynule měnit formace a až pochopí, že nepřítel je jen tak snadno nerozdrtí, pokud vydrží pevně stát v šiku, budou z nich dobří vojáci.

A pak, když se přiblížil zimní slunovrat, dostal Abivard dopis, kterého se děsil od chvíle, kdy mu Sharbaraz přikázal vytáhnout do pole proti Maniakesovi s armádou nepoměrně slabší než měli Videssiánci: Příkaz k okamžitému návratu do Mashizu.

Pohlédl na západ k vzdáleným Dilbatským horám. Zprávy o tom rozkazu se rychle rozšířily. Turan, který se se svým oddílem po Maniakesově ústupu zase vrátil, přišel k Abivardovi a řekl: „Je mi to líto, pane. Nevím, co víc byste ještě mohl udělat, abyste Videssiáncům zabránil v útoku na Mashiz.“

„Ani já,“ řekl Abivard unaveně. „Myslím, že Velekrál nebude nikdy spokojen.“

Turan jen pokrýval hlavou. Na to se nedalo nic říct. Jednu věc vlastně říci mohl. Ale otázka Proč nevedeš vzpouru proti Sharbarazovi? byla takové povahy, že ji člověk nemohl položit svému nadřízenému, pokud si nebyl naprosto jistý, že odpověď bude znít Vlastně máš pravdu. A Abivard nedal nikdy ani v nejmenším najevo, že by měl v úmyslu se vzbouřit proti svému panovníkovi.

Tu a tam se v duchu ptal sám sebe, proč vlastně? V posledních letech byl tím šťastnější, čím byl od Sharbaraze dál. Ale v minulosti pomáhal Sharbarazovi svrhnout uzurpátora Smerdise. Jak by mohl teď přemýšlet o svržení právoplatného Velekrále s legitimním nárokem na trůn? Věděl, že to nemůže udělat, alespoň pokud na sebe bude chtít v budoucnu hledět do zrcadla.

A tak, bez naděje a beze strachu, svěřil vedení nad armádou Turanovi — rozhodně lepší volba než Tzikas — a uposlechl Sharbarazova rozkazu. Chtěl nechat RoTISÍCMĚST

shnani a své děti tady, ale jeho první žena o tom nechtěla ani slyšet. „Pokud se nám něco stane, tvůj a můj bratr nás pomstí,“ řekla. „Ale mé místo je po tvém boku.“ Abivard byl rád za její společnost, a proto se s ní příliš dlouho nepřel. Cesta přes Zemi Tisíce Měst odhalila jizvy, které způsobili Videssiánci. Na několika kopcích stály jen ruiny a ne města kypící životem. Abivard si v duchu přísahal, že ta města brzy znovu ožijí. Pokud k tomu bude mít co říci, peníze a řemeslníci z videssiánského západozemí napravit škody, které spáchali jejich krajané.

Ale jestli k tomu opravdu bude mít co říci, je otázka. Dopis, který ho povolával do Mashizu, nebyl ani zdaleka tak výhrůžný, jako některé z předchozích Sharbarazových zpráv. To mohlo znamenat, že Velekrál je Abivardovi vděčný za odražení Maniakese a jeho vojáků. Na druhou stranu to také mohlo znamenat, že je Velekrál lstivý a nechce, aby Abivard pojal nějaké podezření.

Roshnani jako obvykle uvažovala stejně jako Abivard. Když se ho zeptala, co si myslí, že je v Mashizu očekává, pokrčil rameny a odvětil, že není způsob, jak to zjistit, dokud tam nedorazí. Roshnani přikývla a zjevně si myslela to samé jako její manžel.

Překročili Tib po vodním mostě, který vzápětí obsluha znovu stáhla na západní břeh. Tento způsob přepravy přes řeku existoval proto, aby případným útočníkům způsobil co největší potíže. Abivard však pochyboval, že by to takového Maniakese zadrželo nadlouho.

Když opustili Zemi Tisíce Měst, vydali se k úpatí kopců Dilbatských hor a směrem k Mashizu. „Nezamknou nás zase v několika komnatách přes celou zimu jako minule, že ne, otče?“ zeptal se Varaz.

„Doufám, že ne,“ odpověděl Abivard po pravdě, „ale nevím to jistě.“

„Byl bych rád, kdyby nás nikam nezamykali,“ prohlásil Varaz a Shahin horlivě přikývl.

„Také bych byl moc rád,“ souhlasil Abivard. „Ale

jestli nás někde zamknou, co s tím uděláš — kromě toho, že nás všechny doženeš k šílenství?“

„Já a Shahin bychom udělali to,“ řekl Varaz s horlivostí, jako by činil nějaké náboženské odhalení, „že bychom k šílenství dohnali palácové služebníky a stráže, ne tebe a matku a —“ zatvářil se jako někdo, kdo činí velký ústupek, — naše sestry.“

„Kdybys ti řekl, že to považuji za excelentní plán, nejspíš bych se provinil urážkou majestátu a to nechci,“ řekl Abivard. „Proto nic takového neřeknu.“ Poklepal si prstem na nos a zamrkal. Oba jeho synové se spiklenecky zasmáli. Vpředu se tyčila velká svatyně zasvěcená Bohu. Abivard ze stejné blízkosti viděl i Nejsvětější chrám ve městě Videssos, i když tam se ještě mezi ním a chrámem prostíral pruh vody.

Ted, když za sebou neměl armádu, byl Abivard jen dalším poutníkem vstupujícím do Mashizu. Jeho vozu nikdo nevěnoval zvláštní pozornost, zejména proto, že takových vozů v úzkých ulicích města rachotilo víc. Vozkové na jiných vozech ho s gusem proklínali, když jim zkrátil cestu.

Abivard zdálky studoval paláce ve městě Videssos. Byla jim vyhrazena celá jedna čtvrt' a jejich budovy stály mezi stromy, trávníky a zahradami. Videssiánci si to však mohli dovolit, protože celé město Videssos byla jedna velká pevnost, nejmocnější pevnost na světě. Mashiz takové štěstí neměl, a proto palác Velekrále musel sloužit jako citadela a skutečně tak vypadal.

Kola vozu skřípala a rachotila na dláždění náměstí, které se rozkládalo okolo palácové hradby. Stejně jako předchozí zimu, i dnes se musel Abivard ohlásit strážným u brány. A stejně jako tehdy se obrovitá křídla rozevřela, aby i s rodinou vpustila dovnitř, a pak za nimi se zlověstným třeskem zapadla.

Stejně jako tehdy odvedli čeledíní koně do stájí a tlustý eunuch v kaftanu vyšívaném stříbrnými nitěmi se někam chystal odvést Pashanga. Kočí vozu vrhl

na Abivarda smutný pohled. „Kam ho odvádíš?“ dožadoval se Abivard.

„Tam, kam patří,“ odpověděl eunuch a jeho bezpohlavní hlas byl mrazivější než zimní blizard.

„Přísahaj při Bohu, že ho neodvedeš do žaláře,“ řekl Abivard.

„To není tvá záležitost, kam ho odvedu,“ sdělil mu eunuch.

„Já to za svou záležitost považuji,“ prohlásil Abivard a položil ruku na jílec meče. Věděl však, že se mu jeho chovám může vymstít. Eunuchovi stačilo kývnout prstem a v okamžiku byl obklopen palácovými gardisty. Sharbaraz by je možná ještě odměnil za to, kdyby Abivarda zabili.

Ale eunuch nic takového neučinil. Nervózně si olízl rty a zbledl. Pohlédl z Abivarda na Pashanga a zpět. „Tak dobře,“ řekl nakonec. „Bude bydlet ve stájích s koňmi. Přísahám při Bohu, že je to pravda; nechť mě uvrhne do Propasti, jestli lžu. Tak. Jsi spokojen?“

„Jsem spokojen,“ odpověděl Abivard formálně. Mimoděk ho napadlo, že když muži užívají pro Boha mužský a ženy ženský rod, eunusi by o Bohu měli mluvit v rodě středním. Obrátil se k Pashangovi. „Doufám, že tě budou krmit lépe než minule.“

„Kéž Bůh dá, abyste vy a vaše rodina byli v bezpečí, pane,“ odvětil Pashang a chystal se ulehnout před Abivardem na zem, jako by byl Velekrálem. Eunuch ho se znechuceným výrazem přinutil zase vstát a odvedl ho pryč. Pashang jim zamával a po chvíli zmizel z dohledu.

Z paláce vyšel další eunuch a namířil si to k nim. „Ty půjdeš se mnou,“ oznámil Abivardovi.

„Vážně?“ zamumlal Abivard. Ale ta otázka měla jen jedinou možnou odpověď. Jeho rodina kráčela za ním a on sám následoval eunucha do samého srdce makuranské říše.

Až příliš dobře tu znal každou zatáčku a průchod, které vedly ke komnatám, kde byl s celou rodinou uvězněn předchozí zimu. Když však eunuch v jednu chvíli zatočil doleva místo doprava, Abivard tiše vydechl úlevou. Krátce pohlédl na Roshnani. I jí se zjevně ulevilo.

Komnaty, do kterých je eunuch zavedl, byly mnohem blíže k trůnnímu sálu než místnosti, ve kterých zde byli ubytováni před rokem. Abivard by to považoval za mnohem lepší známem, kdyby nebylo dvou vysokých svalnatých vojáků v kroužkových košilích a přilbách, kteří stáli přede dveřmi.

„Jsme tu snad jako zajatci?“ dožadoval se eunucha.

„Ne,“ zazněla odpověď. „Ti muži jsou vaše čestná stráž.“

Abivard si zamyšleně prohrábl plnovous. Předchozí zimu se nikdo ani nenamáhal předstírat, že jsou něco jiného než zajatci. Dnes to vypadalo mnohem lépe. Uchýlil by se ale Sharbaraz ke lži, kdyby si myslel, že to poslouží jeho účelům? Odpověď byla zřejmá.

„Dejme tomu, že vstoupíme dovnitř,“ řekl Abivard. „A dejme tomu, že pak budeme chtít někdy vyjít ven na procházku. Jak se zachovají vojáci? A řekni mi pravdu.“

Eunuch si před odpovědí krátce promluvil s vojáky. „Říkají mi,“ začal opatrně, „že pokud budete vy nebo někdo z vaší rodiny chtít jít na procházku, jeden voják se k vám připojí a druhý zůstane hlídat u dveří. Přísahám při Bohu, pane, že je to tak.“

Oba gardisté přikývli, aby potvrdili jeho slova. „Nemáme na výběr,“ řekla Roshnani. Zvedla Gulshahr do náručí, protože holčička už byla ze všeho toho chození unavená.

„Máš pravdu,“ řekl Abivard, přestože předtím tu ještě jedna možnost byla: vyvolat vzpuru a nevracet se do Mashizu poté, co se jim tu jednou stalo. Ale vzpura už nebyla možná, ne teď a ne teď. Krotitelé lvů dokázali strčit hlavu svým zvířatům do tlamy. Ale jejich lvi byli ochočení a pečlivě vycvičení. Člověk věděl, jak se zachová. U Sharbaraze se něco

takového předvídat nedalo.

„Vyhovuje vám to, pane?“ zeptal se eunuch.

„Prozatím ano,“ odvětil Abivard. „Ale žádám o audienci u Velekrále, co nejdříve to bude možné.“

Eunuch se uklonil. „Přednesu vaši žádost těm, kteří jsou oprávněni ji předat Velekráli.“

Abivard si to bez potíží sám pro sebe přeložil. K audienci může dojít zítra nebo také příštího jara. Předem se to nedá odhadnout.

„Prosím, neváhejte a oznamte mně nebo ostatním sloužícím, zda máte v komnatách vše, co potřebujete k zajištění maximálního pohodlí,“ řekl eunuch. „Pakliže si budete cokoliv přát, okamžitě to zajistíme, po, kud to bude v naší moci.“

Abivard se znovu zamyslel. Dnes sním jednali úplně jinak než předchozí zimy. Možná, že tedy přece jen není v nemilosti. Ale může to být klidně naopak. Pokusil se to zjistit. „Rád bych viděl svou sestru Denak, první ženu Velekrále, abych jí poděkoval za pomoc.“ Čekal, jak eunuch zareaguje.

Eunuch se znovu uklonil a odpověděl: „Přednesu vaši žádost těm, kteří o tom mohou rozhodnout.“

Jeden z gardistů přede dveřmi je otevřel a pokynul Abivardovi a jeho rodině, aby vstoupili dovnitř, a Abivard, pln pochybností, tak učinil. Dveře se zavřely. V komnatách byly jiné koberce a polštáře než jaké si pamatoval ze svého předchozího pobytu. Jinak mu ale připadalo, že tu není žádný rozdíl.

Abivard otevřel dveře a vstoupil do chodby. Gardisté, kteří tu stáli původně na stráži byli pryč, vystřídáni jinou dvojicí. Noví vojáci jim ale byli tak podobní, že klidně mohli být jejich bratrance.

Abivard učinil několik kroků chodbou. Jeden z gardistů se vydal za ním; jeho kroužková košile cinkala. Abivard pokračoval v chůzi. Voják kráčel za ním, ale nesnažil se ho zavolat zpátky a ani se ho nepokoušel nijak zastavit. Bylo to přesně tak, jak řekl eunuch. To Abivarda zmátlo; nebyl zvyklý na to, že by Sharbaraz či jeho služebníci dodržovali sliby. Po chvíli se otočil na strážného. „Proč jdeš za mnou?“

„Protože takové mám rozkazy,“ odpověděl voják okamžitě. „Nechci, abyste se zamíchal do nějakých nepravostí a nechci, abyste se tu ztratil, pane.“

„Je mi jasné, jak bych se tu mohl ztratit,“ připustil Abivard; všechny palácové chodby vypadaly stejně. „Ale do jakých nepravostí bych se mohl pustit?“

„Neptejte se mě, pane - nemám nejmenší tušení,“ řekl gardista s mírným úsměvem. „Ale řekl bych, že každý může spáchat nějakou nepravost, pokud se o to pokusí.“

„To vypadá, jako bys měl děti,“ řekl Abivard a strážný se rozesmál a pokýval hlavou. Abivardovi připadalo zvláštní zjištění, že lidé, kteří ho mají hlídat, jsou obyčejní lidé jako on sám.

A pak, když zahnul za roh, narazil na někoho, kdo určitě nikdy neměl děti, ale který by Abivardovi jistě rád spáchal nějakou nepravost: na eunucha, který ho minulou zimu eskortoval nejprve za jeho sestrou, a pak za Sharbarazem.

Vrhl na Abivarda pohled plný chladné nevšímavosti. Byl to jeden z přátelštějších pohledů, který od něj kdy Abivard obdržel. „Můžeš mi poděkovat,“ řekl eunuchovi.

„Poděkovat ti? A za co?“

„Pro začátek například za to, že ti Videssiánci nespálili Mashiz pod zadkem,“ řekl Abivard.

Eunuch byl opálený jako většina Makuránců, ale Abivard si i tak všiml, jak mu rudnou uši. „Kdybys s sebou přinesl Maniakesovu hlavu, udělal bys něco, co by zasluhovalo jistou vděčnost,“ opáčil eunuch. „Ale jak to tak vypadá, nezasloužíš si nic jiného, než tohle.“ S těmito slovy se otočil k Abivardovi zády a odešel.

Strážný doprovázející Abivarda tiše hvízdal. „Vypadá to, že vás Yelif nemá zrovna moc v lásce.“

„Yelif?“ Ale Abivard si uvědomil, koho má voják na mysli. „Takhle se jmenuje? To jsem nevěděl.“

„Vy jste to nevěděl?“ Gardista na něj užasle pohlédl. „Vy jste si z Yelifa udělal smrtelného nepřítele, aniž byste věděl, co děláte? No, v tom případě jen Bůh ví, co dokážete, pokud opravdu víte, co děláte.“

„Já jsem si z něj nepřítele neudělal,“ protestoval Abivard. „On sám ze sebe udělal mého nepřítele. V životě jsem ho neviděl, dokud mě sem Velekrál minulou

zimu nepovolal. A pokud se s ním už nikdy nesetkám, vůbec mi to nebude líto.“

„To vás naprosto chápu,“ řekl gardista a snížil hlas. „V drahém Yelifovi není ani zrnko lidského soucitu. Říká se, že všichni eunuši jsou mnohem podlejší a zákeřnější než normální muži. Proto si dávejte pozor. Nezapomínejte, že každý den jíte jídlo, které vám přinášejí do vašich komnat.“

„Cože?“ řekl Abivard, jehož mysl v tuto chvíli pracovala poněkud pomaleji. „Aha. No to je tedy radostná představa.“ Nemyslel si však, že by ho chtěl eunuch otrávit. Yelif k tomu měl skvělou příležitost předchozí zimu. Tehdy by ho Sharbaraz dost možná odměnil. Abivard měl však pocit, že tentokrát není v takové nemilosti. Dnes by Velekrále dost možná rozhněvalo, kdyby Abivard náhle zemřel.

Ale možná, že ne. U Velekrále bylo vždycky těžké něco předvídat. Občas byl brilantní, občas hloupý, občas obojí najednou - a oddělit jedno od druhého nikdy nebylo jednoduché. Proto byl život pod takovým panovníkem... zajímavý. Někdo zaklepal na dveře komnat, ve kterých Abivard se svou rodinou bydlel. Předchozí zimu by to vněm vyvolalo překvapení a poplach, protože zrovna nebyl čas jídla. Tentokrát ho však často navštěvovali různí lidé. Občas byl dokonce Abivard téměř přesvědčen, že je tu jako host a ne zajatec.

Tak například mohl zavítat dveře zevnitř na závoru. Prvních několik dnů po příjezdu do Mashizu to skutečně dělal.

Posléze toho ale nechal. Kdyby ho Sharbaraz toužil zabít a poslal by na něj vrahy, nepochybně by poslal takové, kteří by měli jak schopnosti, tak nástroje na proniknutí dovnitř navzdory závoře. Atak Abivard nechával závoru zvednutou. A zatím ho nikdo nezavraždil.

Pochyboval, že by Sharbaraz vyslal natolik zdvořilého vraha, který by klepal, a proto celkem v poklidu otevřel dveře.

Když zjistil, že v chodbě stojí Yelif, hned

ho napadlo, zda neudělal chybu. Eunuch však nebyl ozbrojen jinak než svým jazykem - který byl sice jedovatý, ale sám

o sobě nebyl smrtící. „Z důvodů, které naprosto nechápu, a přesto, že si to jistě nezasloužíš, jsi předvolán před Velekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste,“ řekl Abivardovi.

„Už jdu,“ odpověděl Abivard, vrátil se a rychle zamával Roshnani. Když za sebou zavřel dveře, zeptal se: „Tak jaké jsou ty důvody, které si nezasluhuješ pochopit, nebo jak jsi to říkal?“

Eunuch otevřel ústa k odpovědi, ale pak se zarazil a obdařil Abivarda jedovatým pohledem. Beze slova vedl Abivarda bludištěm chodeb k trůnnímu sálu.

Tentokrát cesta trvala mnohem kratší dobu než minule, protože Abivard nebyl izolován v odlehlém křídle paláce, jako by trpěl nějakou smrtelnou a nakažlivou chorobou. U vstupu do trůnního sálu Yelif přerušil mlčení. „Mohu se odvažovat doufat, že si pamatuješ na dvorský obřad?“

„Ano, díky, mami. Můžeš doufat,“ odpověděl Abivard sladce. Pokud ho má Yelif nenávidět, není důvod chovat se zdvořile.

Yelif se od něj odvrátil a zmizel mezi sloupořadím směrem k vzdálenému trůnu, na kterém seděl Sharbaraz. Dnes zde nebylo tolik dvořanů jako minule. Na jejich tvářích také nebylo dychtivé očekávání krvavé lázně jako předchozí zimy. Yelif se nevydal přímou cestou k trůnu, ale Abivard musel. Došel k místu, kde měl podle protokolu vzdát Sharbarazovi hold. Klekl na kolena, a pak na břicho. „Vaše Veličenstvo,“ zamumlal a čelem se dotkl kamenných dlaždic.

„Vstaň, Abivarde, synu Godarzův,“ řekl Sharbaraz. Na rozdíl od minulé audience nenechal Abivarda ležet na zemi o nic déle, než bylo obvyklé. Když však znovu promluvil, nezdálo se, že je příliš nadšen, že svého švagra znovu vidí: „Jsme velice smutní, že jsi umožnil Maniakesovi a jeho videssiánským banditům napáchat takové škody na Zemi Tisíce Měst, a že jsi jim dovolil, aby uprchli nepotrestáni.“

Takže on je smutný? Abivardovi málem uklouzlo něco velice upřímného, ale na poslední chvíli se ovládl. Jestli ho chtěl Sharbaraz chytit do pastí, nepodaří se mu to. Nebo je snad Velekrál slepý k chybám, které učinil? Co mu asi našeptávají Yelif a jemu podobní?

„Veličenstvo, i já cítím hluboký smutek a lituji svého selhání,“ řekl Abivard. „Raduji se však z toho, že se nám podařilo udržet Mashiz v bezpečí, a že jsme nájezdníky odvrátili od přímého útoku na hlavní město.“

Sharbaraz se na trůně zavrtil. Byl nadutý, ale rozhodně ne hloupý. Pochopil, co Abivard nevyřkl; tato nevyřčená slova však jako by zněla v trůnním sále ozvěnou. Vyslal jsi mě do pole, abych se Videssiáncům postavil s armádou nevyzkušených, líných vojáků. A ještě jsi tu chtěl mou rodinu držet jako rukojmí. Teď si stěžuješ na to, že jsem nepřivedl Maniakese v řetězech? Bud' rád, že tě Autokrat nenavštívil navzdory všem mým snahám.

Za Abivardem se ozval tichý šum. Takže i dvořané zachytili ozvěnu těchto slov.

„Když vysíláme generála proti nepříteli, očekáváme od něj, že dostojí všem našim požadavkům a splní naše očekávání,“ řekl Sharbaraz.

„Lituji svého selhání,“ zopakoval Abivard. „Vaše Veličenstvo mne samozřejmě může potrestat jakýmkoli způsobem, který uzná za vhodný.“

Tak prosím. Opravdu jsi tak slepý, abys mne potrestal za to, že jsem nesplnil nemožné? Tiché mumlání mu znovu napovědělo, že dvořané zaslechli to, co neřekl. Problém byl v tom, že Velekrál to zaslechnout nemusel. Sharbaraz byl pozorný jen k tomu, co považoval za nebezpečí pro sebe samého, ať už to bylo nebezpečí skutečné nebo domnělé. Velekrálové často umírali mladí, ale vždycky rychle zestárlí.

„Vzhledem k mnoha obtížím, které tě na tažení provázely, budeme shovívaví,“ řekl Sharbaraz. To bylo asi tak nejbližší omluvě a přiznání vlastní chyby, kterého byl Velekrál schopen.

„Děkuji vám, Veličenstvo,“ řekl Abivard a v jeho tónu nezaznělo ani zdaleka tolik cynismu, kolik by si přál. Ve snaze využít Sharbarazovy dobré nálady pokračoval. „Veličenstvo, dovolíte, abych vám položil otázku?“

„Ptej se,“ řekl Velekrál. „My jsme tvůj panovník; nemusíme odpovídat.“

„Chápu, Veličenstvo,“ řekl Abivard s úklonou. „Chtěl bych se zeptat na toto: Pokud nejste nespokojen — nebo alespoň příliš nespokojen — se způsobem, jakým jsem vedl boj proti Videssiáncům, proč jste mne povolal do Mashizu?“

Sharbaraz na chvíli nevypadal jako vládce zvyklý automaticky používat královský plurál, ale jako člověk zaskočený otázkou, kterou nečekal. „Rozhodli jsme se tak po poradě s našimi rádci, abychom mohli zjistit důvody tvého selhání,“ řekl nakonec.

„Hlavní důvod je zřejmý,“ odpověděl Abivard. „Vy i já jsme o něm věděli už když jste mě minulého jara vysílal proti Maniakesovi: Videssos má flotilu a my nikoliv. To dává Autokratovi velikou výhodu, protože si může vybrat místo, kde zaútočí a díky flotile se mu také nabízí případná ústupová cesta. Letošní tažení to nade vše pochybnost potvrdilo.“

„Kdybychom měli flotilu —“ řekl Sharbaraz toužebně.

„Kdybychom měli flotilu, Veličenstvo,“ přerušil ho Abivard, „položil bych vám hlavní město Videssos k nohám. Kdybychom měli flotilu, mohl bych já nebo maržban Mikhran pronásledovat Maniakese poté, co obsadil Pityos a odpnul pryč. Kdybychom měli flotilu, Maniakes by možná na Pityos ani nezaútočil, protože by věděl, že po cestě domů na něj číhají naše válečné lodě. Kdybychom měli flotilu —“

„Makuránci však nejsou námořníci,“ vyslovil Sharbaraz zjevnou pravdu. „Dostat Makuránce na palubu lodi je stejně těžké jako dostat Videssiánce pryč z paluby. To ovšem nepochybně víš lépe než my.“

Abivard zachmuřeně přikývnul. „Videssiánci se při ústupu vždy pečlivě postarali o to, aby nám do rukou nepadla jediná sebemenší loď. Císařští nejsou hlupáci, vědí, že lodě i námořníky bychom použili proti nim.“

Kdybychom dokázali přepravit vojáky přes Dobytčí Převoz —“ odmlčel se. Tohle už mnohokrát opakoval mnoha různým lidem.

„Nemáme lodě. Nejsme námořníci. Ani náš příkaz neznamená Makuránce v něco, co nejsou,“ řekl Sharbaraz. Abivard na znamení souhlasu sklonil hlavu. Velekrál pokračoval. „Někde musíme najít lodě.“ Promluvil s jistotou, jako by je jeho

vůle dokázala vyčarovat z čirého vzduchu.

„To by bylo skvělé, Veličenstvo,“ řekl Abivard. To samé říkal od chvíle, kdy makuranská armáda dosáhla pobřeží videssiánského západozemí. S ještě větší vervou o tom začal mluvit v okamžiku, kdy se Makuránci dostali k Dobyččímu Převozu. Na druhé straně lákalo město Videssos, které bylo tak blízko, že by kněmu člověk mohl dojít... pokud by ovšem dokázal kráčet po vodě. Chtít lodě a mít je však byly dvě odlišné věci.

Přemýšlení o lodích zřejmě přimělo Sharbaraze přemýšlet o vodě v jiném kontextu, i když naštěstí nenavrhl, že by se dalo kráčet po jejím povrchu. „Přáli bychom si, abys nevypustil vodu z kanálů, které křížují Zemi Tisíce Měst, protože škody způsobené záplavou sníží daně, které letos vybereme,“ řekl.

„Lituji svého selhání,“ řekl Abivard potřetí. Ale neustálé opakování téhož ho už nebavilo, a proto dodal. „Kdybych však nezpůsobil záplavu, vaše daně by si teď možná užíval Avtokrat Maniakes.“

Shromáždění dvořanů se navzdory vši etiketě na okamžik zasmáli. V hlubokém, uctivém tichu, které po většinu času panovalo v trůnním sále, byl ten krátký záblesk veselí víc než udivující. Abivard by nechtěl být jedním z těch, kteří se zapomněli a rozesmáli se. Kdyby stál mezi dvořany, všichni by ho znali a Yelif by se o něm také brzy dozvěděl — eunuchovou prací bylo dozvídat se podobné věci a Abivard nepochyboval, že je v tom velmi dobrý. Abivard už minulou zimu zjistil, jaké to je být v nemilosti. Nic takového by ostatním nepřál.

Sharbarazův výraz byl nečitelný. „I kdyby to byla

pravda, neměl bys to říkat,“ odvětil nakonec a pak se odmlčel.

Abivard přemýšlel, jak si má královu poznámku přebrat. Chtěl snad Sharbaraz říct, že by neměl nahlas uznávat sílu Videssosu? Abivard si nebyl jistý.

„Učinil jsem to, co jsem v danou chvíli považoval za nejlepší,“ řekl. „Jsem přesvědčen, že díky tomu Maniakes raději ustoupil a nerozhodl se strávit zimu mezi Tutubem a Tíbem. Máme čas do jara připravit se na jeho případný návrat, i když Bůh nás před tím chraň.“

„Správně,“ souhlasil Sharbaraz. „Tvou starostí teď je, zda udělá stejnou věc podruhé.“

„To je vždycky dobrá otázka, Veličenstvo,“ řekl Abivard. „Maniakes se dokáže poučit ze svých chyb a vyvozuje z nich velmi neobvyklé závěry.“ „Také jsem to slyšel,“ řekl Sharbaraz. Neřekl však nic o tom, že by se sám učil ze svých chyb. Bylo tomu snad tak proto, že byl přesvědčen, že se z nich dokáže poučit, nebo zkrátka předpokládal, že žádné chyby nedělá? Abivard se přiklání spíše k druhé možnosti, ale tohle byla otázka, kterou ani on neměl nervy Velekráli položit. Rozhodl se na Sharbaraze trochu zatlačit a zeptal se: „Veličenstvo, povolíte mi návrat do Země Tisíce Měst? Rád bych se věnoval výcviku vojáků, které jsem na váš příkaz sebral dohromady. Navíc jsem poněkud nervózní z toho, že jsem tak daleko od svých podřízených velitelů. Ne všichni se totiž těší mé plné důvěře.“

„Cože?“ dožadoval se Sharbaraz. „O koho jde?“ „O Tzikase, Veličenstvo - toho Videssiánce,“ odpověděl Yelif dřív, než stihl Abivard promluvit. „To je ten, který vás předtím upozornil na nespolehlivost.“ Na Abivardovu nespolehlivost, měl na mysli.

„Aha, ten Videssiánec,“ řekl Sharbaraz. „Ano, už si na něj vzpomínám. Ne, ten musí zůstat na svém místě. Je to jediný generál, který proti mně nemůže kout pikle.“

Abivard si uvědomoval to samé. „Přesně jak říkáte, Veličenstvo,“ odpověděl. „Nežádám, aby byl odstraněn. Chci se jen vrátit, abych na něj mohl dávat pozor“

a ujistit se, že jízda, které velí, spolupracuje s pečotou. A stejně jako já budu dávat pozor na něj, bude i on dávat pozor na mě.“

„To, co chceš, není tvou hlavní starostí,“ řekl Velekrál. „Více se starám o své bezpečí a o dobro Makuranu.“

Přesně v tomhle pořadí, řekl si Abivard. Ale to nebylo nic, co by už dávno nevěděl. Začínal však mít dojem, že Sharbaraz díky svému postoji vládne docela dobře. „Dovolit armádě, aby změkla a aby spolu její jednotlivé složky nespocovaly, neprospěje ani jedné z vašich dvou snah, Veličenstvo,“ řekl Abivard.

Sharbaraz neočekával, že se armáda, kterou Abivard na jeho příkaz sebral, změní ve skutečnou bojovou sílu. Velekrál ho vrhl v čele vojáků městských posádek proti Videssiáncům stejně, jako člověk hází hrst prachu na oheň, když nemá vodu; v naději, že to trochu pomůže, a s vědomím, že ztratí jen málo. Nečekal, že Abivard z městských posádek vytvoří skutečné vojsko, které bude tak důležité pro bitvy následujícího jara.

Co člověk čeká, však není vždycky to, co se stane. Videssiánci ovládali moře, a proto byl Maniakes schopen vylodit se v podstatě kdekoli. Stačilo mu jen počkat, až se zlepší počasí. A pokud znovu zaútočí na Zemi Tisíce Měst, armáda, kterou dal dohromady Abivard, bude jedinou silou mezi Videssiánci a Mashizem. Sharbaraz na tom bude každopádně lépe, protože loni neměl žádný takový štít.

Když Velekrál neodpovídal, pokusil se Abivard vžít do jeho dilematu. Každá armáda, schopná fungovat jako štít, mohla také fungovat jako meč. Sharbaraz se nebál jen Maniakese a Videssiánců; bál se každé armády, kterou Abivard dokázal vycvičit natolik, aby se mohla střetnout s útočníky. Taková armáda by sama o sobě totiž mohla ohrozit Mashiz.

Nakonec Velekrál Sharbaraz promluvil. „Věřím, že máš důstojníky, kteří znají svou práci. Kdybys je neměl, nepodařilo by se ti to, co jsi proti Videssiáncům dokázal. Oni se postarají o výcvik mužů, dokud nenadejde jaro a tebe opět nebude potřeba v poli. Tak se stane.“

„Tak se stane,“ zopakoval Abivard a poslušně se uklonil. Sharbaraz mu stále nevěřil tolik, kolik by měl, ale věřil mu už víc než předchozí zimu. A Abivard se rozhodl, že bude rád za tohle zlepšení — hlavně proto, že kdyby se na to díval z kteréhokoliv jiného úhlu pohledu, měl by sto chutí vztekle mlátit hlavou do zdi.

Očekával, že teď ho Velekrál propustí ze své přítomnosti. Místo toho Sharbaraz po chvilkovém zaváhání dodal: „Můj švagre, Denak, má první žena a tvá sestra mě požádala, abych ti vzkázal, že čeká dítě. Porodit by měla na jaře.“

Abivard se znovu uklonil, tentokrát s překvapením a radostí. Podle toho, co Denak říkala, ji Sharbaraz do své ložnice poslední dobou povolával jen zřídka. Jak se zdálo, jedna z těch řídkých návštěv u Sharbaraze přesto přinesla ovoce.

„Kéž vám dá syna, Veličenstvo,“ řekl Abivard - to byla tradiční věta, která se v podobných případech obvykle říkala. Ale nic nebylo jednoduché, ne, když člověk jednal se Sharbarazem. Velekrál na něj vrhl nečitelný pohled, přestože to, co řekl — „Kéž Bůh vyslyší tvou modlitbu,“ — byla tradiční odpověď. Tentokrát Abivard nemusel dlouho přemýšlet, aby mu došlo, o co jde.

Těhotenství Denak Sharbarazovi komplikovalo život. Pokud první žena porodí syna, chlapec se automaticky stane dědicem trůnu. A v takovém případě by se Abivard stal strýcem budoucího panovníka. Po Sharbarazově smrti by se Abivard stal strýcem nového Velekrále a nesmírně vlivným mužem. Ve Velekrálových očích mohla v Abivardovi představa, že se stane strýcem nového Velekrále, vyvolat snahu po Sharbarazově smrti.

Abivard si skoro přál, aby Denak Velekráli porodila další děvče. Skoro.

Ted' Sharbaraz audienci ukončil. Abivard mu znovu vzdal hold a pak se vzdálil. Když došel k východu z trůnního sálu, po boku se mu jakoby kouzlem zjevil

Yelif. Když opouštěli trůnní sál, překrásný eunuch mlčel, a to Abivardovi dokonale vyhovovalo.

Když se octli v chodbě, Yelif zasyčel: „Jsi šťastnější, než si zasloužíš, Velekrálův švagre.“ Z jeho úst zněl Abivardův titul jako urážka.

Abivard nic jiného ani nečekal. Zdvouřile se uklonil. „Yelif, můžeš mi klást za vinu velké množství věcí, a v některých případech budeš mít jistě pravdu, ale to, že má sestra čeká dítě, moje vina rozhodně není.“

Podle pohledu, který na něj Yelif vrhl, se dalo soudit, že eunuch mu klade za vinu úplně všechno. „Díky tomu Velekrál Sharbaraz, kéž vládne mnoho let a jeho říše vzroste, možná až příliš rychle zapomene na tvé snahy podrýt jeho postavení na trůně.“

„Jake snahy?“ dožadoval se Abivard. „Nikdo tady v Mashizu, ať už se snažil jakkoli, nedokázal, že jsem něco jiného než věrný poddaný Velekrále. A to proto, že jsem věrný poddaný.“

„To říkáš ty,“ odpověděl Yelif jedovatě. „To říkáš ty“

Abivard měl sto chutí ho popadnout za krk a rozdrtit ho o zeď, jako by byl pouhý šváb. „Ted' mě poslouvej,“ vyštěkl, jako by dával rozkaz neposlušnému vojákovi. „Ty ses zkrátka rozhodl, že pokud ve jménu Velekrále dosáhnu vítězství, jsem zrádce, protože jsem příliš úspěšný. A když prohrají, jsem zrádce, protože jsem podlehl nepřítelům Velekrále.“

„Přesně tak,“ řekl Yelif. „Naprostě správně.“

„To mě tedy uvrhni do Propasti,“ prohlásil Abivard. „Jak mohu udělat něco správně, když vše, o co se pokusím, je špatné ještě dřív, než se o to pokusím.“

„To nemůžeš,“ prohlásil eunuch. „Velekráli Sharbarazovi bys prokázal největší službu, kdybys zmizel v Propasti a už říši dále neznepokojoval.“

„Nikdy jsem říši neublížil,“ prohlásil Abivard zatvrzele. „A co se toho týká, kdyby ses mě zeptal, řekl bych ti, že je rozdíl sloužit Velekráli a sloužit říši.“

„Nikdo se tě neptá,“ odsekl Yelif. „To je proto, že lžeš.“

„Vážně?“ Kdyby ho takto urazil celý muž, vyzval by ho Abivard na souboj. Ale takto se jen zastavil a pozorně na Yelifa pohlédl. Zpravidla bylo velmi těžké odhadnout věk eunuchů a Yelif si pudroval tváře, čímž to ještě ztěžoval, ale Abivard na první pohled poznal, že bude starší než se zdá. Nevinným hlasem se zeptal: „Pověz mi, sloužil jsi Velekráli Perezovi?“

„Ano.“ V Yelifově hlase zazvonila pýcha.

„Aha.. To máš štěstí.“ Abivard se uklonil. „A pověz mi, když po Perozově smrti uzurpoval trůn Smerdis, sloužil jsi i jemu, zatímco on držel Sharbaraze jako zajatce daleko na severu?“

Yelifovy oči zaplály potlačovanou záští. Neodpověděl, což Abivard považoval za znamení svého vítězství. Za okamžik si uvědomil, že mu to může spíš uškodit než prospět.

„Není to tak špatné, jak by mohlo být,“ řekla Roshnani jednoho dne, zhruba týden po Abivardově audienci u Velekrále.

„Není,“ přisvědčil Abivard, „i když pochybuji, že bys s tebou naše děti souhlasily.“ Přestože bylo možné procházet se chodbami paláce, děti se tu stále cítily jako uvězněné. Za jiných okolností by to bylo Abivardovou hlavní starostí. Ted' však vybuchl. „Co mě dohání k šílenství, je zbytečnost toho všeho. Velekrál Sharbaraz, necht' vládne mnoho let a jeho říše vzroste —“ obvykle užíval Sharbarazova plného titulu, aby uspokojil neviditelné posluchače, „- prohlásil, že mi věří a řekl, že jsem se během tažení proti Videssiáncům dopustil jen málo chyb. Přál bych si, aby mě nechal odejít zpátky k armádě, kterou jsem vybudoval.“

„Věř ti - ale nevěří ti,“ řekla Roshnani kysele. „Je to lepší než to bylo, ale není to dostatečně dobré.“ Lehce zvýšila hlas.

„Prokázal jsi svou věrnost všemi možnými způsoby.“ I ona si byla vědoma možnosti, že je někdo špehuje.

„Na tom, že tu zůstáváme, spatřuji jedinou dobrou věc,“ řekl Abivard Roshnani i případným špehům, „a to, že s Boží milostí budu mít příležitost setkat se se svou sestrou a popřát jí šťastný porod.“

„Také bych ji ráda viděla,“ řekla Roshnani. „Minulou zimu jsem k tomu neměla příležitost.“

Usmáli se jeden na druhého, absurdně potěšeni hrou, kterou spolu hráli. Abivardovi to připomnělo videssiánská představení během Festivalu zimního slunovratu, kdy herci hráli nejen pro sebe, ale také pro diváky. To, co si říkali se svou ženou, však byla pravda, dodali jen intonaci pro efekt.

„Ne, že bych nemohla jít do ženských komnat,“ pokračovala Roshnani. „Díky Velekráli Sharbarazovi, necht' vládne mnoho let a jeho říše vzroste, už ženy nemusí být zamčené v jediném křídle paláce.“ Ne, i Roshnani znala všechny triky, jak hovořit před neviditelnými posluchači.

Abivard byl zvědavý, jak na to asi špehové reagují. Určitě nijak zvlášť radostně. Podle toho, co viděl, lidé u dvora nenáviděli sebemenší změnu víc než cokoli jiného na světě. Ani Abivard nebyl žádný nadšenec ohledně změn; kdo při zdravém rozumu by byl? Ale uznával, že změna k lepšímu je dobrá věc. Sharbarazovi dvořané však odmítali už samotné slovo změna.

„Do Propasti s nimi,“ zamumlal tentokrát tak tiše, že se Roshnani musela naklonit, aby jeho slova zaslechla. Přikývla, ale nic neřekla; neviditelní posluchači nemuseli vidět všechno, co se odehrává mezi oběma herci.

O pár dní později přišel ke dveřím Yelif. K Abivardovu překvapení nechtěl eunuch mluvit s ním, ale s Roshnani. Yelifovo chování bylo jako vždy hrubé a hrubě vyzněla i zpráva, kterou Roshnani předal. „Paní,“ oslovil Roshnani s úklonou. „Je zhola nemožné, abyste byla poctěna audiencí u Denak, první ženy Velekrále Sharbaraze, a proto v budoucnu tento zbytečný požadavek nevyslovujte.“

„Pročpak to?“ otázala se Roshnani nebezpečně klidným hlasem. „Má švagrová si mě nepřeje vidět? Pokud mi prozradí, jakým způsobem jsem ji urazila, omluvím se, jakýmkoli způsobem uzná za vhodné. Řeknu však, že se nestyděla zůstat se mnou v ženských komnatách

panství Vek Rud poté, co z ní Velekrál Sharbaraz učinil svou první ženu.“

Tato střela zasáhla cíl; Yelif sevřel rty a napjal se. „Pokud vím, paní, nijak jste ji neurazila,“ odvětil. „Ale my u dvora nepovažujeme za vhodné, aby se dáma vašeho postavení vystavovala pohledům kolemjdoucích v chodbách paláce.“

Abivard se už už chystal vybuchnout — měl sto chutí eunuchovi vysvětlit, že Roshnani i Denak se pohledům veřejnosti vystavují už mnoho let. Ale Roshnani zvedla ruku a zarazila ho dřív, než začal. „Mám tomu tedy rozumět tak, že mé přání vidět Denak, se k ní vůbec nedostalo?“ zeptala se.

„Můžete tomu rozumět jakkoli chcete,“ odpověděl Yelif.

„Ach tak. Dovolte, prosím.“ Roshnani vykročila přímo k eunuchovi. Yelif uhnul; kdyby tak neučinil, Roshnani by do něj vrazila nebo by ho porazila na zem a pošlapala — to bylo celkem jasné. Otevřela dveře a vyšla ven.

„Kam jdete?“ dožadoval se Yelif. „Co to děláte?“ Poprvé za celou dobu přestal plně ovládat svůj hlas.

Roshnani učinila krok do chodby, jako by se rozhodla neodpovídat. Pak na poslední chvíli jako by změnila názor - Abivard si s obdivem uvědomil, že to zaváhám si nejspíš naplánovala dopředu. „Jdu vyhledat Velekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, ať už se nachází kdekoli, abych mu povyprávěla, jak si jeho dvořané pohrávají s novými zvyky a tradicemi týkajícími se svobody šlechticů, které se Velekrál ve své moudrosti rozhodl nastolit.“

„To nemůžete udělat!“ Yelif nejenže plně neovládl svůj hlas, ale zazněl v něm vystrašený podtón.

„Ne? A proč bych nemohla? Dodržuji zvyky, které ustanovil Velekrál; určitě ho bude velice zajímat, že vy je nedodržujete.“

„Nemůžete ho vyrušovat! To není dovoleno.“ „Vy nemůžete bránit tomu, aby se má zpráva dostala k Denak, a přesto to děláte,“ opáčila Roshnani sladce. „Proč bych nemohla jednat stejně?“

Yelif zalpal po dechu. Abivard potlačoval smích. Léta života mezi Videssiánci Roshnani naučila, jak používat logiku a jak argumentovat. Eunuch nebyl zvyklý na argumenty tohoto druhu, a proto neměl představu, jak zareagovat.

Roshnani mu k tomu každopádně dávala jen málo příležitostí. Když řekla, že něco udělá, zpravidla to udělala. Vyrázila do chodby a Yelif vystřelil za ní. „Zastavte ji!“ zařval na gardisty stojící u dveří.

I Abivard vyšel do chodby. Gardisté byli ozbrojeni, měli kopí a nože. Ale i tak by jim dovolil dotknout se Roshnani jen přes svou mrtvolu.

Ale nemusel se strachovat. Jeden z vojáků se obrátil k Yelifovi a řekl: „Pane, naše rozkazy říkají, že smí jít ven.“ Snažil se, aby to řekl litostivě - eunuch byl mocnou postavou u dvora — ale v hlase mu přesto zaznělo pobavení.

Yelif učinil gesto, jako by chtěl Roshnani zadržet sám, ale na poslední chvíli si to rozmyslel. To bylo z jeho strany moudré; Roshnani měla ve zvyku nosit malou tenkou dýku ukrytou pod šaty, a kdyby se jí dotknul, mohla by se rozhodnout, zeji použije.

„Nemůžeme se nějak dohodnout, abychom zbytečně neznepokojovali Velekrále?“ zeptal se.

Abivard bez potíží četl mezi řádky. Něco takového by Yelifa uvedlo do potíží, protože připustil, že se to stalo. Roshnani to také věděla. „Ještě dnes chci vidět Denak, jinak zítra půjdu za Velekrálem,“ řekla.

„Přijímám,“ řekl Yelif okamžitě.

„Nesnaž se mě podvést zdržováním a snahou změnit rozkazy gardistů,“ řekla mu Roshnani využívající svého vítězství.

„Víte, co by se pak stalo? Tak či onak se mi stejně podaří vyjít ven z komnat, a pak zaplatíte dvakrát.“

Ta hrozba byla nejspíš planá. Palác byl Yelifovo panství. „Dohodli jsme se a já dohodu dodržím,“ řekl však eunuch a dal se nakvap na ústup.

Roshnani se vrátila zpátky do komnaty. Stejně tak i Abivard, který za sebou zavřel dveře. Snažil se napodobit fanfáry, které se hrály vítěznému generálovi. Roshnani se hlasitě rozesmála. Za dveřmi se ozval smích i jednoho z gardistů.

„Zadupala jsi ho do země,“ řekl Abivard.

„To je pravda — pro dnešek.“ Roshnani se stále smála, ale vypadala i ustaraně. „Ale vydrží to? Co udělá zítra? Budu muset jít vyhledat Velekrále a ponížit se, až ho najdu?“

Abivard ji uchopil do náruče. „O tom pochybuji. Pokud ukážeš, že jsi schopna dělat cokoli budeš chtít, ve většině případů to nakonec nebudeš muset udělat.“

„Kéž je toto jeden z těch případů,“ řekla Roshnani. „S boží pomocí se to podaří.“

„Ano,“ přisvědčil Abivard. „A pokud ne, Velekrál Sharbaraz, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, se alespoň dozví, že jeden z jeho vrchních služebníků je lhář a podvodník.“ Podle Yelifových slov pochopil, že jeho i Roshnani poslouchají špehové. S trochou štěstí o celém tomto případu zpraví některý z nich přímo Velekrále.

Abivard se domníval, že Yelif poruší svůj slib, ale nestalo se tak. Následujícího dne nedlouho po snídani přišel do komnat, které obýval Abivard s rodinou, a poměrně vřele, jako by se sním Roshnani včerejšího dne ani nehádala, ji vyzval, aby se s ním vydala za svou švagrovou. „Velekrálova první žena se moc těší, až vás uvidí,“ řekl.

„To jsem ráda,“ prohlásila Roshnani. „Kdybyste doručil mou žádost dříve, už bych to věděla dávno.“

Yelif ztuhl a narovnal se, jako by ho do zadku píchla vosa. „Myslel jsem, že jsme se dohodli, že na včerejší

nepříjemnost zapomeneme," řekl.

„Ano, já ohledně toho nic nepodniknu," sdělila mu Roshnani. „Ale nikdy nezapomínám." Sladce se usmála.

Eunuch se zaškaredil a otrásl se, jako by na něj bylo vrženo kouzlo černé magie. Jeho chování, původně poměrně vstřícné, se rázem změnilo. „Pojďte tedy se mnou," řekl.

Roshnani vyšla z komnat s královskou vznešeností.

Abivard zůstal v komnatách a snažil se hlídat děti, aby si navzájem pokud možno neublížily. Varaz se z nějakého nepochopitelného důvodu rozhodl, že Shahin je něco jako fackovací panák. Shahin se bránil ze všech sil, ale byl mladší a byl i slabší. Abivard se je snažil odtrhnout, ale pokaždé, když se mu to povedlo, netrvalo dlouho a chlapci se do sebe znovu pustili. Nakonec se obrátil na Varaze. „Jak by se ti líbilo, kdybych tě bezdůvodně zbil pokaždé, kdy bych měl chuť?"

„Nevím, o čem to mluvíš," řekl Varaz. Abivard už ten tón znal. Jeho syn byl pevně přesvědčen, že nedělá nic špatného, ať už to Abivardovi připadalo jakkoli nepravděpodobné. Varaz ještě nebyl dost starý na to, aby se dokázal vcítit do postavení svého bratra. Věděl však také, že mu Abivard nařeže, když neposlechne, a proto nechal nějakou dobu bratra na pokoji.

Navíc Abivarda sužovaly starosti o Roshnani. Ani za mák Yelifovi nevěřil. Ale nemohl Roshnani zabránit, aby šla navštívit Denak o nic víc, než mohl zabránit boječtivému mladíkovi vrhnout se do bitvy. Povzdechl si a přál si, aby se vztahy mezi mužem a ženou odehrávaly na bázi rozkazů, podobně jako na bitevním poli.

Vzápětí si přál, aby si na bitevní pole ani nevzpomněl, protože se mu Zastesklo po jeho armádě. Čas se mu hrozně vlekl. Měl pocit, že už uplynuly dvě hodiny. Pak se podíval na stín na podlaze a uvědomil si, že uběhlo teprve pár minut. O chvíli později uplynula hodina, aniž by si toho vůbec všiml. Překvapili ho služebníci, kteří přinesli uzené maso a rýži k obědu; myslel si, že je stále ještě dopoledne.

Roshnani přišla nedlouho poté, co služebníci odnesli talíře. „Mám docela hlad, i když jsem u Denak dostala něco k jídlu," řekla. „Dobře, že tu nechali víno. Nalej mi, prosím, jeden pohár." S úlevným povzdechem klesla do polštářů.

Abivard nalil víno a podal ji ho. Roshnani pohledem zkontrolovala děti a s uspokojením shledala, že se jejich stav za tu chvíli, co byla pryč, nezměnil. Pak dlouze upila z poháru.

„Denak vypadá dobře," řekla po chvíli. „Vlastně vypadá lépe než dobře. Vypadá nafoukané. Čarodějové s ní provedli stejný test, který se mnou kdysi provedl Tanshar. Domnívají se, že čeká chlapce."

„Při Bohu, to je skvělé," řekl Abivard s radostí v hlase.

„To rozhodně ano," přisvědčila Roshnani. „Ale u dvora jsou i tací, kteří říkají něco jiného. Raději nebudu nikoho jmenovat."

„Proč bys někoho jmenovala?" řekl Abivard hlasem, který byl ztělesněním nevinnosti. „Nemám nejmenší představu, o čem mluvíš." V rohu místnosti se jejich děti začaly znovu prát. Ale místo aby je okřikl, byl jim teď Abivard vděčný.

Využil lomozu, aby Roshnani položil tichou otázku: „Takže její hořkost zmizela?"

„Zčásti," odpověděla Roshnani. „Všechna ne. Přála by si — a kdo by se jí mohl divit — aby tato chvíle nadešla již před lety." Promluvila tak tiše, že k ní Abivard musel naklonit hlavu, aby ji vůbec slyšel.

„Nikdo se jí nemůže divit," odpověděl stejně tiše. Věděl však, že to není ani Sharbarazova vina. Velekrál si mohl vybírat mezi nejkrásnějšími ženami Makuranu. Kdo by se mu mohl divit, že využívá této výhody?

Roshnani možná uvažovala stejně, protože řekla: „Velekrál musí mít dědice říše, kterého mu porodí jen první žena, stejně jako každý dihqan potřebuje dědice pro své panství. Když si své první ženy dlouho nevšímá, zanedbává svou povinnost."

„Některé povinnosti jsou zábavnější než jiné," poznamenal Abivard a Roshnani si odfrkla. „Co dalšího ses dozvěděla kromě toho, že Denak čeká syna?" pokračoval. Předpovědi čarodějů nemusely být vždycky přesné, ale Abivard usoudil, že když bude o nenarozeném chlapci mluvit jako o hotové věci, třeba to Boha přesvědčí, aby se Denak skutečně narodil syn.

„Denak mi sdělila, že v dalších několika měsících bude mít na .Velekrále nejspíš větší vliv než dosud," řekla; v jejím hlase zaslechl Abivard ozvěnu unaveného nespokojeného tónu své sestry. „Jak dlouho to potrvá, závisí na tom, jak přesný je odhad čarodějů. Kéž paní Shivini potvrdí jejich předpověď."

Abivard přikývl na souhlas. Pak si vzpomněl na šestici rozhádaných čarodějů, které shromáždil v Nashvaru. Jejich chováním ho přesvědčilo, že ne všichni mágové musí být nutně moudří a trpěliví.

„Tvá sestra si myslí, že ti Sharbaraz dá brzy svolení, aby ses vrátil ke své armádě do Země Tisíce Měst," pokračovala Roshnani.

„To vlastně není rozkaz, který bych chtěl dostat ze všeho nejvíc," řekl Abivard. „Chci se vrátit do čela armády ve Vaspurakanu a znovu zaútočit na Videssos. Pokud budeme v pohybu na videssiánském západozemí, možná Maniakosovi zabráníme, aby letos zaútočil na Zemi Tisíce Měst." Na chvíli se odmlčel, a pak se sám sobě zasmál.

„Snažím se splétat nit z měsíčního světla. Vybírám si, kde a komu chci velet. Budu rád, když mi bude svěřeno vůbec nějaké velení."

„Zasloužíš si být znovu nejvyšším velitelem," řekla Roshnani a v hlase jí zaznělo naprosté přesvědčení.

„Já vím, že ano," odpověděl bez falešné skromnosti. „Júe to s tím nemá co dělat. Co si zaslouží takový Tzikas?"

Abychom mu do hrdla nalili roztavené olovo. A čeho se mu dostane? Vsadím se, že zemře starý, šťastný a bohatý, i když mu nebude věřit nikdo na obou stranách hranic. Je v tom nějaká spravedlnost?"

„On stráví věčnost v Propasti, zatímco ty se budeš vyhřívat na výsluní boží lásky," řekla Roshnani.

„To je pravda - alespoň v to doufám," řekl Abivard. Tato představa mu poskytla jisté zadostiučinění; Bůh pro něj byl stejně skutečný jako polštář, na kterém seděl. Ale - „Neuvidím ho, jak se řítí do Propasti a kde je v tom nějaká spravedlnost po tom, co mi provedl?"

„Na to ti nedokážu odpovědět,“ řekla jeho první žena s úsměvem. Zvedla ukazovák. „JÚe Denak ti vzkazuje, aby sis vzpomněl na proroctví, kdykoli se budeš cítit příliš poraženecky.“

Abivard se hluboce poklonil. Zůstane-li velitelem armády v Zemi Tisíce Měst, bylo jisté, že nikdy neuvidí štít zářící nad mořskou úžinou. „Mýlil jsem se,“ řekl ponížene. „Předpovědi nemusí být vždycky k ničemu. Vědomí, že uvidím, co bylo předpovězeno, mi umožní snáz snášet všechny urážky a ústrky.“

„Po nějaký čas určitě,“ odpověděla Roshnani. „Ale Tanshar ti přece neřekl, kdy přesně ten stříbrný štít uvidíš. Jsi ještě mladý; může to být až za třicet let.“

„To může,“ souhlasil Abivard. „Ale já si to nemyslím. Mám pocit, že to proroctví je nějak spojeno s válkou mezi Makuranem a Videssosem. Všechno tomu alespoň naznačuje. Až se proroctví naplní, myslím, že to rozhodne válku, ať už tak či onak.“ Zvedl ruku dlaní nahoru. „Nevím to jistě, ale věřím tomu.“

„Dobrá,“ řekla Roshnani. „Měl bys také vědět, že se na chvíli vrátíš do Země Tisíce Měst, protože jsi neviděl bitvu, kterou ti ukázala Bozorgova věštba.“

„To je pravda, neviděl,“ připustil Abivard. „Alespoň si myslím, že ne. Poušmál se. „Zajímalo by mě, jestli se může proroctví naplnit, aniž by si toho člověk všiml.“

„Přednes tuhle otázku Videssiáncům,“ navrhla Roshnani. „Stráví tolik času tím, že se o tom začnou hádat, že nebudou mít čas na nás letos zaútočit.“

Podle tónu jejího hlasu žertovala jen napůl. Abivard, který znal Videssiánce stejně dobře jako ona, chápal proč. Pokud nějaký problém připouštěl dva úhly pohledu, část Videssiánců se vždycky přiklonila k jednomu a část k druhému. Občas se zdálo, že jen proto, aby si užili zábavu z rozepře. A pokud nějaký problém připouštěl jen jeden úhel pohledu, kvůli zábavě z rozepře si byli Videssiánci schopni ten druhý úhel vymyslet.

„Jestli to proroctví chápu správně, porazíš Videssiánce v Zemi Tisíce Měst,“ řekla Roshnani. „Pokud je tam neporazíš, nebudeš mít možnost vrátit se zpátky do videssiánského západozemí a znovu se pokusit o dobytí města Videssos.“

„Jmně se zdá, že je to tak,“ souhlasil Abivard. „Ale kdo ví? Budoucnost nám jistě chystá mnoho nečekaného a proroctví vždy odhalí jen střípek pravdy.“

„Asi je zbytečné se tím příliš zabírat. Stejně se nakonec všechno dozvíme,“ prohlásila Roshnani. Abivard pokýval hlavou. Pak ho napadlo něco dalšího. „Co kdyby Sharbaraz přikázal, aby mě minulou zimu popravili? Mohl bych zemřít, aniž by se proroctví nenaplnilo? Co by se stalo, kdyby vydal rozkaz k popravě? Mohlo by se třeba stát, že by popravní odmítl ten rozkaz splnit?“

„To je další otázka, která by Videssiáncům poskytla zábavu na celé roky,“ odpověděla Roshnani. „Nejenže odpověď neznám, navíc jsem ráda, že seji nebudu muset dozvědět. Je špatné, když člověk musí doufat v zázrak, který jediný mu může zachránit život.“

„To je svatá pravda,“ souhlasil Abivard. Chumel dětí začal tropit takový hluk, že Abivardovi nezbylo než vstát a pokusit se nastolit pořádek. Celý zbytek dne však přemýšlel o předpovědích a proroctvích.

VIII.

Nejlepší čas na cestu do Země Tisíce Měst byl na jaře. Ještě nebylo nesnesitelné vedro a moskytů bylo málo. Svěží vítr ze severozápadu rozfoukával kouř stoupající nad nesčetnými městy.

Beroshesh, městský guvernér Nashvaru, skvěle zamaskoval svou radost z Abivardova návratu. „Hodláte nás znovu vyplavit?“ dožadoval se, a pak, když si vzpomněl na dobré chování, dodal, „pane.“

„Udělám vše, abych Videssiánce vyhnal z panství Velekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste,“ odpověděl Abivard. „Mimochodem, už jste slyšel tu novinu?“ dodal. „Sharbarazova první žena čeká dítě a čarodějové věří, že to bude chlapec.“

„To je nepochybně skvělé, ale proč—?“ Beroshesh se zarazil, protože si vzpomněl, kdo je Sharbarazovou první ženou a jaký je její vztah k Abivardovi. Když znovu promluvil, byl jeho tón mnohem zdvořilejší: „Samozřejmě, pane, splním všechny vaše požadavky.“

„To jsem věděl od začátku,“ lhal Abivard zdvořile. Pak, aby také řekl nějakou pravdu, dodal. „Od Turana a Tzikase vím, že jste celou armádu přes zimu bezchybně zásoboval.“

„Navzdory Videssiáncům je Země Tisíce Měst bohatá a úrodná,“ odvětil Beroshesh. „Neměli jsme potíže se zásobováním vojáků.“

„To vím a jsem tomu rád,“ řekl mu Abivard. Navzdory všem škodám, které země utrpěla minulého roku, byl i letos nadbytek úrody a to bohatě stačilo na zásobování armády.

„Co myslíte, že Maniakes letos udělá?“ zeptal se Beroshesh. „Vrátí se vůbec? Přejde ze severu, z jihu nebo přímo z východu?“

„Výborná otázka,“ řekl Abivard nadšeně a naznačil, jako by chtěl zatleskat. „Máte-li na ni stejně výbornou odpověď, prosím, řekněte mi ji. Ale ať už Maniakes přijde odkudkoli, budu s ním bojovat. Tím jsem si jistý.“ Zaváhal. „Celkem jistý.“ Nemohl s jistotou vědět, že se vidění, které mu ukázal Bozorg, uskuteční letos.

„Pane, bojujete už s tím Maniakesem mnoho let,“ řekl Beroshesh. „Nedokážete odhadnout, jak se zachová?“

To byla správná otázka. Vlastně to byla přímo chytrá otázka. Abivard svou odpověď pečlivě uvážil. „Podle mého nejlepšího odhadu udělá to, o čem si bude myslet, že to od něj neočekávám. Ale obávám se, že nevím, zda to znamená vylovení v Lyssaionu a útok z nového směru nebo něco jiného. Pokusit se odhadnout způsob videssiánského myšlení je jako dívat se do několika zrcadel, která se v sobě navzájem odrážejí.“

„Bůh by k nám mohl být milostivý a mohl by zařídít, aby na něj znovu zaútočili barbaři, kteří na něj pořádají nájezdy

přes jeho... jižní hranici?“ Beroshesh zaváhal.

„Severní hranici,“ opravil ho Abivard celkem zdvořile. Nebyl důvod, proč by měl mít městský guvernér jasnou představu o videssiánské geografii a zvláště pak o zemích na druhé straně od hlavního města.

„Aha, severní hranici. Děkuji, pane. Kdyby na Maniakese zaútočili ti barbaři, nemohl by se jim současně bránit a ještě na nás útočit.“

„Já bych to rozhodně nezkoušel, to vám tedy povím,“ řekl Abivard. „Ano, Bůh by byl velice milostivý, kdyby způsobil, aby se Kubraté — tak se ti barbaři nazývají — znovu vrhli na Videssos. Škoda jen, že Maniakés jim uštědřil tak těžkou porážku, že si Kubraté dvakrát rozmyslí, zda si s ním mají něco začít.“

„Škoda,“ zamumlal Beroshesh. Pak potřásl hlavou. „Víte toho opravdu hodně i o tak vzdálených národech. Určitě jste s Kubraty musel spolupracovat, když jste si razil cestu videssiánským západozemím.“

„Přál bych si, aby to tak bylo,“ řekl Abivard. Ne, Beroshesh nevěděl moc o tom, jak to v císařství Videssos vypadá a jak celá říše funguje. „Ale pochopte, město Videssos bránilo Kubratům v tom, aby se k nám připojili a videssiánské námořnictvo nejenže nám zabránilo v přechodu přes Dobytčí Převoz a v oblehnutí města, ale zabránilo také Kubratům, aby se dostali do západozemí. Společnými silami bychom Videssos rozdrtili, ale Maniakés a jeho armáda nás udrželi rozdělené.“

„Škoda,“ řekl znovu Beroshesh. Ukázal na stříbrnou lahvičku. „Dáte si víno?“

Bylo to datlové víno. „Ne, děkuji,“ odvětil Abivard. V zájmu zdvořilosti byl ochoten vypít jeden pohár, ale dál jeho ochota nešla.

„Cožpak jste nemohl nalodit své vojáky na bárky a vory a překročit ten Dobytčí Převoz s jejich pomocí?“ zeptal se Beroshesh vážně.

Beroshesh nikdy neviděl moře a nikdy neviděl videssiánskou válečnou galériu. Abivard si v duchu představil flotilu těch rychlých, obratných, smrticích galér, jak se vrhají na vory a chatrné čluny, ve kterých se jeho vojáci pokoušejí překonat Dobytčí Převoz. V duchu viděl v živých barvách, jak jeho bárky posílají ke dnu zlověstná beranidla na předních galér, jak jsou Makuránci zasahováni oštěpy vrhanými z palub, jak jsou zapalováni tekutým ohněm. Možná, že hrstka mužů by se dostala na druhou stranu živá, ale bylo by jich příliš málo a příliš zesláblých, než aby mohli bojovat. Tím si byl naprosto jistý.

S ohledem na Berosheshovu nevědomost se mu nevysmál do tváře. „To jsme mnohokrát probírali na velitelských poradách a došli jsme k jednoznačnému závěru, že by to nedopadlo dobře,“ bylo jediné, co řekl.

„Aha,“ odvětil Beroshesh. „No jen jsem se chtěl ujistit, že jste nepřehlédl něco důležitého.“

Abivard si povzdechl.

„Pane!“ K Abivardovi doběhl člen městské posádky Nashvaru. „Pane, dorazil posel s novinkami o Videssiáncích.“

„Děkuji,“ řekl Abivard. „Okamžitě ho ke mně přiveď.“ Voják se uklonil a odpěchal.

Během čekání na jeho návrat Abivard kráčet sem a tam po místnosti, kterou mu dal Beroshesh k dispozici. Už brzy bude mít místo dohadů jistotu, podle jakých pravidel chce Maniakés letos hrát.

Voják se vrátil mnohem pomaleji než doufal a vedl poslova koně. Bez doprovodu by posel k Abivardovi dorazil mnohem rychleji, ale konec konců na pár minutách nezáleželo a voják místní posádky si chtěl užít svou chvilku na výsluní.

Posel se Abivardovi hluboce uklonil. „Pane, Videssiánci přicházejí ze severu, ze země Erzerum. Tamní zrádní vládci je nechali přistát a provedli je horami. Teď se chystají vrhnout na Zemi Tisíce Měst!“

„Ze severu,“ vydechl Abivard. On sám považoval za nejpravděpodobnější, že se Avtokrat vylodí na jihu a vyrazí směrem od Lyssaionu. Pocítil velkou úlevu, že tím směrem nakonec neposlal žádné vojáky.

„Mám pro městské guvernéry na severu jeden jediný rozkaz,“ řekl poslovi, který nastražil uši. „Ten rozkaz zní Vzduchujte za každou cenu! Zaženeme útočníky z naší půdy.“

„Ano, pane!“ řekl posel a vyrazil pryč. Jeho tvář díky Abivardovu zvonivému prohlášení zářila inspirací. Abivard se díval, jak odjíždí a zamyšleně se škrábal na hlavě. Přemýšlel, jak má své prohlášení změnit ve skutečnost. Slova jsou jednoduchá. Mnohem důležitější jsou činy a také tím pádem mnohem těžší.

První věc, kterou je potřeba udělat, je dát dohromady armádu. Vyslal posly do okolních měst, kde se ubytovaly části jeho vojáků. Věděl, že guvernéři těch měst z toho budou mít radost na rozdíl od Beroshesh, protože Nashvar teď bude muset živit celou jeho armádu, dokud nevyrazí proti Maniakésovi.

Když se vojáci z městských posádek, které dal loni tak horko těžko dohromady, začali shromažďovat v Nashvaru, dávali mu různými způsoby najevo, že se radují z jeho návratu na velitelský post. Ne, že by začali poslouchat rozkazy bez stížností. Vojáci všech armád světa si stěžují na rozkazy svých nadřízených. Ale každopádně vždy vykonali vše, co od nich Abivard žádal, a vykonali to rychle a dobře.

A kuchaři, který vařil pro Abivarda i celou jeho rodinu, nosili vojáky různé pochoutky, na které narazili. V důsledku toho jedl nakonec Abivard lépe než v paláci v Mashizu. „Jsem z těch jejich projevů radosti skoro až rozpačitý,“ řekl Abivard jednoho dne a pomocí úzké dýky se začal dobývat kmasu kraba, kterého kuchař připravil s česnekem a zázvorem.

„Mají tě rádi,“ řekla Roshnani se samozřejmostí v hlase. „A mají k tomu pádný důvod. Než jsi je dal dohromady, byla to jen banda hospodských rváčů. Teď jsi z nich vytvořil armádu. Oni to moc dobře vědí.“

„No ano, to je pravda,“ řekl Abivard. Generál, kterého jeho muži nenávidí, nedokáže nikdy nic. To bylo jisté. Generál, kterého jeho muži milují... na sebe brzy přitáhne nebezpečnou pozornost Velekrále. Abivard ale došel k závěru, že pro něj to nebude tak zlé jako pro jiné makuránské maršály. On už se konec konců dávno těšil — pokud se to tak dalo říci — Sharbarazově plné pozornosti.

Pohled na to, jak výrazně se od loňska zlepšil stupeň vycvičenosti vojáků, Abivarda potěšil ještě víc než jejich projevy

prizně. On sám jako generál splnil svůj úkol a vnukl vojákům přesvědčení, že je správné jít vstříc smrti nebo zranění pro dobro věci, která je jako obyčejné lidi příliš nezajímala. Občas přemýšlel, jestli na to má být hrdý nebo se za to má stydět. Armáda byla připravena dříve než doufal. Velekrál Sharbaraz se nemýlil, když říkal, že Abivardovi důstojníci udrží muže ve formě. To Abivarda potěšilo a současně našťvalo. Turan a Tzikas spolu vycházeli docela dobře. Abivard nevěděl, co si o tom má myslet. Podlehl snad Makuránc Tzikasovu šarmu? Abivard nemohl popřít, že právě toho se videssiánskému odpadlíkovi dostává v plné míře. „Je to skvělý jízdní důstojník,“ řekl o něm Turan nadšeně poté, co spolu s Tzikasem a Abivardem naplánovali několik budoucích dní. „Vždycky pozorně sleduji své nadřízené důstojníky, abych věděl, jak řeší různé věci. Víte, co tím myslím, pane?“ Čekal na Abivardovo přikývnutí a pak pokračoval. „A Tzikas dělá všechno tak, jak je potřeba.“ „To opravdu ano.“ Abivardův tón byl kyselý. „Jako nadřízený důstojník je určitě skvělý. Ale ten, kdo je jeho nadřízeným důstojníkem, si musí neustále hlídat záda.“ „No ano, to je pravda,“ souhlasil Turan. „Na to jsem nezapomněl. Stejně jako vy jsem podplatil jeho sekretáře, takže pár Tzikasových dopisů se nikdy nedostalo do Mashizu.“ „Výborně,“ bylo jediné, co k tomu Abivard řekl. Jakkoli Abivard Videssiánce neměl rád, musel připustit, že Tzikas udělal kus práce a postaral se o to, aby se jízda pod jeho velením naučila spolupracovat s pěchotou. Nejednalo se o způsob, jakým Makuránci obvykle bojovali. Lehká a těžká jízda spolupracovaly často, ale pěchota se na bojištích objevovala jen zřídka, a když už, tak jen v okrajové roli. Ve většině bitev čelila jízda jízdě. „Netušil jsem, že videssiánská bojová taktika je tak odlišná od naší,“ poznamenal Abivard poté, co sledoval, jak jezdci nacvičují útok zpoza křídla pěchoty. „Jinak řečeno, v západozemí, když jsme stáli na opačných stranách, jste proti nám bojovali úplně jinak.“ „Při Bohu, teď jsem Makuránc,“ ujistil ho Tzikas. Pak mu ale dotčený výraz zmizel z tváře. „Ne, Videssiánci takto nebojují. U nich má jízda úplně stejný význam jako u nás.“ Ze všech sil hrál roli Makuránce. Renegát zamyšleně pokračoval. „Zkrátka jsem přemýšlel, jak nejlépe využít naše dvě složky armády, aby co nejefektivněji spolupracovaly. Pěchota, kterou jste vy a Turan vycvičili, je skutečně výborná. A toto je nejlepší odpověď, na jakou jsem přišel.“ Abivard ostražitě přikývl. Rozpoznal lichotku, když ji slyšel. Nebyla tak zjevná, jak bylo u Videssiánce obvyklé, ale možná proto byla účinnější. Nebo by spíš byla účinnější, kdyby Abivard Tzikase neustále nepodezíral ze zrahy, a proto nevěřil ničemu, co generál řekl. Uvědomuje si to Tzikas vůbec? Pokud ano, dobře to skrývá. Generál pokračoval. „Letos Maniakese naučíme, aby se do Makuranu už nikdy nevracel.“ „To doufám,“ prohodil Abivard neutrálně. O pár dní později vypochoďovala armáda z Nashvaru. Beroshesh nechal shromáždit obyvatele města, kteří vojáky na jejich cestě vyprovázeli jásotem. Zda jim měl ten jásot přát štěstí nebo vyjadřoval radost, že vojáci konečně mizí pryč, nebylo jasné. Abivard si nemohl nepovšimnout, že v davu je mnoho dívek, kterým roste břicho. Takové věci se stávaly pokaždé, když se vojáci přes zimu ubytovali ve městě. Některé z žen se připojily k armádě, ale jiné raději zůstaly s rodinami, které pochopitelně neměly velkou radost z toho, že se díky nějakému neznámému vojákovi rozrostou. Zvědové oznamovali, že Maniakés a Videssiánci míří na jihozápad k řece Tib a zanechávají za sebou stejné dílo zkázy jako loni. Zvědové také říkali, že Maniakés má s sebou letos více mužů. „Musím jednat tak, jako kdyby měli pravdu a já doufal, že se mýlí,“ řekl Abivard Roshnani, když se armáda utábořila na noc. „A v tomto ohledu se zvědové mýlí často. Rychlý pohled na cizí armádu zdálky vzbudí v člověku vždycky dojem, že nepřítel je víc, než kolik jich je ve skutečnosti.“ „Co podle tebe Maniakés plánuje?“ zeptala se Roshnani. „Myslíš, že si bude chtít probíjet cestu podél Tibu, aby mohl zaútočit na Mashiz?“ „Kdybych musel hádat, řekl bych, že ano,“ odpověděl Abivard. „Ale rok od roku je těžší odhadnout, co Maniakés opravdu plánuje. Ale to, co říkáš, by pro nás byla ta druhá nejhorší věc, jakou by proti nám mohl podniknout.“ „Vážně?“ Jeho první žena pozdvihla obočí. „A co může být ještě horší?“ „Kdyby zaútočil podél Tibu a současně poslal vyslance přes Pardrayanskou step ke Khamort'anům, aby je přiměl k útoku přes řeku Degird na severozápad říše.“ Abivard se zachmuřil při pouhé představě něčeho takového. Stejně tak i Roshnani. Oba vyrostli na severozápadě nedaleko od hranice se stepí. „Vzpomeň si, Likinios sehrál něco podobného - bylo to právě videssiánské zlato, co Velekrále Peroze přimělo vytáhnout proti Khamort'anům, aby daleko ve stepi nalezl svůj konec, a to byl vlastně začátek občanské války,“ pokračoval Abivard. „Teď si spoj něco podobného s videssiánskou invazí do Země Tisíce Měst a...“ „Ano, to by bylo smrtelně nebezpečné,“ řekla Roshnani. „Chápu. Museli bychom rozdělit naše síly a to by se nám mohlo krutě vymstít.“ „Přesně tak,“ souhlasil Abivard. „Ale zatím se nezdá, že by měl Maniakés něco podobného v plánu, Bůh za to budiž pochválen. Když Likinios podplatil Khamort'any, neměl v úmyslu nás současně napadnout sám. Jak si na Likinia vzpomínám, vždycky byl raději, když za něj bojování obstaral někdo jiný než jeho vlastní vojáci.“ „Maniakés není takový,“ řekla Roshnani. „Ne, on bude bojovat,“ řekl Abivard a pokýval hlavou. „Není tak prohnaný jako Likinios, ale rychle se učí. Jsem velice rád, že se zatím nenaučil všechno, co lze.“ Abivardova armáda, která co nejrychleji pochodovala od Tutubu k Tibu, se dostala do míst, která loni padla v plen Maniakésovým vojákům. Na mnoha místech narazili na sedláky opravující svatyně zasvěcené Bohu a Čtveřici Proroků, které Videssiánci zpravidla zničili jako první. „Měl s sebou nějaké muže, kteří uměli náš jazyk,“ řekl Abivardovi jeden ze sedláků. „Ti nám řekli, že tohle dělají jako

odplatu za to, co Makuránci provedli se svatyněmi toho videssiánského pitomého, falešného a nesmyslného boha.“ „Díky, Vaše Veličenstvo,“ zamumlal si Abivard neslyšně. Opět se ukázalo, že Sharbarazův rozkaz vnucující Vaspurakáncům uctívání Boha se vrací Makuranu jako bumerang. Sedlák zíral na Abivarda, protože vůbec nepochopil, co měl tento výrok znamenat. Pokud však doufal ve vysvětlení, doufal marně.

Tzikasovi jezdci jeli před hlavní silou a snažili se zjišťovat, kde se v danou chvíli nacházejí Videssiánci. Jízdní jednotky každou chvíli sváděly šarvátky s Maniakesovými zvědy, které se snažily pro Avtokrata zjistit stejné informace ohledně Abivardovy armády.

Zanedlouho kouř na severním horizontu prozradil, že Videssiánci jsou blízko. Tzikasovi zvědové potvrdili, že se nacházejí na východním břehu Tibu. Buď nechtěli nebo nedokázali překročit řeku. Abivard to považoval za dobrou zprávu. Byl by však ještě raději, kdyby tuto zprávu dostal od někoho jiného než od mužů, kteří byli věrní hlavně Tzikasovi.

Protože se Maniakes zdržoval ve východním Tibu, poslal Abivard naléhavé rozkazy mužům, obsluhujícím pohyblivé mosty, aby je stáhli na západní břeh. Doufal, že to pomůže, ale nekládal do toho příliš mnoho naděje; Videssiánci měli zkušené ženisty a k překročení řeky nepotřebovali makuránské mosty.

Mnohé náznaky však nasvědčovaly tomu, že Maniakes plánuje mnohem ofenzivnější taktiku než loni a nejenže má v úmyslu zničit tolik měst, kolik jen půjde, ale navíc se bude chtít střetnout i s makuranskou armádou.

„Myslím, že zvědové měli pravdu — Videssiánci mají víc mužů než loni,“ řekl Turan nešťastně. „Jinak by před námi utíkali a to nedělají.“

„Zatímco my máme pořád to samé, co předchozí rok — minus ztráty, které jsme utrpěli, plus Tzikasův jezdecký regiment, který by se klidně celý mohl propadnout do Propasti a já bych z toho měl ještě radost,“ řekl Abivard, protože Tzikas nebyl nikde na doslech. „Teď nám nezbyvá než zjistit, zda jsme dostatečně silní.“

„Myslím, že Videssiánci dokážeme zastavit,“ řekl Turan, „ovšem za předpokladu, že řeku nepřekročí někde dál po proudu. Pokud ano —“

„Pěkně nám zkomplikují život,“ dokončil za něj Abivard. „A Maniakes mi ho komplikuje už roky, takže nemám důvod si myslet, že by s tím teď chtěl přestat.“ Zamyšleně se odmlčel. „Když na to přijde, já mu komplikuji jeho život stejně dlouho. Ale rád bych byl ten, kdo bude nakonec nahoře.“ Po delší odmlce pokračoval. „Otázkou zůstává, zda letos zamýšlí opravdu bojovat nebo zda bude jen pořádat nájezdy, aby nás vyvedl z rovnováhy. Nemyslím si, že chce doopravdy bojovat, ale nevím to jistě - zatím ne.“

„Pokud nějak překročí řeku — a to může, protože Videssiánci jsou dobří ženisté — bude nás pravděpodobně jen znepokojovat jako loni,“ odpověděl Abivard. „Ale pokud vyrazí proti nám, bude to znamenat, že si myslí, že nás se svou nově vybudovanou armádou dokáže porazit a nám nezbyde než mu ukázat, jak moc se mylí.“

Turan pohlédl na dlouhé řady pěšáků pochodujících k Tibu. Byli to štíhlí opálení muži, někteří s přilbami, jiní jen v kožených čapkách. Jen málokdo měl kroužkovou košili, převážná většina byla oděna v kožené vesty nebo prošívané. Téměř všichni měli přes ramena přehozené štíty a ozbrojeni byli meči, luky, šípy a sem tam by se našel i nějaký prak.

„Maniakes není jediný, kdo vybudoval novou armádu,“ poznamenal Abivardův podřízený tiše.

„Je to tak.“ Abivard přelétl pohledem své vojáky. Vypadali odhodlaně, a přesvědčení, že dokáží zadržet nepřítele, mohlo znamenat poloviční cestu k úspěchu. „Ušli už dlouhou cestu, že ano?“

„Ano, pane,“ řekl Turan. Než pokračoval, sklopil zrak. „Také se hodně naučili ohledně spolupráce s jízdou.“

„Chceš říct ohledně spolupráce s Tzikasovou jízdou?“ poopravil ho Abivard a Turan, který se nepokojně ošíval, přikývl. Abivard si povzdechl. „S tím nic nenaděláme. Kdyby se nenaučili, co mají dělat, byli bychom na tom hůř než jsme. Kdyby jen tomu jízdnímu regimentu nevelel Tzikas, byl bych úplně šťastný.“

„Za poslední dobu byl celkem neškodný,“ řekl Turan, čímž Tzikasovi dopřál maximální možnou chválu. •

„Díky Bohu alespoň za to,“ řekl Abivard. „Ale velice mi uškodil a moc dobře to ví, což ho může pokoušet, aby mě zradil Videssiáncům. Na druhou stranu se pokusil zabít Maniakese, takže ho zpátky určitě nebudou vítat s otevřenou náručí, pokud není videssiánský Avtokrat hloupější než si myslím. Co myslíš, jak moc by mě Tzikas musel zradit, aby si to u Maniakese vyžehlil?“

„Muselo by to být opravdu něco spektakulárního,“ řekl Turan. „Popravdě řečeno, vaše zrada by na to asi nestačila. Myslím, že by musel zradit samotného Velekrále, necht' vládne mnoho let a jeho říše vzroste. Pak by možná znovu získal Maniakesovu přízeň.“

„Jak by mohl Tzikas zradit Velekrále?“ řekl Abivard a pravou rukou udělal znamení na odhánění všeho zlého. „Ne, pokud znáš způsob, raději mi o něm neříkej. Nechci na to ani pomyslet.“ Zarazil se. „Na druhou stranu, pokud takový způsob znáš, řekni mi o něm. Pokud na něj dokážeš přijít ty, Tzikas určitě také.“

„Díky Bohu mě nic nenapadá,“ řekl Turan. „Ale to ještě nemusí znamenat, že nic nenapadne ani Tzikase.“

Abivard rozmístit své muže podél Tibu, kousek na sever od jednoho z mostů vytažených na druhé straně řeky. Doufal, že pokud se Videssiánci pokusí překročit na druhou stranu, podaří se mu je zastavit nebo je alespoň bude moci pronásledovat a znepokojovat na západním břehu.

Ale Maniakes nevykazoval žádné známky toho, že by chtěl překročit na západní břeh nebo se vrhnout na východ a využít větší rychlosti své armády, aby se pokusil obejít Abivardovy síly. Videssiánští zvědové prozkoumali Abivardovy pozice a pak, po krátké šarvátce s Tzikasovými jezdci, obrátili koně a uháněli zpět, aby to oznámili Avtokratovi.

O dva dny později se na dohled objevila celá videssiánská armáda. Stalo se to za úsvitu. Abivardovi vojáci poháněni zvukem trumpet a bubnů vytvořili bojovou linii. Abivard umístil Tzikasovy jezdce na pravé křídlo a pěchotu, na kterou spoléhal nejvíc, rozdělil na dvě části. Polovinu svých nejlepších pěšáků umístil do středu a druhou polovinu blízko Tibu, aby upevnili levé křídlo.

Obě armády se nějakou dobu mlčky pozorovaly na vzdálenost větší než dostřel luku. Pak, aniž by k tomu dal Abivard rozkaz, vyrazil jeden z Tzikasových jezdců kupředu. Zhruba na půli cesty mezi oběma armádami přiměl svého koně, aby se vzepjal a voják zamával kopím nad hlavou. Vykřikl něco videssiánský, čemuž Abivard příliš nerozuměl.

Pochopil však, o co vojákovi jde, aniž by musel rozumět slovům. „Vyzývá nepřítele, aby se mu někdo postavil v boji muže proti muži,“ prohlásil Abivard. Musel být u toho, když předminulou zimu vyzval Romezana ten Vaspurakánec.

„Pokud se nikdo z Videssiánců nepokusí výzvu přijmout, nebo pokud náš muž vyhraje, můžeme tím získat,“ řekl Turan. „Ale pokud prohraje –“

„Přál bych si, aby ho Tzikas nepustil,“ řekl Abivard.

V tu chvíli se nad videssiánskými řadami zvedl mohutný jásot. Na Makuránce se vyřítíl videssiánský jezdec.

Makuránci sklonili kopí a vyrazili na protivníka. Videssiáncova kroužková košile se leskla stejně jako přilba, na které měl nasazen zlatý kroužek.

„To je Maniakes!“ prohlásil nevěřičně. „Cožpak se zbláznil, že tak riskuje a vsází najeden hod kostek?“

Avtokrat neměl ani kopí ani oštěp, byl ozbrojen lukem, šípy a mečem, jenž mu visel u pasu. Vystřelil na Makuránce, sáhl přes rameno do toulce pro další šíp, nasadil jej, vypustil a znovu sáhl přes rameno. Stihl vystřelit čtyřikrát, než se jeho nepřítel dostal příliš blízko.

Přinejmenším dva, možná tři šípy zasáhly a prorazily zbroj makuranského šampióna. Makuránci se kymácel v sedle, když se pokusil Maniakese srazit kopím z koně. Jeho útok však minul cíl. Videssiánský Avtokrat vytasil meč a sekl jednou, dvakrát, třikrát. Jeho protivník se sesunul z koně a zůstal bezvládně ležet na zemi.

Maniakes chytil Makuránce za uzdu a začal ho odvádět ke svým vlastním řadám. Pak téměř mimoděk mávnul k makuranské armádě a směrem k padlému šampiónovi. Můžete si pro něj přijet, jestli chcete, říkala jeho gesta.

Maniakes uměl makuransky. Mohl to svým protivníkům sdělit slovy, ale jeho muži jásal tak hlasitě, že by ho nebylo slyšet. Když se připojil ke svým vojákům, dvojice Makuránců vyjela k muži, který vyzval videssiánskou armádu.

Císařští na ně nezaútočili. Jeden z Makuránců zvedl poraženého na svého koně a všichni se vrátili zpátky na své pozice.

„Jestli ho Maniakes nezabil, měli bychom se o to postarat sami,“ řekl Turan kysele.

„Mám sto chutí to udělat,“ přisvědčil Abivard. „Pravda — náš voják byl statečný. Ale těžko nám mohl ublížit víc než tím, že prohrál. Poškodil naši morálku a poslechni si Videssiánce! Jestli pochybovali o tom, zda nás dokážou porazit, teď už nepochybují.“

Napadlo ho, jestli celou věc nepřipravil Tzikas. Mohl by videssiánský renegát navzdory svým prohlášením o věrnosti přikázat jednomu ze svých vojáků, aby vyrazil kupředu v jistotě, že prohraje? Mohl snad Tzikas doufat, že tímto způsobem získá zpátky přízeň Videssosu? Odpověď byla jednoduchá: samozřejmě, že by mohl. Ale další otázka - udělal by to? - vyžadovala větší uvážení.

V Makuranu měl vše, po čem mohl prahnout — vysokou hodnost a dokonce i přízeň Velekrále Sharbaraze. Proč by to zahazoval? Abivard si nebyl jistý, věděl jen, že Tzikas už se jednou dopustil vlastizrady. Videssiánci byli mistři intrik, ale je možné, že by se nějaký člověk dopustil vlastizrady hned dvakrát? Abivard doufal, že je to málo pravděpodobné. Neměl moc času nad tím přemýšlet, protože jakmile se jeho jezdci vrátili s poraženým šampiónem, nad videssiánskou armádou zazněly rohy. Císařští vyrazili kupředu ve volné formaci a na Makuránce se začala snášet sprška šípů.

Abivardovi muži začali střelbu oplácet. Abivard mávl rukou. Nad pravým křídlem jeho armády také zazněl zvuk rohů. I Abivard nyní disponoval jízdou. Tzikasovi muži se vyřítili na Videssiánce.

Maniakes to musel očekávat. Popravdě řečeno to bylo Abivardovi jasné už od počátku — ale vzhledem k pozici, kterou musel bránit, stejně neměl nic jiného na výběr.

Zpoza levého Maniakesova křídla vyrazil videssiánský regiment jako obvykle vyzbrojený luky a oštěpy. Videssiánci byli oděni v lehčí zbroji a nebyli tak těžce ozbrojeni jako Tzikasovi jezdci, a proto nemohli nepřátelský útok zastavit vlastním protiútokem, jak bylo obvyklé, když proti sobě bojovaly dvě makuranské armády. Ale mohli makuranský útok zpomalit a zabránit, aby rozdrtili jejich kamarády na křídle. To ostatním Videssiáncům umožnilo zaútočit na Abivardovu pěchotu.

Maniakesovi muži se dnes neřídili zdržovací taktikou jako loni v bitvě o kanál. Tehdy udržovali Makuránce ve hře, dokud je neobešly jejich zálohy a nezaútočily na Abivardovy muže z neočekávaného směru. Teď se rovnou řítili na Abivardovu pěchotu, zjevně přesvědčeni, že makuranská armáda jejich útok nedokáže vydržet.

Protože byli oděni v kroužkových košilích a Makuránci většinou ne, byla videssiánská střelba účinnější než střelba Makuránců. Byli už dost blízko, aby mohli do předních řad Abivardových mužů vrhat oštěpy.

„Neměli bychom provést protiútok, pane?“ vykřikl

Turan co nejhlasitěji, aby ho v rachotu bitvy bylo slyšet.

Abivard zavrtěl hlavou. „Pokud to uděláme, objeví se v našich řadách trhliny a pokud do nich proniknou Videssiánci, jsme vyřízeni. Musíme doufat, že naši vojáci vydrží jejich útok.“

Litoval, že Maniakes přemohl makuranského šampióna. Sebevědomí jeho mužů to muselo uštědřit těžkou ránu, zatímco Videssiánci byli na koni. Abivard však doufal, že v boji o život nebudou jeho vojáci mít čas myslet na to, co se stalo před chvílí.

Když se šípům ani oštěpům nepodařilo donutit Makuránce k ústupu, vytasili Videssiánci meče a vyrazili přímo proti Abivardově linii. Sekali nepřátelské pěšáky ze sedel koní; někteří Videssiánci se pokoušeli využívat své oštěpy stejným způsobem, jakým makuranská jízda využívala svá kopí.

Makuránci tvrdě bojovali nejen proti Maniakesovým mužům, ale také proti koním, na kterých jeli. Videssiánští koně na sobě neměli zbroj. Proto bylo snadné zasahovat je meči, kyji a šípy. Krev koní se na zemi mísila s krví jezdců. Jejich bolestné ržání se mísilo s výkřiky raněných Videssiánců i Makuránců.

Abivard povolal zálohy a nasměroval je k nejvíce exponovanému místu své linie. Byl na své vojáky nesmírně hrdý. Ještě před rokem nikdo z nich neočekával, že budou stát ve skutečné bitvě. Teď však proti Videssiáncům bojovali jako praví veteráni. Někteří z nich už vlastně veterány byli; a na konci bitvy už budou veterány všichni.

„Držte se!“ křičel Abivard. „Neustupujte!“ A k Abivardovu překvapení se Makuránci drželi a neustoupili ani o píd'. Maniakes měl letos s sebou víc mužů než loni, ale Tzikasova jízda zaměstnala značnou část z nich. A zbytek nebyl dost na to, aby prorazil Abivardovu linii.

Bitva uvízla na mrtvého bodě a Abivard pocítil pokušení provést protiútok, přestože by se tím v makuranské linii vytvořily mezery. Na druhou stranu by se mohlo podařit chytit značné množství Videssiánců do pastí. Abivard však tomuto pokušení odolal. Dokázal si snadno sám sebe představit na druhé straně bojiště a věděl, že být na Maniakesově místě, dychtivě by čekal na to, až se v nepřátelských řadách otevrou mezery. Maniakes by něčeho takového dokázal plně využít a Abivard to věděl. Bylo mu jasné, že nesmí Avtokratovi poskytnout takovou příležitost. Zdálo se, že boj se táhne už celou věčnost. Nebýt postavení slunce na obloze, byl by se Abivard domníval, že už se bojuje alespoň tři nebo čtyři dny. Pak kousek po kousku začal videssiánský tlak ustávat. Videssiánci postupně přerušili kontakt s nepřítelem a vyrazili zpátky na sever, odkud přišli. Tzikasovi muži naznačili prom sledování — pěchota by jen těžko mohla pronásledovat jízdu — ale sprška šípů a ostrý protiútok naznačil, že si Videssiánci ve svých řadách zachovali dobrý pořádek. Makuránci zanechali pronásledování.

„Při Bohu, odrazili jsme je,“ řekl Turan hlasem naplněným úžasem.

„Při Bohu, to jsme udělali!“ Abivard věděl, že jeho hlas zní stejně překvapeně jako hlas Turana. Nemohl si pomoci. Byl překvapený.

Možná byli překvapení i jeho vojáci, a možná že ne. V každém případě však věděli, co dokázali. Nad sténáním raněných a ržáním koní se vznesl veliký jásot. Jásot, ve kterém znělo jedno slovo: „Abivard!“

„Proč křičí mé jméno?“ Obrátil se k Turanovi. „Oni jsou ti, kteří dokázali zvítězit.“

Jeho zástupce na něj pohlédl. „Můj pane, občas jsi až příliš skromný.“

Vojáci si zjevně mysleli to samé. Obklopili Abivarda a stále přitom volali jeho jméno. Pak se ho pokusili stáhnout z koně, jako kdyby to byl nepřátelský Videssiánc. Turanův výraz ho upozornil, že by se měl raději vzdát nevyhnutelnému. Nechal své nohy vyklouznout ze třmenů. Turan se naklonil a popadl jeho koně za uzdu a Abivard se nechal uchopit masou oslavujících vojáků.

Ti ho nenechali spadnout na zem. Místo toho si ho předávali, takže Abivard cestoval mořem zvedajících se rukou. Mával a vykřikoval slova chvály, která však vojáci neslyšeli, protože všude kolem panoval obrovský rámus. Nakonec se jeho nohy opět dotkly pevné země. „Už dost!“ vykřikl. V hlase mu zazněla taková autorita, že ho vojáci skutečně nechali stát.

„Přikazuj, pane!“ křičeli. Muž, stojící poblíž Abivarda, se zeptal: „Vrhneme se zítra na Videssiánce?“ Někdy během boje mu nepřátelský meč uťal ušní lalůček, takže mu po bradě stékala krev, aniž si toho voják povšiml.

Abivard utrpěl záchvat kašle. Když odpověděl, řekl. „Uvidíme, co udělají oni. Problém je v tom, že se nedokážeme pohybovat tak rychle jako oni, takže musíme odhadnout, kam se asi vydají, a dostat se tam jako první.“

„Vy to dokážete, pane!“ prohlásil voják s chybějící půlkou ucha. „Už se vám to podařilo mnohokrát.“

Abivardovi se to podařilo jen dvakrát, a to se podle jeho názoru nedalo vyjádřit slovem „mnoho“. Ale vojáci jásali a dožadovali se, aby je vedl klidně i k bránám Propasti. Abivard se konečně nechal přemoci uspokojením z vyhrané bitvy a současně se snažil co nejlépe využít morálku svých mužů. „Maniakes chce Mashiz!“ vykřikl. „Mashiz je to jediné, po čem touží. Dovolíme mu, aby ho dobyl?“

„Ne!“ vykřikl voják jako jeden muž.

„V tom případě ráno vyrazíme na jih a odřízneme ho od jeho cíle,“ prohlásil Abivard. Vojáci zajásali ještě hlasitěji.

Kdyby jim nařídil na Mashiz zaútočit, nepochybně by jásali úplně stejně.

Zastrčil tu myšlenku do nehlubších částí své mysli, aby na ni zapomněl. To nebylo těžké. Musel teď přemýšlet nad spoustou věcí. Bylo dobojováno, Videssiánci ustoupili a brzy ustoupí i jeho muži. Přemýšlel, jestli kdy v historii bylo bojiště, které obě strany tak rychle opustily.

Sekretář byl obtloustlý, úzkostlivý mužík jménem Gyanarspar. Nervózně podal Abivardovi list pergamenu. „Toto je poslední dopis, který mi velitel Tzikas nadiktoval,“ řekl.

Abivard si rychle přečetl dopis, který Tzikas adresoval Velekráli Sharbarazovi. Stálo v něm zhruba to, co Abivard předpokládal. Videssiánský renegát ho obviňoval ze zbabělosti, protože po boji u Tibu se nevydal pronásledovat Maniakesovu armádu. Tzikas navrhoval, že jiný velitel - pochopitelně nepadlo žádné jméno - by se v čele makuranské armády osvědčil víc.

„Děkuji ti, Gyanarspare,“ řekl Abivard. „Napiš místo toho něco neutrálního a pošli to Velekráli.“

„Samozřejmě, pane — jako vždycky.“ Sekretář se uklonil a opustil Abivardův stan.

Když odešel, Abivard vztekle kopnul do hlíny. Tzikas byl skvělý velitel a bojovník. Kdyby se s tím jen spokojil! Ale to Tzikas ne. Ať už ve Videssosu či Makuranu, vždycky se chtěl dostat až na vrchol a tomuto cíli podřídil úplně všechno. Každopádně se jeho dopisy ke Sharbarazovi nedostanou. O to se Abivard postaral. Stříbrné arkety, kterými Gyanarspara uplácel, byly dobře utracené. Navíc se ukázalo, že od chvíle, kdy Abivard začal odchyťovat Tzikasovy dopisy, už mu Sharbaraz pořád nenakukuje přes rameno a nemluví mu do jeho práce.

Gyanarspar, Bůh budiž požehnan, neaspiroval na to, aby se dostal někam na vrchol. Někaké stříbro navíc nad pravidelný plat ho zdá se uspokojovalo. Abivard se náhle zmačkl. Jak může vědět, jestli Tzikas svého sekretáře rovněž nepodplácí? Třeba Gyanarspar došel k názoru, že bude nejlepší, když bude získávat stříbro od obou stran.

„Jestli ano, zjistí, že udělal chybu,“ řekl Abivard zvlněné stěně stanu. Pokud mu Sharbaraz zase začne posílat dopisy plné stížností, bude mít Gyanarspar co vysvětlovat.

V tu chvíli měl však Abivard vážnější starosti než hypotetickou zradu Tzikasova sekretáře. Maniakesova přítomnost v Zemi Tisíce Měst totiž rozhodně nebyla hypotetická. Avtokrat se nepokusil obejít Abivardovu armádu, aby zaútočil na Mashiz, čehož se Abivard nejvíce obával. Místo toho se Maniakes vrátil ke své taktice předchozího léta, putoval zemí mezi Tutubem a Tibem a ničil vše, na co přišel.

Abivard znovu kopnul do hlíny. Nemohl Maniakese pronásledovat o nic víc než po vyhrané bitvě u Tibu. Nevěděl, co má dělat. Má se vrátit do Nashvaru a přimět svárlivé čaroděje, aby znovu prolomili hráze kanálů? Letos už se mu to nezdálo tak výhodné jako loni. Navíc mu bylo jasné, že Sharbaraz bude pohlížet s nelibostí na každý úbytek dam z této oblasti. A dvě záplavy rok po sobě postaví místní obyvatele do nezáviděníhodné situace. Místní obyvatelé sice nestáli na Abivardově seznamu starostí úplně nejvýš, ale byli tam.

Sedět na místě a nic nedělat se mu také nelíbilo. Byl sice v postavení, ve kterém dobře chránil Mashiz, ale zbytku říše to nijak neprospívalo. Bránil sice Maniakesovi, aby navštívil Mashiz s ohněm a mečem, ale Avtokrat zatím tuto návštěvu vykonával v jiných městech. Díky tomu se Sharbarazova říše zmenšovala, nevzrůstala.

„Dokážu Maniakesovi zabránit, aby prošel kolem mě a vrhl se na Mashiz,“ řekl Roshnani té noci. „To v každém případě. Ale zabránit mu, aby trhal Zemi Tisíce Měst na kusy? Jak? Pokud proti němu vytáhnu, bude mít volnou cestu k hlavnímu městu.“

Na okamžik pocítil pokusem udělat právě tohle. Kdyby Maniakes dobyl Mashiz, měl by Abivard od Sharbaraze už navždy pokoj. Rozum mu sice napovídal, že to není dobrý důvod, aby nechal celou říši padnout do Propasti, ale to pokušení tu bylo.

„Pokud nedokážeš porazit Videssiánce stím co máš, měl bys sehnat prostředky, které ti zajistí jejich porážku,“ řekla Roshnani.

„Jenom je otázka kde,“ odpověděl Abivard. Potěšilo ho, že jeho první žena uvažuje stejně jako on, protože to znamenalo, že Abivard pravděpodobně uvažuje správně. „Pošlu dopis Romezanovi a požádám ho, aby se svou elitní armádou opustil Vaspurakan a pomohl mi vyhnat Maniakese,“ pokračoval. „Sice k tomu vůbec nemám chuť — vím, že právě o to Maniakesovi jde — ale nevidím jinou možnost.“

„Myslím, že máš pravdu.“ Roshnani zaváhala, ale pak mu položila nezbytnou otázku: „Co si o tom ale pomyslí Sharbaraz?“

Abivard se zatvářil kysele. „To brzo zjistíme. Každopádně ho nehodlám žádat o svolení; povolám Romezana na svou pěst. Napišu ale Velekráli dopis, ve kterém mu dám vědět, jak postupuji. Pokud o to bude stát, může můj rozkaz zrušit. Avim také, co udělám, pokud se to stane.“

„Co?“ zeptala se Roshnani.

„Rezignuji na své velení a vrátím se na panství Vek Rud,“ prohlásil Abivard. „Pokud Velekrál nebude spokojen se způsobem, jakým ho bráním, ať si vybere někoho jiného: třeba Tzikase nebo Yelifa. Já se vrátím na severozápad a dožiju své dny v poklidu jako dihqan. Bez ohledu na to, jak hluboko Maniakes postoupí do nitra Makuranu, nikdy se nedostane až křeče Vek Rud.“

Trochu nervózně čekal na Roshnaninu reakci. K jeho překvapení a úlevě se Roshnani naklonila a s úsměvem ho políbila. „Skvělé rozhodnutí!“ prohlásila. „Měl jsi to udělat už před lety, když jsme byli ve videssiánském západozemí a Sharbaraz tě pořád otravoval, že nejsi schopen zaútočit na město Videssos.“

„Tehdy mi to vadilo stejně jako jemu,“ řekl Abivard. „Ale už nemám trpělivost na to, abych snášel jeho neustálé káravé připomínky. Každý člověk někdy dojde k bodu, kde se láme jeho trpělivost, a já už se ktomu svému blížím.“

„Výborně,“ zopakovala Roshnani. „Byl by skvělé vrátit se na severozápad. A ještě lepší by bylo zmizet z dosahu vládce, který ti udělal tolik příkon.“

„Pořád bude mým panovníkem,“ řekl Abivard. Ale věděl, že takhle to Roshnani nemyslí. Napadlo ho, jaká asi bude Sharbarazova reakce, pokud mu Abivard oznámí svou rezignaci. Ta ale zatím nebyla na pořadu dne.

Dalšího dne Abivard odeslal dva dopisy. Jeden Romezanovi s žádostí, aby se vrátil, druhý Sharbarazovi, ve kterém mu oznamoval, že povolal Romezana z Vaspurakanu. Abivarda napadlo, že dopis Sharbarazovi o něco pozdrží, aby Velekrál nestihl jeho příkaz zrušit. Nakonec to však neudělal. Yelifovi a ostatním dvořanům by to poskytlo záminku k tomu, aby ho dál očerňovali. Nepochybně by začali Velekráli našeptávat, že shromažďuje síly, aby vytáhl proti Mashizu. To kdyby jim Sharbaraz uvěřil a znovu ho povolal do Mashizu, skutečně by tím mohl Abivarda přinutit, aby vytáhl proti hlavnímu městu. A to chtěl Abivard ze všeho nejméně. Co se jeho týkalo, mnohem důležitější byla porážka Videssosu. „Jediné, co chci,“ zamumlal si sám pro sebe, Je vjet na koni do Nejvyššího chrámu ve městě Videssos a vidět výraz na patriarchově tváři, až to udělám.“

Když trávil dva roky přímo na protějším břehu Dobytčího Převozu a každý den hleděl na hlavní město, zdál se mu ten sen uskutečnitelný. Teď byl zády k Tibu a snažil se zabránit Avtokratu Maniakesovi v útoku na Mashiz. Válka byla vždycky záležitost plná zvratů, ale dostat se během pár let od hlavního města císařství Videssos k hlavnímu městu Makuranu, bylo přece jen trochu moc.

„Lodě,“ řekl a pronesl to slovo jako kletbu. Kdyby nějaké měl, už by dávno vjel triumfálně do města Videssos. Kdyby měl Makuran loďstvo, Maniakes by nedokázal vnést válku do Země Tisíce Měst. Po chvilkovém zamyšlení našel Abivard ještě jeden důvod, proč litovat, že Makuran nemá námořnictvo: „Kdybych měl lodě, přikázal bych, aby Tzikase na jednu naložili a utopili ho.“

Tato představa mu zvedla náladu. Zhruba po hodině vstoupil však do jeho stanu Gyanarspar s pergamenem v ruce a ustaraným výrazem ve tváři. „Pane, tohle byste měl vidět a rozhodnout se, co s tím,“ řekl.

„Opravdu?“ řekl Abivard s pramalým nadšením. Zvedl však ruku a převzal pergamen. Četl Tzikasův poslední dopis Velekráli s nevírou, která stoupala větou od věty. „Při Bohu!“ prohlásil, když dočetl. „Snad jediná věc, ze které mě neobviňuje, je znásilňování ovcí z Velekrálových stád.“

„Ano, pane,“ řekl Gyanarspar nešťastně.

Abivard se zamyslel. „Myslím, že vím, proč Tzikas napsal něco takového. Dříve jeho dopisy Velekráli vždy vyvolávaly akce — akce proti mně. Letos se však žádný Tzikasův dopis ke Sharbarazovi nedostal. Tzikas to však neví, a proto si myslí, že Velekrál jeho dopisy ignoruje. A proto se rozhodl přijít s něčím silnějším.“ Nakrčil nos. Co se jeho týkalo, ten dopis měl silný zápach shnilé ryby.

„Co s tím budeme dělat, pane?“ zeptal se Gyanarspar.

„Ten dopis každopádně musí zmizet,“ řekl Abivard. „Kéž bychom dokázali, aby zmizel i Tzikas.“

Gyanarspar se uklonil a odešel. Abivard si prohrábl plnovous. Možná by měl Tzikase utopit, i když nemá žádnou loď.

Původně si nic takového nepřál, a to i když mu to navrhovali. Teď - teď poslal sluhu, aby

přivedl Turana.

Když jeho zástupce vstoupil do stanu, při vítání ho Abivard slovy: „Jak by se ti líbilo pomoci vznešenému Tzikasovi stát se makuranským hrdinou?“

Turan nebyl nejrychleji uvažující muž na světě, ale v žádném případě nepatřil k těm pomalým. Po krátké chvíli pochopil, o co jde a v očích se mu zablesklo. „Velice by se mi to líbilo, pane. O co přesně jde?“

„Ten plán, o kterém jsme spolu kdysi mluvili, mi připadá asi nejlepší: jde o to najít nějaký způsob, jak Tzikase vyslat s malým oddílem jezdců proti videssiánskému regimentu. Až bude po všem, budu se moc stydět za to, že jsem tak špatně odhadl vojenskou situaci.“

Turanův dravčí úsměv mu napověděl, že víc říkat netřeba. Zástupce však položil další otázku. „Co změnilo váš názor, pane? Když jsem vám to navrhoval předtím, nesouhlasil jste. A teď se vám ten nápad zalíbil.“

„Řekneme, že Tzikas začal až příliš svobodně hlásat své názory,“ odpověděl Abivard, což Turan kvitoval zachmuřeným příkývnutím. Abivard se obrátil k praktickým záležitostem celého plánu: „Asi bude potřeba dohodnout to s Videssiánci.

Jestli se nemýlím, jsme schopni jim doručit zprávu, že ano?“

„Ano, pane, je to tak,“ odpověděl Turan. „Pokud chceme vyměňovat zajatce a podobně, posíláme jim dopisy.“ Znovu se usmál. „Myslím, že kvůli možnosti polapit Tzikase, který se pokusil zabít jejich Avtokrata, nás určitě vyslechnou.“

„Výborně,“ řekl Abivard. „Myslím si to samé. Mělo by to vyjít. Vědět o tom budeme jen my dva, náš posel a několik Videssiánců.“

„Myslím, že ti nás neprozradí, pane,“ řekl Turan. „Za jiných okolností by to možná udělali, ale vsadím se, že nenávidí Tzikase ještě víc než vy. Pokud se jim podaří Tzikase chytit, myslím, že budou mlčet ohledně okolností, za jakých k tomu došlo.“

„Souhlasím,“ řekl Abivard. „Ale je tu ještě jedna osoba, kterou bych do toho chtěl těsně před koncem zasvětit.“

„A kdo je to?“ zeptal se Turan ustaraně. „Čím víc lidí o tom bude vědět, tím větší je šance, že se to prozradí.“

„Řekl jsem před koncem,“ odpověděl Abivard. „Nemyslíš, že by bylo vhodné, aby se Tzikas dozvěděl, kdo se postaral o jeho konec?“

Turan se usmál.

Poté, co ustoupila od Tibu a nějakou dobu plenila okolí, se Maniakesova armáda obrátila zpátky k západu, jako by se přece jen rozhodla napadnout Mashiz. Abivard roztáhl své síly podél řeky, aby zajistil, že si Videssiánci nevymítí přechod, aniž by se o tom dozvěděl.

Své jezdce vyslal nejen jako průzkumníky, ale přikázal, aby rovněž pořádali záškodnické nájezdy na nepřitele. Tzikas byl jako vichřice, chvíli tady, chvíli tam a neustále uštěďřoval svým bývalým krajanům nepříjemné údery.

„Opravdu umí bojovat,“ přiznal Abivard neochotně

jednoho večera, poté co se Tzikas vrátil s několika tucty zajatých Maniakesových mužů. „Nevím, jestli ho opravdu mám -“

Roshnani ho pevným hlasem přerušila: „Samozřejmě, že máš. Ano, umí bojovat a nezapomeň také na všechny ty ostatní věci, které umí.“

Když se Abivard utvrdil ve svém rozhodnutí, pokračoval v tvorbě pasti, která měla Tzikase vydat do rukou Videssiánců. Turan měl pravdu: když makuranský posel předal Maniakesovi zprávu, Avtokrat projevil velkou dychtivost získat Tzikase do svých rukou.

Když byla dohoda uzavřena, vyslal Abivard většinu Tzikasovy jízdy pod velením jednoho z poručíků proti velké videssiánské jednotce, která se ostentativně projížděla na severovýchodě. „Této akci jsem měl velet já,“ řekl Tzikas hněvivě. „Po všech těch bojích, kterými jsme prošli, mi stále ještě nevěříte.“

„Právě naopak, vznešený pane,“ odpověděl Abivard. „Věřím vám zcela bez výhrad.“

Odpovědět něco takového jinému Makuránci, by nevyvolalo žádnou reakci. Tzikas, zběhlý ve videssiánské ironii, však na Abivarda vrhl ostrý pohled. Abivard měl sto chutí se nakopat do zadku, když v tu chvíli jako na zavolanou přiběhl posel a zvolal. „Pánové, císařští prolamují hráze kanálů necelý farsang odsud!“ Ukázal na jihovýchod přes nízký kopec, který ukrýval Videssiánce před jejich zraky.

„Při Bohu,“ prohlásil Tzikas, „to je práce pro mě.“ Aniž by Abivardovi věnoval více pozornosti, odspěchal. O několik dnů později vyrazil z tábora v čele dvou set těžkých jezdců, nad jejichž hlavami vlál prapor s makuranským lvem.

Abivard se díval, jak odjíždějí, se směsicí naděje a viny. Pořád se mu ještě příliš nelíbila představa, že se takhle Tzikase zbavuje, i když věděl, že je to nezbytné. Kromě toho v pasti, kterou Maniakes připravil, se octnou i Makuránci pod Tzikasovým vedením. Abivard doufal, že jeho krajané přinutí Videssiánce draze zaplatit.

Ze všeho nejvíc však doufal, že plán bude fungovat.

Později odpoledne se do tábora vrátil zbytek jízdního oddílu. Značné množství vracejících se vojáků bylo raněných.

Jeden z jezdců spatřil Abivarda a zvolal. „Přepadli nás, pane! Když jsme se pustili do šarvátky s Videssiánci, kteří právě bořili hráze kanálu, vyrazila proti nám z nedalekých ruin vesnice obrovská přesila. Bleskově nám odřízl ústupovou cestu

a dokonale nás zaskočili.“

„Nevidím Tzikase,“ řekl Abivard poté, co rychle přelétl pohledem řadu vracejících se jezdců. „Co se s ním stalo? Je naživu?“

„S našim Videssiáncem? Nejsem si jistý, pane,“ řekl voják. „Vedl hrstku mužů do protiútoku přímo na srdce nepřátelské armády. Od té chvíle jsem ho nespátl, ale obávám se nejhoršího.“

„Kéž s ním Bůh naloží tak, jak si zaslouží,“ řekl Abivard dvojsmyslně. Napadlo ho, zda Tzikas na Videssiánce nezaútočil v naději, že ho zabijí, protože ať nechťel nechat zajmout. Kdyby byl Abivard na Tzikasově místě, rozhodně by byl ochoten udělat cokoli jen proto, aby nepadl Avtokratovi do rukou.

Dalšího dne se Tzikasův makuranský poručík, horkokrevný mladík jménem Sanatruq, vrátil s většinou jízdního regimentu, který předtím vedl do boje proti velkému videssiánskému oddílu. Byl sám na sebe velice hrdý, protože Videssiánce porazil. I Abivard měl radost, ale zdaleka ne tak velkou, protože věděl, že Maniakes ten oddíl vyslal, aby odlákal většinu Tzikasovy jízdy pryč.

„Byl přemožen!“ vykřikl Sanatruq zděšeně, když se dozvěděl o Tzikasově osudu. „To je naprostá tragédie! Jak si bez něj poradíme?“ Seskočil na zem, nabral do ruky hrst prachu a na znamení smutku si jím potřel tváře.

„Prozatím budeš jízdnímu regimentu velet ty,“ řekl Abivard. „Dá-li Bůh a Tzikas se vrátí, znovu mu předáš velení, ale obávám se, že to není příliš pravděpodobné.“

„Pomstím jeho ztrátu!“ vykřikl Sanatruq. „Byl to statečný vůdce, muž, který vždy bojoval za každou cenu a bojoval skvěle. To platilo v době, kdy bojoval proti nám a ještě víc v době, kdy bojoval po našem boku.“

„To je naprostá pravda,“ řekl Abivard; považoval to za nejlepší možný epitaf za Tzikase. Napadlo ho, co asi Maniakes řekne muži, který se ho pokusil zavraždit černou magií. Nepochybně to bude něco, co si bude Tzikas pamatovat do konce života, ať už bude dlouhý nebo krátký.

Ale ať už Maniakes řekl Tzikasovi cokoliv, Abivard se o tom nedozvěděl. Avtokrat se vrátil zpátky do centrálního regionu Země Tisíce Měst a ze všech sil se snažil, aby Abivardovi co nejvíc znepříjemnil život. Abivard tak trochu doufal, že dohoda mezi ním a Avtokratem ohledně Tzikase přinese alespoň příměří, ale nestalo se tak. On i Avtokrat se chtěli zbavit videssiánského renegáta, a jen to a nic jiného je přimělo ke spolupráci.

Ukázalo se, že Sanatruq nepostrádá Tzikasovu energii, ale jako velitel jízdy neměl tolik štěstí. Videssiánci několikrát po sobě odrazili jeho nájezdy, až si Abivard skoro přál, aby se Tzikas vrátil.

„To neříkej!“ prohlásila Roshnani, když si jí na to nahlas postěžoval. Rukou učinila gesto proti zlým znamením. „Viš, že by se to mohlo splnit.“

„O tom dost pochybuji,“ řekl Abivard. „Ale dobrá, nepřeji si, aby Tzikas přímo teď vešel ke mně do stanu.“

To byla pravda. Chtěl však zjistit, co se s videssiánským renegátem stalo. Padl v boji nebo ho Maniakes zajal? A pokud ho zajal, co s ním asi provede?

Když Videssiánci napadli Zemi Tisíce Měst, nepřivedli si s sebou všechny dělníky a služebníky, které potřebovali.

Místo toho, jak bylo obvyklé, odváděli muže ze zdejších měst a odměňovali je špatným a skromným jídlem a ještě méně penězi. Navíc se na videssiánskou armádu nabalilo obrovské množství kurtizán a táborových přísluhovačů.

Dělníci a podobní však nebyli stálou součástí armády. Přicházeli a odcházeli — nebo občas zůstávali na místě, zatímco odcházela či přicházela armáda. Abivard přikázal svým mužům, aby někoho takového přivedli, protože se chtěl dozvědět o Tzikasově osudu.

Proto o pár dní později zpoval malou opálenou ženu, která se před ním potila v tlustém kaftanu.

„Říkáš, že jsi viděla, jak ho Videssiánci přivádějí do tábora?“ zeptal se Abivard. Položil tuto otázku nejprve videssiánsky, a až poté v makuranštině. Žena, která se jmenovala Eshkinni, se naučila jazyku císařství v době, kdy sloužila ve videssiánském táboře, ale jinak mluvila jeň svou mateřštinou, jazykem Země Tisíce Měst, ze které znal Abivard jen pár slov.

Eshkinni pohodila hlavou, až její pěkné bronzové náušnice zacinkaly. Na krku měla náhrdelník ze skleněných perel a na rukách bronzové náramky. „Já ho vidět, to pravda,“ řekla. „Oni ho táhnout, proklínat při svém bohu, a pak říkat, že Avtokrat s ním provést něco nepěkného.“

„Jsi si jistá, že to byl Tzikas?“ pokračoval Abivard ve vyptávání. „Slyšela jsi je říkat jeho jméno?“

Zamračila se ve snaze si vzpomenout. „Já myslet možná,“ řekla. Nepokojně se zavrtěla. Abivard si nebyl jistý, zda je to proto, že jí vynechává paměť nebo proto, že by odsud raději byla někde hodně daleko.

Chvilí čekal, a když žena svoji odpověď nijak neupřesnila, pokračoval ve výslechu. „Přišel se na toho zajatce podívat osobně Maniakes?“

„Avtokrat? Ano, on se podíval,“ řekla Eshkinni. „Já myslet Avtokrat stařec. Ale on ne starý... ne příliš starý. Starý jako ty, možná.“

„Mockrát díky,“ opáčil Abivard suše. Eshkinni pokývala hlavou, neboť ji z pochopitelných důvodů unikla ironie v jeho hlase. Abivard jí její poznámku neměl za zlé, protože byla skutečně pravda, že Avtokrat a on jsou zhruba stejného věku. Vyzkoušel jinou otázku: „Co řekl Maniakes tomu zajatci?“

„On říci, že mu dát, co od něj málem sám dostat,“ odpověděla Eshkinni. Abivard se zamračil, pracně se prokousal přehrášlými infinitivy, a pak přikývl. Kdyby Tzikas stál před ním, řekl by mu nejspíš to samé, i když by to nebalil do tak vzletných slov. A v originále musel být Maniakesův projev ještě vzletnější. Eshkinni mu jistě neřekla doslovný obsah Avtokratova prohlášení.

„Řekl Maniakes Tzikasovi, kdo je odpovědný za to, že mu padl do rukou?“ zeptal se.

Eshkinni zavrtěla hlavou. Náušnice se jí znovu rozcinkaly. Našpulila rty; zjevně ji celý tenhle rozhovor nudil. Pak se vyzývavě zhoupla v bocích. „Mít chuť?“ zeptala se a nedávala prostor k pochybám, co má na mysli.

„Ne, děkuji,“ řekl Abivard zdvořile, i když měl sto chutí odseknout při Bohu, ani nápad! a vydat se na útěk. „Má žena

cestuje se mnou," vysvětlil zdvořile.

„No a?“ Eshkinni na něj hleděla, jako by to s její nabídkou nemělo žádnou souvislost. A z hlediska jejích zkušeností tomu možná tak bylo. „Proč mít velký pěkný muž jen jediná žena?“ pokračovala. Odfrkla si, když jí v hlavě vyvstala z jejího hlediska zřejmá odpověď. „To stejný důvod, proč ty mě nechytíš, já myslet. Kdyby ty nemít vousy, já myslet, jestli ty nejsi -“ nevěděla, jak se videssiánsky řekne eunuch, ale pohybem naznačila, co má na mysli.

„Ne,“ zopakoval Abivard ostře. Ale prokázala mu službu, a proto sáhl do váčku a vytáhl dvacet stříbrných arketů, které jí dal. Její nálada se okamžitě zlepšila. To bylo víc, než by dostala za to, kdyby před ním roztáhla nohy.

„Pokud ty ještě něco chceš vědět,“ prohlásila, „zeptat se mě. Já povědět.“ Když viděla, že se jí Abivard nechystá položit žádnou další otázku, odešla. Abivardovi se nikterak nelíbila, ale několik jeho vojáků ji sledovalo vlnnými pohledy.

Abivard měl pocit, že možná ještě něco přidá ke své sbírce náušnic.

Později toho dne se obrátil na Turana s otázkou. „Co bys dělal, kdybys byl na Maniakesově místě a dostal Tzikase do spárů?“

Jeho zástupce mu poskytl pragmatickou odpověď: „Uvrhl bych ho do želez, aby nemohl utéct, a pak bych šel oslavovat. Možná bych se radostí zpil do němoty.“ Abivard si odfrkl. „Myslím kromě toho.“

„Kdybych narazil na nějakou pěknou holku, možná bych s ní šel do postele,“ řekl Turan, ale pak, když viděl varovný výraz na Abivardově tváři, chvatně pokračoval: „Aha, ty myslíš ještě potom. Kdybych byl Maniakes, hned po oslavě bych z něj vyždímal všechny informace o tom, co dělal, když byl tady. A pak bych se ho zbavil. Rychle, pokud by vypovídal ochotně, pomalu, kdyby ne - ale nejspíš bych se ho zbavoval hodně pomalu tak jako tak.“

„Ano, to zní rozumně,“ přisvědčil Abivard. „Já bych nejspíš udělal to samé. Doufám, že Tzikas dostane, co si zaslouží.“ Asi na minutu se zamyslel. „Teď musíme říct Sharbarazovi, co se stalo, aniž bychom ho upozornili na to, že jsme to způsobili my. A pak že je život vojáka nudný.“

Jak hlubokou vyslovil pravdu, pochopil o několik dní později, když jedna z jeho jízdních hlídek přijela i s jezdcem oděným ve světle modré tunice, charakteristické pro obyvatele zdejšího kraje. „Seděl na koni jako voják, a proto jsme ho zajali a přivedli sem,“ řekl velitel hlídky. „A našli jsme tohle.“ Zvedl kožené pouzdro na zprávy.

„No vida.“ Abivard se obrátil k zajatému kurýrovi a videssiánsky se ho zeptal: „Co je uvnitř?“

„To nevím,“ odvětil posel stejným jazykem; skutečně to tedy byl jeden z Maniakesových mužů. „Jediné, co vím, je, že jsem měl projít vašimi liniemi a donést tu zprávu až do Mashizu. A pak jsem se měl vrátit s případnou Sharbarazovou odpovědí.“

„Opravdu?“ Abivard otevřel pouzdro. Až na to, že zpráva byla zapečetěná videssiánským symbolem a ne makuranským lvem, vypadala docela obyčejně. Abivard palcem zlomil pečeť.

Uněš čist videssiánsky, ale poněkud pomalu; při čtení pohyboval rty. „Avtokrat Maniakes Velekráli Sharbarazovi: Zdravím,“ začínal dopis. Následovala záplava honosných oslovení a chvástavých titulů a Abivard rázem pochopil, že videssiánsky Avtokrat může v tomto ohledu směle se Sharbarazem soupeřit.

Pak však Maniakes přešel kvěci rychleji, než by

učinila většina Makuranců. Vlastní rukou - to Abivard poznal — psal: „Mám tu čest tě informovat, že držím jako zajatce odsouzeného kriminálního, jistého Tzikase, odpadlíka, který byl dříve ve tvých službách, a kterého jsem předtím odsoudil k smrti. Za zajetí tohoto zločince vděčím tvému generálovi Abivardovi, kterého unavila Tzikasova zrádná povaha stejně jako mě, a proto spolu se mnou zosnoval plán, jak se ho zbavit. A ujišťuji tě, že až se Tzikase zbavím, nebude ten zrádce nikomu chybět.“

Maniakes nějakou dobu pokračoval v podobném duchu a vysvětloval Tzikasovy zločiny. Abivard většinu toho přeskočil. Moc dobře Tzikase znal. Pak pergamen zmuchlal a hodil jej na zem. Pocítil něco jako upřímný obdiv.

Maniakes byl mnohem lstivější, než by ho kdy napadlo. Avtokrat ho využil, aby se zbavil Tzikase, a teď chtěl využít Sharbaraze, aby se s jeho pomocí zbavil Abivarda. A to díky Tzikasovi! To byla skutečná ukázka mistrovské prohnání.

A jen díky štěstí se mu podařilo tento plán překazit nebo alespoň zpomalit. Kdyby se jeho hlídce nepodařilo videssiánského kurýra zadržet Abivard zvedl zmuchlaný pergamen, trochu jej urovnal a zavolal Turana. Přeložil svému zástupci, co v něm stojí. Když skončil, Turan se zamračil. „Kéž skončí v Propasti! Co je to za odpornou prohnání!“ „Maniakes je videssiánsky Avtokrat,“ přerušil ho Abivard. „Kdyby nebyl prohnáný, těžko by si svou práci udržel. Můj otec dokázal mluvit celé hodiny a vyprávět o videssiánské prohnání. Na chvíli se odmlčel, a pak se rozesmál. „A přitom nevím, zda měl kdy s Videssiánci něco do činění, kromě občasných šarvátek. Ale ať už jeho vědomosti o nich pocházely z osobní zkušenosti nebo jen z doslechu, měl pravdu. Videssiancum nemůžeš věřit, pokud je nemáš pod přímým dohledem, a občas ani tak ne.“

„To je ryzí pravda.“ Turan potřásl hlavou. „Přál bych si, aby Maniakes zmizel ze Země Tisíce Měst. Pak bych ho sice neměl pod přímým dohledem, ale v tomto případě by to bylo ku prospěchu věci.“

Později toho večera napadla Roshnani další otázka: „Napsal Maniakes ve svém dopise Velekráli, že nechá Tzikase popraviti?“

„Napsal, že se ho zbaví, a že nebude nikomu chybět,“ odpověděl Abivard po chvíli. „Jestli to neznamená, že ho Avtokrat nechá popraviti, tak už nevím.“

„To je pravda,“ připustila Roshnani nepřesvědčeně. „Jediný problém je v tom, že mi to připomíná videssiánskou hru, šachy.“

„Co to má co dělat s —?“ Abivard se zarazil. Přestože si tu hru během svého pobytu ve Videssosu oblíbil, od chvíle, kdy opustil videssiánskou půdu, si na ni nevzpomněl. Jedním z pravidel této hry, které z ní činilo tak složitou a komplexní záležitost bylo, že pokud dojde nízká figura na protější stranu herní desky, stává se z ní figura mnohem silnější.

Abivard Tzikase využil přesně tak, jako by byl figurkou na šachovnici. Poté, co videssiánský renegát přeběhl na druhou stranu, Abivard ho využíval proti císařství, kterému dříve sloužil. A když už Tzikas nebyl užitečný, Abivard se ho zbavil a zařídil jeho zajetí. Ale to nutně nemuselo znamenat, že navždy pryč.

„Chceš říct,“ pronesl Abivard znepokojeně, „že by mu Maniakes mohl dát šanci, aby se očistil? Musel by být blázen, nejen hlupák, kdyby udělal něco takového.“

„To ano,“ řekla Roshnani. „Což neznamená, že se o to nepokusí, bude-li si myslet, že tím dostane písek do našeho soukolí.“

„Bude-li Tzikas bojovat proti nám, bude bojovat, jako by jen krůček za ním byla samotná Propast — a bude to pravda,“ řekl Abivard. „Nebude-li Maniakesovi užitečný, zemře.“ Zamnul si bradu. „Ale větší obavy mám ze Sharbaraze.“

IX.

„O ane,“ řekl posel s úklonou, když mu předával pouzdro se zprávou, „přináším vám dopis od Ve-lekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste.“

„Děkuji,“ lhal Abivard a vzal si pouzdro. Když ho otevřel, vzpomněl si na to, co říkal Roshnani před několika dny. Když se musí víc obávat svého panovníka než nepřítele, není to v pořádku.

Zlomil pečeti, rozbil pergamen a začal číst. Důvěrně známa písmena a fráze jeho jazyka byla vítanou změnou poté, co se musel prokousávat Maniakesovým dopisem, psaným pochopitelně videssiánský.

S pobavenou rezignací přeskočil seznam Sharbarazových okázalých titulů. S každým dopisem byl seznam delší a tituly okázalejší. Napadlo ho, jestli by nebylo lepší, kdyby se Velekrál rovnou prohlásil za Boha sestoupivšího na zem a nechal to tak. Když už nic jiného, ušetřilo by to pergamen.

Poté přešel Sharbaraz k jádru věci: „Věz, že jsme nespokojeni, že ses odvážil odvolat našeho věrného a dobrého služebníka Romezana od jeho povinností, aby místo toho sloužil pod tebou v tažení proti uzurpátorovi Maniakesovi. Věz dále, že jsme Romezanovi poslali vlastní zapečetěné rozkazy, ve kterých mu přikazujeme, aby v každém případě zůstal na svém místě a věnoval se nadále svým povinnostem.“

„Mám počkat na odpověď, pane?“ zeptal se posel, když Abivard vzhledl od pergamentu.

„Zatím ne,“ zavrtěl Abivard hlavou. „Mám pocit, že Velekráli Sharbarazovi stejně nedokážu odpovědět tak, aby ho to uspokojilo.“

Pokračoval ve ctem. V dalším odstavci si Sharbaraz stěžoval na Abivardovo selhání při snaze vyhnat Videssiánce ze Země Tisíce Měst a na to, že jim nezabránil v dalším pustošení. Abivardovi přišlo líto, že poblíž není nějaká cihlová nebo kamenná zeď, do které by mohl bušit hlavou. Sharbaraz po něm na jednu stranu chtěl, aby dokázal nemožné a na druhou stranu mu v tom všemi způsoby bránil. Náhdera, pomyslel si. Ať udělám cokoliv, vždycky je to špatně. Ne, že by to byla nějaká novinka.

„Věz také,“ psal Sharbaraz, „že jsme informováni, jak jsi nechal generála Tzikase padnout do rukou nepřítele a navíc jsi napomáhal jeho zajetí. Považujeme tento čin za naprosto neslýchaný, vyžadující jediné možné ospravedlnění: to jest, abys proti Videssiáncům uspěl bez Tzikase, když s jeho pomocí jsi selhal. Nedosáhneš-li tohoto úspěchu během letošního tažení, budeš za svou zradu souzen podle těch nejprísrnějších měřítek.“

Abivard se hořce zasmál. Byl obviněn, že zradil Tzikase, což byla konec konců pravda, ale jestlipak někdo také obvinil Tzikase z toho, že zradil jeho? Právě naopak - Tzikas si u Velekrále získal přízeň. A teď Sharbaraz přikazuje, aby Abivard vyrazil a dosáhl vítězství, aniž by mu ovšem dovolil přizvat si na pomoc Romezanovy muže, kteří by toto vítězství umožnili.

„Máte odpověď, pane?“ zeptal se posel znovu.

Jediná odpověď, která Abivarda napadla, byla zcela nepublikovatelná. Abivard ji potlačil. Vzhledem k Maniakesově přítomnosti v Makuranu nebyl čas na rozdmýchávání rozmišek s Velekrálem, obzvláště proto, že Abivard by v takové rozmišce musel zákonitě prohrát, pokud by ovšem nepodnítl vzpouru. A pokud by vyvolal občanskou válku, císařství Videssos by spadla do klína nejen Země Tisíce Měst, ale také Vaspurakan. Měl s tím své zkušenosti: Makuran dokázal obsadit videssiánské západozemí, protože císařství se za Genesiovu vládu zmítalo v občanské válce. „Pane?“ zopakoval posel.

„Ano, napíšu odpověď,“ řekl Abivard. Poslal služebníka pro pergamen, pero a inkoust. Když dostal žádané, napsal své jméno, pak Sharbarazovo a pak pečlivě opsal všechny tituly, které si Velekrál přisoudil - nechť, aby ho Yelif nebo někdo jemu podobný obvinil z neucty k panovníkovi. Když s tím skončil, měl už popsanou polovinu pergamentu a konečně mohl přejít k jádru věci: Veličenstvo, přinesu vám vítězství, které žádáte, i když jste mi nedal nástroje potřebné k jeho dosažení. Podepsal se a zapečetil pergamen a vložil jej do pouzdra. Pak zprávu podal poslovi.

Když kurýr odjel, Abivard se obrátil a pohlédl na západ k Dilbatským horám a k Mashizu. Částečně zatoužil získat svůj dopis nazpět; věděl, že slíbil víc, než možná bude schopen dodržet a věděl, že pokud se mu to nepodaří, bude potrestán. Ale z větší části mu na tom nezáleželo. Neřekl Sharbarazovi nic jiného než pravdu, což musí být pro panovníka opravdu rarita. Napadlo ho, jestli to Velekrál vůbec pozná.

Řekl Roshnani, co udělal. „To je málo,“ odpověděla. „Řekl jsi přece, že pokud Sharbaraz zruší tvůj rozkaz Romezanovi, rezignuješ na své velení. A Sharbaraz tvůj rozkaz zrušil.“ Naklonila hlavu na stranu a vyčkávala, co odpoví.

„Vím, co jsem řekl.“ Abivard sklopil oči. „Ale teď, když na to došlo... nemůžu. Přál bych si, abych mohl, ale nejde to.“

Mluvit o tom bylo snadné. Ale udělat to - Čekal, až se mu na hlavu snese bouře výčitek.

Roshnani si povzddechla. „Bála jsem se, že právě tohle zjistíš.“ Hřejivě se usmála. „Popravdě řečeno jsem to předpokládala, i když jsem doufala, že se mýlím. Takže nezbyvá než porazit Maniakese, aby Velekráli konečně sklaplo, a to nebude jednoduché. A tvé postavení v Mashizu už je stejně tak špatné, že horší už ani být nemůže.“

„Přesně to samé si myslím i já,“ řekl Abivard, vděčný za to, že mu žena nevyčítá změnu názoru. „Teď musím vymyslet,

jak splnit ten chvástavý slib, který jsem dal.“

Zdálo se, že se Maniakes vzdal myšlenky útoku na Mashiz, a procházel Zemí Tisíce Měst tak, jako minulého roku, a přitom páčil a ničil. Zaplavit celou zemi mezi Tutubem a Tibem se ukázalo jako méně účinné řešení, než jak Abivard doufal. Má-li Videssiánci zastavit, bude s nimi muset bojovat všude, kde jen to bude možné.

S určitým váháním opustil tábor poblíž Tibu, protože si byl jistý, že Sharbaraz si jeho postup vyloží tak, že Abivard svévolně nechal Mashiz bez ochrany. Abivard však byl natolik zvyklý být u Velekrále v nemilosti, že už mu to zdaleka nevadilo tolik jako kdysi.

Přál si, aby měl více jízdy. Jednou už se mu podařilo ji využít takovým způsobem, že výrazně napomohla vítězství v bitvě. Kdyby to však zkusil znovu, Maniakes by to už možná předvídal a celému jízdnímu regimentu by mohlo hrozit zničení.

„Maniakesovi nemůžeš provést stejnou věc dvakrát po sobě,“ řekl Turanovi, jako by s ním jeho zástupce nesouhlasil.

„Pokud to zkusíš, potrestá tě za to.“

„Jak říkáte, pane,“ odpověděl Turan. „A jakou novou strategii tedy použijete, abyste ho překvapil a zaskočil?“

„To je dobrá otázka,“ řekl Abivard. „Chtěl bych k tomu mít stejně dobrou odpověď. Zrovna teď mi připadá nejlepší dostat se k němu dost blízko - pokud nám to Maniakes umožní — a zjistit, jaké máme možnosti.“

Aby zajistil, že ho Videssiánci nepřekvapí, rozhodl

se využívat svou jízdu zejména jako průzkumnou sílu. Vysílal nyní jízdní hlídky mnohem dál od hlavního voje, než bylo obvyklé. V důsledku toho občas víc jezdců pádilo sem a tam se zprávami, než kolik jich v tu chvíli sledovalo Maniakesovu armádu. Díky tomu byl však Abivard neustále dobře informován o pohybech Videssiánců. A protože už s nimi měl nějaké zkušenosti, dokázal odhadnout, co udělají dál.

Maniakesovy síly se nepohybovaly tak rychle, jak by dokázaly. Abivard se k Videssiáncům každý den přibližoval.

Maniakes se neobrátil, aby se Makuráncům postavil v bitvě, ale ani se jí nesnažil nijak vyhnout. Jako by Abivardovi sděloval pokud to doopravdy chceš, proč ne? Abivarda neustále překvapovalo, že Videssiánci mají takové sebevědomí. Byl zvyklý na to, že před ním císařské armády prchají.

Uvědomil si, že jedinou výjimkou z tohoto pravidla byli muži pod Tzikasovým velením. Abivard si však vdychu musel připustit, že armáda, které velel teď, byla jen stínem útočné síly, které velel kdysi. A Videssiánci si zvykli na myšlenku, že i oni mohou vyhrávat bitvy. Abivard moc dobře věděl, jak veliký význam to má.

Začal své jezdce posílat ve větších oddílech s úkolem znepokojovat Videssiánci rychlými útoky. Pokud Maniakes přijme bitvu, rád ji Avtokratovi poskytne. Jeho pěšáci už proti videssiánské jízdě dvakrát obstáli a byli přesvědčení, že to dokážou znovu. Abivard neměl nic proti tomu, poskytnout jim k tomu příležitost. Pokud s Videssiánci nebude bojovat, těžko je může porazit.

Po několika dnech drobných šarvátek se Abivard k Videssiáncům přiblížil natolik, že vydal rozkaz zformovat bitevní řadu na vyvýšenině nedaleko od města Zadabak. A Maniakes přivedl své Videssiánci blíž, jeho zvědové prostudovali makuránské pozice, a pak se císařští utábořili na noc v takové blízkosti, že nebylo pochyb o jejich úmyslech.

Abivard strávil většinu noci povzbuzováním svých vojáků a konáním posledních příprav před bitvou. Abivard sám se pohyboval někde mezi nadějí a rezignací. Pokusí se vyhnat Videssiánci ze Země Tisíce Měst a udělá pro to všechno. Bude-li mu Bůh milostiv, uspěje. A když ne, i tak bude moci s čistým svědomím říci, že se silami, které mu Sharbaraz přidělil, dosáhl maxima. Velekrál ho může a také jistě bude obviňovat z případného neúspěchu, ale jen těžko bude takové obviňování oprávněné.

Když nastalo ráno, Abivard zamračeně pozoroval své vojáky vstávající z lůžek a nastupující do řad. Stáli tváří k východu a přímo do očí jim svítilo vycházející slunce, což znamená, že Videssiánci budou mít výhodu světla a nebudou muset mžourat. Pokud se boj obrátí proti Makuráncům, bude tohle chyba, kterou Sharbaraz Abivardovi zcela oprávněně vyčte.

Povolal k sobě Sanatruqa. „Musíme pozdržet hlavní bitvu do chvíle, než bude slunce výše na nebi.“

Jízdní velitel se ohlédl na východ a přikývl. „Předpokládám, že po mně chcete, abych se o to nějak postaral.“

„Tvoji muži se dokáží pohybovat mnohem rychleji než pěchota, a navíc jsou to kopiníci a nikoliv lučištníci; proto jim nebude tolik vadit, že jim slunce svítí přímo do očí,“ odpověděl Abivard. „Ani nevíš, jak nerad tě žádám o takovou oběť - skoro mám pocit, jako bych tě zrazoval.“ Málem řekl jako bych s tebou jednal jako s Tzikasem. Ale Sanatruq o tom nevěděl a Abivard neměl v úmyslu mu to říkat. „Přál bych si, abychom měli víc jezdců.“

„To já také, pane,“ řekl Sanatruq procítěně. „Co se toho týká, přál bych si také, abychom měli víc pěchoty.“ Mávnul k pomalu se formující linii, která nebyla tak dlouhá, jak by mohla být. „Ale uděláme, co můžeme, s tím, co máme. Pokud chceš, abych své muže vrhl proti Videssiáncům, udělám to.“

„Bůh ti požehnej za tvou odvahu,“ řekl Abivard. „A pokud se dožijeme vítězství, budeš si užívat slávy, kterou dnes získáš.“

Sanatruq zasalutoval a odjel k tomu, co zbylo z jeho regimentu. O několik chvil později vyrazila těžká jízda proti videssiánským řadám. Když se Makuránci přiblížili, sklonili kopí a z evalu přešli do trysku. Země se otřásla duněním kopyt. Videssiánská reakce nebyla tak rychlá, jak by měla být; Maniakes možná do poslední chvíle nevěřil, že na něj tak malá jednotka doopravdy zaútočí.

Ať už byl důvod jakýkoliv, makuránští obrněnci prorazili hluboko do videssiánských řad. Na několik okamžiků se Abivard, upřeně zírající proti slunci, odvážil doufat, že překvapivý útok uvrhne nepřítele do takového zmatku, že se stáhne, nebo bude alespoň příliš oftesen na to, aby provedl útok, který měli Videssiánci zřejmě v plánu.

Před dvěma lety by se to možná stalo, ale dnes nikoliv. Videssiánci využili své početní převahy, aby zneutralizovali makuránskou výhodu těžší a dokonalejší výzbroje. Císařští se pustili do boje s precizností, která Abivardovi připomněla armádu vedenou Maniakesovým otcem na pomoc Velekráli Sharbarazovi během posledních let vlády

schopného, ale nešťastného a nemilovaného Avtokrata Likinia.

Sanatruq musel vědět, nebo přinejmenším rychle zjistil, že nemá naději Videssiánce porazit. Pokračoval v boji tak dlouho, dokud nebylo zřejmé, že Abivardově pěchotě vykoupil potřebný čas.

Pak si mohl vybrat ze dvou věcí. Buď pokračovat v nerovném boji do posledního muže, nebo se stáhnout a zachránit co se dá. Velitel jízdy si vybral to druhé, ale stáhnul se víc na sever než na západ, takže kdyby ho chtěl Maniakes pronásledovat, musel by k tomu vyčlenit část svých sil, a tím by oslabil hlavní voj, který měl zaútočit na pěchotu.

K Abivardovu zklamání však Maniakes své síly nerozdělil. Avtokrat se poučil a soustředil se na to, o co mu doopravdy šlo. Zjevně pochopil, že nemá smysl snažit se o tři věci najednou. Abivard by si byl přál, aby se jeho protivník učil pomaleji.

Za troubení rohů Videssiánci vyrazili přes pláň do mírného kopce proti Abivardovým mužům. Jezdci začali Abivardovy pěšáky zasypávat šípy a kryli se zdvizenými štíty před předpokládanou makuranskou odpovědí. Tu a tam se zhroutil Videssiánc nebo kůň, ale opravdu jen tu a tam. Mnohem hůře obrněná pěchota měla daleko větší ztráty.

Část Videssiánců předjela hlavní voj, dorazila na značnou blízkost k Abivardovým prvním řadám a vrhla na Makuránce oštěpy. Abivarda však ani nenapadlo nařídít svým vojákům protiútok. Takový útok by v jeho řadách vytvořil mezery a nepříteli by se naskytla příležitost rozbít celou makuranskou armádu na kusy.

Abivard měl podezření, že Maniakes se ho snaží vyprovokovat právě k něčemu takovému. Oštěpníci zůstávali v blízkosti Makuránců, jako by je ponoukali k útoku. „Držte pozice!“ křičel Abivard znovu a znovu. „Pokud po nás tak touží, ať si pro nás přijdou sami!“

Pokud si kdy předtím myslel, že Videssiánci nemají žaludek na boj muže proti muži, odpověď císařských na netečnost Makuránců ho z této iluze vyléčila jednou provždy. Maniakesovi muži tasili meče a vyrazili přímo proti makuranské linii. Když už jim Abivard nebyl ochoten poskytnout mezeru ve vlastních řadách, zřejmě se rozhodli jednu takovou sami vytvořit.

Makuránci útočící jezdce zasypali oštěpy, svými velikými štíty se kryli před útoky seshora a opláceli Videssiáncům rány kyji, noži i meči. Muži obou stran kleli, sípali, modlili se a křičeli. Přestože Videssiánci nebyli vyzbrojeni jako makuranská těžká jízda, proti pěchotě v podstatě fungovali stejně. Makuranská linie se uprostřed prohnula jako napjatý luk.

Abivard vyrazil právě k nejvíc exponovanému místu, aby vypomohl v boji, a aby vojáci z městských posádek, muži, kteří až do minulého léta netušili, že kdy budou čelit nepříteli v opravdové bitvě, věděli, že jejich velitel je po jejich boku. „Dokážeme to!“ křičel na ně. „Dokážeme císařské zadržet a zahnat!“

A Makuránci vydrželi a nedovolili Videssiáncům, aby prorazili jejich řady. Maniakes vyslal silný jízdní oddíl, aby Abivardovu relativně krátkou linii obešel z boku, ale nepřálo mu štěstí. Země v těch místech byla rozmoklá a měkká a kopysa koní se bořila do země. Než se dostali příliš daleko, stihl proti nim Abivard vyslat zálohy. Celý Maniakesův útok utkvěl na mrtvém bodě na dosah vítězství. Maniakes posílal do bitevní vřavy další a další muže, dokud bitva nezuřila podél celé makuranské linie.

„Ted!“ řekl Abivard a kurýr, který se mu neustále držel po boku, odpěchal. Bylo jasné, že boj bude zuřit ještě dlouho, a proto teď neznamenal okamžité. Abivard zalitoval, že si pro tuto příležitost nepřipravil nějaký zvláštní signál, ale na něco takového už bylo pozdě, takže nezbývalo než čekat, až posel dorazí na místo určení.

Navíc pociťoval jisté obavy, zda nečekal příliš dlouho, než i islovi přikázal vyrazit. Pokud prohraje dřív, než se jeho plán dá do pohybu, bude všechno na nic.

Ale zatím se nezdálo, že by bitvu v brzké době někdo vyhrál nebo prohrál. Obě strany se do sebe zakously a ani jedna nebyla ochotná ustoupit. Abivard neočekával, že budou Videssiánci ochotni pustit se do ' takového boje. Ale možná Maniakes to samé nečekal od Makuránců, protože věděl, že Abivardova armáda je tvořena muži z městských vojenských posádek.

Pokud to Maniakes skutečně nečekal, musel teď trpce litovat svého špatného odhadu. Videssiánci nedokázali postoupit ani o krok kupředu a zasypávali Makuránce kletbami. Ti jim nezůstávali nic dlužni. Obě armády byly do sebe pevně zaklesnuté. A v tu chvíli se otevřely brány města Zadabak a z nich vyrazila dlouhá řada pěšáků, kteří řvali jako smečka ďáblů a vrhli se na Videssiánce.

Maniakesovi muži rovněž vykřikli překvapením a na poplach. Zjistili, že na ně nepřítel útočí z boku a byli nuceni k náhlé zoufalé obraně. Jejich rohy zatroubily naléhavé rozkazy, které bylo často nemožné vyplnit.

„Uvidíme, jak se vám to bude líbit!“ vykřikl Abivard na Videssiánce. Celý rok a půl musel reagovat na Maniakesovy pohyby a ani trochu se mu to nelíbilo. Málem už zapomněl, jak před lety hnal Videssiánce přes celé západozemí.

„Uvidíme!“ vykřikl znovu. „Uvidíme, z jakého jste těsta! Máte na to žaludek nebo jste jenom banda ubohých eunuchů, za jaké vás považují?“

Jestli se něco z toho donese k Yelifovi, čekají Abivarda potíže. Ale eunuch už byl stejně jeho nepřítelem na život a na smrt, a tak na tom nezáleželo. Spolu se svými vojáky pokřikoval na Videssiánce další a další urážky.

K jeho překvapení a zklamání se však Videssiánci nezlomili. Místo toho se obrátili, aby se střetli s novou hrozbou na levém křídle. Romezanovi veteráni by to dokázali lépe a rychleji, ale ne o mnoho. Útok zleva videssiánskou linií neprolomil, jen ji prohnul, tak jak se předtím prohnula linie Makuránců.

Videssiánské rohy znovu zatroubily. Císařští se pokusili odpoutat od svého nepřítele a začali se stahovat. V tomto ohledu měli výhodu; i když ustupovali, pohybovali se rychleji než jejich nepřítel. Přeskupili se mimo dostřel luku, oťfese, ale nezlomili.

Abivard zaklel. Stejně jako se jeho muži ukázali lepší a odhodlanější, než Maniakes předpokládal, tak i Videssiánci ukázali překvapivou odvahu a vytrvalost. Výsledkem bylo, že mnoho mužů na obou stranách bylo mrtvých nebo

zraněných, a to jen proto, že oba velitelé podcenili svého protivníka.

„Odrázili jsme je!“ vykřikl Turan na Abivarda. „Ano,“ řekl Abivard. Ale potřeboval dokázat víc než jen Videssiánce odrazit. Potřeboval je zničit. A to se nestalo. Stejně jako předtím v bitvě u kanálu vypracoval chytrou strategii, která sice neselhala... ale nebyla ani úspěšná do té míry, jak doufal.

A teď, stejně jako tehdy měl Maniakes stále iniciativu v rukou. Bude-li chtít, může opustit bojiště. Abivardovi muži ho nebudou moci pronásledovat. A pokud se rozhodne, obnoví svůj útok na makuranskou armádu způsobem, jaký si vybere a na místě, které se mu zalíbí.

Chvilí se nedělo nic a Videssiánci stejně jako Makuránci čekali na místě. Pak z videssiánských řad vyjel jediný jezdec, který zamířil k Makuráncům a mával při tom oštěpem. Zatočil a jel podél obou armád, přičemž makuransky vykřikoval:

„Abivarde! Pojď a bojuj!“

Abivard tuto výzvu nejprve považoval za odplatu za událost v předchozí bitvě u Tibu. Pak si ale uvědomil, že jde o mnohem víc, protože ve válečníkovi, který ho vyzýval k boji, poznal Tzikase.

Chvilí tiše obdivoval eleganci Maniakesova plánu. Kdyby ho Tzikas zabil, Avtokrat by na tom velice získal — a Tzikase by se mohl zbavit kdykoli se mu zachce. Pokud by na druhou stranu Abivard porazil Tzikase, Maniakes se zbaví zrádce, aniž by nad ním musel osobně vynést rozsudek. Ať už by souboj dopadl jakkoli, Maniakes nemohl prohrát.

Obdiv však netrval dlouho. Tamhle jel Tzikas, dvojnásobný zrádce. Kdyby ho zabil, jediná věc, kterou by Sharbaraz mohl udělat, bylo Abivardovi poblahopřát. A protože Abivard netoužil po ničem jiném než vidět Tzikasovo mrtvé tělo na zemi, pobídl koně a vykřikl. „Uvolněte mi cestu!“ Pěšáci učinili žádané.

Ale pohled na Tzikase, který znovu slouží Videssiáncům, přestože se zřekl jejich boha i způsobů, rozlítl členy makuranského jízdního regimentu, kteří tak dlouho bojovali pod generálovým velením na nejvyšší možnou míru. Než se Abivard stihl alespoň přiblížit k muži, který zradil jeho i Maniakese, vrhla se na Tzikase početná skupina makuranských těžkooděnců. Tzikas mnohokrát prokázal, že není žádný zbábělec, ale rozhodně nebyl ani hlupák. Tryskem se vrátil zpět pod ochranu videssiánské linie.

Všichni makuranští jezdci křičeli na svého dřívějšího velitele ty nejhorší urážky, jaké je napadly. Abivard s rozkoší poslouchal a užíval si sladké pomsty: Tzikas selhal v úkolu, se kterým jej Maniakes vyslal proti Abivardovi. Copak sním teď asi videssiánský Avtokrat udělá? Abivard nevěděl, ale jeho představivost pracovala na plné obrátky. Neužíval si radosti však příliš dlouho. Znovu zazněly videssiánské rohy. Císařská armáda začala s bojovým pokřikem postupovat kupředu. Tentokrát do makuranských řad dopadlo mnohem méně šípů a o poznání slabší byla i odpověď Abivardových mužů. Mnoho toulců bylo prázdných. A na sbírání nepoškozených šípů ze země nebyl čas.

„Držte se!“ zvolal Abivard zuřivě. Nikdy neviděl žádnou videssiánskou armádu, která by šla do boje s takovým pochmurným odhodláním. Maniakesovi muži byli odhodláni tak či onak boj rozhodnout. Jeho vlastní pýchota vypadala neméně odhodlaně, ale kolik úderů ještě vydrží, než se nakonec zlomí? To za okamžik zjistí.

Videssiánci se s tasenými meči vrhli proti makuranské formaci. Abivard si pospíšil na místo, které vypadalo nejohroženěji. Vyměnil si řadu úderů s několika Videssiánci a jeden z nepřátel ho lehce škrábl na hřbetě pravé ruky. Další ho sekl do přilby, která se lehce prohnula a Abivardovi z toho úderu zazvonilo v uších. Abivard si byl jistý, že nepřátelé, se kterými bojoval, to odnesli mnohem hůř, ale v žáru boje a v neustálém pohybu se dalo jen těžko odhadnout, kolik škody napáchal.

Rozhlédl se podél linie a uviděl, že Videssiánci pomalu ale jistě zatlačují jeho muže zpátky, navzdory vší snaze Makuránců nepodat se jejich tlaku. Kousl se do rtu. Pokud se Makuránci neudrží, linie se dříve nebo později někde prolomí. Až se to stane, Maniakesovi jezdci se vlijí do průlomu a obklopí jeho armádu z obou stran. To by znamenalo katastrofu.

Zatlačit nepřítele zpátky už bylo nad makuranské síly. Co tedy zbývá? Napadlo ho, že by ustoupil zpátky do Zadabaku, ale rychle si to rozmyslel. Ustupovat celou cestu až k Zadabaku, do kopce, na kterém město stálo, by znamenalo katastrofu ještě horší, než kdyby Videssiánci prolomili makuranskou linii.

Takže nezbyvalo nic. Bůh často neodpovídal na modlitby. Občas se něco zkrátka nepodaří navzdory vší zbožnosti. Abivard udělal vše, co bylo v jeho silách, aby Videssiánce v dnešní bitvě porazil, využil všechny své znalosti, které za ta léta nasbíral, a přesto se ukázalo, že to nestačí. Přemýšlel, jestli dokáže ustoupit, aniž by Videssiánci jeho armádu roztrhali na kusy. Pochyboval o tom, ale měl nepříjemné tušení, že to zanedlouho stejně bude muset zkusit.

Ze všech stran k němu přijížděli poslové, kteří mu oznamovali, že nepřítel nepříjemně tlačí napravo, nalevo, uprostřed. V záloze mu zbylo několik posledních stovek mužů a Abivard je poslal do boje spíš proto, aby Makuránci vydrželi co nejdéle, než proto, že by očekával, že se mu tím podaří změnit průběh bitvy. A tak to šlo pořád dál a nezbyvalo než čekat, jak dlouho se ještě pýchota udrží.

Abivard začal řešit dilema, jakým způsobem provést ústup. Stáhne-li své muže zleva, uvolní makuranská armáda volnou cestu kolem bažiny, ve které se předtím zpomalil Maniakesův pokus o obchvat, a Videssiánci budou mít volnou cestu do jeho týla. Pokud by stáhnul své muže zprava, umožní Videssiáncům dostat se mezi makuranskou armádu a město Zadabak. Usoudil, že zkusí raději tuto druhou alternativu. Doufal, že se Videssiánci budou obávat nějaké další léčky a nevstoupí mezi něj a město. Vydal patřičné rozkazy.

Před pár lety by tento manévř možná Maniakese přiměl k opatrnosti nebo dokonce k ústupu. Tentokrát nikoliv. Aniž by plynul časem, vyslal Avtokrat jezdce, aby zaplnili mezeru, kterou Abivard vytvořil. Abivardovi pokleslo srdce. Už jednou, hned v první bitvě v Zemi Tisíce Měst, utrpěl porážku, ale podařilo se mu udržet armádu netknutou a vojáci z té porážky dokonce načerpali sílu. Měl však neblahé tušení, že tentokrát se mu to nepodaří.

Znovu zazněly videssiánské rohy. Abivard znal po deseti letech bojů videssiánské signály stejně dobře jako své vlastní. Nejprve však nevěřil tomu, co slyší. Když mu to došlo, nevěřicně ztuhl na místě.

„Videssiánci troubí k ústupu,“ řekl Turan, zřejmě stejně užaslý jako sám Abivard.

„Já vím,“ odpověděl Abivard. „Ale při Bohu, ani v nejmenším netuším proč. Mohli nás porazit, byla to jen otázka času a Maniakes to jistě ví.“

Ale videssiánský oddíl, který se dostal mezi město

a Abivardovo pravé křídlo, a který byl na nejlepší cestě dokončit obchvat, poslušně splnil příkaz a vrátil se k hlavnímu voji. A pak se celá videssiánská armáda odpoutala od nepřítele, obrátila koně a rychle vyrazila na jihovýchod, ponechávaje vítězství v Abivardových rukou.

„Tomu nevěřím,“ řekl už po několikáté. „Už nás skoro měli. A pak ustoupili. Ne, nedá se říct, že by ustoupili, přehli před námi, i když netuším, co je přimělo takhle utíkat.“

„Vždycky jsem si představoval, že takhle nějak by měla fungovat bojová magie,“ řekl Turan. „Ale my přece žádné mágy nemáme. Třeba se Maniakes zcistajasna zbláznil.“

„To by bylo víc než v co můžeme doufat,“ opáčil Abivard a jeho zástupci nezbylo než přikývnout. „Kromě toho určitě moc dobře věděl, co dělá,“ pokračoval Abivard. „Provedl ten ústup velice hladce. Až na to, že ho vůbec nemusel provádět... nebo ano?“

Na to Turan neodpověděl. Turan na to nemohl odpovědět o nic víc než Abivard. Cekali, pronášeli rozličné dohady, zmateně potřásali hlavami, ale nedošli k žádným závěrům.

V každé jiné zemi by pochopili dříve než zde mezi Tutubem a Tibem. V Pardrayánské stepi, na makuranské náhorní plošině i ve videssiánském západozemí, vířila armáda značné množství prachu. Ale zde, kde byla bohatá černozem, navíc sytě zavlažovaná, se prach nevířil. Proto si nevěšili blížící se armády, dokud ji nespatriili na vlastní oči na severovýchodě.

Pohled na cizí jezdce vyvolal další zajímavou otázku: co je to za armádu? „Nemohou to být Videssiánci, jinak by před nimi Maniakes neutíkal,“ řekl Abivard. „Nejsou to naši muži, protože tohle jsou naši muži.“ Ukázal na svou unavenou pěchotu.

„Nemohou to být Vaspurakánci ani Khamort'ané,“ dodal Turan. „Kohokoli z nich by Maniakes přivítal s otevřenou náručí.“

„To je do slova a do písmene pravda,“ přisvědčil Abivard. „Takže už nezbyvá nikdo, kdo by to mohl být. Podle logiky, kterou Videssiánci tak milují, ta armáda neexistuje.“ Uchechtl se, aby dal najevo, co si o takové logice myslí.

Udělal vše pro to, aby se jeho muži pro případ potřeby připravili kboji. Věděl však, že jsou ve stavu, kdy už nebudou schopni nikomu klást významný odpor. Armáda, před kterou Maniakes uprchl, se mezitím přiblížila. Teď už Abivard dokázal rozeznat praporce vlající nad hlavami jezdců. Chvilí však na ně nevěřičně zíral, než mu došlo, co vidí.

„To jsou naši muži,“ prohlásil. „Jasně rozeznávám praporce s rudým lvem.“

„Ale to není možné,“ řekl Turan užasle. „Nemáme žádnou jízdu blíž než ve Vaspurakanu nebo ve videssiánském západozemí.“

„Já vím,“ řekl Abivard. „Napsal jsem Romezanovi a požádal ho o pomoc, ale Velekrál ve své moudrosti vydal opačné příkazy.“

Vyrazil vstříc blížícím se jezdci. S sebou si vzal silný oddíl vlastní jízdy, protože si nebyl stále jistý, zda to není nějaký druh pasti - i když nechápal, proč by Maniakes, který měl vítězství na dosah, potřeboval takhle složitý trik.

Od hlavního voje tajemné armády se oddělil silný oddíl, který jim vyrazil vstříc. „Při Bohu,“ řekl Turan tiše.

„Při Bohu,“ zopakoval Abivard. Ten hmotný muž v čele, s velkým knírem a v leštěné zbroji - Abivard vyrazil před svou eskortu. Zvýšeným hlasem zvolal: „Romezane, jsi to opravdu ty?“

Současný velitel makuranských jízdních sil vykřikl odpověď: „Ne, jen někdo, kdo se mi hodně podobá.“ S burácivým smíchem pobídl koně a střetl se s Abivardem zhruba uprostřed vzdálenosti mezi oběma oddíly.

Srdečně si potřásli rukama a Abivardovy praskající kosti mu připomněly sílu Romezanova stisku. „Vítej, vítej, třikrát vítej,“ řekl Abivard s naprostou upřímností. Pak ztišil hlas do šepotu, přestože na doslech nebyl nikdo. „Vítej, ale cožpak ti velekrál Sharbaraz,

nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, nepřikázal zůstat v západozemí?“

„To rozhodně udělal,“ zaduněl Romezan k případným posluchačům, „ale vidíš, jsem tady.“

Abivard jen zíral. „Dostal jsi jeho rozkaz — a neuposlechl jsi ho?“

„Správně, přesně to jsem udělal,“ řekl Romezan vesele. „Z tvého dopisu jasně vyplývalo, že potřebuješ pomoc, a to tak, že rychle. Sharbaraz neměl tak dobré informace o tom, co se tu doopravdy děje. A proto jsem vyrazil.“

„Co udělá, až se to dozví, co myslíš?“ zeptal se Abivard.

„Nic moc — jsou chvíle, kdy je výhodné být šlechticem ze Sedmi Klanů,“ odpověděl Romezan. „Bude-li na nás Velekrál moc tláčit, povstaneme, a on to moc dobře ví.“

Promluvil s klidnou sebedůvěrou člověka zrozeného a vychovaného v řadách vysoké šlechty, člověka, pro kterého byl sice Sharbaraz nadřazený, ale rozhodně pro něj nepředstavoval téměř ztělesnění Boha. Přestože Denak byla Velekrálovou manželkou, Abivard stále podvědomě vzhlízel k úřadu panovníka s velikou úctou, kterou mu vštěpovali už od malá. Když se nad tím zamyslel, věděl, že to nedává smysl, ale nedalo se s tím nic dělat.

„Kromě toho jak velkou může mít Sharbaraz zlost, jakmile se dozví, že jsme Maniakese přinutili utéct se staženým ohonem?“ dodal Romezan.

„No to je otázka.“ Abivard našpulil rty. „Pokud si bude myslet, že jsi připojil své síly kmým ne proto, abychom porazili Maniakese, bude mít pravděpodobně hodně velkou zlost.“

„Proč, pro všechno na světě, by si měl něco takového myslet?“ Romezan zaduněl smíchy. „Přece si nebude myslet, že jsme se my dva spojili, abychom místo proti Maniakesevi vytáhli na Mashiz?“

„Není to dnes překrásné odpoledne?“ řekl Abivard. „Nepamatuji se, kdy jsem naposledy viděl slunce tak jasně zářit na nebi. No, možná včera odpoledne.“

Romezan na něj zíral a jeho tvář se pomalu začínala mračit. „O čem to mluvíš?“ dožadoval se. Přestože v boji byl jako stepní požár, v myšlení nebyl zrovna nejpohotovější. Ale nebyl ani žádný hlupák; pomalu mu začalo docházet, kam Abivard míří. Zakrátko mu nechápavý výraz zmizel z tváře. Oči se mu rozšířily. „On si něco takového opravdu může myslet? Proč, při Bohu?“

Navzdory předchozímu bombastickému prohlášení o povstání šlechticů se Romezan stáhnul, když byl konfrontován s možností něčeho takového. Abivard si ho proto vážil ještě víc než dosud. „Možná si myslí, že jsem příliš dobrý v tom, co dělám,“ řekl Abivard smutně.

„Jak může být generál příliš dobrý?“ zeptal se Romezan. „Neexistuje nic takového jako vyhrát příliš mnoho bitev.“ Jeho naivita Abivarda překvapila. Romezanovi se nějakým způsobem podařilo prožít všechna ta léta ve videssiánském západozemí, aniž by pochytil byt' i jen trošku videssiánské lstivosti. „Generál, který je příliš dobrý, generál, který vyhraje všechny své bitvy,“ řekl Abivard tónem, jakým by to samé vysvětloval Varazovi, „už nemá žádné další nepřátele, které by mohl porazit, a pokud pohlédne k trůnu, na kterém sedí jeho panovník...“

„Aha,“ řekl Romezan a jeho hlas byl teď vážný. Ano, mluvit o povstání bylo snadné, dokud to byly jen řeči. „Takže Velekrál tě podezřívá, pane? Pokud mu nejsi věrný ty, pak kdo?“ pokračoval.

„Kdybys jen věděl, kolikrát jsem tu samou otázku kladl Sharbarazovi,“ řekl Abivard s povzdechem. „Napadá mě jediná odpověď. Velekrál podezřívá každého a o nikom není přesvědčen, že je mu věrný, mne nevyjímaje.“

„Pokud opravdu uvažuje tímto způsobem, jednoho dne se možná ukáže, že se nemýlí,“ řekl Romezan, který si pouštěl pusku na špacír možná víc než bylo moudré.

Abivard se každopádně v jeho slovech vyhříval jako

ještěrka na slunci. Tak dlouho všichni kolem něj pěli na Velekrále jen chválu — samozřejmě s výjimkou Roshnani, ale její myšlenky byly přesným obrazem Abivardových. Slyšet jednoho ze Sharbarazových generálů jak o panovníkovi říká přesně to, co si o něm myslí, bylo jako napít se lahodného vína po dlouhé žízni.

Romezan se rozhlédl po bojišti. „Nikde nevidím Tzikase,“ poznamenal.

„To ani nemůžeš,“ přisvědčil Abivard. „Nešťastnou náhodou byl před nedávnem zajat Videssiánci.“ Hlas měl dokonale neutrální, bez jakékoli stopy emoce. Jak by se někdo mohl domnívat, že by měl s touto nehodou Abivard něco do činění? „A po svém zajetí Tzikas odvrhl naše zvyky, které přijal. Před několika hodinami byl viděn, jak znovu bojuje na Maniakesově straně.“ To možná nebylo k nešťastnému Tzikasovi spravedlivé, ale spravedlnost vůči Tzikasovi byla úplně to poslední, co by Abivarda zajímalo.

„Čím dříve padne do Propasti, tím lépe pro nás pro všechny,“ zavřel Romezan. „Nikdy jsem ho neměl rád a nikdy jsem mu nevěřil. Ta představa, že by Videssiánci mohli přijmout makurské zvyky — a že bychom ho my mohli považovat za vlastního... to není správné, to není přirozené. Jak to, že ho Maniakes hned po zajetí nenechal zabít? Tzikas má u něj veliký vroubek.“

„Obávám se, že Maniakes se víc staral o to, jak ublížit nám než Tzikasovi, zatracená smůla,“ řekl Abivard a Romezan přikývl. „Ale teď Maniakesovi ublížíme víc, než se mu kdy snilo,“ pokračoval Abivard. „Až dosud jsem měl tak zoufale málo jezdců, že jsem nemohl vést proti Maniakesovi skutečnou válku. Nezbyvalo mi, než čekat na to, co udělá on a pak odpovědět.“

„Vyrážíme za ním.“ Romezan se znovu rozhlédl po bojišti. „Ale pustil jsi mu pěkně žilou, i když jsi měl jen pěchotu.“

Abivard souhlasně přikývnul. Romezan pochvalně hvízdnul. „To bych tedy nerad zkoušel. Ale vypadá to, že tvoji muži dali nevěřícím slušný výprask. Jak se ti podařilo přimět pěchotu, aby bojovala tak dobře?“

„Tvrď jsem své vojáky vycvičil a stejně tvrdě jsem

bojoval proti Videssiáncům,“ řekl Abivard. „Neměl jsem na výběr: bylo to buď bojovat s pěchotou, nebo prohrát. A ukázalo se, že když jsem pěšákům vlil do žil sebedůvěru, stali se z nich slušní vojáci. Vlastně víc než slušní; byli skvělí.“

„Kdo by si to byl pomyslel?“ řekl Romezan a zavrtěl hlavou. „Musíš být hotový čaroděj. Nikdo jiný by takový zázrak nedokázal. Nicméně dny, kdy bylo potřeba zázraků, už minuly. Teď máš znovu pořádné vojsko, takže můžeš přestat plýtvat časem s pouhou pěchotou.“

„Asi ano.“ Bylo zvláštní, že Abivarda to pomyšlení rozesmutnilo. Jistě. Obrněné jízdní vojsko je mnohem cennější než pěchota, ale Abivard cítil lítost nad tím, že se bude muset rozloučit se svými pěšáky, se kterými toho tolik prožil. Ještě víc mu přišlo líto, že až se pěchota rozejde zpátky do svých posádek, vojáci znovu změknou a nebudou k užítku. To se mu zdálo jako veliké plýtvání. Abivard usoudil, že pro ně bude muset najít během tažení nějaké uplatnění.

„Pojďme se postarat o raněné, a pak vyrazíme za Videssiánci,“ řekl Romezan.

Abivard k něčemu takovému nepotřeboval dvakrát pobízet. Za poslední rok a půl nebyl schopen Videssiánci pronásledovat. Sice se mu párkrát podařilo dostat se včas tam, kde byli oni, nebo je lstí nalákal k místu, kde na ně číhal. Ale vyrazit na hon a vědět, že může Videssiánci skutečně chytit... „Ano,“ řekl s chutí. „Pojďme na to.“

Maniakes velmi rychle ukázal, že se nemá v úmyslu nechat chytit. Vrátil se zpátky ke staré rutině boření hrází kanálů, aby Makuránci zpomalil. Ale navzdory tomu teď bylo všechno trochu jinak. Videssiánci neměli tolik času, aby si mohli dovolit ničit města. Museli se spokojit s pálením úrody a rozdupáváním polí. Sice i nadále působili škody, ale daleko menší.

Abivard napsal Sharbarazovi dopis, ve kterém oznámil své vítězství nad Maniakesem. Romezan mu také napsal dopis, který Abivard už během psaní pečlivě

kontroloval a upravoval. Romezan se v něm omlouval za neuposlechnutí rozkazů a sliboval, že pokud mu Velekrál odpustí, už nikdy se ničeho takového nedopustí. Když si Abivard celé dílo přečetl, měl pocit, že z něj doslova ukapává med.

Romezan potřásl hlavou a vtiskl do horkého vosku svou pečeť. „Pokud by mi někdo poslal takovýhle dopis, asi bych se z něj pozvracel.“

„Já také,“ řekl Abivard. „Ale přesně takhle to má Sharbaraz rád. Oba to přece víme. Pověz mu pravdu přímo a jsi až po uši v problémech. Ale když svůj dopis naláduješ nesmysly, dostaneš, co chceš.“

Kurýr odvezl oba dopisy na západ k Mashizu, kterému už nehrozilo nebezpečí videssiánského útoku. To bude pro Velekrále důležitější než skutečnost, že někdo neuposlechl jeho hloupé rozkazy. Abivard byl zvědav, jaká odpověď přijde ze západu, ze stínů Dilbatských hor, ze stínů královského dvora, který měl jen mlhavé tušení o skutečném světě. Byl také zvědavý, kdy se doslechne, že Tzikas byl odsouzen k smrti. Když se dlouho nedoslechl nic o odpadlíkově předčasném odchodu ze světa, dospěl k závěru, že Tzikas se možná bude muset ujmout vedení zadního voje, jehož úkolem je čelit v nerovném boji obrněným Makuráncům.

Ani to se však nestalo. Abivard z toho neměl žádnou radost. Předal Tzikase Maniakesovi v jistotě, že Avtokrat generála odsoudí k smrti. Maniakes ho ale ponechal naživu. Abivardovi to nepřipadalo spravedlivé.

Ale nestěžoval si. Avtokrat ho zkrátka obelstil a nebyla to chyba nikoho jiného než Abivarda. Možná, že jednoho dne bude mít příležitost, aby to Maniakesovi vrátil. A možná se nebude muset spoléhat na lstivost. Možná se mu podaří zadupat Videssiánce do prachu jako hejno brouků. Úžasné, jaké myšlenky v člověku vyvolá příjezd jízdních posíl.

Velekrál Sharbaraz se nikterak nezdržoval s odpovědí na dopisy, které dostal od Abivarda a Romezana.

Když Abivard přijímal královského posla, činil tak asi s takovým nadšením, s jakým by čelil trhání zubů.

Převzal kožené pouzdro se zprávou, jako by to byl jedovatý had. Otevřel je, zlomil pečeť na pergamentu a rozechvěle ho rozbalil. Jako obvykle Sharbaraz vyplýval spoustu místa na vyjmenování svých titulů, ať už skutečných nebo domnělých. Abivard měl pocit, že trvá nekonečně dlouho, než se dostane k jádru věci.

„Jak už jistě víš, hněváme se na tebe, že jsi přivolal na pomoc armádu vedenou Romezanem, synem Bizhana. Hněváme se rovněž na řečeného Romezana za to, že uposlechl tvůj příkaz a nezachoval se v souladu s naší jasnou vůlí. Svě stanovisko k jeho činu jsme mu vyjádřili v dopise adresovaném jemu osobně.“

Neposlušnost, kterou jste oba dva projevili, lze promínout pouze za jediného předpokladu. A to tehdy, pokud dosáhnete naprostého a zdrcujícího vítězství nad Videssiánci, kteří plní Zemi Tisíce Měst. Radujeme se z toho, že už proti nim bylo dosaženo prvního vítězství a dychtivě očekáváme buď Maniakesovo zničení nebo jeho spěšný ústup. Kéž Bůh dá, abyste brzy měli důvod informovat nás o některém z těchto šťastných výsledků.“

Posel se jako obvykle zeptal: „Mám počkat na odpověď, pane?“

„Okamžik,“ odpověděl Abivard. Znovu si celý dopis pečlivě přečetl. Ani na druhý pokus mu však nepřipadal nijak zvlášť kousavý. Abivard vyšel před stan a spatřil Pashanga, který si právě přihýbal z měchu s vínem. „Běž najít Romezana a přiveď ho ke mně,“ nařídil kočímu.

„Ano, pane,“ odvětil Pashang a vydal se vyplnit žádané. Jeho krok byl pomalejší, než by si Abivard přál; přemýšlel, kolik vína asi vypil.

Pashang však splnil úkol a Romezana přivedl. Makuranský generál už z dálky mával pergamenem, který držel v ruce. Abivard už věděl, že i Romezan obdržel od Velekrále dopis. „No tak vidíš,“ řekl Romezan, když k němu dorazil. „Říkal jsem ti, že se moc strachuješ.“ „To je pravda,“ připustil Abivard. Z Romezanova chování pochopil, že ani generálův dopis neobsahuje nic nepřijemného. Abivard se obrátil k poslovi. „Vyřídí, prosím, Velekráli Sharbarazovi, že my oba uděláme vše, co je v našich silách, abychom ho uposlechli.“ Romezan pokýval hlavou na souhlas.

Posel se uklonil. „Jak si přejete, pánové.“ Pro něj byli Abivard i Romezan postavy stejně mocné jako Sharbaraz sám: jeden byl Velekrálův švagr, druhý vysoký šlechtic ze Sedmi Klanů. Abivard potřásl hlavou. Všechno záleží na tom, odkud se člověk dívá na život.

Když posel odjel, Abivard se s mírným pobavením obrátil na Romezana. „Cekal jsem, že se na nás Velekrál bude zlobit,“ řekl.

„Je to, jak jsem si myslel,“ opáčil Romezan. „Vítězství dokáže vykoupit neomezený počet hříchů.“

„Tak jednoduché to není,“ řekl Abivard Roshnani toho večera, když jejich děti šly spát. „čím větší počtu vítězství proti Videssiáncům jsem dosáhl v západních zemích, tím větší vůči mě Sharbaraz choval podezření. A ani tady, v Zemi Tisíce Měst, jsem ho nedokázal uspokojit, ať už jsem udělal cokoliv. Když jsem prohrál, byl jsem idiot. A když jsem vyhrál, chystal jsem se proti němu vzbouřit. A když jsem prosil o pomoc, která by mi pomohla Maniakese vyhnat, měl jsem podle něj v úmyslu použít tyto posily proti němu.“

„Až dodneška,“ řekla jeho první žena.

„Až dodneška,“ zopakoval Abivard. „Dokonce nepokáral ani Romezana, a ten zjevně neuposlechl jeho rozkazu. Až doteď na mě křičel, dokonce i když jsem udělal všechno tak, jak si přál. Nerozumím tomu. Snad Sharbaraz neonemocněl.“ Abivard svá slova doprovodil kyselým úsměskem.

„Možná konečně pochopil, že děláš to, co považuješ pro něj i pro Makuran za nejlepší,“ řekla Roshnani. „Možná konečně zmoudřel.“

„Přál bych si, abych tomu mohl věřit. Věřit a říci, že Velekrál konečně vyrostl,“ řekl Abivard. „Ale jeho změna mi připadá příliš náhlá. Myslím, že se děje ještě něco jiného, ale nemám tušení, co by to mohlo být.“

„Třeba to dokážeme vymyslet,“ řekla Roshnani.

„Proč ignoruje věci, které by ho za jiných okolností rozčílily?“

„Možná proto, že chce mě a Romezana ukolébat do klidu, aby se na nás vzápětí vrhl jako lavina,“ řekl Abivard. „Pokud je to tak, budeme si muset v dalších dnech dávat pozor na lidi, kteří by se nás pokoušeli oddělit od vojáků, protože to mohou být Sharbarazovi najatí vrazi. Něco takového by se mohlo stát.“

„Ano, to je možné,“ souhlasila Roshnani. „Ale Sharbaraz tohle nemá ve zvyku. Možná je s tebou opravdu spokojený.“

„To nemá ve zvyku ještě víc,“ řekl Abivard hořkým hlasem. „Alespoň ne v posledních letech.“

„Ale minulou zimu s tebou byl spokojenější než tu předminulou,“ opáčila Roshnani. I z její strany bylo neobvyklé, že Velekrále hájí. „Možná k tobě znovu pocítil přátelskou náklonnost. A kromě toho –“ na chvíli se odmlčela, a pak zamyšleně pokračovala. „A kromě toho tvá sestra mu brzy porodí dítě. Sharbaraz si možná vzpomněl, že jsi jeho příbuzný.“

„Možná.“ Abivardův hlas nezněl zrovna přesvědčeně. „A možná si také uvědomuje, že pokud Denak porodí chlapce a Sharbaraz zemře, stanu se strýcem Velekrále.“

„Taková představa mu jistě radost nedělá,“ řekla Roshnani a Abivard pokýval hlavou. Jeho první žena si povzdechla.

„Brzy uvidíme, co nám budoucnost přinese.“

„Doufám, že přinese hlavně vyhnání Maniakese ze Země Tisíce Měst,“ dodal Abivard.

Když se Romezanova jízda přidala k vycvičené pěchotě, měl Abivard nad Maniakessovou armádou významnou výhodu. Teď bylo potřeba této výhody využít. Maniakes se ukázal jako nepříjemně schopný válečník.

Abivardovi nejvíc vadila Avtokratova přizpůsobivost. Když měl Maniakes početní převahu i převahu v pohyblivosti, naplno ji využíval. Když ji ztratil, dělal vše pro to, aby ji nemohl využít jeho protivník.

Poškozené kanály, drobné šarvátky, noční nájezdy

na Abivardův tábor — podobné, jaké pořádal Abivard před rokem — podobal se kluzkému úhoří, kterého bylo těžké uchopit a sevřít. A když měl Maniakes příležitost, vrhl se na další město; na obloze se skvěl nový sloup dýmu, symbol videssiánského úspěchu a makuranského selhání.

„V téhle zemi jsem vždycky válčil nerad,“ řekl Romezan. „Pamatuji si doby, kdy Sharbaraz bojoval se Smerdisem. Tady se může pokazit mnoho věcí.“

„Ano, i já si na to moc dobře pamatuji,“ řekl Abivard. „A Maniakes nepochybně také. Všechno nám maximálně ztěžuje.“

„Ano,“ souhlasil Romezan. „Nežene se do žádné bitvy, ne, dokud nám může škodit loupeživými nájezdy.“

„Přesně proto je tady,“ přisvědčil Abivard. „A funguje to. Ty s ním nebojuješ ve videssiánském západozemí a já nesedím u Dobyčího Převozu a nesnažím se vymyslet, jak se dostat do města Videssos.“

„Máš pravdu, pane,“ řekl Romezan s respektem. „Kéž by se ti podařilo přijít na způsob, jak překročit ten mizerný pruh vody.“

„Bohužel, nemáme lodě,“ řekl smutně Abivard. „A obávám se, že je ani mít nebudeme. Naši mágové je nemohou vyčarovat jen tak ze vzduchu. A i kdyby to dokázali, ještě bychom neměli vyhráno. Videssiánci jsou stokrát lepší námořníci než my. Obávám se, že bychom proti nim v námořní bitvě neobstáli.“

„To je nejspíš pravda,“ souhlasil Romezan. „Co doopravdy potřebujeme –“

„Co doopravdy potřebujeme,“ přerušil ho Abivard, je mág, který by dokázal vyčarovat obří stříbrný most přes Dobyčí Převoz až do města Videssos, aby se naši válečníci mohli dostat suchou nohou na druhou stranu a nemuseli se bát videssiánských lodí. Jediný problém je v tom —“

„Jediný problém je v tom,“ přerušil teď Romezan na oplátku jeho, „že mág, který by dokázal něco takového, by neměl zájem pomáhat Velekráli. Sám by chtěl být Velekrálem, nebo spíš králem světa. Takže je dobře, že žádný takový mág není.“

„Souhlasím,“ řekl Abivard se smíchem. „Ale znamená to, že budeme muset většinu práce udělat sami — vlastně ne, budeme muset udělat všechnu práci, ale to už není takový rozdíl.“

O pár dní později přinesl zvěd zprávu, které se Abivard současně děsil, i ve kterou doufal: Tzikas v čele videssiánské jízdy uštědřil Romezanovým jezdcům silný úder. Dokud se Tzikas držel své role, byl nebezpečným protivníkem té straně, které zrovna nesloužil. Nicméně, jak se zdálo, bylo v jeho povaze nezůstávat na jedné ze stran věčně.

Když to Abivard oznámil Roshnani, zeptala se ho: „Co budeš dělat, bude-li Tzikas chtít jednoho dne sloužit opět Makuranu?“

„Dobrý Bože!“ Abivard si přitiskl dlaně na čelo. „Jsi o krok přede mnou. On se možná opravdu bude chtít jednoho dne vrátit.“

„Spíš dříve než později,“ odhadovala Roshnani. „Jediný, koho zde zradil, jsi ty a ty nevládneš Makuranu. Ale na videssiánské straně se pokusil zavraždit Avtokrata a zřekl se videssiánského boha. Ve videssiánském táboře se rozhodně nemůže cítit nikterak příjemně.“

„Pravděpodobně se opět zřekl Boha a přijal Phose,“ řekl Abivard, „nebo spíš Skotose, videssiánského temného boha. Myslím, že až Tzikas jednou konečně umře, rozpoutá se na nebesích bitva o to, zda bude jeho duši navěky týrat Skotos ve svém ledovém pekle nebo zda ji Bůh uvrhne do Propasti.“ Ta představa Abivarda mimořádně potěšila.

Na naléhání Romezana i Turana Abivard přikázal svým mužům, aby se odpadlíka pokusili zabít, kdekoli ho uvidí, bez ohledu na to, co to bude znamenat pro celý průběh boje. Tento rozkaz mu připadal celkem bezpečný: věděl, že Tzikas nebude velet žádné životně důležité části Maniakessova vojska, protože Avtokrat není natolik hloupý, aby mu svěřil cokoliv důležitého. Abivard byl stále zklamán, že Maniakes nechal Tzikase naživu, ale Avtokrat se zřejmě snažil ze zrádce vymáčkat, co půjde.

Abivard by Tzikase také s radostí vymáčkal - a to doslova. Ale to by znamenalo nejprve chytit videssiánskou armádu. Navzdory Romezanově jízdě se Makuránci pohybovali stále pomaleji než Maniakes.

A pak Avtokrat zastavil na východním břehu velkého kanálu, který vedl ze severu na jih. Podél břehu rozestavil jízdní hlídky v takové síle, aby Abivardovi dokázaly zabránit v přechodu na druhý břeh. Zbylí Videssiánci se věnovali obvyklému plnění nájezdů.

Abivard přesunul ke kanálu více sil a předpokládal, že se Maniakes stáhne; Avtokrat neměl naději odolat několika současným útokům na více místech. Ale Maniakes neustoupil. Ani nepřivedl celou svou armádu zpátky ke kanálu, aby bojoval s Makuránci, jakmile ho překročí. Pokračoval v plnění, jako by Abivard a jeho muži ani neexistovali.

„Dělá chybu,“ řekl Abivard v radostném překvapení na válečné poradě. „Jak ho nejlépe přimět, aby za ni zaplatil?“ „Překročíme kanál, smeteme jeho hlídky a rozdrtíme zbytek jeho armády,“ řekl Romezan prostě. Abivard pohlédl na ostatní důstojníky. Sanatruq, který až do Romezanova příjezdu velel jízdě, přikývl. Stejně tak i Turan. A nakonec i Abivard. Romezana by nikdo nemohl obvinít ze lstivosti, ale člověk nemusí být lstivý pořád. Občas bylo lepší vrhnout se do boje po hlavě. Zdálo se, že toto je jeden z těch případů.

Abivard připravil své voje na násilný přechod kanálu. Vodní tok byl na půl dostřelu luku široký a podle místních obyvatel byl hluboký zhruba do pasu. Násilný přechod se mohl prodrazit. Ale Videssiánci, místo aby se koncentrovali na místě proti makuranské armádě, pokračovali v bezstarostném hlídkování.

Abivard se rozhodl, že zaútočí pozdě odpoledne: ať slunce pro změnu svítí do tváří Videssiánců. Rozestavil svou armádu tak, že uprostřed stála pěchota a kavalerie byla na křídlech. Abivard velel pravému křídlu, Romezan levému a Turan velel pěšákům ve středu.

Zazněly rohy. Praporečníci zamávali prapory s makuranským symbolem i menšími praporci, které označovaly jednotlivé regimenty a roty. Armáda se Sharbarazovým jménem na rtech vyrazila kupředu.

Špinavá voda měla téměř teplotu okolního vzduchu. Bahno na dně se zvířilo a vzduch prosytil odporný zápach.

Abivard se zakuckal, ale pokračoval kupředu.

Ohlédl se přes rameno. Ostatní jezdci na pravém křídle ho následovali a pokřikovali na Videssiánce nadávky.

Maniakesovi muži klidně seděli na koních a čekali na útok. Kdyby byl Abivard na jejich místě, dělal by mnohem víc: přinejmenším by nepřítele zasypával šípy. Ale Videssiánci jen čekali a dívali se. Možná je síla makuranské armády paralyzovala děsem.

Abivardovi se zatočila hlava. Ten strašlivý zápach jistě způsobí, že nejednoho z makuranských jezdců přepadne slabost. Abivard se modlil k Bohu, aby nikdo z jeho mužů nespádl a neutopil se ve špinavé vodě.

Po chvíli, která mu připadala neskutečně dlouhá, se přiblížil k druhému břehu kanálu. Abivard doufal, že se na něj nebo na jeho koně nepřísály žádné pijavice. Pobídl svého oře na pevnou zemi. Rudý sluneční disk mu svítil přímo do tváře.

Na okamžik mu to nepřipadalo nijak zvláštní. Pak však užasle a poplašeně vykřikl, stejně jako řada vojáků, které vedl.

Vjeli do kanálu se sluncem v zádech. A teď z něj vyjeli a slunce jim svítilo do očí.

Abivard se znovu ohlédl přes rameno. Celá jeho armáda vyjela z kanálu. A na druhém břehu stále seděli Videssiánci na koních, tiše a klidně, jako by se nic zvláštního nestalo. Vlastně ne tak docela: několik z nich si črtalo nad srdcem sluneční kruh, což bylo gesto, které používali, když vzývali svého boha.

Když to Abivard uviděl, mozek ztuhlý ohromením mu začal pracovat. Vykřikl první slovo, které ho napadlo: „Magie!“ A o chvíli později dodal: „Videssiánci použili magii, aby nám zabránili v překročení kanálu!“

„Ano!“ odpověděly stovky a pak tisíce hlasů. Tak jako slunce rozhání mlhu, byl strach vystřídán hněvem. To Abivarda potěšilo. Čím větší hněv jeho muži pocítí, tím snáze se jim podaří proniknout videssiánským kouzlem. Vášej magii oslabovala. To byl důvod, proč bojová magie tak špatně fungovala.

„Necháme si snad líbit takovou urážku?“ vykřikl Abivard. „Necháme se oslepit jejich zrádnou bojovou magií?“

„Ne!“ zařvali jeho vojáci. „Ne, při Bohu! Přinutíme je za takovou drzost zaplatit!“ vykřikl někdo. Kdyby Abivard věděl, o koho jde, s radostí by mu vyplatil libru stříbra.

„Bojová magie selhává!“ vykřikl Abivard. „Bojová magie se živí strachem. Ti, kdo cítí hněv, se jí nemohou nechat svést. Teď, když víme, proti čemu jdeme, Videssiáncům ukážeme, že jejich kouzla jsou slabá. A až překročíme kanál, dvojnásob je potrestáme za to, že se nás pokusili ošálit svými čarodějnými hrami.“

Jeho muži zařvali na souhlas. Jezdci mávali kopími. Pěchota vytasila meče. Abivard, povzbuzen jejich odhodláním, pobídl koně a znovu zamířil ke kanálu.

Jeho kůň se ochotně podřídil. Ať už videssiánští čarodějové udělali cokoli, zvířatům to nevadilo. Abivardův oř se otřásl jedině v okamžiku, když se jeho kopyta poprvé dotkla říčního bahna.

Na druhé straně, přímo před ním, byli ti samí Videssiánci, kteří se předtím dívali, jak makuranská armáda překračuje kanál - nebo spíš jak se o to pokouší. Tentokrát však Makuránci rozpoznali magii a Abivard nepochyboval, že proniknou její clonou a Videssiánce ztrestají. Přestože Abivard si za obvyklých okolností v boji nikterak neliboval, tentokrát ve svém hněvu dychtil potrestat Maniakese za jeho trik.

Stále víc se blížil k Videssiáncům. Dorazil ke břehu kanálu. Kopyta jeho koně se ocitla na pevné zemi. Abivard sklonil kopí, připraven srazit prvního Videssiánce, kterého uvidí.

Ale do tváře se mu zabodly paprsky zapadajícího slunce.

Makuranská armáda opět vystoupila na ten samý břeh kanálu, ze kterého vyrazila k útoku. Abivard si ani nevšiml chvíle, kdy se obrátili. Podle užaslých vykřiků, které slyšel, na tom byli jeho muži stejně. Ale

byli zpátky na východním břehu, o tom nebylo sporu. Videssiánské jízdní hlídky pokračovaly v pojíždění sem a tam a císařští hleděli do slunce — do slunce, které by je během boje oslepovalo - na Makuránce, kteří na ně nemohli dosáhnout.

Abivard zalétl pohledem k zrádnému slunci. I kdyby se další pokus o překročení kanálu podařil, brzy padne tma. A bylo docela dobře možné, že Videssiánci mají v záloze ještě nějaká další kouzla. Abivard se rozhodl, že raději nebude riskovat. „Utáboříme se na noc,“ prohlásil. O chvíli později vyslal dva muže, aby našli Turana a Romezana a přivedli je do jeho stanu.

Chtěl zjistit, zda se zkušenost jeho důstojníků nějak liší od toho, co zažil sám. Turan a Romezan na sebe pohlédli a zavrtěli hlavami.

„U mne to bylo stejné, pane,“ řekl Turan. „Vstoupil jsem do vody. Celou dobu jsem se pohyboval kupředu. Neotáčel jsem se. Ale když jsem vystoupil na suchou zem, byla to ta samá suchá země, kterou jsem před chvílí opustil. Nevím, jak je to možné, ale je to tak.“

„U mne to samé, pane,“ řekl Romezan těžce. „Vjel jsem do vody a přímo přede mnou seděli na koních Videssiánci, kteří čekali, až je moji muži prošpikují jako opékané maso. Pobídl jsem koně a jel jsem pořád kupředu. Vystoupil jsem na břeh a byl to tenhle břeh. Jak řekl Turan, netuším, jak je to možné - jsem jen hloupý válečník - ale bylo tomu tak.“ Uklonil se Abivardovi. „Obdivuji vaši odvalu, pane. Když jsem si uvědomil, že se jedná o magii, roztrásla se mi kolena. Nikdy bych nebyl tak statečný, abych své muže vedl do kanálu podruhé. A vy jste to učinil a vojáci vás následovali —já jsem vás také následoval.“ Znovu se uklonil. „Když se nám to stalo poprvé, nevěřil jsem vlastním očím,“ řekl Abivard. „A pak mě napadlo, že když se srdce našich mužů naplní hněvem, podaří se nám videssiánskou magii porazit.“ Kysele se usmál. „To jen dokazuje, že o magii nic nevím.“

„A co na to říkají naši skvělí mágové?“ zeptal se Turan. „Ptal jsem se na to dvou čarodějů přidělených k pěchotě: jsou to mágové ze Země Tisíce Měst, stejného druhu jako ti, kteří loni způsobili záplavy. Ale když jsem se jich ptal, co se děje, jen lapali po dechu a něco si mumlali. Byli stejně zmateni jako my ostatní.“

Abivard se obrátil k Romezanovi. „Od tvého příjezdu jsme magii nepotřebovali, a proto mě ani nenapadlo se ptát, jaké máš s sebou čaroděje. Jsou tu s tebou Bozorg a Panteles?“

„Ano, jsou.“ Romezan zaváhal, a pak se zeptal: „Pane, jste ochoten důvěřovat Videssiánci, že vysvětlí nebo dokonce porazí čáry vytvořené jinými Videssiánci? Vzal jsem sice Pantela s sebou, ale v tomto případě bych váhal využít jeho služeb.“

„To chápu,“ přikývl Abivard. „Ale přesto bych si rád poslechl jeho případné vysvětlení. Navíc tu máme Bozorga a ten by dokázal říci, zda Panteles lže. A pokud se Panteles pokusí nepřátelské kouzlo zničit, Bozorg nás upozorní, jestli jeho snaha nebude upřímná.“

Romezan se uklonil. „To jsou moudrá slova. Poznám je, když je slyším.“ Vyšel ze stanu a přivolal posla. Přikázal mu, aby přivedl oba mágy. Pak se Romezan vrátil do stanu a založil si svalnaté ruce na prsou. „Dal jsem je zavolat. Nezbývá než počkat, až přijdou.“

Abivard neměl čekání rád. Užil si ho až příliš mnoho, nejprve na druhém břehu Dobytčího Převozu a později ve Velekrálově paláci. Měl sto chutí znovu zaútočit na kanál — ale kdyby se znovu vrátil na ten samý břeh, asi by se z toho zbláznil.

Poslovi chvíli trvalo, než nalezl oba čaroděje ve zmatku improvizovaného tábora. Nakonec je však přivedl. Mágové se Abivardovi jako mnohem výše postavenému člověku hluboce uklonili.

„Pane,“ řekl Bozorg makuransky.

„Vznešený pane,“ oslovil ho Panteles videssiánsky, díky čemuž se Abivardovi na mysl vloudila nepříjemná vzpomínka na Tzikase.

„Myslím, že oba asi tušíte, proč jsem vás nechal zavolat,“ řekl Abivard suše.

Oba čarodějové pokývali hlavami. Pohlédli jeden na druhého a v jejich očích se mísil respekt s rivalitou. Bozorg promluvil jako první: „Pane, ať už je to kouzlo jakékoliv povahy, nejedná se o bojovou magii.“

„To jsem si domyslel,“ odpověděl Abivard ještě sušším hlasem. „Kdyby se jednalo o bojovou magii, na druhý pokus bychom ji prorazili. Ale když to bojová magie není, co to je?“

Kdyby to byla bojová magie, byla by zaměřena na vaše vojáky a jejich psychický stav by ve výsledku ovlivňoval i samotné kouzlo,“ řekl Bozorg. „Ale protože kouzlo neovlivnil, je zřejmé, že magie je nějakým způsobem svázána se samotným kanálem, jehož emoční stav je pochopitelně neměnný.“

Panteles přikývnul. Romezan si odfrkl. Turan se zašklebil. „Jistě zajímavá úvaha, nicméně je potřeba vyřešit naléhavou otázku,“ řekl Abivard. „Co s tím budeme dělat?“

Čarodějové znovu pohlédli jeden na druhého a Bozorg se ujal slova: „Za současného stavu věcí nevíme, pane.“

Panteles na potvrzení jeho slov přikývl.

Romezan si znovu odfrkl a promluvil kousavým tónem. „Jsem opravdu rád, že vás mám, mágy s sebou; jste nám opravdu velice užiteční.“ Panteles sklopil zrak. Bozorg, který dříve sloužil v paláci Velekrále, vrhl na Romezana hněvivý pohled.

Abivard si povzddechl a mávnutím ruky oba mágy propustil. „Zaměřte veškerou snahu na to, abyste zjistili, jak Maniakesovo kouzlo přemoci. Až to zjistíte — nebo když budete mít i sebemenší náznak tušení — přijďte za mnou. Je jedno, co budu v tu chvíli zrovna dělat. Je jedno, jaká bude zrovna denní či noční doba. Ten kanál musíme překročit za každou cenu. Je to jasné?“

Oba čarodějové poslušně přikýkli.

X.

Když následujícího rána vyšlo slunce, přikázal Abivard znovu vyrazit na druhý břeh. Potěšilo ho, že si jeho muži udrželi morálku i disciplínu tvář v tvář neznámému. Doufal, že tentokrát se bude vše vyvíjet odlišně. Bylo ráno a slunce jim tedy svítlo rovnou do tváře. Věděl, že videssiánská magie má často se sluncem mnoho společného. Možná, když se okamžitě začnou pohybovat proti slunci, nepřátelští mágové je nebudou moci odvrátit.

Abivarda napadlo, že to sdělí svým vojákům, ale nakonec usoudil, že raději ne. Kdyby měl větší jistotu, že se nemýlí, učinil by tak. Věděl však, že jen hádá.

„Kupředu!“ vykřikl a rukou si zaclonil oči, aby viděl, co dělají Videssiánci na východním břehu kanálu. Připadalo mu, že nic moc. Nepřátelská armáda nebyla seřazena a připravena odrazit Makuránce. Několik jízdních oddílů bezstarostně jezdilo tam a zpátky. To bylo všechno.

„Kupředu!“ vykřikl Abivard znovu a pobídl koně do blátivých vod kanálu.

Neustále se díval na slunce. Říkal si, že dokud ho uvidí, bude vše v pořádku. Kanál nebyl příliš široký. Přesvědčoval se, že se během tak krátké doby nemůže otočit, aniž by si toho všiml. Nebo ano?

Východní břeh se blížil. Navzdory ránu už slunce páliło a slibovalo horký den. Druhý břeh byl čím dál tím blíž. Ale když se kopyta Abivardova koně znovu dotkla pevné půdy, uvědomil si, že se ocitl znovu na západním břehu a slunce má v zádech.

Celá armáda ho následovala a dostala se zpátky na místo, které opustila. Vojáci křičeli úžasem, vztekem a zklamáním. Abivard si uvědomil, že se jim ten prokletý kanál nejspíš nepodaří překročit. Přinejmenším do té doby, než přijdou na způsob, jak prorazit Maniakesovy čáry.

Abivard se zachmuřenou tváří přikázal postavit tábor, který vojáci před chvílí strhli. Další několik hodin strávil tím, že procházel táborem a snažil se pozvednout morálku svých vojáků. Jeho vlastní morálka ovšem byla na bodu mrazu. To však Abivard nesměl před svými muži ukázat.

Nakonec se vrátil do svého pavilónu. Nevěděl přesně, co by měl dělat: opít se do nemoty byl stejně dobrý plán jako každý jiný, protože to nevypadalo, že by se s Videssiánci někdy v brzké době mohl utkat. Ale když přišel ke svému stanu, našel tam Bozorga a Pantela, kteří na něj čekali.

„Myslím, že jsem našel odpověď, vznešený pane!“ prohlásil Panteles nanejvýš vzrušeně.

„Pane, obávám se, že se ten Videssiánc dočista zbláznil,“ prohlásil Bozorg, který si založil paže na prsou. „Myslí, že chce jen plynout vaším časem, oklamat vás a pomoci tak Maniakesovi k vítězství.“

„A ty jsi žárlivý jako ošklivá dívka, která se dívá, jak se její snoubenec vybavuje s hezcí sestrou,“ odsekl Panteles — tohle nebylo přirovnání, které by použil Makuránc, ne v zemi, kde byly ženy přísně oddělovány od mužů.

„Asi vám oběma pořádně bouchnu hlavami o sebe,“ řekl Abivard uvážlivě. „Pověz mi, co máš na srdci, Pantele. Sám se rozhodnu, jestli mluvíš pravdu, nebo ne.“

Panteles se uklonil. „Jak si přejete, vznešený pane. Podívejte.“ Ukázal Abivardovi proužek kůže, dlouhý asi jako Abivardovo předloktí: nejspíš se jednalo o část opasku. Panteles spojil oba konce, přidržel je palcem a ukazováčkem a ukázal na vzniklý kruh. „Kolik stran má tenhle kruh, vznešený pane?“

„Kolik má stran?“ Abivard se zamračil. „Co je to za hloupost?“ Možná Bozorg ví, o čem se tu mluví. „Samozřejmě, že má dvě strany: vnitřní a vnější.“

„Přesně takovým řemenem bys zasloužil alespoň dvacet ran,“ řekl Bozorg Pantelovi.

Panteles se však nenechal vyrušit. „Správně,“ přisvědčil. „Můžete si každou stranu objet prstem.“ Zvedl kožený kruh, aby tak Abivard mohl učinit. Abivard tedy prstem přešel po jedné ze stran a navzdory všem svým zkušenostem doufal, že Panteles nemluví jen proto, aby slyšel zvuk vlastního hlasu, jak bylo mezi Videssiánci více než obvyklé. „A teď —“ řekl Panteles.

Bozorg ho přerušil: „Teď vám, pane, ukáže naprostý nesmysl. Při Bohu, nezaslouží si nic jiného než zbičovat!“

Makuranského mága mohl rozhněvat skutečně jen naprostý nesmysl a nebo jeho přesný opak. „Vyslechnu si Pantela a pak se rozhodnu, co dál,“ řekl Bozorgovi Abivard. Obrátil se zpátky na Videssiánce. „Pokračuj. Ukaž mi ten svůj velký objev a vysvětlí mi, jak souvisí s našimi problémy.“

„Nejedná se o můj objev a nevím, jestli s našimi problémy souvisí nebo ne,“ přiznal Panteles. Abivard kněmu za to pocítil sympatii. Čím spektakulárnější prohlášení, tím méně bylo totiž pravděpodobné, že se zakládá na pravdě.

Panteles zvedl pruh kůže a začal ho znovu spojoval do kruhu. Tentokrát však před tím, než oba konce spojil palcem a ukazováčkem, pruh kůže překroutil. „Nesmysl,“ zasyčel Bozorg a znechuceně potřásl hlavou.

Panteles si ho však nevšímal. „Tohle objevil jistý Voimios, člen čarodějnické koleje ve městě Videssos, před mnoha lety. Nevím, zda se jedná o magii v pravém slova smyslu. Možná je to skutečně jen nesmysl, jak prohlašuje učený Bozorg.“ Jako každý Videssiánc i Panteles byl zběhlý v používání ironie. „Každopádně je to zajímavé. Kolik stran má ten kožený pruh teď?“ Vyčkávavě pohlédl na Abivarda.

„Co tím myslíš, kolik má stran?“ Abivard začal litovat, že se nepřiklonil na Bozorgovu stranu. „Musí mít dvě strany jako předtím.“

„Opravdu?“ Panteles se pobaveně usmál. „Přejeďte po každé z těch stran prstem, vznešený pane.“

S nepříjemným pocitem, že se baví s bláznem, Abivard učinil žádané a začal přejíždět prstem po vnější straně pruhu. O chvíli později se jeho prst ocitl uvnitř kruhu a v tu chvíli měl Abivard sto chutí nechat Pantela v souladu s Bozorgovým návrhem zbičovat za to, že si z něj tropí šprýmy.

Když však přešel prstem celý obvod kruhu, zjistil, že na konci se jeho prst nalézal na přesně stejném místě, na kterém začal. „Tak počkat,“ řekl ostře. „Zkusím to znovu.“ Tentokrát jel prstem po kůži mnohem pomaleji a dával dobrý pozor. Na výsledku to však nic nezměnilo. Když přešel po celém obvodu kruhu, skončil na přesně stejném místě, na kterém začal.

„Chápete, vznešený pane?“ zeptal se Panteles Abivarda, který zíral na svůj prst, jako by ho zradil. „Podle svého objevitele se to nazývá Voimiova páska a jak vidíte, má jen jednu stranu a nikoliv dvě.“

„To není možné,“ opáčil Abivard. Pak znovu pohlédl na svůj prst, který mu tvrdil pravý opak.

„Právě jste bez přerušení přešel přes celý pruh,“ namítl Panteles zdvořile. „Kdybyste musel prst přesunout z jedné strany na druhou, musel byste se na chvíli přestat dotýkat kůže.“

Panteles na Abivarda vyčkávavě pohlédl. „Moment,“ řekl Abivard. „Musím si to promyslet. Chceš mi říct, že Maniakesovi čarodějové změnili kanál na Voimiovu pásku?“

„Víceméně ano, vznešený pane,“ odvětil Panteles. „Nesmysl!“ prohlásil Bozorg už poněkolkáté. Vytrhl kožený kruh Pantelovi z ruky a mrštil jím o zem. „Je to jen podvod, klam a špinavý trik. Žádná magie.“ „Co řekneš na tohle?“ otázal se Abivard Pantela. „Vznešený pane, nikdy jsem netvrdil, že se v tomto případě jedná o magii,“ odpověděl videssiánský čaroděj. „Nabídl jsem vám jen vhodný přírůstek toho, co se děje. Kromě toho —“ odmlčel se a zvedl řemen, který Bozorg zahodil. „— ten řemen lze považovat za dvojrozměrný. Zkroutit ho, aby měl jen jednu stranu, je velice jednoduché. Pokud však chcete tímto způsobem zkroutit trojrozměrný objekt, jakým je bezpochyby náš kanál, protože

má délku, šířku i hloubku, napadá mne jen jediný způsob, jak toho docílit. A to magicky.“

Abivard měl za sebou několik pokusů o překročení kanálu a to poněkud změnilo jeho pohled na věc. Obrátil se na Bozorga. „Máš nějaký jiný názor na to, jak se Videssiáncům podařil ten trik s kanálem?“

„Ne, pane,“ přiznal Bozorg. „Ale to, co tvrdí ten Videssiánc, je naprosto směšné. Ten jeho Voimios musel nejspíš v mládí upadnout na hlavu.“

„Domníváš se, že se Panteles mylí, oprávněně, nebo opravdu jen žárlíš,“ zeptal se Abivard netrpělivě.

Za jeho otázkou se skrývalo nebezpečné ostří. Bozorg měl možná vztek, ale nebyl to hlupák. „To, co říká o tom proužku, může být pravda bez ohledu na to, jak absurdně to zní,“ řekl. „Ale jak by mohl někdo brát vážně ten nesmysl o překroucení kanálů?“

„Řekl bych, že pár tisíc vojáků by to docela vážně bralo, tedy pokud by se o tom dozvěděli,“ odsekl Panteles. „Vždyť to zažili na vlastní kůži.“

„Přesně tak,“ řekl Abivard. „Já jsem byl jeden z nich a ještě teď mi naskakuje husí kůže, když si na to vzpomenu.“ Přejel po obou čarodějích pohledem. „Dokážete vy dva spolupracovat společně a zjistit, zda to, co se stalo s kanálem, je magický ekvivalent Voimiovy pásky?“

Panteles přikývnul. O chvíli později, i když s menší ochotou, tak učinil i Bozorg. „Vytvoření magie takového druhu nemohlo být pro Maniakesovy čaroděje jednoduché,“ řekl Panteles. „Ve vzduchu by se měly ještě vznášet stopy jejich zařikání. Pokusíme se je najít.“

„A pokud je najdete?“ zeptal se Abivard. „Co pak?“

„Zvrácení jejich kouzla by mělo být snazší než jeho původní provedení,“ odpověděl Panteles. „Znovunastolení přirozených podmínek vždy vyžaduje menší námahu, než změna přirozeného v nepřirozené.“

„To celkem dává smysl,“ řekl Abivard. „Za jak dlouho dokážete zjistit, zda Maniakes změnil kanál ve Voimiovu pásku?“ Bozorg sebou trhnul. Abivard na něj pohlédl. „Pane, opravdu chcete riskovat a využívat služeb Videssiánce v boji proti jiným Videssiáncům?“ řekl čaroděj.

Abivard se s touto otázkou potýkal již od chvíle, kdy zjistil, že Maniakes na svou obranu použil magii. Od chvíle, kdy mu Panteles začal vysvětlovat svou složitou teorii, však nabýval přesvědčení, že videssiánský mág mluví pravdu. Každý člověk natolik oddaný věci, že vloží takové množství námahy do zjištění podstaty nepřátelského kouzla, jistě nebude ochoten ustát, dokud celou záhadu nerozřeší.

„Co ty na to, Pantele?“ otázal se ho Abivard.

„Vznešený pane, nikdy by mě nenapadlo, že Voimiova páska může sloužit nejen pro pobavení, ale že její použití může být součástí tvůrčí magie,“ odpověděl Panteles. „Pochopit, jak je celé kouzlo provedeno, a pak vymyslet protikouzlo — jsem šťastný, že žiji v tak vzrušující době, kdy je jak se zdá možné úplně všechno.“

Oči mu zářily. Abivard tento výraz znal. Vojáci s takovým výrazem byli ochotni jet třeba vstříc smrti; minstrelové s takovým výrazem dokázali vytvářet písně, které žily po celé generace. Panteles půjde po stopách nepřátelského kouzla s dychtivostí, s jakou jde snoubenec za mladou a krásnou snoubenkou.

„Myslím, že bude všechno v pořádku,“ řekl Abivard Bozorgovi. „A pokud nebude, spoléhám na tvé schopnosti, že nás ochrání před neštěstím.“

„Pane, prokazujete mi čest, jakou si nezasloužím,“ zamumlal makuranský mág.

„O tom pochybuji,“ opáčil Abivard. „A jak už jsem řekl, předpokládám, že budeš s Pantelem spolupracovat. Pokud se tento pokus nezdaří, očekávám vaše návrhy na jiné řešení.“

Upřímně doufal, že se Pantelovi a Bozorgovi podaří nalézt cestu, jak obejít Maniakesovu magii. Pokud to dokážou, poskytne videssiánské kouzlo císařským jen chvilkový oddech. Pokud se ho však nepodaří prolomit, pokaždé, když se Makuránci pokusí zaútočit na Videssiánce, zjistí, že se vrátili tam, odkud přišli. To by mohlo znamenat horší katastrofu, než je porážka v bitvě.

„To, co jeden mág učiní, může jiný odčinit,“ prohlásil Panteles. Bozorg na to opatrně přikývnul.

„Ale nejprve je nutné zjistit, co vlastně bylo učiněno,“ poznamenal Abivard.

„Právě tak, vznešený pane. Nevím vlastně ani to, zda jsem přišel se správným vysvětlením celé věci,“ řekl Panteles.

„Potřebuji zjistit mnoho věcí...“

„V tom případě se ode mne už nenech zdržovat,“ řekl Abivard, kterého čekaly tisíce dalších naléhavých záležitostí. „Běž zjistit vše, co můžeš. Já vyšlu jezdce podél kanálu, aby se pokusili zjistit, zda ho nelze překročit někde jinde.“

„V takovém případě by celý náš pokus o prolomení Voimiovy pásky přišel vniveč,“ poznamenal Panteles.

Abivard zavrtěl hlavou. „Ne tak docela. Možná by se nám ji tentokrát podařilo překonat bez pomoci magie, ale Maniakes by měl tento trik i nadále v záloze. Mohl by ho použít znovu, třeba v horském průsmyku, který se nedá obejít. Pro takový případ chci, abychom měli v našem arzenálu kouzlo schopné tuto léčku prolomit.“

Panteles i Bozorg se hluboce uklonili a odešli. Abivard začal zápětí pokřikovat rozkazy a zanedlouho se oddily jezdců vydaly podél kanálů. Než však vojáci odjeli, jeden z nich se zeptal. „Ale pane, jak máme poznat, zda nepřátelské kouzlo ještě účinkuje?“

Abivard doufal, že se ho na to nikdo nezeptá. S povzdychem odpověděl: „Obávám se, že jediný způsob, jak to zjistit, je pokusit se překročit kanál. Když se vám to podaří, bude to znamenat, že jste se ocitli mimo dosah videssiánského kouzla. Pokud se vám to nepodaří“

Jeden z vojáků se dopustil porušení subordinace, protože přerušil svého nadřízeného, samotného velitele armády: „Pokud se nám to nepodaří a vrátíme se, odkud jsme přišli, tak se z toho jednoduše zblázníme a budeme vědět, že videssiánská magie stále ještě funguje.“

Ostatní jezdci pokývali hlavami. Za jiných okolností by se možná zasmáli, tentokrát ale ne. Neusmál se ani Abivard. Navíc za těchto okolností netrval na přesném dodržování subordinace. „Videssiánská magie nás myslím dohnala k

šilenství už všechny, takže když se zblázníte ještě o trochu víc, ani se to nepozná," řekl.

„Máte dobrý způsob, jak nahlížet na věci, pane," řekl voják, který ho původně přerušil. Pak on i část jezdců vyrazili na jih. Zbylí zamířili na sever.

Jaký dobrý způsob jak nahlížet na věci? Abivard si nebyl jistý. Pokud nepřátelské kouzlo zasahuje celý kanál, čeká průzkumníky několikanásobná nepříjemná zkušenost. Říká se sice, že člověk si zvykne na všechno... ale na tohle? Napadla ho další věc: je kanál neprostupný i pro Videssiánce? Co by se stalo, kdyby se nepřítel pokusil zaútočit? Vrátil se také tam, odkud přišel, nebo se mu podaří projít? Tato otázka ho tak znepokojila, že málem znovu povolal Bozorga a Pantela, aby se jich mohl zeptat. Nakonec ale usoudil, že už i tak má starostí dost a je zbytečné přidělovat si další.

Jezdci, které vyslal na sever podél kanálu, se vrátili o něco dříve než očekával, a oznámili, že kouzlo funguje po celé délce, kam až se dostali. Zjevně se nepouštěli příliš daleko, ale strach v jejich obličejích Abivardovi prozradil, že vstupovali do kanálu tak často, jak jen se odvážili.

Jezdci z jihu se začali vracet postupně, protože některým došla odvaha dříve a jiným později. Přinášeli však stejné neuspokojivé zprávy jako muži ze severu. Pokaždé, když vjeli do kanálu, vrátili se zpátky.

Jako poslední se vrátil ten, který Abivarda přerušil uprostřed věty. Vrátil se, až když slunce zapadalo. Abivard si už už začínal myslet, že někde vjel do vody a už z ní nevyjel.

Voják zahrozil pěstí slunci a řekl: „Viděl jsem tu prokletou věc už tolikrát - kéž by Bůh slunce uvrhl do Propasti.

Nejméně tucetkrát jsem se pokusil kanál překročit a vždycky jsem skončil přesně tam, kde jsem vyjel. Omlouvám se, pane, ale to kouzlo se táhne pěkný kus cesty na jih."

„Nemáš nejmenší důvod se omlouvat," odpověděl Abivard. „Jsi hrdina, protože jsi se pokusil kanál překročit vícrát než kdokoli jiný."

„Hrdina?" Jezdec zavrtěl hlavou. „Nejsem hrdina, ale pěkný hlupák. S vaším dovolením, pane, si teď půjdu vylestit a naolejovat zbroj, jinak to do rána zrezne." Abivard přikývl na souhlas a voják zasalutoval a odjel.

Abivard tiše zaklel. Maniakesovi magové kouzlo nepochybně rozprostřeli na půl dne jízdy v obou směrech. To znamená, že nemá význam rušit tábor a vydat se na sever či na jih, protože než by se dostal dost daleko, Videssiánci kouzlo buď rozšíří, nebo změní střed jeho působení tak, aby mu Makuránci museli znovu čelit.

Ale když se kanál nedá objet, nezbývá, než ho přebrodit. To znamená porazit Maniakesovu magii. Abivard netrpělivě očekával, na co přijdou Bozorg a Panteles.

Večer je povolal do svého stanu, aby se jich zeptal na výsledky jejich práce. „Dokážete to kouzlo prolomit, abychom mohli přejít na druhou stranu?"

„Prolomení Voimiový pásky je těžší než se zdá, vznešený pane," odvětil Panteles. „Když ji podélně rozříznete, co myslíte, že dostanete?"

„Rád bych řekl dvě úzké Voimiové pásky, ale to je zřejmě příliš jednoduchá a zřejmá odpověď, že?" Panteles přikývnul.

„Dobrá, tak co tedy dostanu?" zeptal

se Abivard. „Misku hovězího vývaru? Tři zlaté a dva stříbrné? Těžkou zácpu?"

Panteles na něj vrhl ublížený pohled. Podle jeho názoru možná neměli makuranští maršálové dovoleno hovořit absurdně. Sáh do váčku u pasu a vytáhl pruh kůže, ze kterého vytvořil již známou Voimiovu pásku. „Přesvědčte se sám, vznešený pane, a pak pochopíte, jakým obtížím čelíme."

„Dobrá." Abivard vytáhl ostrou dýku a začal kůži řezat. Pracoval pomalu, opatrně a metodicky. Nůžky by se mu hodily lépe, ale žádné neměl. Když už byl s řezáním skoro u konce, získal pocit, že měl možná přece jen pravdu. Ale když provedl poslední řez, vykřikl překvapením: stále měl jediný zkroucený pruh, ale dvakrát tak dlouhý a o polovinu užší než předtím.

„Tohle jasně ukazuje na komplikace, kterým čelíme," řekl Panteles. „Obávám se, že prolomit videssiánské kouzlo není zrovna jednoduché."

„Ano, chápu," řekl Abivard. „Tohle se stane, pokud kouzlo řežete podélně. Ale pokud uděláte tohle -" rozsekl celý pruh napříč - „dosáhnete cíle."

Čaroděj zamyšleně potřásl hlavou. „Ano, vznešený pane, tohle je efekt, kterého bychom rádi docílili. Udělám vše, co je v mé moci, abych napodobil eleganci vašeho řešení." Vrátil proužek kůže do váčku a odešel.

Abivard očekával výsledky s rostoucí netrpělivostí. Každý den, který jeho armáda zůstávala uvězněná na západní straně kanálu, byl dalším dnem, kdy Maniakes mohl volně plnit východ. Maniakes napáchal příliš mnoho škod, i když mu v tom Abivard bránil. Teď, když mu nikdo nebrání...

Kupodivu vypadali Panteles i Bozorg, jako že jsou spokojeni sami se sebou. „Dokážeme to kouzlo prolomit, pane," řekl Bozorg Abivardovi.

Panteles zavrtěl hlavou. „Ne, vznešený pane," namítl. „To, co uděláme, se nedá popsat jako prolomení. Ale myslím, že ho dokážeme přefíznout, jako jste to před několika dny učinil s Voimiovou páskou. To, jak doufáme, dá vzniknout žádanému efektu."

„Přesto tvrdím, že nejlépe se to dá popsat jako prolomení," opáčil Bozorg. Jeho pohled se střetl s Pante-lovým.

„Je mi jedno, jak tomu říkáte, nebo jak to popisujete," řekl Abivard. „Bude-li váš zákrok fungovat, říkejte si tomu jak chcete. A hádat se o to můžete později."

Několik videssiánských jezdců stále patrolovalo na východním břehu kanálu - teď už ne tolik, jako na začátku, protože Maniakes musel dospět k závěru, že jeho klouzlo muselo uvěznit Abivarda na druhé straně. Zpočátku byl Avtokrat opatrný, ale teď se začal plně věnovat svému dílu zkázy, jako by Abivard a jeho muži nebyli nikde poblíž.

Možná mu přichystáme překvapení, pomyslel si Abivard. Nebo možná zase skončíme tam, kde jsme začali. To zjistíme. Nic horšího už se stát stejně nemůže.

Pan těles a Bozorg začali zaklínat, jeden ve videssiánštině a druhý makuransky. Bozorg nasypal do misky s vodou

jakési jiskřivé krystalky a voda se vzápětí zbarvila do žluta. Abivard vrhl pohled na kanál. Voda v něm nezežloutla, ale zůstala špinavě hnědá.

Panteles nepřestáváje zaklínat podržel nad ohněm malý nůž, dokud jeho čepel nezačala rudě žhnout. Pak nůž ponořil do misky se žlutou vodou. Ozvalo se zasyčení a zvedl se páchnoucí kouř. Panteles držel nůž v pravé ruce a levou vytáhl z váčku u pasu nově vytvořenou Voimiovu pásku.

Začal vzývat Phose. V tu samou chvíli začal Bozorg vzývat Boha a Čtveřici Proroků. Panteles nožem rozřízl zkroucený kus kůže napříč, stejně jako předtím Abivard, takže z Voimiovy pásky se opět stal jen obyčejný pruh bez zvláštních vlastností.

Abivard znovu mimoděk pohlédl ke kanálu. Nevěděl, jestli bude mít kouzlo nějaký vizuální efekt. Ničeho zvláštního si nevšiml. Ale možné bylo i to, že kouzlo nefunguje.

Bozorg i Panteles vypadali, jako že sami nevědí, zda jejich kouzlo účinkuje. Abivard na chvíli odvrátil svou pozornost od kanálu. Vzápětí ale Panteles ostře vydechl. A ukázal na blátivé vody.

Povrch kanálu se začal vlnit a na vodě se vytvořily bubliny. To byl jen začátek. Pomalu, velice pomalu se voda v kanálu začala rozestupovat: alespoň tak to Abivard později popisoval. Když celý proces skončil, bylo celé dno, plné bahna, odhalené slunci - jako by někdo vzal nůž a rozřízl vodu na hladině.

„Zákon podobnosti,“ řekl Panteles videssiánsky.

„Podobné ustupuje podobnému,“ řekl Bozorg makuransky — dva způsoby, jak popsat to samé.

„Kupředu!“ vykřikl Abivard na své válečníky, kteří zírali na vzniklou mezeru ve vodním toku. „Teď se dostaneme k Videssiáncům. Přinutíme je zaplatit za příkoří, které nám způsobili.“ Vyskočil na koně. „Necháme je utéct, navzdory tomu, co nám provedli nebo je potrestáme?“

„Potrestáme!“ zavyl makuranští vojáci jako smečka vlků v zimě. Abivard musel svého koně usilovně pobízet, aby se mu podařilo vstoupit do kanálu jako prvním. Blátivé dno postup Makuránců poněkud zpomalilo, ale těžká jízda se přesto nezadržitelně valila kupředu jako ruka osudu.

Ve vodní stěně po pravé straně uviděl Abivard rybu. Zírala na něj nemrkajícima očima a ústa se jí otevírala a zavírala jako starci postiženému senilitou. Abivarda by zajímalo, co si ta ryba asi myslí, pokud si ovšem ryby vůbec něco myslí. Blížil se k východnímu břehu kanálu. Navzdory Pantelově a Bozorgově magii se stále obával, že znovu skončí na západním břehu. Ale nestalo se tak. Jeho kůň ho konečně donesl na východní břeh.

Kdyby videssiánští vojáci chtěli východní břeh bránit, mohli tak učinit s poměrně značným úspěchem. Průrva, vytvořená oběma čaroději, nebyla příliš široká a bahnité dno znemožňovalo Makuráncům získat potřebnou rychlost. Kdyby Abivard narazil na rozhodný odpor, měl by potíže jím prorazit.

Ale Videssiánci byli zjevně doslova zděšení úspěchem Abivardových čarodějů a navíc je muselo překvapit, že Makuránci dokázali tohoto úspěchu tak rychle využít. Místo aby zaujali pozice a pokusili se Abivarda a jeho muže zadržet, obrátili koně a ujížděli tak rychle, jak to jen šlo. Nejspíš se rozhodli, že nejlepší bude informovat Maniakese, co se stalo. Kdyby byl Abivard na Avtokratově místě, měl by velikou zlost, že jeho vojáci nebránili břeh kanálu. Vždyť k tomu, aby ho informoval o nově vzniklé situaci, by stačil jediný posel. Ale protože Abivard na Avtokratově místě nebyl, měl radost, že Videssiánci ujíždějí pryč.

Později zalitoval, že za nimi hned nevyslal oddíl pronásledovatelů. V danou chvíli mu stačilo, že nemusí bojovat. Místo pronásledování se snažil dostat na druhý břeh tolik mužů, kolik jen bude možné. Nebyl si totiž jistý, jak dlouho Bozorg a Panteles své kouzlo udrží v chodu.

Na druhou stranu se dostala všechna těžká jízda i většina pěchoty, když tu se Panteles, který se už delší dobu jen stěží držel na nohou, v bezvědomí zhroutil na zem. V tu chvíli se vody kanálu s hlasitým šplouchnutím zavřely. Několik málo pěšáků blížících se k východnímu břehu se utopilo. Ti zbylí, kteří se v tu chvíli nacházeli v kanále, se však prodrali na východní břeh, mokří, špinaví, ale živí.

Abivard a ostatní byli nejprve natolik zaměstnání tím, že jim pomáhali na suchou zemi, že neměli čas přemýšlet. Ale pak si postupně všichni uvědomili, že vojáci se dostali na východní břeh navzdory tomu, že se voda zavřela. Tím pádem bylo jasné, že videssiánské kouzlo pozbylo účinnosti a kanál je zase v tom stavu, v jakém byl před tím, než si s ním Maniakesovi čarodějové začali pohrávat.

Bozorg a pár dalších, kteří ještě zůstali na západním břehu, vzkřísili Pantela. Videssiánský mág se s námahou postavil na nohy a posléze se připojil k Abivardovi na východním břehu.

„Skvělá práce!“ přivítal ho Abivard.

„Děkuji, vznešený pane,“ odpověděl Panteles. „Ukázalo se, že má předpověď ohledně podobnosti nepřátelského kouzla s Voimiovou páskou je správná. A musím říct, že s tak vynalézavým kouzlem jsem se ještě nesetkal.“

„Měl jsi pravdu,“ řekl mu Bozorg a poplácal ho po zádech. „Měl jsi pravdu, měl jsi pravdu, měl jsi pravdu. U Čtveřice Proroků, přiznávám.“ Mluvil, jako by činil veřejné pokání.

Panteles se rozhlédl kolem sebe. Všude panoval zmatek, ale velitelé jednotlivých oddílů už začali pomalu nastolovat pořádek. Videssiánský čaroděj se obrátil k Abivardovi. „Teď, když jste konečně dosáhl východního břehu, jak jste si přál, vznešený pane, co bude dál?“

To byla dobrá otázka, ale Abivard na ni vdanou chvíli nebyl schopen odpovědět. V posledních dnech ho natolik stravovala touha překročit kanál, že málem zapomněl na důvod, proč to vlastně chce. Nečinilo mu však žádné problémy si vzpomenout: „Hodlám uštvat Maniakese, a pak ho rozčtvrtím.“

Romezan na tento cíl zjevně nezapomínal ani ve snu. Už v okamžiku, kdy kanál překročili poslední vojáci, pokrytí blátem a promočením, vykřikoval rozkazy: „Zformujte se, zatraceně! Nepostávejte tu a neplýtvajte časem. Videssiánské hlídky odjely na jihovýchod. Myslíte si, že tam odjely jen náhodou? Jestli tím směrem netáboří Maniakes, sním svoji zbroj!“

Abivard byl ohledně Maniakesovy polohy téhož názoru jako Romezan. Maniakes za sebou nenechal dostatek vojáků, aby mohli s Makuránci bojovat, zvláště poté, co nechali první sled dosáhnout východního břehu bez boje. A když Videssiánci nebojovali, mohli učinit jen jediné; varovat Avtokrata. A proto nepochybně vyrazili směrem, kde se nachází. Abivardova armáda je musí následovat.

Zvýšeným hlasem se přidal k Romezanovým neúnavným rozkazům. Vojáci zareagovali pomaleji než by si přál, ale rychleji, než by se dalo očekávat po strastech, které zažili při přechodu kanálu.

A když se muži seřadili do pochodové linie, začalo je postupně ovládat vzrušení. Když Abivard projížděl kolem řady, začali jásat. „Kdyby nebylo vás, pane, stále

bychom byli uvěznění na druhé straně!“ zavolal někdo. Jásot začal být ještě hlasitější.

Abivard přemýšlel, zda Maniakes poznal, že jeho magie byla poražena ještě předtím, než k němu přijeli vojáci s touto zprávou. Avtokrat s sebou určitě bude mít několik čarodějů. A prolomení videssiánského kouzla vyžadovalo protikouzlo, které císařští magové možná učili.

Vzhledem k tomuto podezření Abivard značně posílil předvoj. Také kolem armády rozprostřel hustou síť zvědů, kteří měli rozkaz vyjet dál než bylo zvykem. Nastanou-li potíže, chtěl být varován tak rychle, jak jen to půjde.

„Buďte obzvláště opatrní a ostražití,“ varoval zvědy. „Videssiánskému zadnímu voji bude pravděpodobně velet Tzikas. A v takovém případě si musíte dávat pozor na něco odporně prohnáného. Rád bych vám řekl co, ale nevím to. Jediné, co vám mohu poradit je, abyste měli oči otevřené.“

První den po překročení kanálu uběhl a Abivarda napadlo, zda se Maniakes vůbec namáhal s vytvořením zadního voje. Jeho armáda postupovala kupředu zcela bez odporu. Postoupili o takový kus kupředu, že Abivard měl skoro pocit, jako by si plně vynahradi-li všechny ty dny, kdy byli uvěznění na západním břehu kanálu.

Když se poté, co se armáda utábořila na noc, svěřil se svou domněnkou Roshnani, vrhla na něj jeho žena pohled, který měla rezervovaný pouze pro příležitosti, kdy Abivard řekl něco mimořádně hloupého. „Nebud' blázen,“ řekla. „Za jeden den přece nemůžeš urazit takovou vzdálenost jako za týden, a ty to moc dobře víš.“

„No ano, to vím,“ připustil a vrhl na ni ublížený pohled. „Vsadím se, že žádný z našich největších minstrelů neměl ženu jako ty.“ Jeho hlas přešel do fistule: „Ne, nemůžeš říct, že jeho meč zpíval, drahý. Meče přece nezpívají. A byla jeho zbroj skutečně tak těžká, že ji nedokázalo zvednout deset obyčejných mužů? To mi nepřípadá příliš pravděpodobné. Měl bys to celé změnit.“

Roshnani učinila gesto, jako by chtěla popadnout misku s rýží, která stála mezi nimi na nízkém stolku a narazit mu ji na hlavu. Ale vzápětí se rozesmála. „Jsi odporný chlap,“ řekla.

„Díky,“ opáčil s potměšilým úsměvem. Ale vzápětí zase zvažněl. „Kdyby se našim čarodějům kouzlo nepovedlo, nevím, co bych dělal. Nevím, co by dělala celá armáda.“

„Mohl bys třeba složit velení a vrátit se na panství Vek Rud. Občas mě mrzí, žeš to neudělal, když Sharbaraz odmítl povolit, abys povolal Romezana.“

„Ale nakonec se to povedlo navzdory Sharbarazovi,“ odpověděl Abivard. „Romezan je jako já: chápe, co říše potřebuje, a proto jde a udělá to navzdory tomu, co si o tom myslí Velekrál.“

Roshnani si odfrkla. „Velekrál má sám vědět, co říše potřebuje, a má se o to starat sám. Neměl by spoléhat na ostatní, že všechno vyřídí za něj. A pokud to nedokáže, proč právě on vládne Makuranu?“

Mluvila velice tichým hlasem a předtím se pečlivě rozhledla, aby se ujistila, že v doslechu nejsou žádní služebníci ani jejich lidi. Abivard to chápal; jemu na rozdíl od Romezana připadalo, že kritika samotného Velekrále hraničí s velezradou. Roshnani v podstatě říkala, že pokud Sharbaraz nezvládne svou práci, nepatří na trůn. A pokud na trůn nepatří on, pak kdo?

Abivard odpověděl stejně tichým hlasem: „Nechci vést vzpouru proti Velekráli Sharbarazovi. Umiš si mě představit, jak vládnou eunuchům v paláci? Přál bych si jen, aby se Sharbaraz soustředil na vládu a nechal ty, kteří mu slouží, dělat svou práci, aniž by jim do toho pořád strkal nos.“

„On je Velekrál a ví to,“ řekla Roshnani s povzdechem. „Víš to až přespříliš dobře. Kdykoli může někam strčit nos, tak to udělá, i kdyby jen proto, aby dokázal, že je vládcem.“

„Většinu posledních deseti let jsem se kojil nadějí, že se mylíš,“ řekl Abivard a také si povzdechl. „Teď si ale začínám myslet, že máš pravdu. Když mi dostatečně dlouho vtoukáš do hlavy nějakou myšlenku, nakonec ji pochopím. S jeho otcem jsem se setkal jen krátce, ale jsou si podobní.“

„Možná by to nebylo tak špatné, kdyby mu trůn už jednou neukradli,“ řekla Roshnani.

Abivard se napil vína. „Možná by nebylo tak špatné,“ řekl ironicky, „kdyby Velekrálem zůstal Smerdis a nikdo nikdy nezjistil, že Sharbaraz je vězněm v pevnosti Nalgis Crag.“

Když to říkal, uvědomil si, že tohle jsou zcela určité velezradné řeči. Čekal, aby si poslechl, jak na to Roshnani zareaguje. Jeho první žena odpověděla klidně. „Kdyby to tak bylo, nestal by ses Velekrálovým švagrem.“

„Myslíš, že mi na tom záleží?“ opáčil. „Pochybuji, že by má sestra byla méně šťastná, kdyby zůstala provdána za Pradtaka z panství Nalgis Crag. Pravda, nebyla by ani šťastnější.“ Znovu si povzdechl. „Ale o takovýchto věcech je těžké mluvit. Smerdis platil Khamort'anům výpalné. To by na severozápadě stejně dříve či později vyvolalo vzpouru. A takhle v jejím čele stál alespoň právoplatný dědic trůnu.“

„Ano.“ Roshnani vyprázdnila pohár. „Všechna tahle kdyby způsobí, že se člověku zatočí hlava.“

„Teď je všechno úplně jednoduché,“ řekl Abivard. „Jediné, co musíme udělat je porazit Maniakese.“

Nejprve ovšem bylo potřeba Maniakese dohnat. A jak už Abivard dávno zjistil, chytit Maniakese nebylo jednoduché, zvláště když se Maniakes nechtěl nechat chytit. Ale poté, co porazil Avtokratova nejlepší kouzla - alespoň upřímně doufal, že to byla jeho nejlepší kouzla - ho pronásledoval s větší rozhodností než kdykoli předtím.

Pro případ, že by se Abivardovy upřímné naděje ukázaly liché, přikázal, aby Bozorg a Panteles jeli ve voze nedaleko za

jeho vlastním. Oba čarodějové spolu občas vycházeli stejně dobře jako dva bratři. Jindy se do krve hádali - vlastně stejně jako se hádají bratři. Ale dokud na sebe nezačali vrhat zaklínadla, to Abivardovi nevadilo.

Vyslal silný jízdní oddíl s rozkazem provést hloubkový výpad a pokusit se nalézt Maniakesovu armádu a zpomalit ji. „Tohle jsme před tím nemohli dělat,“ řekl nadšeně Turanovi. „Teď můžeme vysílat naše muže daleko dopředu, přinutit Videssiánce, aby se obrátili a bojovali, a zdržet je dost dlouho na to, než stihne dorazit náš hlavní voj.“

„Pokud všechno půjde dobře, pak ano,“ opáčil Turan. „Videssiánský zadní voj ale bude bojovat velice tvrdě a udělá vše pro to, aby nám zabránil dostat se k jádru Maniakesova vojska.“

„To nemůže trvat věčně,“ řekl Abivard. „Země mezi Tutubem a Tíbem není jako Pardrayánská step. Netáhne se do nekonečna. Netrvá dlouho a člověk zjistí, že člověk opustil úrodnou zemi a ocitl se v pustině. A tam není možné uživit celou armádu.“

„O tom už jsme mluvili minulou zimu,“ odpověděl Turan. „Maniakes to tehdy ani nezkoušel. Zkrátka vstoupil do videssiánského západozemí, dobyl přístav, odplul pryč a nepochybně se nám z plna hrdla smál. A to samé a stejně snadno může udělat i teď.“

„Ano, to nejspíš může,“ řekl Abivard. „Může například postupovat až do Serrhesu stejnou cestou, jakou se před mnoha lety vydal Sharbaraz. Ale nemyslím, že něco z toho udělá. Loni, když zaútočil na Zemi Tisíce Měst, ho sužovaly pochybnosti. Byl opatrný; nevěděl, zda jeho vojáci dokáží bojovat. Ale teď už ví, že ano. Ví, že se na svou armádu může spolehnout. Pokud uvidí místo, které se mu bude líbit, postaví se nám tam v bitvě. Letos nás přijde porazit.“

„Jednou či dvakrát už se mu to málem podařilo,“ řekl Turan a zamyšleně pokýval hlavou. „A když jsme mu vyklouzli, pokusil se nás dohnat k šílenství svou magií.“ Zasmál se. „To s tím kanálem byl tak prohnáný plán, až člověka napadá, jestli ho nevymyslel Tzikas.“

Abivard se už už chystal odpovědět, když si uvědomil, že Turan jen žertuje. V každém případě ale mohlo být docela dobře možné, že celý ten plán vymyslel právě videssiánský generál. Abivard z vlastních bolestných zkušeností věděl, že Tzikas je dostatečně prohnáný, aby ho něco takového napadlo.

Abivard měl brzy důvod se pochválit za své věštecké schopnosti. Nedaleko od pramenů Tutubu si Maniakes vybral kus vyvýšené země a dal svým pronásledovatelům velmi jasně najevo, že už nemá v úmyslu nechat se nadále pronásledovat.

„Rozdrtíme ho!“ vykřikl Romezan. „Rozdrtíme ho a zbavíme se ho jednou provždy.“ Po chvíli ještě dodal: „Musím říct, že mi nebude ani trochu chybět.“

„To by bylo moc pěkné,“ přisvědčil Abivard. „Ale čím déle se dívám na postavení císařských, tím víc mám pocit, že by nám mohli vyrazit pár zubů, když si nedáme dobrý pozor.“

„Jsou to jen Videssiánci,“ řekl Romezan. „Nemusíme se bát, že by se na nás vrhli z kopce, dolů, zatímco k nim budeme postupovat.“

„To asi ne,“ souhlasil Abivard. „Ale nezapomeň, že budeme muset vést útok do kopce a to nás dost zpomalí. A jak znám Maniakese, ten rozhodně nemá v úmyslu jen sedět na kopci a čekat, až k němu dorazíme. Určitě udělá něco, aby rozrušil naše útočné řady a náš úder ještě více oslabil.“

„A co by to mělo být?“ dožadoval se Romezan.

„To nevím,“ odvětil Abivard. „Přál bych si, abych to věděl.“

„A já bych si přál, aby ses přestal bát vlastního stínu,“ řekl Romezan. „Maniakes je jen člověk a naši muži jsou lepší vojáci než ti jeho. Dokáže nám sice zmást smysly magií, ale určitě není v jeho moci způsobit, že celá jeho prokletá armáda najednou vyskočí do vzduchu a přistane současně v našem týle i na obou křídlech.“

„To je pravda,“ přiznal Abivard.

„No vidíš,“ řekl Romezan vítězně, jako by právě logickými argumenty vyhrál složitou disputaci. Z jeho hlediska tomu tak možná bylo: Romezan vedl slovní spor stejně přímočaře jako svůj jízdní útok.

Abivard zavrtěl hlavou. „Vyrazit proti Videssiáncům přímočaře znamená říkat si o pořádný výprask.“

A ne všechna bitevní pole jsou tak rovná a schůdná, jak se zdají na pohled. Nezapomeň, jak zemřel Velekrál Peroz, když vedl výkvět makuranského rytířstva proti Khamor'anům. Tehdy také útočil na něco, co vypadalo jako obyčejný kus stepi. Kdyby můj kůň na začátku útoku neklopýtl a nezlomil si nohu, nejspíš bych tam také zemřel, stejně jako můj otec, bratr a tři nevlastní bratři.“

Romezan se zamračil, ale nenašel vhodnou odpověď. Každá šlechtická rodina v Makuranu utrpěla při katastrofě v Pardrayánské stepi nějakou ztrátu. I Romezan musel uznat, že alespoň trocha opatrnosti nikdy neuškodí.

Ale Sanatruq byl mnohem horkokrevnější a méně zkušený než Romezan. „Co tedy budeme dělat, pane?“ dožadoval se. „Cožpak jsme si proklestili cestu přes kanál jen proto, abychom nakonec zjistili, že to bylo zbytečné? Pokud nebudeme s Videssiánci bojovat, mohli jsme klidně zůstat na západním břehu.“

„Nikdy jsem neřekl, že s nimi nebudeme bojovat,“ opáčil Abivard. „Ale nemyslíš, že je lepší učinit tak za našich vlastních podmínek?“

To byl výmluvný argument. Alespoň z Abivardova hlediska. Romezan si povzdechl. „Měl jsem zůstat ve videssiánském západozemí a poslat sem místo sebe Kardarigana. Vy dva byste spolu vycházeli mnohem lépe, protože jste oba takoví... opatrní. Ale myslel jsem si, že bude lepší, když ten opatrnější zůstane tam, kde je potřeba bránit města, zatímco zde, kde se odehrávají bitvy, je potřeba bojovníka. Možná jsem se mylil.“

To zabořilo. Abivard se odvrátil, aby Romezan neviděl, jak zamrkal. A kdyby Romezan nebyl natolik odvázný, že opustil videssiánské západozemí navzdory Sharbarazovým rozkazům, nemohl by s ním teď Abivard vést tento rozhovor. Přesto ale —

„Pekař si myslí, že chléb zná odpověď na každou otázku,“ řekl, „zatímco kovář si myslí, že na všechny otázky dokáže odpovědět podkovy. Není divu, že bojovník dychtí po chvíli, kdy se ocitne ve víru boje. Ale já nechci s Maniakese

jen bojovat — chci ho rozdrtit,

bude-li to možné. A pokud nám přemýšlení alespoň trochu pomůže v dosažení tohoto cíle, rád bych si to alespoň trochu promyslel.“

V Romezanově úkloně nebyla ani stopa podřízenosti. „Tamhle je,“ řekl a ukázal na prapor se zlatým sluncem na modrém poli, který označoval Avtokratovo postavení. „Vodu má po pravé straně a je jí dost na to, aby jeho muži netrpěli žízní a současně příliš málo, než aby se nedala překročit, bude-li to nutné. Má výhodu vyvýšené pozice. Moc bych se divil, kdyby s sebou neměl dostatečné zásoby jídla. Jinými slovy, nemá důvod kamkoli odcházet. Pokud ho chceme, musíme si pro něj přijít. On k nám dobrovolně nepůjde.“

To všechno byla pravda. Abivard studoval terén a po chvíli řekl: „Nezdá se ti, že ten kopec je na naší levé - a jeho pravé - straně o něco mírnější?“

„Když to říkáš, pane,“ odpověděl Romezan, který byl teď, když ucítil vítězství, ochoten k velkorysosti. „Přeješ si, abychom vedli útok z našeho levého křídla? To samozřejmě zvládneme.“

Abivard ale zavrtěl hlavou a na tváři Romezana a Sanatruqa se vkradly podezřívavé výrazy. „Chci, aby to vypadalo, jako že vedeme hlavní útok zleva,“ řekl Abivard. Chci, aby si to Maniakes myslel a přesunul své síly tak, aby mohly čelit útoku zleva. A jakmile nám na to skočí, náš hlavní útok přijde zprava.“

Romezan si chvíli pohrával se zakrouceným konečkem kníru. „Ano, pane, to je dobrý nápad,“ řekl nakonec. „Něco takového snad nebudou čekat.“

„A pěchota má držet střed?“ otázal se Turan.

„Přesně tak,“ přisvědčil Abivard. Romezan, jak bylo jeho zvykem, se při zmínce o pouhé pěchotě zatvářil pohrdavě. Ještě před dvěma lety by se Abivard choval úplně stejně. Teď ale moc dobře věděl, jakou cenu má tvrdá a dobře vycvičená pěchota. Poplácal Turana po rameni. „Připrav své muže.“

„Ano, pane.“ Turan zasalutoval a odspěchal.

Abivarda napadlo ještě něco dalšího. „Romezane, až vyrazíme proti Videssiáncům, já budu velet levému křídlu a ty pravému.“

Romezan na něj zíral. „Pane... ty mi poskytneš čest vést hlavní útok? Jsem tvým dlužníkem, ale jsi si jistý, že taková velkorysost nepoškodí tvou vlastní slávu?“

„Říše je na prvním místě,“ řekl Abivard pevně. „Maniakes mě uvidí na levém křídle. Pozná mou zástavu a nejspíš pozná i mě samotného. -Tím víc si bude jistý, že útok, který povedu, je ten rozhodující. Bude uvažovat stejně jako ty, Romezane: jak bych se mohl vzdát cti vést hlavní útok ve prospěch někoho jiného? Ale skutečná čest a sláva spočívají ve vítězství a kvůli jeho dosažení ti s radostí přepustím možnost vést rozhodující útok.“

Romezan se hluboce uklonil, jako by ho Abivard vysoce převyšoval hodností a postavením. „Pane, vy byste mohl učít o povaze cti všechny šlechtice ze Sedmi Klanů.“

„Jestli potřebuje vysoká šlechta učitele, pošlu jim nějaké z řad videssiánských zajatců. To teď není důležité. Čeká nás bitva.“ Abivard pohlédl ke vzdáleným praporům videssiánské armády. Přechytračit Maniakese bylo pokaždé těžší a těžší a Abivard vždycky musel vymyslet něco nového. To se teď podařilo a jako chlapec s novou hračkou se Abivard už nemohl dočkat, až svou lest vyzkouší.

„Rád bych si to ještě ujasnil, pane,“ řekl Romezan. „Chceš, aby se moji muži drželi trochu zpátky, aby se tvářili, jako že jim příkrost kopce dělá problémy?“

„Přesně o to mi jde,“ přisvědčil Abivard, který už zapomněl na svou předchozí roztržku s Romezanem. „Já budu na svém křídle útočit tak tvrdě, jak dokážu, a udělám všechno, co znám, abych na sebe připoutal co nejvíce Videssiánců. A ty se mezitím budeš tvářit, jako že horko těžko klopýtáš nahoru - dokud nepřijde ta správná chvíle.“

„Nezaútočím příliš brzy, pane,“ slíbil Romezan. „A můžeš se vsadit, že nezaútočím ani příliš pozdě.“ Jeho hlas zněl velice sebejistě.

Poprvé od chvíle, kdy se s Maniakesem pustil do křížku v Zemi Tisíce Měst, měl Abivard k dispozici pořádnou armádu a ne vojsko sešité horkou jehlou. A s pořádnou armádou Abivard proti Videssiáncům vždy zvítězil. Videssiánci před ním vlastně dost často sami přechali. Pohlédl na své muže. Všichni byli plni chladné rozhodnosti. I oni byli zvyklí Videssiánce porážet.

Abivard se postavil do čela levého křídla. Chtěl, aby byla jeho přítomnost zde na první pohled zřejmá. Byl obklopený prapory s rudým lvem. Tady jsem já, velitel celé armády, jako by křičel na Videssiánce. Tudy povedu hlavní útok - to je vám snad jasné. Tak mi koukejte věnovat co nejvíce pozornosti.

Podle videssiánských praporů velel Maniakes ze středu své armády, což byl běžný videssiánský zvyk. Tuto bitvu vlastně vyprovokoval on, což znamenalo, že i on je plný sebedůvěry. Porazil kubratské barbary. Několikrát mu dokonce chyběl jen krůček k tomu, aby porazil i Abivarda — to bylo ovšem v době, kdy Abivard vedl pěchotu poskládanou dohromady z městských posádek. Opravdu si Avtokrat myslí, že dokáže porazit elitní makuranské voje? Pokud. ano, Abivard měl v úmyslu dokázat mu, jak moc se mýlí.

Abivard kývl na trubače. „Zatrubte signál k postupu,“ řekl a ukázal před sebe. Zazněla vojenská hudba. Abivard pobídl koně a zvíře se poslušně vydalo kupředu.

Musel obětovat část síly makuranského útoku na úkor toho, že postupovali do kopce. Také musel dávat pozor, aby se jízdní lučištníci, kteří chránili oddíly těžké jízdy, neodtrhli od hlavního voje, protože vzniklé mezery by mohli Videssiánci využít.

Troubení rohů zaznělo i z videssiánských řad. Abivard vyhlížející přes kroužkový závoj uviděl, že Maniakesovi muži vyrážejí, aby se s ním střetli. Bylo jasné, že Videssiánci nemají v úmyslu zůstat v defenzivě.

Videssiánští lučištníci spustili palbu. Tu a tam spadl jezdec ze sedla nebo klopýtl a padl zasažený kůň. Občas se stávalo, že o padlého vojáka nebo koně zakopl někdo další, kdo postupoval přímo za ním. Ale škody, působené

videssiánskou střelbou, nebyly ani zdaleka takové, aby rozrušily makuranský útok.

Makuranští jezdcí byli obrnění od hlavy k patě. I jejich koně na sobě měli zbroj z železných šupin, které byly našité na koženém podkladu. Brnění koním chránilo i hlavu a krk. Proto šípů nenalézaly svůj cíl zdaleka tak často, jako v předchozích bitvách, kdy proti Videssiáncům stála špatně vyzbrojená pěchota.

Nikdo teď nevěl mezi obě armády, aby vyzval protivníka k boji muže proti muži. Takové duely byly samozřejmě záležitostí cti, a proto byly v zásadě velmi vyhledávané. Ale obě strany teď zjevně toužily pustit se bezodkladně do boje a dovést tento boj až do konce.

Abivard sklonil kopí a zaútočil na jednoho Videssiánce, aby ho vyrazil ze sedla. Císařský voják si ho všiml, uvědomil si, že se Abivardovu útoku nevyhne, a proto se zkroutil v sedle a pokusil se hrot kopí odrazit malým kulatým štítem.

Podarilo se mu dobře načasovat úhybný manévru. Z železného hrotu kopí, který narazil na železné kování štítu, začaly odletovat jiskry. Videssiánci se sice podařilo odrazit smrtící kopí, ale bylo to jen tak tak a jeho protiúder mečem neměl zdaleka takovou razanci, aby mohl Abivarda ohrozit.

„Sharbaraz!“ vykřikl Abivard. Znovu pobídl koně, aby zkrátil vzdálenost mezi sebou a Videssiánцем. Císařský voják byl dobrý jezdec a stihl po svém úhybném manévru velmi rychle obnovit rovnováhu v sedle. Ale v tu chvíli ho Abivard udeřil ratištěm kopí do hlavy. Úder Videssiánce překvapil; Makuránci většinou využívali ratiště až když se jim kopí zlomilo, protože hrot byl mnohem účinnější než kované dřevo.

Ale Abivard zvláštní zkušenosti moc dobře věděl, kolik škody může napáchat pořádná rána do hlavy, i když je dotyčná hlava chráněná přilbou. Videssiánci se v sedle zakymácel. V ruce sice držel meč, ale vypadal, jako že nemá nejmenší představu, k čemu je taková věc dobrá.

Abivardovi jeho zaváhání poskytlo čas, který potřeboval. Stáhl kopí a vzápětí vrazil jeho hrot Videssiánci do krku. Vystříkla krev, a když Abivard vytrhl hrot z rány, Videssiánci se zřítíl na zem.

Na Abivarda zaútočil další Videssiánci. Jeho sek mečem se Abivardovi podařilo zablokovat kopím. Ostří Videssiánce meče se zakouslo do dřeva. Císařský voják začal zuřivě klít a snažil se čepel vyprostit; tvář se mu zkrfivla strachem, protože se bál, že na něj někdo zaútočí ve chvíli, kdy nemůže použít svou zbraň. Podařilo se mu vyprostit meč dřív, než na něj zaútočil další Makuránci. Abivard se nikdy nedozvěděl, co se s ním stalo potom. Dav bojujících je totiž od sebe vzápětí rozdělil.

Abivard si rozhodně nemohl stěžovat na nedostatek protivníků. Protože se nijak nesnažil tajit svou hodnost, Videssiánci se proti němu rojili jako vosy ve snaze srazit ho ze sedla. Nakonec přece jen zlomil své kopí o hlavu jednoho z Videssiánců. Stálo to ale za to, protože Abivardův úder Videssiánci zlomil vaz. Zřítíl se z koně jako pytel rýže. Abivard vrhl zbytek ratiště do tváře dalšímu nepříteli, který se k němu blížil, a vzápětí z pochvy vytasil meč. Sekl po Videssiáncově nechráněném zvlřeti. Kůň zařičel a vzepjal se. Voják měl co dělat, aby se dokázal udržet v sedle. Na několik dalších okamžiků proto nebyl schopen boje. Abivard to považoval za zisk.

Protože bojoval v první řadě, neměl dnes zdaleka takový přehled o vývoji bitvy, na jaký byl zvyklý. Pokaždé, když se rozhlédl, aby si získal alespoň nějaký obrázek, našel se dychtivý Videssiánci, který byl natolik nerozvážný, že se pokusil využít jeho nepozornosti.

Abivard zjistil jednu věc: v Maniakesovi měli Videssiánci velitele, za kterého byli ochotni položit život. Během Genesiovu vlády císařští před Makuránci zpravidla utíkali. Utíkali i za prvních let vlády Maniakese, ale ta doba už skončila.

Abivard cítil jejich rozhodnost a jejich zarputilost. Všude tam, kde se jeho mužům podařilo o kousek postoupit, se Videssiánci, místo aby propadli panice, vzchopili a zatlačili je zpátky. Ano, císařští měli výhodu vyvýšeného terénu, ale taková výhoda znamená jen málo, pokud daný terén nebrání vojáci připravení své výhody využít. A Videssiánci byli víc než připravení.

„Rychle sem!“ zavolal jeden z císařských důstojníků a mávnutím vybídl své muže kupředu. „Musíme zacpat tuhle díru, nebo nám víno vyteče ze džbánu.“ Abivard uměl videssiánsky a často své znalosti využíval ke zjištění nepřátelských slabin. Teď, když uslyšel ten klidný, nezúčastněný hlas a uviděl, jak rychle Videssiánci uposlechli důstojníkovu rozkazu, si začal dělat starosti. Vojáky, kteří se nazaleknou chvilkového nezdaru, je velice těžké porazit.

Abivard poslouchal videssiánské signály a snažil se odhadnout, kolik nepřátelských mužů na sebe připoutal. Usou iil, že docela hodně. Ale je to dost na to, aby měl Romezan možnost ušetřit na pravém křídle rozhodující úder? Těžko říct. Turanova pěchota zasypávala Videssiánce mračny šípů. Maniakesovi muži střelbu opláceli. Z řad pěchoty se ozývalo sténání, jak vojáci jeden za druhým padali k zemi. Videssiánci jako obvykle utrpěli menší ztráty než hůře vyzbrojená pěchota. Abivard neměl o odvaze vojáků ze Země Tisíce Měst, ze kterých vytvořil skutečnou armádu, ani tu nejmenší pochybnost. Přesto ho ale napadla znepokojivá myšlenka. Kolik z mužů, se kterými začínal, by bylo dnes ještě naživu, kdyby je nechal v městských posádkách?

Teď však neměl čas hledat odpovědi na složité otázky. Věděl jen to, že mnoho mužů a žen ze Země Tisíce Měst, kteří byli dnes naživu, by zcela jistě zemřelo, kdyby se Maniakesovi a jeho vojákům hned od počátku nepostavil.

Jako by Turanovy vojáků v tu chvíli napadlo to samé. Pěchota totiž vzápětí začala s bojovým pokřikem postupovat proti Videssiáncům. Maniakesovi nezbylo, než vyčlenit oddíl, který provedl protiútok za účelem zadržet postupující pěchotu. Ani jedna strana tak nic nezískala. Makuranští pěšáci museli zastavit svůj postup, ale Videssiáncům se nepodařilo prorazit jejich řady, protože jich na to nebylo dost. Většina videssiánské armády zápolila s makuranskou těžkou jízdou.

A napravo — co se dělo napravo? Abivard to nedokázal rozeznat, protože mezi ním a Romezanem bylo příliš mnoho Videssiánců. Byl si jistý jen tím, že Romezan ještě nezaútočil s plnou silou, kterou měl k dispozici. Kdyby ano, Abivard by se to dozvěděl podle videssiánských signálů.

Romezan se stále ještě tedy držel zpátky a čekal, až Abivard Maniakese přesvědčí, že právě na levém makuranském

křídle se odehrává hlavní útok. Šlo o to, aby Videssiánci nabyli dojmu, že právě proti Abivardovi musí napnout veškeré své úsilí. Vždyť přece pravé křídlo nedokáže bez přítomnosti vrchního velitele makuranské armády uštvit jejich řadám úder, který by stál za řeč.

A bylo na Abivardovi, aby o tom všem Avtokrata přesvědčil. I předstíraný útok však musí vypadat opravdově.

Abivard zamával mečem a vykřikl na své muže: „Tlačte je! Přivedeme Maniakese do Mashizu v řetězech a darujeme ho Sharbarazovi k narozeninám!“

Jeho vojáci zajásali a zvýšili své úsilí. Abivard zaútočil na císařského vojáka, jehož rysy prozrazovaly vaspurakánskou krev, a pocítil ironii nad tím, co právě řekl. Chtěl dát Maniakese Velekráli, ale co on sám dostal od Sharbaraze?

Ponižování, nedůvěru, podezřívavost - kdyby Romezan uposlechl Sharbarazova rozkazu, mohlo se celé tažení vyvíjet úplně jinak.

Ale pro makuranské vojáky byl Velekrál Sharbaraz téměř ztělesněním Boha. Nevěděli o Abivardových těžkostech a vůbec se o ně nestarali. Když křičeli Sharbarazovo jméno, činili tak upřímně a z celého srdce. Abivard skoro pocítil bodnutí viny, když si uvědomil, že je inspiroval vůdcem, který po pravdě řečeno až tak inspirující nebyl.

Potřásl hlavou a kroužkový závoj, který mu chránil spodní část obličeje, se rozčinkal. Inspirace a pravda byly jen zřídka dvě totožné věci. Lidé kousek po kousku sbírají věci, které považují za pravdivé, skládají je do jasného a zářícího vzoru a prázdná místa zaplňují nadějí a sny. A takový vzor kupodivu září,

i když ty pravdivé kousky jsou tak malé, až jsou neviditelné.

I Abivard se snažil Maniakese nalákat na podobný vzor. Tento vzor pocházel z tolika předchozích makuranských útoků. Pro makuranského velitele bylo odjakživa záležitostí cti vést hlavní útok. A Abivard, vrchní velitel celé armády, ostentativně vedl útok po levém křídle. Podle klasického vzorce se snažil přetlačit Videssiánce masou svých mužů.

Abivard zaútočil na císařského vojáka. Ten jeho úder vykryl štítem. Vlna bojujících je od sebe odtrhla dřív, než mu Videssiánci stačil úder vrátit. Abivard bojoval a doufal, že Romezan odhadne správný okamžik ke svému útoku.

Kdy začne velký útok na pravém křídle? Romezanovým instinktem bylo udeřit tak rychle a tak tvrdě, jak to jen šlo.

Abivard považoval za zázrak, že šlechtic ze Sedmi Klanů dokázal zadržovat své síly až do této chvíle. Na mysli mu ovšem vystávala další obava, zda se Romezan na druhou stranu s útokem neopozdí. Když mu Abivard dával rozkazy, byl Romezan plný sebedůvěry, ale...

Ve víru boje Abivard nebyl schopen vyslat k Romezanovi posla. Před ním byli Videssiánci, za ním se tlačili jeho makuranští vojáci. To byla nevýhoda osobního velení v čele, kterou nepředvídal. Nezbylo mu, než se spolehnout na Romezanův dobrý odhad.

Čím déle boj trval, tím více o tom začínal pochybovat. Tady na levém křídle byli jeho vojáci i Videssiánci uvězněni v objetí jako dva milenci. Ve středu stáli Turanovi pěšáci v seřvených řadách a odváděli skvělou práci, protože zadržovali a znepokojovali nepřítel. A tam napravo „Napravo by se něco mělo rychle stát,“ řekl Abivard polohlasně, „jinak nás tady Videssiánci porazí dřív, než je my stihneme porazit tam.“

Ále nikdo mu nevěnoval pozornost. Nikdo ho nejspíš ani neslyšel, protože kolem zuřila hlučná bitva a železný závoj navíc tlumil jeho slova. Ale bylo to jedno. Abivard udělal vše pro to, aby vytvořil co nejvěrohodnější obraz a nezbylo mu než doufat, že si ho někdo všimne.

„Tak pojď, Romezane,“ řekl. Nikdo to neslyšel. Doufal, že Romezan alespoň ví, co má dělat.

A pak, když už se málem vzdal vší naděje, že útok z pravé strany vůbec přijde, zazněly videssiánské rohy v sérii složitých tónů a císařští vojáci začali okamžitě vyplňovat nové naléhavé příkazy. Tlak na Abivarda a jeho spolubojovníky polevil. Dokonce i v hluku bitvy byly slyšet triumfální výkřiky a poplašné troubení zprava.

Z Abivarda jako by spadla velká váha. Na jediný kratičký moment mu bitva připadala tak vznešená a vzrušující, jak si představoval, když byl ještě mladý a neměl s válkou žádné zkušenosti. Zapomněl na únavu, zapomněl na to, že se doslova koupe v potu a na chvíli ho opustil všechen strach. Přinutil Maniakese zamknout a zablokovat přední dveře - a zatím mu vykopl dveře zadní.

„Kupředu!“ vykřikl na své muže a ti začali postupovat. Bylo to teď snazší, protože Maniakese musel velkou část vojáků odeslat na druhou stranu, aby zastavili Romezanův postup. „Pokud je zatlačíme, zvítězíme!“

Alespoň to tak vypadalo. Pokud Makuránci udrží tlak na obou křídlech i ve středu, nemohou videssiánští nájezdníci doufat, že by je odrazili.

Ale během dalších dvou hodin Abivard zjistil, že to nebude tak jednoduché. Začal si myslet, že se Maniakese neměl stát Avtokratem, ale kouzelníkem. Jen kouzelník by totiž dokázal zabránit panice svých vojáků a přimět je, aby pokračovali v boji tak dobře, jako Maniakese.

Videssiánci sice ustupovali, zvláště na pravém křídle, kde na ně udeřil Romezan. Ale nezlomili se a nezačali prchat a nedovolili, aby Romezan nebo Abivard našli v jejich řadách trhlinu, kterou by mohli využít k odříznutí části císařské armády. Kdykoli to vypadalo, že už se taková trhlinka objeví, Maniakese někde vyškrábal zálohy - nebo vojáky z jiné části bojiště,

kteří nebyli tak zle tísněni - které vrhnul do vznikající průrvy a zdržel Makuránci dost dlouho na to, aby se Videssiánci mohli stáhnout a znovu vytvořit linii.

Abivard se pokusil vyslat část mužů ještě víc doleva, aby se pokusili Videssiánce obejít, ale ani to se nepodařilo. Pro jednu se ukázala lehčí zbroj Videssiánků výhodou. Jejich koně se pohybovali rychleji, a i když si Abivardova pokusu všiml poměrně pozdě, stihli jeho vyčleněný oddíl dohnat a zastavit.

„Dobrá!“ vykřikl a znovu kolem sebe shromáždil své muže. „Ještě jeden pořádný útok a máme je!“

Nevěděl, jestli je to pravda; pod Maniakeseovým velením Videssiánci bojovali tak jako kdysi za dnů Avtokrata Likinia.

Abivard však věděl, že už zbývá čas právě jen na ten jeden pořádný útok. Slunce začalo zapadat; zanedlouho bude tma. Pobídl koně. „Tentokrát je s Boží milostí dostaneme!“ vykřikl.

A na chvíli už to vypadalo, že jeho armáda Videssiánce skutečně rozdrtí. Císařští stále ustupovali, znovu a znovu, jejich řady řídly a Avtokratovi již nezbyly žádné zálohy, kterými by ucpával vznikající trhliny. A pak, když už měl Abivard vítězství na dosah, že stačilo jen natáhnout ruku a dotknout se ho, se na bojišti objevil čerstvý regiment císařských, vrhl se na jeho muže a nejenže zastavil jejich postup, ale přinutil je i o kousek ustoupit. „Maniakes!“ křičel velitel regimentu a zachránce celé videssiánské armády. „Phos a Maniakes!“

Když Abivard uslyšel ten výkřik, zvedl hlavu. Makuránci bojovali jako zběsilí, aby Videssiáncům neumožnili příliš vytěžit z výhody, kterou v poslední chvíli získali a Abivard s tím měl plné ruce práce. Ale když uslyšel ten hlas...

„To je Tzikas!“ vykřikl.

Renegát ho uslyšel a pohlédl jeho směrem. Abivard!“ řekl s překvapením.

„Zrádče!“ osočili se oba navzájem a vyrazili proti sobě.

XI.

Abivard na Tzikase zuřivě zaútočil a jeho ruku vedl spíš hněv než šermířské umění. Videssiánský odpadlík jeho úder odrazil vlastním mečem. Čepele o sebe zazvonily a odlétly z nich jiskry. Tzikas vzápětí úder vrátil a Abivard ho vykryl. Odlétly další jiskry.

„Poslal jsi mne na smrt!“ vykřikl Tzikas.

„Tys mne zradil před Velekrálem,“ odsekl Abivard. „Lhal jsi o mě a o všem, co jsem dělal. Dal jsem ti, co sis zasloužil, i když jsem s tím čekal příliš dlouho.“

„Nikdy jsi mi nepřiznal zásluhy, jaké mi přináležejí,“ řekl Tzikas.

„To proto, že žádné nemáš,“ řekl Abivard.

Během rozhovoru se zasypávali ranami. Ani jeden však nedokázal proniknout obranou toho druhého. Abivard se rozhlédl po bojišti. K jeho velkému rozčarování a znechucení se to samé dalo říct o Makuráncích a Videssiáncích. Tzikasův zuřivý protiútok zmařil Abivardovu poslední šanci na prolomení nepřátelské linie.

„Právě jsi zachránil muže, kterého ses předtím pokusil zavraždit magií,“ řekl Abivard. Když už nemohl zabít Tzikase mečem, mohl ho alespoň zranit slovy.

Videssiáncova tvář se zkrivila. „Bůh ví, že život se ne vždycky vyvrbí tak, jak očekáváme,“ řekl a když jmenoval Boha, načrtl si současně nad srdcem sluneční kruh. Abivard měl tušení, že ani sám Tzikas neví, ke které straně vlastně patří - možná na svou vlastní stranu.

K Abivardovi vyrazilo několik dalších Videssiánců. Makuránský velitel se stáhl. Tzikas, který se bál nějaké léčky, ho nepronásledoval. Tentokrát však Abivard žádnou past připravenou neměl. Ale kdyby byl na Tzikasově místě, byl by stejně ostražitý. Ze srdce poděkoval Bohu, že není Tzikas.

Znovu se rozhlédl po bojišti a ve slábnoucím světle viděl, že jeho naděje na rozhodné vítězství je zmařena. Jeho armáda se sice stále pokoušela útočit, ale Videssiánci si dokázali udržet ve svých řadách pořádek. Pěchota i jezdci spolu těžce zápasili, ale nebylo nic, co by mohli udělat, aby zvrátili vítězství na jednu či druhou stranu. Ve světle zapadajícího slunce připomínalo bojiště obrázek na tapisérii.

Abivard se zamračil. To byla zvláštní myšlenka. Ztuhl. Tohle byl skutečně obraz — obraz, který mu ukázal Panteles. Tehdy nevěděl, jestli se dívá na minulost nebo budoucnost. Teď, příliš pozdě, než aby mu to nějak prospělo — u prorockví častý jev — poznal odpověď.

Videssiánci se začali stahovat ke svému táboru. Zachovali pořádek a nenechali se přimět k panickému útoku. Abivard na ně provedl ještě několik posledních útoků, a pak, když se začal snášet soumrak, je nechal jít.

Zprava někdo přijížděl a volal jeho jméno. Abivard položil ruku na jilec meče. Po srážce s Tzikasem podezíral úplně všechny. Blížící se jezdec měl na sobě makuránskou plnou zbroj a i jeho kůň byl ve zbroji. Abivard zůstal opatrný. Zbroj lze ukořistit a koně také. A kroužkový závoj přes obličej by zamaskoval videssiánské rysy.

Kroužkový závoj také tlumil a zkresloval hlas. Teprve když se jezdec hodně přiblížil, poznal v něm Abivard Romezana.

„Při Bohu,“ prohlásil, „málem bych tě nepoznal. Vypadáš, jako by tě dostal do parády zuřivý kovář.“

To bylo přinejmenším podcenění Romezanova vzhladu. Od úderu meče měl rozpolcenou přílbu. Plášť měl rozsekaný na cáry. Někde ve víru boje ztratil nejen kopí, ale i štít. Skrz trhliny v plášti Abivard viděl díry ve zbroji. V rameni měl zaražený šíp. Ale protože paži pohyboval zcela volně, musel se hrot zřejmě zastavit v prošívanici, kterou nosil pod ramenními lamelami.

„Cítím se, jako by mě měl v práci zuřivý kovář,“ řekl Romezan souhlasně. „Celé tělo mám plné modřin; ještě tak tři dny budu vypadat jako zralá švestka.“ Sklonil hlavu. „Pane, obávám se, že jsem provedl útok příliš pozdě. Kdybych své muže vypustil na Videssiánce dřív, měli bychom víc času na dokončení práce.“

„S tím se teď nedá nic dělat,“ řekl Abivard; i on byl celý rozbolavělý a k smrti unavený. Věděl, že Romezan vydal povel k útoku příliš pozdě, ale k čemu by bylo dobré teď na něj křičet? „My jsme ti, kdo ovládl bojiště. Je to tedy vítězství.“

„Ale ne dostatečné,“ trval na svém Romezan, který byl na sebe stejně tvrdý jako na nepřítele. „Chtěl jste Videssiánce rozdrtit, a ne pouze zatlačit. A to by se podařilo, kdybych nebyl tak pomalý. Musím ale říct, že by mě nenapadlo, že Videssiánci umějí tak dobře bojovat.“

„Jestli ti to nějak pomůže, tak to nenapadlo ani mě,“ řekl Abivard. „Až dodnes Videssiánci ve všech bojích, kdy jsme proti nim poslali těžkou jízdu, ustupovali. Ale ne dnes.“

„Ne, dnes ne.“ Romezan se zkroutil v sedle ve snaze najít nějakou vhodnější polohu, ve které by ho tolik netlačila zprohýbaná zbroj. „Měl jste pravdu, pane, a já vám dlužím omluvu. Videssiánci pro nás mohou být velmi nebezpeční.“

„Už skoro na konci jsem si myslel, že je máme,“ řekl

Abivard. „Ale vrhl proti nám poslední zálohy, aby nás zastavili, a to se podařilo. Schválně, že neuhodneš, kdo je vedl?“

„Snad ne Tzikas?“ zeptal se Romezan užasle.

„Právě on. Maniakes ho ponechal naživu a naneštěstí pro nás v použitelném stavu, protože bojoval jako démon.“ Romezan začal klít, až se hory zelenaly. Abivard s rozkoší naslouchal nepřetržitěmu proudu nadávek, z nichž mnohé skoro neznal. Když se Romezan alespoň částečně uklidnil, řekl: „Je to nepříjemné, ale Maniakes na tom není o mnoho lépe. Tzikas je mnohem nebezpečnější straně, které zrovna slouží, než straně, proti které zrovna bojuje. Nikdy totiž nevíš, kdy se rozhodne zase zradit a přejít do druhého tábora.“

„Myslím si to samé,“ řekl Abivard. „Ale zatímco je v Maniakesově područí, ví, že musí být velmi užitečný, jinak ho Avtokrat nechá bez váhání narazit na kůl.“

„Kdybych byl Avtokrat já, udělal bych to, ať už by mi Tzikas byl užitečný nebo ne,“ řekl Romezan.

„Já také,“ souhlasil Abivard. „A příště, až k tomu budu mít příležitost - a to pravděpodobně budu - udělám to... snad.“

„Nebudeme zítra pokračovat v boji, pane?“ zeptal se Romezan. „Já bych pokračoval, ale rozhodnutí je na vás.“

„Neřeknu ano nebo ne, dokud nenadejde zítřek,“ odpověděl Abivard. „Záleží na tom, v jakém stavu je naše armáda a co dělají Videssiánci.“ Zívnu. „Ale teď jsem tak unavený, že se mi těžko přemýšlí. Zítra budu mít jasnější hlavu.“

„Ha!“ řekl Romezan hlasem tak plným pochybností, že by mu záviděl i leckterý Videssiánek. „Na to vás znám až moc dobře, pane. Určitě už jste vyslal zvědy a v noci se necháte několikrát vzbudit, aby vám popsali, co přesně dělají Videssiánci.“

„Většinou to skutečně dělám,“ připustil Abivard. „Ale ne dnes.“

„Ha!“ řekl Romezan znovu. Abivard zachoval vznešené mlčení.

Zvědové nakonec vzbudili Abivarda během noci jen čtyřikrát. Romezan by měl jistě radost ze zjištění, že měl opět pravdu.

Zprávy, které zvědové přinášeli, byly tak předvídatelné a tak běžné, že kdyby je Abivard nikam neposílal a spoléhal se na svůj odhad, věděl by o Videssiáncích to samé. Nepřítel udržoval velké množství ohňů během první strážní hlídky, méně během druhé a ještě méně během třetí. Maniakesovi muži by dělali to samé, i kdyby právě ne výboj ováli vražednou bitvou. Ani v nejmenším Makuráncům nenaznačili, jaké mají záměry.

Ale když přišlo ráno, zbyla z videssiánského tábora jen vyhaslá ohniště a pár stanů. Maniakes a jeho muži tábor opustili někdy v noci.

Sledovat je nebylo nijak těžké. Armáda několika tisíc mužů může těžko zmizet beze stopy. A tisíce mužů znamená tisíce koní, kteří za sebou zanechávají stopy a další známky své přítomnosti.

Armáda při ústupu navíc často odhazuje věci, které by si vojáci ponechali, kdyby postupovali. Čím víc věci vojáci odhazují, tím je pravděpodobnější, že jejich ústup je zoufalý.

Videssiánský ústup Abivardovi jako zoufalý nepřípadal. Ano, utíkali před Abivardem a jeho muži, ale rozhodně neodhazovali všechno, co by je zdržovalo a zpomalovalo.

Zato Abivard něco odhodit musel: s velkou lítostí za sebou nechal Turana a jeho pěšáky. „Videssiánci jsou všichni na koních,“ řekl svému zástupci. „Pokud zůstaneš s námi, zpomalíš nás a my je nechytíme. Proto půjdeš za námi. Bude-li to vypadat, že se Maniakes chystá k další bitvě, počkáme na tebe.“

„Mezitím budeme polykat prach, který víříte,“ řekl Turan a pokýval hlavou. Už dva roky velel jako důstojník pěchoty a zdálo se, že se stal pěšákem skrz naskrz. Jako by zapomněl, že před tím léta sloužil u jízdy. Ale nakonec, přestože s váháním přikývl. „Chápu, že je to tak nutné, pane, i když se mi to ani v nejmenším nelíbí. Ale mám v úmyslu vás překvapit tím, jak rychle dokážeme pochodovat.“

„V to každopádně doufám,“ řekl Abivard. Pak povolal Sanatruqa, protože měl pro mladého, agresivního důstojníka úkol. „Svěřuji ti naši lehkou jízdu,“ řekl mu. „Chci, abys vyrazil kupředu tak jako lovečtí psi běží před lovci, když honí antilopu. Zažeň Videssiánce do slepé uličky. Znepokoj je všemi způsoby, které tě napadnou.“

Sanatruqovi zazářily oči. „Jak si přejete, pane. A pokud zadnímu voji Videssiánců stále velí Tzikas, rád si s ním prodiskutuji jednu či dvě drobnosti.“

„My všichni bychom si s ním rádi leccos prodiskutovali,“ řekl Abivard. Vytáhl meč. „Jak vidíš, já už jsem s ním zajímavou diskuzi měl.“ Sanatruq se zašklebil a přikývl. Pak odpěchal a začal pokřikovat na makuránské jízdní lučištníky, aby přestali dělat to, co právě dělají a začali poslouchat jeho rozkazy.

Buď opatrný, pomyslel si Abivard, když lehká jízda vyrazila před své těžší spolubojovníky. Tzikas byl nebezpečný ať byl člověk jakkoli opatrný. To byl právě důvod, proč si s ním toužilo tolik lidí důvěrně popovídat.

Pak Abivard napsal stručný dopis Sharbarazovi, ve kterém podrobně popsal vítězství dosažené nad císařskými a také Tzikasovy zásluhy na tom, že dosažené vítězství nebylo tak velké, jak mohlo být. Teď uvidíme, jestli se ten zatracený renegát ještě někdy dostane do Velekrálový přizně, pomyslel si Abivard se značným uspokojením.

Čím dále na jih Maniakes jel, tím víc se blížil k pramenům Tutubu. Terén začal být kopcovitý. V administrativním smyslu slova se stále ještě jednalo o součást Země Tisíce Měst, ale zdejší krajina se nijak nepodobala úrodné planině poseté městy. Zdejší kopce byly přírodní a ne uměle vytvořené člověkem. Kromě toho tady žádné z tisíce měst nestálo. U pramenů Tutubu žilo jen pár farmářů a stálo tu několik malých vesniček. V kopcích žili lovci. Z větší části však byla země prázdná a opuštěná.

Abivard se divil, co tu Maniakes hledá. On sám byl ve zdejší kraji poprvé: nikdy předtím mu nestál za návštěvu. Ale přál Videssiáncům, ať si pobyt zde užijí. „Pokud tu budou chtít zůstat, začnou brzy hladovět,“ řekl na důstojnické poradě. „A pokud budou chtít odejít, budou muset překročit kus země, který je mnohem horší než tohle.“

„Pokud odejdou, znamená to, že jsme je vyhnali ze Země Tisíce Měst,“ řekl Sanatruq. „A to je přece úkol, kterým nás Velekrál Sharbaraz, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, pověřil na počátku letošního tažení. A myslím, že tehdy mnozí pochybovali, zda to opravdu dokážeme.“

„Dostalo se nám vítané pomoci, za kterou jsem vděčný,“ řekl Abivard a pokývnul Romezanovi.

„Chtěl jste je donutit k bóji,“ řekl šlechtic ze Sedmi Klanů. „A když jsem vás našel, zrovna se to podařilo a vy jste bojovali. Každý, kdo jde, aby bojoval s nepřítelem, si zaslouží vyhrát, a proto jsem rád, že jsem vám mohl poskytnout tu trochu pomoci.“ Jít, o nic se nestarat, bojovat, a teprve pak se zaobírat důsledky, byla slova, která by mohl mít Romezan napsaná na štítě jako heslo.

„Zdejší terén mi připadá vhodný pro operace lehké jízdy,“ řekl Abivard a pohlédl na Sanatruqa. „My ostatní budeme následovat.“

„Co myslíte, že tu Videssiánci dělají, pane?“ zeptal se Romezan. „Myslíte, že už toho mají pro letošek dost, anebo se nás ještě jednou pokusí kopnout mezi nohy, když jim to dovolíme?“

„Jak znám Maniakese, určitě bude chtít najít ještě jednu příležitost, jak nás udeřit,“ řekl Abivard. „Ale přiznávám, že je to jen dohad.“ Usmál se na šlechtice ze Sedmi Klanů. „Určitě jsi se mě zeptal proto, že se těšíš, jak si ze mě budeš utahovat, až se můj dohad ukáže jako chybný.“

„Ha!“ řekl Romezan. „Na to, abych si z tebe utahoval, nepotřebuji takovou složitost.“

Abivard i ostatní důstojníci se usmáli. „Budeme postupovat, jako bychom měli jistotu, že na nás Maniakese nastražil nějakou léčku. Lepší se strachovat a pak zjistit, že se mylíme, než se nestrachovat - a zjistit, že se mylíme.“ Proti tomu neměl nic dokonce ani Romezan.

Terén byl horší, než to vypadalo. Cesty mezi kopci byly členité, poseté kamením a zarostlé houževnatými, pichlavými keři.

Rychlost postupu poklesla na čtvrtinu. Navíc se brzy zjistila další nepříjemná věc. Videssiánci promyšleně na různých místech nastražili rozličné překážky jako například kovové ostnaté ježky. Abivardovi muži museli v takových případech zastavit a cestu vyčistit. Videssiánci zatím zvýšili svůj náskok.

Aby věci ještě víc zkomplikovali, Videssiánci na tato místa často rozestavili lučištníky, kteří byli ukrytí podél okrajů cesty a ostřelovali Makuránce odstraňující překážky. Abivard za nimi musel vyslat muže a tím ztratil ještě víc času.

Žralo ho, když viděl, jak mu Maniakese uniká. Nakonec navrhl, aby se pochodovalo i v noci. Na tento návrh pozdvíhl udiveně obočí i Romezan. „V takhle obtížném terénu je dost těžké pohybovat se i během dne. V noci...“ namítl.

Pokud si Romezan nemyslel, že je to možné, pak to možné nebylo. „Ale Maniakese nám utíká,“ řekl Abivard. „Nejsme schopni ho dohnat, bez ohledu na to, jak se snažíme. A pokud bude tímhle tempem pokračovat ještě dva nebo tři dny, dostane se k řece, která teče do Lyssaionu a tam na něj budou čekat lodě. Lodě.“ Abivard to slovo vyslovil jako kletbu.

„Pokud obsadíme Lyssaion, bude mít sice lodě, ale nebudou mít místo, kde přistát,“ řekl Romezan.

Abivard s opravdovou lítostí zavrtěl hlavou. „Na obléhání toho místa je už příliš pozdní roční doba,“ řekl. „A navíc nemáme potřebný materiál pro takové obléhání.“ Cekal, zda s ním Romezan bude nesouhlasit. Šlechtic ze Sedmi Klanů vypadal nešťastně, ale mlčel. „Vyhнали jsme ho ze Země Tisíce Měst,“ pokračoval Abivard. „Na začátku letošního tažení bych takový výsledek s radostí bral.“

„Generálové, kteří se spokojí s menším úspěchem, když mohou dosáhnout většího, zpravidla končí porazem,“ poznamenal Romezan. Abivard se kousnul do rtu, protože to byla pravda.

Překvapivě při svém postupu narazili v této nehostinné krajině na městečko. Videssiánci ho cestou vypálili, ale jednalo se v podstatě jen o větší vesnici, takže škody nebyly veliké. Do studní naházeli mrtvá zvířata. Při svém dalším ústupu však za sebou přestali zanechávat nástrahy v podobě ostnatých ježků. To ale znamenalo, že jim ježky nejspíš došly.

Těžko se z jejich strany jednalo o nějaké gesto dobré vůle.

„Teď budeme mít lepší čas,“ poznamenal k tomu Romezan. Vydal přednímu voji rozkazy, aby zrychlil, a pak se obrátil k Abivardovi. „Ještě ty bastardy chytíme; pevně v to doufám.“

„Možná ano,“ odvětil Abivard. „K tomu nám dopomáhej Bůh.“ Zamyšleně se poškrábal na hlavě. „Ale není pravděpodobné, že by nám to Videssiánci nějak ulehčili.“

„Přece nemohou dělat pokaždé všechno správně,“ zabručel Romezan. Znovu vykřikl na přední voj, aby zrychlil. S pokračujícím dnem začal Abivard doufat, že šlechtic ze Sedmi Klanů měl pravdu. Armáda se začala pohybovat nejrychleji od chvíle, kdy vstoupila do hornatého terénu, a Videssiánci museli být nedaleko. Ještě jedna bitva a Maniakese nebude mít možnost koho odvést do Lyssaionu.

A pak, zrovna když se Abivard chystal vydat rozkaz, aby se vojáci zformovali do bojové linie, přijel z východu směrem od Videssiánců nějaký jezdec. Když se přiblížil, bylo slyšet, jak něco křičí makuransky. Abivard, který jel v čele, zanedlouho rozeznal, co jezdec volal: „Stůjte! Zadržte! Je to past!“

Abivard se obrátil k trubačům. „Zatrubte, ať armáda zastaví,“ přikázal. „Zjistíme, o co jde.“

Zazněly rohy a vojáci poslušně přitáhli uzdy svým koním. Abivard studoval blížícího se jezdce, který křičel ze všech sil. Na takovou vzdálenost Abivardovi

chvilu trvalo, než poznal jeho hlas. Když se tak stalo, poklesla mu spodní čelist.

Než stihl vyslovit jeho jméno, udělal to za něj Romezan: „To je Tzikas. Sice to není možné, ale je to on.“

„Opravdu je to Tzikas,“ vydechl Abivard. Zanedlouho už dokázal rozeznat renegátovu tvář; Videssiánci obvykle nenosili kroužkové chrániče obličejů. „Co tady dělá? Pokusil se snad znovu zabít Maniakese a znovu to zpackal? Kdyby ho zabil, prokázal by nám laskavost, ale v takovém případě by asi zůstal ve středu videssiánské armády.“

Tzikas vyrazil přímo k Abivardovi, stejně jako v bitvě před pár dny. Tentokrát však nevytasil meč, který mu visel po boku. „Bůh buď pochválen,“ řekl se silným videssiánským přízvukem. „Dostihl jsem vás dřív, než jste vjeli do té pasti.“ Hřebec, na kterém jel, byl celý zpěněný.

„O čem to mluvíš, Tzikasi?“ zeptal se Abivard vztekle. Nic by ho nepotěšilo víc, než zabít odpadlíka. Teď by ho nic nezastavilo, protože Tzikas mu byl vydán na milost a nemilost. Ale Videssiánci by nikdy nic takového neudělali, kdyby k tomu neměl velice dobrý důvod. Dokud Abivard nezjistí, jaký důvod to je, bude Tzikas dýchat.

Tzikas teď spíš lapa po dechu. „Past,“ řekl a ukázal přes rameno. „Magie. Tam vzadu.“

„Proč bych ti měl věřit?“ zeptal se Abivard. Otočil se k mužům z předního voje, kteří na Tzikase zírali, jako by byl duch.

„Okamžitě se ho chopte! Sundejte ho z koně! Odzbroyte ho! Jen Bůh ví, jakou lest na nás zase chystá.“

„Jsi blázen!“ vykřikl Tzikas, když Makuránci provedli Abivardův rozkaz. „Proč bych strkal hlavu do lví tlamy, kdybych nechtěl pro tebe a pro Velekrále to nejlepších?“

„Jeden dobrý důvod mě napadá; záchrana před Maniakesem,“ odpověděl Abivard. „Třeba doufáš, že budeš mít další možnost, jak mé jméno pošpinit v očích Velekrále.“

„Proč bych měl utíkat před Maniakesem, když ty

dychtíš po mé smrti stejně jako on?“ otázal se Tzikas hořce. „Avtokrat se právě v tomhle velice vyžíval.“

„Aha, a díky tomu ti určitě svěřil velení zadního voje, ty jsi mě přišel vyzvat na boj muže proti muži a nakonec, jistě z čiré nenávisti k Maniakesovi, jsi zmařil naši poslední šanci na drtivé vítězství v poslední bitvě,“ opáčil Abivard. „Jestli jsi tohle pro Avtokrata udělal, když jsi ho nenáviděl, zajímalo by mě, jak bys mu sloužil, kdybys ho měl rád.“

„No prosím, klidně mě nech popravít, jestli tě to potěší,“ prohlásil Tzikas. „A pak klidně pokračuj v pronásledování videssiánské armády. Uvidíš, jaké překvapení ti Maniakes chystá.“

Jeho odpověď postačila k tomu, aby se Abivard zamyslel. Dobře si uvědomoval, že Tzikas má odpověď na všechno, a že dokáže člověka přesvědčit, aby začal pochybovat sám o sobě. Videssiánci dokázali mistrně míchat pravdu a lež dohromady, až nebylo možné rozeznat jednu od druhé. Abivard občas přemýšlel, zda to dokáží alespoň oni sami.

Ale hezky jedno po druhém. „O jaký druh magie se jedná, Tzikasi?“

„To nevím,“ odpověděl odpadlík. „Maniakes mi to neřekl. Jediné, co vím, je, že videssiánští čarodějové začali před několika hodinami něco kutit. A pochybuji, že se jedná o kouzlo, které tobě i tvým vojákům zaručí dlouhý a šťastný život plný bohatství. Jak už víš, byl jsem velitelem zadního voje. Když jsem uviděl příležitost, chopil jsem se jí a uprchl jsem k vám. A podívejte se, jakých důků se mi za to dostalo.“

„Neber to na lehkou váhu, pane,“ řekl Romezan tiše. Naslouchal Tzikasovi se stejnou směsicí fascinace a pochyb jako Abivard.

„To mě ani nenapadlo,“ odpověděl Abivard. Obrátil se ke svým mužům a řekl jednomu z nich: „Přiveď Bozorga a Pantela. Pokud je před námi nějaká magie, oni ji ucítí. A pokud ne, tady vznešený Tzikas si bude přát, aby raději zůstal u Maniakese.“ Když voják odspěchal, otočil se Abivard k Videssiánci: „Je vám to jasné, vznešený pane?“

„Naprosto dokonale.“ Tzikas rozhodně nepostrádal chladnokrevnost. Ale konec konců člověk se těžko dopustí opakované velezrady, pokud nemá od Boha pořádný díl chladnokrevnosti.

Abivard čekal s velikou netrpělivostí. Věděl, že zatímco on tu sedí, Maniakes a jeho armáda mizí vdali. Po chvíli, která mu připadala neznárodně dlouhá, konečně dorazili Bozorg a Panteles. Všiml si, že Tzikas pohlédl na Pantela a v duchu si poznamenal, že nesmí připustit, aby se ti dva někdy octli spolu pohromadě.

Teď však nebyl čas si s tím dělat starosti. Abivard oslovil oba mágy: „Toto, jak jistě víte, je známý a neobyčejně přizpůsobivý Tzikas, voják videssiánské armády, naší armády, znovu videssiánské armády a teď — možná — znovu naší armády.“

„Jeden z těchto přestupů se mi dá jen těžko klást za vinu,“ řekl Tzikas. Ano, Videssiánci by se o svou chladnokrevnost klidně mohli pochlubit.

Abivard to přešel a pokračoval obrácený k oběma mágům, kteří na známého a přizpůsobivého Tzikase překvapeně zírali: „Tzikas tvrdí, že nám Videssiánci chystají čarodějný dárek. Chci, abyste vy dva zjistili, zda je to pravda. Jestli ano, zachová si Tzikas život. Jestli ne, slibuji, že zůstane naživu déle, než by si přál, ale ne příliš dlouho.“

„Ano, pane,“ řekl Bozorg.

„Stane se, jak říkáte, vznešený pane,“ dodal Panteles videssiánsky. Abivard by si přál, aby to nedělal. Vojáci z předního voje, od obyčejného vojáka až po Romezana, se dívali na Tzikase i na Pantela a měřili oba stejným metrem. A Abivard si rozhodně nepřál, aby někdo Pantelovi vnukal nevhodné — povězte si to rovnou — Tzikasovské myšlenky.

Oba čarodějové spolupracovali poměrně hladce, mnohem lépe, než když se pokoušeli zlomit videssiánské kouzlo, znemožňující Makuráncům překročit kanál. Teď začali společnou magii zjišťovat, co leží na cestě před nimi.

„Před námi je nějaká čarodějná bariéra, pane,“ řekl nakonec Bozorg. „Nemohu říci, co se skrývá za ní: tato bariéra slouží k tomu, aby zamaskovala další kouzla. Ale je tam.“

„Je to tak,“ souhlasil Panteles. „O tom není sporu. Před námi je čarodějná bariéra, za kterou nevidíme.“

Abivard vrhl pohled na Tzikase. Odpadlík předstíral, že si nevšímá okolního dění. Říká pravdu, prohlašoval jeho postoj. „Vždycky říkám pravdu. Abivard přemýšlel, jestli Tzikas opravdu chápe rozdíl mezi pravdou a jejím předstíráním.

To ale bylo vedlejší. „Dokážete prorazit tu bariéru a zjistit, co leží za ní?“ zeptal se Bozorga.

„Jestli to dokážeme? Možná, pane,“ odpověděl Bozorg. „Vlastně je pravděpodobné, že se nám to podaří, protože prolomení té bariéry znamená návrat k přirozenému stavu věcí. Zůstává ovšem otázka, jestli bychom se o to měli pokusit.“

„To je snad víc než jasné,“ opáčil Abivard. „Před námi je bariéra, za kterou nevidíme, a musíme zjistit, co tam je, než tam pošleme vojáky. Co je na tom nepochopitelného?“

„Ach, tohle je naprosto jasné,“ přisvědčil Bozorg. „Ale je to moudré? Podle toho, co víme, snaha prorazit čarodějnou mlhu může být signálem, aby se probudilo k životu kouzlo, které číhá za ní.“

„To mě nenapadlo.“ Z Abivardovy tváře by se dalo soudit, že makuránský velitel žvýká citrón. „Tak co tedy budeme dělat? Sedět tady, klábosit a čekat, až tu čarodějnou mlhu rozfouká vítr? To dřív zemřeme stářím. Maniakes jistě zajistil, aby jeho čarodějové obdařili to zaklínadlo mimořádně dlouhým životem.“

Ani Bozorg ani Panteles se s ním nehádali. Ani jeden z nich se zatím ale nepokusil čarodějnou mlhu prorazit. Abivard na ně vrhl netrpělivý pohled, a Panteles řekl: „Vznešený pane, riskujeme, když se o to pokusíme, ale riskujeme také, když neuděláme nic. Zvážit obě tato rizika není jednoduché.“

Abivard pohlédl stranou, tentokrát ne na Tzikase, ale na Romezana. Šlechtic ze Sedmi Klanů by měl jedinou odpověď: Když jsi na pochybách, pokračuj kupředu a až potom se starej, co se stalo. Romezan Abivarda považoval za člověka s přehnanou opatrností. Tentokrát měl však Abivard stejný názor jako Romezan.

„Dokážete-li tu bariéru prorazit, prorazte ji,“ nařídil Abivard oběma čarodějům. „Čím déle tady uvízneme, tím dál nám Maniakes uteče. A pokud nám uteče příliš daleko, už ho nechytíme. To je to poslední, co bychom si přáli.“

Panteles se uklonil. Bozorg však nikoliv. Nebylo to proto, že by Abivarda nepovažoval za nadřizeného. Kdyby se uklonil, dával by tím ale také najevo, že souhlasí s Abivardovým názorem. A čaroděj s ním zjevně nesouhlasil. V každém případě ale uposlechl. Stejně jako v případě kanálu i zde se Panteles ujal velení, protože jako Videssiánc byl více obeznámen s magií Maniakesových čarodějů než Bozorg.

„Žehnáme ti, Phosi, Pane s velikou a dobrou myslí, náš milostivý ochránce,“ zaintonoval Panteles. „Dej, ať veliká zkouška životem rozhodne v náš prospěch.“

Abivard i další Makuránci, kteří Pantelovi rozuměli, se otrásli. „Před námi leží mlha a my potřebujeme Phosovo svaté světlo, abychom ji prorazili,“ řekl Panteles.

Protože Bozorg mlčel, zůstal klidný i Abivard. Panteles pokračoval v zaříkání a pak se slovem, ve kterém zazněl rozkazovací tón, a které rozhodně neznělo videssiánsky - nepřipomínalo žádný známý lidský jazyk - ukázal prstem kupředu. Abivard očekával, že se stane něco dramatického, třeba že Pantelovi z prstu vyšlehně paprsek světla. Nic takového se ale nestalo, takže Pantelovo gesto připomínalo gesto otce, který kárá nezvedeného syna.

Pak Bozorg zasténal a zapotácel se, jako by mu někdo uštědřil těžký úder, i když uněj nikdo nestál. „Svatí Proroci, přijďte mi na pomoc!“ vykřikl a zagestikuloval levou rukou.

Společně s Pantelem pokračovali v zaklínání a nakonec začali oba vykřikovat jediné slovo, které nebylo ani videssiánsky ani makuránsky.

Abivard pohlédl na Tzikase. Odpadlík se chystal načrtnout si nad srdcem sluneční kruh, ale včas si to uvědomil a zarazil se. Místo toho použil levé ruky na znamení k odvracení zlých věcí. Málem jsi zapomněl, v čím táboře se nacházíš, pomyslel si Abivard.

Ale Tzikasův návrat k Makuráncům nevypadal jako léčka. Varoval je před magií, která číhá před nimi a jeho varování bylo pravdivé. Prokázal Abivardovi službu, kterou bylo těžké ignorovat. Naposledy, když se viděli, se ho Tzikas snažil zabít. To byl nepochybně mnohem upřímnější výraz odpadlíkových citů vůči němu — ne, že by ho Abivard choval v nějaké lásce.

Čarodějové mezitím pokračovali v zaklínání. Abivardovi se na okamžik zatočila hlava. Podle vzrušeného šepotu se to samé stalo i ostatním vojákům. Vzápětí mu svět začal připadat o něco čistší a o něco světlejší.

„Prorazili jsme čarodějnou mlhu, která ležela před námi,“ prohlásil Panteles.

„A co je za ní?“ dožadoval se Abivard. „Jakou další magii skrývá?“

Panteles a Bozorg vypadali překvapeně. Ve snaze porazit první magii úplně zapomněli na to, co má přijít dál.

Následovalo další spěšné zaříkávání. Hlasem, který napovídal, že sám jen těžko věří tomu, co říká, Bozorg odpověděl:

„Nevypadá to, že by ta mlha zakrývala nějakou další magii.“

„Lest!“ zaduněl Romezan. „Byla to jen lest.“ „Lest, která fungovala,“ řekl Abivard nešťastně. „Proplývali jsme spoustu času snahou prorazit ten magický závoj. Už jsme je skoro měli a teď nám zas utekli.“

„Výrazíme hned za nimi,“ řekl Romezan. „Čím déle tady budeme sedět, tím dále nám utečou.“

„Je to tak,“ souhlasil Abivard. „Nemyslíš —“ krátce pohlédl na Tzikase, a pak zavrtěl hlavou. Renegát by za Makuránci nepřišel jen proto, aby je zdržel. K tomu by Maniakes Tzikase nepřinutil, ne, když odpadlík věděl, že Abivard je ještě dychtivější připravit ho o hlavu než Avtokrat.

I Romezanův pohled se přesunul k Tzikasovi. „Co s ním teď uděláme?“

„Uvrhni mě do Propasti, jestli to vím. Řekl nám, že před námi je magie, a to byla pravda. Tzikas není čaroděj, jinak by se pokusil zavraždit Maniakese sám a nenajímal by si k tomu někoho dalšího.“ Po této poznámce sebou Tzikas trhnul a kousnul se do rtu. Abivard ho ignoroval a pokračoval: „Nemohl tušit, že ta magie nezpůsobí něco horšího než ve skutečnosti měla, a proto nás varoval. To nelze jen tak přejít.“

„Co se mě týká, znamená to, že ho nebudeme mučit - jen mu srazíme hlavu z ramen a dopřejeme mu tak rychlou smrt,“ řekl Romezan.

„Tvá velkorysost je pozoruhodná,“ řekl Tzikas. „A co myslíš ty, že s tebou máme udělat?“ zeptal se ho Abivard, zvědavý na odpověď.

Tzikas odpověděl bez zaváhání. „Vraťte mi velení jízdního regimentu. Neudělal jsem nic, čím bych prokázal, že šije nezasloužím.“

„Nic kromě toho, že jsi pošpinil mé jméno před Ve-lekrálem,“ řekl Abivard. „Nic kromě toho, že mě chtěl vyzvat k souboji muže proti muži. Nic kromě toho, že jsi vedl protiútok, který zmařil mé vítězství nad Videssiánci. Nic kromě —“

„Dělal jsem, co jsem musel,“ přerušil ho Tzikas. Nevysvětlil ale, proč musel špinit Abivardovo jméno ve Sharbarazových očích. Abivard předpokládal, že Tzikas zkrátka musí dělat to, co ho jakýmkoli způsobem vynese výš na společenském žebříčku. Ale podobné úvahy teď nebyly na místě. „V mé armádě ti žádné velení nesvěřím,“ řekl Abivard. „Považuj se za zajatce a můžeš děkovat Bohu nebo Phosovi nebo koho zrovna dnes uctíváš, že neuposlechnu Romezanova svůdného návrhu a neudělám s tebou krátký proces.“

„Nikde nenaleznu spravedlnost,“ řekl Tzikas s dramatickým povzdechem.

„To buď rád. Kdybys spravedlnost našel, přišel bys o hlavu,“ opáčil Abivard. „A pokud se ti nelíbí, že nikde nenalézáš milosrdenství, jaké bys chtěl, můžeš nad tím brečet v soukromí.“ Oslovil několik svých vojáků.

„Chopte se ho. Důkladně ho prohledejte a seberte mu všechny zbraně. Hledejte pomalu a pečlivě, abyste měli jistotu, že najdete všechny. Pak ho hlídejte. Zacházejte s ním slušně, dokud se nepokusí utéct. V takovém případě ho zabijte.“

„Ano, pane,“ odpověděli bojovníci nadšeně a s vervou se pustili do plnění Abivardova rozkazu. Doslova Tzikase svlékli a pečlivě prohledali. Tzikas vypadal a tvářil se jako mučedník.

Navzdory veškeré snaze však nenašli ani jedinou zbraň ani nic neobvyklého a dovolili mu zase se obléknout. Když se Abivard ujistil, že Tzikas nepředstavuje žádné okamžité nebezpečí — až na jeho nebezpečný jazyk, který by mu Abivard s radostí vyřízl — jala se celá makuranská armáda znovu pronásledovat Videssiánce.

Ale Videssiánci dobře využili makuranského zdržení. „Nechyťme je,“ řekl Abivard, jedoucí vedle Romezana. „Stihnou to do Lyssaionu včas, zmizí nám po moři a vrátí se příští jaro.“

Doufal, že s ním Romezan nebude souhlasit. Šlechtic ze Sedmi Klanů byl neúnavný optimista a vždycky byl přesvědčen, že se dá ještě něco udělat i dlouho poté, co se ostatní vzdali veškeré naděje. A často se ukázalo, že měl pravdu. Teď však jen pokýval hlavou. „Obávám se, že máte pravdu, pane,“ řekl. „Ty prokleté Videssiánce je mnohem těžší zašlápnout než šváby. Vráti se, aby nám znovu otravovali život.“

„Vyhnali jsme je ze Země Tisíce Měst,“ řekl Abivard. „To je alespoň něco. I Velekrál to musí uznat.“

„Velekrál nemusí uznat vůbec nic,“ opáčil Romezan a pohodil hlavou. „Může, pokud bude mít dobrou náladu a vítr povane správným směrem, ale že by musel? Nebudte hloupý, pane.“

To bylo až nepříjemně blízko Abivardových vlastních úvah, tak blízko, že ho Romezanova slova ani v nejmenším neurazila. Napadla ho další myšlenka: „Má sestra už dlouho čeká dítě, takže bych se snad měl brzy dozvědět, jak je na tom.“

Romezan odpověděl konejšivě: „Kdyby se snad, Bůh nás chraň, stalo něco špatného, nepochybně byste se o tom dozvěděl.“

„V tom se asi nemýlíš,“ odpověděl Abivard. „Sharbaraz by byl nejspíš rád, kdyby se zbavil rodinného spojení se mnou. Ale porodí-li Denak další děvče — Pokud navzdory předpovědím čarodějů porodí další děvče, nedostane už jinou šanci, aby na svět přivedla chlapce.“

Romezanova ruka se zkroutila do znamení odvracejícího všechno zlé. Abivarda to potěšilo. Šlechtic ze Sedmi Klanů mohl být klidně přesvědčen, že Abivard a Denak mají příliš nízký původ, než aby měl dědic vzejít z jejich rodu. Abivard byl rád, že nic takového Romezana ani nenapadlo.

„Dobrá, pokud nemůžeme Videssiánce chytit, co budeme dělat?“ zeptal se Romezan.

„Vrátíme se triumfálně do Mashizu, pochopitelně,“ řekl Abivard a rozesmál se, když viděl výraz na Romezanově tváři.

„Ve skutečnosti se musíme stáhnout z této nehostinné krajiny a vrátit se do úrodné nížiny, kde je spousta jídla. Tady už nás nic nedrží.“

„Je to tak,“ přisvědčil Romezan. „Díky Maniakesovi je teď sice v nížině menší blahobyt než dřív, ale jedna armáda hladových krků se tam bez problémů ztratí. Ještě jedna otázka a pak už budu mlčet: Dosáhli jsme dostatečného vítězství, aby to uspokojilo Velekrále?“

Sharbaraz řekl, že cokoliv menšího než naprostá a drtivá porážka Videssiánců, je nepřijatelné. Abivard a Romezan mu společně dali... něco méně. Na druhou stranu, kdyby mu dali naprostou a zdrcující porážku Maniakese, možná by to Sharbaraze vystrašilo. Generál, který dokáže naprosto a drtivě porazit cizího nepřítele, může začít přemýšlet o tom, zda by stejným způsobem nedokázal porazit i Velekrále. Pod tlakem makuranské armády musel Maniakes opustit Zemi Tisíce Měst. Spokojí se s tím Sharbaraz?

„To zjistíme,“ řekl Abivard bez naděje a beze strachu.

Posel z Mashizu dorazil k armádě, když se nacházela poblíž pramenů Tutubu. Abivard stále pochodoval, jako by byl ve válce, se sítí zvěďů kolem hlavního voje. Mohlo se totiž stát, že se Maniakes pokusil obejít Makuránci přes polopoušť a znovu vstoupil do Země Tisíce Měst. Abivard pochyboval, že by se Avtokrat pustil do něčeho tak šíleně riskantního, ale s Maniakesem si člověk nikdy nebyl jistý.

Místo hordy Videssiánců uctívajících Phose však zvědové přivedli posla, vyhublého ošklivého mužika na hřebci, který byl mnohem hezčí než on sám. „Pane, přináším vám dopis od Velekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste,“ řekl.

„Za což ti děkuji,“ řekl Abivard, přestože jeho skutečné pocity ohledně Sharbarazova dopisu byly diametrálně odlišné. Posel mu s úklonou podal kožené pouzdro se zprávou. Abivard je otevřel a vytáhl svitek pergamenu, zapečetěný rudou makuranskou pečeti. Nepochybně se jednalo o pečeť Sharbaraze. Abivard ji zlomil palcem a rozbalil pergamen. Jako obvykle zabral značnou část pergamenu seznam Sharbarazových titulů. Písař, kterému Velekrál dopis diktoval, psal velikými, břichatými písmeny, takže tituly působily ještě úchvatněji. Abivard je stejně přeskočil a jel prstem kolem řádek, dokud konečně nenarazil na slova, která měla jiný účel než oslavovat Velekrálovu velikost.

„Věz, že jsme obdrželi tvůj dopis, ve kterém podrobně popisuješ akce, jež jste ty a Romezan, syn Bizhana, vedli proti videssiánskému uzurpátorovi Maniakesovi, přičemž řečený Romezan se k tobě připojil navzdory mým rozkazům,“ psal Sharbaraz. Abivard si povzdychl. Jakmile Sharbaraz dostal nějaký nápad, už se ho nevzdal. Proto byl Maniakes stále uzurpátor, přestože byl pevně usazen na videssiánském trůnu. Proto také Velekrál nezapomněl — a všem to neustále připomínal — že ho Romezan neuposlechl.

„Dále věz, že nás těší, že se vaše společná snaha setkala s přiměřeným úspěchem a se smutkem jsme se dozvěděli, že Tzikas, se svými vrozenými videssiánskými sklony ke zradě, se tě opovážil vyzvat na souboj navzdory tomu, jaký prospěch mu plynul ze spojení s naší stranou,“ pokračoval Sharbaraz.

Abivard hleděl na pergamen v potěšeném překvapení. Kdyby byl Velekrál častěji rozumný jako teď, sloužilo by se

Abivardovi mnohem lépe.

Dopis pokračoval. „Věz také, že se radujeme z tvého úspěchu při porážce odporné videssiánské magie aplikované na kanál ve zmíněné Zemi Tisíce Měst, a že požadujeme podrobný popis řečeného čarodějnictví, aby se s ním naši vlastní čarodějové mohli seznámit.“ Abivard zamrkal. Tohle nebylo jen rozumné - tohle bylo doslova imyslné. Napadlo ho, jestli se Sharbaraz cítí dobře.

„Po překročení kanálu navzdory videssiánské magii jste ty a Romezan odvedli dobrou práci, když jste uzurpátora Maniakese porazili v následné bitvě. Zrádce Tzikas se znovu ukázal v pravém světle, jako odporný videssiánský pes, který kousne ruku, která ho krmí, a pakliže nám někdy znovu padne do rukou, přejeme si, aby byl bezodkladně popraven.“

Abivard byl v pokušení nechat přivést Tzikase a přečíst mu tuhle část dopisu, jen aby viděl, jaký bude mít výraz. Videssiánci však znovu zakalil vody, protože ho varoval před Maniakесovou magií, i když se ukázalo, že ta magie byla jenom lstí.

Očima se vrátil k dopisu. „Věz, že je naším přáním vidět Videssiánce poražené, rozdrčené, nebo alespoň vyhnané ze Země Tisíce Měst, aby přestali zamořovat naši zemi a škodit obchodu i zemědělství. Selhání bude mít v tomto případě za následek naši velkou nespokojenost.“

To už jsme splnili, pomyslel si Abivard. Projednou to bylo vše, co od něj Velekrál požadoval. Užíval si toho pocitu, protože věděl, že bude dlouho trvat, než se mu zase něco takového podaří. Dokonce i když udělá vše, co po něm Sharbaraz požaduje, neznamena to ještě, že s ním bude panovník spokojen: dokáže-li Abivard toto, o co dalšího se ještě může pokusit? O svržení Velekrále? Tak to alespoň může vypadat z panovníkovy pohledu.

Sharbarazův dopis pokračoval dalšími instrukcemi, prohlášeními a řadou varování. Úplně na konci, téměř mimoděk, ještě Velekrál dodal: „Věz také, že Bůh nás obdařil synem, kterého jsme pojmenovali Peroz na památku našeho otce, Velekrále Peroze, a jenž se zrodil z lůna naší první ženy Denak, tvé sestry. Dítě i matka jsou zdraví; s Boží pomocí tomu tak bude i nadále. V celém paláci vládne radost.“

Abivard si ty poslední řádky musel přečíst několikrát. Pořád říkaly to samé. Kdyby k němu Velekrál Sharbaraz choval skutečně příbuzenské city, napsal by tohle hned na začátku dopisu. Kdyby se řídil radami Yelifa a jemu podobných, možná by se Abivard vůbec nedozvěděl, že se stal strýcem. Tohle byl kompromis, sice ne příliš dobrý, alespoň co se Abivarda týkalo, ale také ne nejhorší.

Sharbarazův posel, který vyčkával opodál, se zeptal: „Bude nějaká odpověď, pane? Pokud ji napíšete, doručím ji Velekráli; pokud mi ji řeknete, zopakují ji Velekráli slovo od slova.“

„Ano, odpovím. Slovy, pokud to nevádí,“ řekl Abivard. Posel přikývl a vyčkávavě na něj pohlédl. „Řekni Velekráli Sharbarazovi, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, že jsem Maniakese vyhnal ze Země Tisíce Měst. A vyříd' mu, že mu děkuji za ostatní dobré zprávy.“ Zašátral ve váčku, vytáhl videssiánskou zlatou minci s vyraženou tváří Avtokrata Likinia a podal ji poslovi. „Často vám lidé kladou za vinu špatné zprávy, které přinášíte, a zde je proto odměna za dobrou zprávu.“

„Děkuji, pane, a Bůh vám žehnej za vaši laskavost,“ řekl posel. Ještě Abivardovi odpověď pro jistotu nahlas zopakoval, a když Abivard souhlasně pokývl, pobídl koně k poklusu a zamířil zpátky k Mashizu.

Abivard vyrazil k vozu, ve kterém cestovala jeho rodina. Pokývl Pashangovi a zavolal Roshnani, aby vylezla ven. Když se jeho žena posadila na kozlík vedle Pashanga, Abivard ji podal dopis.

Rychle ho přečetla. Když se dostala k posledním řádkám, sevřela jednu ruku v pěst a udeřila se do stehna. „To je ta nejlepší zpráva, jakou jsem dostala za celé roky!“ prohlásila. „To ti tedy povím.“

„Jaká je to zpráva, paní?“ otázal se Pashang. Roshnani mu pověděla o narození malého Peroze. Kočí se rozzářil. „To je skvělá zpráva.“ Pokývnul Abivardovi. „Blahopřeji, pane — nebo bych měl snad říci strýci Velekrále?“

„To neříkej,“ odpověděl Abivard. „Raději na to ani nemysli. Pokud bych se oháněl tímto titulem, čeká nás další zima v paláci, stejná jako ty předchozí.“

Pashangova ruka se zklívila v gestu na odhánění všeho zlého. „Už na to ani nepomyslí, to slibuji.“ Pro něj byla první zima v Mashizu mnohem horší než pro Abivarda a jeho rodinu.

Roshnani dopis podala zpátky Abivardovi. „Am t° ostatní není tak špatné,“ řekla.

„Vím,“ řekl a ztišil hlas, aby ho neslyšel nikdo kromě ní a Pashanga. „Ve skutečnosti je to tak dobré, až přemýšlím, zda to opravdu napsal Sharbaraz.“

Jeho první žena i kočí se usmáli a přikývli, jako by si mysleli to samé. „Když se člověku narodí syn a dědic, hodně ho to změní,“ řekla Roshnani. „Pamatuji se, jak ses choval ty, když se narodil Varaz.“

„Vážně?“ opáčil Abivard neutrálním tónem. „A jaký jsem byl?“

„Užaslý a potěšený,“ odpověděla; když se ohlédl zpátky, usoudil, že má jeho žena nejspíš pravdu. Ukázala na pergamen a pokračovala: „A muž, který napsal tento dopis, Velekrál Sharbaraz, je tak užaslý a potěšený, jak jen může být.“

„Máš pravdu,“ řekl Abivard s jistým překvapením. Takhle se na to ještě nedíval. Dál už pokračovali mlčky.

V Zemi Tisíce Měst sedláci usilovně napravovali škody způsobené Videssiánci. Další sklízeli úrodu. Abivarda napadlo, jak by se asi sedláci vypořádali s opravou kanálu, který zkroutili Maniakесovi mágové.

Ani jediný obyvatel zdejšího kraje k Abivardovi nepřiběhl, aby ho poplácal po zádech a pogratoval mu k úspěchu.

Ani nečekal, že by se něco takového stalo, takže nebyl zklamán. Obyvatelé nemají příliš rádi armády, které v jejich zemi bojují.

Khimillu, guvernér města Qostabash, ležícího v oblasti, kterou Videssiánci vůbec nenavštívili, pod opálenou kůží doslova zrudl, když mu Abivard oznámil, že v jeho městě na zimu ubytuje své vojáky. „To je neslýchané!“ zaburácel

hlubokým hlasem. „Díky válce jsme velice chudí. Jak se mám postarat o všechny vaše muže, kteří budou ujídat poslední zbytky našeho jídla, a budou znepokojovat naše ženy?“

Jakkoli zvučný měl Khimillu hlas, byl menší, obtloustlé postavy. Abivard se na něj díval svrchu. „Pokud nechcete mé vojáky nakrmit, tak půjdu jinam,“ řekl a použil tu samou lest, která mu ve zdejší kraji už několikrát zafungovala. „A příští léto můžete vysvětlovat Maniakesovi, proč nechcete krmit jeho vojáky - pokud vám ovšem vaše město nezapálí pod zadkem.“

Ale Khimillu se na rozdíl od jiných městských guvernérů nenechal vyvést z míry. „Něco takového nesmíte a nemůžete udělat,“ prohlásil. Jeho hlas zněl naprosto jistě.

Abivard tedy zanechal své snahy přesvědčit ho tímto způsobem. „Možná ne,“ řekl místo toho. „Ale mohu udělat toto: napíšu dopis svému švagrovi, Velekráli Sharbarazovi, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, a přesně mu popíšu, jak odmítáte spolupracovat. Buďte prosím tak laskav a pošlete někoho, ať mi přinese pero, inkoust a pergamen; dopis bude na cestě do Mashizu během hodiny. Vyhovuje vám to, Khimillu?“

Jestli byl městský guvernér předtím rudý, teď doslova zbělel. Abivard by ve skutečnosti neměl žaludek vystavit všechny obyvatele města Velekrálově odplatě jen kvůli vzpurnosti městského představitele. Ale guvernérovi stačila pouhá zmínka o Velekráli, aby změknl. „Dobrá, pane,“ řekl Khimillu, který si náhle vzpomněl, že ho Abivard převyšuje postavením. „Stane

se, jak říkáte, jen jsem chtěl, abyste si uvědomil těžkosti, které nás čekají.“

„Jistě,“ řekl Abivard. Řekl to tónem, který naznačoval, že ho guvernérovy těžkosti ani v nejmenším nezajímají. A vzhledem k tomu, že za ním stálo několik tisíc mužů, ani neměl zapotřebí starat se o to, co si myslí nějaký městský guvernér. Zejména, když dotyčný guvernér odmítá postarat se o ty, kteří za něj bojovali.

Khimillu znovu zrudl. Rudá, bílá, rudá - jeho tvář nádherně zobrazovala barvy Makuranu. Abivarda napadlo, zda by si během pobytu ve zdejším městě neměl najmout ochutnávače jídla. „Mohl byste své muže rozmístit po více městech v okolí, kdyby jich Videssiánci tolik nespálili,“ řekl guvernér upjatě.

„Nedokážeme zázraky,“ odpověděl Abivard. „Ale snažíme se ze všech sil, abychom udělali to nejlepší. Vaše město je netknuté a Videssiánci byli vyhnáni.“

„Mnohokrát děkuji,“ řekl Khimillu. „Po velmi dlouhou dobu byli Videssiánci blízko a vy daleko. Stačilo jen natáhnout ruku a Qotabash by jim do ní spadl jako zralá datle.“

„To se ještě může stát,“ opáčil Abivard. Ale v duchu musel uznat, že se ve slovech guvernéra skrývá zrnko pravdy. Abivard se ze všech sil snažil být na všech ohrožených místech, ale ne vždy to stačilo.

„Zkrátka zde na zimu ubytují své vojáky, abychom byli připraveni na jaro, až se Videssiánci vrátí. Chcete-li mi v tom bránit, slibuji, že toho budete vy i vaše město litovat.“

„To je urážka!“ prohlásil Khimillu, což byla možná pravda. „Napíšu Velekráli Sharbarazovi, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, a budu ho informovat, že...“

Odmlčel se. Stěžovat si Velekráli na chování některého z jeho generálů by mohlo pomoci. Ale stěžovat si Velekráli na jeho švagra znamenalo jediné: guvernér by se mohl přes noc ocitnout v nějaké malé zapadlé vesnici na druhé straně Solného moře, kde bylo pět chatrčí a výběrčí daní se tam ukázali tak jednou za pět let, protože tam odsud ani nestojí za to něco vybírat.

Khimillu nasadil zkroušený výraz. „Dobrá. Protože v této záležitosti nemám na výběr, stane se, jak si přejete.“

„Vojáci někde zůstat musí,“ řekl Abivard smířlivě. „A Qotabash je město, které v této oblasti utrpělo nejméně.“

„A proto budeme trpět na účet vašich vojáků,“ odsekl guvernér. „Nevidím vtom žádnou spravedlnost.“ Pak, na znamení porážky, zvedl ruce. „Ale jste mnohem silnější než já. Ve všech ohledech se stane, jak si přejete, pane.“

Abivard rychle pochopil, co to znamená: ani nejmenší náznak spolupráce, ale na druhou stranu ani snaha mařit Abivardovy snahy. Khimillu i ostatní městští představitelé se ze všech sil snažili předstírat, že on ani jeho vojáci neexistují. Jestli si takhle představovali vyplňování jeho přání ve všech směrech, otřásl se při pomyslu, jak by se asi chovali, kdyby stáli proti němu.

„Khimillu by se nám mohl hodit proti Videssiáncům,“ řekl Abivard Roshnani jednoho večera. „Ty jeho řeči by je donutily k útěku.“ Pobaveně se zasmál.

„Na jednu stranu ho chápu,“ řekla Abivardova žena. „Snaží se hájit zájmy obyvatel svého města.“ Na okamžik se zvedla z polštáře, na kterém seděla a naklepala ho. „Mimochodem, co zamýšlíš udělat s Tzikasem?“

„Hod' mě do Propasti, jestli vím, co s ním,“ řekl Abivard. „Ten poslední dopis od Velekrále mi sice uvolnil ruce, ale kdyby ten zrádce neutekl k Maniakesovi a nepřišel knám, aby nás varoval, vjeli bychom přímo do náruče videssiánské magie.“

„Ale ta magie byla jen zástěrka, která nás nijak neohrožovala,“ namítla Roshnani.

„To Tzikas nemohl vědět... alespoň myslím,“ řekl Abivard a zabubnoval prsty do stolu. „Potíž je v tom, že pokud poskytnu Tzikasovi víc svobody, během dvou týdnů napíše Sharbarazovi a popíše mu, jaký jsem prolhaný, lstivý surovec. Khimillu má alespoň nějaké zábrany; Tzikas neví, co to slovo znamená.“

„Rozhodně ti neřeknu, že se pleteš,“ řekla jeho první žena a pokývala hlavou. „JÚe stále jsi neodpověděl na mou otázku: co s ním uděláš?“

„Nevím,“ připustil Abivard. „Na jednu stranu bych se ho rád zbavil, abych se ho už nikdy nemusel obávat. Ale na druhou stranu si pořád myslím, že může být proti Maniakesovi užitečný, a proto ho nechci zabít.“

„Maniakes si zjevně myslel to samé, protože jinak by Tzikase popravil hned, jakmile ho dostal do rukou,“ řekla Roshnani.

„Maniakes z něj měl veliký prospěch,“ řekl Abivard znechuceně. „Kdyby nebylo Tzikase, rozdrtili bychom Videssiánce v poslední bitvě.“ Na chvíli se odmlčel. „Ale abych byl upřímný, během prvních několika let, kdy byl Tzikas u nás, jsme

z něj také měli slušný prospěch. Tedy až do chvíle, než Tzikas začal přesvědčovat Velekrále, že dokáže všechno lépe než já.“

„A Videssiánci z něj měli prospěch ještě předtím, když seděl v Amorionu a bránil nám vstoupit do údolí Arandos,“ dodala Roshnani.

„Ale tehdy to dělal spíš pro sebe než pro Genesia nebo Maniakese.“ Abivard se zasmál. „Tzikas toho v celé válce udělal pro obě strany víc než kdokoli jiný. Nikdo mu sice nevěří, ale to neznamená, že je bezcenný“

„Pokud ho hodláš využít proti Videssiáncům, jak to hodláš udělat?“ zeptala se ho Roshnani.

„To ještě nevím,“ připustil Abivard. „Zatím mám v úmyslu ponechat ho naživu a počkat, jestli se naskytne nějaká vhodná příležitost. Co bys dělala ty na mém místě?“

„Zabila bych ho,“ řekla Roshnani bez zaváhání. „Okamžitě bych ho nechala popravít, a pak bych o tom napsala Sharbarazovi. Bude-li s tím Velekrál spokojen — a to by vzhledem k poslednímu dopisu mohl být — v pořádku. Pokud s tím spokojen nebude, co se dá dělat? Ani Velekrál nedokáže přivést člověka ze světa mrtvých.“

To byla jistě pravda. Abivard pobaveně potřásl hlavou. „Zajímalo by mě, co by asi řekl Maniakese, kdyby zjistil, že vrchní maršál armád Makuranu má ženu, která je mnohem bezohlednější než on sám.“

Roshnani se usmála. „Nepřekvapilo by ho to. Videssiánci dávají svým ženám více svobody než my — ve všech směrech, tedy i v bezohlednosti.“ Vypadala zamyšleně. „Koneckonců Maniakeseva žena, která je i jeho sestřenicí, může být mnohem bezohlednější než Avtokrat i já dohromady.“

„To je ale zajímavá představa,“ řekl Abivard. „Možná jednoho dne, uzavřeme-li někdy s Videssosem mir a Maniakese bude ještě na trůnu, si můžete ty a Lysia někde sednout a navzájem porovnat, jak na tom jste.“

„To by šlo,“ odpověděla Roshnani. Abivard to myslel jako vtip, ale ona to vzala vážně. Po chvíli usoudil, že k tomu možná má nějaký důvod. „Když už mluvíme o bezohlednosti, to, co jsem řekla o Tzikasovi, jsem myslela doopravdy,“ pokračovala Roshnani. „Raději bych našla škorpiona v posteli než jeho po svém boku.“ Abivard se náhle rozhodl.

„Máš pravdu. Až příliš mi uškodil. Držel jsem se zpátky, protože jsem ho považoval za užitečného, ale je pravda, že pokud bude tady a naživu, nikdy se nebudu cítit bezpečně.“

„Jeho podíl v poslední bitvě, kdy bojoval na Maniakesevě straně, by měl mít také svou váhu,“ řekla Roshnani.

„Málem se mu podařilo mě zabít,“ řekl Abivard. „Ale další příležitost k tomu už nedostane.“ Došel ke dveřím a přikázal strážnému, aby přivolal dva vojáky. Když dorazili, vydal jim potřebné rozkazy. Oba se radostně usmáli a oči jim zazářily. Tasili meče a odpěchali.

Abivard si nechal přinést džbán vína, aby oslavil Tzikasův předčasný, ale nikoli oplakávaný odchod z tohoto světa.

Ale když se vojáci vrátili, aby mu podali zprávu, vypadali jako psi, kterým někdo sebral před nose tučnou kost.

„Zjistili jsme, že dostal svolení procházet se městem, pokud se vrátí do západu slunce,“ řekl jeden z nich. „Jeho strážní mi řekli, že je to proto, že Tzikas není obyčejný zajatec.“ Vojákův výraz jasně naznačoval, co si o tom myslí.

„Chyba je na mé straně,“ řekl Abivard. „Nezdůraznil jsem jeho strážcům, jak se k němu mají chovat. Ale můžete se po něm podívat ve městě a zabít ho, až na něj narazíte. Nebo počkejte do západu slunce, až se vrátí a skončíte s ním pak.“

„Pokud vám to nevadí, pane, udělali bychom to tím druhým způsobem,“ řekl jeden z vojáků. „Vyrosl jsem ve farmářské rodině a nejsem zvyklý na tolik lidí v ulicích. Mohl bych omylem zabít někoho jiného a to by byla ostuda.“ Jeho kolega přikývl. Abivard pokrčil rameny.

Ale Tzikas se po západu slunce nevrátil. Abivard vyslal vojáky, aby prohledali celé město a našli ho. Místo toho však našli koňského handlíře, který Tzikasovi — nebo alespoň někomu, kdo mluvil se silným cizím přízvukem — prodal koně.

„Ať skončí v Propasti!“ řekl Abivard vztekle, když se to doslechl. „Ten šakal včas poznal, že má na kahánku a teď je pryč — a má před námi jednodenní náskok.“

Romezan se také doslechl o Tzikasově útěku. „Nedělal bych si s tím takové starosti, pane,“ řekl. „Však my ho uštve; kam by mohl jít?“

To byla dobrá otázka. Když nad tím Abivard začal přemýšlet, pomalu se uklidnil. „Teď se asi těžko může vrátit k Maniakasovi, co? Rozhodně ne, když Videssiánci už pravděpodobně odpluli z Lyssaionu. A všude jinde ho chytíme.“

„No vidíš,“ řekl Romezan. „Není to tak zlé.“ Odmlčel se a nakroutil si koneček kníru. „Ale je pěkně kluzký. Dokázal přesně odhadnout chvíli, kdy nám vyklouzne.“

„Kluzký je to správné slovo,“ řekl Abivard, který se hněval sám na sebe. „Nikdy jsem mu neměl dát příležitost... ale částečně jsem mu věřil, protože to varování, které nám dal, bylo skutečné.“ Odmlčel se. „Alespoň jsem ho za skutečné považoval. Ale ta magická zástěrka, kterou Videssiánci vytvořili, byla neškodná. A zdržela nás právě natolik, aby před námi stihli utéct. Vždycky jsme si mysleli, že Tzikas nevěděl, že je

to jen zástěrka. Ale co když to věděl? Co když ho Maniakese vyslal, aby nás donutil proplýtvat cenný čas, který mohli Videssiánci využít k útěku?“

„Pokud je to pravda,“ řekl Abivard, „pak doporučuji nepopravovat ho na místě, až ho chytíme. V řetězech ho pošleme do Mashizu, aby se na něm vyřádili Sharbarazovi kati. Pod jejich šikovníma rukama zaplatí za své zločiny tak, že se mu o tom ani nesnilo.“

„Za obvyklých okolností bych Sharbarazovým katům nikoho neodevzdával,“ řekl Abivard. „Ale v Tzikasově případě jsem ochoten udělat výjimku.“

„To doufám,“ odpověděl Romezan. „Bez urážky, ale někdy jste příliš měkký. Vsadil bych se, že to je proto, že s sebou všude taháte svou ženu. Ta si určitě myslí, že je ostuda, když všude proléváme krev, že?“

Abivard neodpověděl, čímž Romezana přesvědčil o jeho vlastní pravdě. Důvod, proč Abivard neodpověděl, však spočíval v tom, že měl co dělat, aby se nahlas nerozesmál. Romezanovy předsudky ho dovedly k závěru, který byl

pravdě na hony vzdálený.

Ale na tom teď nezáleželo. Abivard se rozhodl a chtěl, aby Tzikas zemřel. Nabídl odměnu tomu, kdo ho přivede živého a ještě větší tomu, kdo přinese jeho hlavu, pokud bude poznat rysy.

Ráno vyslal jezdce na jih a na východ, aby po Tzikasovi pátrali. Smečky psů, které předtím přivedli do Videssiáncovy místnosti, vyrazily ještě dřív. Psi však ztratili stopu poté, co si Tzikas koupil koně.

Lidští lovci neměli o nic větší štěstí. „Proč jsi své krvežíznivosti nepodlehla o den dřív?“ otázal se Abivard Roshnani smutně.

„A proč ne ty?“ oplatila mu a tím ho umlčela. Každý další den rozhazovali pronásledovatelé své sítě dál a dál. Tzikas se však do nich nechytil. Abivard doufal, že skončil jako oběť banditů nebo že padl vyčerpáním ze svého útěku. Ze srdce doufal, že ho znovu nespatrií na straně Videssosu.

XII.

Mashiz se blížil s každým cinknutím koňských podkov a s každým zavržením kol vozu. „Povolán do hlavního města,“ řekl Abivard Roshnani. „Zní to moc hezky, pokud by se člověk nemusel bát, že to znamená konec svobody, nebo možná života.“

„Třeba to tentokrát znamená, že budeš chválen za všechny dobré věci, které jsi udělal a nikdo ti nebude klást za vinu to, co nebyla tvoje chyba,“ řekla Roshnani, loajální jako správná první žena.

„Všechno, co se nepodaří, je tvá vina. A všechno, co vyjde, je zásluha Velekrále.“ Abivard zvedl ruku. „Neřekl jsem ani slovo proti Sharbarazovi.“

„Já řeknu slovo. Řeknu několik slov,“ odpověděla Roshnani.

Abivard zavrtěl hlavou. „To nedělej. Přestože jsem si na něj tolikrát stěžoval, není to všechno úplně jeho chyba. Tohle s člověkem udělá, když se stane Velekrálem. Pokud někdo z poddaných získá příliš velkou proslulost, bere si to panovník úkorně. Myslím, že v Makuranu i Videssosu je to stejné.“

„Ale není to správné,“ trvala na svém Roshnani.

„Neřekl jsem, že je to správné. Ale taková je bohužel skutečnost.“ Protože Roshnani mlčela, Abivard ještě dodal:

„Předpokládám, že se mnou budeš souhlasit, když řeknu, že není správné zamykat ženy šlechticů v ženských komnatách. Ale právě taková je skutečnost. Nemůžeš předstírat, že tomu tak není a očekávat, že všechny ženy najednou získají svobodu.“

„To je pravda,“ řekla Roshnani neochotně. „Ale je mnohem snazší a pohodlnější nemít ráda Sharbaraze jako člověka, který dělá, co se mu zlíbí, než jako Velekrále Sharbaraze, který musí jednat jako Velekrál.“

„Právě tak,“ řekl Abivard. „Nechápej mě špatně: nejsem s ním vůbec spokojený. Ale už na něj ani nemám takový vztek jako dřív. Bůh nás přece učí, abychom těm, kteří nám uškodili, prokázali dobrodiní pochyb ohledně jejich pohnutek.“

„A co takový Tzikas?“ zeptala se Roshnani a Abivard sebou trhnul. „Bohyně také schvaluje pomstu na těch, kteří nám uškodili a ohledně jejichž pohnutek máme jasno,“ pokračovala. „Víš, že občas jsou chvíle, kdy nezbyvá než se bránit.“

„To doufám,“ odpověděl Abivard. Oba se usmáli ponořeni do vlastních myšlenek.

Ze západu zaval vítr, který jim blízkost Mashizu prozradil podle zápachu ještě dřív, než ho spatřili. Abivard tento zápach důvěrně znal. Byl stejný v hlavním městě Makuranu jako v kterémkoli z Tisíce Měst nebo ve městě Videssos. Stejný zápach byl i ve městě pod pevností Vek Rud. Kdekoli se zkrátka shromáždí větší počet lidí, jiní lidé po větru se o tom dozvědí.

Vůz vkodrcal do Mashizu a Pashang manévroval skrze městské tržiště k paláci Velekrále. Díky tlačenci se k němu blížili jen pomalu. Všude bylo plno stánkařů a vyvolávačů, kteří se navzájem překřikovali a o překot nabízeli různé zboží.

Nahlas Pashanga proklínali, když je minul, aniž by si cokoliv koupil.

„Hotové pandemonium,“ řekl Abivard Roshnani. Tolik lidí se tu pokouší podvést jiné lidi. Zajímalo by mě, jestli je tu třeba jen jediný poctivý obchodník. Vždyť místní lidé se navzájem ani neznají.“

Jeho žena pokývala hlavou. „Žít v pevnosti má své výhody,“ řekla. „Znáš všechny kolem sebe. Může to být občas k zbláznění, ale má to i své dobré stránky. Na panství Vek Rud sice také obchodníci podvádějí cizince, ale k vlastním se chovají dobře.“

Projeli přes náměstí obklopující hradby paláce Velekrále. Dvořané za hradbami vedli životy zcela izolované od ostatních obyvatel města a svým způsobem byli mnohem izolovanější, než obyvatelé té nejodlehlejší makuranské pevnosti. A Abivard byl přesvědčen, že jen málokterý dvořan ví, co je to sousedská soudržnost, jaká panuje například na panství Vek Rud.

Gardisté u brány Abivardovi zaslutovali a do široka otevřeli bránu, aby vůz mohl projet dovnitř. Služebníci se postarali o vůz a o Pashanga. Kočí s nimi odešel s menším strachem než předchozí zimy. Abivard byl rád, když to viděl, přestože i tak přemýšlel, jakého druhu přijetí se mu letos dostane.

Když viděl, jak k němu přichází Yelif, srdce mu pokleslo; jediní lidé, které by v paláci viděl z rozličných důvodů ještě méně rád, byli Tzikas a Maniakes. Ale eunuch se choval natolik zdvořile, až se Abivard podivil, zda je to opravdu on.

„Vítej, Abivarde, synu Godarzův, jménem Velekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste,“ řekl. „Pojď se mnou a já ti ukážu komnaty, které pro tebe byly vybrány. Pokud ti z jakéhokoli důvodu nebudou vyhovovat, dej mi to prosím vědět a já zařídím náhradu.“

To bylo poprvé, co Abivard od Yelifa něco takového slyšel. Předminulou zimu připomínal Abivardův zdejší pobyt spíš domácí vězení. Dnes, když on a jeho rodina kráčeli chodbami paláce, se jim všichni služebníci hluboce klaněli. Klaněla se jim i většina šlechticů, které cestou potkali. Všichni uznávali, že Abivardovo postavení je mnohem vyšší než jejich.

Několik vysokých šlechticů ze Sedmi Klanů, kteří stáli jen o stupínek

pod ním, ho políbilo na tvář. Abivard to přijal. Kdyby neudělal co udělal, byl by to on, kdo by se jim klaněl.

Vlastně ne. Kdyby neudělal co udělal, nezbylo by šlechticům ze Sedmi Klanů než uprchnout na západ od Dilbatských hor nebo vymyslet, jak získat příhodnou hodnotu mezi Maniakesovými dvořany. Proto si Abivard získal jejich respekt. Komnaty, do kterých ho Yelif odvedl, měly dvě velké výhody nad těmi, ve kterých Abivard přebýval při posledních návštěvách. První výhodou byla jejich velikost a luxus. Tou druhou, mnohem významnější výhodou, byla naprostá absence strážných před dveřmi.

„Velekrál Sharbaraz, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, nám dovolí přicházet a odcházet, jak se nám zlíbí a přijímat návštěvy?“ zeptal se Abivard. Teprve, když promluvil, si uvědomil, jak veliké sklony k ironii získal během svého pobytu ve Videssosu.

Yelif sice Videssos nikdy nenavštívil, ale byl vůči ironii obrněný. „Samozřejmě,“ odpověděl a jeho černé oči měly nevinný výraz, jako by si Abivard užíval těchto privilegií i během předchozích návštěv... jako by eunuch Abivarda nepodezíral ze zrady panovníka, a nenaléhal na Sharbaraze, aby jej tvrdě potrestal.

Abivardův tón se změnil z ironického na vážný: „Možná bys byl tak laskav a zařídil, abych se mohl setkat se svou sestrou Denak. Také bych moc rád viděl svého synovce Peroze, syna Sharbarazova.“

„Podniknu veškeré kroky nutné k tomu, abych toto setkání umožnil,“ řekl eunuch a zdálo se, že to myslí vážně. Abivard na něj pohlédl s nelíčeným překvapením; spolupráce s Yelifem byla tak nová a zvláštní, že mu přišlo zatěžko tomu uvěřit. A pak, zdvořile jako předtím, ale s jistým náznakem zlomyslnosti v hlase, se eunuch zeptal: „Přál byste si také, abych zařídil vaše setkání s Tzikasem?“

Abivard i Roshnani na něj jen zírali. Dokonce i Varaz na eunucha pohlédl s očima rozšířenými úžasem. Yelif se pousmál.

„Tzikas je tady v paláci?“ zeptal se Abivard.

„Ano, je. Přijel dva týdny před vámi,“ odpověděl Yelif. „Mám zařídít vaše setkání?“

„Zrovna teď ne, děkuji,“ řekl Abivard. Pokud tu Tzikas byl už dva týdny a stále si zachoval hlavu na ramenou, bylo pravděpodobné, že mu tam zůstane ještě

0 hodně déle. Nějak se mu podařilo vymluvit Sharbarazovi úmysl svěřit ho do péče katům. To znamená, že videssiánský odpadlík je opět připraven Abivarda podrazit, jakmile k tomu bude mít příležitost.

„Velekrál byl nakloněn myšlence postupovat v záležitosti Tzikase velice nemilosrdně, dokud mu Videssiánec nevysvětlil, jak po svém útěku od Maniakese zachránil tvou armádu před zničením z rukou proradných videssiánských čarodějů,“ řekl Yelif.

„Vážně?“ řekl Abivard, který si nebyl jistý, zda v eunuchově tónu nezaslechl ironický podtón. Navíc čím víc o Tzikasově útěku přemýšlel, tím víc se začal přiklánět k názoru, že Maniakes moc dobře věděl, jak se Tzikas zachová, když uvidí, že Avtokratovi mágové kutí něco podezřelého. Možná že Maniakes svým čarodějům nařídil, aby zaklínání provedli s patřičnou okázalostí a přesvědčili tak renegáta, že připravují hrozné a smrtelné kouzlo. Díky tomu Tzikasovi uvěřil

1 Abivard a ztratil tak drahocenný čas než Panteles s Bozorgem zjistili, že se jedná jen o magickou zástěrku.

A možná také Tzikas moc dobře věděl, že videssiánské kouzlo je neškodné a vrátil se se záměrem zdržet Abivardovu armádu, aby Maniakes stihl utéct. To každopádně udělal, ať už to sám zamýšlel nebo ne. A Tzikas jen málokdy dělal něco, co nezamýšlel.

„Vyhovují vám tyto komnaty?“ otázal se Yelif.

„Jsou ve všech ohledech uspokojivé,“ odpověděl Abivard, který měl co dělat, aby se neroztleskal, že nemá před dveřmi strážu. Roshnani přikývla. I dětem se tu líbilo, protože tu bylo velké množství polštářů, které se daly házet a komnaty i v jiných ohledech skýtaly prostor pro provádění rozličných darebností.

„Výborně,“ řekl eunuch a hluboce se uklonil, čímž dal poprvé najevo, že uznává Abivardovu nadřazenost.

„Ujist'ť vás, že nezapomenu zařídít vaše setkání se sestrou a synovcem.“ Poté vyklouzl ze dveří a byl pryč.

Abivard za ním zíral. „Byl to skutečně ten samý Ye-lif, kterého jsme si tak zamilovali v posledních letech?“ otázal se jen tak všeobecně.

„Zdá se, že ano,“ řekla Roshnani stejně překvapeně jako on sám. „Víš, co bych si teď ráda půjčila?“

„Co?“ zeptal se Abivard.

„Sharbarazova ochutnávače jídla, pokud nějakého má,“ odpověděla jeho první žena. Abivard zamyšleně přikývl.

Yelif zdvořile pokynul ke dveřím. „Denak a mladý Peroz vás očekávají uvnitř,“ řekl. „Já počkám tady v chodbě a doprovodím vás pak na zpáteční cestě.“

„Nejspíš bych dokázal najít cestu sám,“ řekl Abivard.

„Je to zvyk,“ odpověděl eunuch.

Abivard pokrčil rameny, otevřel dveře a vstoupil dovnitř. Nezabouchl je Yelifovi před nose, jak by udělal ještě před rokem. Protože eunuch se zatím nechoval nepřátelsky, nechtěl ho k tomu Abivard vyprovokovat.

V místnosti byla nejen jeho sestra a novorozeně, ale také služebná Ksorane. Dokonce ani bratr nemohl být o samotě s první ženou Velekrále a malý Peroz se nepočítal.

„Blahopřeji,“ řekl Denak. Chtěl se ke své sestře rozběhnout a obejmout ji, ale věděl, že služebná by se nad takovou důvěrností zděsila, bez ohledu na to, jak blízký příbuzenský vztah panuje mezi Denak a Abivardem. Proto udělal druhou nejlepší možnou věc a řekl: „Můžu se podívat na děťátko?“

Denak se usmála a přikývla, ale dokonce i to se ukázalo jako složité. Nemohla jednoduše podat Peroze Abivardovi, protože během toho by se museli nutně alespoň dotknout. Místo toho Denak předala dítě Ksorane, která ho pak dala Abivardovi a přitom se zeptala. „Víte, jak se správně drží děti?“

„Ale samozřejmě,“ ujistil ji. „Mému nejstaršímu synovi zanedlouho vyraší vousy.“ Služebná spokojeně přikývla. Abivard choval Peroze v ohbí lokte a zajistil, aby mělo dítě opřenou hlavičku. Jeho synovec na něj hleděl zmateným

novorozeneckým pohledem. Jejich oči se setkaly. Peroz roztáhl pusu ve šťastném, bezzubém úsměvu. Abivard se také usmál a dětský úsměv se ještě rozšířil. Peroz se zavrtěl a zamával rukama, jako by si nebyl úplně jistý, že patří jemu.

„Dej si pozor, ať tě nechytne za vousy,“ varovala ho Denak. Už mi vytrhal pár vlasů.“

„Dám si pozor,“ řekl Abivard. Chvilí dítě držel v náručí, a pak ho vrátil služebné, která ho předala Denak. „Dědic trůnu,“ zamumlal Abivard a pak, s ohledem na Ksorane, ještě dodal, „i když doufám, že Sharbaraz bude vládnout ještě mnoho let.“ Nebyl si jistý, zda je služebná věrná spíš Denak nebo Velekráli.

„V to samozřejmě doufám i já,“ řekla Denak; možná ani ona si nebyla dokonale jistá věrností své služebné. Pak ale pokračovala. „Ano, konečně jsem přivedla na svět očekávané hříbě. Splnila jsem svůj úkol a hned mě strčili zpátky do stáje a zapomněli na mě.“ Ani se nesnažila skrývat hořkost.

„Jsem si jist, že ti Velekrál prokazuje veškeré pocty,“ řekl Abivard.

„Pocty? Ano, jsem na tom rozhodně lépe, než kdybych měla místo Peroze další holčičku.“ Denak zkrivila ústa. „Mám všechno, po čem zatoužím — kromě tří čtvrtin Svě předchozí svobody.“ Zvedla ruku, aby přerušila Abivarda, který se chystal něco říct. „Já vím, já vím. Kdybych zůstala provdaná za Pradtaka, byla bych navždy uvězněná v ženských komnatách, ale navzdory tomu bych vládla jeho panství. Tady mohu chodit svobodně, což je sice dobré, ale nikdo mě neposlouchá — nikdo.“ Ustarané vrásky, které se jí za poslední léta vytvořily na obličeji, se prohloubily.

„Toužíš po svobodě,“ otázal se Abivard, „nebo po vlivu?“

„Po obojím,“ odvětila Denak okamžitě. „A proč bych neměla mít obojí? Kdybych byla muž, byla bych vlivná i svobodná. Ale protože jsem žena, očekává se, že budu šťastná, když mám alespoň to první. A to se mi nelíbí.“ Abivard svou sestru znal a věděl, že se nikdy nespokojila jen s polovičním úspěchem. Ukázal na Peroze, který mezitím usnul v jejím náručí. „Tady máš svůj vliv — as postupujícím časem ho bude přibývat.“

„Vliv, protože jsem jeho matka,“ řekla Denak a pohlédla na dítě. „Ne, protože jsem, kým jsem. Vliv skrze dítě, vliv skrze muže. To není dost. Mám dostatek rozumu, abych mohla být Velekrálovým rádcem, abych dokonce sama dokázala bez problémů vládnout. Budu k tomu mít někdy příležitost? Znáš odpověď stejně dobře jako já.“

„Co chceš, abych udělal?“ opáčil Abivard. „Mám Boha požádat, aby předělal svět tak, aby ti lépe vyhovovali“

„Často jsem ji o to sama žádala,“ řekla Denak, „ale nikdy neodpověděla na mé modlitby. Možná navzdory tomu, že my ženy říkáme ona, je Bůh přece jen muž. Proč by jinak s ženami jednala tak zle?“

Služebná sedící v rohu místnosti zažívala. Stížnosti její paní pro ni nic neznamenaly. Svým způsobem byla svobodnější než první žena Velekrále.

Abivardovi připadlo jako dobrý nápad změnit předmět hovoru. „Co říkal Sharbaraz, když se dozvěděl, že máš syna?“ zeptal se.

„Říkal všechny správné věci,“ odpověděla Denak: „Ze je šťastný, že je na mě hrdý, že Peroz je krásné dítě a je mi podobný.“ Zasmála se. „V těch posledních dvou případech jistě lhal. Mužům zpravidla připadají novorozenáta velmi ošklivá a nejsou schopni rozeznat jedno od druhého.“

„Ano, máš pravdu,“ přiznal Abivard, který si vzpomněl, jak se zděsil, když poprvé uviděl červenou tvářičku svého prvorozeného syna.

„A Jak ses měl ty?“ zeptala se Denak vzápětí. „Jaký je život za zdmi tohoto paláce?“

„Měl jsem se docela dobře — nijak skvěle, ale ušlo to. Dokonce jsme letos porazili Videssiánce, sice ne tak drtivě, jak bych si přál, ale porazili jsme je.“ Abivard pokrčil rameny. „Takový už je život. Jen málokdy ti dá všechno, co chceš. Pokud dostaneš alespoň většinu, je to dobré. Možná to začíná chápát i Sharbaraz: nebyl jsem si jistý, jak přijme, že jsme Videssiánce sice porazili, ale nevyhubili do posledního jako šváby, ale ani si na to nestěžoval.“

„Připravuje nějaký plán,“ odpověděla Denak. „Nevím, o co jde.“ Výraz na její tváři dával tušit, jak je nešťastná, že o Sharbarazově plánu nic neví. „Ale každopádně ten plán vymyslel sám a je na to patřičně hrdý. Řekl mi, že až ho skuteční, město Videssos se oťře a padne.“

„To by bylo báječné,“ odpověděl Abivard. „Není to tak dávno, co jsem se bál, že se oťře a padne Mashiz.“

„Sharbaraz říká, že se od Videssiánců hodně poučil,“ dodala Denak, „a že mu za to draze zaplatí.“ „A co to má znamenat?“ zeptal se Abivard. „To netuším,“ opáčila Denak. „To je všechno, co mi řekl; nikdy mi neříká víc.“ Stiskla rty a Abivard pochopil, jak moc jí vadí manželova mlčenlivost. „Ale když o tom mluví, má na tváři výraz, který má vždycky, když se považuje za chytrého.“

„Neříkej,“ poznamenal Abivard. „To jsem zvědav.“ Vzhledem k přítomnosti Ksorane víc neřekl. Věděl, že Sharbaraz není hloupý. Velekrálovy nápady byly občas skutečně chytré. A jediný, kdo občas zmařil Velekrálovy plány, byl Velekrál sám.

„Jsem ráda, že je s tebou spokojen,“ řekla Denak. „Je to mnohem lepší než před lety.“

„Nemohu než souhlasit,“ přisvědčil Abivard. Pak se na svou sestru usmál. „A já jsem rád za tebe - a za malého Peroze.“ Denak pohlédla na dítě a její výraz změkl. „Miluji ho,“ řekla tiše. „Děti jsou úžasná věc, zvláště když má člověk tolik služebníků, kteří pomáhají, zvláště když je dítě nemocné nebo zlobí. Ale... občas je těžké myslet na Peroze jako na dítě a ne jako na nový kousek palácové mozaiky, jestli víš, co tím myslím. A to mi ubírá velkou část radosti.“

„Nic není jednoduché,“ řekl Abivard s naprostým přesvědčením. „Nikdy není nic jednoduché. To mě naučil můj útek před nomády, občanská válka a život ve Videssosu.“ Obrátil oči v sloup. „Stačí chvíli žít mezi Videssiánci a člověk má problém zapamatovat si vlastní jméno.“

Ksorane se začala ošívát. Abivard to pochopil jako znamení, že už se svou sestrou strávil veškerý vymezený čas. Proto se rozloučil. Přes Ksorane se mu ještě jednou dostal do ruky Peroz, aby se s ním mohl rozloučit. Chvilí dítě pochoval, pak je vrátil služebné. Natáhl ruku směrem k Denak a ona k němu napřáhla paži, kterou nedržela Peroze. Nesměli se dotknout. Zvyk to zakazoval. Tradice byly občas velmi tvrdé. Když vycházel do chodby, cítil se posmutněle.

Tam na něj čekal Yelif. Další zvyk, pomyslel si -alespoň to říkal eunuch. Abivard by dokázal cestu najít sám, ale mít Yelifa jako průvodce, teď bylo spíš odznakem jeho postavem než znamením toho, že je něco jako zajatec. Když oba vykročili, položil mu Abivard pečlivě volenou otázku: „Jakým způsobem se Velekrál Sharbaraz, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, poučil od Videssiánců?“

„Aha, vy jste o tom slyšel,“ řekl Yelif. „Nepochybně od vaší paní sestry.“

„Nepochybně,“ přisvědčil Abivard. Ušli několik kroků, aniž by něco řekli. Abivard zatlačil o trochu víc: „Ty znáš odpověď?“

„Ano, znám,“ odvětil eunuch a zase se odmlčel. „No?“

Yelif hned neodpověděl. Abivard měl to potěšení vidět ho znepokojeného a vyvedeného z rovnováhy. Nakonec se eunuch přece jen odhodlal k odpovědi. „Přestože odpověď znám, nevím, zda já jsem ten pravý, kdo by vám ji měl odhalit. Jsem přesvědčen, že by tak měl učinit Velekrál.“

„Aha.“ Ušli další kus cesty. Abivard to zkusil jinak a promluvil videssiánsky: „Zná onu odpověď vznešený Tzikas?“

„O tom si dovolím velmi silně pochybovat,“ odpověděl Yelif stejným jazykem a když si to uvědomil, šlehl po Abivardovi pohledem.

„Tak to je úleva,“ řekl Abivard a skutečně cítil ulehčení.

„Velekrál Sharbaraz, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, řekl, že Tzikase do svého plánu zasvětil, ale já mu to rozmluvil,“ řekl Yelif.

„Opravdu? Skvělá práce,“ řekl Abivard; tento eunuchův krok se setkal s jeho naprostým souhlasem. Abivarda napadlo ještě něco: „A ví o tom plánu Avtokrat Hosios?“ Snažil se, aby mu v hlase nezazněla žádná ironie. Loutkových Avtokratů se v Mashizu vystřídal již několik. Žádnému z nich se však nepodařilo přesvědčit Videssiánce, aby přešli na stranu makuranské armády.

Yelif hlasem stejně pečlivě zbaveným všech emocí odpověděl: „Avtokrat Hosios —“ neřekl nejnovější Avtokrat Hosios „-naneštětí koncem léta náhle opustil tento svět. Velekrál vyhlásil týden smutku a nechal ho pohřbit se všemi poctami.“

„Náhle nás opustil, říkáš,“ zamumlal Abivard a Yelif neutrálně přikývnul. „Takové neštěstí.“ Yelif znovu přikývnul.

Abivard se podívil, zda nejnovější „Hosios“ začal vykazovat přílišnou nezávislost na Velekráli nebo zda Sharbaraze už přestalo bavit tahat za nitky své loutky.

Pak ho napadla opravdu děsivá myšlenka. „Nemá snad Velekrál v úmyslu jmenovat po dobytí města Videssos Avtokratem Tzikase, že ne? Prosím, řekni mi ne.“ Pro jednou promluvil k eunuchovi s naprostou upřímností.

„Jestli ano, nic o tom nevím,“ odpověděl Yelif. Abivardovi se ulevilo, ale ne tolik, jak by si přál. „Já osobně si nemyslím, že by jmenování Tzikase Avtokratem bylo šťastné,“ dodal eunuch. Jeho černé oči se rozšířily, když si uvědomil, že se s Abivardem shodli.

„Kdy mohu doufat v audienci u Velekrále?“ otázal se Abivard, který chtěl z dosažené výhody vytěžit co nejvíc.

„Nevím,“ odpověděl eunuch. „Předám Velekráli váš požadavek. Nemělo by to trvat příliš dlouho. Lepší, když bude mluvit s vámi než s tím Videssiánkem.“

„Když jsem přišel do Mashizu, škádlil jsi mě tím, že se sem Tzikas dostal první,“ řekl Abivard.

„Ano,“ přiznal Yelif. „Ale všichni děláme chyby. V porovnání s Tzikasem jste pilíř podporující Sharbaraze ve všech ohledech.“ Pohlédl na Abivarda. Jeho černé oči byly náhle chladné a tvrdé jako vyleštěné acháty. „To v žádném případě nebylo myšleno jako kompliment, aby bylo jasno.“

„Ach, ano, rozumím,“ řekl Abivard hlasem suchým jako letní vítr vířící prach v pevnosti Vek Rud. „Pořád mě nenávidíš jako vždy; ale teď jsi zjistil, že Tzikase nenávidíš mnohem víc.“

„Přesně tak,“ řekl eunuch. Abivard měl pocit, že eunuch nenávidí do určité míry každého, snad s výjimkou Velekrále. Znamená to snad, že nenávidí i sám sebe? Abivard zahnal podobné úvahy z hlavy. Byl přesvědčen, že eunuchova nenávisť ke všem pramení z jeho zmrzačení.

„Již mnohokrát jsem prokázal, že pro Sharbaraze nepředstavuji žádné nebezpečí,“ řekl Abivard. „Zato Tzikas...“ Vzájemná nenávisť je stejně dobrý důvod ke spojení, vlastně lepší než řada jiných důvodů.

Yelif na něj vrhl pohled, který se dal považovat za souhlasný. „Ta poslední dvě slova, včetně těch, která jste nevyslovil, jsou první rozumná věc, kterou jsem z vaší strany slyšel.“

Jako kompliment to nebylo nic moc. Ale Abivard byl rád i tak.

Dvořané s umně nakadeřenými vlasy a vousy, s nalíčenými tvářemi, v kaftanech opásaných těžkými zlatými opasky — ti všichni si začali vzrušeně šeptat, když Abivard a Roshnani vstoupili do hodovní síně ruku v ruce.

Tradice umírala těžko. Velekrál Sharbaraz dodržel své slovo a dovoloval Denak opouštět ženské komnaty, čímž jí dopřával míru svobody, o jaké se do té doby ženám šlechticů ani nesnilo. A po nějaký čas řada šlechticů napodobovala svého panovníka. Ale jak se zdálo, staré způsoby začínaly znovu získávat navrch, protože kromě Roshnani bylo v síni jen velmi málo jiných žen. Abivard se rozhlédl, aby zjistil, zda je mezi nimi jeho sestra. Nikde ji neviděl, ale koneckonců Sharbaraz ještě nedorazil, takže to nic neznamenalo.

Náhle ztuhl. Denak ani Sharbaraz tu sice nebyli, ale seděl zde Tzikas a přátelsky hovořil s makuranským šlechticem ze Sedmi Klanů. Videssiánský renegát budil zdání, jako by neměl na duši jedinou skvrnku. Jeho gesta byla uhlazená, na tváři výraz ztělesněné upřímnosti. Abivard moc dobře věděl, jakou má tato upřímnost cenu. Šlechtic však vypadal, že je Tzikasem zcela uchvácen. I s tím už se Abivard setkal.

K jeho znechucení je služebník usadil na místa nedaleko od Tzikase. Hádat se v paláci bylo nevhodné, a proto Abivard Videssiánce ignoroval. Nalil víno nejprve Roshnani a potom sobě.

Do síně vstoupil Sharbaraz. Všichni vstali a hluboce se poklonili. Velekrál vstoupil sám. Abivarda zahalil smutek.

Doufal, že Denak není po Sharbarazově boku, protože ji potřebuje malý Peroz. Ale pochyboval o tom. Velekrál poskytl

své první ženě více svobody, než bylo zvykem, ale tradice ovládala i jeho. Kdyby se nesnažil prosazovat změny, samy o sobě by odumřely během krátké chvíle.

I Roshnani si povšimla absence Denak. „Ráda bych viděla svou švagrovou, aniž bych za ní musela jít do ženských komnat,“ řekla. Nezvýšila sice nijak hlas, ale ani se nesnažila mluvit potichu. Několik dvořanů na ni vrhlo postranní pohledy. Roshnani jim pohled oplátila, což je zjevně vyvedlo z rovnováhy. Něco si mezi sebou zamumlali, ale už na ni nepohlédli.

Jako první chod se podávala polévka s masovými kuličkami. Abivard a Roshnani začali pro pobavení počítat kuličky ve svých miskách. Kupodivu oba došli k číslu sedmáct.

Po polévce se podával salát s jogurtovou omáčkou. Následovaly mísy kořeněné rýže a pečené hovězí s cibulí.

Někdo jedl rýži i maso zvlášť, někdo dohromady.

Jídlo jako obvykle bylo velice chutné. Abivard mu však věnoval menší pozornost, než měl ve zvyku, a také to nepřeháněl s vínem. Podávalo se ukořistěné videssiánské víno, které zjevně dvořanům i Sharbarazovi velice zachutnalo. Abivard napínal uši ve snaze zaslechnout, co říká Tzikas.

Renegát musel vědět, že ho Abivard může zaslechnout, a bylo by proto logické, kdyby mlčel. Ale Tzikas ani možná nevěděl, co to je mlčet. Možná nedokázal přestat intrikovat, jako nedokázal přestat dýchat: mohl nahlas prohlašovat, že uctívá Boha, ale v duši zůstal Videssiánec. Nebo možná nevěřil, že ho Abivard může zaslechnout. Ať už z jakéhokoli důvodu jeho mluvídla pracovala na plné obrátky.

Abivard nedokázal zaslechnout všechno, ale pochytil dostatek útržků: „-mé vítězství nad Maniakesem na březích Tibu -“ říkal Tzikas někomu, kdo tam nebyl a nemohl ho tedy osočit ze lži. Jeho hlas zněl velice přesvědčivě, jako ostatně vždy.

Když se k němu Abivard obrátil, Roshnani mu varovně položila ruku na paži. Obvykle bral její varování velice vážně, ale dnes ne. Usmál se, ale jeho úsměv měl do vřelosti hodně daleko. „Když už jsi dorazil do Mashizu, Tzikasi, měl sis zařídit obchod na bazaru, ne tady v paláci.“

„Prosím?“ řekl Tzikas, který na Abivarda zíral jako na něco, co právě vylezlo zpod kamene. „A pročpak to?“ bez ohledu na to, jak napodoboval makuranské způsoby, si renegát podržel videssiánskou aroganci a byl stále přesvědčen, že je nejchytřejší člověk široko daleko a hlava pomazaná k tomu.

Abivard s úsměvem uštědřil ránu jeho sebevědomí: „Protože tam bys mohl své lži prodávat po celých tuctech, místo abys je tady dával pod rukou jednu po druhé.“

Tzikas po něm šlehl pohledem. „Já nejsem ten, kdo vydal svého podřízeného napospas nepříteli,“ řekl.

„To je pravda - nic takového jsi neudělal,“ přisvědčil Abivard. „Tvoji podřízení jsou před tebou v naprostém bezpečí. Ale tvoji nadřízení si musí neustále hlídat záda. Co bys dělal, kdyby se ti povedlo zabít Maniakese a ty by ses stal Avtokratem Videssiánců?“

„Porazil bych tě,“ řekl Tzikas. Sebedůvěry, která byla vlastní všem Videssiáncům, měl Tzikas na rozdávání.

Ale když Abivard řekl „o tom pochybuji“, nepramenila tato slova z hněvu nad Tzikasovou odpovědí. Jakkoli byl Tzikas schopný generál i intrikán, Abivard byl o sobě z hloubi duše přesvědčen, že je lepším vojevůdcem než on. Zlehka, pobaveně pokračoval: „Ale tak jsem to každopádně nemyslel.“

„A jak jsi to myslel?“ V Tzikasově hlase zazněl zlověstný poutón, protože generál si začínal uvědomovat, že nad ním Abivard vede.

Abivard své vedení ještě zvýšil: „Myslel jsem to tak, že by ses nudil, kdybys seděl na trůně a neměl už ve Videssosu koho zradit.“

Tzikas na něj vrhl hněvivý pohled; renegáta tato poznámka zasáhla, nejspíš proto, že byla pravdivá. Intrikán mohl jen stěží přestat intrikovat jen proto, že se prointrikoval až na vrchol. Seděl by na vrcholu a intrikoval by proti těm, kteří se ho pokoušejí napodobit. A i kdyby zrovna nenarazil na někoho, kdo pro něj představuje nebezpečí, nejspíš by tu a tam zničil nějakého dvořana, čistě ze sportu a proto, aby se ostatní měli před ním na pozoru.

„Pokud chceš, abych dokázal, jaký jsi lhář, utkám se s tebou kdy a kde si jen budeš přát, se zbraněmi podle tvého výběru,“ řekl Tzikas.

Abivard se rozzářil. „To je první skvělá nabídka, jakou jsi kdy učinil! Už jsme se navzájem pokoušeli zabít; teď to můžeme udělat pořádně.“

„To je zakázáno,“ řekl Yelif. Abivard i Tzikas na něj udiveně pohlédli. „Velekrál Sharbaraz, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, mi dal na vědomí, že chce, abyste se vy oba účastnili rozptýlení, které začne příští jaro,“ pokračoval Yelif.

„Co je to za rozptýlení?“ dožadoval se Tzikas. Výhorně, pomyslel si Abivard. Yelif mi nelhal, Tzikas neví, o co jde. Byl by uražen do hloubi duše, kdyby se Sharbaraz o své tajemství podělil s videssiánským renegátem, zatímco jeho by ponechal v nejistotě.

Yelif si odfrkl. „Až přijde vhodný čas, aby ses o tom dozvěděl, buď ujisti, že se to dozvíš. Do té chvíle se raduj ze skutečnosti, že sis byl ponechán naživu.“

„Což si rozhodně nezaslouží,“ poznamenal Abivard.

„Byly doby, kdy někteří lidé vyslovili názor, že ani ty si nezasluhuješ zůstat mezi živými,“ odpověděl eunuch chladně. Abivard moc dobře věděl, že Yelif byl nepochybně jeden z těch, kteří takový názor zastávali.

Stále vněm hlodala nespravedlnost. „Někteří lidé si myslí, že jsem příliš úspěšný a z toho důvodu musím být zrádce. Ale o Tzikasovi vědí všichni, že je zrádce. Ani on sám už se nesnaží předstírat opak.“

„To je pravda,“ řekl Yelif a obdařil Tzikase pohledem tak ledovým, že z něj zamrazilo i Abivarda. „Ale odhalený zrádce, o kterém to každý ví, má svá použití, za předpokladu, že je neustále pod dohledem. A Velekrál má v úmyslu tohoto odpadlíka využít.“

Abivard pokýval hlavou. Co se Tzikase týkalo, Sharbaraz z něj nemusel mít zdaleka takové obavy, jako například Maniakes. Tzikas už se pokusil ukrást videssiánský trůn. Ale za žádných okolností, v žádném případě se nemohl stát Velekrálem Makuranu.

To ovšem neznamená, že nemůže aspirovat na některé nižší, ale stále ještě velice prominentní makuranské úřady, jako je například ten, který drží Abivard. Na jeho úřad už si Tzikas několikrát brousil zuby a uvidí-li sebemenší příležitost, pokusí se z něj Abivarda zase vystřadit.

Abivard v duchu učinil pevné rozhodnutí: bez ohledu na to, jakým způsobem chce Sharbaraz v tom svém velkém plánu Tzikase zase využít, bude-li sebemenší příležitost, okamžitě a bez výčitek svědomí se Videssiánce zbaví. Potom se může třeba Velekráli omluvit, ale to už bude po všem a Tzikas nesmí dostat další příležitost, aby Abivarda ohrozil.

Pokračovala zima. Děti teď často vycházely na nádvoří, kde si hrály. Dokonce i Gulshahr už byla dost stará na to, aby dokázala uplácat sněhovou kouli a hodit ji po bratrech. Při tom se vždycky hlasitě zajíkávě smála.

Vzdělání Videssiánci, zajatí během války, vyučovali Varaze a Shahina. Abivardovi synové podstupovali tyto lekce se stejným nadšením, s jakým by pili jed. Ale Abivard je několika pohlavky a výhrůžným pohledem přinutil k poslušnosti. „Vždyť už přece videssiánský umíme,“ protestoval Varaz. „Proč se máme učit, jak ve videssiánštině pronášet celé proslavy?“

„A ještě k tomu musíme dělat počty,“ zabručel Shahin. „To blázniví Videssiánci nám zadávají různé nesmyslné příklady a myje máme řešit.“ Našpulil spodní ret. „To není fér.“ To bylo nejhorší odsouzení, jakého byl schopen, když se mu něco nelíbilo.

„Nezabije tě, když budeš umět počítat víc než do deseti, aniž bys k tomu potřeboval prsty na nohou,“ řekl Abivard. Obrátil se k Varazovi. „Je velice pravděpodobné, že s Videssiánci budeš jednat po celý život. V nejmenším ti neublíží, když se naučíš, jak na ně během řeči udělat dojem.“

„A ty, když jsi se poprvé vydal do Videssosu, jsi uměl mluvit jejich jazykem?“ zeptal se Varaz.

„Skoro vůbec,“ odpověděl Abivard po pravdě. „Ale nezapomeň, že já jsem vyrostl na dalekém severozápadě a nikdo ode mne nečekal, že půjdu do Videssosu. Jedině možná jako voják útočící armády.“ Založil si ruce na prsou. „Budete pokračovat ve svých lekcích,“ prohlásil tak pevně jako Sharbaraz, vyhlašující nový dekret. Velekrále poslouchal celý Makuran. Abivardova autorita nebyla tak rozsáhlá, ale oba chlapci do ní spadali.

Studovali víc než jen matematiku a rétoriku. Učili se jízdě na koni, střileli z luku a pomalu se začali učit šermu. Abivard věděl, že od svých videssiánských učitelů částečně převezmou zvyky císařství, ale v nitru z nich zůstanou praví makuranští šlechtici.

„Čím víc věcí znáte, tím lépe se vám povede,“ řekl jim Abivard.

Při tom mu ovšem vytanul na mysli Tzikas. Videssiánský renegát uměl nejen svou rodnou řeč, ale i makuranštinu. V obou jazycích dokázal přesvědčivě hovořit. Navíc byl talentovaný voják. Kdyby měl jen o trochu větší štěstí, stal by se Videssiánským Avtokratem nebo možná velitelem makuranské polní armády. Nikdo se více nepřiblížil dosažení těchto zdánlivě neslučitelných cílů.

Chyběla mu však jedna věc. Abivard si nebyl jistý, jak ji pojmenovat. Blížila se tomu neochvějnost, nebo možná smysl pro čest. Ale ani jedno z toho nebylo úplně ono. Bez této schopnosti však Tzikas navzdory veškerému svému talentu nikdy nedosáhl toho, čeho by mohl dosáhnout, kdyby tuto schopnost měl.

Yelif řekl to samé, i když jiným způsobem, o pár dní později. „Je to Videssiánec,“ prohlásil eunuch, jako by to mluvilo za vše.

Abivard na eunucha vyčkávavě pohlédl. V záležitosti Tzikase je spojoval společný zájem. „Byl bych šťastný, kdybych o něm už nikdy nemusel mluvit,“ řekl Abivard a eunuch pochopil význam skrývající se za jeho slovy.

Yelif se zatvářil zamyšleně. Pokud ho to, že je s Abivardem na stejné straně, těšilo, rozhodně to nedával nijak najevo.

„Neříkal jsi, že se Tzikas zmítá mezi uctíváním Boha a falešného Phose?“ zeptal se po chvíli.

„Ano, je to tak,“ odpověděl Abivard. „Jeho duše za to jistě skončí v Propasti a bude zapomenuta. Ale přál bych si, aby byl zapomenut tady a teď.“

„Zajímalo by mě,“ řekl Yelif přemýšlivým tónem, „ano, zajímalo by mě, co by říkal Mobedhan Mobedh na to, že se Tzikas jednou zřekl naší víry a přijal víru falešnou.“

„To je... lákavá otázka,“ odpověděl Abivard po chvíli zamyšlení. „Sharbaraz sice nám dvěma zakázal souboj, ale pokud přijde nejvyšší boží služebník se stížností, že Tzikas je kacír, možná bude naslouchat.“

„Možná ano,“ přisvědčil Yelif. „Na druhou stranu nemusí. Dhegmussa je Velekrálův služebník. Ale muž, který nenaslouchá svým služebníkům, není příliš moudrý.“

Přes Abivardovy rty nepřešlo ani slovo. Věděl, že eunuch možná hraje hru odlišnou od toho, co se ukazuje za jeho slovy. Možná doufá, že Abivard nazve Velekrále hlupákem, aby to pak mohl oznámit Sharbarazovi. Abivard sice Velekrále považoval za hlupáka, ale sám nebyl tak hloupý, aby o tom mluvil nahlas.

Ale Yelifův nápad nebyl nejhorší. Možná dokáže Dhegmussa něco udělat; ale Mobedhan Mobedh byl mnohem podřízenější Velekráli než ekumenický patriarcha Avtokratovi. Odpadlictví od pravé víry však nebylo něco, co se dá brát na lehkou váhu. A pokud se Tzikas zapotí, bude to alespoň příjemné.

„Promluvím si s Dhegmussou,“ řekl Abivard. V Yelifových černých očích se něco zablesklo. Byl to souhlas? Eunuch s Abivardem nesouhlasil natolik často, aby to Abivard dokázal poznat.

Svatyně, ve které Dhegmussa, nejvyšší služebník boží, vykonával své povinnosti, byla nejkrásnější svého druhu v celém Makuranu. Jistě se nedala srovnat s řadou chrámů zasvěcených Phosovi, které Abivard viděl ve videssiánských provinčních městech a už vůbec se nedala srovnat s krásou Nejvyššího Chrámu ve městě Videssos. Makuránci říkali, Bůh přebývá ve vašich srdcích, ne v chrámech.

Dhegmussa žil v malém domě nedaleko svatyně, který mohl stejně dobře obývat úspěšný obchodník s obuví. Dům měl

bíle omítnutou fasádu a navzdory skromnému zevnějšku jeho nitro poskytovalo slušný komfort.

„Vaše návštěva je pro mne ctí, maršále Makuranu,“ řekl Mobedhan Mobedh, když vedl Abivarda zamračenou chodbou na nádvoří. Když tam dorazili, Dhegmussa lítostivě mávl rukou. „Škoda, že nevidíte, jak to tu vypadá na jaře nebo v létě, kdy je tu plno zeleně a sladce vonících barevných nebo bílých květů.“

„Škoda,“ řekl Abivard souhlasně. Dhegmussa ho vedl přes nádvoří do místnosti, ve které hořel krb. Služebník přinesl víno a sladké koláčky. Oba chvíli mlčky upíjeli víno, pojídali koláčky a Abivard toho času využil, aby si Mobedhana Mobedh prohlédl. Dhegmussovi mohlo být tak šedesát let, měl pečlivě učesaný šedý plnovous a mluvil nahlas, jako by byl trochu nahluch. Cekali, dokud se Abivard nenajedl a nenapil, a pak se zdvořile zeptal. „Jak vám mohu posloužit, maršále Makuranu?“

„Máme problém, svatý pane, problém s mužem, který prohlašoval, že uctívá Boha, pak svatou víru v čase nebezpečí opustil, aby se k ní z prospěchářských důvodů znovu vrátil,“ odpověděl Abivard.

„To zní odporně,“ řekl Dhegmussa. „Muž, který se otáčí jako korouhvička ve větru, nemá naději na to, že jeho duše unikne Propasti.“

„Právě toho jsem se obával, svatý pane,“ řekl Abivard a snažil se, aby v jeho hlase zazněl smutek, který doopravdy necítil.

Na chvíli se oba odmlčeli. Služebník přinesl další koláčky a víno. Nakonec Mobedhan Mobedh položil otázku, které se až do této chvíle pečlivě vyhýbal: „Kdo je ten muž, o jehož stav duše se tak oprávněně obáváte?“

„Mluvím o Tzikasovi, videssiánském odpadlíkovi,“ řekl Abivard. Tato odpověď nemohla Dhegmussu ani v nejmenším překvapit. „Cožpak může být člověk, který převléká víru jako kaftan, spolehlivým služebníkem Velekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste?“

„To těžko,“ řekl Dhegmussa, a pak se odmlčel.

Když se jeho mlčení protahovalo, Abivard pokračoval: „Cožpak lze muži, který vyzývá Boha nebo falešného Phose podle toho, ke komu zrovna promlouvá, vůbec věřit?“

„To těžko,“ zopakoval Dhegmussa.

To bylo asi tak vše, co k tomu byl ochoten sám říct. Abivard na něj tlačil dál: „Cožpak byste si přál, aby takový muž setrval v blízkosti Velekrále? Vždyť ho může nakazit svým bezvěrectvím, anebo pokud ve svém pokusu selže, se může vůči němu dopustit násilí.“

„Bůh nás před tím chraň,“ řekl Mobedhan Mobedh a jeho prsty se zkroutily v gestu odvracejícím zlé znamení. Abivard jeho gesto napodobil. Ale pak k jeho zklamání Dhegmussa pokračoval: „Ale Velekrál si je jistě vědom rizika, když si toho Videssiánce ponechává ve své blízkosti.“

„Možná si to riziko neuvědomuje v plném rozsahu,“ opáčil Abivard. „Předpokládám, že víte, že se Tzikas pokusil kdysi zavraždit videssiánského Avtokrata magií.“ To byla pravda, takže Abivard o tom promluvil s naprostou lehkostí a přesvědčivostí.

Dhegmussa utrpěl záchvat kašle. Když se konečně trochu sebral, řekl: „Slyšel jsem o tom, ale považoval jsem to za odpornou historku, kterou vypustili do oběhu jeho nepřatelé.“ Vrhл postranní pohled na Abivarda, který jistě nebyl Tzikasovým přítelem.

„Odporné to jistě je,“ přisvědčil Abivard vesele, „ale není to vymyšlená historka. Já jsem ten, kdo Tzikase přijal, když po tom nezdařeném pokusu musel uprchnout. Kdyby zůstal ve městě Videssos o hodinu déle, byl by ho Maniakés dostihl.“ A můj život by byl mnohem jednodušší, pomyslel si Abivard. Už od chvíle, kdy osvobodil Sharbaraze z pevnosti Nalgis Crag, jeho život postrádal jednoduchost.

„Jste ochoten mi to odpřisáhnout?“ otázal se Dhegmussa.

„Při Bohu a Čtveřici Proroků,“ prohlásil Abivard a pozdvihl nejprve palec a pak všechny ostatní prsty levé ruky. Ale Dhegmussa stále váhal. Abivard měl sto chutí ho kopnout do zadnice, aby zjistil, zda ho taková přímá stimulace nepodnítl lépe. Sharbaraz tohoto muže zjevně jmenoval do úřadu, aby si na tomto místě zajistil někoho dokonale nevýrazného. V časech klidu a pokoje to mohlo mít své výhody. Takový muž rozhodně postrádá ambice se jakýmkoli způsobem postavit proti Velekráli. Ale i nečinnost může být velice nebezpečná.

„Sharbaraz je jistě obeznámen s problémy, které ten Videssiánek představuje,“ zopakoval Dhegmussa ve snaze vyhnout se přímé akci.

„S problémy ano,“ přikývl Abivard. „Ale nejsem si jist, zda si plně uvědomuje nebezpečí pro víru, které Tzikas představuje. Právě proto jsem přišel za vámi, svatý pane.“ To ti mám ještě nakreslit obrázek?

„Upozorním tedy Velekrále na možné následky toho, pokud si bude držet člověka tak pochybných kvalit ve své blízkosti,“ řekl Dhegmussa. „Doporučím mu, aby ho zbavil možnosti mít vliv na záležitosti Makuranu a na duchovní život Velekrále.“

To bylo méně než v co Abivard doufal získat. Chtěl, aby se Dhegmussa postavil na zadní a zařval něco jako: Okamžitě se toho chlapa zbavte, jinak budou vaše duše navěky sténat v Propasti.

Abivard se vdychu usmál. Každý videssiánský kněz hodný své modré róby by řekl právě něco takového nebo ještě něco horšího. Videssiánský patriarcha veřejně odsoudil Maniakése za to, že se oženil se svou sestřenicí. Mezi Makuránci nebyl považován sňatek mezi příbuznými za tak těžký přečin jako ve Videssosu, ale i kdyby ano, Mobedhan Mobedh by se proti tomu v žádném případě nemohl postavit. Mobedhan Mobedh, který by příliš náruživě kritizoval svého panovníka, by totiž nejspíš neskončil jen někde v odlehlém opatství. Klidně by se mu mohlo stát, že přijde o hlavu.

Z tohoto hlediska tedy Abivard dosáhl maxima. „Děkuji vám, svatý pane,“ řekl tedy a uklonil se. Předpokládal, že když Dhegmussa pro změnu vyjádří jiný názor než naprostý a zářivý souhlas se vším, co Velekrál dělá, získá si tím Sharbarazovu pozornost.

Pokud ne... Abivard se už před tím zkoušel Tzikase zbavit přímými metodami. Naposledy se opozdil. Při dalším pokusu už si na to dá pozor.

Tentokrát Abivarda zaklepám na dveře jeho komnat na rozdíl od předchozích návštěv Mashizu ani v nejmenším nevyplašilo, přestože touto dobou neočekával žádné návštěvy. Když však otevřel dveře a zjistil, že za nimi stojí Yelif, vrátil se mu nepříjemné staré vzpomínky. Eunuch byl možná jeho spojencem v záležitosti Tzikase, ale to z něj ještě nedělalo Abivardova přítele.

Bylo však nutno dodržovat zvyky. Abivard mu nabídl tvář k políbení: Yelif měl sice veliký vliv, ale protože byl eunuch, neměl žádnou hodnotu. Pak Abivard ustoupil a řekl. „Pojď dál. Chovej se tu jako doma.“

„Děkuji,“ řekl Yelif bez ironického podtónu, ale také bez vřelosti. „Mám tu čest přinést ti vzkaz od Velekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste.“

„Vždycky se rád koupu v moudrosti Velekrále,“ odpověděl Abivard. „Jakou vynikající myšlenkou se rozhodl mne dnes obdařit?“

„Stejnou myšlenkou, jakou před nedávnem obdařil i mne,“ řekl Yelif; z eunuchova výrazu se dalo vyčíst, že by byl raději, kdyby touto myšlenkou obdařen nebyl.

„Pak se oni se mnou co nejdříve poděl, prosím,“ řekl Abivard. Vrhл krátký pohled na Roshnani, která seděla se zkříženýma nohama na podlaze u okna a mlčky vyšívala. Kdyby pozvedla obočí, bylo by to známem, že Abivarduv hlas zní sarkasticky. Roshnani však obočí nepozvedla a Abivard se upokojil.

„Dobrá,“ řekl eunuch. „Velekrál Sharbaraz, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, mne pověřil, abych ti řekl - a předtím na to upozornil i mne samého - že vyžaduje Tzikasovy služby k zábavě naplánované na příští jaro. Proto zakazuje jakékoliv kroky, které by měly za následek újmu na osobě řečeného Tzikase, a to i v případě, že by se jednalo o odplatu za zločiny, které Tzikas v minulosti spáchal či které ještě spáchá.“

„Samozřejmě uposlechnu příkazu Velekrále,“ odpověděl Abivard. No to se mi snad zdá. „Ale samotný Tzikas může uposlechnutí tohoto příkazu ztížit. Co když na mne zaútočí? Mám to ignorovat?“

„Pokud na tebe zaútočí, bude se za to zodpovídat vlastní hlavou,“ řekl Yelif. „Tak přikázal Velekrál a tak se i stane.“

„Tak se i stane,“ zopakoval Abivard. Pokud to Sharbaraz opravdu myslel vážně - a co je důležitější, pokud přesvědčil Tzikase, že to myslí vážně - všechno bude v pořádku. Pokud ne, ten prokletý Videssiánec jistě už teď hledá cestu, jak Sharbarazův rozkaz obejít. Abivard by si s chutí vsadil na to druhé.

„Velekrál je v této záležitosti zcela rozhodnut,“ řekl eunuch, jehož úvahy se nejspíš ubíraly stejným směrem jako Abivardovy myšlenky, „a své rozhodnutí Tzikasovi dokonale objasnil.“

„Tzikas naslouchá jen Tzikasovi, nikomu jinému.“ Abivard zdvihl ruku než Yelif stihl odpovědět. „No nic. Zatím se mu ještě nepodařilo mě zabít bez ohledu na to, jak často mě zrazoval. Takže myslím, že dokážu přežít i nadále. Co je ale důležitější, je důvod, proč se Sharbaraz snaží udržet nás oba naživu a brání nám, abychom se pokusili se navzájem zabít. Říkal jsi, že víš, co za tím je.“

„Ano,“ přisvědčil Yelif. „A jak už jsem řekl předtím, není na mně, abych ti objasňoval záměry Velekrále. To udělá on sám, až přijde ten pravý čas. Protože jsem ti doručil jeho vzkaz a ujistil jsem se, že jsi ho pochopil, půjdu si teď po své práci.“ Přesně to udělal a vyklouzl ven na chodbu.

Abivard za ním zavřel dveře a obrátil se k Roshnani. „Tolik, co se týká Dhegmussy,“ řekl a pokrčil rameny.

„Yelif měl pravdu,“ odpověděla. „Ten nápad stál za vyzkoušením.“ Oba se odmlčeli, překvapení, že eunuchovi v něčem přiznávají pravdu. Roshnani pokračovala: „Ale stejně jako ty se divím, co je na Tzikasovi tak důležitého, aby měl zůstat naživu? Mě nic takového nenapadá.“

„Mě také ne, snad kromě dobytí města Videssos,“ řekl Abivard.

„Pokud jsi město Videssos nedokázal dobýt ty, Sharbaraz musí být blázen, jestli si myslí, že ho může dobýt Tzikas,“ řekla Roshnani znechuceně.

Abivard mlčky ukázal na zdi a strop komnaty. Nevěděl, jestli sem Sharbaraz umístil špehy, ale minulé dvě zimy tomu tak jistě bylo, a proto bylo nebezpečné trousit o Velekráli příliš urážlivé poznámky. Roshnani pochopila, o co mu jde a přikývla. „Videssiánci Tzikase nenávidí, a proto nechápu, jak by nám mohl pomoci v dobytí jejich hlavního města,“ pokračovala.

„Ani já,“ řekl Abivard. Pokud sem Sharbaraz umístil své špehy, byl Abivard rozhodnut nakrmit je informacemi o tom, co přesně si o renegátovi myslí. Věděl, že když jeho názory budou dokola opakovat Sharbarazovi, začne o nich Velekrál alespoň přemýšlet. „Raději by zabili jeho než mě. Já jsem jen jejich nepřítel, zatímco on je zrádce.“

„Zradil je, zradil nás, a pak zase zradil je,“ řekla Roshnani, které okamžitě pochopila, o co jde. „Jsem zvědavá, kdy zase zradí nás.“

„Vsadím se, že při první příležitosti, kterou dostane,“ odpověděl Abivard. „Nebo možná ne - kdo ví? Možná počká a zradí nás až ve chvíli, kdy nám bude moci způsobit co největší škodu.“

Nějakou chvíli strávili kydáním špíny na Tzikase. Pokud dávali neviditelní posluchači pozor, budou moci Velekráli přinést tolik informací, že to bude stačit na pět nebo šest Tzikasových poprav. Po chvíli to však Abivard vzdal. Bez ohledu na to, co Sharbarazovi řeknou špehově, Velekrál Tzikase na popraviště zatím nepošle. Velekrál chtěl renegáta naživu, aby mohl figurovat v jeho tajemném plánu.

Abivard se posadil vedle Roshnani a objal ji kolem ramen. Pak naklonil hlavu k jejímu uchu a zašeptal: „Ať už Sharbaraz plánuje cokoli, pokud se to týká dobytí města Videssos, nebude to fungovat. Nedokáže vyčarovat loď z čistého vzduchu a nedokáže způsobit, že se z Makuránců stanou námořníci.“

„To mi nemusíš říkat,“ odpověděla rovněž šeptem. „Myslíš, že ty jsi byl jediný, kdo se toužebně díval přes Dobytčí Převoz na město na druhé straně?“

„Nikdy jsem si nevšiml, že by ses také dívala,“ řekl překvapeně.

Zářivě se usmála. „Ženy dělají spoustu věcí, kterých si jejich muži vůbec nevšimnou. Možná je to díky všemu tomu času strávenému v ženských komnatách — ženy se tam učí, jak si před muži zachovávat řadu tajemství.“

„Ty jsi nebyla v ženských komnatách od chvíle, kdy jsme se vzali,“ namítl. „Takže je nemůžeš obviňovat za to, že jsi lstivá.“

„Nic a nikoho z toho neobviňuji,“ odpověděla Roshnani. „Jsem na to pyšná. Musíš uznat, že moje lstivost nám během let ušetřila řadu potíží.“

„To je pravda.“ Abivard ještě víc snížil hlas. „Kdyby nebylo tebe, nestal by se Sharbaraz Velekrálem. Nikdy by ho nenapadlo najít útočiště ve Videssosu — na to byl příliš hrdý.“

„Já vím.“ Roshnani si tiše povzddechla. „Ale ušetřila jsem nám tím potíže, nebo jsem je způsobila?“ Neviditelní špehové, byli-li jací, ji v žádném případě nemohli zaslechnout; stěží ji slyšel i Abivard, a to měl ucho těsně u jejích úst. Odpověď na její otázku však neznal. To ukáže až čas, pomyslel si.

Velekrál Sharbaraz varoval Abivarda před snahou zbavit se Tzikase. Podle toho, co říkal Yelif, zakázal také Sharbaraz Tzikasovi, aby se snažil zbavit Abivarda. Abivard by si však nevsadil ani měďák na to, že videssiánský odpadlík už našel cestu, jak Velekrálův zákaz obejít.

Po incidentu na poslední hostině dělali palácoví služebníci vše pro to, aby se Abivard a Tzikas nikdy nenacházeli ve stejný čas na stejném místě. Během všech dalších hostin seděl Abivard zpravidla na jednom konci sálu a Tzikas na druhém. Při všech příležitostech, které mohli služebníci kontrolovat, se jim dařilo držet je od sebe. Abivard však směl svobodně procházet chodbami paláce a stejné privilegium měl k Abivardově veliké lítosti i Tzikas.

Srazil se na chodbě tři nebo čtyři dny poté, co Yelif doručil Abivardovi Sharbarazův příkaz. Abivard zrovna spěchal chodbou, zatačel za roh a doslova Tzikase srazil na zem. „Omlouvám se —“ začal Tzikas a pak ho poznal. „Ty!“

„Ano, já.“ Abivardova ruka téměř o své vlastní vůli sklouzla k jílci meče.

Tzikas byl také ozbrojený a neustoupil ani o krok. Nikdo Videssiánce nemohl obviňovat ze zbabělosti. Bylo možné ho obvinít z řady věcí, ale nikdy ne z toho, že by se bál boje. „Už mnoho lidí se pokoušelo mne obvinít - všechno byly samozřejmě lži,“ řekl. „A nikdo z těch lidí neskončil dobře.“

„No já nevím,“ opáčil Abivard pochybovačně. „Například Maniakesovi se vede docela dobře.“

„Jeho čas se blíží.“ Na muže, kterého obě strany odsoudily k smrti, a který střídal Bohy jako žena střídá náhrdelníky, byla jeho sebedůvěra ohromující. „A stejně tak i tvůj.“

Abivardova čepel napůl vyjela z pochvy. „Ať už se stane cokoli, přežiju tě. To přísahám při Bohu — a on mne nejspíš vyslyší, protože já jsem ho nikdy neodvrhl.“

Videssiánec zrudl a šlehl po Abivardovi vzteklym pohledem. „Mé srdce ví, kde leží pravda,“ řekl.

Mluvil makuransky; kdyby mluvil svou mateřštinou, těžko by Abivardovi poskytl takovou možnost zásahu. Abivard ji využil: „Tvé srdce ví o lži úplně všechno, že ano, Tzikasi?“

Videssiánec něco zavrčel. Díky šednoucemu plnovousu vypadal jako vzteklý vlk. „Vtipkuj si, jak chceš. Já jsem neochvějný,“ řekl.

„To je svatá pravda — jsi neochvějně falešný.“ Abivard ukázal na Tzikasovu zrudlou tvář. „Dokonce i tvoje vousy jsou proměnlivé. Když jsi od nás utekl, zastříhával sis je, jak je to u vás Videssiánců obvyklé. Pak jsi nechal svůj plnovous vyrůst, abys vypadal víc jako Makuránec. Ale když jsem s tebou bojoval v Zemi Tisíce Měst, poté, co tě zajal Maniakes, začal sis vousy zase zastříhávat. A teď, jak vidím, si je necháváš opět vyrůst.“

Tzikas sebou trhl. Možná si sám neuvědomil, jak mění péči o svůj plnovous, anebo měl vztek, že si toho všiml někdo jiný. „Říkáš poté, co mě zajal Maniakes? Zajal mě díky tobě.“

„To víš, má ještě víc důvodů tě milovat než já,“ odpověděl Abivard. „Ale musím přiznat, že ho rychle doháním. Jsi jako ponožka, Tzikasi - padneš na každou nohu. Ale jsi vyroben z vlny, která pěkně kouše. Noha, která si tě nazuje, začne pálit jako oheň.“

„Pošlu tě do ohně - nebo přímo do ledu,“ prohlásil Tzikas a vytasil meč.

Abivardova čepel opustila pochvu jen o malou chvíli později. Zvonení kovu o kov vzbudilo ze všech stran poplašené výkřiky - lidé věděli, co ten zvuk znamená, i když nevěděli, odkud přichází. Pro Abivarda byl Tzikasův útok odpovědí na jeho modlitby. Tzikas vytasil meč jako první a zaútočil na něj. Teď může renegáta zabít a prohlásit, že šlo o sebeobranu.

Byl větší a mladší než Tzikas. Jediné, co stačilo, bylo Videssiánce zasypat přívalem ran a pak ho setnout. Abivard brzy zjistil, že to nebude jednoduché. Za prvé Tzikas byl obratný, silný a rychlý. Za druhé chodba byla úzká a strop nízký, takže se nedalo rozmáchnout k pořádné ráně. Abivard nemohl zasadit sek, který by pronikl Tzikasovým krytem. A za třetí ani on ani Tzikas nebyli zvyklí bojovat pěšky, zvláště ne za tak neobvyklých podmínek. Oba byli cvičeni kboji na koni.

Tzikas měl silné zápěstí a rychlým švihem se pokusil vyrazit Abivardovi meč z ruky. Abivard zbraň udržel a vzápětí odpověděl silným sekem na Tzikasovu hlavu. Tzikas však stačil včas zdvihnout meč, aby úder vykryl. Stejně jako v boji na koni i v boji pěšmo si byli rovnocennými soupeři.

„Okamžitě toho nechte!“ vykřikl někdo za Abivardem. Ani si toho nevšiml; kdyby výkřiku věnoval pozornost, byl by Tzikas té chvíle využil a prošpikoval by ho skrz naskrz. Ani Tzikas nejevil známky toho, že by chtěl přestat bojovat. Začnou-li spolu dva protivníci bojovat, zastavit je, dokud jeden z nich není zraněný nebo mrtvý, patří k těm nejtěžším věcem. To platí stejně tak pro lidi jako i pro říše.

I za Tzikasem někdo křičel, ať toho nechá. Videssiánec však stále zasypával Abivarda seky a při pěším šermu vycházel ze své zkušenosti v boji na koni. Abivard začal víc bodat než sekat, protože se snažil přizpůsobit se novým okolnostem, ve kterých se nacházel. Ale přes veškerou snahu Tzikas jeho útoky odrážel. Ať už se o Videssiánci dalo říct cokoli, bojovat uměl.

Nikdo z palácových sloužících nebyl tak hloupý, aby se pokusil přerušit boj tím, že by jednoho ze soupeřů chytil. Kdyby někdo znehybnil Tzikase, byl Abivard připraven odpadlíka rovnou probodnout, i když to bylo nečestné. Nepochyboval, že Tzikas by se zachoval úplně stejně, kdyby k tomu měl příležitost. Až teprve výkřik „Odhodte meče nebo odsud ani jeden z vás nevyjde živý!“ si získal Abivardovu naprostou pozornost. Zpoza Tzikase přibíhal oddíl palácových gardistů s napjatými luky. Abivard odskočil od Tzikase a sklonil meč, i když ho neodhodil. Doufal, že Tzikas bude pokračovat v boji, aniž by se ohlédl a bude po zásluze potrestán. K jeho zklamání se ale Videssiánci ohlédl přes rameno a také sklonil čepel. „Stejně tě zabiju,“ řekl Abivardovi. „Leda tak ve snu,“ odpověděl Abivard a začal znovu zdvihát zbraň. Ale v tu chvíli už se gardisté dostali mezi ně. „To už by stačilo,“ řekl velitel oddílu, jako by mluvil ke dvěma nezvedeným spratkům, a ne k mužům, kteří ho vysoce převyšovali postavením. „On si začal,“ prohlásil Tzikas. „Lháři!“ odsekl Abivard. Velitel gardistů zvedl ruku. „Je mi jedno, kdo si začal. Jediné, co vím, je, že Velekrál Sharbaraz, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, nechce, abyste spolu vy dva bojovali, děj se co děj. Proto každého z vás doprovodí polovina z mých mužů do jeho komnat. Tak zajistím, abyste se sem náhodou nechtěli vrátit.“ „Zadržte!“ ten zvonivý hlas mohl patřit jedinému muži v celém paláci - i když to tak docela muž nebyl. Mezi gardisty prošel Yelif, který celým svým vzezřením vyjadřoval znechucení. Pohlédl na Abivarda a pak na Tzikase. V očích se mu pohrdavě zablesklo. „Vy hlupáci,“ řekl, jako by se jednalo o nejsvětější pravdu, kterou mu zjevil samotný Bůh. „Ale -“ řekli Abivard i Tzikas současně. Vrhli na sebe hněvivé pohledy a odmlčeli se. „Hlupáci,“ zopakoval Yelif. Zavrtěl hlavou. „Nechápu, jak chce Velekrál něco dokázat s tak ubohými nástroji, ale každopádně se to nepodaří, pokud se navzájem zabijete dřív, než vás vezme do ruky.“ Abivard ukázal na Tzikase. „Tenhle nástroj usekne ruku, která ho drží.“ „Nevíš, o čem mluvíš,“ odsekl eunuch. „Právě teď se Velekrál připravuje sklízet ovoce své moudrosti a ty mu ve své nevědomosti chceš jeho plány překazit? Ani jeden z vás netušíte, o co jde. Teď se vše změnilo. Vyslanci se vrátili.“

XIII.

Abivard se poškrábal na hlavě. Netušil, že nějací vyslanci odešli, tím méně, že se vrátili. „Jací vyslanci?“ zeptal se. „Vyslanci ve Videssosu? Takže máme s císařstvím mír?“ To nedávalo smysl. Kdyby Sharbaraz uzavřel s Videssosem mír, k čemu by potřeboval makuranského maršála a videssiánského zrádce? Yelif teatrálně obrátil oči v sloup. „Protože máš zřejmě v úmyslu ukázat svou ignoranci, nezbyvá mi, než ji potvrdit. Musím poznamenat, že nevíš zdaleka vše, co je k vědění a už vůbec ne to, co ví jeho velkolepá výsost Velekrál Sharbaraz, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste.“ „Do ledu - ehm do Propasti - se mnou, jestli vím, o čem tu mluvíš,“ řekl Tzikas eunuchovi. „Ani to mě nepřekvapuje.“ Yelif na renegáta pohlédl jako na něco slizkého, co žije ve tmě mezi kameny. Abivard Tzikase nenáviděl krystalicky čistou záští, ale díky Yelifově pohledu k Videssiánci na okamžik pocítil sympatii. „Tvým úkolem je pouze sloužit Velekráli, ne být obeznámen s jeho plány.“ „Máme-li být součástí jeho plánů, měli bychom o nich mít nějakou představu,“ namítl Abivard a Tzikas souhlasně přikývl. „Ty už o Velekrálových plánech nějakou dobu víš,“ pokračoval obviňujícím tónem. „Proč jsme s nimi nebyli seznámeni i my?“ „Velekrál usoudil, že až do návratu vyslanců k tomu nedozrál čas,“ odpověděl Yelif. Abivard sevřel ruku, která nebyla na meči, v pěst. Yelif znal odpovědi, zatímco on sám neznal ani otázky. To mu připadalo jako velice nespravedlivé. „A teď, když se vyslanci vrátili, seznámí nás snad Velekrál s tím, o co tu jde?“ Ani Tzikasovi se zjevně nelíbilo, že musí tápat v temnotách. Ne, že by na tom Yelifovi záleželo. „Až se k tomu Velekrál rozhodne, bude vás informovat,“ řekl. „Vaším prozatímním úkolem proto je - a teď mluvím ke každému z vás - zůstat do té doby naživu a nesnažit se navzájem zabít. Chápete?“ Zjevně se je snažil přimět, aby se začali cítit jako nezvedení spratci. A v nemalé míře se mu to podařilo. Abivard však pocíťoval veliký hněv nad tím, že má figurovat ve Sharbarazových plánech, aniž by o nich něco věděl. „Doufám, že nám Velekrál dá vědět co zamýšlí, dřív než to budeme muset udělat, ne až potom,“ řekl. „Velekrál koná podle svého rozhodnutí, ne podle toho, co se mu ty snažíš vnutit -“ Yelif podle svého zvyku začal Velekrále bránit, tentokrát aniž vyčkal, až Abivard domluví. Když si uvědomil, že díky tomu vypadá jako hlupák, obnažil zuby v pokřiveném úsměvu. „Nevím, proč chceš zabít toho Videssiánce,“ řekl a ukázal na Tzikase. „Žil jsi mezi tímto lidem velmi dlouho a zřejmě ses naučil hrát jejich bezvýznamné hry.“ „Urážíš mě,“ řekl Abivard. „Ne, urážíš mě,“ řekl Tzikas a šlehl po Yelifovi pohledem. „Vlastně jsi mě urazil dvakrát. Poprvé, když jsi mě nazval Videssiánцем, kterým už nejsem a po druhé, když jsi Videssiánцем nazval jeho —“ ukázal na Abivarda, „-který jím zjevně není. Kdybych zůstal Videssiánцем, nepřál bych si, aby mým krajanem byl někdo jako je on.“ „Nenazval mne Videssiánцем,“ řekl Abivard, „a kdyby ano, urazil by tím mne, nikoliv tebe.“ Tzikas začal znovu zdvihát meč. Palácoví gardisté se připravili, aby se na něj i na Abivarda vrhli při prvním náznaku, že chtějí znovu začít bojovat. „Nebud' hloupější, než už jsi,“ řekl Yelif Tzikasovi chladně. „Řekl jsem tobě a Abivardovi, že musíte figurovat v budoucích Velekrálových plánech. Až se tyto plány uskuteční, bojujte si dle libosti. Do té doby však patříte Jeho Výsosti. Pamatujte na to a chovejte se podle toho.“ Pak odešel, stejně náhle jako se objevil.

„Odložte meče,“ řekl velitel gardy. Abivard a Tzikas ho váhavě poslechli. „Teď udělám, co jsem řekl, rozdělím své muže na dvě poloviny a každá polovina doprovodí jednoho z vás,“ pokračoval velitel.

„Ty jsi o těch vyslancích nevěděl, že ne?“ zeptal se Abivard důstojníka, který ho s polovinou svých mužů doprovázel do jeho komnat.

„Kdo, já?“ Důstojník zavrtěl hlavou. „Já nevím nic. Nejsem tu proto, abych něco věděl. Jsem tu proto, abych zajistil, že někteří lidé nezabijí jiné lidi, kteří nemají být zabiti. Víte, co myslím?“

„Ale jistě,“ řekl Abivard a přemýšlel, kde asi Sharbaraz sebral tak úžasné flegmatického člověka. Důstojník sloužící u dvora, který nechce nic vědět, mu připadal jako podivná hříčka přírody.

Když Abivard vstoupil do svých komnat, vojáci zůstali v chodbě, aby zajistili, že zase nevyjde ven a nezačne honit Tzikase. Roshnani na ně zírala, dokud za sebou nezavřel dveře; vojáci přede dveřmi v ní vyvolali nepříjemné vzpomínky na předchozí návštěvy Mashizu. „Co se děje?“ zeptala se.

„Nic zvláštního,“ odpověděl zlehka. „Tzikas a já jsme si vysvětlovali své postoje, to je vše.“

„Vysvětlovali své -“ Roshnani vyskočila na nohy a důkladně Abivarda ze všech stran prohlédla. Nakonec, zjevně uspokojena, řekla: „Nikde nekrváčíš.“

„Ne. Bohužel ani Tzikas, zatracená smůla,“ řekl Abivard. „A pokud bychom spolu zase bojovali, budeme čelit nemilosti Velekrále.“ Ztišil hlas. „I když vidět Tzikase mrtvého by mi za trochu té nemilosti stálo.“

Roshnani pokývala hlavou na souhlas. „Sharbaraz by se měl o Tzikase postarat sám,“ řekla. „Žádný plán nemůže být tak chytrý, aby stálo za to ho kvůli němu nechat naživu.“

„Jestli čekáš, že s tebou budu nesouhlasit, musím tě zklamat,“ řekl Abivard a oba se zasmáli. Abivard se zamyslel. „Viš něco o vyslancích, kteří se vrátili?“

„Nevěděla jsem ani, že nějací vyslanci odešli,“ řekla jeho první žena, „takže mohu těžko něco vědět o tom, že už se vrátili.“ To bylo natolik logické, že by to uspokojilo i Videssiánce. „Kde ses o tom doslechl?“ zeptala se Roshnani.

„Od Yelifa poté, co mi gardisté zabránili dát Tzikasovi, co si zaslouží. Ať už byli ti vyslanci kdekoliv, teď jsou zpátky a má to něco společného se Sharbarazovým plánem.“

„Ať už je jakýkoliv,“ řekla Roshnani.

„Ať už je jakýkoliv,“ zopakoval Abivard.

„A kdy se o něm konečně dozvíš něco bližšího?“ zeptala se Roshnani.

„Až bude mít Velekrál Sharbaraz, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, natolik dlouhou chvíli, že se rozhodne mě do něj zasvětit,“ odvětil Abivard kysele. „Možná zítra, možná na jaře.“ Po této radostné poznámce se oba odmlčeli.

Devět dní po Abivardově a Tzikasově souboji zaklepal na dveře Abivardových komnat Yelif. Když mu Abivard otevřel, rozhlédl se po chodbě. Gardisté hlídající jeho dveře zmizeli už před pár dny. „Co pro tebe mohu udělat?“ zeptal se Abivard ostražitě; s Yelifem si nikdy nebyl jistý, na čem je.

„Jsi očekáván na audienci u Velekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste,“ řekl eunuch. „Pojď ihned se mnou.“

„Jsem připraven,“ řekl Abivard, přestože ve skutečnosti nebyl. Smutně si pomyslel, že tohle je pro Velekrále typické. Nejdřív ho tu nechá celé týdny zavřeného a pak, když ho chce, chce ho okamžitě.

„Jsem také pověřen ti oznámit, že tam bude Tzikas,“ řekl Yelif. Když se Abivard omezil na přikývnutí, dodal eunuch zamyšleně, jako by prošel nějakou zkouškou: „Mohu ti říci, že u Velekrále budou také Tus a Piran.“

„Neznám ani jednoho,“ poznamenal Abivard.

„Jsou to ti vyslanci, jejichž nedávný návrat zapříčinil tuto audienci,“ odpověděl Yelif.

„Vážně?“ řekl Abivard se zájmem. Teď tedy konečně zjistí, co je ten Sharbarazův grandiózní plán zač. Nic velkého od něj neočekával, snad jen to, že ukojí svou zvědavost. „Vyslanci kam?“ zeptal se. „Nevěděl jsem, že jsme k Maniakesovi posílali nějaké poselstvo, i když byl blíž Mashizu než obvykle.“ Vzpomněl si také na videssiánského vyslance, kterého Sharbaraz uvěznil a nechal zemřít, ale raději se o tom nezmiňoval.

Na Yelifově tváři se objevil nadřazený, vědoucí úsměv, který si eunuch musel dlouho nacvičovat před zrcadlem.

„Všechno se dozvíš, až přijde čas,“ řekl a pak se pohroužil do míčem. Abivard měl sto chutí kopnout ho do zadnice.

Tzikas byl skutečně pozván na audienci: čekal na začátku trůnního sálu. Někdo - nejspíš samotný Yelif - učinil bezpečnostní opatření a umístil sem i oddíl gardistů. Jejich zachmuřené výrazy byly stejně dobře nacvičené jako Yelifův úsměv.

Abivard vrhl na Tzikase hněvivý pohled, ale vzhledem ke gardistům se omezil jen na to. Tzikas mu pohled oplatil. „Vy dva se ke mně připojíte na cestě k trůnu a současně vzdáte Velekráli hold,“ řekl eunuch. „Doufám, že chápete, že z vaší strany nebudou tolerovány žádné přehmaty.“

Aniž by čekal na jejich souhlas, vydal se na dlouhou cestu k trůnu. Abivard se držel po jeho pravém boku; Tzikas si rychle našel místo po jeho levici. Jako by oba používali eunucha místo štítu. Za jiných okolností by taková představa byla zábavná.

Na každé straně trůnu stál nějaký člověk. Abivard předpokládal, že se jedná o tajemného Tuše a Pirana. Yelif nic nevysvětloval, což Abivard ani nečekal. Pak ve vhodnou chvíli eunuch ustoupil stranou a nechal tak Abivarda a Tzikase bok po boku před Velekrálem.

Oba ulehli dávaje tak najevo svou bezvýznamnost ve srovnání s majestátem panovníka. Abivard po očku sledoval Tzikase, ale videssiánský hold Avtokratovi byl téměř stejný jako v Makuranu, takže Tzikas se nedopustil žádné chyby. Oba muži společně čekali s čely přitisknutými na mramorovou podlahu, až jim dá Sharbaraz svolení vstát.

Nakonec tak učinil. „Nejsme s vámi dvěma spokojeni,“ řekl, když Abivard a Tzikas vstali na nohy. To už Abivard poznal podle doby, jakou museli strávit na břiše. „Svým zatvřelým nepřítelstvím jste ohrozili plán, který jsme dlouho připravovali a který vyžaduje služby vás obou, aby fungoval v plném rozsahu,“ pokračoval Sharbaraz.

„Veličenstvo, kdybychom věděli, o co jde, mohli jsme vám sloužit lépe,“ odpověděl Abivard. Ty tajemné řeči o Sharbarazově plánu už ho přestávaly bavit. Sharbaraz měl vždycky plná ústa silných řečí, které obvykle vyznívaly do prázdna - až na to, že způsobovaly potíže pro Abivarda.

Když Sharbaraz znovu promluvil, nezdálo se, že by jeho slova okamžitě směřovala k nějakému vysvětlení: „Abivarde, synu Godarzův, můj švagre, vzpomínáš si, jak tento svět opustil náš otec, Velekrál Peroz, aby se připojil k Bohu?“ Bylo to již dlouho, co Velekrál naposledy veřejně uznal Abivarda jako svého švagra. Abivard si toho povšiml, když odpovídal: „Ano, Veličenstvo, vzpomínám. Zemřel, když statečně bojoval proti Khamor'anům v Pardrayánské stepi.“ Jen díky náhodě, že Abivardův kůň šlápl do díry a zlomil si nohu, přežil současný makuranský maršál neštěstí, které potkalo celou armádu.

„To, co říkáš, je pravda, ale ne celá,“ řekl mu Sharbaraz. „Jak se stalo, že náš otec, Velekrál Peroz viděl potřebu vést tažení proti Khamor'anům?“

„Pořádali na nás nájezdy, Veličenstvo, jak si jistě vzpomínáte,“ odpověděl Abivard. „Váš otec je chtěl potrestat, jak si zaslouží.“ Nechtělo se mu mluvit špatně o mrtvých. Kdyby Peroz vyslal své zvědy dál a kdyby jich vyslal víc, nepodařilo by se nomádům chytit celou armádu do pastí.

Sharbaraz přikývl. „A proč na nás tehdy pořádali nájezdy?“ Ptal se jako učitel vedoucí studenta krok po kroku obtížnou lekcí. Abivard nevěděl, jak si to má vykládat.

Odpověď však byla jednoduchá: „Protože Videssiánci jim zaplatili, aby na nás začali pořádat nájezdy.“ Šlehl pohledem po Tzikasovi.

„Můj nápad to nebyl.“ Videssiánský renegát zvedl ruce, aby popřel jakoukoli odpovědnost. „Avtokrat Likinios poslal zlato tam, kde si myslel, že bude k největšímu užítku.“

„Avtokrat Likinios, kterého jsme osobně znali, byl dostatečně prohnáný, aby dokázal vymyslet plán, jak uskodit nepříteli, aniž by přitom riskoval vlastní vojáky nebo vlastní území,“ řekl Sharbaraz. Abivard přikývl na souhlas.

Likinios byl doslova ztělesněním toho, co si Makuránci vyprávěli o lstivých a chladnokrevně vypočítavých Videssiáncích. „My jsme se však dokázali poučit dokonce i od našeho nepřitele,“ pokračoval Velekrál. „Proto jsme před dvěma lety vyslali posly na dalekou cestu a ti poslové se nyní vrátili: Tus a Piran.“

„Kam byli vysláni, Veličenstvo?“ otázal se Abivard. Konečně mohl tuto otázku položit někomu, kdo na ni dokáže odpovědět.

Ale Sharbaraz neodpověděl přímo. Místo toho se obrátil k oběma vyslancům a řekl. „Či souhlas jste přivezli?“

Tus a Piran promluvili současně, takže Abivard nedokázal rozeznat, který je který: „Veličenstvo, přinesli jsme souhlas Etzilia, khagana Kubratů, severních sousedů Videssosu.“

„Při Bohu,“ zamumlal Abivard. Sám měl podobný nápad před lety, ale nepovažoval ho za uskutečnitelný. Jestli to Sharbaraz dokázal...

Tzikasova pravá ruka začala črtat Phosovo sluneční znamení, ale pak se zarazila. „Při Bohu,“ zamumlal i renegát.

Abivard pro jednu nebyl znechucen jeho přelétavostí. Byl příliš zaměstnán zíráním na Velekrále Sharbaraze. Zdálo se, že se pro jednu ve svém panovníkovi zmýlil.

„Ano, vyslal jsem je před dvěma lety,“ řekl Sharbaraz. „Museli překročit hory a údolí Erzerumu, aniž by odhalili své posláni tamější princátkům, která by nás mohla zradit Videssosu. Museli cestovat přes Pardrayanskou step, kolem Videssiánského moře a zdaleka obejít videssiánské výspy na jeho severním pobřeží. Nemohli Videssiánské moře přeplovat, neboť nemáme lodi schopné takové cesty.“ Pokývl směrem k Abivardovi. „Teď mnohem víc oceňujeme tvé připomínky k tomuto našemu nedostatku.“

Jeden z vyslanců — vyšší a starší z těch dvou — řekl: „Budeme mít lodě. Kubraté vydlabávají veliké kmeny stromů, stavějí na ně stěžně a plují na nich. Pomocí těchto lodí pořádají nájezdy na videssiánské pobřeží a způsobují našemu společnému nepříteli nemalé škody.“

JPiran má naprostou pravdu,“ řekl Sharbaraz, takže Abivard konečně poznal, který je který. „Můj švagre, až nastane počasí vhodné pro tažení, povedeš veliké voje mužů Makuranu skrze videssiánské pobřeží až k Dobyčcímu Převozu, kde až doposud končily veškeré naše snahy. Kubraté pod velením Etzilia mezitím vyrazí do nitra Videssosu a oblehnou město po zemi. A“

„A -“ Abivard se dopustil přestupku a přerušil Velekrále, „-a jejich lodě převezou naše muže a obléhací zařízení na druhý břeh a společnými silami prorazíme hradby nepřátelského města a obsadíme je.“

„Přesně tak.“ Sharbaraz byl tak potěšen sám sebou, že Abivardův přestupek přehlédl.

Abivard se hluboce uklonil. „Veličenstvo,“ řekl s větší upřímností v hlase, než kolik jí tam bylo při skládání komplimentů Velekráli po řadu posledních let, „to je naprosto vynikající nápad. Je pro mne velkou ctí, že mi dovolíte, abych ho mohl proměnit ve skutečnost.“

„Přesně tak,“ zopakoval Sharbaraz. Abivard si v duchu povzdechl. To, že Velekrál přišel s dobrým nápadem, ještě neznamenal, že by nějak změnil svůj způsob jednání. Naopak ho to ještě povzbudilo, aby pokračoval ve svém dosavadním chování.

„Objasnil jste, jakou roli ve vašem plánu mám hrát, Veličenstvo, a já ji budu hrát s hrdostí a se ctí,“ řekl Abivard. Otočil se k Tzikasovi. „Neřekl jste však, jaká má být Videssiáncova role, nebo proč by měl vůbec nějakou mít.“ Bude-li mu Bůh milostivě nakloněn, možná se ještě Tzikase zbaví.

„Bude ti užitečný,“ bylo jediné, co k tomu Sharbaraz řekl.

Tzikasovi nezbylo, než promluvit sám za sebe, což učinil se silným videssiánským přízvukem: „Mohu ti říci, Abivarde, synu Godarzův, jako jsem již před dlouhou dobou řekl Velekráli Sharbarazovi, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzroste, že znám tajnou cestu do města Videssos, kterou lze použít, jakmile tvoji muži překonají Dobyččí Převoz a dosáhnou hradeb města. Před tím jsem svou znalost považoval za bezcennou, protože makuranská armáda nebyla

schopná Dobytčí Převoz překročit. Velekrál však na má slova nezapomněl, za což mu děkuje.“ I on se Sharbarazovi hluboce uklonil.

„Co je to za tajnou cestu?“ zeptal se Abivard.

Tzikas se usmál. „Povím ti to - až přijde čas, abys po ní své muže poslal do města.“

„Dobrá,“ řekl Abivard zdvořile. Spatřil na Videssiáncově tváři náznak překvapení a zklamání. Cekal jsi, že ti budu vyhrožovat, co? pomyslel si Abivard. Možná by kati dokázali z Tzikase vytáhnout všechno, co ví. A možná ne; renegát byl velice nápaditý a možná by dokázal spáchat sebevraždu, aniž by vyzradil své tajemství.

Nakonec však na tom nebude záležet. Než se Tus a Piran vrátili do Mashizu, byl Sharbaraz více než dychtivý se Tzikase zbavit, tajemství netajemství. Po

návratu vyslanců však získala Tzikasova vědomost novou hodnotu.

Ale i když půjde všechno tak, jak Tzikas doufá, a Makuránci se s jeho pomocí dostanou do města, nepomůže si tím Abivard se na renegáta usmát. Pokud s jeho pomocí obsadí město, stane se Tzikas hrdinou okamžiku. Ale Tzikas si tím nadlouho nepomůže. Tím si byl Abivard jistý, jako že světlo znamená den a tma noc. Jakmile Tzikas přestane být užitečný, zmizí. Sharbaraz ho nikdy nejmenuje loutkovým Avtokratem Videssiánců, ne, když nemůže počítat s tím, že Tzikas skutečně zůstane loutkou.

Ať si tedy užívá svou chvíli. Proč ne? Brzy bude po všem.

„Teď už chápete, proč jsme nemohli připustit žádné nepatřičné rozmíšky mezi vámi dvěma,“ řekl Sharbaraz. „Vy oba jste pro naše plány životně důležité a nepotěšilo by nás, kdybychom je museli rozvíjet jen s jedním z vás. Dokud město Videssos nepadne, jste pro nás nepostradatelní.“

„Udělám vše pro to, abych si zasloužil důvěru, kterou jste ve mě vložil, Veličenstvo,“ odpověděl Tzikas a znovu se Velekráli uklonil. Nedalo se popřít, že Tzikas je nejen zkušený voják, ale i dvořan a že skvěle ovládá makuranský jazyk. Neovládal ho však dokonale. Sharbaraz řekl, že Tzikas - a co se toho týkalo i Abivard - jsou nepostradatelní, dokud město Videssos nepadne. Neřekl však ani slovo o nepostradatelnosti kohokoliv po jeho pádu. Abivard si toho povšiml. Tzikas jak se zdálo nikoliv.

Za Abivardem a Tzikasem se objevil Yelif. V jednu chvíli tam nebyl, v další už ano. Neměl u dvora žádnou hodnost, ale vždy se zjevil ve chvíli, kdy Sharbaraz ukončil audienci. Abivard a Tzikas podle protokolu opět ulehli na zem. Poprvé za mnoho let měl Abivard pocit, že vzdává hold muži, který si to skutečně zaslouží.

Pak on a Tzikas vstali a pozpátku ustupovali od Velekrále, dokud nedosáhli vhodné vzdálenosti, ve které se směli otočit a odejít z jeho přítomnosti. Eunuch zůstal za nimi. Abivard přemýšlel, zda je to proto, aby jim zabránil v případném dalším boji navzdory instrukcím, které právě dostali.

U vchodu do trůnního sálu se Tzikase ujal jiný eunuch, který ho odvedl pryč, pravděpodobně ke komnatám, které mu byly vyhrazeny. Abivarda doprovázel Yelif. „Teď možná chápeš a přiznáváš, že Velekrál má mnohem větší povědomí ovsech věcech, než ty kdy můžeš mít,“ řekl mu eunuch.

„Toto je z jeho strany nepochybně skvělý nápad,“ řekl Abivard, což zdánlivě znělo jako souhlas. Potlačil povzdech. Pokud všichni dvořané Sharbarazovi namlouvají, jak je chytrý, není divu, že tomu Velekrál nakonec začal věřit a považuje všechny své nápady za brilantní jen z toho prostého důvodu, že jsou jeho. A přestože tento poslední nápad si skutečně zasloužil uznání, zdaleka se to nedalo říci ovsech Sharbarazových nápadech.

„Jeho moudrost se blíží moudrosti Boží,“ prohlásil eunuch. Abivard na to nic neřekl. Poslouchá-li Sharbaraz takové lichotky, je s podivem, že se dosud ve svatyních uctívá pravý Bůh a ne jeho vtělení v podobě současného Velekrále. Abivarda napadlo, co by na něco takového řekl Dhegmussa. Ale Mobedhan Mobedh nejspíš nemá takovou páteř, aby na to vůbec něco řekl.

Když se vrátil do svých komnat, podle očekávání tam našel Roshnani, netrpělivě očekávající, jaké novinky se dozví. Abivard jí všechno vyložil a přiznal Velekráli zásluhu na plánu, který rozvinul. Roshnani naslouchala se svou obvyklou pozorností a jako obvykle mu položila několik dobře mířených otázek. Když je Abivard zodpověděl k její spokojenosti, složila Sharbarazovi největší kompliment, jaký od ní Abivard kdy slyšel: „Opravdu bych nevěřila, že ho napadne něco takového.“

Abivard Romezana přivítal srdečným potřesením ruky. „Rád tě vidím,“ řekl. „Rád konečně vidím někoho, kdo byl někdy v poli a ví jaké to je vést válečné tažení.“

„Takových u dvora mnoho není, to vím lépe než bych si přál,“ odpověděl Romezan. Přecházel po Abivardově přijímací komnatě jako zvíře v kleci. „Právě proto bych byl raději se svými vojáky než tady.“

„Pod Turanovým velením armáda nezmizí v Propasti, zatímco od ní budeš pryč,“ uklidnil ho Abivard. „A já potřebuji tvou pomoc při vypracování podrobností Velekrálova plánu.“

„Co je přesně ten Velekrálův plán zač?“ otázal se Romezan. „Slyšel jsem, že něco takového existuje, ale to je asi tak všechno.“

Když mu to Abivard řekl, Romezan přestal přecházet sem a tam a pozorně poslouchal. Když Abivard skončil, šlechtic ze Sedmi Klanů dlouze, překvapeně hvízdal. Abivard přikývl. „Když jsem to slyšel poprvé, měl jsem stejný pocit,“ řekl. Romezan na něj udiveně pohlédl. „Chceš říct, že ty s tím plánem nemáš nic společného?“ Abivard po pravdě přiznal veškeré zásluhy Velekráli; i když on sám měl kdysi podobný nápad, byl to Sharbaraz, kdo jej dovedl tak daleko. Romezan znovu hvízdal. „No, jestli to opravdu dokázal vymyslet sám, pak si zaslouží pochvalu. Skvělý nápad. Zabije hned dvě mouchy jednou ranou.“

„Přesně tak,“ řekl Abivard. „Co mi ale dělá starosti, je načasování útoku a koordinace s Kubraty. Musíme zajistit, aby splnili svou část plánu a byli tam, kde mají být, až se dostaneme k Dobytčímu Převozu. Oni sami město Videssos nikdy nedobudou; tím jsem si jistý. A my ho nedobudeme, když se k němu nedostaneme. Budeme-li spolupracovat —“

„Ano, chápu, co chceš říct,“ řekl mu Romezan. „To jsou ty drobnosti, kterými se Velekrál ani nezatežuje. Ale právě

tyhle drobnosti mohou způsobit, že se celý plán pokazí. A pak to samozřejmě není chyba Velekrále, ale toho, kdo vede tažení.“

„Ano, něco takového. „Abivard ukázal na zdi a strop, aby Romezanovi připomněl, že soukromí je tady v paláci jen iluze. Romezan znechuceně pohodil hlavou, aby dal najevo, že mu na tom nezáleží. „Potřebujeme také zajistit, že Maniakes ve městě Videssos nebude, až na něj zaútočíme,“ pokračoval Abivard. „Bylo by nejlepší, kdyby se vrátil do Země Tisíce Měst a uvízl tu.“

„Ano, to by bylo skvělé,“ přisvědčil Romezan. „Ale budeme-li s pochodem na město Videssos čekat, než se Videssiánci vylodí na našem území, zbude nám méně času na jeho dobytí.“

„Já vím,“ řekl Abivard nešťastně. „Vždycky, když vylepšíme jednu věc, jiná se tím zhorší.“

„Pravda,“ přisvědčil Romezan, „ale takový je život. A máš pravdu, že bude lépe, když počkáme, až bude Maniakes daleko od města Videssos. Kdyby vedl obranu osobně, je to jako by měli Videssiánci pár tisíc mužů navíc. Bojoval jsem s ním až příliš často a nemám chuť s ním bojovat znovu.“

„Je to potíživší,“ řekl Abivard, i když věděl, že to je hrubé podcenění Avtokrata. Nervózně se zasmál. „Napadá mě, jestli i Maniakes nemá nějaký tajný plán, který mu umožní obsadit Mashiz. Pokud on zajme naše hlavní město a my zajmeme hlavní město Videssosu, nezbude nám, než šije zase vyměnit zpátky.“

„Dneska doslova sršíš radostnými poznámkami,“ řekl Romezan, ale pak dodal, „vím, o co ti jde. Pokud vymyslíme všechno, co budeme dělat my, ale nebudeme přemýšlet o tom, co asi udělá Maniakes, neskončíme dobře.“

„Maniakes pravděpodobně zkusí úplně všechno, zatracená smůla,“ řekl Abivard. „Mysleli jsme, že ho máme pevně přišpendleného v hlavním městě, dokud nás neobeplul po moři a nevpadl do našeho týla.“

„Pořád mi to nepřipadá správné,“ zabručel Romezan. Stejně jako většina makuranských důstojníků ani on nedokázal brát moře příliš vážně. Kdyby ale nebylo moře, město Videssos už by dávno padlo. Pak zamyšleně pokračoval: „Jací jsou? Myslíš Kubraté?“

„Jak to mám vědět?“ odpověděl Abivard. „Nikdy jsem s nimi nejednal. Ale protože budeme spojenci, musíme vyzpovídat vyslance, kteří je navštívili, aby nám řekli co nejvíce o jejich zvycích.“

„To dává smysl,“ řekl Romezan souhlasně. Pak se mu zablesklo v očích. „Nebo se samozřejmě můžeme zeptat Tzikase.“

„Ha, ha!“ řekl Abivard. „Ty jsi ale zábavný.“ Oba se zasmáli, ale ani jeden nevypadal příliš pobaveně,

„Řekneme vám vše, co víme,“ řekl Piran. Tus, sedící vedle něj, přikývl. Oba muži usrkávali víno a pojídali pražené pistácie.

„Nejvíce mě zajímá, jak si povedou v boji,“ řekl Romezan. „Vy jste je viděli, my ne. Já o nich nedokážu říct jedinou věc.“ Romezanovy úvahy nedosahovaly dál než k bojišti, ale Abivardovy ano: „Jací jsou? Pokud uzavřou dohodu, dodrží ji?“

Piran si odfrkl. „Kubraté jsou stejné krve jako Khamort'ané, což tedy znamená, že každý by s radostí prodal vlastní babičku, kdyby měl pocit, že na tom vydělá.“

„To nezní moc nadějně,“ poznamenal Romezan.

Tus zvedl prst jako učitel. „Ale proti Videssosu dohodu dodrží,“ řekl.

„Jsou-li stejné krve jako Khamort'ané, pak nejspíš zradí kohokoli z jakéhokoli důvodu nebo i bezdůvodně,“ namítl Abivard.

„Kdyby se jednalo o boj proti jinému khamortskému klanu, měl byste pravdu,“ řekl Tus. „Ale Etilios Maniakese nenávidí, protože Avtokrat ho porazil a khagan se bojí, že ho porazí znovu. Když si má vybrat mezi Videssosem a Makuranem, je naším věrným spojencem.“

„Nic neupevňuje spojení tolik, jako strach,“ poznamenal Romezan.

„Kdybych já byl kubratským khaganem - a Bůh buď pochválen za to, že jím nejsem ani nikdy nebudu - také bych hledal proti Videssosu nějaké spojení,“ řekl Abivard. „Videssiánci mají dlouhou paměť a jejich sousedé se před nimi musí mít na pozoru.“

„To zní jako byste myslel nás a ne Kubraty nebo jiné barbarské národy na východě,“ řekl Piran.

„Samozřejmě, že myslím nás,“ vybuchl Abivard. „Maniakes strávil poslední dva roky tím, že se snažil rozebrat Zemi Tisíce Měst cihlu po cihle. Nedělal to pro své pobavení. Chtěl nás přinutit zaplatit za to, že jsme mu sebrali západozemí. Pokud dokážeme odříznout hlavu císařství a obsadit Město Videssos, zbytek říše odumře. Pokud se nám to nepodaří, ještě naši vnuci se budou snažit vymyslet, jak zabránit Videssiáncům, aby si vzali zpátky všechno, co Sharbaraz získal v posledních válkách.“

„Právě proto nás Velekrál vyslal na naši dlouhou těžkou cestu,“ řekl Tus. „Souhlasí s vámi, pane, v tom, že musíme císařství vykořenit a zabránit mu, aby se znovu vzhopilo a někdy v budoucnu nás opět znepokojovalo.“

„Žudou kubratští jezdci a jejich lodě stačit k tomu, co je potřeba udělat?“ zeptal se Abivard.

„Jejich vojáci jsou jako všichni Khamort'ané,“ řekl Piran. „Mají mnoho válečníků, protože jižně od Astrisu jsou dobré pastviny. Jen málokdo z nich však nosí kroužkovou zbroj. Většinou jsou chráněni tvrzenou kůží. Některé z těch kroužkových zbrojí ukořistili Videssiáncům. Ty ostatní jsou neumělé, vyrobené jejich kováři.“

„A co jejich lodě?“ zeptal se Romezan a zdůraznil tak druhou část Abivardovy otázky.

„Nejsem námořník -“ začal Piran.

Abivard ho přerušil: „Který Makuránek jím je?“

„- ale řekl bych, že ty lodě mají značnou bojovou hodnotu. Mají jeden stěžeň a koženou plachtu a vejde se na ně mnoho válečníků.“

„To vypadá, že přesně něco takového knáš práci potřebujeme,“ řekl Romezan a oči mu zajiskřily vzrušením. Abivard doufal, že má pravdu. Spolu s katapulty a obléhacími věžemi byly lodě složitými mechanickými nástroji válečného umění. Ve všech těchto věcech byli Videssiánci neobyčejně zblhlí. Jak jen nenáviděl jejich

galéry, které mu bránily dosáhnout města Videssos! Nikdy předtím by ho nenapadlo, že může nenávidět nějakou neživou věc jako je loď. A poté, co Maniakes s pomocí lodí napadl Zemi Tisíce Měst, je Abivard začal nenávidět ještě víc.

„Pokud budeme mít lodě, které zaměstnají videssiánské galéry —“ Zamračil se. „Střetli se Kubraté někdy s Videssiánci na moři?“

„Žádný takový boj jsme neviděli,“ odpověděl Piran. „Když jsme byli v Kubratu, dodržoval Etzilios s Videssosem mír. Pochopte, nechtěl, aby Maniakes znovu pohlédl jeho směrem.“

„Chápu,“ přikývl Abivard. „Maniakes si musí myslet, že zatím panuje klid. Musí znovu napadnout Zemi Tisíce Měst. Čím dál bude od svého hlavního města v okanziku, kdy na něj zaútočíme, tím lépe. S boží pomocí obsadíme město Videssos dřív, než se stihne vrátit.“ Na tváři se mu objevil vlčí úsměv. „Jsem zvědavý, co bude dělat potom.“

Tus se vrátil k původní otázce a řekl: „Etzilios nás svým obvyklým chvástavým způsobem ujistil, že jeho loď v minulosti proti videssisánským galérám mnohokrát obstála.“

„Vím, že když jsme byli u Dobytčího Převozu, pořádali Kubraté nájezdy na videssiánské pobřeží,“ řekl Romezan. „To by šlo asi těžko, kdyby se jejich loď nemohly měřit s videssiánskými.“

„Asi ano,“ souhlasil Abivard. Znovu se usmál. „Videssiánci budou tentokrát opravdu překvapení.“

„To tedy budou.“ I Romezanův úsměv připomínal spíš vlčí úšklebek. „Tehdy jsme je pěkně poranili. Až se teď vrátíme, uděláme mnohem víc. Skončíme se škádlením a vyhrájeme válku.“

„Dobře řečeno!“ prohlásil Piran. „Kubraté jako většina nomádů to říkají takto: Jedinou vhodnou zábavou pro muže je boj. Proto si myslím, že z nich budou cenní spojenci.“

Spojenci, připravení nás kdykoli zradit, pomyslel si Abivard. Půjde-li vše podle plánu, Kubraté a Makuránci společně obsadí město Videssos a zničí starobylé

císařství, jak dlouho bude trvat, než se začnou hádat nad jeho mršinou? Moc dlouho určitě ne. Abivard vyrůstal v pohraničí a měl s nomády své zkušenosti.

Napadlo ho ještě něco. „Zřejmě budeme muset přivést k Videssosu i tu část polní armády, která se nachází v Zemi Tisíce Měst, že?“ řekl Romezanovi.

„To rozhodně,“ prohlásil Romezan. „Máme-li se dostat až do města, budeme potřebovat vše, co máme. Pouhá Kardariganova část armády by k tomu nestačila. Řekneš-li mi něco jiného, budu tím velice překvapen.“

„Neřeknu,“ ujistil ho Abivard. „Ale zatímco my budeme s celou polní armádou ve Videssosu, Maniakes bude v Zemi Tisíce Měst. A víš, kdo ho zaměstná a zajistí, že nevyplení naše hlavní město, zatímco my budeme plenit to jeho?“

„Někdo by to měl udělat,“ řekl Romezan. Oči mu zajiskřily. „Vím, kdo ho zaměstná — ti pěšáci, na které jsi tak hrdý, městská domobrana, ze kterých jsi téměř vycvičil vojáky.“

„Oni jsou vojáci, a skvělí,“ odsekl Abivard. Dostal vztek, ale vzápětí si uvědomil, že se na něj Romezan ušklíbá a má radost, že si z něj tak vystřelil. „Důkazem je to, že dokážou Videssiánce zaměstnat na dostatečně dlouhou dobu.“

„To doufám, jinak Sharbaraz začne volat po hlavách nás dvou, a pravděpodobně i po hlavě Turana: koneckonců to bude Turan, kdo bude velet pěchotě v Zemi Tisíce Měst, takže i na něm v případě neúspěchu spočine část viny,“ řekl Romezan. Pak si začal mezi zuby pohvizdovat veselý videssiánský popěvek. „Ovšem pokud tvá skvělá pěchota svou práci nezvládne, Velekrál těžko někoho připraví o hlavu, protože mu Maniakes nenechá na ramenou tu jeho. Tak či onak, válka skončí příští léto.“

„Žádné tak či onak,“ prohlásil Abivard. „Příštího léta skončí válka; naším vítězstvím.“

Romezan, Tus a Piran pozvedli na pozdrav stříbrné poháry s vínem.

Princ Peroz zíral na Abivarda a ten mu pohled oplácel. Věděl, že tenhle malý chlapík mu bude jednoho dne vládnout, pokud samozřejmě přežije Velekrále Sharbaraze. Peroz natahoval ručky a snažil se ho chytit za plnovous. Abivard to nedovoloval svým vlastním dětem, když byly malé a neměl v úmyslu to dovolit ani svému budoucímu panovníkovi.

„Začíná objevovat, že má ruce,“ řekl Abivard Denak. „Děti se tak nesmírně rychle mění, když jsou malé.“

„Máš pravdu.“ Jeho sestra si povzddechla. „Málem jsem na to zapomněla. Je to už dlouho, kdy byla Jarireh malá. Je skoro stejně stará jako Varaz.“

„Jak se vlastně má?“ zeptal se Abivard. Jeho sestra o své nejstarší dceři mluvila jen zřídka. Abivarda napadlo, zda Denak nepovažuje Jarireh a její sestry za svá selhání.

„Má se dobře,“ řekla Denak. „Ale nevím, zda je opravdu šťastná. Kdo by mohl být šťastný tady u dvora?“ Mluvila, aniž by vůbec pohlédla na Ksorane, která se pečlivě líčila před malým zrcadlem z leštěného bronzu v rohu místnosti. Možná, že Sharbaraz už dávno vyslechl všechny stížnosti své první ženy několikrát dokola a žádná nová už ho nemohla překvapit.

„Pokud obsadíme město Videssos —“ Abivard se odmlčel. Snad vůbec poprvé po velice dlouhé době si dovolil uvažovat, jaké to bude, pokud Makuránci obsadí nepřátelské hlavní město. „Pokud obsadíme město Videssos, Dhegmussa bude velebit Boha v Nejvyšším Chrámu a Velekrál Sharbaraz, necht' vládne mnoho let a jeho říše vzroste, se ubytuje v Avtokratově paláci. Měl by tě vzít s sebou, protože bez tebe by tu možnost nikdy neměl.“

„Už dávno vím, že to, co by měl udělat a co skutečně udělá, jsou dvě různé věci,“ odpověděla Denak. „Vydá se do města Videssos, o tom nepochybuji, a podívá se, co všechno jsi pro něj vykonal. A jistě se velkopansky ubytuje v Avtokratově sídle. Ale já zůstanu tady v Mashizu. Sharbaraz si s sebou vezme ženy, které... ho přitahují a nebo se možná pobaví s vyděšenými

Videssiánkami.“ Byla si velmi jistá sama sebou, velmi vědoucí a velmi zahořklá.

„Ale —“ začal Abivard.

Jeho sestra ho umlčela mávnutím ruky. „Sharbaraz má veliké sny,“ řekla. „Vždycky je měl — to mu musím přiznat. Ty teď v jeho snech opět figuruješ, stejně jako ve dnech, kdy si poprvé nasadil korunu Velekrále. Já už však součástí jeho

snů nejsem a nikdy nebudu.“ Ukázala na Peroze, který v Abivardově náručí zíval na celé kolo. „Občas mě napadá, jestli i Peroz není jen sen a jestli nezmizí, až se ráno probudím.“ Pokrčila rameny. „Ani nevím, proč mne Sharbaraz tehdy té noci povolal.“

Ksorane sedící u zrcadla řekla: „Paní, bál se vašeho bratra a chtěl upevnit svůj svazek s ním.“

Denak i Abivard na ni překvapeně pohlédli. Ksorane předtím nikdy nemluvila, aniž byla oslovena. Teď se služebná opět vrátila k líčení.

Denak pokrčila rameny. „Možná má pravdu,“ řekl Abivardovi, jako by Ksorane v místnosti vůbec nebyla. „Ale ať už ano nebo ne, jisté je, že já se do města Videssos nikdy nepodívám. Peroz je součástí Sharbarazových snů, já nikoliv. Zůstanu tady v Mashizu.“ Byla si tím natolik jistá, jako by předpovídala výtěžek z prodané úrody na panství Vek Rud. O to to bylo horší.

Abivard kolébal svého synovce v náručí. Oči dítěte se zavřely. Malá pusinka vydávala mlaskavé zvuky. Přišla k němu Ksorane, aby dítě převzala a vrátila je matce. „Počkej chvíli,“ řekl jí Abivard. „Počkáme, až pořádně usne, teď by se probudil a začal by plakat.“

„Zdá se, že o dětech něco víte,“ řekla Ksorane.

„Co bych to byl za otce, kdybych o nich nic nevěděl?“ odpověděl. Napadlo ho, kolik toho asi o dětech ví Velekrál Sharbaraz. Asi nic moc, předpokládal, a z nějakého důvodu ho to naplnilo smutkem. Některé věci, pomyslel si, nelze nechávat na služebnictvu.

O chvíli později předal dítě Ksorane a ta je podala Denak. Peroz se neprobudil. „Napadá mne, jaké sny asi bude mít on, až uplyne mnoho let a Peroz bude sedět na trůnu Velekrále,“ řekla Denak. „A také bych chtěla vědět, kdo bude jeho nejvěrnějším služebníkem a bude měnit jeho sny ve skutečnost.“

„Ano,“ bylo jediné, co k tomu Abivard řekl. Sám přemýšlel o tom, zda bude Peroz vůbec kdy sedět na trůnu Velekrále. Tolik dětí přece umíralo dřív, než dosáhly věku deseti let. A pokud Peroz zůstane naživu a vyroste, jeho otec může přijít o trůn díky nějakému neštěstí či zradě. Kdo může předpovědět, jaký bude osud dítěte? Abivard věděl, že nikdo. Věděl jediné; život není nikdy za žádných okolností jednoduchý.

Abivard, zvyklý na zimy, jaké panovaly na panství Vek Rud, považoval zimy v Mashizu za mírné. Sice mrzlo, ale ani větry vanoucí z Dilbatských hor se nedaly srovnat s vichřicemi sužujícími severní část říše. Vítr na panství Vek Rud vál přímo z Pardrayánské stepi a dokázal člověka profouknout skrz naskrz.

Zima tady v Mashizu se zkrátka vůbec nedala srovnat s nekonečnými mrazy vládnoucími na severu. Tady se každou chvíli měnil vítr a začal foukat od Země Tisíce Měst. Když z tohoto směru vál už dva dny, začal si Abivard myslet, že se blíží jaro. Toužil po lepším počasí jako voják vracující se z dlouhého tažení touží po své rodině.

Teplých dnů začalo přibývat. Ale pokaždé, když Abivardovy naděje začaly vzrůstat, přišla nová sněhová bouře a jeho naděje zamrzla.

Abivard vyslal posly jednak k polní armádě, které přikázal, aby byla připravena k pochodu, jakmile to počasí umožní, a také k Turanovi, kterému přikázal, aby pěchotu připravil na obranu Země Tisíce Měst. Nic podrobnějšího v rozkaze nezmiňoval. V časech míru totiž země Tisíce Měst s Videssosem živě obchodovala a bylo proto možné, že by se nějaká zvěst o tom, co se chystá, dostala až k uším Avtokrata.

Varaz věděl, co Sharbaraz připravuje. Byl ještě netrpělivější než Abivard, protože byl mladý a dychtil po statečných činech. „Musíme čekat,“ řekl mu jeho otec. „Vyrazit příliš brzy, znamená ničeho nedosáhnout.“

„Už mě nebaví čekat!“ vybuchl Varaz a Abivard

s ním v duchu souhlasil. „Čekáním v paláci jsem strávil poslední tři zimy. Chci odsud pryč a chci odsud daleko. Chci být zase na místech, kde se dějí vzrušující věci.“

Abivard si pomyslel, že Varaz už brzy bude dost starý na to, aby začal sám třímat v rukou otěže svého osudu. Už teď byl vyšší než matka. Zanedlouho mu začnou růst vousy a učiní objev, který už od nepaměti překvapuje všechny generace chlapců: že lidstvo sestává ze dvou pohlaví a dívky jsou mnohem zajímavější, nežli se předtím zdálo.

Ani Abivardovi se nelíbila třetí zima strávená v paláci, i když podmínky zdejšího pobytu byly pokaždé lepší. Snášel to však snáz než jeho syn. Varaz už se nemohl dočkat, až unikne z Mashizu. Před sebou měl vyhlídku, že navštíví nejprve Zemi Tisíce Měst, pak Dobytčí Převoz a nakonec, dá-li Bůh, vstoupí do města Videssos.

„Uvědom si, jaké máš štěstí,“ řekl mu Abivard. „Tvá sestřenice Jarireh neopustí tento palác, dokud se neprovdá.“

„Vždyť ona je jen pouhá dívka,“ namítl Varaz. Kdyby ho slyšela Roshnani, pořádně by ho vykrákala za uši. „Kromě toho její bratříček se stane Velekrálem,“ pokračoval.

„To jí nepomůže k tomu, aby mohla vyjít ven a vidět svět - alespoň já o tom pochybuji,“ řekl Abivard. „A kvůli tomu bude těžší vybrat pro ni někoho vhodného, za koho se provdá.“

„Co je na manželství tak složitého?“ namítl Varaz, který byl stále ještě dítětem. „Tvá rodina ti někoho vybere, kněz vás oddá a to je všechno.“

„Á nemyslíš, že třeba tvá matka a já jsme výjimka?“ zeptal se Abivard suše.

„No ano, ale vy dva jste úplně jiní,“ řekl Varaz. „Matka dělá a rozhoduje různé věci, jako by byla muž; nežije v ženských komnatách. A tyjí to dovoluješ.“

„Ne,“ řekl Abivard. „To není tak, že bych jí to dovoloval. Jsem rád, že ji mám po boku. V mnoha ohledech je mnohem chytřejší než já. A já mám to štěstí, že jsem aspoň natolik chytrý, abych pochopil, že ona je chytřejší.“

„Tomu nerozumím,“ řekl Varaz. Rychle zvedl ruku. „A nejspíš to nepochopím ani ve videssiánštině, ať je to jak chce logické, takže to raději ani nezkoušej.“

Varaz využil krátkodobého vítězství a rozběhl se pryč chodbami jpaláce. Abivard se díval na jeho záda a povzdychl si. Čekání není nikdy jednoduché.

Ale i Sharbaraz byl přinucen čekat, až se vrátí jeho vyslanci. Musel čekat více než tucet let od chvíle, kdy císařství Videssos upadlo do zmatku občanské války, čekat, až nadejde chvíle, kdy bude možno zaútočit na hlavní město Videssos s nadějí na úspěch. A celý Makuran čekal na takovou možnost po celá staletí.

Abivard luskl prsty. Země nečekají - lidé ano. Stejně jako jeho syna i Abivarda už čekání unavovalo.

Pashang zamlaskal na koně a popustil otěže. Vůz opouštěl Mashiz. Vedle něj jel Abivard na nádherném černém hřebci, daru od Velekrále Sharbaraze. Po jeho boku jel Romezan jehož oř byl stejně krásný. Obklopeni byli čestnou eskortou tvořenou oddílem těžké jízdy. I tito vojáci jeli na ušlechtilých zvířatech a zbroj měli uloženou na nákladních koních, protože projížděli přátelským územím a neočekávali boj. Jeden z jezdců třímal rudý válečný prapor.

Poněkud opodál, takže bylo jasné, že se ho ostatní straní, jel Tzikas. Abivard byl upozorněn, jaké všechny hrozné věci ho potkají, pokud se něco Tzikasovi stane. Přesto si stále nebyl jistý, zda mu to přece jen nestojí za to. Ale usoudil, že bude lepší počkat. Až město Videssos padne, stane se Tzikas postradatelným. A pakliže město Videssos nepadne, bude Sharbaraz hledat obětího beránka.

Tzikas nepochybně uvažoval podobným způsobem. Když k němu Abivard obrátil zrak, nepřekvapilo ho, že Videssiánci na něj rovněž hledí. Abivard na Tzikasovi chvíli utkvěl pohledem, ve kterém se zračila výzva. Tzikas mu pohled pevně oplácel. Abivard si v duchu povzdechl. Bylo snadnější nepřítelem pohrdat, když to byl zbabělec. Ale přestože Tzikas žádný zbabělec nebyl, Abivard jím stejně pohrdal.

Obrátil se v sedle k Romezanovi. „Konečně jedeme správným směrem.“

„Jak to myslíš?“ zeptal se Romezan. „Pryč z paláce? Zpátky do pole? Do války?“

„Všechny tyto směry jsou správné,“ řekl Abivard. Kdyby si však měl vybrat, nejspíš by zvolil pryč z paláce. V paláci byl Velekrálovým otrokem a ze Sharbarazova hlediska nestál o mnoho výš než třeba uklízečka. Mimo palác, mimo Velekrálův dosah byl maršálem Makuranu třímajícím velikou moc. Za všechny ty roky, které strávil bojem za větší slávu Makuranu, si na svou moc už zvykl. Jen těžko a nerad se jí vzdával, když byl nucen vrátit se pod Sharbarazův vliv. Navíc ho unavovalo hledat zradu za každým sloupem královského paláce.

Zato Romezan nebyl typ, který by se příliš hrabal v minulosti. Hleděl přímo k východu. „Myslíš, že se nám podaří Videssos skutečně porazit?“ řekl zasněně. „Kolik staletí už spolu válčíme? Podaří se nám vzájemný boj ukončit?“

„Bude-li nám Bůh milostivý,“ odpověděl Abivard.

Chvilí jeli mlčky. „Musíme vybrat vhodné místo, kde se naše armáda utáboří,“ řekl po chvíli Abivard. „Jakmile dostaneme zprávu, že Maniakes přistál, ať už v Lyssaionu nebo v Erzerumu, vyrazíme na pochod.“

„Co když nepřistane?“ opáčil Romezan stále hledící na východ, jako by zrakem dokázal proniknout přes nesmírnou vzdálenost dělicí je od města Videssos. „Co když se rozhodne zůstat pro letošek doma? Maniakes nikdy neudělá to, co od něj čekáme.“

To byla pravda. Abivard ale přesto zavrtěl hlavou. „On přijde,“ řekl. „Jsem si tím jistý a plně v tomto směru souhlasím se Sharbarazem.“ Když to Romezan uslyšel, zatřásl si prstem v ucho, aby dal najevo, že nevěří svým uším. Abivard se smíchem pokračoval. „Jakou má nad námi Maniakes výhodu?“ Hned si na svou otázku sám odpověděl: „Ovládá moře. K čemu to využívá? K přenesení války z Videssosu do říše Velekrále. Pakliže to letos neučiní, znamenalo by to, že své výhody nevyužije a to se Maniakesovi nepodobá.“

„Bráno z tohoto hlediska můžeš mít pravdu,“ připustil Romezan.

„Skutečná krása Sharbarazova plánu -“ Abivard se odmlčel. Pomyslel si, že by to s chválou Velekrále neměl tak přehánět. Ale na druhou stranu Sharbaraz si to zasloužil. „Skutečná krása Sharbarazova plánu spočívá v tom, že využívá Maniakesovu sílu proti němu a Videssosu. Avtokrat vezme své lodě, převezme na nich svou armádu do Země Tisíce Měst a uvízne tady v náročných bojích daleko od mořského pobřeží. A my se zatím vydáme na pochod a obsadíme mu hlavní město.“

Romezan se na chvíli zamyslel a pak přikývl. „To se mi líbí.“

„Mně také.“

Líbilo se mu to den ze dne víc a víc. On a jeho eskorta mířili Zemí Tisíce Měst ke Qostabashi. Na polích pracovali sedláci chystající se k jarní sklizni. Tu a tam byli zaměstnáni i jinými věcmi, převážně opravami kanálů, na kterých byly stále ještě znát stopy poškození.

A tu a tam Abivard narážel na neudržovaná neskližená pole. To bylo v místech, kudy protáhli Videssiánci, kteří vypálili zdejší města. Maniakes přinutil Zemi Tisíce Měst zaplatit hroznou cenu za mnohá vítězství, která v posledních deseti letech získali Makuránci.

Kdykoliv se zastavili v některém z nedotčených měst, Abivard jako první zkontroloval, v jakém stavu je místní posádka. Potěšilo ho zjištění, že městské posádky jsou převážně v lepším stavu než před dvěma lety. Před prvním videssiánským útokem se o členech městských posádek ani zdaleka nedalo mluvit jako o vojácích. Ale bylo to celkem pochopitelné; obyvatelé této úrodné země ani ve snu netušili, že je někdy může ohrozit nepřátelská invaze.

Největší kompliment, alespoň ze svého hlediska,

složil nakonec městským vojenským posádkám Romezan: „Abys věděl, nevalilo by mi vzít s sebou pár tisíc těchhle pěšáků na pochod na Videssos. Oni opravdu umí bojovat. Kdo by si to byl pomyslel?“

„Když jsi mi přišel minulé léto na pomoc, mluvil jsi jinak,“ připomněl mu Abivard.

„Já vím,“ odpověděl Romezan. „A tehdy jsem je ještě neviděl v akci. Mýlil jsem se, to přiznávám. A je zejména tvoje zásluha, že se z nich stali tak dobří vojáci.“

Abivard zavrtěl hlavou. „Největší chválu si nezasloužím já, ale někdo jiný. Víš kdo?“

„Turan?“ Romezan si odfrkl. „Přiznávám, že je velmi schopný, ale je to jen narychlo povýšený kapitán, který se teprve učí, jak být generálem.“

„Turan je velice nadějný, ale o něm jsem nemluvil,“ odpověděl Abivard. „Ten, komu přináležejí zásluhy za to, že se z

místních členů domobrany stali skuteční vojáci, je Maniakes. Bez něj by místní vojenské posádky zůstaly jen tlupou hospodských rváčů. Ti, kteří se nepoučili, zemřou. Ti, kteří zůstali naživu, ti v sobě mají ocel.“

„Tvůj směr úvah mě nikdy nepřestává fascinovat,“ řekl Romezan, ale přikývl na znamení souhlasu.

„Kvalita těchto vojáků je také jeden z důvodů, proč je s sebou nevezmeme do Videssosu,“ řekl Abivard. Romezan na něj zmateně pohlédl. Abivard mu to vysvětlil: „Nezapomeň, že potřebujeme, aby tu Videssiánci uvízli v těžkých bojích. To znamená, že tu musíme nechat silnou, dobře vycvičenou armádu. Buď tu necháme část naší polní armády -“

„Ne, při Bohu!“ přerušil ho Romezan.

Abivard zvedl v uklidňujícím gestu ruku. „Souhlasím. Polní armáda je to nejlepší, co má Makuran k dispozici. Proto s ní vyrazíme proti městu Videssos, kde jí bude nejvíc potřeba. Ale zde tedy musí zůstat naše druhá nejlepší armáda, aby udržela Maniakese ve hře, zatímco budeme dobývat jeho hlavní město.“

Romezan se před odpovědí zamyslel. „Tohle je velmi složitá záležitost, zvažovat síly jednotlivých armád a zařadit, že každá bude na správném místě ve správný čas. Já osobně bych nejraději vrhnul všechny vojáky proti nepříteli a přímým útokem bych ho zadupal do země.“

„Já vím,“ řekl Abivard po pravdě. „Nejraději bych udělal to samé,“ dodal, což už pravda nebyla. „Ale Maniakes bojuje jako Videssiánci a velká část jeho síly spočívá ve lstivosti. Máme-li císařství porazit tak, aby zůstalo poraženo, musíme být stejní.“

„Asi ano,“ řekl Romezan neochotně. „Ale budeme-li bojovat jako Videssiánci, skončí to tak, že se jim začneme podobat i v jiných ohledech. A oni jsou tak podlí.“

Promluvil s velkým odporem. Abivard věděl, že by měl k nepříteli cítit stejný odpor. Ale nedokázal se k tomu přinutit.

Přemýšlel proč. Po několika okamžicích odpověděl: „Velice dlouho jsem žil ve Videssosu i tady, v Zemi Tisíce Měst.

Rozdílný přístup obyvatel těchto krajín mi už zdaleka nevádí tolik, jako kdysi. My Makuránci jsme zvyklí rozdělovat lidi do přesně vymezených skupin - Velekrál, Sedm Klanů, kněží, dihqani, řemeslníci, obchodníci a sedláci - ti všichni tvoří naši společenskou pyramidu a nám to připadá jako přirozené uspořádání věcí. Ale ve Videssosu i zde se na to dívají jinak a já jsem si posléze uvědomil, že náš způsob není jediný možný.“

„Takhle by správný Makuránci neměl mluvit.“ Romezanův hlas zněl tak rozčarovane, jako by se Abivard dopustil rouhám vůči Bohu.

Ale Abivard odmítl nechat se zahnat do kouta. „Ne? Tak proč tedy líbáš na tvář ty mě a ne naopak? Máš vyšší titul než já. Jsem jen pouhý dihqan a ještě k tomu pohraniční dihqan.“

„Když jsme se poprvé potkali, začal jsem ti projevoval úctu proto, že jsi Velekrálův švagr,“ odpověděl šlechtic ze Sedmi Klanů. Kdyby u toho zůstal, byl by možná tuto slovní přestřelku vyhrál. Romezan však pokračoval: „Postupně jsem ale pochopil, že si můj projev úcty zasloužíš, protože -“

Abivard triumfálně zvedl prst. „Pokud jsi mi začal projevoval úctu, protože si ji zasloužím a ne kvůli mému původu, znamená to přece, že s tím společenské postavení nemá nic společného.“

Romezan se zatvářil zmateně, otevřel ústa k odpovědi, pak je zase zavřel a posléze to zkusil znovu: „Je to - to je totiž -“ opět se zarazil a pak vybuchl. „Opravdu jsi strávil mezi Videssiánci příliš dlouho. Ta tvoje logika mě totiž přivádí k šílenství. Teď kvůli tobě budu příštích šest let přemýšlet.“ Rekl to, jako by ho ta představa ani v nejmenším netěšila. Abivard se s něčím podobným setkal u mnoha jiných lidí. A to zase pro změnu nijak netěšilo jeho.

Tzikas na druhou stranu si v přemýšlení doslova liboval. Ale to v jeho případě rozhodně nebylo žádné dobré doporučení. Čím starší Abivard byl, tím větší měl pocit, že nic nikdy není jednoznačné.

Před hradbami Qostabashe tábořili vojáci makuranské polní armády. Někteří se proháněli na koních, jiní cvičili, další hráli různé hry. Nijak si nevšímali prostě oděných sedláků pracujících na polích. Abivarda napadlo, co si asi sedláci myslí o válečnících. Ať už si o nich mysleli cokoliv, nechávali si to pro sebe.

Vyslal rychlého posla, jehož úkolem bylo uvědomit Turana o Abivardově příjezdu. Před dvěma lety byl Turan pouhým velitelem roty. Rychle povýšil, protože Abivard měl nedostatek zkušených důstojníků, na které by se mohl spolehnout. Za ty dva roky Turan dokázal, že je sám schopen vést armádu. A brzy k tomu bude mít příležitost.

Teď vyrazil od města, aby Abivarda a jeho společníky přivítal - musel mít hlídky na hradbách, které ho na jejich příjezd upozornily. První co udělal, když přijel, bylo, že ukázal prstem na Tzikase a řekl: „Nemá být mrtvý, pane?“

„Jak se zdá, to je věc názoru,“ odpověděl Abivard. „Já si myslím, že ano, ale Velekrál nesouhlasí. A jeho názor má větší váhu než můj.“

„Samozřejmě, že ano,“ řekl Turan jako každý loajální Makuránci. Vzápětí se zeptal: „A proč, pro všechno na světě, ho chce Velekrál ponechat naživu?“

„Z důvodu, který i mně připadá... docela dobrý,“ odpověděl Abivard. Pak Turanovi vysvětlil Sharbarazův plán.

Když skončil, Turan vrhl na Tzikase pohled. „No jen doufám, že se nám to, že ho ponecháme naživu, vyplatí. Jinak bychom se o něj mohli postarat, ať jsou Velekrálovy rozkazy jakékoliv.“

„Rozhodně se s tebou nehodlám přit,“ řekl Abivard. Pak ztlil hlas téměř do šepotu. „Ale rozhodl jsem se, že v Tzikasově záležitosti nepodniknu nic, dokud město Videssos nepadne. Ať už se náš plán podaří nebo ne, problémy jménem Tzikas se nakonec vyřeší samy.“ Pak Turanovi vysvětlil směr svých úvah.

Důstojník přikývl. „Ano, pane, budete mít pravdu. Pokud nedej Bože selžeme, vina bude na Tzikasovi, a pokud uspějeme, už ho nebudeme potřebovat. Velmi chytré. Uvažujete jako pravý Videssiánci, tedy bez urážky.“

„Nejsi první, kdo mi to říká,“ zabručel Abivard. „Ale věř mi, že každý den děkuji Bohu a Čtveřici Proroků, že jsem Makuránci.“

„Ano, tomu věřím,“ souhlasil Turan. „Stejně tak já každý den děkuji Bohu -“ odmlčel se. Nejspíš se chystal říct něco jako za to, že mě učinil mužem a ne ženou. A říkat něco takového v Abivardově přítomnosti nebylo zrovna nejmoudřejší. Turan změnil předmět hovoru: „Jak poznáš, pane, kdy nastane chvíle opustit Zemi Tisíce Měst a zaútočit

na Videssos?“

„Ta chvíle nastane, jakmile se někde vylodí Maniakes,“ řekl Abivard. „V této roční době bude i v pustině mezi Zemí Tisíce Měst a Videssosem celkem dost zeleně, takže s sebou nebudeme muset vláčet tolik obroku a píce pro koně a muly.“

„Chápu,“ řekl Turan. „A nemýlím-li se, po mně budeš chtít, abych po celou tu dobu udržoval Maniakese ve hře.“

„Čím zaměstnanější tu bude, tím víc budeme mít času obsadit císařské hlavní město,“ řekl Abivard a Turan přikývl.

„Můžeš ho možná i porazit - kdo ví?“ dodal Abivard.

„S armádou, kterou tvoří jen samá pěchota?“ Turan obrátil oči v sloup. „Budu šťastný, když se mi ho podaří alespoň zpomalit.“

„Protože před dvěma lety tvrdil Abivard Sharbarazovi to samé, těžko to teď mohl Turanovi zazlívát. „Musíš si pamatovat dvě věci,“ řekl proto mladému veliteli. „Maniakes se nesmí dostat za tebe, protože pak by zaútočil rovnou na Mashiz a až bude obléhat zdejší města, musí to být dlouhé a těžké obléhání.“

„V minulých letech neměl s obléháním zdejších měst žádné větší potíže,“ řekl Turan nešťastně. „Hradby z pálených cihel proti obléhacím strojům příliš dlouho neobstojí.“

„Já vím.“ Abivard si s mrazením v zádech vzpomněl na oddíl ženistů, kteří kdysi pod velením staršího Maniakese bojovali Sharbarazovi po boku. Ani na okamžik nedoufal, že by vojáci mladšího Maniakese byli méně schopní než oni.

„Doufám, že Maniakes přijde brzy,“ řekl Romezan. „Každým dnem, který strávím nicneděláním tady v Qostabashi, rostou úroky z dluhu, který mi musí Avtokrat splatit. A věř mi, pane, že si ten dluh hodlám vybrat do poslední mince a to v poctivých videssiánských zlatých.“

„Souhlasím,“ odpověděl Abivard. „Ale čas, který zde strávíme, naplníme výcvikem, takže nebude tak zcela promarněný.“

Romezan místo odpovědi jen něco zavrčel. Byl dobrým válečníkem, ale nikdy se příliš nestaral o ostatní stránky vůdcovství, jako je třeba výcvik a příprava mužů na boj a udržování morálky. Romezan měl sklony si myslet, že tyto věci vznikají samy od sebe. Zato Abivard byl od prvních dnů své vojenské kariéry, která začala na severozápadě povstáním Sharbaraze, zvyklý uvažovat o zásobování, o výcviku, o motivaci mužů pod jeho velením. Pak měl vynikající možnost doplnit si své znalosti o vojenských záležitostech u Videssiánců, kteří válčili po jeho boku i proti němu.

„Škoda, že nemohu jít s vámi,“ řekl Turan. „Vím, že úkol, který mám, je důležitý, ale —“

„Jde o to, že ty jediný to zvládneš. Proto tě tu nechávám,“ řekl Abivard. Turan přikývnul, ale stále vypadal nespokojeně. Abivard ho chápal a sympatizoval s ním, ale jen do jisté míry. Věděl, že Videssiánci mají větší sebekázeň a jsou více ochotní podřídit osobní cíle společnému úspěchu. Pokud bylo něco důležité, zkrátka to udělali, a pak přešli k další věci, která byla druhá nejdůležitější.

Pomalu si začal uvědomovat, že lidé, kteří ho přirovnávali k Videssiáncům, mají z velké části pravdu. Strávil mezi císařskými tolik času, že se s nimi - pochopitelně až na Tzikase - cítil stejně dobře, jako s vlastními lidmi. Bylo takovéto uvažování zradou, nebo jen snahou využít tu nejlepší z mnoha se nabízejících možností? Poškrábal se na hlavě. Nad tím se bude muset důkladně zamyslet.

K Abivardovi uvedli unaveného posla, páchnoucího koňským potem a pokrytého prachem cest. Abivard na něj napjatě pohlédl. Je to člověk, na kterého čeká? Než mu mohl položit otázku, posel ze sebe vychrlil: „Videssiánci jsou tady! Jsou —“ Abivard už na nic dalšího nečekal. Veškeré čekání právě skončilo. Vyskočil na nohy. Bez ohledu na to, jak dobře se cítil mezi Videssiánci, byli to nepřátelé. Byl přesvědčen, že je dokáže porazit. Brzy zjistí, zda je jeho přesvědčení oprávněné. Zhluboka se nadechl a vykřikl rozkaz: „Kupředu na Videssos!“